TRIPARTITA I

EXCEPTA EX DECRETIS ROMANORVM PONTIFICVM [1]

[1va] Quoniam quorundam Romanorum decretalia[2] pontificum[3] synodalibus tempore prestant[4] conuentibus[5], non incongrue in nostre deflorationis opusculo primas sibi uendicant partes. A beati siquidem Petri apostolorum principis presulatu usque ad Constantini imperatoris serenissimi tempora [6], seu propter raritatem episcoporum, siue etiam propter rabiem persecutorum, aut nulla aut certe uix[7] ulla creduntur celebrata[8] concilia pontificum[9]. Huc accedit quod canones apostolorum Nicenis et plerisque aliis inferioris habentur auctoritatis, cum utpote a nonnullis[10] illorum[11] esse legantur[12]. Vnde quod[13] liberius[14] atque ut ita dixerim commodius agi poterat, apostolici uiri consortes fidei litteris informabant, insinuantes uidelicet quid[15] appetere, quid[16] cauere, quid[17] tenere, quid[18] postremo reicere deberent. Verum cum Christianitatis religio, fauente pio[19] principe Constantino longe lateque per orbem[20] propagari cepisset, simul etiam episcoporum ceperunt libere celebrari[21] conuentus. Qui tamen cum a presulibus sancte hactenus[22] per quatuor orbis clymata celebrari[23] non desinant ecclesie[24], ille tamen qui in Nicea ciuitate Bythynie a sancto Siluestro conuocatus, et a cccxviii episcopis legitur celebratus, summe auctoritatis palmam tenere perhibetur, licet in ordine prior[25] non habeatur[26]. Sed inter hec notandum quod cum a pontificatu[27] Petri apostolorum principis usque ad presulatum pape Silvestri xxx et

---

[1] Exc. – pont.] C *illeg.*; Incipit prologus. Romanorum decretalia pontificum L; Incipit prologus decretorum W; Incipiunt decreta Romanorum pontificum. Prologus P; Incipiunt canones sanctorum patrum M; Prologus sequentis operis S; Liber (*rest illeg.)* N; Excepta - pontificum ZJGQA; Excepta Iuonis Carnotensis episcopi ex decretis Romanorum pontificum H (*which precedes the text with* Exceptiones ecclesiasticarum - quere debeat, *i.e. the beginning of Ivo's Prologue without the list of sections; cf* S); *om.* KDV; Prohemium in defloraciones decretalium *add.* V[2] *s.xii/xiii*; BTO *lack beginning*
[2] -lia *ss* R
[3] pont. dec. A
[4] tem. prest.] tem. instantis P; prest. tem. V
[5] conuentibus CLRXSK[2] MZJGHQA*Br*; conuenientibus KNDV[2] P; conuententius V
[6] im. ser. tem. CRKNDVPZJGHQ; im. tem. serenissima P; ser. im. tem. A
[7] uix *om.* A; uix certe *marked for reversal* G
[8] sunt *add.* A, *om.* CRKNVPZJGHQ
[9] pont. conc. *marked for reversal* Z
[10] a nonnullis CRKNDVPZJGQA; ante nullis H
[11] illorum CKNVPZJHQ; eorum A; G??
[12] legantur CRWDVPKZJHA; negantur NM; negentur *Br*
[13] *add. in mg.* V
[14] et *add* V
[15] quid CRWNDVPZJGHQA; quod K
[16] quid CRWNDVPZJGHQA; quod K
[17] quid RWNDVPZJGQA; quod CKH
[18] quid CRWNDVZJGQA?; quod KPH
[19] p'io H
[20] per orbem] *om.* P
[21] lib. cel. CRKNVPZJGH; cel. lib. A
[22] ecclesie *add.* A; *om.* CRKNVPZJGH
[23] celebrari CRKNVPZJGH; *om.* A
[24] ecclesie CRKNVPZJGH; *om.* A
[25] prior in ord. *marked for reversal* Z
[26] -etur J
[27] -tu *ss* Z

Martin Brett 29/4/2015 06:11
Deleted: 28/04/2015

duo connumerentur pontifices, semotis Lino et Cleto quod illi scilicet superstite[28] adhuc Petro apostolo episcopatu functi sunt, [1vb] nemo tamen eorum suis decretalibus aliqua sancire omiserit[29], Chrisogono dumtaxat excepto, qui xxviii a Petro computatur apostolo. Rursus cum a sancto Siluestro usque ad beatum Gregorium eque xxxii[30] supputantur[31] presules, omnes similiter, preter Mercurium solum qui[32] lvii presulatu[33] post Petrum apostolum functus est, edidisse[34] leguntur. Verum his ita[35] consideremus, que sit eiusdem nominis[36] quod est[37] decretale significantia. Igitur decretum quod a decerno uerbo deriuatur[38] ex seque[39] aliud nomen procreat[40], uidelicet decretale, cuius plurale est decretalia, intelligitur institutum siue constitutio. Vnde et decretalia instituta siue constitutiones possunt intelligi. Sed iam tandem eorundem decretalium necessarias pagine imprimamus sententias.
Br fo 63^{r-v}

Explicit prologus. Incipiunt capitula.[41]

---

[28] superflue P
[29] ecce *add. and canc.* P
[30] XXII A
[31] supputantur CLXKNVPZJGHQ; computentur *corr. fr.* -antur R; supputentur S*Br*; computatur W; numerentur A
[32] Merc. solum qui *in mg.* L^2
[33] *in mg.* V
[34] aliqua *add.* KD *mg.*
[35] digestis *add.* S^2
[36] sit eiusdem nom. CRKNZJGA; eiusdem nom. sit (Q?) HQ
[37] *om.* V
[38] de- LRXSKNDH; di- CWVPZJGA. *An illegible mg. add. here in K*
[39] ex seque W^2] exeque WP; ex se R
[40] *om.* G
[41] Explicit - capitula CLRXSW; om. KNDMVPZJGHQA

A.1. I [CLEMENS]

[1]i.	De potestate et discretione doctorum
ii.	De uitanda ambitione
iii.	Qualiter uiuere[2] debeat dispensator
iiii.	De mundicia sacerdotum
v.	De pena adulterii[3]
vi.	Vbi fieri debeant iudicia ecclesiastica
vii.	Vbi debeant esse primates uel patriarche
viii.	Qui sint appellandi in iudiciis episcoporum
viiii.	Vt clericus suo et laicus suo uacet officio
x.	Comparatio nauis ad ecclesiam
xi.	Imperitum non debere ordinari episcopum
xii.	De custodibus sacramentorum
xiii.	De mensura hostiarum et reliquiis earum
xiiii.	Quantum sit abstinendum post eucharistiam
xv.	Quibus non sint dande reliquie eucharistie[4]
xvi.	Vt incontinens presbiter non ministret[5]
xvii.	Non distrahenda[6] ecclesie ornamenta
xviii.	De uitanda familiaritate feminarum
xviiii.	De accusatoribus patrum
xx.	De doctrina prelatorum et obedientia subditorum
xxi.	Nichil agendum clericis absque licentia sui episcopi[7]
xxii.	Vbi sit sacrificandum
xxiii.	Communem uitam omnibus necessariam [2ra]
xxiiii.	Apostolorum exempla imitanda
xxv.	Scripturas ex[8] proprio ingenio non esse legendas

[1] *Capitulatio in* CLRXSWKNDMVB(*from c xvii)*P; *om.* ZJGHQA
[2] timere P
[3]-eri P
[4] euch. rel. V
[5] B *begins here*
[6] Non dist-] Condist- P
[7] sui ep. *add.* R[2]
[8] *ss* C

1

In prima[1] epistola Clementis. Verba Petri de Clemente.[2] De potestate et discretione doctorum[3]

Trado ipsi Clementi a Domino[4] traditam michi[5] potestatem ligandi et[6] soluendi, ut de omnibus[7] quibuscumque decreuerit in terris, hoc decretum sit et in celis. Ligabit enim quod oportet[8] ligari, et soluet quod expedit solui, tamquam qui ad liquidum ecclesie

[1] In prima] Incipit X
[2] In – Clemente *in mg.* HQ
[3] De - doctorum *in mg.* ZJG
[4] a Dom.] *ss* V; *om.* P
[5] trad. michi CRKNDBPZJGHQ; michi trad. A
[6] et] atque P
[7] omibus de *add.* A; *om.* CRKNBVZJGH
[8] -et CRWKNBVJGHQA; -eat Z

regulam nouerit. Ipsum ergo audite, scientes quia quicumque constristauerit[9] doctorem ueritatis peccat in Christum et patrem omnium exacerbat Deum, propter quod et uita carebit. Ipsum autem qui preest[10] ceteris, oportet medici uicem[11] agere, et non fere bestie furore commoueri.
JK +10; H 31.17-23; M 20; ID 5.47 to Deum, *cf 14.1* (Clementi trado - nouerit)

---

[9] -auerit LRXSWKNDBPZJGHA; -iuerit C
[10] -est *ss* Z
[11] op. med. uicem CLXWKNDB; op. med. uice RSZJ[2]GHQ; op. med. uitam V ; op. vicem medici P; op. med. J; med. op. vicem A

Martin Brett 28/4/2015 08:46
Formatted: Superscript
Martin Brett 28/4/2015 08:47
Deleted: ; ? J

2

De uitanda ambitione[1]

[2]Hec eo dicente ego procidens ad pedes eius rogabam excusans[3] me et declinans honorem cathedre uel potestatem. At ille respondens, Pro hoc, inquit, me ne[4] rogaueris. Hoc enim fieri statutum[5] est mihi, et eo magis quo excusas, quia hec cathedra eum qui cupit eam et audacter expetit non requirit, sed ornatum moribus et in uerbis eruditum.
JK +10; H 31.24-28, M 20

---

[1] De - ambitione *in mg.* JGHQ
[2] P *places text of c 2 as c 3 under rubr.* Qualiter ..., *and text of c 3 under insc. of c 2*
[3] excusa P
[4] me ne CRWMBZGA; ne me LXSKNDVPJH
[5] *corr. fr.* statum Z; ? P

3

Et post pauca.[1] *Qualiter uiuere debeat dispensator*[2]

Verumtamen de ipsius dispensationis ordine coram omnibus commonere[3] necessarium duxi. Te quidem oportet irreprehensibiliter uiuere et summo studio niti ut omnes uite huius occupationes abicias ne fideiussor existas, ne aduocatus litium fias, neue in ulla aliqua[4] occupatione prorsus inueniaris mundialis negocii occasione perplexus. Neque enim iudicem aut cognitorem secularium negociorum hodie te ordinare uult Christus, ne prefocatus presentibus hominum curis non possis uerbo Dei[5] uacare, et secundum ueritatis regulam secernere bonos a malis.
JK +10; H 32.5-12, M 21; cf C 11 q 1 c 29 (partly added later, and has more)

---

[1] Et - pauca *as end of c 2* V
[2] Qualiter - dispensator *in mg.* JGQ; *om.* H
[3] commune P
[4] *om.* P
[5] uerbo Dei CRXWNDBVZJGHA; Dei uerbo K; ? P

4

[1]*Item in*[2] *eadem. De mundicia sacerdotum*[3] [2rb]

Et ad te quidem[4] qui prees ista sint monita, et his similia. Ad presbiteros uero[5] sint ista[6]. Ante omnia ut pudicitie[7] studentes adolescentes nuptiis iungant[8] quo calorem

---

[1] Et post pauca *add.* P *(cf c 3)*
[2] in CRKNDBPZJHQA; de G
[3] De mund. sac. *in mg* JG
[4] ad te quidem CRXSWZJGHQA; ad te KNDMBVP
[5] vero] autem P
[6] sint ista CWKNDBPZJGHQ; ista sint A

feruentis[9] etatis coniugali lege preueniant. Sed nec in prouectioribus quidem curam habere huiusmodi[10] negligant[11], quia in multis etiam cum senuerit corpus concupiscentia uiget. Ne forte ergo fornicationis labes occasione accepta tanquam uenenum pessimum serpat in uobis[12], cauere et anteuenire necessarium est ne quod in uobis adulterii occultum calescat incendium. Et quid in omnibus peccatis adulterio grauius?

JK +10; H 32.31-38, M 22; +C 32 q 7 c 16 has Quid in - uixerint *(end of c 4, beg. of c 5), as have ID 8.99, IP 7.21*

---

[7] ut pudicitie CSW2DMN; ut pudicitia LK; aut pudicitie (*corr. fr.* -itia) R; ut pudicitiam XWBVPZJHQA; pudicitiam G

[8] iungant CLRXSWDMBVZJGHA; iugant L; iungantur KN; iungatur P

[9] J *lacks leaves; resumes in A1.2.15 below*

[10] hab. hui.] hui. hab. P

[11] -igant CRWNDBPZGHA; -egant K

[12] serpat in uobis CRXWKNBVPZA; in uobis serpat HQ

Martin Brett 29/4/2015 06:15
Deleted: *a leaf (or two)*

5

De pena adulterii[1]

Secundum namque in penis obtinet locum[2]. Quoniam quidem primum illi[3] habent[4] qui aberrant[5] a Deo, etiam si sobrie uixerint. Propter quod uos, o presbiteri, ecclesiam excolite et adornate sponsam Christi ad pudicitiam[6]. Sponsam autem dico ecclesie[7] omnem congregationem. Que si pudica inuenta fuerit a sponso suo, ingentibus ab eo donis et muneribus honorabitur, et uos uelut ministri sponse et amici[8] sponsi ingenti gaudio et leticia perfruemini. Si uero sponsa[9] hec reperta[10] fuerit commaculata peccatis, ipsa[11] quidem tanquam indigna trudetur a regalibus thoris, uos autem penam dabitis, si forte per uestram negligentiam uel desidiam obrepserit contagio seua peccati.

JK +10; H 32.38-46, M 22; C 32 q 7 c 16 (pt, see c 4)

---

[1] De pena adulterii *in mg* GQ, *om.* H; -eri P

[2] Secundum – locum *as end of c 4* A

[3] primum illi CRWKNBVZGHQ; illi primum P; primum locum A

[4] in penis *add.* A; *om.* CRWKNBVPZGH

[5] ab- CRWKNBVPZGQA; ob- H

[6] -itiam LRWKNBVPZGHA; -etiam C

[7] ecclesie CRWKNVZHA; ecclesiam G; ? B; *om.* P

[8] ministri sponse et amici CRXSWBVPZGHA; in ministris sponse et amicis KNDM

[9] *after* fuerit K

[10] reperta CRWKNVPZGHQ; inuenta A; ? B

[11] ipsa CRWKNVPZGQA; ipse H; ? B

6

Item in[1] *eadem*[2]*. Vbi fieri debeant iudicia ecclesiastica*[3]

Si qui ex fratribus negocia habent inter se, apud cognitores seculi non iudicentur, sed apud presbiteros ecclesie quicquid illud est[4] dirimatur, et omni modo obediant statutis eorum.

JK +10; H 33.25-28, M 23; ID 6.345; C 11 q 1 c 32 ends at dirimatur

---

[1] in CRWKNBPZHQA; de G

[2] Item – eadem *in mg.* HQ

[3] Vbi - ecclesiastica *in mg.* G

[4] *ss* K

7[1]

Item in eadem. Vbi debeant esse primates[2] uel[3] patriarche[4]

In illis uero ciuitatibus in quibus olim apud[5] ethnicos primi flamines eorum atque primi legis doctores[6] erant, episcoporum primates poni uel patriarchas qui reliquorum episcoporum iudicia et maiora quotiens necesse foret [2va] negocia in fide agitarent, et secundum Dei uoluntatem sicut sancti constituerunt apostoli, ita ut[7] ne quis iniuste periclitaretur, definirent in[8] illis autem ciuitatibus in quibus dudum apud predictos erant ethnicos eorum archiflamines[9], quos tamen minores tenebant quam memoratos primates, archiepiscopos institui precepit[10], qui non tamen primatum sed[11] archiepiscoporum nomine fruerentur.

*JK +10; H 39.17-25; M 30; BD 1.115 (*In illis - definirent *only); D 80 c 2 has beg. of this canon and end of next*

---

[1] *om.* A
[2] deb. esse prim. LRXWKNBVPZGQ; prim. esse deb. C
[3] uel *om.* W
[4] Vbi - patriarche CLRXWKNBVPZ; *in mg.* GQ; *om.* H
[5] apud CRKNVPZGH; *om.* B
[6] leg. doct. CRWDMBVPZGH; legislatores N; doct. leg. K
[7] ut CRWKDBVPZGH; *om.* N
[8] -irent in] -iretur P
[9] id est summi sacerdotes *add.* S[2]
[10] -epit CRNDBVPZGH; -eperit K; -ep' W
[11] *ss* K

8[1]

Qui sint appellandi in iudiciis[2] episcoporum[3]

Episcoporum quoque iudicia, ut superius[4] memoratum est, et maiora ecclesiarum[5] negocia si ipsi reclamauerint, aut aliquem timorem aut istos aut alios suspectos habuerint, ad iamdictos primates uel patriarchas, ne aliquis nocenter[6] periret transferre perdocuit. In singulis[7] uero reliquis ciuitatibus singulos et[8] non binos uel ternos uel[9] plures episcopos constitui iussit, qui non primatum aut archiepiscoporum aut metropolitanorum, quia matres ciuitatum non habent[10], sed episcoporum tantum uocabulo potirentur, quoniam nec inter ipsos apostolos par institutio fuit, sed unus omnibus prefuit[11].

JK +10; H 39.27-32; M 30

---

[1] *om.* A
[2] -iciis CRWKNBVGH; -icio Z
[3] Qui - episcoporum *in mg.* ZG
[4] superius CRWKDBVPZGHA; supra N
[5] -iarum] -ia P
[6] *corr. to* innocenter K[2]; nocentur P
[7] sin- *ss* H
[8] et P; uel V
[9] uel CRXSMN; aut LWKDBVPZGH
[10] non habent CRS[2]KNBP; non habent uel tenent R[2]SGZHQ
[11] omn. pref. CRWKNBVPZG; pref. omn. HQ

8A[1]

Non contristandum esse[2] *doctorem*[3]

Quicumque[4] contristauerit[5] doctorem ueritatis peccat in Christum et Patrem omnium exacerbat Deum, propter quod et uita carebit.

H 31.21-2 (cf c 1 above), M 20; Br fo. 63v; +C 11 q 3 c 12

[1] *om.* CLRXSKNDMWBVPA; G *here*; ZHQ *after 9A*
[2] contr. esse ZH; esse contr. GQ
[3] Non – doctorem *in mg.* GH
[4] -cumque *ss* Z
[5] -auerit ZGQ; -iuerit H

9

Vt clericus suo et laicus suo[1] *uacet*[2] *officio*[3]

AC[4] PAVLO POST[5]. Sicut impietatis est crimen[6] neglectis uerbi studiis sacerdotem sollicitudines suscipere[7] seculares, ita unicuique laicorum peccatum est[8], nisi inuicem sibi etiam[9] in his[10] que ad communis uite usum pertinent operam fideliter dederint.

JK +10; H 32.15-18, M 21; Br fo. 63v; cf AL 7.58a; C 11 q 1 c 30 is widely var.

[1] suo CRM²KNBVZG; *om.* DM
[2] laicus suo vacet] laici suo vacent P
[3] Vt - officio CXWKNDMBPZG(*mg.*); *om.* HQA
[4] Ac CRWNDBVPZGQ; Et KH
[5] Ac - post *om.* A
[6] est crimen CRWKNDBVPZGH; crimen est QA
[7] suscipere CRWKNDBPZHA; accipere G
[8] *ss* Z
[9] sibi etiam CRWKNBPZGHQ; etiam sibi A
[10] is P

9A[1]

Item in sequentibus. Illum iure ordinari qui se non ingerit[2]

Cum excusarem me honorem cathedre declinans uel potestatem, respondens Petrus, Pro[3] hoc, inquit, ne me rogaueris. Hoc enim fieri statutum est mihi, et eo magis quo excusas, quia cathedra hec eum qui cupit eam et audacter expetit non requirit[4], sed ornatum moribus et in uerbis eruditum.

H 31.24-28 mod, M 20; cf c 2 above

[1] *om.* CLRXSWKNDMBVPA; G *here*; ZHQ *after c 8*
[2] Illum - ingerit *in mg.* G
[3] Pro ZHQ; Per G
[4] non req. ZGH; *om.* Q

10[1]

Item in sequentibus[2]*. Comparatio nauis ad*[3] *ecclesiam*[4]

Similis est omnis ecclesie[5] status naui magne que per pelagus[6] undosum diuersis e[7] locis et regionibus uiros portat ad unam[8] potentis regni urbem[9] properare cupientes.

[1] *om.* A
[2] Item (Idem M) - seq. CRXWMKNBPZG; *om.* VHQ
[3] ad CRXWKNBVP; et ZGHQ
[4] Comparationem - ecclesie *in mg.* G
[5] ecclesiastice P
[6] -la- *ss* H
[7] est G
[8] *om.* P
[9] *ss* W

Sit ergo nauis huius dominus ipse Omnipotens[10], gubernator uero sit Christus[11]. Tunc deinde prorete officium episcopus[12] impleat, presbiteri nautarum, dyaconi dispensatorum[13] locum teneant. Hii qui cathecizant nautologis conferantur. Epybatis autem totius fraternitatis multitudo[14] sit similis. Ipsum quoque mare hic mundus habeatur[15]. Ventorum [2vb] uero uarietates[16] et turbinum diuersis temptationibus[17] conferantur. Persecutiones, tribulationes et pericula fluctibus exequentur. Terreni uero spiritus qui uel de torrentibus uel de uallibus spirant, pseudoprophetarum[18] et seductorum seu praue doctrine uerba dicantur. Promunctoria uero et loca confragosa hii qui in potestatibus seculi sunt iudices et pericula minantur et mortes. Bythalassa uero loca que duplicibus unde fallacis estibus uerberantur dubiis mente et de promissionum ueritate nutantibus conferantur. Hypocrite uero et dolosi pyratis similes habeantur. Iam uero rapidus uortex et tartarea caribdis[19] et saxis illisa naufragia ac mortifere submersiones, quid[20] aliud estimanda sunt quam peccata? Restat[21] igitur[22] ut hec nauis cursu prospero tuta possit[23] portum desiderate urbis intrare et ita Deo precem fundere, ut nauigantes mereantur audiri. ITEM IN SEQVENTIBVS[24].
Deprecor te Clemens coram omnibus qui presentes sunt, ut postquam uite presentis finem fecero Iacobo fratri Domini omnia que dixi quam breuiter potes comprehensa destinare te non pigeat.
JK +10; H 34.1 - 35.4 (c 14), H 36.1 – 8 (c 19), M 24-5, 26-7; Br fo. 64 to mereantur audiri *only*; *ID 3.1 to* mer. audiri*, cf. 16.1*

---

[10] dom. ipse Omn.] Omn. dom. ipse P
[11] sit Chr.] Chr. sit P
[12] episcopus CRWDMKBVPZGH; Christus N
[13] uel officium *add. ss* R[2]
[14] *corr. fr.* fortitudo W
[15] mund. hab. LRXWKNBVPZGH; hab. mund. C; Epybatis - habeatur *in mg.* V
[16] uaritates G
[17] tempestationibus P
[18] speupdo-pr. VH
[19] *ss* W; carpidis P
[20] quid CRWNDBVPZGH; quod K
[21] -t *ss* G
[22] ergo P
[23] tuta possit CRWKNBPZH; tuti G
[24] Item in seq. (sequentibus CRXSWKNB[2]VZGH; consequentibus DMB) *in* CRXSWKN(*numbering as c 11*)DMBVPZGH; *om.* Q. Imperitum - episcopum *add.* HQ (*cf c 11*)

11[1]

Imperitum non debere ordinari episcopum[2]

Nec uerearis ne[3] forte de meo exitu multum contristandus sit, cum me id pro pietate[4] sustinere non ambigat[5]. Erit enim ei[6] grande solatium, si didicerit quod post me non imperitus aliquis aut indoctus aut[7] ignorans[8] diuini uerbi[9] ministerium et ecclesiastici

---

[1] *om.* A
[2] Imperitum - episcopum CRXKMBVZG(*in mg.* XVZG); Non debere imperitum ordinari episcopum N; *om. with no break* P; *above in c 10, with no break here* HQ
[3] ne LRSXWNDBVPZGH; nec CK
[4] *after corr.* Z
[5] sust. non amb. CRSWKNBVZG; sust. non ambigeat P; non amb. sust. HQ
[6] enim ei CRSWBVPGHQ; enim XKNDM; ei enim Z
[7] aut CLRXSW; atque KNDMBVPZGH
[8] *ss* H
[9] diu. uerbi] diuinis ubi P

ordinis disciplinam uel doctrine regulam nesciens susceperit[10] cathedram meam. Scit enim quia si indoctus istius officium doctoris accipiat, sine dubio discipuli et auditores ignorantie tenebris obuoluti in interitum demergentur. ET QUIBUSDAM INTERPOSITIS DICIT CLEMENS, Episcopos autem per[11] singulas ciuitates quibus ille[12] non miserat[13] per doctos et prudentes simplicesque sicut columbas iuxta Domini preceptionem nobis mittere [3ra] precepit. Quod et facere inchoauimus et Domino opere ferente facturi sumus.
JK +10; H 36.30-36, 39. 8-11, M 27, 30

[10] -erit *ss* H
[11] per] pre P
[12] ille LR[2]SWKNDBVPZGH; *om.* CRX
[13] id est multum *add. ss* S[2]

12[1]

Item Clemens in secunda ad Iacobum epistola[2]. De custodibus sacramentorum[3]

Tribus gradibus commissa sunt sacramenta diuinorum secretorum, id est presbitero, dyacono et ministro, qui cum timore et tremore clericorum reliquias corporis Domini[4] debent custodire fragmentorum.
JK +11; H 47.2-5, M 37; Br fo. 64; ID 2.64; De cons. D 2 c 23a

[1] *om.* A
[2] sec. ad Iac. ep. (*ss* V) LRKNVPZGHQ; sec. ep. ad Iac. C; sec. Clemens ad Iac. ep. W; ep. sec. ad Iac. B
[3] De – cust. sac. *in mg.* G; De - sacr. Item - episc. HQ
[4] cor Domini CRXSWBVPZGH; dominici cor KNDM

12A[1]

Item in eadem epistola [2]. Sindonem sacrarii non esse uendendam[3]

Si forte quispiam presbiter[4] siue diaconus sacrarii sindonem uel uelum subtracta uendiderit, Iude similis estimabitur[5] Scariothis.
H 48.16-7, M 39; Br fo. 64; ID 2.65 (cf c 17 below)

[1] ZGHQ *only*
[2] Item in eadem epistola (*om.* H) ZGH; *om.* Q
[3] Sind. - vendendam*in mg.* G
[4] quis pres. GHQ; pres. quis Z
[5] sim. est. ZGQ; est. sim. H

12B[1]

Item ibi. Quid faciendum sit de uetustate consumptis[2]

Altaris palla, cathedra, candelabrum et uelum, si fuerint uetustate consumpta, incendio dentur.
H 47.18-9, M 38-9; Br fo. 64; ID 2.66; De cons. D 1 c 39a

[1] ZGHQ *only*
[2] Quid – consumptis *in mg.* ZGQ; *om.* H

12C[1]

Item ibi. De cautela clericorum[2]

Clericus solus ad tabernaculum femine non accedat neque sine maioris natu principis iussione. Nec[3] presbiter solus cum sola femina fabulas[4] misceat, nec archidiaconus

[1] ZGHQ *only*, GHQ *here, in* Z *before c 12A*
[2] De caut. cleric. *in mg.* ZGQ; H *as rubr. to c 13 below*
[3] Nec ZHQ; Neque G
[4] fabulas ZGQ; famulas H

frequentet domicilia matronarum[5], aut per clericos aut per domesticos mandent sibi secretum aliquod. Quod si fecerint et ille deponatur et illa a liminibus ecclesie arceatur.
H 48.19-24, M40; Br fo. 64; cf c 18 below

[5] -na- *ss* H

13

Clemens in secunda epistola sua.[1] De mensura hostiarum et reliquiis earum[2]

Tanta in altario[3] holocausta[4] offerantur quanta populo sufficere debeant. Quod si remanserint, in crastina[5] non reseruentur, sed cum timore et tremore clericorumque[6] diligentia consumantur.
JK +11; H 47.9-11, 38; ID 2.21a as BD 5.11a, 2.85Aa (IDcrpbv) ; IP 1.148; De cons. D 2 c 23b

[1] Clemens - sua *om.* HQ
[2] De - earum CWKNBPZ(*mg.*); *om.* GQ; De cautela clericorum H
[3] alter<i>o P
[4] *corr. fr.* -casta P
[5] -ina CLRXSWDVPZGHQ; -inum D[2]MK; -ino NBA
[6] clericorumque] clericorum V; clericorum, quia P

14

Quantum sit abstinendum post eucharistiam[1]

Qui autem residua corporis Domini que in sacrario relicta sunt consumunt, non statim ad communes cibos accipiendos[2] conueniant, ne putent sancte portioni commiscere cibum[3] qui per aqualiculos[4] digestus in secessum[5] funditur.
JK +11; H 47. 11-14, M 38; ID 2.85Ab (IDcrpbv); De cons. D 2 c 23c ends var.

[1] Quantum – euch. *in mg.* GQ; *om. with no break* H
[2] cibos acci CRXSWKNBVP; acci cibos ZGHA(cibos *ss*)
[3] cib. comm. *later reversed* G
[4] aqualicios P; aliqualiculos VA; *corr. fr.* aquilic- Z
[5] dig. in sec. (*corr. fr.* cec- W, scessum P) CRWKDBVPZGHA; *om.* N

15

Item in eadem. Quibus non sint dande reliquie eucharistie[1]

Precipimus etiam ne unquam extero ecclesie siue laico[2] de fragmentis oblationum[3] Domini ad mensam ponatur. Vnde scis tu qui passim sacrarii panes indignis inpendis, unde nosti si a mulieribus mundi sunt? Hinc et Dauid ab[4] Abimelech sacerdote interrogatus, cum panes sibi ad comedendum posceret si mundus esset a muliere, cum se mundum ante[5] triduum profiteretur, panes propositionis manducauit.
JK +11; H 48. 3-9, M 39; ID 2.86

[1] Quibus - eucharistie *in mg.* VZGQ; *om.* H
[2] ecclesie siue laico CRWKNBVPZHA; siue laico ecclesie G
[3] obl-CRWKNBVPZQA; abl- H
[4] *om.* P
[5] aut P

16

Vt incontinens presbiter non ministret[1]

Ad dominica autem ministeria[2] tales eligantur qui ante ordinationem suam[3] coniuges suas nouerint. Quod si[4] post ordinationem[5] ministro contigerit proprium[6] inuadere

[1] Vt - ministret *in mg.* ZG
[2] magisteria P
[3] suam CRXSWV; *om.* LKNDMPZGHA

cubile uxoris, sacrarii non intret limina[7], nec sacrificii[8] portitor fiat, nec altare contingat, nec ab offerentibus holocausti oblationem suscipiat[9], nec ad dominici corporis portionem [3rb] accedat. Sed aquam tantum[10] sacerdotum manibus porrigat, ostia forinsecus claudat, minora gerat officia, urceum sane ad altare suggerat.
JK +11; H 48.10-15, M 39; ID 2.86b, 6.87; D 81 c 19 has more, and var.

---

[4] si CLR²SKNBZHA; *om*. RX
[5] suam *add.* RS, *om.* CLXKNPZHA; suam coniuges – ordinationem *om.* B
[6] *om.* G
[7] lumina P
[8] -icia P
[9] obl. sus.] sus. obl. P
[10] *corr. fr.* tamen K

17

Non distrahenda[1] ecclesie ornamenta[2]

Si forte[3] quispiam presbiter siue diaconus sacrarii sindonem uel uelum subtracta uendiderit Iude similis estimabitur Scariothis. Qui propter cupiditatem fecerit hoc opus, nouerit se supradicti Iude suscepturum[4] penam.
JK +11; H 48.16-18, M 39-40; ID 2.65 to estimabitur *only, 2.86A (IDcrpbv), 6. 88; +C 17 q 4 c 15 (cf. c 12A above)*

---

[1] Non distrahenda CWKNBPZGHQ; In distrahendi A
[2] Non – ornamenta *in mg.* G; *in mg. and in text* Z
[3] igitur *add. and canc.* H
[4] *corr. fr.* -urus G

18

De uitanda familiaritate feminarum[1]

Clericus uero solus ad femine tabernaculum non accedat, nec properet[2] sine maioris natu iussione. Nec presbiter solus cum sola femina fabulas misceat, nec archidiaconus nec dyaconus[3], sub pretextu humilitatis uel officii frequentet domicilia matronarum aut forte per clericos aut domesticos eius matrone mandent secretum aliquid[4]. Si cognitum fuerit, et ille deponatur[5] et illa a liminibus arceatur ecclesie. Sed si forte aliqua intercessio fuerit, episcopo suggeratur[6]. Et si talis est ad quam debeat[7] pro interuentu ipse pergat. Sin autem de latere suo dirigat cum duobus aut tribus qui hoc debeant sanare.
JK +11; H 48.19-26, M 40; ID 6.89; D 81 cc 20-21 (var., and c 21 is a Palea); cf c 12C above

---

[1] De – feminarum *in mg.* ZGQ; *om.* H; feminarum] cum femina P
[2] neque *add.* ZGHQA, *om.* CLRXSWKNBVP
[3] nec diac. *ss* ZH
[4] aliquid CRWKNBVPZA; aliquod GHQ
[5] et ille de *ss* Z
[6] ep. sugg. CLRXSWBVPZGHA; sugg. ep. KNDM
[7] ire *add.* ZGHQA, *om.* CRXSWKNBVP

19

[1]De accusatoribus patrum[2]

Qualis autem condempnatio et qualis imminet maledictio his qui in[3] patres peccant docet nos diuina scriptura. Si enim Cham filius Noe cum uidisset suum nudum

---

[1] Item *add.* ZGHA (*om.* Q); Clemens *add. in mg.* A; Clemens - subditorum *add. from c 20* H
[2] De - patr. CRXWKBVPQA; *om.* H; *in mg.* ZG
[3] *ss* A

patrem[4], quoniam non cooperuit patris corporalem nuditatem sed egressus nuntiauit eam fratribus et illi uestimento eum[5] cooperuerunt[6], ipse quidem Cham et illi qui ex eo nati sunt sub maledictione facti sunt, qui autem cooperuerunt eum benedictionem meruerunt, multo magis isti maiore et ampliore condempnatione digni sunt qui patribus obuiare aut contra eos insurgere nituntur, aut iniuriam aut[7] contumeliam[8] eis inferre moliuntur. Quoniam qui his resistit Deo resistit[9], et qui eis iniuriam uel contumeliam facit Deo cuius legatione funguntur[10] facit. [3va]
JK +11; H 50.14-23, M 42; C 2 q 7 c 9 is widely var.

[4] suum nudum patrem CWKNBPZGH; suum patrem nudum Q; patrem suum nudum A
[5] *ss* Z
[6] *corr. fr.* -int Z
[7] aut CLXSKNDM; uel RBVPZGHA
[8] -me- *ss* A
[9] Deo res. CXWKBVPZGHA; *om.* NDM
[10] leg. fung. CWKDMBVPZHA; fung. leg. N

20

Clemens in tertia[1] epistola ad uniuersos. De doctrina prelatorum et obedientia subditorum[2]

Vestrum[3] est qui legatione Christi fungimini docere populos, eorum uero est obedire uobis ut Deo[4]. Si autem uobis episcopis non obedierint omnes presbiteri, diaconi ac subdiaconi et reliqui clerici cuncti, omnesque principes tam maioris ordinis[5] quam[6] inferioris, atque reliqui populi, tribus et lingue non obtemperauerint[7], non solum infames sed et extorres a regno Dei et consortio fidelium ac liminibus[8] sancte Dei ecclesie alieni erunt. Nam[9] uestrum est[10] eos instruere, eorum uero[11] est[12] uobis obedire ut Deo, cuius legatione fungimini, dicente Domino, Qui uos audit me audit, et qui uos spernit me spernit et qui uos recipit, recipit[13] eum qui me misit. Nichil enim[14] iniustius uel[15] inhonestius est[16] quam filios patribus rebelles[17], aut clericos uel[18] laicos doctoribus[19] seu discipulos magistris inobedientes uel proteruos existere. Nouimus enim[20] primum hominem per inobedientiam cecidisse, idcirco omnes hoc uicium cauere monemus.
JK +12; H 53.2-14, M 43-4

[1] secunda X
[2] Clemens - uniuersos. (De - subdit. *in mg.*) ZG; Clemens - uniuersos *here, with* Clemens - uniu. De - subdit. *in mg. to c 19* H
[3] Vestrum CRWKNBVZGHA; Nostrum PQ
[4] ut Deo LSWKNDBVPZGHA; in Domino C; in Deo RX
[5] ord. CWDMKBVPZGHA; *om.* N
[6] et *add.* ZGH; *om.* CRXSWKNBVPQA
[7] -erunt P
[8] luminibus P
[9] enim *ss after* uestrum Q
[10] est C^2LRSKNBZHQA; *om.* CR^2X
[11] *om.* L
[12] est LSWKNBVPZGHQA; *om.* CRX
[13] *repeated again* A
[14] est *add. ss* H
[15] uel CRWKNVPZGHA; aut B
[16] *om.* H
[17] patribus rebelles CWKNBPZGHQ; rebelles patribus A
[18] uel CRXWKDBPZGHQ; aut NVA
[19] doct. uel laicos *marked for reversal* Z
[20] enim CRXWKNVPZGHQA; *om.* B

21

Item. Nichil agendum clericis absque[1] licentia sui[2] episcopi [3]

Cunctis fidelibus et summopere omnibus[4] presbiteris et[5] dyaconibus et[6] reliquis clericis[7] attendendum[8] est, ut nichil absque episcopi proprii licentia agant. Non utique[9] missas sine eius iussu quisque presbiterorum in sua parrochia agat, non baptizet, nec[10] quicquam[11] absque eius permissu[12] faciat. Similiter et reliqui populi, maiores scilicet[13] et minores, per eius licentiam quicquid agendum est agant[14]. Non utique missas, nec sine eius permissu a sua parrochia discedant, uel in ea aduentantes morari presumant. Anime enim eorum ei[15] credite sunt, ideo omnia eius consilio agere debent et eo inconsulto nichil.

JK +12; H 57.34 - 58.4, M 49-50; ID 6.90 (cf 2.123, following BD 2.93); +C 16 q 1 c 41 to faciat

---

[1] absque CXWKNBVZG; sine QA
[2] licentia sui CLRKNBV; sui licentia XW; licentia ZGQA
[3] Nichil - episcopi *in mg.* XZG; *om.* PH; *before* Item Q
[4] *ss* V
[5] et CKNBVPZGHQ; ac A; G
[6] et CWKNBVP; ac ZGHQA
[7] clericis CWKNBPZGQA; cleris H
[8] -den- *ss* K; -end- *ss* B
[9] utique CRXWKNVPZGHQA; itaque B
[10] nec LRSWKNBVPZGHQA; neque CX
[11] quicquam CR[2]XKNBZHA; *om.* R; quicq. quis. SW
[12] permissu CRXSWBVPZGHA; licentia DM; permissione KN
[13] scilicet CRXSNBVPZGHA; sane K; natu sed D; sed D[2]M
[14] agatur P
[15] *corr. fr.* eo A

22[1]

Vbi sit sacrificandum[2]

Hic ergo, hoc est in presenti uita positos oportet uos agnoscere uoluntatem Dei, ubi et agendi et sacrifi [3vb] candi est locus, quoniam in aliis locis sacrificari et missas celebrari non licet nisi in his in quibus episcopus iusserit, aut ab episcopo regulariter ordinato, tenente uidelicet[3] ciuitatem, consecrata fuerint[4]. Aliter enim non sunt hec agenda nec rite celebranda.

JK +12; H 58.23-27, M 50; ID 3.62a, as BD 3.59a; De cons. D 1 c 14

---

[1] *om.* A
[2] Vbi – sacr. (sit *repeated* X) *in mg.* XZGQ; *repeated in mg.* V; *om.* PH
[3] *om.* G
[4] quoniam in aliis - fuerint *om.* P

23[1]

Clemens in epistola quarta[2]. Communem uitam omnibus necessariam[3]

Dilectissimis fratribus et condiscipulis Ierosolimis cum[4] karissimo fratre Iacobo et coepiscopo habitantibus Clemens episcopus. Communis uita fratres omnibus est necessaria, et maxime his qui Deo irreprehensibiliter militare cupiunt, et uitam apostolorum eorumque discipulorum[5] imitari uolunt. Communis enim usus[6] omnium

---

[1] *om.* A
[2] ep. quarta CRXSWKNBVP; quarta ep. ZGHQ
[3] Communem - necesaarium *in mg.* XZGQ(*beginning* Nota); *om.* PH
[4] *ss* Z
[5] discipulorum CXWKNBPZH; discipulos G

que sunt in hoc mundo omnibus esse hominibus debuit, sed per iniquitatem[7] alius hoc suum dixit esse[8], et alius istud, et sic inter mortales facta diuisio est[9]. Denique Grecorum quidam sapientissimus hec ita sciens esse, communia debere ait esse[10] amicorum omnia. In omnibus autem sunt sine dubio[11] et coniuges. Et sicut non potest, inquit[12], diuidi[13] aer[14] neque splendor solis, ita nec reliqua que communiter omnibus data sunt ad habendum diuidi debere, sed habenda esse communia. Vnde et Dominus per[15] prophetam loquitur dicens, Ecce quam bonum et quam iocundum habitare fratres[16] in unum, et reliqua. Istius enim consuetudinis more retento, etiam apostoli eorumque discipuli ut predictum est una[17] nobiscum et uobiscum communem uitam[18] duxere. Vnde[19] bene nostis erat multitudinis eorum[20] cor unum et anima una, nec quisquam eorum aut nostrum de his que possidebat aliquid suum esse dicebat, sed omnia illis et nobis[21] erant communia, nec quisquam egens erat inter nos. Omnes uero qui domos uel agros possidebant[22], uendebant eos et precia eorum et reliquas res quas habebant offerebant[23], ponentes ante pedes apostolorum, sicut nobiscum[24] quidam uestrum[25] cognouerunt et uiderunt, et diuidebantur singulis prout cuique opus erat[26]. Ananias autem uir austerus et Saphyra uxor eius, quia mentiti sunt apostolis de [4ra] pretio agrorum suorum quos uendiderant, nobis presentibus in conspectu omnium circumstantium a conspectu apostolorum propter peccatum[27] eorum et mendacium[28] que fecerunt mortui delati sunt ambo.
JK +13; H 65.4-27, M 57-8; +C 12 q 1 c 2a

---

[6] vos P
[7] *corr. fr* inquietem X[2]
[8] dixit esse CRXKNVPZGQ; esse dixit WBH
[9] diuisio est CRWKNBPZH; est diuisio G
[10] *ss* C
[11] nisi *add. ss* K
[12] non pot. inq. CRXKNBVPZGH; inq. non pot. LW; non pot. S
[13] diuidi CKNBPZH; *om.* G
[14] ager P
[15] per CWKNBPZGQ; pro H
[16] fratres CWKNBPZH; *om.* G
[17] una LRXSWKNDBVP(*with lacuna*)HQ; unam CN[2]ZG
[18] comm. uitam CWKNBPZHQ; uitam comm. G
[19] ut *add.* SK[2]ND[2](*ss*)MN; *om.* CKNBPZGHQ
[20] eorum CRXSWBVPZGH; *om.* KNDM; credentium M[2]
[21] et nobis *in mg.* S
[22] -ebant CKNBVPZH; -ebat G
[23] off- CWKNBV; aff- XZGHQ; offerentes P
[24] uobiscum Q
[25] uestrum XSWKNDBVPZGH; nostrum CLRQ
[26] W *begins a new canon*
[27] peccatum CKNBZHQ; peccata L; *om.* RX; furtum R[2]S
[28] pecc. eorum et mend. *over erasure* C

24[1]

Apostolorum[2] exempla imitanda[3]

Quapropter hec[4] uobis cauenda mandamus et doctrinis et exemplis apostolorum obedire precipimus, quia hii qui eorum mandata[5] postponunt[6] non solum rei sed et[7]

---

[1] *om.* A
[2] Apostolorum CRXKNBVZ; Nota apostolo G; Nota a populo HQ
[3] Apost. – imit. *in mg.* ZGHQ; *om.* P
[4] *corr. fr.* hoc K
[5] eorum mandata CWKNBPZHQ; mandata eorum VG
[6] -itur P

extorres[8] fiunt. Que non solum nobis cauenda sed omnibus predicanda sunt. Vnde consilium dantes uestram prudentiam hortamur, ut ab apostolicis regulis non recedatis, sed communem uitam ducentes[9] et scripturas sacras recte intelligentes que Domino[10] uouistis[11] adimplere satagatis.
JK +14; H 65.28-31, 66.15-17, M 58, 60; +C 12 q 1 c 2b

---

[7] et CWKD[2]BVPZH; *om.* KNMG; etiam Q
[8] uel exteriores *add. ss* R
[9] *corr. fr.* dic- H
[10] adiuuante *add.* KNDM, *om.* CLRXSWBVPZGH
[11] uouistis CLXSV[2]ZHQ; nouistis RWKNDMBVPG

25[1]

Scripturas[2] ex proprio ingenio non esse legendas[3]

Relatum est etiam[4] nobis quod quidam uestris in partibus commorantes aduersantur sanis doctrinis, et prout eis uidetur non secundum traditionem patrum sed iuxta suum sensum docere uidentur[5]. Multas enim quidam ut audiuimus uestrarum partium ingeniosi homines ex his que legunt uerisimilitudines capiunt, et ideo diligenter obseruandum est ut lex Dei cum legitur non secundum propriam ingenii intelligentiam legatur uel doceatur. Sunt enim multa uerba in scripturis diuinis que possunt trahi ad eum sensum quem sibi unusquisque sponte presumpsit, sed non oportet. Non enim sensum extrinsecus alienum et extraneum debetis querere, ut quoquomodo[6] ipsum ex scripturarum auctoritate confirmetis, sed ex ipsis scripturis sensum capere ueritatis. Et ideo oportet intelligentiam discere[7] scripturarum ab eo qui eam[8] a maioribus secundum ueritatem sibi traditam[9] seruat, ut et ipse possit ea que recte suscepit competenter asserere.
JK +14; H 65.32 - 66.5, M 58-9; +D 37 c 14a

---

[1] *om.* A
[2] Nota *add. in mg.* G
[3] Scripturas - legendas *in mg.* ZGH; *om.* P
[4] *corr. fr.* at- H
[5] -entur CWKNBPZH; -etur G
[6] quomodo P; quo- *ss* H
[7] int. disc. CWNDBVPZGH; disc. int. K
[8] *om.* P
[9] sibi trad. *in mg.* X[2]

A 1. II ANACLETVS[1]

[2]i. Qui non debeant recipi ad accusationem uel testimonium
ii. Non esse tacendum pastoribus propter odium luporum
iii. Quod episcopus plures debet habere[3] testes quam alius sacerdos in sacrificando [4rb]
iiii. Vt[4] ministri communicent
v. Qui sunt[5] sacrilegi

---

[1] Anacletus KNDVBP; Anacletus papa C; Incipiunt capitula Anacleti pape LRXW; Incipiunt capitula de decretis An.... S; Anacletus capitul' M
[2] *Capitulatio om.* ZGHQA; *in* CLRXSWKNDMBVP
[3] deb. hab. CLRWNDBP; hab. deb. K
[4] Et P
[5] sunt LXWKNBVP; sint CRS

vi. De peregrinis iudiciis
vii. De iudicibus prouinciarum
viii. De appellatione oppressi
viiii. De ordinatione episcoporum
x. Episcopum non esse ordinandum minus quam a tribus
xi. Qui sint admittendi ad accusationem
xii. De laceratoribus seruorum Dei
xiii. Quo ordine accedendum sit ad accusationem
xiiii. Vnde cepit ordo sacerdotalis
xv. Quod episcopi locum teneant apostolorum
xvi. In quibus ciuitatibus sint primates uel patriarche
xvii. In quibus locis sint metropolitani
xviii. Quis sit percussor
xviiii. Quibus in locis presbiteri, quibus episcopi esse debeant
xx. Que sit prima sedes
xxi. Que sit secunda sedes
xxii. Que sit tertia sedes
xxiii. Quod inoffensus querendus sit affectus accusatorum ac testium
xxiiii. Quod incorrigibiles ab ecclesia sint pellendi

1

Omnibus episcopis. Qui non debeant recipi ad accusationem[1] uel testimonium[2]

Anacletus papa tercius a Petro[3] in primo decretali.[4] Beatus predecessor noster Clemens, uir apostolicus et spiritu[5] Dei plenus, una cum[6] reliquis sanctis collegis suis statuit dicens, Accusandi uel testificandi[7] licentia denegetur his qui Christiane religionis et nominis dignitatem et sue legis uel sui propositi normam aut[8] regulariter prohibita neglexerint. Transgressores enim sponte legis[9] sue eiusque uiolatores apostate nominantur. Omnis enim[10] apostata refutandus[11] est ante[12] reuersionem suam, nec[13] in accusationem[14] recte agentium aut testimonium suscipiendus.

JK +2; H 68.11-18, M 61; ID 5.237a; cf IP 4.60; +C 3 q 4 c 2

---

[1] *corr. fr.* exc- V
[2] Qui - testimonium CXWKNBVPH (omnibus episcopis *add. in mg.* H); Qui - testimonium *in mg.* ZGQ; *om.* A
[3] a Petro *ss* P
[4] Anacletus – decret. *om.* A
[5] spiritu CWKNBPZGHQ; spiritus A
[6] *ss* Z
[7] uel test. *repeated and canc.* A
[8] aut CWKNBVPZGH; ac QA
[9] vel *add.* P
[10] enim CWKDBVPZGHA; autem N
[11] refuturadus P
[12] ante CWKNBPZGHQ; nec etiam post A
[13] nec CWKNBPZGHQ; *om.* A
[14] suam *add. and canc.* G

2

Non esse tacendum pastoribus propter odium luporum[1]

Scimus[2] autem multos ob id infestare doctores ut eos perdant et proprie uoluntatis placita adimpleant. Non propterea tamen[3] doctores in quantum[4] uires suppetunt a recta

---

[1] Non - luporum *in mg.* VZGH(*beginning* Nota non); *om.* P(*with no break*)A
[2] Scimus CLR²SWD² MK²; Sanius RXKNDBV(*obsc. corr.*)PZGHQ; Nouimus A

emulatione et bona intentione recedere debent, scientes quia beati [4va] qui persecutionem patiuntur propter iusticiam. Nichil autem illo est pastore[5] miserius qui luporum laudibus gloriatur. Quibus si placere uoluerit atque ab his amari delegerit, erit hinc ouibus magna pernicies. Nullus ergo pastorum placere lupis et gregibus ouium potest. [6]Deo enim[7] perfecte sacrificantes non debent uexari sed portari, consolari atque ab omnibus uenerari. Ipsi autem quando sacrificant[8] non soli hoc agere debent. sed testes secum adhibeant ut Domino perfecte in sacratis Deo sacrificare locis[9] probentur. Ait namque auctoritas legis diuine, Vide ne offeras holocausta tua in omni loco quem uideris, sed in loco quem elegerit Dominus Deus tuus[10].

JK +2; H 69.18-24, 70.20-25, M 62, 63; ID 5.237b to uenerari, *2.67 (mod. from* Deo perfecte*); +D 43 c 3 to* propter iusticiam

---

[3] propterea tamen LRXSWKNBVPZGHA; enim (?) propterea C

[4] quantum CRWKNPZGHA; tantum B

[5] illo est pastore CWKNBZHQ; illo pastore est G; est eo pastore A

[6] MQA *have here rubric* Quod episcopus plures debet habere testes quam sacerdos in sanctificando (*cf c 3*)

[7] Deo enim CWKNBPZGHQ; *om.* A

[8] -atur P

[9] sacr. locis CWNDBPZGHA; locis sacr. K

[10] K *places* Deo enim perfecte – Deus tuus *after c 3 below*

3

Quod episcopus plures debet habere[1] testes quam alius[2] sacerdos in sacrificando[3]

Episcopus Deo sacrificans testes ut prefixum est secum habeat, et plures quam alius sacerdos. Sicut enim maioris honoris gradu fruitur sic maioris testimonii incrementatione indiget. In solempnioribus quippe diebus, aut quatuor aut quinque aut tres[4] dyaconos, qui eius oculi dicuntur, et subdyaconos atque reliquos ministros secum habeat, qui sacris induti uestimentis a fronte et a tergo[5], et presbiteri e regione dextra leuaque corde contrito[6] et humiliato spiritu ac prono stent[7] uultu, custodientes eum[8] a malis hominibus et consensum eius prebeant sacrificio[9].

JK +2; H 70.25-32, M 63-4; ID 2.67b; De cons D 1 c 59 with first sentence of c 4

---

[1] deb. hab. CWNDVZGHA; hab. deb. K

[2] alius CRXWKNV; *om.* ZGHA

[3] Quod – sacrificis *in mg.* X; Quod episcopus - sacrificando *above, in c 2* MQA; *in mg.* VGH(*beginning* Nota quod); *obscured in* B; *om.* P; Quod episcopus plures debet habere testes in sacrificando quam sacerdos Z(*mg.*); Vt ministri communicent Q

[4] tres CRWNDBVPZGHA; sex K

[5] ter- *ss* H

[6] corde contrito CRXSWKNBVP; contrito corde ZGHQA

[7] stetit P

[8] *ss* H

[9] K *here adds from c 2 above* Deo enim perfecte - Deus tuus

4

Vt ministri communicent[1]

Peracta autem[2] consecratione, omnes communicent qui noluerint[3] ecclesiasticis carere liminibus. Sic enim et[4] apostoli statuerunt et sancta[5] Romana tenet ecclesia.

---

[1] Vt – comm. *in mg.* XVZHG; *om.* P

[2] autem CRXWDMKBVPZGHA; *om.* NQ

[3] qui nol. *in mg.* H

[4] et LRXSWKNBVPZGHA; *om.* C

[5] sancta CWKDBVPZGHA; *om.* N

JK +2; H 70.32-34, M 64; BD 3.77a; ID 2. 67c to liminibus*; De cons. D 1 c 59 (end), De cons. D 2 c 10 as here*

5

[1]Qui sint[2] sacrilegi[3]

Qui rapit[4] pecuniam proximi sui iniquitatem operatur. Qui autem pecuniam uel res ecclesie abstulerit, sacrilegium facit. Priuilegia ecclesiarum et sacerdotum sancti apostoli iussu Saluatoris intemerata et inuiolata eius[5] decreuerunt manere temporibus.

JK +2; H 73.19-22, M 66; C 17 q 4 c 18 to facit*, C 25 q 2 c 1a from* Priuilegia

---

[1] Item *add.* LX[2]WNBVPZGHA; *om.* CRXKD; ? S
[2] sint CRXWDMBVHQA; sunt LKNZG; ? S
[3] Qui sint sac. *in mg.* VZGH, *om.* P
[4] rapuerit S
[5] eius CLRXKNBZHQA; omnibus R[2]S

6

De peregrinis iudiciis[1]

Leges ecclesie apostolica[2] firmamus auctoritate[3] et peregrina iudicia submouemus. Vnde et Dominus menti[4vb]onem faciens, Loth per Moysen loquitur dicens, Ingressus es[4] quidem[5], inquit[6], ut aduena numquid ut iudices.

JK +2; H 73.22-25, M 66-7; +C 3 q 6 c 13, C 25 q 2 c 1b to submouemus

---

[1] De - iud. CLRKNDVZGH (*in mg.* XVZGH); De iud. per. W; *om.* BP; De iuditibus prouinciarum *in mg.* A (*cf c 7 below*)
[2] apostoli P
[3] et inuiolata omnibus *add. and canc.* S
[4] es LKNDBVPZGHQ; *om.* CRXSA; est W
[5] es *add.* R[2]SQ (*not* X)
[6] inquit CRXSWKDBVP; inquiunt ZGHQA; *om.* MN

7

De iudicibus prouinciarum[1]

Vnaqueque enim[2] prouincia tam iuxta ecclesiasticas quam iuxta seculi leges suos debet iustos et non iniquos habere iudices et non externos. nisi apostolice huius sedis[3] decreuerit auctoritas.

JK +2; H 73.25-27, M 67; AL 3.80; C 3 q 6 c 15

---

[1] De - prou. CRKB; *in mg.* XVZGH; *om.* MN(*cf c 8*)PQA(*cf c 6*)
[2] Vnaqueque enim CWKNBPZHA; Vna enim queque G
[3] apostolice huius sedis RXSKNBPZGH; apostolici huius sedis C; apostolici sedis huius LW; huius apostolice sedis QA

8

Item ibi. De appellatione oppressi[1]

Omnis enim[2] oppressus libere sacerdotum si uoluerit appellet iudicium et a nullo prohibeatur, sed ab his[3] fulciatur et liberetur. Si autem difficiles cause aut maiora negotia orta fuerint, ad maiorem sedem referantur. Et si illic facile discerni non potuerint[4] aut iuste terminari, ubi fuerit summorum[5] congregatio congregata, quod per

---

[1] Item ibi. De ap op (De app. opp. *in mg.* VZGH) CBVZGHA; Item - soppressi *in mg.* X; Item ibi. De iudicibus prouinciarum N; De app. opp. viii. Item ibi KP; De ap op M(*mg.*)Q
[2] enim CWKNBPZGHQ; *om.* A
[3] his LR[2] SWKNBVPZGHQA; omnibus CRX
[4] potuerint CLRS; poterint WKNBVPZGHQA; potuerunt X

singulos annos bis[6] fieri solet et debet, iuste et Deo placite coram patriarcha aut[7] primate ecclesiastica et coram patricio[8] secularia iudicentur negotia in commune. Quod si difficiliores orte fuerint questiones, aut episcoporum uel maiorum iudicia, aut maiores cause fuerint, ad sedem apostolicam si appellata[9] fuerit referantur.
JK +2; H 74.3-11, M 67; C 2 q 6 c 3 to in commune

---

[5] *om.* K; summa P
[6] bis CRXSW^{2}RZGHQA; *om.* LWKNDMBVP
[7] aut CLRXSWBVBZGHA; et KNDM
[8] patricio CWKNBPGHA; patriticio Z
[9] -ta *ss* B

9

Omnibus episcopis Italie [1]. De ordinatione episcoporum[2]

Anacletus in secundo decretali. Ordinationes episcoporum auctoritate apostolica ab omnibus qui in eadem fuerint prouincia[3] episcopis sunt celebrande. Qui simul conuenientes scrutinium[4] diligenter agant, ieiuniumque cum omnibus precibus celebrent, et manus cum sanctis euangeliis que predicaturi sunt imponentes, dominica die hora tertia orantes, sacraque unctione exemplo prophetarum et regum capita eorum more apostolorum et Moysi ungentes[5], quia omnis sanctificatio constat in[6] Spiritu Sancto cuius uirtus inuisibilis sancto est[7] chrismati permixta, et hoc ritu sollempnem celebrent ordinationem[8]. Quod si omnes simul conuenire minime[9] poterunt[10], assensum tamen suis precibus prebeant, ut ab ipsa ordinatione animo non desistant[11].
JK +3; H 75.21-30, M 69; ID 5.69a, as BD 1.15; IP 3.12 to celeb. ord. *only, 3.17a from* Quod si - *end; D 64 c 2 has beg. and end only, D 75 c 1 as IP 3.12*

---

[1] Omn. - Italie *om.* Q; *in mg.* A
[2] De - episc. CXKBQA; *in mg.* VDZGH; De appellatione oppressi N; *om.* P
[3] fuerint prouincia CWKNBPZGHQ; prouincia fuerint A
[4] scrutarium P
[5] ungent- CRSWNDVZGH; ingent- X; unguent- KBPQA
[6] *corr. to* ex R^2
[7] est *here* CLRKNBZHA, *before* sancte R^{2}S
[8] cel. ord. CRWKNPZGHA; ord. cel. B
[9] non P
[10] -erunt CWKNBPZGH; -uerint QA
[11] desistant CRXSKNBVPA; desinant ZGHQ

10

Episcopum non esse ordinandum minus quam a tribus[1] [5ra]

Porro et Ierosolimitarum[2] primus archiepiscopus beatus Iacobus, qui iustus dicebatur et secundum carnem Domini nuncupatus est frater, a Petro, Iacobo et Iohanne apostolis est ordinatus, successoribus uidelicet dantibus formam eorum ut minus quam a tribus episcopis reliquisque omnibus assensum prebentibus nullatenus episcopus[3] ordinetur et communi uoto ordinatio[4] celebretur. Reliqui uero sacerdotes a proprio ordinentur episcopo, ita ut ciues et alii sacerdotes assensum prebeant et ieiunantes ordinationem celebrent[5].

---

[1] Epis. - tribus CRKMB; *in mg.* XVZGHQ (G *adding* episcopis); De ordinatione episcoporum N; *om. with no break* PA
[2] -tarum CRXSWDMNBPZGA; -tanorum KHQ
[3] null. episcopus CKNBZGHQ; null. episcopo P; episcopus null. A
[4] ordinatio CKNBPZGHQ; celebratio A
[5] Reliqui - celeb. *in mg.* M

JK +3; H 75.30 - 76.1, M 69; ID 5. 69b to celebretur*; IP 3.17b as ID; D 66 c 2 (*Porro – ordinatio celebretur*)*

11[1]

Item. Qui sint[2] admittendi ad accusationem[3]

Accusatio quoque eorum[4] super qua nos consulere uoluistis, non nisi ab idoneis et probatissimis uiris qui et suspitionibus et sceleribus careant fieri debet[5], quia Dominus sacri sui corporis tractatores a uilibus ac[6] reprobis et[7] non idoneis personis infamari noluit nec calumpniari[8], sed ipse proprio flagello peccantes sacerdotes a templo eiecit. Vnde liquet quod summi sacerdotes, id est episcopi, a Deo sunt[9] iudicandi, non ab humanis aut praue uite hominibus lacerandi sed potius ab omnibus[10] fidelibus portandi, ipso Domino exemplum dante quando per se ipsum[11] et non per alium uendentes et ementes eiecit de[12] templo sacerdotes. Nullus enim ut reor inuenitur[13] inter nos qui uelit seruum suum ab alio quam a se iudicari[14]. Quod si presumptum fuerit aut multa[15] indignatione ipse irascitur aut potius uindictam querit super eum. Vnde et Dominus ait per prophetam[16], Qui uos tangit tangit pupillam oculi mei.

JK +3; H 76 2-10, 13-14, 20-21, M 69, 70; Br fo. 64^{r-v}; ID 5.238a; IP 4.58 to templo eiecit *only; +C 2 q 7 c 15a*

---

[1] *om.* A
[2] sint CRXWMKVH; sunt BZGQ
[3] Qui - accusationem CRXWMKB; *in mg.* VDZGHQ; Episcopum non esse ordinandum minus quam a tribus N (*cf c 10*); *om.* P
[4] quoque eorum CLXSWKNBVQ; quoque R; eorum quoque MZGH; *om. Br*
[5] *corr. fr.* -ent H
[6] ac CRXSWKNBVP; et ZGHQ*Br*
[7] et CRXSWKNBVP; ac ZGH*Br*
[8] col- H
[9] sint P
[10] omnibus LSWKNBVPZGH; omnibus hominibus *add.* CRX; hominibus Q
[11] ipsum se *later reversed* G
[12] de CLWBVPZGHQ; e KD; ex N
[13] inuenitur LR^2 SWKNBVPZGHQ; *om.* CRX
[14] uindicari P
[15] *add.* R^2
[16] ait per proph. CRWNDBVZGHQ; per proph. ait K

12

[1]Et paulo post[2]. De laceratoribus seruorum Dei[3]

Si detractores[4] quorumque grauiter iudicantur et in perditionis laqueum cadunt, multo magis laceratores et detractores atque accusatores famulorum[5] Dei dampnantur et in baratrum, nisi se correxerint et per eorum satisfactionem[6] condignam egerint penitentiam, indubitanter uadunt et uindicibus flammis exuruntur[7]. Hec et alia periculosa[8] considerantes, apostoli constituerunt ne facile commouerentur aut

---

[1] A *lacks all to* flammis exuruntur *below*
[2] Et paulo post *as inscr.* CLWNQ; *as first words of text* RKDBPZGH, *as last words of c 11* X
[3] De - seru. Dei CLR^{2}KBQ; *in mg.* VDZGH; Qui sint admittendi ad accusationem N (*cf c 11 above*); *om.* XP
[4] *corr. fr.* detractatores G
[5] *after corr.* P
[6] factionem P
[7] H *has rubric to c 13 in mg. here*; QA *begin c here, with rubric to c 13*; Z *begins a new canon, with neither inscription nor rubric*
[8] periculosa CRXSWKNBVB; perpericulosa ZGHQA

lacerarentur uel accusarentur columne [5rb] sancte Dei ecclesie, que apostoli et successores eorum ne[9] inmerito dicuntur.

JK +3; H 77. 1-5, 18-20, M 70; Br fo. 64ᵛ to flammis exuruntur; *ID 5.238b; +C 2 q 7 c 15b*

[9] ne CRXBP; nec LSW; non KNDVZGHQA

13

Quo ordine accedendum sit[1] ad accusationem[2]

Sed si quis aduersus eos[3] uel ecclesias eorum commotus fuerit, aut causas habuerit, prius ad eos recurrat caritatis studio, ut familiari colloquio ea sanent commoniti que sananda sint[4], et caritatiue emendent que iuste[5] emendanda[6] agnouerint[7]. Si autem aliqui eos priusquam[8] hec egerint lacerare, accusare aut infestare presumpserint, excommunicentur et minime absoluantur antequam per satisfactionem ut iam dictum est condignam egerint penitentiam, quoniam iniuria eorum ad Christum pertinet, cuius legatione funguntur. ITEM. Eiectionem quoque ut supra memoratum est summorum sacerdotum sibi Dominus reseruauit[9], licet[10] electionem eorum bonis sacerdotibus[11] et spiritualibus populis concessisset.[12]

JK +3; H 77.20-27, 78.5-7, M 70-1; Br fo. 64ᵛ from Eiectionem; *ID 5.238c; IP 4.34 to* funguntur*; C 2 q 7 c 15c as IP, D 79 c 11*

[1] acc. sit CRXWKDBVZQA; acc. G; sit acc. H
[2] Quo - accus. CLRMKB; *in mg.* XDVZG; De laceratoribus seruorum Dei N; *om.* P; *above, in mid c 12* HQA
[3] Sed si quis adu. eos CRKDVPZGHA; si quis adu. episcopos B
[4] sint CWKNBPZG[2]HQ; sunt A; ? G
[5] iuste P; *om.* D
[6] *corr. fr.* -enda K
[7] agn- CRWKNBPGHQA; coagn- Z
[8] postquam P
[9] seru- P
[10] *corr. fr.* h' R
[11] NOTA *added in mg.* C
[12] Item. Eiectionem - concessisset *as here* CRXDMBVPZ; K *begins c 14 with this section;* LSWNQ *have it as a separate canon, N with rubric* Quo ordine - accusationem *from below*, Q *with rubric* Vnde cepit ordo sac.*; om. but added at foot of leaf* G; *om.* A

14[1]

Item. Vnde cepit ordo sacerdotum[2]

In nouo autem[3] testamento post Christum dominum a Petro sacerdotalis cepit ordo, quia ipsi primo pontificatus in ecclesia Christi datus est, dicente Domino ad eum, Tu es, inquit, Petrus[4], et super hanc petram edificabo ecclesiam meam, et porte inferi non preualebunt aduersus eam, et tibi dabo claues regni celorum. Hic ergo ligandi soluendique potestatem primus accepit a Domino primusque[5] ad fidem populum uirtute sue predicationis adduxit. Ceteri uero apostoli cum eodem pari consortio honorem et potestatem acceperunt, ipsumque principem eorum esse uoluerunt[6]. Qui etiam iubente Domino in toto orbe dispersi euangelium predicauerunt.

JK +3; H 79.1-10, M 72; ID 5.1a; IP 3.82a; +D 21 c 2a

[1] *om.* A
[2] sacerdotum CRXWM; sacerdotalis LKNBVZGH; ? S. Vnde – sacerd. *in mg.* VZGH; *om.* P; Quod - apost. *from c 15* Q
[3] *ss* C
[4] Petrus inquit *later reversed* G
[5] primusque C[2]LR[2]SKNBZHQ; primus CRX
[6] ZG *begin c 15 here*

15[1]

Quod[2] episcopi locum teneant apostolorum[3]

Ipsis quoque decedentibus, in loco eorum surrexerunt episcopi, quorum ordinatio pretaxato fieri debet[4] ordine[5] et modo. Quos qui recipit et uerba eorum, Deum[6] recipit. Qui autem spernit eos[7], eum a quo missi sunt et cuius funguntur legatione[8] spernit et ipse indubitanter spernetur a Domino. [9]Videntes autem ipsi apostoli messem esse multam et operarios [5va] paucos, rogauerunt Dominum messis ut mitteret[10] operarios in messem suam[11]. Vnde electi ab eis sunt septuaginta discipuli, quorum typum gerunt presbiteri, atque in eorum loco sunt constituti in ecclesia, de quorum ordinatione et reliquorum ministrorum supra dixisse sufficiat.

JK +3; H 79.10-17, M 72; ID 5.1b, 6.44 (from Vnde electi*); IP 3.82b; +D 21 c 2b ending at* constituti in ecclesia

ITEM[12]. Prouincie autem multo [14]ante Christi aduentum tempore diuise sunt maxima ex parte, et postea ab apostolis et beato Clemente predecessore nostro ipsa diuisio est renouata.

JK +3; H 79.21-23, M 72; ID 5.53a as CB Varia IB 5; IP 4.23; D 99 c 1a

Martin Brett 28/4/2015 08:54
Deleted: [13]

---

[1] *om.* A
[2] Quo B
[3] Quod – apost. *in mg.* XVZG; *om.* PHQ(*with no break*)
[4] et *add.* C, *om.* LRXWKNBZGH
[5] fieri deb. ord.] ord. fieri deb. V; deb. fieri ord. P
[6] Domini P
[7] spernit eos CWKNBPZH; eos spernit G
[8] fung. leg. CWBDMPZGH; leg. fung. KN
[9] Q *begins new canon, with rubric* Presbiteri xxxxxxx discipulorum
[10] mitteret LR²SWKNBVZGHQ; mittat C?RX; miteret P
[11] *A new section in* ZG; ZHG *add mg. note:* Presbiteri lxx discipulorum
[12] LSWKNBVZGHQ *begin a new section here*, S *with* Item de eodem, KNBZH(*mg.*)Q *with rubr. to c 16,* WG *with* Item *in red*. L *numbers as c 16. No break* CRXP
[14] *J resumes*

16[1]

In quibus ciuitatibus sint primates uel patriarche[2]

Et in capite prouinciarum, ubi dudum primates legis[3] erant seculi ac prima iudiciaria potestas, ad quos[4] qui per reliquas[5] commorabantur quando eis necesse erat qui ad aulam imperatorum uel regum confugere non poterant, uel quibus permissum non erat, confugiebant pro oppressionibus[6] uel iniusticiis suis, ipsosque appellabant quotiens opus erat, sicut in lege eorum preceptum erat, ipsis quoque in ciuitatibus uel locis nostris patriarchas uel primates, qui unam formam tenent, licet diuersa sint[7] nomina, leges[8] diuine et ecclesiastice poni et[9] esse iusserunt, ad quos episcopi si

---

[1] *om.* A
[2] In quibus - patriarche *in mg.* XJG; *before* Prouincie autem *above* MKNBV(*beginning* Item)ZH, VZH *in mg.*; *om.* P
[3] legis CRWNBPZJGH; leg' D; leges K
[4] quos CWKBPZJGH; quas N
[5] ciuitates *add.* R²S, *om.* CLRXKNBZJH
[6] uel regum confugere - oppressionibus *om.* P
[7] sunt P
[8] leges CRXSWNDBVPZJQ; legis KGH; ? J
[9] *om.* P

necesse fuerit confugerent, eosque appellarent, et ipsi nomine primatum fruerentur, et non alii.
JK +3; H 79.23-32, M 72-3; ID 5.53b as CB Varia IB 5; IP 4.23b; D 99 c 1b

17[1]

In quibus locis sint[2] metropolitani[3]

Relique[4] uero metropolitane ciuitates, que minores iudices habebant, licet maiores comitibus essent[5], haberent metropolitanos suos qui predictis iuste obedirent primatibus, sicut et in legibus[6] seculi ordinatum erat, qui non primatum sed[7] aut metropolitanorum aut archiepiscoporum[8] nomine fruerentur[9]. Et licet singule metropoles ciuitates suas prouincias habeant[10], et suos metropolitanos habere debeant episcopos, sicut prius metropolitanos habebant[11] iudices seculares, primates tamen ut prefixum est et tunc et nunc habere iusse sunt, ad quos post sedem apostolicam summa negocia conueniant, ut ibidem quibus necesse fuerit [5vb] releuentur et iuste[12] restituantur, et hii qui iniuste opprimuntur iuste reformentur atque fulciantur, episcoporumque[13] cause et summorum negociorum iudicia, salua apostolice sedis auctoritate, iustissime terminentur.
JK +3; H 79.32- 80.6, M 73; ID 5.53c as CB Varia IB 5; IP 4.23c; D 99 c 1c to nomine fruerentur

---

[1] *om.* A
[2] sint CRW(*ss*)KNBZJHQ; sunt G
[3] In – metrop. *in mg.* XVZJGHQ; *om.* P
[4] *corr. fr.* Plerique L[2]
[5] *corr. fr.* -et Z
[6] legibus CRXSWBVPZJGH; lege KNDM
[7] sed CWKDBPZGH; *om.* N
[8] archi- *ss* B
[9] fuerentur P
[10] habeant CRWKNVZJGH; habebant B; bantur P
[11] habebant C[2] LXSKNBVZJGH; habeant CRW(*after corr.)*; habebatur P; habebat Q
[12] iuste CWKNBVZJH; *om.* G
[13] -que *ss* K[2]

18[1]

Item. Quis sit percussor[2]

Sane percussor ille dicitur doctor qui sermone inutili conscientiam percutit infirmorum. Ideo tenere uos et omnes fideles oportet eum qui secundum doctrinam est fidelem sermonem ut potens sit consolari[3] in doctrina sancta, et contradicentes redarguere et recte uiuentes atque rectam fidem tenentes consolidare.
JK +3; H 80.20-24, M 74; +D 45 c 18

---

[1] *om.*A
[2] Item. Quis sit percussor CLWMNB; Quis sit percussor. Item K; Item (Quis sit per. *in mg.*) XDVZJGH; Item P; Qui sit perc. Q
[3] *corr.to* exhortari K

19

Omnibus episcopis[1]. Quibus in locis presbiteri[2], quibus episcopi esse debeant[3]

Anacletus in tercio decretali. Episcopi apostolorum, presbiteri quoque[4] lxxii discipulorum locum tenent. Episcopi autem non in[5] castellis neque in modicis

---

[1] Omn. ep. *in mg.* QA
[2] -bi- *ss* A
[3] Quibus – debeant *in mg.* XZJGH; *om.* P

ciuitatibus debent constitui, sed presbiteri per castella[6] et modicas ciuitates atque[7] uillas debent ab episcopis ordinari[8] et poni,[9] singuli tamen per singulos titulos suos. Et episcopus non ab uno sed a pluribus debet episcopis[10] ordinari[11], et, ut dictum est, non ad modicam ciuitatem ne uilescat nomen episcopi sed ad honorabilem[12] titulandus et denominandus est. Presbiter uero ad qualemcumque locum in eo constitute ecclesie[13] est preficiendus.

JK +4; H 82.17-24, M 76; Br fo. 64v; ID 5.58 (as BD 1.4), 5.98 (as here); D 80 c 3 lacks first sentence

---

[4] quoque CWKNBPZJGHQ; *om.* A
[5] in CXWKNBPZ[2]; *om.* ZJGHQA
[6] castella CKDBPZJGHA; catella N
[7] aque B
[8] ab ep. ord.] ord. ab ep. P
[9] tamen *add.* A, *om.* CWKNBPZJGHQ
[10] debet ep. CKNBPZJGHQ; ep. debet A
[11] quia [?] *add.* G
[12] honorabilem CKNBPZJHQA[2]; honorem G; horabilem A
[13] in eo const. eccl. CRXKNBP; eccl. in eo const. ZJGHQA

20[1]

Item. Que sit prima sedes[2]

Prima sedes est celesti beneficio Romana ecclesia quam ut memoratum est beatissimi Petrus et Paulus suo martyrio consecrarunt[3].

JK +4; H 53.18-19, M 77; ID 5.2a; IP 4.4; D 22 c 2 para 2

---

[1] *om.*A
[2] Que - sedes *in mg.* XVJGH; *om.* P
[3] suo mart. cons. CKDBPZJHQ; cons. suo mart. N; mart. cons. G

21[1]

Que sit secunda sedes[2]

Secunda autem[3] sedes apud Alexandriam, que beati Petri nomine a Marco eius discipulo atque euangelista consecrata est, quia ipse et in Egypto primum uerbum ueritatis directus[4] a Petro[5] predicauit et gloriosum suscepit martyrium, cui uenerabilis successit Abilius[6].

JK +4; H 83.20-24, M 77; ID 5.2b (as here); D 22 c 2 para 3 is widely var.

---

[1] *om.*A
[2] Que –sedes] ii *in mg.* V; Que secunda *in mg.* JGH; *om.* XP
[3] autem CLRXSBPZJGH; *om.* KNDM
[4] directus CWDMK[2]BZGH; directis KP; *om.* N
[5] dir. a Petro *ss* J
[6] succ. Abilius CRXSWZJGH; successit (*ss*D) uenerabilis Habilius DM; Abilius (*corr. to* Anianus K) succ. KNB; Abilius P

Martin Brett 29/4/2015 06:36
Formatted: English (US)

22[1]

Que sit tercia sedes[2]

Tercia uero[3] sedes apud Antiochiam eiusdem beati[4] Petri apostoli habetur honorabilis, quia illic priusquam ueniret Romam habitauit, et Ignatium episcopum constituit, et illic primum [6ra] nomen Christianorum nouelle gentis exortum est.

---

[1] *om.*A
[2] Que – sedes] iii *in mg.* V; *om.* XP; Que tertia *in mg.* JHG
[3] *ss* B
[4] beati CDMKBPZJGH; *om.* N

JK +4; H 83.24-27, M 77; ID 5.2c; D 22 c 2 para 4

22A

Item

Accusatores et testes esse non possunt qui ante hesternum aut[1] nudiustertius diem[2] inimici[3] fuerunt, ne[4] irati nocere cupiant uel lesi se ulcisci uelint.[5]

JK +4; H 84.16-17, M 78; Br fo. 64v; ID 5.239a; IP 4.84a; C 3 q 5 c 2a

[1] aut CRXWKNBPZJGH; atque L; et SA: ? Q
[2] diem CKDBPZJGHA; *om.* N
[3] dicit *add. and canc.* G
[4] ne CKNBP?ZJHA; neque G
[5] Item. Accusatores - uelint CLRXSWVP; Item. (*om.* B) Quod inoffensus- ac testium *from c 23 as rubric, followed by* Accusatores et - uelint *as opening sentence of c 23* MKNB; Item. Accusatores - uelint. Inoffensus - non suspectus [*i.e. 22A + 23a*], *with* Quod inoffensus - ac testium *as rubric to 23b* ZJGA (quod - testium *in mg.* ZJG); Item H; Quod inoff. - accusatorum Q(*mg.*) *with text of c 22A run into c 23*

23

Quod inoffensus querendus sit[1] affectus accusatorum ac testium[2]

Inoffensus igitur accusatorum et[3] testium affectus querendus est et non suspectus. ET PAVLO INFERIVS[4]. Deteriores quippe[5] sunt qui prepositorum uitam moresque corrumpunt his qui substantias aliorum prediaque diripiunt[6]. Sententia quippe Cham filii Noe dampnantur qui suorum prepositorum culpam produnt. ceu Cham qui patris pudenda non operuit sed deridenda monstrauit. Pastor ecclesie si a fide exorbitauerit, erit a fidelibus corrigendus. Sed pro[7] reprobis[8] moribus magis est tolerandus quam distringendus[9], quia rectores[10] ecclesie a Deo iudicandi sunt, sicut ait propheta, Deus stetit in synagoga deorum. In medio autem deos diiudicat.

JK +4; H 84.17-18, 85.2-4, 85.17-22, M 78, 79, 80; Br fo. 64v-5r; ID 5.239b; IP 4.84b to non suspectus *only; C 3 q 5 c 2b (cf IP), C 6 q 1 c 15 from* Deteriores *is widely variant*

[1] sit CLS?KNBZHA, *om.* RX
[2] Quod - testium *in mg.* XGH; *before c 22A* D(*mg.*)MKNBV(*in mg.*)Z(*mg.*)J(*mg.*)Q(*mg. lacking* ac testium); *om.* P; *before* Deteriores *below* A
[3] et RXSKNBPZJGHQ; ac CLWA
[4] ZA *begin new c.*
[5] quippe sunt CLRSKNBPZGHQ; quippe X; sunt A
[6] diripiunt CRXSKNBVP; his qui substantias - corrumpunt (dirumpunt X) *in mg. as omission* X²ZH²; his qui – corrumpunt *in mg. as rubric* G, *in text* JQA
[7] *ss* C
[8] rebus R
[9] disting- H
[10] *ss* B

24

Item. Quod incorrigibiles ab ecclesia sint[1] pellendi[2]

Tam sacerdotes quam reliqui fideles omnes summam debent habere curam de his qui pereunt, quatinus eorum redargutione aut corrigantur a peccatis aut si[3] incorrigibiles apparuerint ab ecclesia separentur.[4]

JK +4; H 85.26-29, M 80; ID 5.239c; +C 24 q 3 c 14

[1] sint CKNBZJHQA; sunt G
[2] Quod - pellendi *om.* P; *in mg.* XZJGH; Euaristus *add. in mg.* A
[3] *ss* B
[4] Explicit *add.* RXS

Martin Brett 29/4/2015 06:42
Formatted: Font:Italic

A 1. III EVARISTVS[1]

[2]i.	De numero dyaconorum
ii.	Quomodo fiat legitimum coniugium
iii.	Quod non debeat episcopus dimittere parrochiam suam
iiii.	Ante discussionem non esse suscipiendos accusatores
v.	De uitanda precipiti sentientia
vi.	De despoliatis[3] episcopis

[1] Papa Euaristus incipit R; Ex decretalibus Euaristi pape X
[2] *capitulatio om.* ZJGHQA; *in* CLRXSWKNDMBVP
[3] despoliatis CRX[2]SW; spoliatis LXKNDMBVP

1[1]

Affrice episcopis[2]. De numero dyaconorum[3]

Euaristus papa quartus a Petro in primo decretalium suorum[4]. Dyaconi qui quasi oculi uidentur esse episcopi in unaquaque ciuitate iuxta apostolorum constituta septem debent esse, qui custodiant episcopum predicantem, ne ipse ab[5] insidiatoribus quoquomodo infestetur aut ledatur a suis, aut uerba diuina detrahendo[6] aut insidiando polluantur [6rb] uel despiciantur.[7]

JK +20; H 87.16-19, M 81; Br fo. 65^r; D 93 c 11 has more, with AL 7.59

[1] *om.*A
[2] Aff. ep] Ep Aff. P
[3] De num. diac. *in mg.* ZJGH; Quomodo fiat legitimum coniugium (*with* Ep Affrice. De num. diac. *before c 2*) Q; De numero diaconorum Affrice episcopis *before c 2* A
[4] Euaristus - suorum *as opening to c 2* A
[5] *ss* Z
[6] de- *ss* K; *corr. fr.* -enda B
[7] uel desp. *ss* R[2]

2

Idem[1] ipse[2] in eodem decretali. Quomodo fiat legitimum coniugium[3]

[4]Aliter legitimum[5], ut a patribus et a sanctis apostolis eorumque successoribus traditum inuenimus[6], non fit coniugium[7] nisi ab his qui super ipsam feminam dominationem habere uidentur, et a quibus custoditur uxor petatur, et a parentibus propinquioribus sponsetur, et legibus dotetur et suo tempore sacerdotaliter ut mos est cum[8] precibus et oblationibus a sacerdote benedicatur, et a[9] proximis tempore congruo petita legibus dotetur[10] et sollempniter accipiatur. Si ita[11] peracta fuerint, legitima

[1] Idem CKDBVPZ; Item N
[2] *corr. fr.* erat S
[3] Quomodo - coniugium *in mg.* ZJGH*;* QA *have here the rubric and inscription to c 1*
[4] Euaristus - suorum *from c 1, add.* A
[5] legitimum CRXSKNBPZJGHQ; legitimum coniugium LA; legimum H
[6] *corr.fr.* erat S
[7] coniugium CKNBPZJGH; *om.* A (Q *omits* non fit coniugium)
[8] *after* et K
[9] *lacuna follows in* C
[10] legibus dotetur CRKNVPZJHQA; legibus B; dotetur G
[11] ita CKNBPZJGHQ; *om.* A

scitote coniugia esse[12]. Aliter uero[13] presumpta non coniugia[14] sed aut adulteria aut stupra uel fornicationes potius quam legitima[15] coniugia esse non dubitate[16].
JK +20; catena from H 87.22-88.5, M 81; Br fo. 65[r]; ID 8.4-5 var.; below 3.15.4 as ID; IP 6.31 as ID; C 30 q 5 c 1 with added clause as in CL, *ID*

---

[12] con. esse CRXBVPZJGHQ; esse con. KNDA*Br*
[13] vero] non P
[14] congrua Q
[15] legitima CLRXZJGHQA; *om.* KNDBVP
[16] debet P?; esse non dubitate *in mg.* W[2]; Nisi uoluntas propria suffragauerit et uota succurrerint legitima *add.* C (*above line and in mg.*)L – *cf Gratian* ; Nisi uoluntas suffrantis et uota - legitima *add.* W[3] (*mg.*); *om.* RXSKNBVPZJGHA

3

Quod non[1] debeat episcopus dimittere parrochiam suam[2]

Sicut uxori non licet dimittere uirum suum ut alteri se uiuente eo[3] matrimonio societ ut[4] eum adulteret, licet fornicatus[5] sit uir eius, sed iuxta apostolum aut uiro suo[6] reconciliari debet aut manere innupta, ita ecclesie non licet dimittere aut ab ea segregare episcopum suum ut[7] alterum eo uiuente accipiat[8], sed aut ipsum habeat aut[9] innupta maneat, id est ne alterum episcopum eo uiuente accipiat ut fornicationis aut adulterii sui[10] crimen[11] incurrat. Nam si[12] adulterata fuerit, id est si se[13] alteri episcopo iunxerit, aut super se alterum episcopum duxerit, aut esse fecerit uel desiderauerit, per acerrimam penitentiam aut suo reconcilietur episcopo aut innupta permaneat. ET PAVLO POST. Non est itaque a plebe[14] aut[15] a uulgaribus hominibus arguendus uel accusandus[16] episcopus, licet sit inordinatus, quia pro meritis subditorum disponitur[17] a Deo uita[18] rectorum[19].
JK +21; H 90.15-26, 91.31-33, M 84-5, 86; Br fo. 65; ID 5.240a from Non est

---

[1] non CLRSKNBZJHA; *om.* X
[2] Idem (Item A) Euaristus in secundo (quinto A) decretali *add.* ZJGHQA. Quod - suam *in mg.* ZJGH; Quod non episcopo dimittere parrochiam suam liceat Q(*mg.*)
[3] *ss* Z
[4] ut CNDBVPZJGHA; ad *corr. to* aut K
[5] fornicatus CKNBPJGHA; fornicator Z
[6] uiro suo CKDBPZGHA; *om.* N
[7] aut J
[8] Id est ne alterum episcopum eo uiuente accipiat *add.* L(*mg.*)
[9] aut] *om.* P
[10] sui CKNBPZJGHQ; *om.* A
[11] crimen CKDBPZJGHA; episcopum N
[12] si CKNBPZJHQA; *om.* G
[13] se CKNBPZJHQA; *om.* G
[14] a plebe CKNBZJHQA; *om.* G
[15] *ss* Q
[16] *om.* P
[17] -atur P
[18] *ss* C
[19] Et paulo post – rectorum *as beginning of c 4* G; *om.* A

4[1]

Ante discussionem non esse suscipiendos accusatores[2]

Vnde si qui[3] sunt uituperatores aut accusatores episcoporum uel reliquorum sacerdotum, non oportet eos a iudicibus [6va] ecclesie audiri antequam eorum

---

[1] *om.*A
[2] Ante - accusatores *in mg.* ZJGHQ

Martin Brett 29/4/2015 06:57
Formatted: English (US)

discutiatur estimationis suspicio uel opinio, qua intentione, qua fide, qua temeritate, qua uita[4], qua conscientia, quo[5] merito, si pro Deo aut pro uana gloria aut[6] inimicitia uel odio aut cupiditate ista presumpserint.
JK +21; H 92.5-11, M 86; ID 5.240b, 6.312

---

[3] *corr. fr.* quis Z
[4] qua uita CKNBPZJHQ; *om.* G
[5] quo CLRX; quoue SWKNBVPZJGHQ
[6] pro *add.* WKNDBVP, *om.* CLRXSZJGHQ

5[1]

Et paulo post[2]. De uitanda precipiti sententia[3]

Deus omnipotens ut nos a precipitante sententie prolatione compesceret, cum omnia nuda et aperta sint oculis eius, mala tamen Sodome noluit audita iudicare priusquam manifeste cognosceret[4] que dicebantur. Vnde ipse ait, Descendam et uidebo utrum clamorem qui uenit ad me opere compleuerint[5] annon est ita ut sciam[6]. Deus omnipotens cui nichil[7] absconditum est, sed omnia ei manifesta sunt etiam[8] antequam fiant, non ob aliud hec et alia multa que hic prolixitatem uitantes non inseruimus, per se inquirere dignatus est, nisi ut nobis exemplum daret ne precipites in discutiendis et iudicandis negotiis essemus.
JK +21; H 92.16-23, M 86; ID 5.240c, 6.312A; C 2 q 1 c 20a

---

[1] *om.*A
[2] Et paulo post *as rubric* CRNDBP; *as end of c 4* X; *in text* KZJGH; *om.* Q
[3] De – sententia *in mg. against* Deus Omnipotens *below* ZJG
[4] cognosceret CKNBPHQ; agnosceret ZJG
[5] -erint CNDBPZJ/GH; -erit K
[6] GZ *begin a new canon here*
[7] -l *ss* N
[8] *ss* Z

6[1]

De spoliatis episcopis[2]

Audiuimus enim quosdam a uobis[3] infamatos et dilaceratos episcopos a ciuitatibus propriis[4] pulsos, quia alibi episcopi constitui non possunt nisi in ciuitatibus non minimis, et alios ipsis uiuentibus constitutos. Ideo hec uobis scribimus ut sciatis hoc fieri non licere, sed proprios reuocari et integerrime restitui debere. Illos uero qui adulterina feditate suas sponsas, quas et uxores eorum prefixo tenore esse intelligimus, tenent eici et adulteros atque infames fieri, eosque ab ecclesisticis honoribus arceri iubemus. Si autem aduersus eos aliquam querelam habueritis, his peractis inquirendum erit, et auctoritate huius sancte sedis[5] terminandum.[6]
JK +21; H 91.12-20, M 85; ID 5.254 as BD 3.140; +C 3 q 2 c 4

---

[1] *om.*A
[2] De spol. (despol. CR; spoliandis L) episcopis (de propriis *add* W, *cf last note to c 2 above)* CLRXSWKNDBVPJGH; Idem in secunda epistola (De spol. ep. *in mg.* JGH, *om.* Z) ZJGHQ
[3] uobis CRKNBPJGH; nobis Z
[4] propriis CKNBPZJH; *om.* G
[5] sancte sedis CRKNVZJGH; sedis sancte BP
[6] Explicit *add.* R; Explicit Euaristus *add.* X; Expl.... *add.* S

Martin Brett 29/4/2015 07:05
Deleted: ZGH,

A 1. IV ALEXANDER[1]

[2]i. De extorta confessione
ii. Quo ordine adeundi sunt[3] primates uel alii iudices
iii. Quod debeat aqua misceri cum uino[4] in calice [6vb]
iiii. Quod eucharistia[5] omnes hostias precellat
v. De conspersione salis et aque
vi. Quanto meliores sunt sacerdotes tanto facilius exaudiri
vii. De confessione per uim extorta[6]
viii. Item de extorta confessione[7]

---

[1] Incipit Alexander papa X
[2] *capitulatio om.* ZGHQA; *in* CLRXSWKNDMBV
[3] sunt LRXSWKNBV; sint CP
[4] cum uino *ss* L
[5] -tia] -ta P
[6] exorta viii. Item de infamia persecutorum episcoporum *interlined* CLW(*over erasure*); De infamia persecutorum *interlined* D (*in text* M); *om.* RXSKNBVP
[7] extorta confessione] dextorta confessionem P

1[1]

Omnibus[2] orthodoxis. De extorta confessione [3]

Alexander papa .v. a Petro in suorum primo decretalium. Si sacerdotibus uel auctoribus ecclesie[4] quedam scripture quoquomodo per metum[5] aut fraudem aut per uim extorte[6] fuerint, uel ut se liberare possent, quocumque ab eis conscripte uel laborate fuerint ingenio, ad nullum eis preiudicium uel nocumentum ualere censemus, neque ullam eis infamiam uel calumpniam aut a suis sequestrationem bonis unquam, auctore Deo et sanctis apostolis eorumque sucessoribus, sustinere permittimus. Confessio enim in[7] talibus non[8] compulsa sed spontanea[9] fieri debet. Omnis enim confessio que fit ex necessitate[10] fides non est. Confessio ergo in talibus non extorqueri[11] sed debet sponte profiteri. Pessimum est enim[12] de suspitione aut extorta confessione quemquam[13] iudicare, cum magis cordis inspector[14] sit Dominus quam operis. Non potest autem diuino[15] condempnari examine quem Dominus suo reseruauit[16] iudicio[17]. Si omnia namque in hoc seculo uindicata[18] essent, locum diuina

Martin Brett 29/4/2015 07:24
Deleted: enim

---

[1] *om.*A
[2] episcopis *add. and canc.* Z; Omn. orth. *om.* Q
[3] De – conf. *in mg.* JGHQ; A *has this rubric, followed by* Alexander - decretalium *as opening of c 3 below*
[4] ecclesie CKDBPZJGH; *om.* N
[5] *corr. fr.* meritum Z
[6] -xt- *ss* G
[7] *ss* C
[8] *ss* G
[9] uel *add.* P
[10] conf. que fit ex nec. CKDBPZJGH; que fit ex nec. conf. N
[11] -t- *ss* C
[12] est enim LRXSWBV(enim *ss)*PZJGH; enim C; enim est C^{2}KNDQ
[13] quemquam CKNBPZJHQ; quemque G
[14] cordis insp. CRXKNBVP; insp. cordis ZJGHQ*
[15] diuino LRXSWKNBVZJGHQ; humano CW^2
[16] suo res. CKNBZJGQ; res. suo H
[17] Non potest autem diuino - iudicio *om.* P*;* iudicio *after corr.* Q
[18] uindicta P

iudicia non haberent. ET PAVLO POST. Peius malum non esse estimo[19] quam Christianos suis inuidere sacerdotibus.
JK +24; H 97.36 - 98.5, 98.14-15, 98.18-20, H 98.24-25, H 98.23-24, M 92, 93; ID 5.241; IP 4.118 to sustinere permittimus*; C 15 q 6 c 1a to* non haberent. *(cf c 8 below)*

---

[19] estimo CRXKNBV; existimo SZJGHQ

2[1]

Quo ordine adeundi sunt[2] primates uel alii[3] iudices[4]

Si quis erga episcopum uel auctores ecclesie quamlibet querelam iustam se[5] habere crediderit, non prius primates aut alios adeat iudices quam[6] ipsos a quibus se lesum existimat conueniat[7] familiariter non semel sed sepissime, ut ab eis aut suam iusticiam accipiat aut excusationem. Si autem secus egerit, ab ipsis et ab aliis communione priuetur, tanquam apostolorum patrumque aliorum contemptor. [7ra]
JK +24; catena from H 98.29-34, M 93; ID 5.242; IP 4.35; +C 2 q 7 c 16

---

[1] *om.* A
[2] sunt LRXSKNBPZJG; sint CWVHQ
[3] alii CKNBPZJHQ; *om.* G
[4] Quo - iudices *in mg.* ZJGH
[5] se CKNBVP; *om.* ZJGH
[6] iud. quam LRXWKNBVPZJGH; quam iud. C
[7] -iat CLRXSWD[2]ZJGH; -it W[2]KNDBP; conuen' V

3

Quod debeat aqua misceri cum uino in calice[1]

Non debet, ut a patribus accepimus et ipsa ratio[2] docet, in calice Domini aut uinum solum aut aqua[3] sola offerri, sed utrumque permixtum, quia utrumque ex latere eius sua in passione[4] perfluxisse[5] legitur.
JK +24; H 99.4-7, M 93; ID 2.15b as BD 5.5, 2.68a

---

[1] Quod – calice CKNBQ; Item (Quod - calice *in mg.*) ZJGH; *om.* A, *which precedes the c. with the rubric and opening of c 1, qv.*
[2] *ss* K
[3] *ss* K
[4] sua in passione CRXNDVBJGH; in sua passione KQ; in passione sua ZA
[5] perfluxisse CRXNDBPZJGHQA; profluxisse K; fluxisse V

4

[1]Quod eucharistia omnes hostias precellat[3]

Martin Brett 30/4/2015 06:25
Deleted: [2]

Nichil enim in sacrificiis maius esse potest quam corpus et sanguis Christi, nec ulla oblatio hac[4] potior est, sed hec omnes precellit. Que pura conscientia Domino offerenda est, et pura mente sumenda, atque ab omnibus ueneranda, et sicut potior est ceteris ita potius excoli et uenerari debet.
Repeated below as 1.4.8B in ZJ, as 1.12.1A in HQ; JK +24; H 99.16-19, M 94; ID 2.15 (end, as BD 5.5), 2.68b; De cons. D 2 c 8

---

[1] Item *add.* ZJGHA; *om.* CXKNBVPQ
[3] -at CX[2]KNBPZJH; -it GQA; Quod – precellat *in mg.* X[2]ZJGH; Quod debeat – calice *(cf c 3), later canc.* X
[4] hac CRKNBPJGHQA; *om.* V; ac Z

5[1]

De conspersione salis et aque [2]

---

[1] *om.*A

Aquam sale conspersam populis benedicimus, ut ea cuncti aspersi sanctificentur et purificentur, quod et omnibus sacerdotibus faciendum esse mandamus. Nam si cinis uitule aspersus populum sanctificabat[3] atque mundabat, multo magis aqua sale aspersa diuinisque precibus sacrata populum sanctificat atque mundat. Et si sale asperso per Heliseum prophetam sterilitas aque sanata est, quantomagis diuinis precibus sacratus[4] sterilitatem rerum aufert humanarum, et coinquinatos sanctificat et purgat et cetera bona multiplicat, et insidias diaboli auertit et a phantasmatis uersutiis homines[5] defendit?

JK +24; H 99.19-27, M 94; ID 2.68c; De cons. D 3 c 20

---

[2] De - aque *in mg.* ZJGH

[3] pop. sanct. CRSKNVPZGH; sanct. pop. B

[4] -atus LRXWKNBVPZJGHQ; -ata CL[2]S

[5] -ines CLRXSKNBVP; -inem Z; -inum JGHQ

6[1]

Idem[2] in secundo decretali[3]. Quanto meliores sunt sacerdotes, tanto facilius exaudiri[4]

Ipsi sacerdotes pro populo interpellant et peccata populi condempnant, quia suis precibus ea delent atque consumunt, qui[5] quanto digniores fuerint tanto facilius in necessitatibus pro quibus clamant exaudiuntur.

JK +25; H 102.17-20, M 97; ID 2.69, 6.45; +C 1 q 1 c 91

---

[1] *om.*A

[2] Idem CKDBVPZJGH; Item N

[3] Idem – decr. *as last words of c 5* X

[4] Quanto - exaudiri *in mg.* ZJGH

[5] *corr. fr.* quia G

7[1]

Idem in epistola sua[2]. De confessione per uim extorta[3]

Est etiam et hoc ad[4] sanctam perlatum[5] sedem quod pudet dicere, et non solum sacerdotali sed etiam[6] omni Christiano nomini inimicum[7], id est quod nonnullos episcopos uel sacerdotes [7rb] aut[8] metu[9] compellunt aut ui extorquent[10] aut fraude decipiunt aliquas confessionis sue in alteram partem quam debeant, aut pro suarum non[11] requisitione rerum aut, quod deterius est, alieni erroris secta scripturas facere et propriis manibus roborare et coram populis recitare atque confiteri. Alios dicunt carceribus et ergastulis[12] retrudi, ut saltem his territi insidiis deuient Domini sacerdotes, et suis faueant uoluptatibus.

JK +24; H 95.17-25, M 89

---

[1] *om.*A

[2] *as last words of c 6* X

[3] De - extorta *in mg.* ZJGH

[4] et hoc ad CRXSKNBVP; et hoc ad hanc ZJGH(*corr. fr.* a hanc); et hanc Q

[5] peruenit Q

[6] etiam CKNV(*after* Christ.)PZJGH; et B

[7] *corr. fr.* -ico Z

[8] aut CKNBVPZJH; *om.* G

[9] *corr. fr.* metum Z

[10] -uent CKNBPZJH; -uunt G

[11] *partially erased* K

[12] ergastulis CKNVBZJGQ; argastulis (corr. fr. -atu-) B; ergastrulis H

7A[1]

Item [2] de infamia persecutorum[3]

Procul dubio hi[4] qui episcopos persecuntur et amouere nituntur iniuste contra apostolicam auctoritatem si a morte[5] prohibentur, dicente Domino, Nolo mortem peccatoris sed ut conuertatur et uiuat, perpetua tamen notantur infamia, et exilio digni iudicantur finitimo, de quibus a temporibus apostolorum et infra[6] tenemus, atque decreta habemus. Eorum accusandi episcopos uel testificandi in eos uocem obstruimus, quos non humanis sed diuinis actibus mortuos scimus.

JK +24; H 96.18-24, M 91

---

[1] *om.*A
[2] *Rubric but no canon number* CRXKNBV; *rubric and* viii L
[3] perserutorum P; de – persec. *in mg.* GZJ; Item - pers. *in. mg.* JH
[4] hii/hi CLRXS(? *corr.*)KNBPGHQ; ii ZJ
[5] h' *add.* P
[6] ista *add.* C^{2}R^{2}S, *om.* CLRXWKNBVPZJGHQ

8[1]

Item de extorta[2] confessione [3]

Confessio uero in talibus non compulsa sed spontanea fieri debet[4], ipso attestante qui ait, Ex corde enim procedunt homicidia, adulteria, fornicationes, blasphemie[5], et cetera que sunt ad hec pertinentia. Nec tantum attendenda sunt que fiunt[6] quantum quo animo fiunt. Quorum exempla si omnia scribere ceperimus[7] ante dies quam exempla[8] deficient. Vnde et illud est quod Dominus ad munera[9] Abel respexit, et non ad Caim, quia magis intendit ad offerentis animum quam ad ea que offeruntur. Inde et[10] Dominus per prophetam inquit, Dominus scit cogitationes hominum. Et per Osee ait[11], In gutture tuo sit tuba, quasi aquila super domum Domini. Et Dominus in euangelio inquit[12], Tu autem cum oraueris intra in cubiculum, et clauso ostio ora Patrem tuum. Omnis enim confessio que fit ex necessitate fides non est. Et[13] [7va] ait apostolus[14], Corde enim creditur[15] ad iusticiam, ore autem confessio fit ad salutem. Amplius autem[16] respicit Deus ad cogitationes et spontaneas uoluntates quam ad actus qui per simplicitatem aut[17] necessitatem fiunt. Confessio uero non extorqueri debet in talibus sed potius sponte[18] profiteri. Pessimum est enim de suspicione aut extorta confessione quenquam iudicare, cum magis inspector cordis sit Dominus[19] quam

---

[1] *om.*A
[2] exorta X
[3] de - confesssione *in mg.* GZ; Item - conf.(*in mg.* JH) JHQ
[4] fieri debet CRNDBVPZJGH; debet fieri K
[5] -ie CRXKNBV; -ia ZJGHQ
[6] fiunt CD^{2}NBVPZJGH; *om.* D; fiant K
[7] ceperimus CKDBPZJGH; cepimus N
[8] quam ex. dies *marked for reversal* G
[9] numera P
[10] et CKDBPZJGH; *om.* N
[11] ait C^{2}LR^{2}SKNBZJHQ; *om.* CRX
[12] inquit CRKNVPZJGH; ait B
[13] *om.* P
[14] ait apost. CRXKNBV; apost. ait JGHQ; Paulus ait Z
[15] enim creditur CKNBZJH; crede G
[16] autem CRKBPZJGH; *om.* N
[17] per *add.* C^{2}RXZJGH, *om.* CLSKNBVP
[18] potius sponte CKNBPZJH; sponte potius G
[19] cordis sit Dominus CRXVBZJGH; sit Dominus cordis LW; sit cordis Dominus KD(Dominus *ss*)NB

Martin Brett 30/4/2015 06:46
Deleted: 2

operis, et potius querat[20] cogitationes puras et uoluntates bonas quam labia mendacia.[21]
JK +24; H 98.5-21, M 92-3. (cf c 1 above)

[20] querat CRSKNBVP; i querat X; requirit ZJGH; querit Q
[21] Explicit *add.* LRS; Explicit Alexander *add.* X

8A[1]

Item de tempore Pasce et baptismi

A quartodecima uero luna primi mensis usque ad uicesimum primum eiusdem mensis diem Paschalis celebretur festiuitas. Eodem etiam tempore baptismus celebrandus est catholicus. Sed tamen si necesse fuerit aut mortis periculum ingruerit, gentiles ad fidem uenientes quocumque loco uel momento ubicumque euenerit, siue in flumine siue in mari, siue in fontibus, tantum Christiane confessione credulitatis clarificata, baptizentur. Ipsis quoque quod in baptismo polliciti sunt summopere est attendendum[2] ne infideles sed fideles inueniantur. Ipsi uero qui infidelitatis nota asperguntur, infames efficiuntur, atque inter fideles minime reputantur. Hec uero statuta nulla debent inprobitate conuelli, nulla nouitate mutari, quia alia ratio est causarum secularium, alia diuinarum. Audiuimus namque apud uos uestrosque diuersa iudicia fieri et incerta iudicari.
Ps-Victor; JK +74; H 127.29 - 128.11, M 122-3; cf below 1.12.1-2a

[1] Z *only*
[2] attendum Z

8B[1]

Item[2]

Nichil enim in sacrificiis maius esse potest quam corpus et sanguis Christi. Nec ulla oblatio hac potior est[3], sed hec omnes precellit, que pura conscientia Domino offerenda est, et pura mente sumenda, atque ab omnibus ueneranda, et sicut potior est ceteris, ita potius excoli et uenerari debet.
above c 4, repeated, and cf 1.12.1A below

Martin Brett 30/4/2015 07:01
Deleted: est

[1] ZJ *only,* J *with* '+' *in mg.*
[2] Retro est. Nullus sacrificium maior eucharistia *in mg.* Z
[3] hac pot. est J; est hac pot. Z

Martin Brett 30/4/2015 07:00
Formatted: English (US)

A 1. V SYXTVS[1]

[2]i. Non debere tractari uasa sacra[3] nisi a sacratis
ii. De appellatione
iii. Quod uocatus Romam uadat
iiii. Quod purgatus cum reuertitur apostolicis litteris se muniat
v. Expoliatum suis rebus episcopus non excommunicet

[1] Syxtus CLRMKVP; Incipit Sextus papa X; Syxtus capitula NB
[2] *capitulatio in* CLRXSWKNDMBVP; *om.* ZJGHQA
[3] uasa sacra CLRKDBVP; uasa <sacra> M; sacra uasa N

1

Omnibus in Christo[1] dilectis fratribus[2]. Non debere tractari uasa sacra[3] nisi[4] a sacratis[5]

Syxtus a Petro papa[6] .vi. in primo suorum decretalium[7]. A nobis et a[8] reliquis episcopis ceterisque Domini sacerdotibus statutum[9] est ut sacra uasa non ab aliis quam a sacratis Dominoque dicatis contrectentur hominibus. Indignum enim ualde est ut sacra Domini uasa quecumque sint humanis usibus seruiant[10], aut ab aliis quam a Domino famulantibus eique dicatis tractentur uiris, ne pro talibus presumptionibus iratus Dominus plagam imponat[11] populo suo.

JK +32; H 108.6-11, M 103; ID 2.70 inscr. as here, 3.264 has more, as BD 3.214; De cons D 1 c 41 var.

[1] in Christo *after* fratribus *but marked for reversal* Z
[2] Omnibus - fratribus *in mg.* P
[3] uasa sacra CRKDBVPJHQA; sacra uasa NZ
[4] nis G
[5] Non – sacr. *in mg.* JPGH
[6] a Petro papa CKNBVPZJGHQ; papa a Petro A
[7] suorum dec. CKNBPZJGHA; dec. suorum G
[8] a CLRXSWP; *om.* KNBVZJGHA
[9] statum P
[10] *corr. fr.* -uant H
[11] plagam imponat CKNBPZJGHQ; imponat plagam A

Martin Brett 30/4/2015 07:04
Formatted: Superscript
Martin Brett 30/4/2015 07:04
Deleted: 2

2

De appellatione[1]

Si quis uero fratrum[2] pulsatus fuerit in aliqua aduersitate, licenter hanc sanctam et apostolicam appellet sedem[3], et ad eam quasi ad caput suffugium[4] habeat, ne innocens dampnetur, aut ecclesia sua detrimentum patiatur.

JK +32; H 108.16-18, M 103; ID 5.3a; C 2 q 6 c 4

[1] De app. *in mg.* JGH
[2] uero fratrum CRXSKNBVP; uero uestrum ZJGHQ; uestrum A
[3] ap sedem CKNBPZJGHQ; sedem ap A
[4] suffugium CXSKNBVPZJG; suffragium QA; suffigium H

3

Quod uocatus Romam uadat[1]

Si autem necesse ei euenerit[2], eamque appellare minime[3] uoluerit, et uocatus tamen ab hac[4] sancta sede fuerit, non renuat uenire sed confestim ut ei[5] nunciatum fuerit uenire festinet, et causas pro quibus uocatus est prudenter disponat, atque si necesse [7vb] aliquid corrigere fuerit, cum his quos hic primum inuenerit corrigat.

JK +32; H 108.19-22, M 103; ID 5.3b

[1] Vocatus Romam uadat *in mg.* ZJGH
[2] euenerit CXSBVPZJGHA; fuerit KND
[3] ap. minime CKNBPZJGHQ; minime ap. A
[4] *A leaf missing here* B
[5] ex P

4[1]

Quod purgatus cum reuertitur apostolicis[2] litteris se muniat[3]

[1] *om.*A
[2] -ici P

Ad ecclesiam tamen suam[4] non prius reuertatur quam hinc litteris apostolicis uel formatis pleniter instructus atque purgatus sit si fuerit unde. Et postquam domi reuersus fuerit[5], cognoscant uicini sui qualiter hic suam aliorumque causam finierit, quatinus eam absque aliqua ambiguitate nuntiare et predicare omnibus possit. Ab hac enim sancta sede a sanctis apostolis[6] tueri, defendi et liberari episcopi iussi sunt, ut sicut eorum dispositione ordinante Domino primitus sunt constituti, sic huius sancte sedis cuius dispositioni eorum causas et iudicia seruauerunt protectione futuris temporibus sint ab omnibus peruersitatibus semper liberi[7]. Vnde culpantur hii[8] qui aliter circa fratres egerint quam huius sedis rectoribus placere cognouerint.[9]
JK +32; H 108.22-31, M 103-4; ID 5.3c; cf C 8 q 5 c 1, widely var. at beginning

---

[3] Purgatus - muniat *in mg.* ZJGH
[4] tamen suam CRXSKNDVP; suam tamen ZJGHQ
[5] domi reuersus fuerit CRKNVJGHQ; domi fuerit reuersus P; reuersus domi fuerit Z
[6] apostolis CRKDPZJGH; apostolicis uiris N
[7] O *begins here, as if this were the first line of c 5*
[8] hii CRKNVPOGH; ii ZJ
[9] Vnde culp. – cogn. *in mg.*. S

5[1]

Expoliatum suis rebus episcopus non excommunicet[2]

His taliter consideratis atque cum reliquis episcopis decretis, tanquam omnium curam gerentes, propter[3] sedis proprie apicem decernimus ut nemo pontificum aliquem suis rebus expoliatum episcopum[4], aut a sede pulsum, excommunicare aut iudicare presumat, quia non est priuilegium quo expoliari possit iam nudatus. Si quis autem aliter[5] presumpserit agere sciat censuram huius sedis cum omnibus membris suis sibi non[6] deesse uenturam.[7]
JK +32; H 108.32 - 109.5, M 104; BD 1.143 has more; ID 5.3d

---

[1] *om.*A
[2] Expol. – excomm. *in mg.* ZJGOH
[3] *corr. from* pape K
[4] quo expoliari *add. and canc.* P
[5] autem aliter (aliter *ss* C) CKNPZJGH; aliter autem *?marked for reversal* O
[6] sibi non *ss* V[1]
[7] Explicit *add.* XRS

A 1. VI TELESPHORVS[1]

[2]i.	De ieiunio clericorum ante Pascha
ii.	Clericos non esse accusandos a laicis
iii.	De nocturna missa in Natale Domini et hymno angelico
iiii.	De hora misse cotidiane
v.	Vulgus non[3] recipiendum in accusatione sacerdotum
vi.	Accusatori non esse credendum qui absentem accusat

---

[1] Tel. RXKDV; Tel. papa CLW; Tel. capitula N; Thelesephorus P
[2] *capitulatio in* CLRXSWKNDVP; *om.* ZJGOHQA
[3] esse *add.* KND, *om.* CLRXSWVP

1

Omnibus episcopis. De ieiunio clericorum ante Pascha[1]

---

[1] De - Pascha *in mg.* ZJGOH

Telesphorus papa[2] vii[3] a Petro [8ra] in decretali suo. Cognoscite et[4] cunctis episcopis in hac sancta et apostolica[5] sede congregatis statutum esse ut septem ebdomadas plenas ante sanctum Pascha[6] omnes clerici in sorte Domini uocati a carne ieiunent, quia sicut discreta debet esse uita[7] clericorum a[8] laicorum conuersatione, ita et in ieiunio debet fieri[9] discretio. Has ergo septem ebdomadas omnes clerici a carne et deliciis ieiunent, et hymnis et uigiliis atque orationibus[10] Domino iubente[11] die noctuque studeant.

JK +34; H 109.27 - 110.1, 110.6-8, M 103-4, 105; Br fo. 65v; AL 7.156a; ID 4.25; IP 2.174; cf D 4 c 4, var. as AL 7.156a

---

[2] papa CLRXSW; *om.* KNVPZJGOHQA
[3] *ss* Z
[4] et LRXSW[2]KNVPZJGHA; a nobis et a C; a S[2]WO; ex K[2]Q; a nobis et *Br*
[5] et apost. CRXSZJOGHQ(*after* sede)A; *om.* KNDVP
[6] -h- *ss* H
[7] debet esse uita CLRXWKNPZJGHQA (uita *in mg.* C); esse debet uita O
[8] a CKNPZJOHQA; et G
[9] fieri CNDPZJOGHA; esse K
[10] ieiunent *add. and canc.* Z
[11] iubente CRXSKNVP; inherere ZJOGHQA *with Br*

2

Clericos non[1] esse accusandos a laicis[2]

Sicut laici seculares homines nolunt clericos recipere[3] in accusationibus[4] et infamationibus suis[5], ita nec clerici debent eos recipere[6] in[7] impulsationibus[8] suis, quoniam in omnibus discreta debet semper esse[9] et segregata uita et conuersatio[10] clericorum ac secularium laicorum[11].

JK +34; H 110.1-4, M 104; ID 6.313 (inscr. as here)

---

[1] *added* O[2]
[2] Clericos - laicis CXKNVP; Item ibi. (Cler. - laicis *in mg.* ZJOG, Nota Cler. - laicis *in text* HQA) ZJOGHQA
[3] clericos recipere C(recipere *ss*)LRKNVPZJHQA; recipere clericos G
[4] suis *add.* GA, *om.* CRKNVPZJOHQ
[5] suis CKNVPZJZOGH[2]Q; sunt A; *om.* H
[6] *om.* G
[7] *om.* P
[8] impusat- J
[9] debet semper esse CKNZJGOH; semper debet esse V; debet superesse P; debet esse semper A (Q *rearranges as* semper discreta debet esse)
[10] et con. *in mg.* O; one *add. and canc.* Z
[11] laicorum CKNVPZJOGQA; clericorum H

3

De nocturna missa in[1] Natale[2] Domini et hymno angelico[3]

Nocte uero sancta[4] Natiuitatis Domini[5] Saluatoris missas celebrent et hymnum angelicum in eis[6] sollemniter decantent, quoniam et eadem nocte ab angelo pastoribus

---

[1] in CRXKNVPQ; ante in ZJGOH; ante (*corr. fr.* nte) A
[2] Natale CRXKDVPZJGOHA; Natiuitate N
[3] De - angelico CLKNVQ; Nocte uero missa - angelico P; Et (*om.* GQA) Item (*om.* Q). De - angelico (De - angelico *in mg.* ZJGOH) ZJGOHQA
[4] sanctam A
[5] nostri *add.* A, *om.* CRKNPZJGOHQ
[6] in eis CKNPZJOHQA; *om.* G

Martin Brett 30/4/2015 07:28
Deleted: ,

Martin Brett 30/4/2015 07:33
Formatted: Font:9 pt

Martin Brett 30/4/2015 07:32
Formatted: English (US)

est enuntiatus[7], Et subito facta est cum angelo multitudo militie celestis[8] laudantium Deum[9] et dicentium, Gloria in altissimis[10] Deo, et in terra pax hominibus bone uoluntatis.
JK +34; H 110.8-10, 16-18, M 105;Br fo. 65v to est enuntiatus; *ID 2.71a; De cons. D 1 c 48a*

[7] enuntiatus RXSWKNPZJGOHA; nuntiatus CQ; annunciatus L; nuntiatum V
[8] militie cel. CKNPZJGOHQ; cel. multitudo A
[9] *ss* O
[10] altissimis CLRKNVPZJHQA; excelsis XSGO

4

De hora misse cotidiane[1]

Reliquis uero temporibus[2] missarum celebrationes ante horam diei tertiam minime sunt celebrande, quia in eadem hora et Dominus est crucifixus et super apostolos spiritus sanctus legitur descendisse[3].
JK +34; H 110.37-111.2, M 105; Br fo. 65v; ID 2.71b; De cons. D 1 c 48b

[1] De - cotid. *in mg.* ZJGOH
[2] pbril' O
[3] leg. desc. CNDVPZJGOHA; desc. leg. K

5

Et paulo post, Vulgus non[1] recipiendum in[2] accusatione[3] sacerdotum[4]

Sacerdotes, qui[5] proprio ore corpus Domini conficiunt, ab omnibus sunt obediendi et timendi, non dilacerandi[6] aut detrahendi, quia a quibus se Domini populus benedici, saluari et instrui cupit[7], nullatenus eos debet[8] arguere nec uulgus in eorum accusationem [8rb] suscipi. Populus enim ab eis docendus est[9] et corripiendus, non ipsi ab eo, quia non est discipulus super magistrum. Dei ergo ordinationem accusat[10] qui eos qui ab eo constituuntur[11] sacerdotes accusat uel[12] dampnare cupit[13].
JK +34; H 111.5-9, 14-16, M 106; Br fo. 65v; ID 6.314 (inscr. as here); +C 6 q 1 c 8a

[1] esse *add.* KN (*om.* CRXDVPZJGA)
[2] in CRKNPZJGOHQ; et A
[3] accusatione CRKNPZJOQA; accusationem VG; accusationibus H
[4] Et paulo post *in text*, Vulgus - sac. *in mg.* JGOH
[5] *ss* O
[6] di- *ss* O
[7] *corr. from* cepit O
[8] eos debet CRXWVPZJGQA; debet eos KNDOH
[9] ab eis docendus est CRXKNVPZJGOH; ab eis est docendus Q; docendus est ab eis A
[10] ord. acc. CKDPZJOGHA; acc. ord. N
[11] -tu- *ss* G
[12] uos O
[13] uel damp. cup. *in mg.* H

6

Et post pauca,[1] Accusatori non esse[2] credendum qui absentem accusat[3]

Accusatores et accusationes quas leges seculi non admittunt[4], et nos submouemus. Et accusatori omnino non credi decernimus[5], qui absente aduersario causam suggerit,

[1] Et post pauca *as last words of c 5* X; Nota *add.* A
[2] non esse *repeated and canc.* Z
[3] Nota accusatori - accusat *as rubr.* HQ; Et post pauca *in text*, (Nota *add.* J) Accusatori - accusat *in mg.* JGO
[4] -tit P
[5] *corr. fr.* disc- H

ante utriusque partis[6] iustam discussionem. Nec hii[7] qui non sunt idonei suscipiantur[8] ad accusationem[9]. Et omnes qui aduersus patres, id est sacerdotes, armantur infames esse censemus. Patres enim omnes, id est sacerdotes, uenerandi sunt, non respuendi, aut[10] accusandi uel insidiandi.[11]

JK +34; H 111.29 - 112.4, M 106; Br fos 65v-6; ID 6.315 (insc. as here); +C 6 q 1 c 8b from Hi qui

---

[6] *corr. fr.* patris P
[7] hii CRKNPOGHA; ii ZJ
[8] -iuntur G
[9] accutionem P
[10] *om.* P
[11] Explicit *add.* RX

Martin Brett 30/4/2015 07:46
Deleted: ,

A 1. VII YGINVS[1]

[2]i.	Irritam esse sententiam archiepiscopi sine assensu coepiscoporum
ii.	Prohibenda peregrina iudicia
iii.	Non recipiendum eum qui recedit a proposito

---

[1] Yginus CR; Incipit Iginus papa L; Yg. papa cap. S
[2] *capitulatio in* CLRXSWKNDVP; *om.* ZJGOHQA

1[1]

Omnibus episcopis. Irritam esse sententiam archiepiscopi sine assensu coepiscoporum[2]

Yginus papa octauus a Petro apostolo[3] in primo decretali suo. Saluo in omnibus Romane ecclesie priuilegio, nullus metropolitanus absque ceterorum omnium comprouincialium episcoporum instantia aliquorum[4] audiat causas eorum, quia irrite erunt aliter acte quam in conspectu eorum omnium uentilate. Et ipse si fecerit, coherceatur a fratribus. Criminationes maiorum[5] natu per alios non fiant nisi per ipsos qui crimina intendunt, si tamen ipsi digni et irreprehensibiles apparuerint, et actis publicis docuerint omni se suspicione[6] carere et inimicitia, et[7] irreprehensibilem fidem ac conuersationem[8] ducere.

JK +35; H 114.15-22, M 109-10; Br fo. 66 to uentilate *only; ID 5.99; C 9 q 3 c 4 to* a fratribus, *+C 2 q 7 c 52 (*Criminationes *to end)*

---

[1] *om.*A
[2] Irritam – coep. *in mg.* ZJO
[3] octauus a Petro apostolo (*corr. fr.* -los Q) LRXSWKNDVPHQ; octauus a Petro C; a Petro octauus apostolo ZJG *with Br*; a Petro octauus apostolus O
[4] *om.* G
[5] *corr. fr.* -ores G
[6] suspicatione P
[7] et CRXSKNVPO; atque ZJGHQ*
[8] conuersationem CRKNVZJGO*; conversatione P; conuersionem HQ

2[1]

Prohibenda peregrina iudicia[2]

---

[1] *om.*A
[2] per. iud. CRKNPJGOH; iud. per. Z. Proh. – iud. *in mg.* PZJGOH *with no break*; *om.* Q

Necnon et peregrina iudicia et negotia[3] prohibemus[4], quia indignum est ut ab externis iudicentur qui prouinciales et a se electos debent habere iudices.
JK +35; H 114.22-24, M 110

[3] iud. et neg. CRXKNVP; neg. et iud. ZJGOHQ
[4] prohibemus CLRXSWVPZJGOH; prohibentes sumus KND

3

Atheniensibus[1]. Non recipiendum[2] eum qui recedit a proposito[3] [8va]

Yginus in secundo decretali. Alieni erroris societatem sectantem uel a[4] sui propositi tramite recedentem aut apostolice sedis iussionibus inobedientem suscipere non possumus, nec impedire recte credentes uel sanctorum patrum iussionibus obtemperantes permittimus, quia inter fideles et infideles[5] magna debet esse discretio[6].
JK +36; H 115.26-29, M 110; IP 4.70 and 88 to possumus, *adding* nec debemus*; C 3 q 4 c 1 as here*

[1] *om.* Q
[2] -ci- *ss* N
[3] Non - proposito *in mg.* PZGO; Nota non - proposito J*mg.*H; Non esse recipiendum eum qui recedit (*after corr.*) a proposito suo Q
[4] a CKNPZJGHQA; *om.* O
[5] et inf. *ss* Z
[6] esse discretio CKNPZJGOHQ; discretio esse A. Explicit *add.* LRXS

A 1. VIII PIUS[1]

[2]i.	De confirmatione Pasche
ii.	Infamem esse decretorum[3] apostolicorum contemptorem
iii.	Pastores non esse reprehendendos a subditis
iiii.	Sacrilegium esse sacerdotes persequi
v.	Insidiatores curie tradendos

[1] papa *add.* CL
[2] *capitulatio om.* ZJGOHQA; *in* CLRXSWKNDV
[3] decretorum CRXSLW[2]D; detorum W; discretorum KNVP

1[1]

Omnibus ecclesiis. De confirmatione Pasche[2]

Pius papa viiii a Petro apostolo in primo suorum decretalium. Nosse uos uolumus quod Pascha Domini die dominico annuis[3] temporibus sit celebrandum. Istis ergo temporibus Hermes doctor fidei et scripture[4] effulsit inter nos, et licet nos eodem[5] Pascha predicto die celebraremus[6], et quidam inde dubitarent, ad corroborandas tamen animas eorum[7] eidem Herme angelus Domini in habitu pastoris apparuit, et precepit

[1] *om.*A
[2] De conf. Pasche (pace O) *in mg.* ZJGOH
[3] *corr. fr.* annis O
[4] septem P
[5] eodem LRXSWKNVPZJGOH; idem C
[6] celebraremus CLKNVPZJGO; celebremus HQ
[7] eorum CKDPZJGOH; eidem N

ei[8] ut Pascha die dominico ab omnibus celebraretur suo tempore[9]. Vnde et uos apostolica auctoritate instruimus[10] omnes eadem seruare[11] debere, quia et nos eadem seruamus, nec debetis a capite quoquomodo dissidere[12].
JK +43; H 116.24-31, M 111; ID 4.3; De cons. D 3 c 21

[8] *ss* G
[9] suo tempore CRXSKNDVP; tempore suo ZJGOHQ*
[10] inst. *after* debere N
[11] seruare CSKNVPZJGOQ; obseruare H
[12] dissidere CKNDVPZJGQ; diffidere HO

2

Infamem esse decretorum apostolicorum[1] contemptorem[2]

Si quis uero a suo proposito retrorsum exorbitauerit, et iussa[3] apostolice sedis libenter transgressus fuerit[4], infamis efficitur. Reprobari ergo oportet eorum redargutiones qui in[5] recta fide suspecti sunt. Fides autem[6] et conuersatio primum scrutanda est[7] et denuo qui[8] irreprehensibiles apparuerint sunt recipiendi[9], et non prius.
JK +43; H 117.21-23, M 112; C 3 q 4 c 3

[1] decr. ap. CRXZGHA; ap. decr. KD; discretorum ap. VN; doctorum ap. P; decr. apostoli eorum O
[2] Item (Infamem - cont. *in mg.*) ZJGO; Item. Infamem - cont. H; Item. Infames - contemptores Q; Item ibi. Infamem - cont. A; *whole canon in lower mg.* W
[3] iussa CS²KNPZJGOHQ; *om.* S; missa A
[4] fueerit C
[5] in CRXSWVPZJGOH; *om.* KN
[6] B *resumes*
[7] est CRXBPZJGOHA; sunt KND
[8] *ss* Z
[9] sunt rec. CRKDBPZJGOHA; *om.* N

Martin Brett 30/4/2015 08:01
Deleted: ; ? J

3

Pastores non esse reprehendendos[1] a subditis[2]

Oues pastorem suum non reprehendant, plebs episcopum non accuset, nec uulgus eum arguat, [8vb] quia non est discipulus super magistrum. Episcopi a Deo sunt iudicandi, qui eos sibi oculos elegit. Nam a subditis aut praue uite hominibus non sunt accusandi, aut arguendi[3] aut lacerandi. ET IN SEQVENTIBVS. Nemo bonum faciens alteri uerbo aut facto nocere uult, quanto minus[4] in suspicionem debet uenire[5] fidelis homo[6], ut dicat aut faciat[7] ea que pati non uult, quia omnis suspicio potius est repellenda quam approbanda uel recipienda[8].
JK +43; H 117.11-15, 118.1-4, M 112; Br fo. 66; ID 5.243a; IP 4.36 to lacerandi*; +C 6 q 1 c 9*

[1] reprehendendos CRXKBVPZGOA; reprehendofidos N; reprehendos HQ
[2] Item ibi. Pastores - subditis (Pastores - subditis *in mg.* ZJGO) ZJGOHA; *whole canon in lower mg.* W
[3] *corr. fr.* -andi H
[4] minus CKDBVPZJGOHA; *om.* N
[5] *ss* P
[6] *corr. fr.* debet H²
[7] *ss after* ea G
[8] uel rec. *om.* P

4

Item ipse in secundo[1] decretali suo[2]. [3]Sacrilegium esse sacerdotes persequi[4]

[1] secundo CLXWKNBVPZJGOHA; *om.* R

Sicut qui ecclesiam Dei uastat eiusque predia et donaria expoliat et inuadit fit sacrilegus, sic et ille qui eius sacerdotes insequitur sacrilegii reus[5] existit[6], et sacrilegus iudicatur. Et sicut peccatum quod in Deum[7] committitur grauius est quam quod in hominem, sic grauius[8] est[9] sacrilegium agere quam fornicari.
JK +44; H 118.31 - 119. 1, 119.4-6, M 113; Br fo. 66; ID 5.243b, 6.315A; cf C 17 q 4 c 12, var. – more in mid-text

---

[2] dec. suo *om.* L. Item - suo *in mg.* H; Item – decretali *in mg.* Q
[3] Nota *add.* JHQ[2]A, Nata *add.* Q; *om.* G
[4] sac. pers. LR?XSWKNBVPZJGOHA; pers. sac. C; Sacril. - persequi *in mg.* ZJGO
[5] *corr. from* res K
[6] existat P
[7] quod in Deum *ss* G
[8] grauis P
[9] *ss.* J

5

Insidiatores curie tradendos[1]

Si quis sacerdotum uel reliquorum clericorum suo episcopo inobediens fuerit, aut ei insidias parauerit, aut contumeliam[2] aut calumpniam et conuinci potuerit, mox curie tradatur[3], et recipiat quod inique[4] gessit.[5]
JK +44; H 120.2-5, M 114; Br fo. 66r; ID 5.243c, 6.315B; cf C 11 q 1 c 16, following AL 8.16

---

[1] Insid. – trad. *in mg.* ZJGHQ; *om.* O
[2] fecerit *add.* KND, *om.* CBVPZJGOHA
[3] cur. trad. CNDBPZJGOHA; trad. cur. K
[4] inique CNBVPZJGOHA; inque D; umquam K
[5] Explicit *add.* RXS

A 1. IX ANICIVS[1]

[2]i. Episcopum non esse ordinandum minus quam a tribus ceteris assentientibus[3]
ii. Vt[4] archiepiscopus ordinetur ab omnibus suffraganeis
iii. Qui sint primates
iiii. Qui sint metropolitani
v. Vt nichil faciat archiepiscopus sine coepiscopis
vi. Vt suspecta iudicia uel ad primatem uel ad sedem referantur apostolicam
vii. Ne clericus comam nutriat

---

[1] papa *add.* CRXW; *om.* LKNB; Incipiunt capitula ex decretis Anicii pape S; Anicius *om.* P
[2] *capitulatio in* CLRXSWKNDBVP; *om.* ZJGOHQA
[3] cumassent- P
[4] Et P

Martin Brett 30/4/2015 08:05
Deleted: G

Martin Brett 30/4/2015 08:08
Formatted: Font:9 pt

Martin Brett 30/4/2015 08:08
Formatted: Font:9 pt, English (US)

1

Ad episcopos Gallie[1]. Episcopum non esse ordinandum minus quam a tribus ceteris[2] assentientibus[3] [9ra]

Anicius papa x a Petro apostolo[4]. De ordinationibus uero episcoporum super quibus nos consulere uoluistis, olim in sanctis[5] predecessoris nostri Anacleti quedam iam decreta repperimus. Scimus enim beatissimum Iacobum qui dicebatur iustus, qui etiam secundum carnem frater Domini nuncupatus est[6], a Petro, Iacobo[7] et Iohanne apostolis Ierosolimorum[8] episcopum esse ordinatum. Si autem non minus quam a tribus apostolis[9] tantus uir fuit episcopus[10] ordinatus, patet profecto eos formam instituente Domino tradidisse, non[11] minus quam a tribus episcopis episcopum[12] ordinari debere. Sed crescente numero episcoporum, nisi necessitas euenerit, debent etiam plures augeri. IDEM[13]. Si archiepiscopus diem[14] obierit, et alter ordinandus archiepiscopus electus fuerit, omnes eiusdem prouincie episcopi ad sedem metropolim[15] conueniant, ut ab omnibus ipse[16] ordinetur. Oportet autem ut ipse qui illis[17] omnibus preesse debet[18] ab omnibus[19] illis eligatur et ordinetur[20]. Reliqui uero prouinciales episcopi si necesse fuerit ceteris consentientibus[21] a tribus iussu archiepiscopi[22] consecrari possunt episcopis. Sed melius est si ipse cum omnibus eum qui dignus est elegerit[23], et cuncti pariter sacrauerint[24] pontificem.

JK +57; H 120.18 - 121.1, M 115; ID 5.139a following BD 1.28a; IP 3.10a from Si archiepiscopus obierit

---

[1] Gallie CRXSNDBVPZGOHA; Galilee D[2]K; ? J
[2] et *add.* O
[3] cet. assent. *om.* P; Episc. – assent. *in mg.* ZJGO
[4] apostolo CKDBPZJGOHA; *om.* N
[5] sanctis CLRXWNDBP; sancti KVZJGOHA
[6] est CKDBPZJGOHA; *om.* N
[7] Iacob P
[8] -imorum CNDBV[2]PZJGOHA; -imitanorum K; -omorum V
[9] trib. ap. CKDBPZJGOHA; ap. trib. N
[10] fuit ep. CKDBPZJGOHA; est N
[11] a *add.* ZJOHA, *om.* CRKNBVP
[12] *corr. fr.* episcopi H
[13] Idem CVGOHA; id est LRXKNBZ; SWP *uncertain*
[14] diem CKNBPZGHA; die O
[15] obierit et alter ordinandus - metropolim *om.* P
[16] *ss* L
[17] illis CKNBPZOHA; aliis G
[18] debet CRKBPZGOQA; iubet N; debent H
[19] *corr. fr.* omni H
[20] Oportet autem – et ordinetur *in mg.* O; HQ *have here the rubric to c 2 in the margin, but no break*; A *here begins a new c. with the rubric to c 2 below*
[21] -ienti- *ss* C
[22] archi- *ss* O
[23] *ss* H
[24] -erint CKDBPZGOHA; -erit N

Martin Brett 30/4/2015 08:12
Deleted: G

2

Vt archiepiscopus[1] ordinetur ab omnibus suffraganeis[2]

Et licet istud[3] necessitate cogente concessum[4] sit[5], illud autem quod de archiepiscopi[6] consecratione preceptum atque predictum est, id est[7] ut omnes

---

[1] archiepiscopus CKDBVPZGOHA; episcopus N
[2] Vt - suffraganeis *in mg.* GO, G *adding* suis; *above in c 1* HQA
[3] istud CKNBZJGOQA; istud ex P; *om.* H

suffraganei eum ordinent, nullatenus immutari licet, quia qui illis preest ab omnibus episcopis quibus preest debet[8] constitui. Sin aliter presumptum fuerit, uiribus carere non dubium est, quia irrita erit eius[9] secus acta ordinatio. Ipse autem archiepiscopus nichil de eorum causis aut aliis communibus[10] iuxta statuta apostolorum absque cunctorum illorum agat consilio, nec illi nisi quantum ad proprias parrochias pertinet sine suo, quoniam tali gaudet concordia Altissimus, et gloriatur in membris suis.
JK +57; H 121.1-9, M 115; ID 5.139b to acta ordinatio *from BD; IP 3.10b as ID; cf D 66 c 1, widely var.*

---

[4] *corr. to* consensum S[2]
[5] *ss* S[2]
[6] -opis P
[7] id est *ss* R
[8] quibus preest debet *in mg.* C
[9] *ss* O
[10] -bus *ss* R

3

Qui sint[1] primates[2] [9rb]

Nulli archiepiscopi primates uocentur nisi[3] illi qui primas tenent[4] ciuitates, quarum episcopos apostoli et successores apostolorum regulariter patriarchas et primates esse constituerunt, nisi aliqua gens deinceps ad fidem conuertatur cui necesse sit propter multitudinem episcoporum primatem constitui.
JK +57; H 121.10-13, M 115-6; ID 5.54a; IP 4.25a; +D 99 c 2a

---

[1] sint CRXSWKNBVPZJOQ; sunt GHA
[2] Qui - primates *in mg.* ZGO
[3] nisi CRXSWNDZGOHA; non KBVP
[4] *ss* N

4

Qui sint[1] metropolitani[2]

Reliqui[3] uero qui alias metropolitanas sedes adepti sunt non primates sed metropolitani nominentur.
JK +57; H 121.13-14, M 116; ID 5.54b; IP 4.25b; +D 99 c 2b (abbrev.)

---

[1] sint CRXWNBVPZJHQA; sunt KG; si O
[2] Qui – metrop. *in mg.* ZGOHQ
[3] *corr. fr.* Del- Z

5

Vt nichil faciat archiepiscopus sine coepiscopis[1]

Si autem aliquis metropolitanorum inflatus fuerit, et sine omnium comprouincialium presentia uel consilio episcoporum, aut eorum aut alias causas nisi eas tantum que ad propriam suam pertinent parrochiam agere, aut eos grauare uoluerit, ab omnibus districte corrigatur, ne talia deinceps presumere audeat[2]. Si uero incorrigibilis[3] eisque inobediens apparuerit[4], ad hanc apostolicam sedem, cui omnia episcoporum iudicia terminare precepta sunt, eius contumacia referatur, ut uindicta de eo fiat et ceteri timorem habeant.

JK +57; H 121.14-21, M 116; ID 5.54c; IP 4.26a; C 9 q 3 c 6

---

[1] Vt – coep. CKNB; Nihil - coepiscopis (episcopis G) *in mg.* GZOHQ; A *runs c 4 into beginning of c 5, placing this rubric before* Si uero incorrigibilis *below*

[2] -eat CKNBVPGOHQA; -iat Z; A *begins new canon here, with rubric from above*

[3] *corr. fr.* -iles K; il' D; -iliter P

[4] -erint P

6

Vt[1] *suspecta iudicia uel ad*[2] *primatem uel ad*[3] *sedem referantur apostolicam*[4]

Si[5] autem propter nimiam longinquitatem aut temporis[6] incommoditatem[7] uel itineris asperitatem graue ad hanc sedem eius causam deferre fuerit, tunc ad eius primatem causa deferatur, et penes ipsum huius sancte sedis auctoritate iudicetur. Similiter si aliquis episcoporum proprium metropolitanum suspectum habuerit, apud primatem dyoceseos aut apud hanc apostolicam sedem audiatur[8].

JK +57; H 121.21-26, M 116; ID 5.54d (and ends); IP 4.26b

---

[1] Vt CRXKNBVP; *om.* ZGOHA

[2] ad CRXKNBVPZGHA; a O

[3] ad LRXWKNBVPZGOHA; *om.* C

[4] Vt - ref. apost. CRKNBVZGOQA; Vt - apost. ref. PH; Suspecta - apost. *in mg.* ZGO

[5] Si CRKNBPJGOHA; Ei Z

[6] *om.* G

[7] in- *ss* N

[8] audiatur CKNBPZGHQA; audicetur O

7

Ne clericus[1] *comam nutriat*[2]

Prohibete fratres per uniuersas regionum uestrarum[3] ecclesias ut clerici iuxta apostolum comam non nutriant, sed desuper caput in modum spere radant[4].

JK +57; H 122.10-12, M 117; Br fo. 66v; ID 6.46; +D 23 c 21

---

[1] Ne clericus CKNBPZGOHQ; clericus *corr. fr.* ecclesie A

[2] Ne – nutriat CKNBQ; Item ibi . Ne - nutriat (Ne - nutriat *in mg.* ZGO) ZGOHA

[3] regionum uestrarum CKNBZGOHQ; reg. uestre P; uestrarum regionum A

[4] spere rad. in mod. *subs. reversed* G. Explicit *add.* RS

A 1. X [SOTHER]

1[1]

Episcopis Italie[2]*. Ne sacrate femine sacra uasa contingant*[3]

---

[1] WM *number as c 8, here as elsewhere numbering canons which have no* capitulatio *as if continuous with the last*

[2] Ep. It. *om.* HQA

Sother[4] papa .xi. a Petro in decretali suo. Sacratas Deo feminas uel monachas sacra uasa uel sacratas pallas penes uos contingere et incensum[5] circa altaria deferre perlatum est ad [9va] apostolicam sedem. Que omnia reprehensione[6] et uituperatione plena esse[7] nulli recte sapientium dubium est. Quapropter huius sancte sedis auctoritate hec omnia uobis resecare funditus quanto citius poteritis censemus. Et ne pestis hec latius diuulgetur, per omnes prouincias abstergi citissime mandamus[8].
JK +61; H p, 124.7-12, M 119; Br fo. 66v; ID 2.72 (inscr. as here but lacks last sentence), 3.265 as here, but from BD 3.215; +D 23 c 25

---

[3] Ne – conting. *in mg.* ZGO; *om.* NA; *a much later hand in* N *adds*: Quod Deo sacrate femine non tangant altare nec incensum circa illud defferant; contingingant X
[4] Sother C[2]LRXWBVZHA; Soter CKNPGO
[5] inecensum P
[6] reprehensione CRLXWKNBZGOHA; reprehensibilia R[2]S
[7] plena esse *after* reprehensione *with note to correct* O
[8] mandamus CKNWBVPZJGOA; mandauimus HQ. Explicit *add.* LRXSW

A 1. XI ELEVTERVS[1]

[2]i. Finitiua[3] tantum[4] clericorum iudicia deferri[5] ad apostolicam sedem
ii. Non esse iudicandum donec utrinque sit peroratum
iii. Intra prouinciam[6] exercendas[7] pulsati actiones
iiii. Non esse iudicandum absente iudicato

---

[1] capitula *add.* SNB; *om.* CLRXWKDV
[2] *capitulatio om.* ZGOHQA; *in* CLRXSWKNDBVP
[3] *corr. fr.* -ima N; *corr. fr.* -ifa D
[4] *corr. fr.* tamen K
[5] *ss* R
[6] -ias P
[7] exercendas CRXSWND; exerendas LKBVP

1

Ecclesiis Gallie. Finitiua[1] tantum[2] clericorum iudicia[3] deferri ad apostolicam sedem[4]
Eleuterus[5] papa .xii. loco succedens Petro apostolo in primo decretali suo. De accusationibus ergo clericorum de quibus consulti sumus, quia omnes eorum accusationes difficile[6] est ad sedem apostolicam deferri, finitiua episcoporum tantum[7] iudicia huc[8] deferantur, et huius sancte sedis auctoritate finiantur, sicut ab apostolis eorumque successoribus multorum consensu episcoporum iam[9] definitum est. Nec in eorum ecclesiis alii aut preponantur aut ordinentur antequam hic eorum iuste terminentur negotia. Quoniam, quamuis liceat apud prouinciales et metropolitanos[10] atque primates eorum uentilare accusationes uel criminationes, non tamen licet definire secus quam predictum est. Reliquorum uero clericorum apud prouinciales et

---

[1] -ima G
[2] tantum CNDBVPZGOHA; tamen K
[3] cler. (*ss* D) iud. CKNDBPZGOQA; iud. cler. H
[4] Finitiva - sedem *in mg.* GO
[5] Eleusterus A
[6] diffice P
[7] tantum CNDBPZGOHA; tamen K
[8] *ss* L
[9] iam *with abbrev. mark over it* O
[10] *corr. fr.* -anas O

metropolitanos et primates et uentilare et iuste finire[11] licet. Iudicantem tamen oportet cuncta rimari et ordinem rerum[12] plena inquisitione[13] discutere, interrogandi ac[14] proponendi adiciendique prebita patientia ab eo, ut ibi actio ambarum partium limitata[15] sit pleniter[16].

JK +68; H 125.26 - 126.2, M 120-1; Br fo. 66v to finire licet*; ID 5.2A to* finire licet*, 6.316 (insc. and title as here); IP 4.136 to* finire licet*, 4.119 (*Iudicantem tamen *-end)*

---

[11] finire CNDBPZGOHA; terminare K

[12] ord. rerum LRXWKNBVPZGOHA; rerum (*ss*) ord. C

[13] inquisione K

[14] ac LWKNBVPZGOHA; aut CRX

[15] limitata CLRWNDBVPZJGO^{2}HA (uel limata *ss* CR); limata XS; imitata K; uentilata K^{2}O

[16] pleniter LRWKNBVPZGOHA; pariter C

2

Non esse iudicandum donec utrinque[1] sit peroratum[2]

Nec litigantibus iudex prius[3] sua uelit[4] sententia obuiare nisi quando ipsi iam peractis omnibus nichil habeant[5] in questione quod proponant. Et[6] tam diu actio [9vb] uentiletur, quousque ad rei ueritatem[7] perueniatur. Frequenter interrogari oportet, ne aliquid[8] pretermissum forte remaneat quod annecti conueniat. Inducie enim[9] non modice ad inquirendum dande sunt, ne aliquid[10] prepropere[11] agi a quacumque parte uideatur, quia per[12] subreptionem multa proueniunt[13]. Nichil tamen absque legitimo et idoneo accusatore fiat. Nam et Dominus noster Iesus Christus[14] Iudam furem esse sciebat, sed quia non est accusatus ideo non est eiectus, et quicquid inter apostolos egit, pro dignitate ministerii ratum mansit. Nam si leges seculi accusatores requirunt, quantomagis ecclesiastice regule? Docent enim terrestria et humana que sint ecclesiastica atque celestia. De accusationibus uero comprouincialibus ita legitur esse statutum[15]:

JK +68; H 126.2-14, M 121; BD 16.30; ID 6.317 (inscr. as here,but lacks last sentence, as do Ans. ded., BD); IP 4.119A to adnecti conueniat*, 4.103 (*Inducie - proueniunt*), 4.115 (*Dominus noster - dignitate ministerii permansit *var.)*

---

[1] utrinque CRBO; utrumque LX; utriusque S?A; utrimque WKNZGH

[2] (Nota *add.* OH) Non - per. *in mg.* ZGOHQ; Nota. Non - peroratum *before* Et tam diu *below* A

[3] *om.* G

[4] sua uelit CRXWBVZJGHA; uelit sua KNDPO

[5] nichil habeant] nich' ant' P

[6] A P

[7] rei var-] reumer- P

[8] aliquod H

[9] enim C^{2}LSWKNBPZOHA; *om.* CR

[10] aliquid RWNBVPZJGOQA; aliquod CKH

[11] prepropere C^{2}LWKNZOHQA; propere CR; perpropere R^{2}S; preprope B

[12] *ss* Z

[13] Inducie enim – proueniunt *om.* X

[14] Iesus Christus CKNBVPGHQA; Christus Iesus ZO

[15] statutum CKDBPZOHA; statum N

3

Intra prouinciam exercendas[1] pulsati actiones[2]

---

[1] exercendas CLRXSW(*corr. fr.* -is)NDBP; exerendas R^{2}S^{2}KVZGHQA; exserendas *corr. fr.* eserendas O

[2] Intra - actiones *in mg.* GZO

Si quis super[3] quibuslibet criminibus quemlibet clericum pulsandum crediderit, in prouincia in qua consistit ille qui pulsatur suas exerat actiones, nec estimet eum alibi aut longius ad iudicium pertrahendum[4]. Ille uero qui pulsatus fuerit, si iudicem suspectum habuerit, liceat appellare.
JK +68; H 126.14-17, M 121; ID 6.318 (insc. as here)

[3] super CKDBP?ZGOHA; frater N
[4] per- RXSWKNBVPZGOHA; pro- CL

4

Non esse iudicandum absente iudicato[1]

Caueant etiam[2] iudices ecclesie ne absente eo cuius causa uentilatur sententiam proferant, quia irrita erit, immo et[3] causam in synodo pro facto[4] dabunt. Proditoris uero nec calumpnia nec uox audiatur. Nemo enim[5] debitorem[6] amplius potest cognoscere[7] quam ille qui iniuriam eiusque sustinuit[8] nequitiam. Oppressis namque[9] ab omnibus in cunctis subueniatur causis. Hec omnia summopere sunt[10]attendenda, nec criminatio minorum quantomagis episcoporum facile est recipienda.[11]
JK +68; H 126.17-23, M 121-2; ID 6.319; C 3 q 9 c 2 to audiatur

[1] Non - iud. *in mg.* ZGHQ; *om.* O; Nota *add.* H
[2] *corr. fr.* enim W
[3] *ss* W
[4] pro facto CLRXSKNDW[2]BPZOHQ; pro facta W; profecto GA
[5] *ss* R
[6] debitorem LRXSKNDBPZGOHA; delatorem C; proditorem W[2]
[7] cogn- CLRSKNDWBPZGOA; agn- HQ
[8] sustinuit CLRWBP[2]ZGOHA; stinuit P; tulit KND
[9] namque CLRKNWBPZOHA; autem D
[10] *one letter erased* Z
[11] Explicit *add.* LRXS

A 1. XII VICTOR[1]

[2]i.	De die et termino paschali
ii.	De incertis iudiciis uitandis
iii.	Vt[3] retractetur negotium iudicati per uicarios sedis apostolice
iiii.	Quid facere debeat grauatus

[1] papa *add.* L, capitula *add.* B; *om.* CRXKNDVP. Incipunt capitula ex decretis Victoris pape S
[2] *capitulatio om.* ZGOHQA; *in* CLRXSWKNDBVP
[3] t P

1[1]

Theophylo episcopo et fratribus Alexandrie positis[2]. De die et termino paschali[3]

[10ra]

Victor papa .xiii. a Petro in primo decretali suo. Celebritatem sancti Pasche die dominica agi debere et predecessores[4] nostri iam statuerunt, et nos[5] illud eadem die

[1] *om.*A
[2] Theophilo – Alex. constitutis *in mg.* Q
[3] De die - paschali *in mg.* ZJGO; De tempore Pasche et baptismi *in mg.* Q
[4] -ce- *ss* P
[5] nos CRXKNBVPO; uos ZGO[2]HQ

celebrare solempniter[6] mandamus, quia non decet ut membra a capite discrepent nec contra gerant. A quarta decima uero[7] luna primi mensis usque ad .xxi. diem eiusdem mensis eadem celebretur festiuitas. Eodem uero tempore[8] baptismum celebrandum est catholicum. Sed tamen si[9] necesse fuerit, aut mortis periculum ingruerit[10], gentiles ad fidem uenientes quocumque loco uel momento ubicumque euenerit, siue in flumine, siue in mari, siue in fontibus tantum[11] Christiane[12] confessione credulitatis clarificata baptizentur. Ipsis quoque quod[13] in baptismo polliciti sunt summopere est[14] attendendum[15], ne infideles[16] sed fideles[17] inueniantur. Ipsi uero qui infidelitatis nota asperguntur infames efficiuntur[18], atque inter fideles minime reputantur[19]. Hec uero statuta nulla debent[20] inprobitate conuelli, nulla nouitate mutari, quia alia ratio est causarum secularium, alia diuinarum.[21]

*JK +74; H 127.26 - 128.10, M 121-3; ID 1.52 (*Si necesse - reputantur *only), 1.198 (part only from BD 4.3 and var.), 4.4* Celebritatem - contra gerant*; De cons. D 3 c 22*

---

[6] cel. soll. CKNBVPZGH; soll. cel. O
[7] uero CKDBPZGOH; *om.* NV
[8] *ss* V
[9] Sed tamen si CSKNBSPZJGO; Si tamen HQ
[10] ingruerit CKDBPZGOH; incurrerit N
[11] *corr. fr.* tamen K
[12] -iane CKNBPG; -iana ZJOH
[13] *corr. fr.* quo B
[14] *ss* H
[15] -de- *ss* C
[16] infideles CKNBVPG²HQ; infidelis O; fideles G
[17] fides Q
[18] -iuntur CRXB²VPGOH; -iantur KNDB
[19] *corr. to* -entur K². atque inter – reput. *in mg.* X²
[20] nulla debent LR²SWKNBVPZGOH; debent CRX; deb. nulla C²
[21] HQ *add here* Audiuimus namque apud uos - iudicari *which is repeated below in c 2;* Ipsis quoque quod (*corr. fr.* quo B) in baptismo - diuinarum *here* CLRXSKNPHQ*; *after c 4* ZJGO; *repeated after c 4* H

1A[1]

Item nullum sacrificium maius eucharistia

Nichil enim in sacrificiis maius esse potest quam corpus et sanguis Christi. Nec ulla oblatio hac potior est. Sed hec omnes precellit que pura conscientia Domino offerenda est et pura mente sumenda atque ab omnibus ueneranda. Et sicut potior est[2] ceteris, ita potius excoli et uenerari debet.

See 1.4.4 above, where the same text appears under a different rubric.

---

[1] HQ *only*
[2] est H; *om.* Q

2

De incertis iudiciis uitandis[1]

Audiuimus apud uos uestrosque diuersa iudicia fieri et incerta iudicari. Incerta[2] karissimi nullatenus iudicemus quoadusque ueniet[3] Dominus, qui latentia producet in lucem et illuminabit[4] abscondita tenebrarum et manifestabit consilia cordium. Quia quamuis uera sint, non tamen credenda sunt, nisi que manifestis[5] iudiciis[6]

---

[1] De inc. iud. vit. CKNB; Item. De - uitandis (De - uitandis *in mg.* ZJGO) ZJGOHA
[2] Incerta CLKNBZOHA; Iniusta RD
[3] ueniet CRXSBVPZJGOH; ueniat LWKNDZ²QA
[4] *corr. fr.* illubinabit A
[5] manistis G
[6] iud- CRXSKNVP; ind- WBZGOHA; ? L

comprobantur, nisi que manifesto[7] iudicio conuincuntur, nisi que iudiciario ordine publicantur.
JK +74; H 128.10-15, M 123; ID 5.244a; Br fo. 66v-r; IP 4.113 (var.); C 30 q 5 dp c 9 from Incerta

[7] *corr. fr.* -esta O

3[1]

Vt retractetur negocium[2] iudicati[3] per uicarios sedis apostolice[4]

Placuit[5] ut accusatus uel iudicatus a conprouincialibus in aliqua causa episcopus licenter appellet, et adeat apostolice sedis pontificem, qui aut per se aut per uicarios suos eius retractari negocium[6] procuret[7]. Et dum iterato iudicio pontifex causam suam[8] agit [10rb] nullus alius in eius loco ponatur aut[9] ordinetur episcopus. Quoniam, quamquam conprouincialibus episcopis accusati causam pontificis scrutari liceat, non tamen definire inconsulto Romano pontifice permissum est.
JK +74; H 128.18-23, M 123; ID 5.4a; ID 5.244b; IP 4.134 from Quoniam quamquam

[1] *om.*A
[2] iudicium P
[3] -atur O
[4] Vt – apost. CKNB; Item. Vt - apostolice (Vt - apostolice *in mg.* ZGO) ZGOH
[5] Alac- Z
[6] *in mg* B[2]
[7] *corr. fr.* -at N
[8] causam suam CRXBVPZGOH; suam causam KND
[9] ut P

4

Et alibi in statutis legitur apostolicis. Quid facere debeat grauatus[1]

Si quis putauerit se a proprio metropolitano grauari, apud patriarcham uel primatem dioceseos, aut[2] penes uniuersalis apostolice ecclesie[3] iudicetur sedem. Nichil aliud est, fratres, talis presumptio, nisi apostolorum suorumque successorum terminos transgredi, eorumque decreta uiolari.[4]
JK +74; H Heading: 128.26-7, text: 27-30, M 123; ID 5.4b, 5.244c (incl. inscr.); IP 4.126 to sedem iudicetur*; C 2 q 6 c 7 as IP*

[1] Et - apost. Quid - grauatus *as rubric* CNDBP, *as last words of c 3* X; Et - apost. *in text*, Quid - grauatus *as rubric* VJHQA; Et - apost. *in text*, Quid - grauatus *in mg.* ZGO
[2] apostolice *add. and canc.* O
[3] apost. eccl. CKNBVPZOA; apost. sedis uel eccl. HQ; eccl. apost. G
[4] omnibus *add.* L; Explicit *add.* RXS

4A[1]

Item

A quarta decima uero luna - clarificata baptizentur
cf 1.4.8B, 1.12.1

[1] ZJ *only*

4B[1]

Ipsis quoque quod in - alia diuinarum
1.12.1b above

[1] GZJOH

A 1. XIII ZEPHERINVS

[1]i. Quomodo quo[2] testimonio faciendum sit iudicium super episcopum
ii. Non esse cogendos ad responsionem a suis sedibus pulsos
iii. Quales et qualiter ordinandi sint[3] sacerdotes[4]

[1] *capitulatio in* CLRXWKNDBVP; *om.* ZGOHQA
[2] *ss* N
[3] sint CRWBP; sunt LXKND
[4] Quales – sac. *as beginning of rubric to c 1 below* X

1

Omnibus episcopis per Siciliam[1]. Quomodo[2], quo testimonio faciendum sit iudicium super episcopum[3]

Zepherinus[4] xiiii a Petro[5] in primo decretali suo. Patriarche uero uel primates accusatum discutientes episcopum non ante sententiam proferant finitiuam quam apostolica fulti auctoritate, aut reum[6] se ipse[7] confiteatur, aut per[8] innocentes et regulariter[9] examinatos conuincatur[10] testes. Qui minori non[11] sint numero quam illi discipuli fuerunt quos Dominus ad[12] adiumentum apostolorum eligere precepit, id est lxxii. Detractores[13] quoque qui diuina auctoritate eradicandi sunt et auctores[14] inimicorum ab episcopali submouemus accusatione uel testimonio. Nec[15] summorum quispiam minorum accusationibus impetatur aut dispereat, neque in re[16] dubia[17] certa iudicetur sententia, nec ullum[18] iudicium nisi ordinabiliter habitum teneatur. Absens uero nemo iudicetur, quia et[19] diuine et humane hoc prohibent leges. Accusatores autem eorum omni careant suspicione, quia columpnas Dominus suas firmiter stare uoluit, non a quibuslibet agitari. Nullum namque eorum sententia[20] suo iudice non dicta [10va] constringat, quia et leges seculi id ipsum fieri precipiunt. Duodecim iudices quilibet episcopus accusatus si necesse fuerit eligat, a quibus eius causa iuste[21] iudicetur. Nec prius audiatur aut excommunicetur uel iudicetur quam ipsi per se eligantur et regulariter[22] uocato ad suorum primo conuentum episcoporum per eos eius causa iuste audiatur et rationabiliter discernatur. Finis uero eius cause ad sedem apostolicam deferatur ut ibidem terminetur.

JK +80; H 131.13 -132.6, M 125-6; Br fo. 67v lacks much in mid text; ID 5.245; IP 4.135 to id est lxxii*; C 3 q 8 c 1 from* Accusatores [autem] *has more*

[1] per Sic.] Sicilie V; Omnibus – Siciliam *in mg.* H, *om.* PQ
[2] Quomodo CBKDZGOHA; *om.* N
[3] iud. super episc. CNDBZGOHA; super episc. iud. K; Quomodo - episcopum *in mg.* GO; Vt qui crimina intendunt per se accusentur P
[4] papa *add.* CLRXSW, *om.* KNDBVPZGOHA
[5] papa *add.* KNBVZGOHA, *om.* CLRXSWP
[6] rerum ZO(*before corr.*)
[7] se ipse CLRXKNDBVPJGO; reuerse ipse W (*for* reum se ipse); se ipse u' R[2]; se ipsum S; si ipse Z; se esse HQ; se ipse esse A
[8] *ss* B
[9] re- *ss* H
[10] -atur CKNZGHA; -antur BP
[11] minori non CKNBPZGOHQ; non minori A
[12] ad CLRXSKD[2]ZGOHA; *om.* KNBVP
[13] *corr. fr.* Doctores O
[14] -u- *ss* C; actores P
[15] in *add.* N, *om.* CKDBPZGOHA
[16] te P
[17] *ss* L
[18] ullum CKNBPZGOHQ; nullum A
[19] *om.* P
[20] a *add.* KZGOHQA*, *om.* CLRXNDBVP
[21] iuste CKDBVPZGOHA; *om.* N
[22] quam ipsi per - reg. *om.* P

2

Idem in secundo decretali fratribus per Egyptum. Non esse cogendos ad responsionem a suis sedibus pulsos[1]

Nuntiatum[2] est sedi apostolice per apochrisiarios uestros quosdam fratrum nostrorum, episcoporum uidelicet, ab ecclesiis et sedibus propriis[3] pelli suaque eis auferri suppellectilia, et sic nudos et expoliatos ad iudicia uocari, quod omni ratione caret[4], cum constituta apostolicorum eorumque[5] successorum et precepta imperatorum ac constitutiones legum idipsum[6] prohibeant, et apostolice sedis auctoritas idipsum fieri uetet[7]. Preceptum est ergo in antiquis statutis episcopos[8] eiectos atque suis rebus expoliatos ecclesias proprias recipere, et primo sua omnia eis reddi, et demum si quis eos iuste accusare uoluerit[9], equo periculo facere[10], iudices esse decernentes episcopos recta sapientes et in ecclesia conuenientes ubi testes essent singulorum qui oppressi uidebantur. Nec prius[11] eos respondere debere quam omnia sua eis[12] et ecclesiis eorum legibus integerrime restituantur.

JK +81; H 133.18-29, M 127; ID 5.246; IP 4.42-3; C 2 q 2 c 6 as IP 4.43 only

---

[1] Idem - Egyptum. Non - pulsos CXKNBVP; Idem (Item idem Q) - per Egyptum HQ(*mg.*); Fratribus per Egyptum. Idem in secundo capitulo. Non - pulsos (Non - pulsos *in mg.* ZGO) ZJGOA
[2] Aunt- L
[3] propriis CRNDBVPZOHA; propriis pulsos K; *om.* G
[4] ratione caret CKNBPZGOHQ; caret ratione A
[5] eorumque CXBVPZGOHA; eorum ND; et (*ss*) eorum K
[6] *ss* R; *corr. fr.* ad ipsum A
[7] uetat O. HQ *here begin a new section, with the rubric*: Non esse cogendos ad responsionem a suis (*om.* Q) sedibus pulsum
[8] *ss* C
[9] nol- P
[10] *corr. fr.* fieri O
[11] *om.* G
[12] *ss* O

3

Quales et qualiter ordinandi sint sacerdotes[1]

Ordinationes uero presbiterorum et leuitarum tempore congruo et multis coram astantibus[2] sollempniter agite, et probabiles ac doctos[3] uiros ad hoc opus prouehite, ut de eorum societate et[4] adiumento plurimum gaudeatis. Ponite indesinenter corda uestra in uirtute Dei, et enarrate hec et cetera diuina uerba[5] in progenies [10vb] alteras, quoniam hic est Deus[6] Deus noster in eternum, et[7] ipse reget nos in secula.[8]

JK +81; H 135.8-13, M 130; ID 6.23 to gaudeatis*, as BD 2.3, 6.47 (with inscr. as here); D 75 c 3 as BD*

---

[1] Quales - sint (sunt D) sacerdotes CRKDBV; Qualiter et quales ordinandi sunt sacerdotes N; Item (*om.* Q). Quales - sint (sunt O) sacerdotes (Quales - sacerdotes *in mg.* ZJGO) ZJGOHQA
[2] astantibus RKNBVPZGHQA; assistentibus C; adstantibus O
[3] doc- *ss* H
[4] de *add.* N, *om.* CKDBPZOHA
[5] diuina uerba CKNBPZOHA; uerba diuina G
[6] Deus LRWKNBVPZJGOHA; Dominus C
[7] *ss* B; in seculum seculi *add.* HQ, *om.* CKNBPZGOA*
[8] Explicit *add.* RXS

A 1. XIV CALIXTVS

[1]i.	De ieiunio quattuor temporum
ii.	Nullum esse accusandum scripto
iii.	De iustis iudiciis[2]
iiii.	De non transgrediendis terminis
v.	Irritum esse id quod facit[3] archiepiscopus de alterius parrochia sine eius uoluntate
vi.	De incestis coniunctionibus
vii.	Natos de incestis repelli ab hereditate
viii.	De raptoribus
viiii.	De lapsis
x.	Sacerdotes per penitentiam redire post lapsum
xi.	Non prohibendam esse misericordiam
xii.	De conspiratione
xiii.	De discussione accusatorum ac testium
[xiiii.	De uenalitate symoniace heresis][4]

---

[1] *capitulatio in* CLRXSWKNDMPBV; *om.* ZGOHQA
[2] iustis iud. CLRXW(*after corr.*)KBVP; iud. iustis S; iniustis iud. DMK^{2}N
[3] fecit P
[4] xiiii. De - heresis (-esi R) CLRXSW; *om.* KNDMBVP

1

Benedicto[1] episcopo[2]. De ieiunio quatuor temporum[3]

Calixtus papa et martyr[4] xv a[5] Petro Benedicto fratri suo et coepiscopo salutem. Ieiunium quod ter in anno apud nos celebrari didicisti[6], conuenientius[7] nunc[8] per quatuor tempora fieri decernimus, ut sicut annus[9] per quatuor uoluitur tempora sic et nos quaternum sollempne agamus[10] ieiunium per anni quatuor tempora.

JK +85; H 135.22-25, M 129; Br fo. 67; ID 4.26; IP 2.175; +D 76 c 1

---

[1] Benedictio O
[2] Ben. coep. *in mg.* H, *om.* Q; episcopo CXSKNDBVPO; coepiscopo ZJGO^{2}HA*
[3] De – temp. *in mg.* ZGO
[4] et martyr LRXSWKNDBVPZGOHA; *om.* C
[5] a *om.* G
[6] *corr. fr.* -istis O
[7] -tis P
[8] fieri *add.* S
[9] per quatuor tempora - annus C^{2}LR^{2}KNBZOHA; *om.* CRX
[10] *corr. to* agimus R

2

Nullum esse accusandum scripto[1]

Doctores qui et patres uocantur magis portandi quam reprehendendi sunt, nisi in recta fide errauerint. Nullus ergo doctor[2] per scripta accusetur, nec sine fideli et legitimo, qui etiam irreprehensibilem uitam ac[3] conuersationem[4] ducat, accusatore[5]

---

[1] Nullum - scripto CRXKNBVP; Item. (Nota *add.* H) Nullum esse acc. scripto (Nullum - scripto *in mg.* ZGO) ZGOH; Nota nullum accusandum scripto Q; *om.* A
[2] doctor CKDBPZGOH; *om.* N
[3] uitam ac CKDBZGOH; a NP
[4] conuersionem P
[5] -ore CRKNVPZOHQ; -ori BGH^2

respondeat[6], quia indignum est ut doctor stulto et indocto[7] atque reprehensibiliter[8] uiuenti respondeat[9] iuxta[10] stulticiam suam. ITEM.[11] Quicquid irreprehensibile[12] est catholica defendit ecclesia. Nulli imperatori uel[13] cuiquam pietatem custodienti licet aliquid contra mandata diuina presumere.

*JK +85; H 136.19-24, 137.7-9, M 130-2; ID 5.234 (*Doctores - stulticiam suam *as BD 1.135), 5.235a from* Quicquid*; IP 4.36 to* fide errauerint *only*

[6] res acc. *later reversed* G
[7] *in mg.* C
[8] repre- CSKNBPZJGO; irrepre- HQ
[9] *corr. fr.* respondat O
[10] -x- *ss* H
[11] A *omits all from* Doctores qui et *to here*; WGOHQA *begin c 3 here*, W *with rubric* Item idem; Nulli pietatem custodienti *add.* A, *which has here the rubric to c 3 below*
[12] -ile] -iliter P
[13] *ss* C

3

De iustis[1] iudiciis[2]

Iniustum ergo iudicium et definitio iniusta[3] regio metu aut[4] iussu aut cuiuscumque[5] episcopi aut potentis a iudicibus ordinata uel acta non ualeat. Homini religioso parum esse debet inimicitias aliorum [11ra] non exercere uel augere male loquendo[6], nisi etiam eas extinguere bene[7] loquendo[8] studuerit. Melior est in malis factis humilis confessio quam in bonis superba gloriatio.

JK +85; H 137.9-14, M 132; ID 5.235b; C 11 q 3 c 89, of which only the first section to acta non ualeat *stood in the early form*

[1] iustis CLRXSWKBVP; iniustis KD^{2}NZJGOHQA
[2] De iustis iudiciis *in mg.* WZGO; Item. De iniustis iud. *above in mid c 2* HQA
[3] iniusta CKNBZGOHQ; inusta P; iusta A
[4] aut CKNBPZGHA; ac O
[5] cuiuscumque CKNBPZJGHQ; cuiusque OA
[6] *corr. fr.* -endi K
[7] *corr. fr.* male N
[8] nisi etiam – loquendo *in mg.* X^2

4

Idem in secundo decretali. De non[1] transgrediendis[2] terminis[3]

Nemo alterius terminos usurpet, nec alterius parrochianum iudicare aut excommunicare presumat, quia talis diiudicatio[4] aut excommunicatio uel dampnatio nec rata erit nec uires ullas[5] habebit, quoniam nullus alterius iudicis[6] nisi sui sententia tenebitur aut dampnabitur. Vnde et Dominus loquitur dicens, Ne transgrediaris[7] terminos antiquos, quos posuerunt patres tui[8].

JK +86; H 138.30 - 139.4, M 132-3; ID 5.236,14.72a to dampnabitur*; C 9 q 2 c 1*

[1] non CKDBPZGOA; *om.* N
[2] -iendi O
[3] De non – term. *in mg.* ZGO
[4] diiudicatio CKNBVZJGO; iudicatio HQ; iudicatio e A
[5] ullas LSWKNBVPZGOHA; suas CR; suas suas X
[6] iudi O
[7] -iaris CNDBPZGOQA; -ieris K; H *obscurely altered*
[8] GHQA *run end of this c. into beginning of the next*

5

Irritum esse id quod facit[1] archiepiscopus de alterius parrochia[2] sine eius uoluntate[3]

[1] facit SW(*after corr.*)KNBVPZJOHQA; faciat CLRX; agit G

Nullus autem primas uel metropolitanus diocesiani ecclesiam uel[4] parrochiam uel[5] aliquem de eius parrechia presumat excommunicare, uel iudicare aliquidue agere, absque eius[6] consilio uel iudicio, sed hoc obseruent quod ab apostolis ac patribus et predecessoribus nostris est statutum, et a nobis confirmatum, id est si quis[7] metropolitanus episcopus nisi quod ad[8] suam solummodo[9] propriam pertinet parrechiam[10] sine consilio et[11] uoluntate omnium conprouincialium episcoporum extra aliquid agere temptauerit, gradus sui periculo subiacebit, et quod[12] egerit irritum habebitur[13] et uacuum. Sed quicquid de comprouincialium[14] coepiscoporum[15] causis[16] eorumque[17] ecclesiarum et clericorum[18] atque secularium necessitatibus agere aut disponere necesse fuerit, hoc cum omnium consensu conprouincialium agatur pontificum, non[19] aliquo dominationis fastu[20] sed humillima et[21] concordi administratione[22], sicut Dominus ait, Non ueni ministrari[23] sed ministrare, et[24] alibi[25], Qui maior est uestrum erit minister uester. Et reliqua. Similiter et[26] ipsi comprouinciales episcopi cum eius consilio nisi quantum ad proprias pertinet parrechias agant, iuxta sanctorum [11rb] constituta patrum, ut[27] uno animo, uno ore, concorditer sancta glorificetur Trinitas in secula. Nullus primas, nullus metropolitanus, nullusque reliquorum episcoporum[28] alterius adeat ciuitatem, aut ad possessionem accedat que ad eum non pertinet, et alterius episcopi parrechiam super cuiusque[29] dispositione[30], nisi uocatus ab eo[31] cuius iuris esse dinoscitur ut quicquam ibi disponat uel ordinet, aut iudicet, si sui gradus honore potiri uoluerit. Sin aliter presumpserit, dampnabitur[32] et non solum ille sed cooperantes[33] et consentientes ei, quia[34] sicut ordinatio, ita eis et iudicatio et aliarum rerum dispositio prohibetur. Nam qui ordinare non poterit qualiter iudicabit? Nullatenus proculdubio iudicabit aut iudicare poterit. Quoniam sicut alterius uxor nec[35] adulterari ab aliquo uel iudicari aut

---

[2] alt. par. CKNBPZGOHA; par. alt. Q
[3] Irritum - uoluntate *after* et a nobis confirmatum *below* ZOHQA (*in mg.* ZGOHQ)
[4] uel CRXSBVPZOHA; aut KND
[5] uel CLRXSW; aut KNBVPZGOHA
[6] eius CKNBPZGOH; *om.* QA
[7] id est si quis CKNBPZGOH; QA *begin c 5 here*, Q *beginning* Id est si al., A *with* Si aliquis
[8] *ss* H
[9] solum D
[10] propr. pert. par. CRXBPHGZO; pert. par. propr. KND; par. pert. propr. A
[11] ex *add.* A
[12] quod CKNBZGHA; ? P; quid O
[13] habebitur CRXKNBVP; habeatur ZGOHA
[14] de conprouincialium CLSW²RKNBVPH*; de prouincialium WZJGOQ; prouincialium A
[15] *corr. fr.* episc- VQ
[16] *corr. fr.* -sas O
[17] -que *ss* H
[18] cler-] e cler- P
[19] ab *add.* K
[20] *corr. fr.* factu B
[21] et CKNBPZJOHA; ac G
[22] -onem P
[23] ueni min. (*corr. fr.* ministrare A) LRXWKNBVPZGOHA; min. ueni C
[24] E P
[25] Et alibi *in mg.* O
[26] et CRXBVPZGOHA; *om.* KND
[27] *corr. fr.* et RZ
[28] rel. ep. LRXWKNBVPZGOHA; ep. rel. C
[29] cuiusque CXKNBVPG; cuiusquam ZOHQA*; cuiusq' J
[30] -ione CKNBPZGOHQ; -ionem A
[31] uocatus ab eo CKNB(ad eo *in mg.*)VPZGOHQ; ab eo uocatus A
[32] -p- *ss* O
[33] cooperantes CRXSKNVPZJGOQ*; cooperientes B; cooperatores HA
[34] non sola *add. and canc.* A
[35] nec CKNBPZJHA; ne GOQ

disponi nisi a proprio uiro eo uiuente permittitur, sic nec uxor episcopi que eius ecclesia uel[36] parrechia indubitanter intelligitur[37], eo uiuente[38] absque eius iudicio et uoluntate alteri iudicare uel disponere, aut eius[39] concubitu frui, id est ordinatione, ullatenus[40] concedetur[41].

JK +86; H 139.5-32, M 133; ID 5.100 to nobis confirmatum*, 5.101 to end, 14.72b to* uel iudicio*; IP 4.27 to* et uacuum*, 4.28 (*Nullus primas, nullus - dispositio prohibeatur*); C 9 q 3 c 7 to* in secula*, C 9 q 2 c 3:* Nullus primas- prohibetur *with* Nam qui ordinare - iudicare poterit *added later, C 7 q 1 c 39a,* Sicut alterius - *end*

---

[36] uel CKNBZGOHQ; aut A
[37] intelligitur CKNBZGOQA; intelligi H
[38] permittitur sic nec - uiuente *om.* P
[39] *ss* R²
[40] ull- LRXW²KNBPZGOHA; null- CSWV
[41] -etur LRXSWKNBV²PJ2GOHA; -itur CVZJQ

6

De incestis coniunctionibus[1]

Coniunctiones autem consanguineorum fieri prohibete, quando[2] has et diuine[3] seculique prohibent leges[4]. Leges ergo[5] diuine hec agentes et eos qui ex eis prodeunt non solum eiciunt sed et maledictos appellant.

JK +86; H 140.6-8, M134; ID 9.22a (var., cf BD 9.1a); +C 35 q 2/3 c 2a

---

[1] De - coniunctionibus CRXKNBP; Item . De inc. con. (De inc. con. *in mg.* ZGO) ZGOHQA
[2] quando CRXKDBPZGOQA; quoniam R²N
[3] leges *add.* A, *om.* CKNBZGOHQ
[4] *ss* O
[5] uero P

7

Natos de[1] incestis repelli ab hereditate[2]

Leges ergo seculi infames tales uocant et ab hereditate repellunt, nos uero sequentes patres nostros infamia eos notamus et infames esse censemus, quia infamie maculis sunt aspersi, nec eos uiros nec accusationes quas leges seculi reiciunt[3] suscipere debemus. Eos autem consanguineos dicimus, quos diuine et imperatorum ac Romanorum atque Grecorum leges consanguineos appellant, et in hereditate suscipiunt [11va] nec[4] repellere possunt. Talium enim coniunctiones nec legitime sunt nec manere possunt, sed sunt repellende. Quisquis ergo non est legitime coniunctus, uel absque dotali titulo ac benedictione sacerdotis constat copulatus, sacerdotes uel legitime coniunctos[5] criminari uel in eos testificari minime potest[6], quoniam omnis incesti macula pollutus infamis est, et accusare supradictos non permittitur. Non solum ergo hii[7] reiciendi sunt, et infames efficiuntur, sed etiam[8] omnes eis consentientes.

JK +86; H 140.8-20, M 134; ID 9.22b to repellende *but var., 9.23a; +C 35 q 2/3 c 2b to* repellere possunt

---

[1] de CKNBPZQA; ab H
[2] ab her. *om.* P; Natos –hered. *in mg.* ZGHQ; *om.* O
[3] *corr. fr.* eiciunt B
[4] nec CKNBPZJGOQA; ne H
[5] coniunctos CKNBPZJOHA; coniunctiones G
[6] potest CKNBPZO²HA; possunt GO
[7] hii CLRKBPGOH; ii NZA
[8] etiam CRKNZJGOQA; et etiam BVP; et et H

8[1]

De raptoribus[2]

Similiter de raptoribus uel eis qui seniores impetunt fieri censemus. Hos uero seculi leges[3] interficiunt, sed nos misericordia preeunte sub infamie nota ad penitentiam recipimus.

JK +86; H 140.20-22, M 134; ID 9.23b has more; +C 3 q 4 c 4b

---

[1] *om.* A
[2] De rapt. *in mg.* ZGO
[3] sec. leges CNDBVPZGOH; leges sec. K

9

Item in sequenti. De lapsis[1]

Si quis lapsus quoquomodo fuerit, portemus eum et fraterno corripiamus affectu, sicut ait beatus[2] apostolus, Si preoccupatus fuerit homo in aliquo delicto, uos qui spirituales[3] estis instruite huiusmodi in spiritu[4] lenitatis, considerans te ipsum ne et tu tempteris[5]. Alter alterius honera portate et sic adimplebitis legem Christi. Porro sanctus Dauid de criminibus mortiferis egit penitentiam, et tamen in honore permansit. Beatus quoque Petrus amarissimas lacrimas fudit quando Dominum negasse penituit, sed tamen apostolus permansit. Et Dominus per prophetam peccantibus pollicetur dicens, Peccator in quacumque die conuersus[6] ingemuerit omnium iniquitatum illius[7] non recordabor.

JK +86; H 141.24 - 142.4, M 135; ID 6.48a; cf D 50 c 14a (has more at beginning, widely var.)

---

[1] De lapsis *in mg.* ZGO
[2] beatus CKDBVPZGOHA; *om.* N
[3] -uales CNDBVPZGOA; -ales KH
[4] inst. huiusmodi in sp. CKNBPZJGO; huiusmodi inst. in sp. H; *abbrev.* Q; inst. in sp. huiusmodi A
[5] uos qui sprirtuales – tempteris *abbrev. to initial letters only* Q
[6] die conu.] conu. die P
[7] illius CRKBVPZGO*; eius SNHQA; suarum D

10

Sacerdotes per penitentiam redire post lapsum[1]

Errant enim[2] qui putant sacerdotes post lapsum, si condignam egerint penitentiam, Domino ministrare non posse et suis honoribus frui, si bonam deinceps uitam[3] duxerint et suum sacerdotium[4] condigne custodierint. Et ipsi[5] qui hoc putant non solum[6] errant, sed etiam traditas ecclesie claues despicere uidentur, de quibus dictum est, [11vb] Quecumque solueritis[7] in[8] terra erunt soluta et in celo. Alioquin hec sententia aut Domini non[9] est, aut uera. Nos uero indubitanter tam Domini sacerdotes quam reliquos fideles post dignam satisfactionem posse[10] redire ad honores credimus, testante[11] Domino per prophetam, Numquid[12] qui cadit non adiciet ut resurgat? Et qui auersus est non reuertetur? Et alibi, Nolo, inquit Dominus, mortem peccatoris, sed ut

---

[1] Sac. - lapsum *in mg.* ZGO
[2] enim CKNBPZGOHQ[2]; *om.* QA
[3] bonam deinceps uitam CKNBPZJO[2]HQA; deinceps bonam uitam G; bonam uitam deinceps O
[4] -tum P
[5] quidem *add.* KND, *om.* P
[6] put. non solum] solum put. non P
[7] solueritis CRXVZJGOHA*; solueris KNDBP
[8] in CRXKNBVPZGOHA; super WHQ
[9] non CKNBPZGOHQ; *om.* A
[10] post se P
[11] testante CKDBPZGOHA; attestante N
[12] *corr. fr.* Nonquid A

conuertatur[13] et uiuat. Et propheta Dauid penitentiam agens dixit, Redde mihi leticiam salutaris tui, et spiritu principali confirma me[14]. Ipse namque post penitentiam et alios docuit et sacrificium Deo obtulit, dans exemplum doctoribus[15] ecclesie, si lapsi fuerint et condignam penitentiam Deo gesserint[16], utrumque facere posse. Docuit enim quando dixit, Docebo[17] iniquos uias tuas, et impii ad te conuertentur. Et sacrificium pro se[18] obtulit dum dicebat[19], Sacrificium Deo spiritus contribulatus.
JK +86; H 142.5-21, M 135-6; ID 6.48b; IP 3.148a; D 50 c 14b var.

[13] conuertatur RXKNBVPZGJO*; reuertatur C; magis conuertatur LWH[Q]A
[14] confirma me principali *marked for reversal* B
[15] sancte *add.* ZGOHA*, *om.* CRXKNBVP
[16] gesserint CKNBPZGHA; egerint O
[17] Docebo CLR²XSW*; Doceam RKNBVPZGOHA
[18] pro se CRSKNBVP; Deo pro se GZOH*; pro se Deo Q; Deo A
[19] dicebat CKNBPZGOH; dixit A

11

Non prohibendam esse misericordiam[1]

Sententiam[2] fratres que misericordiam uetat non solum[3] tenere sed et audire refugite, quia potior est misericordia omnibus holocaustomatibus et sacrificiis.
JK +86; H 143.19-21, M 138; 74T c 200; ID 6.49; D 50 c 14c

[1] Non – miseric. *in mg.* ZGO
[2] Sententiam CSKNBVZGOA; Sententia P; Penitentiam H; Pententiam Q
[3] non *add.* G

12[1]

Idem[2] in secunda epistola. De conspiratione

Conspirationum[3] uero crimina uestris[4] in partibus uigere audiuimus[5], et plebes contra episcopos suos conspirare nobis mandatum est. Cuius criminis astutia non solum inter Christianos abhominabilis est, sed etiam inter ethnicos[6] et ab exteris legibus prohibita. Et idcirco huius criminis reos non solum ecclesiastice, sed etiam seculi dampnant leges, et non solum conspirantes sed etiam[7] consentientes eis[8]. Antecessores uero nostri cum plurima turba[9] episcoporum quicumque eorum in sacerdotali honore sunt positi, aut existunt clerici, honore quo utuntur carere preceperunt, ceteros uero communione priuari, et ab ecclesia extorres fieri iusserunt, omnesque simul utriusque ordinis uiros infames esse censuerunt, et non [12ra] solum facientes sed et eis consentientes. Iustum est enim ut qui diuina contempnunt[10] mandata, et inobedientes patrum existunt iussionibus, seuerioribus corrigantur uindictis[11], quatinus ceteri timorem habeant talia committere, et Deus gaudeat fraternitate ac concordia, et cuncti sumant seueritatis atque bonitatis exemplum. Nam si, quod absit, ecclesiasticam sollicitudinem uigoremque[12] negligimus, perdit desidia disciplinam et animabus fidelium profecto nocebitur[13]. Hii uero in[14] nullius sunt accusatione[15] recipiendi, nec

[1] *om.* A
[2] *in mg.* H
[3] *corr. fr.* -ioni K
[4] uestris CRKNVPZGOH; nostris B
[5] audiuimus LWKNBVPZGOH*; audimus CRXS
[6] ehimicos P
[7] etiam CLWNDJOHQ; etiam et RXSKBPZG; et V
[8] eis *om.* G; *Large initial letter* A, *as for new section* O
[9] esset *add. ss* K
[10] *corr. fr.* contendnunt Z
[11] -n- *ss* C
[12] *om.* G
[13] -ebit P

eorum[16] uel anathematum[17] uox ullum nocere aut accusare potest. Excommunicatos quoque a sacerdotibus nullus recipiat ante utriusque partis[18] examinationem iustam, nec cum eis in oratione aut cibo aut[19] potu, aut osculo communicet[20], nec Aue eis dicat. Quia quicumque in his uel aliis prohibitis scienter excommunicatis[21] communicauerit, iuxta apostolorum institutionem et ipse simili excommunicationi[22] subiaceat[23]. Ab his ergo et clerici et laici se abstineant qui eadem pati noluerint. Infidelibus quoque nolite[24] coniungi[25], nec cum eis ullam participationem habere. Talia uero agentes non fideles sed infideles iudicantur. Vnde ait apostolus, Que pars fideli[26] cum infideli[27], aut que participatio iusticie cum iniquitate?
JK +86; H 138.4-30, M 131-2; ID 6.346 to accusare potest*, 12.85 to* eis consentientes*, as BD 11.64, 14.23 and 102 (*Excommunicatos - subiacebit*, following BD 11.38); IP 5.94 as ID 14.102; C 11 q 1 c 22 as IP, C 23 q 3 c 9: originally* Iustum est – uidictis *as AL*, *later* quatinus ceteri nocebit *added, as here, C 11 q 3 c 17 as IP*

---

[14] *ss* O; illius *add. and canc.* G
[15] sunt acc. CRKBPZGOH; acc. sunt N
[16] nec eorum CRBVPZGOH; neque horum KND
[17] -atum *corr. to* -atorum *ss* K
[18] patris P; *corr. fr.* patis H
[19] aut CRXKNBP*; uel ZGOH
[20] excommunicet G
[21] -atis CKNBJGOH; -atos P; -atus Z
[22] excusationi P
[23] De uitandis excommunicatis et infidelibus *add.* Z *mg.*
[24] *ss* K
[25] coniuni P
[26] *om.* G
[27] *corr. fr.* -ele O

13[1]

Idem[2] de discussione accusatorum ac[3] testium

Querendum nobis est ergo[4] in iudicio cuius sit conuersationis et fidei is[5] qui accusat et is qui accusatur. Quoniam hii[6] qui non sunt recte fidei ac conuersationis[7], et[8] quorum uita est[9] accusabilis, non permittuntur maiores natu accusare, et[10] quorum fides, uita et libertas nescitur[11], neque uiles persone in eorum recipiantur accusationem. Rimande uero sunt[12] accusatorum enucleatim[13] persone qui sine scripto difficile, per scriptum autem nunquam, recipiantur, quia per scripturam nullus accusari potest, sed propria uoce et presente eo quem accusare[14] [12rb] uoluerit, suam quisque agat accusationem. Nec absente eo quem accusare uoluerit[15] quicumque accusator[16] credatur. Similiter testes per quancumque scripturam testimonium[17] non

---

[1] *om.* A
[2] Idem LRWBVZGOHQ; Item CXP; *om.* KND
[3] ac CRXKNBVP; et ZJGOH
[4] nobis est ergo CLRXSW; est ergo BVPZGOHQ; ergo est DMK; est N
[5] *ss* G
[6] hii CKNBGOHQ; ii Z
[7] fid. ac (*ss* R[2]) conu. CRXSKNBVP; conu. ac fid. ZJGOH
[8] *corr. fr.* in K
[9] est LRWNDBVPZGOH; sit K; ? C
[10] et CRXSKNBVP; nec ZGOHQ
[11] *add. in mg.* V
[12] uero sunt CWDMKBPZGOH; sunt uero N
[13] enucleatim LRXSWMKBVPZGOH; *om.* ND; ? C
[14] -are CKNVPZOH; -ari B
[15] suam quisque agat - voluerit *in mg.* WH
[16] quicumque accusator] quicumque accusator accusator BP; cuicumque accusatori V
[17] script. test. CRXBVPZGOH; test. script. KNDM

proferant, sed presentes que uiderunt et nouerunt[18] ueraciter testimonium[19] dicant[20]. Nec de aliis causis uel negociis testimonium[21] dicant, nisi de his que sub presentia eorum[22] acta esse noscuntur. Accusatores[23] uero consanguinei aduersus extraneos testimonium non dicant[24], nec familiares, uel de domo prodeuntes. Sed si uoluerint et inuicem consenserint, inter se parentes tantummodo testificent, et non in[25] alios[26]. Nec accusatores uel[27] testes suspecti recipiantur, quia propinquitatis et[28] familiaritatis ac dominationis affectio ueritatem impedire solet. Amor carnalis et timor atque auaritia plerumque sensus hebetant humanos, et peruertunt opiniones[29], ut[30] questum pietatem[31] putent, et pecuniam quasi mercedem prudentie.
*JK +86; H 140.29 -141.17, M 134-5; ID 5.289 follows BD 1.171; IP 4.93 (*Testes per - noscuntur*); +C 2 q 7 c 18 (*Querendum - recipiantur accusatione*), C 3 q 5 c 1 (*Consanguinei - in alios*), +C 3 q 5 c 12 (*Accusatores uel testes - *end, var.*), C 3 q 9 c 15 as IP*

[18] uid. et nou.] nou. et uid. P
[19] *om.* G
[20] Nec absente - dicant *in mg.* M
[21] non *add. and canc.* M; -onum P
[22] *ss* O
[23] -ores CRXSWKNB[2]; -oris C[2]LW[2]BVPGOH; -ori Z; ? J
[24] nisi de his - non dicant *add. in mg.* M
[25] in CNDBZGOH; inter K
[26] Sed si uoluerint - alios *om.* P
[27] uel CKDBPZGOH; nec N
[28] et CKDBPZGOH; ac N
[29] ut CKNBPZGOH; et ut H[2]; et Q
[30] et Q
[31] -atem CRXWBVPZGOH; -atis KNDM

14[1]

De uenalitate symoniace heresis[2]

Decanie, prebende, cetereque res[3] ecclesie[4] elemosine sunt fidelium, precia peccatorum, redemptiones[5] animarum, patrocinia[6] pauperum, que gratis debent dari, gratis accipi, unde pauperes Christi debent pasci[7], quas legibus debent[8] obtinere et erogare, quas qui legibus obedienti abstulerit, sacrilegus et Iude proditori similis habeatur. Qui uero inobedienti dimiserit, honoris sui reus iudicetur.[9]

[1] *in* CLRXSWKNDM; *om.* BVPZJGOHQA
[2] De - her. CLRSWKN; Quod decanie et prebende sue prepositure gratis dentur M
[3] cetereque res CRXSKDM; cetere res W; cetere L; cetereque N
[4] *corr. to* ecclesiastice R
[5] -nis X
[6] patrocinia CLRKN; patr. animarum X; patrimonia SK[2]
[7] deb. pasci CLRXSWND; deberet pasci M; pasci deb. K
[8] debent CLRXSWKN; deberet M; dari gratis - debent *in mg.* L[2]
[9] Explicit *add* RXS

A 1. XV VRBANUS[1]

[2]i. Inter quos uigere debeat communis uita
ii. Quod non debeant res ecclesie usibus secularibus applicari
iii. Timendam esse episcopi sententiam
iiii. Votum communis uite non esse frangendum

[1] papa *add.* X; Incipit capitula ex deceretis Urbani pape S
[2] *capitulatio om.* ZGOHQA, *in* CLRXSWKNDBVP

v. De manus impositione

1

Omnibus Christianis[1]. Inter quos uigere debeat communis uita[2]

Vrbanus papa xvi[3] a Petro in primo[4] decretali suo. Scimus uos[5] non ignorare quia hactenus uita communis [12va] inter bonos Christianos uiguit et adhuc gratia Dei uiget, et maxime inter eos[6] qui in sorte Domini electi sunt, id est clericos, sicut[7] in actibus legitur apostolorum[8], Multitudinis autem credentium[9] erat[10] cor unum et anima una. Nec quisquam eorum que possidebat aliquid suum esse[11] dicebat, sed erant[12] illis omnia communia [13]. Et uirtute magna reddebant apostoli testimonium[14] resurrectionis Iesu Christi Domini nostri[15], et gratia magna erat in omnibus illis. Neque enim quisquam egens erat inter illos. Quotquot enim[16] possessores agrorum aut domorum[17] erant, uendentes afferebant[18] pretia eorum que uendebant[19] et ponebant[20] ante pedes apostolorum[21]. Diuidebantur[22] autem singulis prout cuique[23] opus erat. Ioseph autem qui cognominatus est Barsabas ab apostolis, quod[24] interpretatum[25] filius consolationis, leuites Cyprus[26] genere, cum haberet agrum uendidit illum[27], et attulit pretium et posuit ante pedes apostolorum[28] et reliqua. Videntes autem sacerdotes summi, et alii atque[29] leuite et reliqui fideles plus utilitatis posse afferre si hereditates et agros quos uendebant ecclesiis quibus presidebant episcopi traderent, eo quod ex sumptibus[30] eorum tam presentibus quam[31] futuris temporibus plura et elegantiora[32] possent ministrare fidelibus uitam communem[33] ducentibus quam ex pretio[34] eorum, ceperunt predia et agros quos uendere solebant matricibus ecclesiis[35]

---

[1] Omn. Chr. *om.* A; *in mg.* HQ
[2] Inter - uita CRXKDBPHQ; *in mg.* ZGO; *om.* N
[3] papa xvi CRXSKNDGOHQA; xvi papa BVPZJ
[4] in primo CKNBVPZGOH; primo Q; *om.* A
[5] uos CKNBVPZHQA; nos GO
[6] inter eos CRKNVPZGOHQ; eos B; inter illos A
[7] legimus add. L; et *add.* H
[8] leg. ap. RXSBVPZJGOH; ap. leg. CKNQA; ap. L (*see previous note*)
[9] autem cred. CKNBZGOHQ; cred. autem P; cred. A
[10] eorum P
[11] aliquid suum esse CKNBVZOH[Q]; aliquid esse suum G; suum aliquid esse A
[12] erat P
[13] Nec quisquam eorum - communia *in mg.* H
[14] *after corr.* G
[15] Iesu – nostri] Dom. nostri Iesu Christi G
[16] d *add.* A
[17] agr. aut dom. CSKNBPZGJO; dom. aut agr. VH[Q]A
[18] uendentes (et *add. and canc.* O) afferebant CSKNBVPZGOA; uendebat afferentes H
[19] -ant CRXKBPZGO; -antur HA
[20] uend. et pon. CRXKDBVPZGOHA; *om.* N
[21] apostolorum CKNVPZGOHA; eorum B; suum esse dicebat - apostolorum *reduced to initial letters only* Q
[22] -antur CKNBZGOHQ; -atur P; -ant A
[23] cuique CKNBVZJGHA; unicuique O
[24] est *add.* LBVPZGOHA, *om.* CRXSKND
[25] -atum CLRXBVZGOHA; -atur SKND; -atum ab apostolis P
[26] Cyprus CLRSWKNBVPHA; Cyprius XKD^{2}ZJGOH^{2}QA^2
[27] illum CRXSKNBVPZJGO; eum HQA
[28] *corr. fr.* discipulorum Z
[29] atque CKNBPZGOHQ; *om.* A
[30] umptibus P
[31] tam pres. quam CRSBVPZGOHA; quam pres. tam KND
[32] *corr. fr.* -antia H
[33] uit. comm. CRXSKNBVP; comm. uit. ZGOHA
[34] pretio CKNBPZGOHQ; pretiorum A
[35] -esiis CKDBPZGOHA; -esie N

tradere, et ex sumptibus eorum uiuere. Ipse uero res in ditione singularum[36] parrechiarum episcoporum qui locum tenent apostolorum erant, et sunt usque adhuc[37], et futuris[38] semper debent esse temporibus, e quibus episcopi et fideles dispensatores eorum omnibus communem uitam degere uolentibus ministrare cuncta necessaria debent, prout melius potuerint, ut nemo in eis egens inueniatur[39].
*JK +87; H 143. 24 - 144. 21, M 137-8; ID.3.5 (*Videntes - uiuere *as BD 3.3), 3.139a; C 12 q 1 c 9a to* omnia communia*, +C 12 q 1 c 16a (*Videntes - *end)*

[36] -arium P
[37] et sunt usque adhuc *ss* C; et sumptus que adhuc L
[38] futuris CKNBPZGOHQ; futuri sunt A
[39] A *here adds the first sentence of c 2*: Ipse - offeruntur

2

Quod non debeant res ecclesie usibus secularibus[1] applicari[2]

Ipse enim res fidelium oblationes appellantur, quia Domino offeruntur. Non ergo debent in [12vb] aliis usibus quam ecclesiasticis et predictorum Christianorum fratrum uel indigentium conuerti, quia uota sunt fidelium et pretia peccatorum atque ad predictum[3] opus explendum Domino tradite. Si quis autem quod absit secus egerit, uideat ne[4] dampnationem Ananie et Saphyre percipiat[5] et reus sacrilegii[6] efficiatur, sicut illi fecerunt qui pretia predictarum[7] rerum fraudauerunt[8]. Memoratis augmentationibus ac cultibus in tantum ecclesie[9] quibus episcopi[10] president Domino amminiculante creuerunt[11], et tantis maxima pars earum[12] abundat[13] rebus ut nullus sit in eis communem uitam degens indigens, sed omnia necessaria ab episcopo[14] suisque ministris percipit, ideo[15] ut[16] si aliquis extiterit modernis aut[17] futuris temporibus qui hoc auellere nitatur, iam dicta dampnatione feriatur[18].
JK +87; H 144.21-27,145.14-19, M 138, 139; ID 3.139b; +C 12 q 1 c 16b (beg. and end only)

[1] secularibus CKNBVPZJOQA; seculi H
[2] Quod - applicari (appellari QA) *in mg. with no break in text* ZGOHQ; *before* Non ergo debent A
[3] ad predictum LRXSW[2] DBVPZGOH; ad .. C; ad KN; predictum WQA
[4] *ss* A
[5] percipiat C[2]LR[2]SKNBZGO[2]HA; *om.* CRXO
[6] -egii CKNBPZGOHQ; -egium A
[7] -arum CKNBPJGOHQA; -orum Z
[8] *Large initial* M *here* O
[9] *ss* O
[10] episcopi LSWKNBVZGOHA; ipsi CRX; ipsi episcopi R[2]; O *has* president episcopi *marked for reversal*
[11] creuerunt CKNBZGOHQ; creduerunt P; decreverunt A
[12] earum CRXSBVPZGOHQ; eorum KND; *om.* A
[13] -dat CRXSKNBVP; -dant ZGOHQA
[14] *corr. fr.* -pis O
[15] ideo CKNBPZGOHQ; *om.* A
[16] ut CKDBPZGOHA; *om.* N
[17] aut CKNBPZGOH; *om.* Q; ac A
[18] dam fer. CRXSBVZGOHA; dampnationem fer. P; fer. dam KND

3

[1]Timendam[2] esse episcopi sententiam[3]

Valde timenda est[4] sententia episcopi[5], licet iniuste aliquem liget, quod tamen summopere preuidere debet. Vos autem hortantes monemus omnes qui

[1] Item *add.* ZGOHQA, *om.* CKNBV
[2] -endam CNDBPZGOHA; -enda K
[3] esse ep. sent. CKNBVPZGOQA; ep. sent. esse H; Tim. - sent. *in mg.* ZGO
[4] esse P
[5] sent. ep. CKNBPZGOHQ; ep. sent. A

Christianitatem suscepistis[6], et a Christo uocabulum Christianum sumpsistis[7], ne in aliquo Christianitatem uestram[8] irritam faciatis, sed sponsionem quam Domino in baptismo fecistis firmiter teneatis, ne[9] reprobi sed condigni[10] coram Deo[11] inueniamini.
JK +87; H 145. 28-33, M 139-40

[6] *corr. fr.* suscip- R; *corr. to* sumsistis O
[7] uoc. Christ. sumpsistis LRX(supsistis RX)SWBVZJGO(*corr. fr.* suscepistis)H; uoc. sum Christ. C; Christ. uoc. sum KNDPQA
[8] uestram CKNBPZGOHQ; *om.* A
[9] nec P
[10] eorum *add. and canc.* P
[11] *corr. fr.* Domino O

4

[1]Votum communis uite non esse frangendum[2]

Et quicumque uestrum communem uitam susceptam habet, et uouit[3] se nichil proprium habere, uideat ne pollicitationem[4] suam irritam faciat, sed hoc quod Domino est pollicitus fideliter custodiat, ne dampnationem sed premium sibi acquirat, quoniam satius[5] est non uouere[6] quam[7] uotum prout[8] melius potest non perficere. Grauius enim puniuntur qui uotum fecerunt, aut fidem[9] perceperunt et uotum non perfecerunt, aut in malis uitam finierunt[10], quam illi qui sine uoto aut[11] fide mortui sunt, et tamen bona egerunt opera.
JK +87; H 145.33 - 146.7, M 140; +C 12 q 1 c 9b (cf c 1 above)

[1] Item *add.* A.
[2] Votum – frang. *in mg.* ZGO
[3] uouit CRXVZQ; nouit LSW[2]KNBPGOHA; mouit W
[4] pollitationem P
[5] melius Q
[6] nouere P
[7] post *add.* A
[8] prout CKNBPZGOHQ; ut pro A
[9] non *add. and canc.* N
[10] -ierunt CKNBZGOQA; -ient P; -uerunt H
[11] aut CSKNBPZJGO; et V; ac HQA

5

Item in sequentibus[1]. De manus impositione[2]

Omnes fideles per manus impositionem episcoporum [13ra] Spiritum Sanctum[3] post baptismum accipere debent[4], ut pleni Christiani inueniantur. Quia cum[5] Spiritus Sanctus infunditur cor fidele ad prudentiam et constantiam dilatatur.[6]
JK +87; H 146. 23-25, M 140; Br fo. 67v; ID 1.260 (fuller, as BD 4.66),1.296 (to inueniantur *only), IP 1.113 as ID 1.296; De cons. D 5 c 1*

[1] sequentibus CKNVPZGOHA; Item - seq. *om.* S; consequentibus B
[2] De – impos. *in mg.* ZGO
[3] Sp. Sa. CKNBVPZGOA; Sa. Sp. HQ
[4] debetur P
[5] cum LSNDBVPZGOHA; enim CRX; cum enim R[2]; enim cum K
[6] Explicit *add.* LRXS

A 1. XVI PONTIANVS[1]

1[2]

Omnibus ecclesiis[3]. Eos qui non sunt bone conuersationis non debere accusare[4]

Pontianus papa[5] .xvii. a Petro in secundo decretali. Suspectos aut inimicos aut facile litigantes et eos qui non sunt bone conuersationis, aut quorum uita est accusabilis, et qui rectam non[6] tenent et docent fidem[7], accusatores et[8] antecessores nostri apostolica reppulerunt auctoritate, et nos submouemus atque temporibus futuris excludimus, ne libenter labi possint quos nos[9] tenere et saluare debemus. ne quod absit predictum Dei iudicium super utrosque ueniat[10], et nos eorum uitio quod Deus[11] auertat pereamus.[12]

JK +89; H 149.11-16, M 143; cf C 3 q 5 c 4 to excludimus *only and slightly var.*, *with* et eos qui – dcent fidem *as a later addn*

---

[1] Incipiunt capitula Pontiani pape S
[2] *om.* A
[3] Omn. eccl. *om.* D; *[NB* G *only noted very selectively from here]*
[4] -are LR^{2}XSWBVPZJGQ; -ari CRK; Eos - accusare *in mg.* ZG; *om.* NDO
[5] papa CKDBVPZOH; episcopus N
[6] *ss* O
[7] fidem *after* rectam K
[8] et CKDBPZOH; *om.* N
[9] nos CKNBPJOHQ; *om.* Z
[10] ueniat CKDBPZOH; conueniat N
[11] *corr. fr.* Dominus Z
[12] Explicit *add.* XRS

A 1. XVII ANTERIVS[1]

[2]i. Qua ratione concedenda sit mutatio episcoporum
ii. Merito plebis prauum fieri rectorem

---

[1] Incipiunt captitula ex decretis Anter<i>i pape S
[2] *capitulatio in* CLRXSWKNDBVP; *om.* ZGOHQA

1

Toletane[1] prouincie. Qua ratione concedenda sit[2] mutatio[3] episcoporum[4]

Anterius[5] papa .xviii. a Petro in primo decretali suo. De mutatione episcoporum unde sanctam sedem apostolicam[6] consulere uoluistis, scitote eam communi utilitate atque necessitate fieri licere, sed non libitu cuiusquam aut dominatione. Petrus, sanctus[7] magister noster et princeps apostolorum, de Antiochia utilitatis causa translatus est Romam, ut ibidem potius proficere posset. Eusebius quoque de quadam parua ciuitate apostolica auctoritate mutatus est in Alexandriam. Similiter Felix de ciuitate qua ordinatus erat electione ciuium, propter doctrinam et bonam uitam quam habebat, communi episcoporum et reliquorum sacerdotum ac populorum consilio translatus est Ephesum. Non enim transit de ciuitate ad ciuitatem[8] qui non suo libitu aut ambitu hoc facit, sed utilitate quadam aut necessitate [13rb] aliorum, hortatu et consilio potiorum

---

[1] Tol.] Anterius Tolentane P
[2] sit CKNBPZOHQ; *om.* A
[3] mutatio CKNBVPZOQA; imut- H
[4] Qua - episcoporum *in mg.* ZGO
[5] Int- H
[6] apostolicam CKNBPZOHQ; *om.* A
[7] et *add.* A
[8] ad ciuitatem CKNBPZGOHQ; in ciuitate A

transfertur. Nec transfertur de minori ciuitate in[9] maiorem, qui hoc non ambitu aut[10] propria uoluntate facit, sed aut ui a[11] propria sede pulsus, aut necessitate coactus, aut utilitate loci[12] aut populi non superbe sed humiliter ab aliis translatus et[13] intronizatus est, quia homo uidet in facie, Deus autem in corde. Et Dominus per prophetam loquitur dicens, Dominus scit cogitationes hominum, quoniam uane sunt. Non ergo mutat[14] sedem qui non mutat mentem, nec[15] mutat ciuitatem qui[16] non sua sponte sed consilio et electione aliorum mutatur. Non igitur[17] migrat de ciuitate in ciuitatem qui non auaricie causa, non sponte dimittit suam[18], sed ut[19] dictum est aut pulsus a sua[20] aut necessitate coactus, aut electione et exhortatione sacerdotum et[21] populorum translatus est ad alteram ciuitatem. Nam sicut episcopi habent potestatem ordinare regulariter episcopos[22] et reliquos sacerdotes, sic[23] quotiens utilitas aut necessitas exposcerit. supradicto modo et mutare et intronizare potestatem habent. Alia est causa utilitatis et necessitatis, et alia auaritie et presumptionis[24] atque proprie uoluntatis. Auaritie quoque[25] causa uel presumptionis aut proprie uoluntatis non sunt episcopi mutandi de ciuitate ad ciuitatem, sed utilitatis[26] et necessitatis[27].

JK +90; H 152.6-28, 153.12-15, M 145-6, 147; ID 5.183 to potestatem habent *as BD 1.77; IP 3.69 to* et proprie uoluntatis *(var. as 74T c 188, AL 6.90); cf C 7 q 1 c 34 as IP 3.69*

---

[9] in CKNBPZGHQA; ad O
[10] aut CSKNBVPA; nec ZJGOHQ
[11] a CKNZGOHQA; aut B; *om.* P
[12] util. loci CNDBPZOHA; loci util. K
[13] *om. with lacuna* A
[14] mittat P
[15] *om.* P
[16] qui CSKNBVPZJGO; quia HQA
[17] igitur CNBVPZOHA; ergo KD
[18] suam CLSW²KNBVPZJGHA; eam W; *om.* O
[19] iam *add.* ZOHA, *om.* CRXSKNBVPG
[20] sede *add.* R²
[21] et C²LRXSWKNBVPZGJHA; *om.* CO
[22] ordinare regulariter episcopos CXKNBPZGOHQ; ordinandi episcopos regulariter A
[23] sic CKNBPZGOQA; si H
[24] *corr. fr.* -ones Z
[25] Auaritie quoque CKNBPZGOH; Auaritieque QA
[26] -ti- *ss* CR; nec. *om.* P
[27] utilitatis et necessitatis C²KNBZGOHA; utilitas et nec. C; utilitatis et humilitatis X; necessitatis et necessitatis (*corr. to* utilitatis) S; Item. Facta - Deus *add.* Q *from c 2*

2[1]

[2]*Merito plebis prauum fieri rectorem*[3]

Facta subditorum iudicantur a nobis, nostra uero iudicat Deus. Ex merito uero plebis[4] nonnumquam episcopi deprauantur, quatinus procliuius cadant qui sequuntur. Capite[5] languescente cetera corporis membra inficiuntur. Deteriores sunt qui uitam moresque bonorum[6] corrumpunt his qui substantias[7] aliorum prediaque diripiunt[8]. Caueat unusquisque ne aut linguam aut aures habeat prurientes, id est ne aut ipse aliis detrahat aut alios audiat detrahentes[9]. Sedens, inquit, aduersus fratrem tuum

---

[1] *om.* A
[2] Item *add.* ZGOH
[3] Merito - rectorem (episcopum G) *in mg.* ZGO
[4] uero plebis CNDBPZOH; plebis uero K
[5] enim *add.* R², episcopi *add.* S, *om.* CLXKNBZOH
[6] bonorum CRKNVPZOH; bonos B
[7] eorum *add. and canc.* O
[8] Vtilis amonitio *add. in mg.* O
[9] *corr. fr.* decernitur V

loquebaris detrahendo[10] [13va] et aduersus filium matris tue ponebas scandalum et cetera[11]. Parcant singuli detractioni lingue custodiantque sermones suos et sciant quia cuncta que de aliis loquuntur sua sententia iudicabuntur. Nemo inuito auditori libenter[12] refert[13]. Officii singulorum sit, dilectissimi, non solum oculos castos seruare sed et linguam. Nec quid in cuiusquam domo agatur alia domus unquam per eos[14] nouerit. Habeant omnes simplicitatem columbe ne[15] cuiquam machinentur dolos, et serpentis[16] astutiam ne aliorum supplantentur[17] insidiis.[18]
JK +90; H 154.21-34, M 148-9; +C 6 q 1 c 13 from ex merito

[10] -ende P
[11] HQ *begin a new c. with rubric:* Vtilis ammonitio
[12] lib-] leb- P
[13] *corr. fr.* referet P
[14] unquam per eos CLR[2]SKNBVP; inquam per eos RX; per eos unquam ZOHQ(*before* alia domus)
[15] ne CRXSKND[2]PZGO; nec NBV
[16] *corr. fr.* -tes H
[17] *corr. fr.* -len- O
[18] Explicit *add.* LRXS

A 1. XVIII FABIANVS[1]

[2]i.	De uitandis excommunicatis
ii.	Vitandos inimicos episcoporum
iii.	Omni anno chrisma conficiendum
iiii.	De his qui non uiuunt sicut docent
v.	Quod laici non debent clericos accusare
vi.	De ordine cause et numero[3] personarum
vii.	Non esse contraeundum auctoritati[4]
viii.	De uitandis peregrinis iudiciis
viiii.	De appellatione
x.	De pulsatis
xi.	De conuiciis
xii.	De talione

[1] Incipiunt cap' ex decretis Fabiani pape S
[2] *capitulatio in* CLRXSWKNDMBV; *om.* ZGOHQA
[3] numero] o P
[4] *cc 6 and 7 interlined* C

1

Comministris ecclesie. De uitandis excommunicatis[1]

Fabianus papa .xviiii[2]. a Petro in primo decretali suo. Cum excommunicatis non est[3] communicandum, et si quis cum excommunicato auertendo regulas scienter saltem in domo simul locutus fuerit, uel orauerit, ille communione priuetur. Tales ergo in omnibus sunt cauendi, et non suscipiendi, quia iuxta apostolum non solum qui faciunt dampnantur sed[4] qui consentiunt facientibus.
JK +92; H 159.9-13, M 153; ID 14.24 to priuetur*; IP 5.95 as ID; cf C 11 q 3 c 16, close to AL 12.18*

[1] De – excomm. *in mg.* ZGO
[2] xviiii CKNBPZJGHQA; xviii O
[3] esse P
[4] etiam *add.* A

2[1]

Idem in eodem[2]*. Vitandos inimicos episcoporum*[3]

Beatus apostolorum princeps Petrus in ordinatione Clementis alloquens populum[4] inter cetera ait, Si inimicus est iste Clemens alicui pro actibus suis, uos nolite expectare ut ipse uobis dicat, Cum illo nolite amici esse[5]. Sed prudenter obseruare debetis, et uoluntati eius absque communicatione[6] obsecundare, et auertere[7] uos ab eo cui ipsum sentitis aduersum[8], sed nec loqui his[9] quibus ipse non loquitur, ut unusquisque qui in culpa est[10] dum cupit omnium uestrum amicitias [13vb] ferre festinet citius reconciliari[11] ei qui omnibus[12] preest, et per hoc redeat ad salutem cum obedire ceperit monitis presidentis. Si uero quis[13] amicus fuerit his[14] quibus ipse non loquitur, unus est et ipse[15] ex illis qui exterminare ecclesiam Dei[16] uolunt. Et cum corpore uobiscum esse uideatur, mente et animo contra uos est, et est multo nequior hostis hic quam illi qui foris sunt, et euidenter inimici sunt. Hic enim per amicitiarum speciem que inimica sunt gerit, et ecclesiam dispergit[17] ac[18] uastat. Ideoque karissimi his apostolicis institutis uos[19] monentes[20] instruimus, ut effecta certior caritas uestra sollicitius deinceps agere studeat et cautius[21], ne peruersi et infideles homines ledendi fideles et[22] beniuolos habeant facultatem.

JK +92; H 159.13-28, M 153-4; D 93 c 1

[1] *om.* A
[2] *corr. fr.* eadem C
[3] Vit. – episcop. *in mg.* ZGO
[4] populum CKDBPZOH; *om.* N
[5] amici esse CRKNVPZOH; esse amici B
[6] *corr. to* commonitione V; *corr. fr.* communione Z
[7] -re *ss* K
[8] -d- *ss* O
[9] his CKNBPOHQ; iis Z
[10] *ss* O
[11] -ari CKNBPOHQ; -are Z
[12] *corr. fr.* quibus P
[13] *corr. fr.* quos H
[14] his CKNBVPGOHQ; iis ZJ
[15] et *add.* P
[16] ecclesiam Dei CRXSKNVG; Dei ecclesiam BPZOH
[17] *corr. fr.* gerit L
[18] dispergit ac CRSBVPZGOH; dispergit et L[2]KD; gerit et L; Dei N
[19] uos CKNBPZGH; nos O
[20] mou- P
[21] *corr. fr.* caltius B; cautis P?
[22] et CXSKNDV; ac BPZJGOH

3

Idem in eodem orientalibus episcopis. Omni anno chrisma conficiendum[1]

Litteris uestris inter cetera insertum inuenimus quosdam religionis[2] uestre episcopos a uestro nostroque ordine discrepare, et non per singulos annos in cena Domini chrisma conficere. Errant uero qui talia excogitant et mente uesana potius quam recta sentiente hec audiunt[3]. ITEM[4]. Sicut[5] ipsius diei sollempnitas per singulos annos est

[1] Idem - episcopis. Omni - confic. (conf. chr. P) CRXSKNBVP; Orient. ep. idem in eodem (Omni - confic. *in mg.*) ZJGO; Orient. ep. idem in eodem H; *om. with no break* Q (*see below*); Idem in secundo. Omni - confic. (Orient. ep. *in mg.*) A
[2] regionis *corr. fr.* -iones O
[3] audiunt CKDBPZOHA; audent N
[4] *om.* QA. ZOHQ *begin a new canon, with rubric:* Omni anno crisma faciendum (-ienda Z); G *has rubricated* Item *but no break*
[5] enim *add.* A; *a lacuna here* in C; *a short lacuna before* Sicut O

celebranda[6], ita ipsius sancti chrismatis confectio per singulos annos est[7] agenda et de anno in anno[8] renouanda, et fidelibus[9] tradenda quia nouum sacramentum est, et per singulos annos in iam dicta die innouandum et uetus in sanctis ecclesiis cremandum. Ista a sanctis apostolis et successoribus eorum accepimus, uobisque[10] tenenda mandamus.
JK +93; H 160.23-26, Errant- *30-3,1* Item- *160.35 - 161.4, M 154-5; ID 2.73; De cons. D 3 c 18*

---

6 est cel. CKN(*corr. fr.* cell-)BPZGOH; cel. est A
7 celebranda ita ipsius – annos est *in mg.* MH; *om.* Q
8 anno CRXSKNDBVPZGOQ; annum LD^{2}K^{2}HA*
9 est *add.* KND, *om.* CLRXSBVPZOHA*
10 uobisque CLRSKNBVPZGO*; uobis X; uobis quoque HQA

4[1]

De his[2] qui non uiuunt sicut docent[3]

Significastis insuper plerosque attendere multos in ipsis honoribus ecclesiasticis non congruenter uiuere sermonibus et sacramentis, que per eos populis ministrantur. O miseros homines[4] qui hos intuendo Christum obliuiscuntur qui et multo ante predixit, ut legi Dei potius obtemperetur quam imitandi[5] uideantur illi qui ea que dicunt non faciunt, et traditorem suum tolerans usque in finem [14ra] etiam euangelizaturum cum ceteris misit. Nam apostoli talem[6] consuetudinem non habuerunt[7], nec habendam docuerunt.
JK +93; H 161.27-33, M 155-6; +C 1 q 1 c 85

---

1 *om.* A
2 iis Z
3 De - docent *in mg.* ZGO
4 mis. hom. CKNBPZOQ; hom. mis. H
5 imitandi CRKNVPZOH; mutandi B
6 talem CKNBPZOQ; tamen H
7 *corr. fr.* habent O

5

Quod laici non debent clericos[1] accusare[2]

Sicut sacerdotes uel reliqui clerici a secularium laicorum excluduntur accusatione, ita illi ab istorum sunt excludendi et alienandi criminatione[3] Et sicut isti ab illis, ita et[4] illi ab istis non recipiantur[5]. Quoniam sicut Domini[6] sacerdotum segregata debet esse conuersatio ab eorum, ita et litigatio[7], quia seruum Dei[8] non oportet litigare. Hec ideo presumpsimus ut cognoscatur ab his quibus incognitum est, quia et sacerdotes quos sibi Dominus de omnibus adsciuit et suos esse uoluit, non sunt leuiter tractandi[9] nec lacerandi, uel temere accusandi, aut reprehendendi nisi a magistris suis, quoniam eorum causas sibi Dominus reseruari uoluit et suo iudicio uindicari.
JK +93; H 162.13-17, Hec ideo - *168.28-32, M 156, 157; ID 6.320 (insc. as here); IP 4.61 to* litigare*; +C 2 q 7 c 6 as IP*

---

1 deb. cler. CKDBVPZOHA; debeant populos N
2 Quod – accusare CKNB; Item. Quod - accusare (Quod - accusare *in mg.* GZO) ZGOHA
3 -ne *ss* C
4 *ss* C
5 -iantur CNDBPZOHA; -iuntur K
6 *ss* P
7 *corr. fr.* let- H
8 Dei CNDBZOHA; Domini KP
9 tract- CKNBPZOHQ; trand- A

6[1]

De ordine cause et numero personarum[2]

Nullus unquam presumat[3] accusator simul esse et iudex uel testis, quoniam in omni iudicio quatuor personas necesse est semper adesse[4], id est iudices electos et accusatores ac[5] defensores atque testes. Similiter statuentes apostolica auctoritate iubemus ne pastorem suum oues que ei commisse fuerant[6] nisi in fide errauerit reprehendere[7] audeant[8], quia facta prepositorum oris gladio ferienda non sunt, neque potest esse discipulus super magistrum.

JK +93; H 165.20-25, M 159; ID 6.321 (insc. as here); IP 4.81a widely var.; C 4 q 4 c 1 as IP

[1] *om.* A
[2] De – personarum] Item (De ordine - pers. *in mg.*) ZO
[3] unq. pres.] pres. unq. P
[4] sem ad. *om.* O; adesse semper Q
[5] *corr. fr.* a B
[6] *corr. fr.* -int O
[7] re- *ss* H
[8] -n- *ss* C

7[1]

Non esse contraeundum[2] *auctoritati*[3]

Qui uero[4] omnipotentem Deum metuit[5], nec contra[6] euangelium nec contra apostolos nec contra prophetas uel sanctorum patrum instituta agere aliquid ullomodo consentit.

JK +93; H 166.16-18, M 160; Dd 4.64; ID 6.322 (insc. as here); C 11 q 3 c 95

[1] *om.* A
[2] contraeundum CRNDBPZOH; eundum contra K
[3] Non esse – auctoritati] Item. Non - auct. (Non - auct. *in mg.* ZO) ZOH
[4] *om.* S; contra *add.* X
[5] metuit CLR²SWZG*; potuit RXBVPO(*after lacuna*)HQ; *om., supplying* diligit *in mg.* K; timet N; *om.* D
[6] Dominum *add. and canc.* L

8[1]

Idem in eodem[2]. *De uitandis peregrinis iudiciis*[3]

Peregrina uero[4] iudicia salua in omnibus apostolica auctoritate[5] generali sanctione prohibemus, quia indignum est ut ab externis iudicetur qui prouinciales et a se electos debet habere iudices, nisi fuerit appellatum. Vnde oportet si quis[6] episcoporum super certis accusetur criminibus ut ab omnibus audiatur[7] qui sunt in prouincia episcopis [14rb] quia non oportet accusatum alibi quam in foro suo[8] audiri.

JK +94; H 167.18-23, M 160-1; ID 5.260 as BD 1.147

[1] *om.* A
[2] Item in eodem *om.* Q
[3] De uit. - iudiciis *in mg.* ZGO
[4] *ss* X²
[5] ap. auct. CXKNBPO; auct. ap. ZJGHQ
[6] oportet si quis CNDBPZOH; si quis oportet K
[7] *corr. fr.* iudicetur S
[8] foro suo CKDBPZOH; suo foro N

9[1]

Idem in eodem Hylario episcopo. De appellatione[2]

Si quis iudicem aduersum[3] sibi senserit, uocem appellationis exhibeat. Appellantem autem non debet afflictio ulla aut detentionis iniuriare custodia, sed liceat appellatori uiciatam causam appellationis remedio subleuare. Liceat etiam[4] in causis criminalibus appellare, nec uox appellandi denegetur ei quem in supplicio sententia destinarit.

JK +94; H 167.23 - 168.3, M 161; ID 5.261 var. as BD 1.148; IP 4.120-2 as ID; C 2 q 6 c 21 (first sentence only), +C 2 q 6 c 2 (Palea, Appellantem – custodia*), C 2 q 6 c 1 (*Liceat ap - subleuare*), C 2 q 6 c 20 (*Liceat etiam - *end)*

---

[1] *om.* A
[2] Idem – appellatione CKNBP; Hilario episcopo idem in eodem. De ap (De ap *in mg.* ZO) ZOHQ
[3] adu- CRXSKNBVPZ; au- ZJGOHQ
[4] etiam C²LR²SWBVPZ²JOH; *om.* CZ; enim RXKND; autem G

10[1]

De pulsatis[2]

Pulsatus ante suum iudicem[3] causam dicat, et non ante suum iudicem pulsatus si uoluerit taceat, et ut pulsatis quotiens appellauerint inducie dentur.

JK +94; H 168.3-5, M 161; ID 6.323; IP 4.123 with added sentence; C 3 q 6 c 3

---

[1] *om.* A
[2] De puls. *in mg. with no break* ZGOHQ
[3] suum iudicem CRKNBPZGHQ; iudicem suum O

11[1]

De conuiciis[2]

Si quis ergo[3] iratus crimen[4] cuilibet temere[5] obiecerit, conuicium non est pro accusatione[6] habendum, sed permisso tractandi spacio id quod[7] iratus dixit per scripturam[8] se probaturum esse fateatur[9], ut si forte[10] resipiscens que pro iracundia dixit iterare aut scribere noluerit, non ut reus criminis teneatur.

JK +94; H 168.5-9; ID 6.324a; +C 2 q 3 c 5

---

[1] *om.* A
[2] De conu. *in mg. with no break* ZGOH
[3] ergo CRKNBZOH; *om.* X
[4] aliquod *add.* ZJGOHQ*, *om.* CRXSKNBVP
[5] *ss* R; *corr. fr.* quilibet Q
[6] -ne *ss* C
[7] -ne habendum sed - quod *written above the next line in space left for rubr.* P
[8] *corr. fr.* scrut- H
[9] *corr. fr.* ? O
[10] forte CRSKNO*; fortasse BVZJGHQ; ? P

12[1]

De talione[2]

Omnis ergo qui crimen obicit scribat se probaturum[3]. Reuera ibi semper causa agatur ubi crimen admittitur. Et qui non probauerit quod obiecit penam quam intulerit ipse[4] patiatur[5].

JK +94; H 168.9-11; ID 6.324b; C 2 q 3 c 4A (original form, from Qui non), *+C 2 q 3 c 6b (Palea)*

---

[1] *om.* A
[2] De tal. *in mg. with no break* ZGOHQ
[3] -orum P
[4] *ss* C
[5] pat. ipse *marked for reversal* S. Explicit *add.* LRXS

A 1. XIX CORNELIVS

[6]i. Non esse iurandum
ii. De alieno iudicio[7]
iii. Sententiam in absentem esse cassam

[6] *capitulatio om.* ZGOHQA; *in* CLRXSWKNDBVP
[7] N *reverses cc 1-2*

1
Rufo episcopo[1]. Non esse iurandum[2]

Cornelius papa xx a Petro in secundo decretali suo[3]. Sacramentum autem hactenus[4] a summis sacerdotibus uel reliquis exigi nisi pro fide recta minime cognouimus, nec sponte eos iurasse repperimus. Itemque[5] nos sanctorum sequentes apostolorum eorumque[6] successorum[7] iura firmamus et sacramenta incauta fieri[8] prohibemus.
JK + 115; H 173.5-7, Itemque - *23-24, M 165-6, 167; ID 5.308 (widely var. as BD 1.193), 12.39A to* repperimus*; C 2 q 5 cc 1-2*

[1] N *inserts here rubric and text of c 2*; Rufo ep. *after* iurandum HQ
[2] Non esse iur. *in mg.* ZGO; *om.* D
[3] suo CRXSWKDA; *om.* NBVPZJGOHQ
[4] hactenus CKNBZGOHQ; *om.* A
[5] Itemque CRXKNBP; Item (*as rubric beginning new section*). Que ZGOHQ; Que A
[6] -que *ss* Z
[7] *ss* O
[8] incauta fieri LRXSWKNBVPZGOHA; fieri (incauta *ss*) C

2[1]
De alieno iudicio[2]

Nullus sacerdotum causam suam alieno committat iudicio, nisi ad sedem apostolicam fuerit appellatum, sed unusquisque comprouinciales iudices et notos habeat, nisi[3] aliquam uim temerarie [4va] multitudinis illic timuerit aut infestos[4] uel suspectos inibi iudices[5] habuerit[6], pro quibus causis ad maioris auctoritatis iudices[7] et[8] ad[9] alias prouincias appellare[10] et uenire[11] concessum est.
JK +115; H 174.19-24, M 168; ID 6.325a

[1] *om.* A; *as c 1* N
[2] De al. iud. CKBHQ; Rufo episcopo. De al. iud. N; Item (De al. iud. *in mg.*) ZGO
[3] *ss* S^2
[4] infestos CRXSKNBVPO^{2*}; infectos ZJGOHQ
[5] in. iud. CKNBZGO; iud. in. HQ
[6] pro quibus habuerit *add. and canc.* H
[7] pro quibus - iudices (*corr. fr.* –is Z) C^2LR^2SKNBZGOH; *om.* CRX
[8] et LRXSWKNBVPZGOH; *om.* C
[9] ad CLRXKDBVZGOH; *om.* SNP
[10] prou. app. CKNBVZJGH; app. prou. OQ
[11] multitudinis illic – uenire *in later hand, and partly in upper margin* C

3[1]
Sententiam in absentem[2] esse cassam[3]

Omnia ergo que aduersus absentes in omni negotio aut loco aguntur aut iudicantur omnino uacuentur. quoniam absentem nullus addicit[4] nec ulla lex dampnat.[5]

[1] *om.* A
[2] absentem CXSKNDVPZGHQ; absentem non R; absentes B; hac sentem O; G**
[3] *rubr. in mg. with no break* ZGOHQ

JK + 115; H 174.24-26, M 168; ID 6.325b; C 3 q 9 c 4

[4] n *ss over* -ici- O
[5] Explicit *add.* LRXS

A 1. XX LVCIVS

[1]i.[2] Quod qui crimina intendunt accusare possint
ii. De rebus ecclesiasticis
iii. Quod[3] sacrilegium facit qui aufert res ecclesie

[1] *capitulatio om.* ZGOHQA, *in* CLRXWKNDBVP
[2] Scribe adhuc *add. ss* K
[3] qui *add.* N, *om.* CLRWKDBV

1[1]

Episcopis[2] tam Gallis[3] quam Hispanis. Quod qui crimina intendunt[4] accusare possint[5]

Lucius papa xxi a Petro in primo decretali suo. Constitui placuit ut criminationes maiorum natu per alios non fiant nisi per ipsos qui crimina intendunt, si tamen ipsi digni et inreprehensibiles apparuerint, et actis docuerint publicis omni se carere suspicione, atque inimicitia, et inreprehensibilem[6] fidem ac conuersationem[7] ducere. Vnde placuit ut a quibuscumque iudicibus ecclesiasticis ad alios iudices ecclesiasticos[8] ubi est[9] maior auctoritas fuerit prouocatum. audientia non negetur. ITEM[10]. Sapiens non est omnis qui nocet.

JK + 123; H 176.1-6, Sapiens -*, 178.25-26., M 169, 172; ID 3.140a (*Sapiens - nocet*), 6.326 to* negetur*; +C 2 q 7 c 52 (*Criminationes - ducere*), +C 6 q 1 c 14 (*Sapiens - nocet*)*

[1] *om.* A
[2] *after* Hispanis V
[3] Gallis CRSKNBJGOQ; Gall' V; Gallie Z; ? H
[4] imponunt V
5 Ep. – Hisp. Quod qui – possint CKN; Ep. – Hisp. Quod qui crimina intendunt per se accusare debeant (*rubr. in mg.* ZGO) ZGOH; Quod - possint. Ep. - Hisp. SB; Ep. - Hisp. *in mg.* P
[6] uitam *add. and canc.* Z
[7] -at- *ss* H
[8] iud. eccl. CNDBZOH; eccl. iud. K
[9] est CXSKDBVPZGO; *om.* NHQ
[10] ITEM *as rubric to new section* ZGO

2[1]

De rebus ecclesiasticis[2]

Res quoque ecclesiarum uestrarum et[3] oblationes fidelium[4] quas significastis a quibusdam irruentibus uexari, uobisque et ecclesiis uestris auferri, indubitanter maximum est peccatum, testante scriptura que ait, Qui abstulerit aliquid patri uel matri[5], et dicit hoc non esse peccatum homicide particeps est. Pater ergo noster sine dubio Deus[6] est[7], qui nos creauit, et mater nostra[8] ecclesia que nos in baptismo spiritualiter generauit[9].

[1] *om.* A
[2] *rubric om. with no break* ZGOHQ
[3] et CRKNBZOQ; *om.* H
[4] fidelium LR^{2}SWKNBVZOH, *om.* CRX
[5] uel matri *ss* R^2
[6] dubio Deus *corr. fr.* dubio dubio Deus noster Z
[7] sine dubio Deus est CXSKBVPZOHQ; est Deus sine dubio D; Deus est sine dubio D^{2}N

JK + 123; H 178.27-32, M 172; ID 3.140b

[8] *corr. fr.* mea H
[9] generauit LRXWKNBVPZGOHQ; regenerauit CR²S

3[1]

Quod sacrilegium[2] facit qui aufert res ecclesie[3]

Hec fieri prophete, hec apostoli, hec successores eorum, et omnium catholicorum patrum uetant[4] decreta et tales presumptiones sacrilegia esse diiudicant. Quorum nos sequentes exempla omnes[5] tales presump [14vb] tores[6] et ecclesie raptores atque suarum facultatum alienatores una uobiscum a liminibus sancte matris ecclesie anathematizatos apostolica auctoritate pellimus et dampnamus[7], atque sacrilegos esse iudicamus[8]. Et non solum eos sed omnes consentientes eis, quia non solum qui faciunt rei iudicantur, sed etiam qui facientibus consentiunt. Par enim pena et agentes et consentientes comprehendit.[9]

JK + 123; H 179. 17-25, M 172-3; ID 3.140c; cf C 17 q 4 c 5 var., of which all from esse iudicamus *is a later addn*

[1] *om.* A
[2] sacrilegium CRKNVZOH; sacrificium B
[3] Quod – ecclesie CKNB; Item (Nota (*om.* Z) quod sacr. - eccl. *in mg.*) ZGO; Nota quod - ecclesie HQ
[4] patrum uetant CKNBVZGH; uetant patrum O; patrum Q
[5] *in mg.* V¹
[6] -tores CKDBZGOH; -tiones N
[7] et dampnamus LXSWKNBVPZOH; dampnamus R²; *om.* CR
[8] -amus CRNDBZOH; -amur K
[9] Explicit *add.* RXS

A 1. XXI STEPHANVS

[1]i.	De infamibus personis
ii.	De uestimentis ecclesie
iii.	De spoliatis
iiii.	Que accusationes recipi non debeant
v.[2]	Quod per scriptum nullus sit accusandus
vi.	Ante responsionem uocandum episcopum a primate
vii.	Primam discussionem debere fieri intra prouinciam

[1] *capitulatio om.* ZGOHQA; *in* CLRXSWKNDBVP
[2] iiii C

1[1]

Hylario episcopo. De infamibus personis[2]

Stephanus papa xxii a Petro in primo decretali suo. Infames esse personas eas[3] dicimus que pro aliqua culpa notantur infamia, id est qui[4] Christiane legis normam abiciunt, et statuta ecclesiastica contempnunt. Similiter fures, sacrilegos et omnes capitalibus criminibus irretitos. Sepulchrorum quoque uiolatores et apostolorum atque successorum eorum reliquorumque[5] sanctorum patrum statuta libenter[6] uiolatores[7], et

[1] *om.* A
[2] Hylario episcopo (amico BVP). De inf. pers. CRXKNBVP; Hylario amico (De infamibus (infamis Z, infabis O) pers. *in mg.* ZGO) ZGOH
[3] esse pers. eas LRXSWKNBPZOH; pers. esse eas C; pers. eas esse V
[4] et *add.* H, *om.* CKNBZJGOQ
[5] -que *ss* B

omnes qui aduersus patres armantur, qui in omni mundo infamia notantur. Similiter et incestuosos[8], homicidas, periuros, raptores, maleficos, ueneficos, adulteros, de bellis fugientes et qui indigna sibi petunt loca tenere, aut facultates ecclesie abstrahunt iniuste, et qui fratres calumpniantur aut accusant et[9] non probant, uel qui contra innocentes principum animos ad iracundiam prouocant, et omnes anathematizatos uel pro[10] suis sceleribus ab ecclesia pulsos et omnes quos ecclesiastice uel seculi leges infames pronunciant. Hos uero non ordines, nec seruos ante legitimam[11] libertatem, nec penitentes nec digamos[12], nec eos qui curie deseruiunt [15ra] uel qui non sunt integri corpore aut sanam non habent mentem uel intellectum aut inobedientes sanctorum decretis[13] existunt, aut furiosi manifestantur. Hii omnes nec ad sacros gradus[14] debent prouehi, nec isti, nec liberti, neque suspecti, nec rectam fidem uel[15] dignam[16] conuersationem non[17] habentes summos sacerdotes possunt accusare.
JK +130; H 182.2-19, M 175-6; ID 5.291 var. as BD 1.173; C 6 q 1 c 17 has more, and nec isti nec liberti – accusare *is part of a later addn*

---

[6] *om.* V
[7] uiolatores LRXWKNBZOH; uiolantes CS; uiolateres P
[8] *corr. fr.* incestuos B
[9] et CRSBPZOH; uel KND
[10] *ss* O
[11] -imam CKNBZGH; -ima O
[12] *after corr.* H
[13] *corr. fr,* electis L
[14] ordines (uel gradus *ss*) L
[15] uel CLSBVPZOH; nec R²XKND
[16] condignam V
[17] non CLRXS²BVPZOHQ; *om.* SKND

2

De uestimentis ecclesie[1]

Vestimenta ecclesiastica quibus Domino ministratur et sacrata debent esse et honesta. Quibus in aliis usibus non debet frui quam ecclesiasticis et Deo dignis officiis. Que nec ab aliis debent contingi aut ferri nisi a sacratis hominibus ne ultio que Balthasar percussit super hec transgredientes[2] et talia presumentes[3] ueniat diuina, et corruere eos faciat ad ima.
JK +130; H 183.1-5, M 176; ID 2.74 (inscr. as here); De cons. D 1 c 42

---

[1] De uest. (*corr. fr.* –tes RX) ecclesie (ecclesiasticis, *corr. fr.* –ica R) CRXKNB; Item. De uest. eccl. (De uest. eccl. *in mg.* ZGO) ZGOHQA; *om.* P
[2] -tes CRXKNBV; -tibus ZGOHA
[3] -tes CRXKNBVP; -tibus ZGOHA

3[1]

Idem in secundo decretali omnibus episcopis. De spoliatis[2]

Nullus episcoporum dum suis fuerit rebus expoliatus aut sede propria qualibet occasione pulsus debet accusari aut a quoquam ei potest crimen[3] obici priusquam[4] integerrime restauretur[5] et omnia que ei ablata quocumque sunt ingenio legibus[6] redintegrentur, et ipse proprie sedi et pristino statui regulariter reddatur, ita ut omnes

---

[1] *om.* A
[2] Idem - spoliatis CXKNBVQ; Omn. ep. De spol. Idem - decretali H; Omn. ep. in sec. decr. (De spol. *in mg.*) ZGO
[3] *after corr.* H
[4] priusquam CRKNVZOH; prius B
[5] *corr. fr.* -atur H
[6] *ss* L²

possessiones et cuncta sibi iniuste sublata[7]. atque fructus omnes ante ceptam accusationem primates et synodus episcopo de quo agitur funditus restituant.
JK +131; H 184.12-18, M 177; ID 5.255a as BD 1.142a

[7] *corr. fr.* ablata O

4[1]

[2]Que accusationes recipi non debeant[3]

Accusatores et accusationes quas seculi leges non recipiunt et antecessores nostri prohibuerunt et nos submouemus. Nullus enim alienigena aut accusator eorum fiat aut[4] iudex. ITEM[5]. Repellantur habitantes cum inimicis et omnes laici. quia infestationem blasphemie affectio amicitie[6] incitare solet. Nec illi in uestra sunt suscipiendi accusatione, qui uos in sua nolunt recipere infamatione. Nullus enim anathema[7] suscipiatur, nec a quoquam [15rb] credantur que ab eis uel dicuntur uel conscribuntur. Eos dico anathematizatos esse quos episcopi suis scriptis[8] anathematizauerunt[9], atque[10] eorum statuta anathematizant.
JK + 131; H 184.24-26. Item - *H 184.28- 185.5, M 178; ID 4.71, 6.327 (insc. as here); IP 4.79 (*Nullus alienigena - aut iudex*), 4.62 (*Repellantur - infamatione*); C 3 q 5 c 8a as IP 4.79*

[1] *om.* A
[2] Item *add.* ZGOH
[3] Que acc. - deb. *in mg.* ZGO
[4] *ss* Z
[5] *Rubric to new section in* GO; *om.* Q
[6] inimicie *add. ss* K
[7] anathema CKNDB(*followed by erasure*)VZOH; anathematizatus K[2]
[8] scripturis P
[9] -auerunt LRSXW[2]KNBVPZOH; -euerunt C; -aterunt W
[10] atque CRXKNB; aut SVPZGOH

5[1]

[2]Quod per scriptum nullus sit accusandus[3]

Per scripta enim nullius[4] accusatio suscipiatur, sed[5] propria uoce, si legitima et condigna accusatoris persona fuerit. presente uidelicet eo quem accusare desiderat, quia nullus absens aut[6] accusari potest, aut accusare[7].
JK + 131; H 185.5-7, M 178; ID 5. 293a as BD 1.177a, 6. 328 (insc. as here); IP 4.53; cf C 2 q 8 c 5

[1] *om.* A
[2] Item *add.* ZGOHQ
[3] Que acc. - deb. *in mg.* ZGO
[4] *corr. fr.* nullus Z
[5] suscipiatur *add. and canc.* O
[6] aut CRXSKNBV; nec ZGOH
[7] nec acc. pot. aut acc. *in mg.* H

6[1]

Ante responsionem uocandum episcopum a primate[2]

Nullus episcopus[3] accusari[4] potest aut respondere suis accusatoribus debet priusquam regulariter a suo primate uocatus sit, locumque defendendi et inquirendi accipiat ad abluenda crimina.
JK +131; H 185.8-10, M 178; ID 5. 293b, sl. var. as BD 1.177b

[1] *om.* A
[2] Ante - primate CRXKNDB; Idem. Ante - primate (Ante - primate *in mg.* ZGO) ZGOH
[3] aut *add.* LR[2]S, *om.* CRXKNBZGOH
[4] *corr. fr.* –are L

7[1]

Primam discussionem[2] debere fieri intra prouinciam[3]

Vltra prouincie uero terminos accusandi licentia non progrediatur[4], sed omnis accusatio intra prouinciam audiatur, et a comprouincialibus terminetur, nisi ad sedem apostolicam fuerit tantum appellatum. Et neganda est accusantibus[5] licentia criminandi priusquam se crimine quo premuntur[6] exuerint, quia non est credendum contra alios eorum confessioni qui criminalibus[7] implicati[8] sunt, nisi se[9] prius probauerint innocentes. Quoniam periculosa est[10] et admitti non debet rei aduersus quemcumque confessio. Familiares uero et sponte confessi atque sceleribus irretiti non debent admitti, nec hii[11] qui hesterna die aut perendie[12] aut ante fuerunt[13] inimici. Clericus uero qui episcopum suum[14] accusauerit, aut ei insidiator extiterit non est recipiendus, quia infamis effectus est, et a gradu debet recedere[15] ac[16] curie tradi[17] seruiturus. Laicis quoque quamuis religiosi sint, nulli tamen de ecclesiasticis facultatibus aliquid disponendi legitur[18] unquam attributa facultas[19].

JK + 131; H 185.28-186.10, M 178-9; IP 4.33 (to appellatum*); C 3 q 6 c 4 as IP, C 3 q 11 c 1 from* Neganda *to* confessio (professio)

---

[1] *om.* A
[2] discussionem CKNBVZJGQ; dissensionem O; discussionem a primate H
[3] Primam – prou. CKNB; Item. Primam - prou. (Primam - prou. *in mg.* ZGO) ZGOH
[4] -a- *ss* K
[5] -antibus LRXSWKNBVPZOH; -atis CL[2]
[6] premuntur CKDBZOH; tenentur N
[7] criminalibus CRXSKNBVP; criminibus ZGOHQ
[8] *corr. fr.* impleti O
[9] *ss* O
[10] *ss* B
[11] hii CXKNDBGOH; ii Z
[12] *after corr.* V[2]
[13] -erunt CKBVZO; -erint ND
[14] *after* uero *but marked for moving* O
[15] recedere LRXSWKNBVPZOH; recidere C
[16] ac CSKNBPZJGO; aut VHQ
[17] seru. tradi *marked for reversal* B
[18] legitur CKNBZJGOQ; legi H
[19] Explicit *add.* RXS. L*mg. adds* Lacis [*sic*] minime concessam esse facultatem disponendi ecclesiastica

A 1. XXII SYXTVS[1] [II]

[2]i. Iniuste dampnatos oportere restitui
ii. De retractando[3] comprouinciali iudicio a sede apostolica [15va]

---

[1] Cap. ex decretis Syti pape S
[2] *capitulatio om.* ZGOHQA; *in* CLRXSWKNDBVP
[3] tract- X

1[1]

Fratribus per Hyspaniam[2]. Iniuste dampnatos oportere restitui[3]

Syxtus papa .xxiii. a Petro in secundo decretali suo. Fratres quos timore terreno iniuste dampnastis scitote a nobis iuste esse restitutos. Quibus ex auctoritate sancti

---

[1] *om.* A
[2] Fr. - Hisp. *in mg.* H; *om.* Q
[3] *rubric in mg.* ZGO

Petri apostolica auctoritate[4] omnia que[5] eis ablata sunt integerrime reddi precipimus. si non uultis et uos et principes uestri a collegio nostro et membris ecclesie separari. Iusto enim iudicio Dei datur plerumque peccatoribus potestas qua sanctos ipsius persequantur[6], ut qui spiritu Dei iuuantur et aguntur fiant[7] per laborum exercitia clariores. Illi tamen qui hoc agunt nullatenus euadunt penam, quia ut ait Dominus, Ve illi per quem[8] scandalum[9] uenit. ITEM[10]. Incerta non iudicemus quoadusque ueniat Dominus qui et illuminabit abscondita tenebrarum et manifestabit consilia cordium. Et quamuis uera sint, non tamen credenda sunt nisi que certis indiciis comprobantur. nisi que manifesto iudicio conuincuntur, nisi que iudiciario ordine publicantur[11]. Nullus ergo potest humano condempnari examine quem Deus suo iudicio reseruauit. Hec omnia summopere sunt[12] precauenda, ne presumptores esse uideamur[13]. Et accusatio episcoporum non est facile recipienda, dicente Domino, Non suscipias uocem mendacii. Et apostolus inquit, Aduersus presbiterum inscriptionem non[14] recipiendam absque[15] duobus uel tribus idoneis testibus[16]. Si hec de presbiteris uel ceteris fidelibus sunt precauenda, quantomagis de episcopis?

JK + 134; H 192.26 - 193.2 Incerta non *- 193.6-16, M 185-6; ID 5.247; IP 4.114 (*Incerta - publicantur*); +C 9 q 3 c 19 to* ecclesie separari. *only*

---

[4] -itate sancti Petri ap. - auctoritate *in mg.* C
[5] ab *add. and canc.* O
[6] -uantur LRXSWNDBVZ[2]JGOH; -uuntur CKO[2]; consequantur W; sequantur Z; ? P
[7] *in mg.* Z
[8] *ss* B
[9] *corr. fr.* sascan- O
[10] Non esse iudicandum de incertis *add. in mg.* L[2]*; Rubric to new section:* De ordine iudicis (iudicum G) *in mg.* ZGO; Item de ordine iudicii *in text* HQ
[11] ordieant H; ordine iudicantur H[2] (*repeated at foot of leaf*)
[12] sunt CKDBZGOH; *om.* N
[13] -eamur R[2]SWKNBVPZGOH; -eantur CLR?X
[14] esse *add.* N, *om.* CKDBZGOH
[15] abque H
[16] idon. test. CKNBZGH; test. idon. O

2[1]

[2]De retractando comprouinciali[3] iudicio a sede apostolica[4]

Placuit ut accusatus uel iudicatus a comprouincialibus in aliqua causa episcopus licenter appellet et adeat apostolice sedis pontificem qui aut per se aut per uicarios suos retractare eius negocium procuret. Et dum iterato iudicio pontifex causam suam agit[5], nullus alius in eius loco ponatur aut ordinetur episcopus. Quoniam quamquam comprouincialibus episcopis accusati causam episcopi[6] scrutari liceat, non tamen diffinire inconsulto Romano pontifice permissum[7] est cum [15vb] beato Petro apostolo non ab alio quam[8] ipso dictum sit Domino, Quecumque ligaueris[9] super terram erunt ligata et in celis, et quecumque solueris super terram erunt soluta et in celis.[10]

JK +133; H 190.26-34 (lacking et quecumque solueris - celis*, M 184; ID 5.4a; IP 4.125 (*Placuit-procuret*), 4.136 (*Quoniam-permissum est*); C 3 q 6 c 5 (*Accusatus-permissum est*)*

---

[1] *om.* A
[2] Item *add.* ZGOH
[3] comprouinciali CKNBZGH; conuinciali O
[4] De - apost. *in mg.* ZGO
[5] causam suam agit CKNVPZOHQ; agit causam suam B
[6] acc. causam ep. *in mg.* Z
[7] -mi- *ss* C
[8] ab *add.* ZGOH; *om.* CRXKNBV
[9] -eris LSKNBVP?ZGOHQ; -eritis CRXW
[10] Explicit *add.* LRXS

A 1. XXIII DYONISIVS

[1]i. De distinctionibus ordinum
ii. Vt singule parrochie dentur singulis presbiteris

---

[1] *capitulatio om.* ZGOHQA, *in* CLRXSWKNDBVP

1[1]

Seuero[2] episcopo. De distinctionibus ordinum[3]

Dyonisius papa xxiiii a Petro in secundo decretali suo. Ad hoc diuine[4] dispensationis prouisio[5] gradus diuersos constituit, ordinesque distinctos ut dum reuerentiam minores potioribus exhiberent, et potiores minoribus dilectionem impenderent, una concors fieret ex diuersitate contexio[6], et recte officiorum gereretur administratio singulorum. Neque uniuersitas alia[7] poterat[8] ratione subsistere nisi huiusmodi magnus eam differentie ordo seruaret.

JK + 139; H 195.37-196.4, M 189

---

[1] *om.* A
[2] -erino Q
[3] De – ord. *in mg.* ZGO; *insc. and rubric precede c 2* A
[4] *repeated and canc.* O
[5] prouisio CKNBJGOH; prouiso Z
[6] -exio CKNBZO; -extio GHQ
[7] *ss* C
[8] -erat CLXSBVPZGOH; -erit KND

2

Vt singule parrochie dentur singulis presbiteris[1]

[2]De ecclesiis parrochianis unde apostolicam sedem consulere uoluisti, qualiter sint custodiende per Cordubensem prouinciam ac diuidende sacerdotibus nichil tue caritati melius nobis uidetur[3] intimari[4] quam ut sequaris quod nos in Romana ecclesia nuper egisse cognoscitur. Ecclesias uero singulas singulis presbiteris dedimus, parrochiasque et cimiteria eis[5] diuisimus[6], et unicuique ius proprium habere statuimus[7], ita uidelicet ut nullus alterius parrochie terminos aut ius inuadat, sed unusquisque terminis suis[8] sit contentus[9], et taliter ecclesiam et plebem sibi commissam custodiat, ut ante tribunal eterni iudicis ex omnibus sibi[10] commissis rationem reddat et non iudicium sed gloriam pro suis actibus accipiat. Hanc quoque normam karissime te et omnes episcopos sequi conuenit, et quod tibi scribitur

---

[1] Vt sing. parr. dentur singulis (parroch' *add.* P) presbiteris CRXKNBVP; Item (*in mg.* Z). Vt sing. - singulis dentur presbiteris ZJOGH (*in mg.* JGO, *before* Ecclesias uero singulas *below* ZH); Vt sing. - singulis presbiteris dentur Q; Seuero episcopo. De distinctionibus ordinis A (*cf c 1*) *with* Singulis presbiteris singulas ecclesias datas *in* A[2] *mg.*
[2] Dionisius papa xxiiii a Petro in secundo decretalis suo *add.* A *from c 1*
[3] uidetur nobis V; nobis uidetur *repeated* R
[4] uid. int. CRKNB; uidetur intimare ZJOHQ; int. uid. A
[5] *ss* C
[6] *corr. fr.* dedimus O
[7] statuimus CXKNBZGOQA; constituimus H; et unicuique - statuimus *in mg.* B
[8] term. suis CXSKNBVPH; suis term. ZGOQA
[9] contemptus A
[10] *ss* Z

omnibus quibuscumque potueris notum facias ut non specialis sed generalis fiat ista preceptio.[11]
*JK + 139; H 196.12-24, M 189; ID 3.47 as BD 3.43; IP 2.44 (*Ecclesias singulas - accipiat*); C 13 q 1 c 1 as IP*

[11] Explicit *add.* RXS

A 1. XXIV FELIX

[1]i.	De incertis iudiciis
ii.	Vbi fieri debeat discussio
iii.	Retractandam iniustam episcoporum dampnationem
iiii.	Quando sint adeundi primates [16ra]
v.	Quantum spacii dari debeat[2] restituto
vi.	De examinatione accusantium
vii.	Quod infames non sunt repellendi a propriis causis

[1] *capitulatio om.* ZOGHQA; *in* CLRXSWKNDBVP
[2] dari deb. CLRXSWBV; deb. dari KND; dare deb. P

1[1]

Paterno coepiscopo. De incertis iudiciis[2]

Felix papa xxv a Petro[3] in primo decretali suo. In re dubia certa non iudicetur sententia, nec ullum[4] iudicium nisi ordinabiliter[5] habitum teneatur.
JK +142; H 198.8-9, M 191; ID 6.329a (insc. as here)

[1] *om.* A
[2] Paterno coepiscopo (episcopo N). De - iud. CRXSKNBP; Paterno episcopo. (De inc. iud. *in mg.*) ZJGO; De incertis iudiciis Paterno episcopo HQ
[3] a Petro C^2LSW^2(*subs. erased*)KNBVPZGOHA; *om.* CRXW
[4] ullum CKNBZGOQ; *om.* H
[5] -biliter CKNBZGOQ; -biter H

2[1]

Vbi fieri debeat discussio[2]

Si quis super quibuslibet criminibus clericum pulsandum crediderit, in prouincia in qua consistit ille qui pulsatur suas exerat actiones, nec estimet eum accusator alibi aut longius pertrahendum ad iudicium. Ille uero[3] qui[4] pulsatus fuerit si iudices suspectos habuerit liceat appellare primates. Primates quoque accusatum discutientes episcopum non ante sententiam proferant dampnationis quam apostolica freti[5] auctoritate aut reum se ipse confiteatur aut per innocentes et canonice examinatos regulariter testes conuincatur.
JK +142; H 198.9-16, M 191; ID 6.329b (to iudicium*), 6.330 (*Ille uero-primates*), cf 5.267 from BD 1.157; cf C 2 q 1 c 5a from* Primates accusatum

[1] *om.* A
[2] *rubr. in mg.* ZGOHQ
[3] uero CSKNBVGOHQ; *om.* ZJ
[4] qui uero *marked for reversal* G
[5] freti CRKNVPZOH; fieri B

3[1]

Retractandam iniustam episcoporum dampnationem[2]

Irritam esse iniustam episcoporum dampnationem[3] idcirco a synodo retractandam ita ut oppressis ab omnibus in cunctis subueniatur causis.

JK +142; H 198.16-18, M 191; C 3 q 6 c 11, cf C 2 q 1 c 5b

---

[1] *om.* A
[2] *rubr. in mg. with no break* ZGOHQ
[3] et *add. in mg.* K

4[1]

Idem in secundo decretali episcopis Gallie. Quando adeundi sint[2] *primates*[3]

Si quis episcopus ab illis accusatoribus qui recipiendi sunt fuerit accusatus, postquam ipse ab eis[4] caritatiue conuentus fuerit ut ipsam causam emendare debeat, et eam corrigere noluerit, non olim sed tunc ad summos primates causa eius[5] canonice deferatur, qui in congruo loco infra ipsam prouinciam tempore congruo, id est autumnali, aut estiuo. concilium regulariter conuocare debebunt, ita ut ab omnibus eiusdem prouincie episcopis inibi audiatur. Quo[6] et ipse regulariter conuocatus, si eum aut infirmitas aut alia grauis necessitas non[7] detinuerit, adesse debebit, quia ultra prouincie terminos accusandi ante licentia non est quam [16rb] audientia rogetur[8]. Nam si suis fuerit, aut ecclesie rebus sibi conmisse[9] exspoliatus aut, quod absit, quod alienum ab omnibus[10] esse debet fidelibus a sede propria eiectus, aut in detentione aliqua a suis ouibus fuerit[11] sequestratus, tunc canonice ante in pristino statu restituatur[12] cum omni priuilegio sui honoris et sua omnia que insidiis inimicorum suorum ei ablata fuerunt[13] legibus redintegrentur, nec conuocari nec iudicari poterit nisi ipse pro sua necessitate, minime tamen[14] iudicandus[15], aduenire sponte elegerit. Nullatenus ergo a quoquam cogatur, antequam integerrime omnia que[16] per suggestiones inimicorum suorum amiserat potestati eius ab honorabili consilio legali ordine redintegrentur[17]. Presul uero cum omni honore statui pristino reddatur.

JK +143; H 201.3-20, M 193-4; ID 5.292a (to aud. rogetur*, then quite distinct following BD 1.174-5), 5.248a (*Si suis fuerit-*end); IP 4.44 (*Si suis fuerit - redintegrentur*), 4.48a (*Presul uero - *end); cf C 3 q 2 c 8, which differs at beginning and continues with c 5 below*

---

[1] *om.* A
[2] Quando adeundi sint CRXWBV; Quando sint adeundi NDQ; Quod non sint adeundi K; Quando adeundi sunt PH; Quando sunt adeundi ZJO
[3] Idem – primates CKNB; Ep. Gallie idem (*om.* HQ) in sec. decr. (Quando - primates *in mg.*) ZGOHQ
[4] ab eis *ss* O
[5] causa eius CRKNVPZOH; eius causa B
[6] *corr. fr.* Quod Z
[7] *ss* C
[8] *corr. to* derogetur K; *in mg.* B[2]
[9] sibi comm. CKZBVOH; comm. sibi ND
[10] al. ab omnibus CKDZBOH; ab omnibus al. N
[11] ouibus fuerit CKNBZGHQ; fuerit ouibus O
[12] *corr. fr.* -antur B
[13] -erunt CNDBZOH; -erant K
[14] *corr. fr.* tanquam O
[15] -andus CKNBJGOHQ; -andum Z
[16] que CKNBZGHQ; qui O
[17] HQ *begin a new canon, with rubric*: Quantum spatii dari debeat restituto, *cf c 5*

5[1]

Quantum spacii dari debeat[2] restituto[3]

Et[4] ipse dispositis ordinatisque libere ac secure diu suis tunc regulariter infra quatuor uel[5] quinque aut septem[6] menses iuxta quod possibilitas ei fuerit et non ante conuocatus ad tempus[7] concilio in legitimo et canonico conueniat[8] ad causam et si[9] ita iuste uidetur[10], et accusantium propositionibus respondeat.

JK +143; H 201.20-24, M 194; ID 5.248b; IP 4.48b; C 3 q 2 c 8b

[1] *om.* A
[2] dari deb. CRSBVZOH; deb. dari KNDP
[3] *rubr. in mg. with no break* ZGO; *above in c 4* HQ
[4] Et LRXSWKNBVPZOH; Vt C
[5] uel CRXSWBVPZOH; aut KND
[6] aut septem CLSWBVPZOH*; aut sex RXQ; uel sex KND
[7] in *add. O*
[8] conueniat CLRXKNBVP; ueniat SZGOHQ
[9] *om.* Q
[10] uidetur CKNBZJGHQ; uideatur O

6[1]

De examinatione accusantium[2]

Quod si ex[3] utraque parte ad causam dicendam uenerint, quia unus absque altero audiri non debet[4] querendum est in iudicio[5] cuius sint conuersationis, et fidei atque suspicionis accusatores, aut qua intentione hoc faciant quia ad hoc non debent admitti[6] nisi bone conuersationis et recte fidei uiri. Hii[7] uidelicet qui omni suspitione careant, et bone uite clareant, neque infames existant. [8]Quod si accusatorum persone in iudicio episcoporum culpabiles apparuerint, ad arguendum non admittantur nisi proprias causas asserere, non tamen criminales[9] uel ecclesiasticas uoluerint.

JK +143; H 202.6-13, M 194; ID 5.248c, 6.418 from Si accusatorum*; below 3.10.49 as ID 6.418; IP 4.57 to* neque infames existant*; cf +C 2 q 7 c 18*

[1] *om.* A
[2] De - acc. (accusatorum Q) CXKBPHQ (HQ *adding* Item *as first word of text*); Item (De - accusantium (accusatorum ZO) *in mg.*) ZGO
[3] *ss* K
[4] debet LRXSWKNBVPZOH; debeat C
[5] in iudicio LRXSWKNBVPZOH; *om.* C
[6] non debent admitti CLRXSKNBV; admitti non debent ZGOH
[7] Hii CRKNBOHQ; Ii Z
[8] V *begins c 7 (with its rubric) here*
[9] *either side of an erasure* H

7[1]

Quod infames non sunt repellendi a propriis causis[2]

Infamis enim[3] persona nec procurator potest esse nec cognitor. Absente [16va] uero aduersario non audiatur accusator. nec sententia absente parte alia a iudice dicta ullam obtinebit firmitatem. Neque absens per alium accusare aut accusari potest. nec affinis testis admittatur. Neminem ergo exhiberi de prouincia ad prouinciam uel ad comitatum oportet, nisi ad relationem iudicis ad quem fuerit appellatum. id est ut auctor semper rei forum sequatur. Si quis autem iudicem aduersum sibi senserit, uocem appellationis exhibeat, quam nulli oportet negari. Peregrina uero[4] iudicia

[1] *om.* A
[2] *rubr. in mg., with no break* ZGOHQ; *above in c 6* V
[3] *corr. fr.* esse O
[4] uero CNDBZGOH; ergo K

generali sanctione prohibemus, quia indignum est ut ab externis iudicetur, qui comprouinciales et a se electos debet habere iudices.[5]
JK +143; H 202.13-22, M 194-5; ID 5.248d, 6.331

---

[5] Explicit *add.* LRXS

A 1. XXV EVTICIANVS

1[1]

De uinculo inscriptionis[2]

Euticianus[3] episcopis per Siciliam. Accusationis ordinem talem et didicimus et seruari precipimus[4]. id est si quis clericorum in crimine impetitur non statim reus estimetur qui accusari potuit, ne subiectam[5] innocentiam faciamus. Sed quisquis[6] ille est[7] qui crimen intendit, in iudicium ueniat, nomen rei indicet, uinculum inscriptionis arripiat, custodiat, similitudinem habita tamen dignitatis estimatione potiatur. Nec[8] fore sibi nouerit licentiam mentiendi, cum calumpniantes[9] ad uindictam poscat similitudo supplicii. Heretici enim omnes[10] et suspecti et excommunicati, homicide quoque atque malefici, fures, sacrilegi, raptores, uenefici, adulteri et qui raptum fecerint, uel falsum testimonium dixerint, seu qui ad sortilogos[11] magosque concurrerint[12] nullatenus ad accusationem sunt admittendi. Nulli infami unquam atque sacrilego de quocumque negocio liceat aduersus[13] religiosum Christianum quamuis humilis seruilisque[14] persona sit, testimonium dicere nec de qualibet ratione uel inscriptione Christianum impetere.[15]
JK +146; H 211.23-212.3, M 204-5; ID 6.332 to supplicii, *6.333 (*Heretici *to end); IP 4.92 (*Nulli unquam infami - *end); C 3 q 4 c 11 as IP*

---

[1] *om.* A. *Numbered as* Felix vii M
[2] *rubr. in mg.* ZGO
[3] papa (*om.* CW) xxvi a Petro *add.* CLR^{2}SW, *om.* RXKNDBVPZGOH*
[4] precipimus CRXSKNBV; iubemus ZOH*; G**
[5] subiectam (susspectam *ss* K) CKNDBZGH; subiecta O
[6] quisquis CNDBZOH; si quis K
[7] quisquis *add. and canc.* N
[8] Nec CKNBZGH; Ne O
[9] *corr. fr.* calumpniatores O
[10] omnes enim *marked for reversal* H
[11] -logos RKNBVPZOHQ; -legos CLSW
[12] -r- *ss* C; *corr. fr.* corruerunt *to* concurrerunt S
[13] -sus CNDBZOH; -sum K
[14] humilis seruilisque CKDBZOH; humilisque et seruilis N
[15] Explicit *add.* LRXS

A 1. XXVI GAIVS

1[1]

Felici episcopo. Infamem esse qui non probauerit[2] *illata*[3] [16vb]

Huic Gaius a Petro succedens .xxvii[4]. loco ait in decretali suo. Si quis episcopus, presbiter aut dyaconus uel quilibet clerici apud episcopos quia alibi non oportet a

---

[1] *om.* A
[2] -erit LXWKNBVPZOH; -erint C; ? R
[3] *rubr. in mg.* ZO
[4] xxvii CRXSKND; xxv BPZGOHQ^2; xxvi VQ

qualibet persona que rite accipienda[5] est fuerint accusati[6], quicumque fuerit siue ille[7] sublimis uir honoris, siue ullius alterius[8] dignitatis, qui hoc genus[9] illaudabilis intentionis arripuerit, nouerit probationis documenta se debere inferre[10]. Si quis ergo circa huiusmodi personas non probanda detulerit, auctoritate huius sanctionis intelligat se iacturam infamie sustinere.
JK +157; H 214.28-34, M 207-8; Br fo. 69; C 2 q 7 c 50 to inferre *only, and var.*

[5] accip- CRXSKNBVPQ[2]; recip- ZGOHQ
[6] uel *add. and canc.* Z
[7] uir *add.* O
[8] ull. alt. CRSBPZOH; alt. ull. KND
[9] -nus *ss* K
[10] inferre CKNBZGH; afferre O

2[1]

Quo ordine accedendum sit ad ordines[2]

Illud tamen nos statuentes uobis et omnibus seruare[3] mandamus ut ad ordines ecclesiasticos sic accedant in ecclesia qui ordinari merentur, id est si quis episcopus esse meretur sit primo ostiarius, deinde lector, preterea exorcista, inde sacretur acolitus, demum uero subdiaconus, deinde dyaconus et postea presbiter et[4] exinde si meretur episcopus ordinetur.
JK +157; H 218.24-29, M 212; Br fo. 69; +D 77 c 1

[1] *om.* A
[2] Quo ordine (modo M) - ordines CXKNMBP; Item ibi. Quo - ordines (Quo - ordines *in mg.* ZGO) ZGOHQ
[3] seruare CKNBZOQ; conseruare H
[4] et CKNBZJGO; *om.* HQ

[1]A 1. XXVII [GRISOGONVS]

1[2]

Grisogoni[3] pape decreta qui xxviii[4] a Petro apostolo sortitus est cathedram nusquam repperi, nisi quod ad quandam uirginem exhortatorias ad sufferendum martyrium scripsit litteras. Verum cur hoc acciderit, utrum scilicet[5] cita morte preuentus sit, uel aliud quid ei contigerit non satis elucet[6].
Br fo. 69r

[1] *No break here in* L
[2] *om.* A
[3] Gris- CRBPZGOH; Cris- LWKN
[4] xxvii V
[5] scilicet CRXNBVZGOH; s. D; sic D[2]; sane K
[6] *corr. fr.* elicet H

A 1. XXVIII MARCELLINVS

[1]i. Quod episcopi pontifici a quo[2] consecrati sunt nullum possunt inferre preiudicium et quod clericus a laico non sit accusandus
ii. Quod nulla potestas aliquid agere debeat contra auctoritatem diuinam

[1] *capitulatio om.* ZGOHQA; *in* CLRXSWKNDBVP
[2] a quo *ss* V

1[1]

Orientalibus episcopis. Quod episcopi pontifici a quo consecrati sunt nullum possunt inferre preiudicium et quod clericus a laico non sit accusandus[2]

Marcellinus papa xxviiii[3] a Petro in secundo decretali suo. Quecumque contentiones inter Christianos orte fuerint, ad ecclesiam deferantur et ab ecclesiasticis [17ra] uiris terminentur. Maior autem non potest a minore iudicari. Nec episcopi pontifici a quo consecrati probantur[4] preiudicium inferre ullum possunt. Quod si presumptum fuisse cognoscitur, uiribus carere non dubium est. Nec posse inter ecclesiastica ullo modo statuta censeri, quod liceat laico[5] clericum accusare. Clericus uero cuiuslibet[6] absque pontificis sui permissu nullum presumat ad seculare iudicium attrahere, nec laico quemlibet clericum liceat accusare.

JK +159; H 221.21-27, M 215-6; ID 3.205 (first sentence only, then variant, following BD 3.139); +C 11 q 1 c 7 (Palea, as BD), C 11 q 1 c 3 (Clericus cuiuslibet - *end)*

---

[1] *om.* A
[2] Quod - accusandus CRXKNBVP; *om.* ZGOHQ
[3] xxviiii CL?RXSKND; xxvi BPZOHQ; xxviii V
[4] cons. prob. CKDBZOH; consecrantur N
[5] quemlibet *add.* H; quemquam *add.* Q, *om.* CKNBZGO
[6] cuiuslibet CLRXBVP; quislibet KND; cuiuslibet ordinis SZGOH

2[1]

Quod nulla potestas aliquid agere debeat contra auctoritatem diuinam[2]

Omne quod irreprehensibile est catholica defendit ecclesia. Non liceat[3] ergo imperatori uel cuiquam pietatem custodienti aliquid contra mandata diuina presumere nec[4] quicquam quod euangelicis propheticisque et apostolicis regulis obuiatur[5] agere. Iniustum enim iudicium et definitio iniusta regio metu uel iussu a iudicibus ordinata non ualeat. Nec quicquam[6] quod contra euangelicam uel[7] propheticam uel[8] apostolicam doctrinam constitutionemue eorum siue[9] sanctorum patrum actum fuerit, stabit et quod ab[10] infidelibus uel[11] hereticis factum fuerit omnino cassabitur.

JK +159; H 222.41 - 223.6, M 218; ID 16.9 from Non licet, *inscr. var. as BD 15.8; +C 25 q 1 c 8 lacks* Non liceat - obuiat agere

---

[1] *om.* A
[2] Quod - diuinam CXKNBP; Item alibi. Quod nulla - diuinam (Quod nulla - diuinam *in mg.* ZGO) ZGOH
[3] liceat CRXSKND; licet LBVPZGOHQ
[4] nec CKNBZGOQ; ne H
[5] obuiatur RXSKNBZGOH; obuiat CLWV
[6] quicquam CRXSKNBV; cuiquam ZGOH
[7] *ss* C
[8] uel CRKNB; aut ZGOH
[9] *ss* Z
[10] ab CKDBZOH; *om.* N
[11] uel RXSKDBV; uel ab N; aut ZGOH; ? C

A 1. XXIX MARCELLVS

1[1]

Non esse ratam sententiam[2] *prouincialis synodi sine consensu sedis apostolice. Maxentio episcopo*[3]

---

[1] *om.* A; W *numbers as* iii
[2] *corr. fr.* sentiam X
[3] Non - apostolice. Maxentio episcopo CLRXSKBV; *om.* N; Non - apost. P; Masentio. Non esse - sedis apost. (apost. sedis H) (Non esse - apost. *in mg.* ZGO) ZGOHQ

Marcellus papa .xxx[4]. a Petro in secundo decretali suo. Non oportet quemquam iudicari uel dampnari priusquam legitimos habeat[5] presentes[6] accusatores. locumque defendendi accipiat ad abluenda crimina. ITEM IBI[7]. Synodum episcoporum absque huius sancte sedis auctoritate quamquam quosdam episcopos[8] possitis congregare non potestis regulariter facere, neque ullum[9] episcopum qui hanc appellauerit sedem apostolicam dampnare antequam hinc[10] sententia finitiua procedat[11]. Nam si seculares in publicis iudiciis libellis utuntur appellatoriis, quantomagis sacerdotibus[12] hec eadem agere licet qui super illos sunt. De quibus [17rb] dictum est, Ego dixi, dii estis, et filii excelsi omnes. Et ideo nullus episcopus nisi in legitima[13] synodo suo tempore apostolica aut regulari auctoritate conuocata[14] super quibuslibet pulsatus criminibus audiatur, uel iudicetur, ne innocens dampnetur aut perdat communionem. Quod laici aut suspecti episcopos non debent accusare neque accusatoribus de inimici domo prodeuntibus credendum sit[15], et a beato Clemente ipsis eum instruentibus apostolis legimus[16] definitum et nos eadem firmamus.[17]

JK + 161; H 227.27-29, Synodum - *228.5-16, M 222-3; ID 4.240* Synodum - perd. comm.*; C 3 q 9 c 5 (to* abluenda crimina *only), D 17 c 1 and Palea (*Synodum episcoporum - Dii estis*), of which all from* neque ullum episcopum *was a later addn*

---

[4] xxx CSWKND; xxxviiii RXV; xxvii LBPZGOHQ
[5] *corr. fr.* -eant O
[6] leg. hab. pres. CKDBZOH; pres. hab. leg. N
[7] Item ibi *as rubric in* ZGOQ; ibi *ss* H
[8] quosd. ep. CKDBZOH; ep. quosd. N
[9] ullum CKNBZH; illum GO
[10] hinc LSKDZ[2]GOHQ; huic RXNBVP; hanc Z; ? C
[11] *corr. fr.* -edit H
[12] *ss* O
[13] *corr. fr.* -imo O
[14] -ata CKNBQ; -ato ZGOH
[15] cred. sit CXSBVPZOH; sit cred. KND
[16] le *without lacuna or erasure* O
[17] Explicit *add.* LRX

A 1. XXX EVSEBIVS

[1]i.	Quorum conuersatio diuersa est non debent se inuicem accusare
ii.	Non posse conuocari spoliatum donec omnia sint ei redintegrata
iii.	Qui sint infames
iiii.	De solempnitate inuentionis[2] sancte crucis[3]

---

[1] *capitulatio om.* ZGOHA; *in* CLRXSKNDMBVP
[2] -ionis CLSMNBVP; -ione RKD
[3] inu. s. crucis *om.* X

1[1]

Ad episcopos Gallicanos[2]. Quorum conuersatio diuersa est non debent se inuicem accusare[3]

Eusebius papa xxxi[4] a Petro in primo decretali suo. De accusationibus[5] clericorum[6] super quibus mandastis[7], scitote a tempore apostolorum in hac sancta urbe seruatum

---

[1] *om.* A
[2] Call- O
[3] *rubr. in mg.* ZGO

esse. accusatores et accusationes quas extere consuetudinum leges non asciscunt a clericorum accusatione submotas. Similiter laicos non accusasse episcopos hactenus obseruatum et constitutum est, quia eiusdem non sunt conuersationis et oppido eis quidam infesti existunt quippe cum uita et secreta eorum a laicorum actibus debeant esse remota, nec ab his impeti debeant quorum castitatem et grauitatem nolunt imitari, maxime cum nec eos in suis uolunt recipere[8] accusationibus. ITEM IBI[9]. Nos sequentes patrum uestigia pro saluatione seruorum Dei quascumque ad[10] accusationem personas leges[11] publice non admittunt, his impugnandi alterum et nos licentiam submouemus et nulle accusationes[12] a iudicibus audiantur ecclesiasticis que legibus seculi prohibentur. Quapropter illi quibus[13] indita[14] est ad unguem polita perfectio talia silere debent, ita ut nec mutilentur nec proponantur. Nec illi qui aut in fide catholica [17va] aut inimicitia suspecti sunt ad pulsationem predictorum aut ad[15] accusationem admittantur, quia ueritatem professionis infidelitas et inimicitia impedire solet.

*JK +163; H 230.16-24, 231 3-10, M 225; +C 3 q 5 c 5 (*De accusationibus - submotas, Idcirco et nos - prohibentur*)*

---

[4] xxxi CLRXSWKND; xxviii BPZOQA(A *in c 3 below*); xxx V; xxviiii H
[5] *corr. fr.* -tonibus H
[6] acc. cler. CKNBZOHQ; cler. acc. G
[7] *corr. fr.* -astas O
[8] recipere C?LRKNBGOH; accipere Z
[9] *Rubric in* GOQ
[10] *ss* B
[11] *om.* K (*in* ND)
[12] accusationes CKNVPZOH; actiones B
[13] illi quibus CNDBVOH; *om.* N
[14] indita CKNDVPZOH; inclita B
[15] aut ad CLRXSWK²BPZGO²; aut SKNDQ; ad OH

2[1]

Idem in secundo decretali[2] fratribus per Alexandriam et Egyptum. Non posse conuocari spoliatum donec omnia sint ei redintegrata[3]

In scripturis uestris[4] repperimus quosdam episcopos uestris in partibus a propriis ouibus accusatos, aliquos uidelicet ex suspitione, et aliquos ex certa ratione, et iccirco[5] quosdam suis rebus esse[6] expoliatos. quosdam uero a propria sede pulsos, quos sciatis[7] nec[8] ad synodum comprouincialem nec ad generalem posse conuocari[9] nec in aliquo iudicari[10] antequam cuncta que eis sublata sunt legibus potestati eorum redintegrentur. Prius ergo oportet omnia illis[11] legibus redintegrari et ecclesias que sibi sublate sunt[12] cum omni priuilegio suo restitui, et postmodum non sub angusti[13] temporis spacio sed tantum temporis eis indulgeatur spacium[14] quantum expoliati uel

---

[1] *om.* A
[2] suo *add.* H, *om.* CKNBZOQ
[3] Idem – Egypt. Non.- redintegrata CKNB; Fratribus per Alex. et Eg. *as rubric*, Non posse - redintegrata *in mg.*, Idem in secundo decretali *in text* ZGO; Frat. - Eg. *in mg.* Q
[4] uestris CLRXKNBPZOH; nostris SV
[5] iccirco CRKNBGOH; circo Z
[6] suis rebus esse CSKDV; suis esse rebus RXWNBPZOH; esse suis rebus L
[7] sciatis CRXSKNBVG; scias ZOH
[8] nec LR²XSWKNBVPZGOH; me CR; me nec L²
[9] conuocari CRKDBZGOH; uocari N
[10] nec in aliq. iud. *ss* C
[11] omnia illis CNDBZOH; illis omnia K
[12] *ss* B
[13] ang- CRKNBZGO; aug- H; ? Q
[14] eis ind. sp. CRKNB; sp. eis ind. ZGH; eis spat. ind. O (Q *rearranges as* tantum spacium temporis eis ind.)

expulsi esse uidentur antequam ad synodum conuocentur[15] et ab omnibus quisque sue prouincie episcopis audiatur. Nam nec conuocari ad causam nec iudicari potest expoliatus uel expulsus. quia non est priuilegium quo expoliari possit iam nudatus. Vnde et antiquitus decretum est, Omnes possessiones et omnia sibi sublata atque fructus cunctos ante litem contestatam preceptor uel primas possessori[16] restituat. IDEM[17]. Et in legibus seculi cautum habetur, Qui rem surripit alienam illi cuius res direpta est in undecuplum que sublata sunt restituat. Et in lege diuina legitur, Maledictus omnis qui transfert terminos[18] proximi sui et dicit omnis populus. Amen. Talia ergo non presumantur absque ultione nec exerceantur[19] absque dampnatione[20]. Pacem et non[21] dampnum aut iniusticiam alicuius sectamini[22] et in omnes. Proinde si quis ecclesiasticas oblationes et quod Deo consecratum fuerit rapuerit uel consenserit facientibus ut sacrilegus diiudicetur[23], et dampnum in quadruplum restituat et canonice peniteat.

JK +164; H 237.13-27, Et in legibus - *238.7-12;* Proinde - *end om. H (cf Fuhrmann, Lfd 282), M 232-4; ID 5.249 to* restituat*, 13.37 (*Et in legibus - *end, as BD 11.27); IP 4.45 to* eorum redintegrentur*, 4.46 (*Nec conuocari - nudatus*), 4.47 (*Vnde et antiquitus - sublata sunt restituat*); +C 12 q 2 c 10 as ID 13.37*

[15] -entur CRKNBZGOQ; -etur H
[16] poss. (*corr. fr.* -esori R, possessorem P) *after* primas CRBZOH; *after* contestatam D(*after* precep. *canc.*)KN
[17] *Rubric to new section* GOQ
[18] terminos *after* transfert CNDBZOH; *after* sui K
[19] -er- *ss* H
[20] non ex. absque damn. *in mg. and over erasure* C
[21] non CKNBZGOQ; *om.* H
[22] in inuicem *add.* C²R²SV², *om.* CLRXWKNBVPZOH
[23] diiudicetur LRXSWKNBVPZOH; iudicetur C

3[1]

Idem in tercio decretali episcopis Campanie et Thuscie [17vb]. *Qui sint infames*[2]

[3]Cum omnibus qui nobiscum[4] sunt episcopis sicut dudum decretum repperimus[5] aut homicide aut malefici[6], fures, sacrilegi, raptores, adulteri, incesti, uenefici, suspecti, criminosi, domestici, periuri et qui raptum[7] fecerint uel falsum testimonium dixerint, seu qui ad sortilegos diuinosque cucurrerint, similesque eorum nullatenus ad accusationem uel ad[8] testimonium erunt admittendi, quia infames sunt et iuste repellendi quia funesta est uox eorum. Vocem enim funestam in omnibus interdici potius quam audiri oportet.

JK +165; H 239.21-28, M 234; C 3 q 5 c 9 (Constituimus cum omnibus - uox eorum *as AL 3.19*

[1] iiii K
[2] Idem - infames CWKNBVP; Episc. Camp. et Tuscie (Tucie O) idem in tercio decretali ZGO (Qui sint infames *in mg.* ZG); Qui - infames. Episcopis - Tuscie. Idem - decr. H; Qui - infames. Item in tercio decretali Epp. Campanie Q
[3] Eusebius papa xxviiii in tercio decretali suo *add.* A *from c 1*
[4] nobiscum CRSKNVPZOHA; uobiscum B; nobis Q
[5] repperimus CKNBZHA; repperimus constituimus GO; quod *add.* O
[6] malefici CKNBZOHQ; maledici A
[7] raptum CKNBZHQA; rapinam O
[8] ad CSD²KBVPZOH; *om.* NDA

4[1]

De sollempnitate inuentionis[2] sancte crucis[3]

Crucis Domini nostri Iesu Christi que nuper nobis[4] gubernacula sancte Romane ecclesie tenentibus v. Non' Maii inuenta est[5] in predicto Kalendarum die inuentionis festum uobis[6] sollempniter celebrare mandamus.[7]

JK +165; H 242.17-19, M 238; Br fo. 69v; ID 4.5; De cons. D 3 c 19

[1] *om.* A
[2] -ionis CSBVPZOGH; -ione KND
[3] De - crucis CSKNBV; De soll. sancte crucis inu. P; Item. De - crucis (De - crucis *in mg.* ZO) ZOH; De - crucis *on mg.* (*only*) Q
[4] nuper nobis CBVZOGH; nobis nuper KP; nobis N
[5] et *add.* N, *om.* CKDBPZOH
[6] *ss* S[2]
[7] Explicit *add.* R

A 1. XXXI MELCHIADIS[1]

[2]i.	Non esse aliquem subito iudicandum
ii.	Quid baptismus, quod confirmatio conferat
iii.	Dominica die non esse ieiunandum
iiii.	De primitiua ecclesia et Nycena synodo[3]
v.	Quomodo creuerit ecclesia in gentibus
vi.	Imperatorem non debere iudicare de episcopis
vii.[4]	Alia esse negocia secularia, alia ecclesiastica

[1] papa *add.* LXS
[2] *capitulatio om.* ZGOHQA; *in* CLRXSWKNBVP
[3] et Nycena synodo (*corr. fr.* sydnodo W) RXWKNDBVP; *om.* CLS
[4] vi *repeated* X

1[1]

Ad episcopos Hispaniarum[2]. Non esse aliquem subito iudicandum[3]

Melchiadis papa .xxxii[4]. a Petro[5] in primo decretali suo. Primo semper omnia diligenter inquirite, ut cum iusticia et caritate definiatis. Neminem condempnetis ante uerum et iustum iudicium, nullum[6] iudicetis suspitionis arbitrio, sed primum probate, et postea caritatiuam[7] proferte sententiam. Et quod uobis non uultis fieri[8], alteri facere nolite.

JK +171; H 243.13-16, M 238; IP 4.112; +C 2 q 1 c 13

[1] *om.* A
[2] Hispaniarum CNDBGOH; Hispaniam K; Ad - Hisp. *in mg.* HQ
[3] *rubr. in mg.* ZGO
[4] xxxii CRXSKND; xxviii BPZQ; xxxi V; xxviiii GOHA (A *in c 2 below*)
[5] a Petro CKNBVPGOH; *om.* Z
[6] nullum C[2]LR[2]SKNBZOH; *om.* CRX
[7] *corr. from* -iuem K
[8] -i- *ss* H

2

Quid baptismus, quid confirmatio conferat[1]

[2]Spiritus Sanctus qui super aquas baptismi[3] salutifero descendit illapsu in fonte[4] plenitudinem tribuit ad innocentiam, in confirmatione augmentum[5] prestat ad gratiam.

[1] Quid – conferat CKNBQ; Item. Quid - conferat (Quid - conferat *in mg.* ZGO) ZGOH; Hispaniarum (De confirmatione *add. in mg.*) A

Quia in hunc mundum tota etate uicturis inter inuisibiles hostes et pericula gradiendum est, in baptismo regeneramur ad uitam, post baptismum [18ra] confirmamur ad pugnam. In baptismo abluimur, post baptismum roboramur. Ac sic continuo transituris sufficiant regenerationis beneficia, uicturis autem necessaria sunt confirmationis auxilia. Regeneratio per se saluat mox in pace beati seculi recipiendos[6]. confirmatio armat et instruit ad agones mundi huius et prelia reseruandos. Qui autem post baptismum cum acquisita[7] innocentia immaculatus peruenit[8] ad mortem confirmatur morte, quia iam non[9] potest peccare post mortem[10].
JK +171; H 245.27-37, M 240-1; De cons. D 5 c 2

---

[2] Melchiades papa xxviiii a Petro in primo decretali suo *add. from c 1* A
[3] *om.* A
[4] fonte CKDBZOHA; fontem N
[5] aug- CKNBZGOHQ; ag- A
[6] -endos CKNBZGOHQ; -endus A
[7] -sita *ss* B
[8] imm. peru. CKDBZOHA; peru. imm. N
[9] *ss* Z
[10] peccare post mortem LSWBVPZGHA; post mortem RX; post mortem peccare KND; peccare ad mortem O; ? C

3

[1]Dominica die non esse ieiunandum[2]

Ieiunium dominici diei et quinte ferie nemo celebrare debet[3], ut inter ieiunium Christianorum et gentilium et ueraciter credentium et infidelium atque hereticorum uera et non falsa discretio habeatur.
JK +171; H 246.14-16, M 241; ID 4.27; IP 2.176; De cons. D 3 c 14

---

[1] Item *add.* ZGOHQA
[2] Dominica - ieiun. *in mg.* ZGO
[3] celeb. deb. CLRXSWBPZOHA; deb. celeb. KND

4[1]

De primitiua[2] ecclesia et Nicena synodo[3]

Futuram ecclesiam in gentibus apostoli preuidebant, maxime quia Dominus illis predixerat, Euntes in mundum uniuersum predicate euangelium[4] uel quia expellendi erant a Iudea nouerant se et in gentibus dispersum iri ecclesiamque congregandam ex rudi populo. Idcirco predia in Iudea minime sunt adepti, sed[5] pretia tantummodo ad fouendos egentes.
JK +172; H 247.33-38, M 243; ID 3.4 has more, as BD 3.2; +C 12 q 1 c 15a abbrev.

---

[1] *om.* A
[2] prima Q
[3] et Nic. syn.CRXWKNBVP; *om.* C[2]LS
[4] omni creature *add.* SKD, o.c. *add.* N, et rel' *add.* G, *om.* CBPZOHA
[5] *ss* L[2]

5[1]

Quomodo creuerit ecclesia in gentibus[2]

At uero cum inter turbines et aduersa mundi succresceret[3] ecclesia, adeo usque peruenit, ut non solum gentes sed etiam Romani principes qui pene totius orbis monarchiam tenebant ad fidem Christi et baptismi sacramenta cucurrerent. E quibus

---

[1] *om.* A
[2] *rubr. in mg.* ZGOH
[3] -eret CKNBZH; -erat G; -ere O

uir religiosissimus[4] Constantinus primus fidem ueritatis patenter adeptus, licentiam dedit per uniuersum orbem suo degentes imperio non solum fieri[5] Christianos[6] sed etiam fabricandi ecclesias et predia tribuenda constituit. Denique idem prefatus princeps donaria immensa, et fabricam[7] templi prime sedis beati Petri principis apostolorum instituit, adeo ut sedem imperialem quam[8] Romani principes presederant[9] relinqueret, et beati Petri suisque presulibus profuturam[10] concederet[11].
JK + 172; H 247.38 - 248.7, M 243; ID 3.4b (first sentence only, as BD 3.2); +C 12 q 1 c 15b

---

[4] religiosimus O
[5] *ss* O
[6] fieri *add.* O
[7] -icam CKNBZGH; -ica O
[8] quam LRXWNBPZOH; qua K; C
[9] presed- CRXKNBZGO; presid- R²H
[10] prof- CLR²KD; pref- RXWNBVPZGOH; futuram S
[11] HO *add here* Idem uero - reseruamini *from c 6*

6[1]

Imperatorem non debere iudicare de episcopis[2] [18rb]

Idem uero presidens in sancta synodo que apud Niceam congregata est, cum querelam quorundam[3] conspiceret coram se delaturam ait, Vos a nemine diiudicari potestis quod[4] ad Dei solius iudicium reseruamini.
JK + 172; H 248.8-10, M 243; +C 12 q 1 c 15 c has more

---

[1] *om.* A, *but cf. rubric*
[2] Imper. - episcopis CRXKDB, *as rubr. to c 7* P; (Item (*add.* HQA) Imperator non est ausus iudicare de episcopis (Imp. - episcopis *in mg.* ZGO) ZGOHQA (HA *as rubric to cc 6-7*, Q *as rubric to c 7*)
[3] quer. quor. CKNBZGO; quor. quer. H
[4] quod CLRXSKDBVPZGOH; uel qui *ss* C; qui D²N

7

Alia esse negocia secularia, alia ecclesiastica[1]

Decreuit supradicta[2] synodus nullum deinceps clericum aut possessiones conducere aut negociis secularibus se miscere preter[3] pupillorum et orphanorum aut[4] uiduarum aut[5] si forte episcopus ciuitatis ecclesiasticarum rerum sollicitudinem habere precipiat, ubi liquido patet quia alia sunt negocia secularia, alia ecclesiastica. Nonne Moyses erat in seculo cum crebro tabernaculum intraret[6] et exiret qui intus in[7] contemplationem[8] raptus foris infirmantium negociis urgebatur. intus Dei archana considerans foris onera carnalium portabat? Cuius typum sacerdotes in ecclesia agere debent ut dum foras exeunt ad exercenda negocia pro necessitatibus subditorum, intus ad se redeant per contemplationem mandatorum sicut Paulus qui celestibus secretis inseritur et tamen per condescensionis uiscera carnalium cubile perscrutatur[9].
JK +172; H 248.31-249.7, M 244; D 88 c 1 to urgebatur*, then var.*

---

[1] Alia - eccl. CRKDVB; Item (Alia - eccl. *in mg.*) GO; Alia negotia esse secularia, alia negotia ecclesiastica L; Alia – alia negotia esse ecclesiastica X; NPZHA *have here the rubric to c 6 qv. (Z reading:* alia esse neg. eccl. alia sec.); NA *have* Alia - eccl. *as rubric to A 1.31A below*; *om.* Q
[2] supradicta CKNBZGOH; sancta Q; Nicena A
[3] preter CKNBZGOQA; pret H
[4] *corr. fr.* et Z
[5] aut CKDZBZOHA; *om.* N
[6] -t *ss* Z
[7] in C²LR²SKNBZOHA; *om.* CRX
[8] -ionem CSBVPZGHQA; -ione KNDO
[9] -s- *ss* H

A 1. XXXIA

Exemplar constituti[1] Constantini imperatoris[2]

Ex testamento constituti nostri concedimus ipsis sanctis apostolis dominis meis beatissimis Petro et Paulo et per eos etiam beato[3] Siluestro[4] patri nostro summo[5] pontifici et uniuersali[6] urbis Rome pape et omnibus eius[7] successoribus pontificibus qui usque in finem mundi in sede beati Petri erunt sessuri atque de presenti contradimus palatium imperii nostri Lateranense. quod omnibus in toto orbe terrarum prefertur atque precellit palatiis[8]. Deinde[9] diadema uidelicet coronam capitis nostri simulque[10] frigium necnon et superhumeralem[11], uidelicet lorum quod imperiale circumdare assolet collum, uerum[12] etiam clamidem purpuream atque tunicam coccineam et omnia imperialia indumenta seu et digni [18va] tatem imperialium presidentium equum, conferentes etiam[13] et imperialia[14] sceptra[15] simulque et comta[16] atque signabanda[17] etiam et diuersa ornamenta imperialia et[18] omnem processionem imperialis culminis et gloriam potestatis nostre. Viris enim reuerentissimis clericis diuersis ordinibus eidem sacrosancte Romane ecclesie seruientibus illud culmen singularem potentiam et precellentiam habere sanccimus, cuius amplissimus noster senatus uidetur gloria adornari id est, patricios atque consules effici, necnon et ceteris dignitatibus imperialibus eos promulgantibus decorari et sicut[19] imperialis militia ita et clero sancte Romane ecclesie ornari decernimus. ITEM IBI. Ipse beatissimus papa super coronam clericatus quam gerit ad gloriam beati[20] Petri omnino ipsa ex auro non est passus uti[21] corona. Frigium uero candido nitore splendidam resurrectionem dominicam designans eius sacratissimo uertici manibus nostris imposuimus[22], et tenentes frenum equi ipsius pro reuerentia beati Petri[23] stratoris officium illi exhibuimus, statuentes eodem frigio omnes eius successores singulariter uti in processionibus ad imitationem imperii nostri. Vnde ut non[24] pontificalis apex uilescat. sed magis amplius quam terreni imperii dignitas[25] et glorie potentia decoretur ecce tam palatium nostrum ut prelatum[26] est quamque Romane urbis[27] et omnis Italie seu

---

[1] constituti CRKBVPOHA; instituti Z; *for* N *see last canon*
[2] Exemplar - imp. CRXKBVPZOHA(*adding* Alia - ecclesiastica *fr.* 1.31.7); Alia - ecclesiastica N; Indumenta imperialia et regnum occidentale r..ne.. Q (*cf below*)
[3] beato CRKNBOHQA; sancto Z
[4] -tro LRXSWKNBVPZOHA; -trio C
[5] summo nostro *marked for reversal* H
[6] *corr. fr.* -alis Z
[7] *after* succ. *then erased* O
[8] Indumenta imperialia et regnum occidentale (-alem Z) ecclesie Romane esse (*om.* Z) concessa *add. in mg.* ZGOH (*here*) A(*five lines later*)
[9] *corr. from* Deande O
[10] *repeated and canc.* Z
[11] -alem LXWKNBVPZOHQ; -ale CRSA
[12] *corr. to* necnum R
[13] conferentes etiam CKNBZOHQ; presidentes A
[14] -ialia CKNBGOHQ; -iale Z; -ialium A
[15] -r- *ss* CQ
[16] comta CXWZOQ; conta LA; conita L²P; compta RSKDBVG; centa N; H *obscure*
[17] -banda CL²RSWBVPZ(*after corr.*)GOHQ; -blanda LXKND; -bunda O²; -ballam A
[18] et CKNV²ZGOA; *om.* BVP
[19] beatissimus papa *add. and canc.* A
[20] *corr. fr.* Petri N
[21] ipsa *add.* A
[22] man. nostris imp. CKNBZOHQ; imp. man. nostris A
[23] beati Petri CKNBZOHQ; stratoris nostri A
[24] non CKNBZOQA; si H
[25] dignitas CKNBZOHQ; et dignitatis A
[26] prelatum CKNBZPGOH; prelatu Q; predictum SA

occidentalium regionum prouincias, loca et ciuitates sepefato[28] beatissimo pontifici patri[29] nostro Siluestro uniuersali pape contradentes atque relinquentes[30] eius uel successores[31] ipsius[32] pontificum potestati et ditioni firma imperialis[33] censura per hanc nostram diualem sacram et pragmaticum constitutum decernimus disponendam, atque iure sancte Romane ecclesie concedimus permanendum. Vnde[34] congruum conspeximus nostrum[35] imperium et regni potestatem orientalibus transferri ac[36] transmutari[37] regionibus [18vb] et in Byzantie prouincia in optimo loco nomini nostro ciuitatem edificari et nostrum illic constitui imperium. Quoniam ubi principatus sacerdotum et Christiane[38] religionis caput ab imperatore celesti constitutum est iustum non est ut illic imperator terrenus habeat potestatem.
H 253.11-29, Item ibi - *253.45 - 254.12, M 249-51;* Constitutum Constantini *ed. Fuhrmann lines 214-34, 249-76; ID 5.49; IP 4.1; D 96 c 14 is widely var.*

---

[27] quamque (quamquam V) Romane urbis CRXSWKNDVPZGOH; quamque Romane ecclesie et urbis L; quamque urbis Romane B; quam Romane urbis Q; quam Romane ecclesie urbis A
[28] sepefato CKNBZGO[2]HQ; prefato O; *om.* A
[29] patre H(*before corr.*)Q
[30] re- *ss* C
[31] -ores CLRWBPZGHQA; -orum KNDO
[32] ipsius CKNBZOHQ; e.ipsius P; eius A
[33] -ialis CRSBVO; -iali KND; -al' ZGHQA
[34] et *add.* Q
[35] conspeximus nostrum CRSKNBVP; prospeximus nostrum ZGHQ; perspeximus nostrum O[*]; prospeximus A
[36] ac CLBPZOHA; et KND
[37] transmutari CKNBPZGHQ; transmutati O; commutari A
[38] *ss* O

A 1. XXXIB SILVESTER

Incipiunt excepta[1] quedam ex synodalibus gestis sancti Silvestri pape cap. primo[2]
Iam fatus[3] papa euocatione in urbem Romam congregauit beatus Siluester, et ipse cum consilio prefati Constantini augusti cclxxvii[4] episcopos et dampnauit iterum tam Calistum quam Arrium et Fotinum atque Sabellium[5] et constituit ut presbiterum Arrianum[6] resipiscentem nemo susciperet nisi episcopus eiusdem loci eum[7] reconciliaret et sacrosancto chrismate[8] per episcopalis manus impositionem Sancti Spiritus gratia que ab hereticis dari non potest confirmaret. In qua etiam synodo consensu et subscriptione omnium constitutum est ut nullus laicus crimen clerico audeat[9] inferre, non tantum de episcopis sed et[10] de omnibus[11] ordinibus[12] clericorum et[13] ut presbiter non aduersus episcopum, non dyaconus aduersus presbiterum, non subdiaconus aduersus dyaconum, non accolitus aduersus subdiaconum[14], non

---

[1] excepta CRXD[2]BPZGOQA; exempla L?; excerta D; excerpta KNMVH
[2] cap. primo *om.* B
[3] fatus CLRSKNBV; factus XZOHQA; prefatus P
[4] cclxxvii CKNBVPZGH; cclxxviii O; cclvii QA
[5] et Fot. atque Sab. CKNBZGOA; atque Sab. et Fot. HQ
[6] Arrianum CKNBZGOHQ; Arrium A
[7] eum CKNBZOHQ; *om.* A
[8] crischrismate O
[9] cler. aud. CKDBZGO; aud. cler. NA; laico audeat HQ
[10] et CKNBZGOH; etiam Q; *om.* A
[11] omnibus CKBZOHA; *om.* N
[12] ord. omn. *marked for reversal* O
[13] et CNDBZOHA; *om.* K
[14] sudd- C

exorcista aduersus accolitum, non lector aduersus exorcistam, non ostiarius aduersus lectorem, det accusationem aliquam. Et non dampnatur[15] presul nisi[16] in lxxii neque presul summus a quoquam iudicetur, quoniam scriptum est, Non est discipulus super magistrum. Presbiter autem cardinalis nisi[17] in xliiii testibus[18] dampnabitur[19]. Dyaconus cardinarius constitutus urbis Rome nisi in xxxvi non dampnabitur[20]. Subdiaconus, accolitus, exorcista, lector, ostiarius nisi sicut scriptum est in vi testibus non[21] condempnabitur[22]. Testes autem et accusatores sine aliqua sint infamia, uxores et filios[23] habentes, et omnino Christum[24] predicantes. Testimonium clerici[25] aduersus laicum nemo recipiat. Nemo enim clericum [19ra] quemlibet in publico examinare presumat, nisi in ecclesia. Nemo enim clericus uel diaconus aut presbiter propter quamlibet causam intret in curiam, nec ante[26] iudicem cinctum causam dicere presumat, quoniam omnis curia a cruore dicitur, et immolatione simulachrorum[27]. Et si quis clericus accusans clericum[28] in curiam introierit[29], anathema suscipiat. Hic inter cetera in predicta consulto[30] omnium constituit synodo, ut sacrificium altaris non in serico panno aut in[31] tincto quisquam celebrare presumeret[32]. sed in puro lineo ab episcopo consecrato, terreno scilicet[33] lino procreato atque contexto. sicut corpus Domini nostri Iesu Christi in sindone linea[34] munda sepultum fuit.[35]

*H 449.9 - 450.7, M 609-10; ID 5.264 (*In consensu et subscriptione - in lxxii *as BD 1.151), 6.334 (*Presbiter autem cardinalis - anathema suscipiat*); IP 4.90 (*In consensu - dicere accusationem*), 4.91 (*Presul autem non damnabitur - sint infamia*); C 2 q 4 c 2 as IP 4.91*

---

[15] -atur CKNDBZOHQ; -etur K^{2}A
[16] nisi CRKNDOHQA; *om.* Z
[17] nisi C^{2}RXSKBZHQA; non CO
[18] non *add.* R^{2}SBVPZ^{2}OHA*, *om.* CLRXKNZ
[19] -abitur CXKNBZOH; damnatur Q; dampnetur A
[20] dampnabitur CRSKNBQ; condempnabitur ZOHA*
[21] non CRXKNBP*; *om.* SZOHA
[22] con- *ss* S. Subdiaconus acolitus – cond. *in mg.* O
[23] filios CKNBZOQA; filias H
[24] Christum CKNBZOHQ; *om.* A
[25] -ici LRXSWKNBVPZOHQA^2; -orum C; celerici A
[26] ante CKNBZOHQ; autem A
[27] -acorum A(*before corr.*)
[28] acc. cler. CKDBZOHA; cler. acc. N
[29] introierit CRBPZOHA; intrauerit KND
[30] -ulto CLSWBVPA; -ultu RXKND; -ulta ZOHQ
[31] in CRXSKN; *om.* BVPZOHA
[32] *corr. fr.* -aret K
[33] scilicet CNBZOHA; s. D; sane K
[34] *ss* Z
[35] Explicit *add.* S

A 1. XXXII IVLIVS[1]

[2]i. Non esse accusandum episcopum nisi in legitima synodo
ii. Non esse dampnandum episcopum sine sententia sedis apostolice
iii. De peregrinis iudiciis
iiii. De confessis
v. Vt qui crimina intendunt per se accusent
vi. De appellatione
vii. Ne excommunicati accusent

---

[1] papa *add.* RX; Capitula Iulii pape S
[2] *capitulatio om.* ZOHQA; *in* CLRXSWKNDMBVP

1[1]

Iulius in primo decretali suo. Non esse accusandum episcopum nisi in legitima synodo[2]

Nullus episcopus nisi in legitima synodo et suo tempore apostolica auctoritate[3] conuocata super quibusdam criminationibus pulsatus audiatur uel iudicetur uel dampnetur. Sin aliter presumptum a quibusdam fuerit[4]. in uanum deducatur quod egerint, nec inter ecclesiastica ullo modo reputabitur.
JK +195; H 459.5-9, M 620; C 5 q 4 c 1

[1] *om.* A
[2] Iul. - suo. Non - syn. CLRXKDBVP; Non - syn. Iul. - suo N; Iulius in primo decretali (Non esse - synodo *in mg.*) ZO; Non - syn. (Iul. - decretali *in mg.*) HQ
[3] ap. auct. CKNBZO; auct. ap. HQ
[4] fuerit a quib. *marked for reversal* O

2[1]

Non esse dampnandum episcopum sine sententia sedis apostolice[2]

Nos ergo qui Domini discipuli[3] et dici et esse uolumus portare crucem Christi et compati fratribus[4] debemus[5] et non persequi. Subtrahite[6] rogamus actus cogitationesque a talibus nocumentis si non uultis ipsam in uos suscipere ultionem quoniam talionem meretur qui fratri foueam preparat. Et nos[7] scitote deinceps hunc typum non esse passuros ut ea que ad hanc specialiter[8] sanctam[9] pertinent sedem, sicut iudicia episcoporum et mai [19rb[ores ecclesie[10] cause, ut paulo superius prelibatum est, uos[11] patiamur nobis inconsultis inuadere[12] absque uestri status[13] periculo. Sed si quis[14] ab hodierna die et deinceps episcopum preter huius sancte[15] sedis sententiam dampnare aut propria pellere sede presumpserit, sciat se irrecuperabiliter esse dampnatum et proprio carere perpetim honore, eosque[16] qui absque huius sedis sententia sunt eiecti uel dampnati huius[17] sedis auctoritate scitote pristinam recipere communionem et in propriis[18] restitui sedibus, quia nullus debet presumere que sibi non uidentur esse concessa.
JK + 195; H 460.12-24, quia nullus- *31-32, M 621*

[1] *om.* A
[2] Non - apostolice (*corr. fr.* aplice N) CLRXKNBVP; Item idem (*om.* HQ) in eadem. Non - apost. (Non - apost. *in mg.* ZO) ZOHQ
[3] Dom. dis. CKDBPZOH; dis. Dom. N
[4] fratribus LR²SWKNBVPZOH; *om.* CRX
[5] debemus CKDBZOH; debebemus N
[6] -h- *ss* O
[7] nos RLRXKNBZOH; uos R²S
[8] specialiter CRXSWZOH; spiritualiter LB; sp'aliter KNVP
[9] sanctam CKNBPZH; *om.* O
[10] ecclesie C²LR²KNBZOH; *om.* CRX
[11] uos CL² XWNDZOHQ; nos LRSKBVP
[12] *corr. to* euadere O²
[13] uestri status CKDBZOH; status uestri N
[14] Sed si quis CLRKNBZOH; Si quis autem XS
[15] sancte CLR²XS(*after* sedis)KNVPZOHQ; *om.* RB
[16] eosque CKNBZHQ; eos O
[17] sancte *add.* ZOHQ, *om.* CRXSKNBVP
[18] propriis CRKNBOHQ; proprii Z

3[1]

Idem[2] in secundo decretali. De peregrinis iudiciis[3]

Peregrina iudicia generali sanctione prohibemus quia indignum est ut ab externis[4] iudicetur, qui prouinciales et a se electos debet habere iudices. Salua apostolice sedis[5] auctoritate nullus episcopus extra suam[6] prouinciam ad iudicium deuocetur, sed uocato eo canonice in loco omnibus congruo tempore synodali ab omnibus comprouincialibus[7] episcopis audiatur, qui concordem super eum canonicamque proferre debent sententiam. Quoniam si hoc minoribus tam clericis quam laicis concessum est, quanto magis de episcopis seruari conuenit. Nam si ipse metropolitanum aut iudices suspectos habuerit, aut infestos senserit, apud primatem dioceseos, aut apud Romane sedis pontificem iudicetur.

JK +196; H 469.13-21, M 629; ID 5.280 var., as BD 1.170

---

[1] *om.* A
[2] Idem CRXSKNDBVZOQ; Item H
[3] De - iud. CXKNBVP; *om.* ZOHQ
[4] eternis O
[5] ap. sed. CKDBZOH; sed. ap. N
[6] suam CKBPZOH; *om.* N
[7] comprou- CSKNBVZO; prou- HQ

4[1]

De confessis

Nemini de se confesso credi potest super crimen alienum, quoniam eius atque omnis rei professio periculosa est, et admitti aduersus quemlibet[2] non debet. Incerta nemo unquam[3] pontificum[4] iudicare presumat, quia quamuis uera sint non tamen credenda sunt nisi que manifestis iudiciis[5] comprobantur, nisi que iudiciario ordine publicantur[6].

JK +196; H 469.22-26, M 629; IP 4.69 to non debet*; C 15 q 3 c 5 as IP, var.*

---

[1] *om.* A
[2] adu. queml. *marked for reversal* O
[3] nemo (*in small cramped script* C) unquam CLR[2]SWBPZOHQ; enim unquam RXS; enim D; enim numquam KN
[4] nunquam *add.* D
[5] iud- CLXKND; ind- RSWBVZOH
[6] *repeated and canc.* O; *the rest of p. 42 in* P *is left blank*

5[1]

Vt qui crimina intendunt per se accusent[2]

Criminationes maiorum natu per alios non fiant nisi per ipsos qui crimina intendunt, si tamen ipsi digni et irreprehensibiles apparuerint et actis docuerint publicis omni se carere suspicione atque inimicitia et irreprehensibilem fidem ac [19va] conuersationem ducere.

JK +196; H 469.27-30, M 629-30

---

[1] *om.* A
[2] Vt – accusent *om.* P; *in mg. with no break* ZOH; *in mg. to c 4* Q

6[1]

De appellatione[2]

Placuit ut a quibuscumque ecclesiasticis iudicibus ad alios iudices ecclesiasticos ubi est maior auctoritas fuerit prouocatum audientia non negetur.

---

[1] *om.* A
[2] De app. CRXKNBVP; Vt prouincialis synodus retractetur (tract- Q) per uicarios urbis Rome episcopi si ipse decreuerit (De app. *in mg.*ZOH) ZOHQ

JK +196; H 470.3-4, rubric to ZOHQ *is H 470.1-2; C 2 q 6 c 9*

7[1]

Ne[2] *excommunicati accusent*[3]

Est insuper in predicta sancta Nicena synodo statutum ut nemo anathema in nostra suscipiatur accusatione[4], nec illi qui nos in sua nolunt recipere accusatione, cum nos super illos sciamus a Domino constitutos, non illos super nos. Et sicut maior non potest a minore iudicari, ita nec colligari, quia rarum est omne quod magnum est. Portamus onera omnium qui grauantur quin immo[5] hoc[6] portat in nobis[7] beatus apostolus Petrus, cuius uice fungimur[8] legatione et cuius regula informamur, quatinus eius fulti auxilio ab omnibus nunc et imperpetuum tueamur aduersis.[9]

JK +196; H 474.20-27, M 634; C 2 q 7 c 4 sl. var.

---

[1] *om.* A
[2] *ss* Q
[3] *rubr. in mg. with no break* ZGO
[4] -ione CKNBZH; -ionem O
[5] quin immo CRKNVPZOH; qui nummo B
[6] hoc CKNBVPQ; hec ZO; ? H
[7] in nob. *ss* V
[8] et *add.* N, *om.* CKDBPZOH
[9] Explicit *add.* S

A 1. XXXIII FELIX[1] [II]

[2]i.	De petendis induciis et[3] ut qui timent locum sibi tutum eligant.
ii.	De differentia ecclesiastice et secularis cause
iii.	Accusatum legitime ad concilium ire debere
iiii.	Qui non debeant admitti ad accusationem episcoporum

---

[1] papa *add.* RXS
[2] *capitulatio om.* ZGOHQA; *in* CLRXSWKNDBVP
[3] *ss* K

1[1]

Anastasio et Egyptiis cap. xiiii[2]*. De petendis induciis et*[3] *ut qui timent locum sibi tutum eligant*[4]

Felix papa in primo decretali suo. Cum ad iudicium uenerit quis. si uoluerit et necesse fuerit inducie ei petenti a patribus constitute absque impedimento concedantur, et iudices a se electi tribuantur, ut in loco unde est ille[5] qui accusatur, aut si ibi aliquam temerarie multitudinis uim timuerit[6], locum sibi congruum eligat quo absque timore suos si necessitas exposcerit[7] testes habere et absque impedimento suam canonice sententiam finire ualeat. quia multa per subreptionem euenire solent[8].

JK +230; H 486.21-27 (c 9b), M 646; ID 6.335; IP 4.98-99; C 3 q 3 c 1 to tribuantur

---

[1] *om.* A
[2] cap. xiiii *after* eligant N
[3] et CRNDBV; *om.* K
[4] De petendis induciis. Qui timet locum tutum sibi eligat *in mg.* OH; De pet. ind. *in mg. here*, Qui - eligat *in mg. against* Vt in loco *below* ZQ
[5] est ille CKNBZOQ; ille est H
[6] timuerit CRXSKNBV; metuerit ZOHQ*
[7] exposcerit CKNBZOQ; expoposcerit H
[8] *in mg.* H

2[1]

Cap. xvii[2]*.* [3]*De differentia ecclesiastice et secularis cause*[4]

Non ita[5] in ecclesiasticis agendum est[6] negociis sicut in secularibus. Nam in secularibus postquam legibus uocatus uenerit, et in foro decertare ceperit [19vb] aliquis, non licet ante peractam causam recedere. In ecclesiasticis uero dicta causa recedere licet si necesse fuerit, aut si se pregrauari[7] uiderit[8].

JK +230; H 488.8-11 (c 17), M 647; ID 6.336 (insc. as here, and cf BD 1.122); IP 4.100; +C 2 q 6 c 18

---

[1] *om.* A
[2] cap. xvii *after* cause N
[3] Item *add.* ZOQ
[4] De - cause *in mg.* ZOQ
[5] Non ita CKNBZHQ; Monita GO; G???
[6] in eccl. ag. est CNBZOH; ag. est in eccl. K
[7] pregrauari CLRSWBVPZHQ; pregrauari senserit uel KND; preuagari O
[8] senserit V

3[1]

Cap. vi[2]*. Accusatum legitime ad concilium ire debere*[3]

Si quis legitime accusatus et ad concilium canonice conuocatus[4] fuerit absque ulla trepidatione ire debet, et si ire non potuerit, pro se legatum ad synodum mittat.

JK +230; H 486.7-9 (c 7), M 646

---

[1] *om.* A
[2] cap. vi *after* debere N
[3] Acc. - debere CRXKNBVP; *om.* ZOHQ
[4] aduoc- Q

4[1]

[2]*Egyptiorum episcopis. cap. xiiii*[3]*. Qui non debeant admitti ad accusationem episcoporum*[4]

Nullus seruus, nullus libertus, nullus infidus, nullus criminibus irretitus, nullus calumpniator, nullus qui inimicitiis studet, nullus qui frequenter litigat et ad causandum[5] uel detrahendum est facilis, nulla infamis persona uel omnes quos ad causanda[6] crimina publica[7] leges publice non admittunt permittantur episcopos accusare. Quoniam accusatores et accusationes quas[8] seculi leges non recipiunt, qua ratione sacerdotalis eas recipere debeat ordo inuenire nequeo[9], cum hec et in Nicena[10] synodo prohibita sint. et illi magis ab istis, non isti ab illis iudicari debeant, et apostolus dicat, Spiritualis iudicat omnia, ipse uero a nemine iudicatur.[11]

JK +230; H 487.23 - 488.3, M 647; C 3 q 5 c 11 to episcopos accusare

---

[1] *om.* A
[2] Felix *add.* ZGOHQ; *om.* CKNBP
[3] xiiii CLRKBVZOH; xviiii R^{2}S; cap. xiiii *after* episcoporum N; xix G; ? Q
[4] Qui - ep. CRXSKNBVP; *om.* ZGOHQ
[5] ad (*ss* V) causandum CXSBVPZOH; ad (*ss* K) accusandum KND
[6] accusanda Q
[7] crim. pub. CRXSKNBP; pub. crim. ZOHQ
[8] quas CKNBZH; quos O
[9] *corr. from* nequeat O
[10] Nicena CKNBZOQ; Nicea H
[11] Explicit *add.* S

A 1. XXXIV [LIBERIVS]

1[1]

De episcopis uacare uolentibus[2]

Dominis sanctissimis et Deo amantissimis uniuersis episcopis Liberius episcopus in Domino salutem. Suggestum nobis est quod pro preteritis laboribus et infestationibus nonnulli uestrum assignatas sibimet et a Deo commissas relinquant[3] plebes et in futurum plures relinquere uelint eas quas tueri debent ecclesias et pro ouibus sibi commissis laborare[4] negligant, et monasteriorum se quieti tradere[5] festinent[6] et uacationem ab episcopatus laboribus eligere et silentio atque ocio uitam ducere magis appetant, quam in his[7] que sibi commissa sunt permanere, dicente Domino, Beatus qui perseuerauerit usque in finem. Vnde namque est beata perseuerantia, nisi de uirtute patientie? Quoniam secundum apostolicam predicationem omnes qui [20ra] uoluerint in Christo[8] pie uiuere persecutionem patiuntur. Ideo fratres karissimi non uos afflictionum amaritudo a pio mentis uestre proposito coartet recedere, considerantes quanta pro absolutione nostri et liberatione[9] creator Dominusque redemptor noster pertulerit, quibusue se contumeliis afficiendum tradiderit, ut nos a uinculis potestatis diabolice liberaret. Attendite itaque uobis et omni gregi in quo uos Spiritus Sanctus constituit episcopos regere ecclesiam Dei quam acquisiuit proprio sanguine, ut non sit qui uos decipiat aut subducat in subtilitate sermonis. ut plebes uobis commissas relinquatis, et alicui propter obprobrium malorum hominum quieti uos tradatis, ut uos solummodo saluetis, et filios orphanos relinquatis.[10]

JK +224; H 494.21-22 to salutem*, 495.17-34, M 653, 654-5; +C 7 q 1 c 46*

---

[1] *om.* A; W *numbers as c 5*
[2] Liberius papa *add.* ZO
[3] *corr. fr.* -at H
[4] *corr. fr.* laboribus K
[5] tradere CRXSKNBVQ; contradere ZOH
[6] -inent CRXSBVPZOH; -inant KND
[7] his CKNBHQ; iis ZO
[8] in Christo *in mgs.* Z
[9] nostri et lib. ? *add. in mg.* C (*as here* LRXSWKNBZOH)
[10] Explicit *add.* S

A 1. XXXV DAMASVS[1]

[2]i. De non commiscendis personis cause
ii. De uocatione[3] ad synodum
iii. De modo accusandi
iiii. Item de modo accusandi

---

[1] papa *add.* XS
[2] *capitulatio om.* ZGOHQA; *in* CLRXSWKNDMBVP
[3] uocione P

1[1]

Ex epistola decretali. De non commiscendis[2] *personis cause*[3]

Damasus papa Stephano archiepiscopo Mauritanie salutem. Nullus introducatur personaliter ad causam sed accusatores et accusati equa audiantur ratione iuxta quod ordo exigit. Accusatores uero[4] et iudices non idem sint, sed per se accusatores. per se

---

[1] *om.* A
[2] commisc- CRXKDBZHQ; misc- N; commic- O
[3] *rubr. in mg.* ZGO
[4] *ss* Z

iudices, per se testes, per se accusati, unusquisque in suo ordinabiliter[5] ordine. Nam inscriptio[6] semper fiat, ut talionem calumpniator recipiat, quia ante inscriptionem nemo debet iudicari[7] uel dampnari cum et seculi leges hec eadem retineant[8].

*JK +243; H 504.20-25, M 662; ID 6.337 (insc. as here with var.); IP 4.80 (*Accusatores et iudices - ordinabiliter loco*), 4.77 (*Inscriptio - *end); C 4 q 4 c 2*

[5] ordinabiliter CNBVZOH; ordinaliter KD
[6] primo *add.* ZOH; *om.* CRXSKNBV
[7] -ari CKNBZH; -are O
[8] retineant CKDBZOH; recipiant N

2[1]

In secunda epistola. De uocatione[2] ad synodum[3]

Vocatio enim ad synodum iuxta decreta patrum canonica eius qui impetitur rationabilibus[4] scriptis per spacium debet fieri congruum[5] atque canonicum. Quia nisi canonice uocatus fuerit suo tempore et canonica ordinatione licet uenerit ad conuentum quacumque necessitate nisi sponte uoluerit, nullatenus suis respondebit insidiatoribus. Quoniam nec seculi leges[6] hoc permittunt fieri, quantomagis [20rb] diuine?

JK +243; H 503.12-17, M 661; ID 5.266 as BD 1.156; C 5 q 2 c 1 to insidiatoribus

[1] *om.* A
[2] uocione P
[3] In - synodum CXKNB; Damasus (papa *add.* Z) in sec. ep. De uoc. - ad synodum (De uoc. - ad synodum (assinodum O) *in mg.* ZGO) ZGOHQ
[4] -abilibus CLRWKPZOH; irrationalibus (*with* Nota *in mg.*) S; -alibus NDBV; -ibus Q
[5] debet fieri cong. CRSKNBVP; debet cong. fieri X; fieri debet cong. ZOHQ
[6] non *add. and canc.* O

3[1]

De modo accusandi[2]

Habetur quoque in decretis patrum sanccitum non fore[3] canonicum quemquam sacerdotum iudicare uel dampnare antequam accusatores[4] canonice examinatos presentes habeat[5], locumque defendendi[6] accipiat[7], id est inducias ecclesiasticas ad abluenda crimina et cetera. Nec extra propriam fiat prouinciam prima discussionis accusatio sine apostolica preceptione. cui in omnibus causis debet reuerentia custodiri. Quoniam et antiqua docet hoc[8] patrum regula,in qua et imperialia pariter statuta concinunt.

JK +243; H 505.29 - 506.1, M 663-4; ID 6.347 (insc. as here); C 3 q 9 c 6 to abluenda crimina etc, *c 7 from* Nec extra *is a Palea*

[1] *om.* A
[2] *rubr. in mg.* ZOHQ; *om.* G. *All make no break here*
[3] *corr. fr.* forte K
[4] *corr. fr.* -ris C
[5] pres. hab. LRXSWKNBPZOH; hab. pres. C
[6] defendendi CKNBOHQ; defendi Z
[7] *Rest of cap. and all cap. 4 in mg.* M
[8] docet hoc CRNBVZOH; docet hec D; hoc docet K

4[1]

Item idem in ultima epistola. Item[2] de modo accusandi

[1] *om.* A
[2] Item CRXKNB; *om.* VZGOH

Qui accusare alium elegerit, presens per se[3] et non per alium accuset, inscriptione uidelicet premissa. Neque ullus unquam[4] iudicetur antequam legitimos accusatores presentes habeat locumque defendendi[5] accipiat ad abluenda crimina[6].
JK +245; H 520.2-5, M 678; ID 6.348 (insc. close to this); C 3 q 9 c 8

---

[3] presens per se CLRSBVPZOH; per se presens KND
[4] unquam CKDBZOH; inquam N
[5] -den- *ss* CR
[6] -da crimina *added, partly in mg.* H. Explicit *add.* S

A 1. XXXVI SYRICIVS[1]

[2]i. Quod non liceat alterius sponsam ad matrimonii iura sortiri
ii. De his qui acceptam penitentiam minime seruauerunt
iii. De monachis et uirginibus propositum non seruantibus
iiii. De clericis incontinentibus
v. Quales debeant ad clericatus officium peruenire[3]
vi. Quod clericus qui secundam duxerit uxorem deponatur
vii. Que femine cum clericis habitent
viii. De monachorum promotione
viiii. Quod penitens non fiat clericus
x. Quomodo ad sacros gradus accedendum sit
xi. Quomodo laicus sit[4] prouehendus

---

[1] papa *add.* L; Capitula Siricii pape S
[2] *capitulatio om.* ZGOHQA; *in* CLRXSWKNDMBVP
[3] peruenire CLRWKNDVP; uenire B
[4] *om.* X

1

Quod non liceat alterius sponsam ad matrimonii iura sortiri. cap. iii[1]
Syricius papa[2] Himerio[3] Terraconensi episcopo salutem. De coniugali autem uiolatione requisisti[4], si desponsatam alii puellam alter in matrimonium possit accipere. Hoc ne fiat modis omnibus inhibemus. Quia illa benedictio quam nupture sacerdos imponit apud fideles cuiusdam sacrilegii instar est si ulla transgressione uioletur.
JK 255; H 521a.c 4, M 679; ID 8.169 (insc. var.); IP 6.18; C 27 q 2 c 50 nearer IP

---

[1] cap. iii CLRSWVPO; cap. iiii XZHQA; *om.* KNDB
[2] papa CLRXSWKND; *om.* BVPZGOHQA
[3] Him- CRKNBZHQA; Hum- GO
[4] uiol. req. CKDBZOHA; req. uiol. N

2

De his qui acceptam penitentiam minime seruauerunt[1]
De his uero[2] non incongrue dilectio tua [20va] sedem apostolicam[3] credidit consulendam qui acta penitentia tanquam canes ac sues[4] ad[5] uomitus pristinos et[6] uolutabra redeuntes, et militie cingulum et ludicras uoluptates et noua coniugia et

---

[1] -auerunt CRXWKNBVPZO; -auerit L; -auerint S; -arunt QA; cap.v *add.* VPGOHQA
[2] uero CLRXSWBVPZGOHA; enim KND
[3] sed. ap. CRXSKNBVP; ap. sed. ZOHA
[4] ac sues *in mg.* V[2]
[5] ad CKNZOHA; *om.* BP
[6] *ss* K

inhibitos[7] denuo appetiuere[8] concubitus. Quorum professam incontinentiam generati post absolutionem[9] filii prodiderunt. De quibus quia iam suffugium[10] non habent penitendi id duximus decernendum[11], ut sola intra ecclesiam fidelibus oratione iungantur[12]. Sacris mysteriorum celebritatibus quamuis non mereantur intersint, a dominice autem mense conuiuio segregentur[13], ut hac saltem[14] districtione correpti, et ipsi in se sua errata castigent et aliis exemplum tribuant, quatinus ab obscenis[15] cupiditatibus retrahantur. Quibus tamen quoniam[16] carnali fragilitate ceciderunt, uiatico munere cum ad Dominum[17] ceperint proficisci per communionis gratiam uolumus subueniri. Quam formam et circa mulieres que se post penitentiam talibus pollutionibus deuinxerunt[18] seruandam esse censemus.
JK 255; H 521 c 5, M 679-80; ID 15.71 as BD 19.57; +C 33 q 2 c 12

---

[7] -itos CRKNBZOHQ[2]; -itas Q?A
[8] -iuere LRXWKNBVPZOHA; -iere C; -ere S
[9] -so- *ss* C
[10] suffugium CLR[2]XKNBPZ[2]OH; ? R; suffragium SA; suffig- Z
[11] id dux. dec. *in mg.* R
[12] *corr. from* -atur O
[13] -etur A
[14] saltem CXKNBVH; saltim ZOQA
[15] -b- *ss* O
[16] quoniam CKNBZOHQ; quia A
[17] Dominum CRKNZOHA; Deum BVP
[18] deuinx- CRXNVZOHA; coniuxerunt R[2]S; deiunx- BP; ? K

3

De monachis et uirginibus propositum non seruantibus cap. vi[1]

Preterea monachorum quosdam atque monacharum abiecto proposito sanctitatis in tantam protestaris dimersos esse[2] lasciuiam ut prius clanculo uelut sub monasterii[3] pretextu illicita ac[4] sacrilega se contagione miscuerint. postea uero in abruptum[5] conscientie desperatione perducti[6], de illicitis complexibus[7] libere filios procrearint[8] quod et publice leges et ecclesiastica iura condempnant. Has igitur[9] impudicas detestabilesque personas a monasteriorum cetu ecclesiarumque conuentibus eliminandas esse mandamus[10], quatinus retruse[11] in suis ergastulis tantum facinus continua lamentatione deflentes purificatorio possint penitudinis igne decoqui[12], ut eis uel ad mortem saltem solius misericordie intuitu per communionis gratiam possit indulgentia subuenire.
JK 255; H 521b c 6, M 680; ID 7.16 (insc. as here); C 27 q 1 c 11 as C. Tribur, var.

---

[1] cap. vi RXSWKNBVPZGOQA; *om.* CH; c. v L
[2] esse CKNBZHQ; *om.* OA
[3] -erii CRXSKNBV; -erio ZOHA
[4] ac CKNBZOHQ; atque A
[5] abruptum CRXSKBVPOHQA[2]; abrutum NDA
[6] perducti CRXSKNZOHQ; producti BVPA
[7] compl- CRKNVPZOHA; ampl- B
[8] -earint CKNBZOA; -eauerint HQ
[9] igitur CKNBZOH; uero QA
[10] mandamus CKNBZOHQ; censemus A
[11] retruse CKDBZOHA; *om.* N
[12] decoqui CLXSKNVZOHA; de quo qui RBP

4

De clericis incontinentibus. cap. vii [20vb]

Plurimos sacerdotes Christi atque leuitas post longa[1] consecrationis sue tempora tam de coniugibus propriis quam etiam de turpi coitu[2] sobolem didicimus procreasse, et crimen suum hac prescriptione defendere, quia in ueteri testamento sacerdotibus ac[3] ministris generandi facultas legitur[4] attributa. Dicat michi nunc quisquis ille est[5] sectator libidinum, preceptorque uiciorum si estimat quod in lege Moysi passim sacris ordinibus a Deo nostro laxata sunt[6] frena luxurie, cur eos quibus committebantur[7] sancta sanctorum premonet, dicens[8], Sancti estote, quia ego sanctus[9] sum[10] Dominus Deus uester, cur etiam procul a suis domibus[11] anno uicis sue in templo habitare iussi sunt[12] sacerdotes? Hac uidelicet ratione ne uel cum uxoribus posset[13] carnale exerceri commercium[14], ut[15] conscientie integritate fulgentes acceptabile[16] Deo munus offerent. Quibus expleto deseruitionis sue tempore uxoris usus[17] solius successionis causa fuerat relaxatus, quia non ex alia nisi ex tribu Leui quisquam ad Dei ministerium fuerat preceptus admitti. [18]ITEM. Quia aliquanti de quibus loquimur ut tua sanctitas retulit ignoratione[19] lapsos esse se[20] deflent, his[21] hac conditione misericordiam dicimus non negandam ut sine ullo honoris augmento in hoc quod[22] deiecti[23] sunt quamdiu uixerint officio perseuerent, si tamen post hec[24] continentes se studuerint exhibere. Hii uero qui illiciti priuilegii excusatione nituntur, et sibi[25] asserunt ueteri hoc lege concessum, nouerint se ab omni ecclesiastico[26] honore quo[27] indigne usi sunt apostolice sedis auctoritate deiectos nec unquam posse ueneranda attrectare mysteria, a quibus se ipsi dum obscenis cupiditatibus inhiant priuauerunt. Et quia exempla presentia cauere nos premonent in futurum, si[28] quilibet episcopus, presbiter atque dyaconus, quod non optamus, deinceps fuerit talis[29] inuentus iam nunc sibi omnem per nos indulgentie aditum intelligat obseratum, quia ferro necesse est[30] abscidantur uulnera que [21ra] fomentorum non senserint medicinam.

JK 255; H 521b.44 - 522a.29, Item - *H 522a.22 - 44 c 7, M 680, 681; ID 6.50; +D 82 cc 3-4*

---

[1] *corr. from* longos A
[2] coitu CKNBZOHQ; coitus A
[3] ac CBVPZOHA; et KND
[4] *ss* Z
[5] ille est CKNBZOHQ; est ille A
[6] sunt CKNBZOHQ; sint A
[7] committebantur CKNBZOQ; comitabantur HA
[8] dicens CLRXKNBPZOQA; Dominus dicens R²S; direns H
[9] *ss* P
[10] sum CRKNVPZOHA; *om.* B
[11] suis domibus CKNBZHA; domibus suis O
[12] hab. iussi sunt (*ss* Z) CKNBZOHQ; iussi sunt hab. A
[13] posset CRKNBVZOA; possent DHQ
[14] ex. comm. CKNBZOHQ; comm. ex. A
[15] ut CLR²SWVPZ²OHA; uel RXKNDB; aut Z
[16] -ile CKNBZOHQ; -ilem A
[17] usus CKNBZOHQ; usu A
[18] A *lacks all cap. from here*
[19] ignoratione CKNBZO; ignorantie H; ignoranti Q
[20] se CNDBZOHQ²; *om.* KQ
[21] *ss* R
[22] quod LRXSKNDBVPZOH; quo CK²D²; qui W
[23] deiecti CRXS(?*after corr.*)WKNVPZOH; eiecti W; decreti B
[24] *after corr.* B
[25] -bi *ss* H
[26] iure *add.* O
[27] quo CKNBZH; quos O
[28] si CSKNBV; *om.* ZOH
[29] *ss* H
[30] ferro necesse est CNDBZOH; necesse est ferro K

5[1]

Quales debeant ad clericatus officium peruenire cap. viii[2]

Didicimus[3] etiam licenter[4] ac libere inexplorate uite homines quibus etiam fuerint[5] numerosa[6] coniugia ad prefatas dignitates prout cuicumque[7] libuerit aspirare. Quod non tantum illis qui ad hec[8] immoderata ambitione perueniunt[9] quantum metropolitanis specialiter pontificibus imputamus. Qui dum inhibitis ausibus non obsistunt[10], Dei nostri quantum in se est precepta contempnunt. Et ut taceamus quod altius suspicamur. ubi illud est quod Dominus[11] noster data per Moysen lege constituit, dicens, Sacerdotes mei[12] semel nubant, et alio loco, Sacerdos uxorem uirginem[13] accipiat, non uiduam, non repudiatam, non meretricem. Quod sequutus[14] apostolus ex persecutore predicator, unius uxoris uirum. tam sacerdotem quam diaconum fieri debere mandauit.

JK 255; H 522a.45-63 c 8, M 681 (c 8a); ID 5.345

---

[1] *om.* A
[2] cap.viii LRXSWKBVPZOGQ; cap. viiii D(*before* Quales)N; *om.* CH
[3] *corr. fr.* Didimus H
[4] *corr. fr.* lib- Z
[5] -int CLRXSWN²ZOH; -ant KNDBVP
[6] -sa *ss* Z
[7] -cum- *ss* O
[8] *corr. from* hoc O
[9] perueniunt CRSKNZOH; om. BVP
[10] -unt CNDBZOH; -ant K
[11] Dominus CKNBVHQ; Deus ZO
[12] mei CRSBVPZOH; *om.* KND
[13] ux. uirg. CRKNPZOH; uirg. ux. BV
[14] sequutus CLRKNDBOHQ; sequitur Z

6

Quod clericus qui secundam duxerit uxorem[1] *deponatur. Cap. xi*[2]

Quisquis[3] sane clericus aut uiduam, aut certe secundam coniugem duxerit omni ecclesiastice dignitatis priuilegio mox[4] nudetur, laica sibi tantum[5] communione concessa, quam ita demum poterit possidere si nichil postea propter quod[6] hanc perdat admittat[7].

JK 255; H 522b.39-45 (c 11), M 682 (c 10); ID 6.51; +D 84 c 5 (var.)

---

[1] dux. ux. CRXKNBP; ux. dux. ZOHA
[2] Cap. xi *before* Quod KD; cap. xvi (*whole rubric added in black*) V²
[3] Quisquis CRXKNBZOHA; Si quis L
[4] *om.* Q
[5] sibi tantum CRXSKNB; sibi V; tantum sibi (*ss* O) PZOHQ; tantum A
[6] propter quod C²LXSW(*after corr.*)RKNBVPZOHQ; propter C; quod propter A
[7] admittat LRXSNDBVPZOVHA; amittat CK

7

Que[1] *femine cum clericis habitent*[2]*. cap. xii*[3]

Feminas uero[4] non alias esse patimur in domibus clericorum nisi eas[5] tantum quas propter solas necessitudinum causas habitare cum hisdem synodus Nicena permisit.

JK 255; H 522b.46-50 (c 12), M 682 (c 11); ID 6.52, cf 6.187 as BD 2.110; +D 81 c 31

---

[1] *corr. fr.* Quod Z
[2] -ent CKNBZOQA; -arent H
[3] cap.xii *before* Que KD
[4] uero CKNBZOHQ; autem A
[5] *ss* C

8

De monachorum promotione. cap. xiii[1]

Monachos quoque quos tamen morum grauitas et uite ac[2] fidei institutio sancta commendat[3], clericorum officiis aggregari[4] et optamus et uolumus.

JK 255; H 522b.51-4 (c 13), M 682 (c 12); ID 6.53; +C 16 q 1 c 29a

[1] cap.xiii *before* De KD; *add.* H[2]; *rubric in mg.* A
[2] et uite ac CKDBVZOHA; ac uite et N
[3] *corr. fr.* -et Z
[4] aggregari CKNBZOHQ; *om.* A

9

Quod penitens non fiat clericus. cap. xiiii[1]

Illud quoque nos par fuit prouidere ut sicut penitentiam agere cuiquam non conceditur clericorum, ita[2] et[3] post penitudinem ac reconciliationem nulli unquam laico liceat honorem clericatus[4] adipisci.

JK 255; H 522b.63-67 (c 14), M 682 (c 13); ID 6.54; D 50 c 66a

[1] cap. xiiii *before* Quod KD
[2] ita C[2]LR[2]S[2]WBVPZOHA[*]; *om.* CRXSKN
[3] et CLRXSWBVPZOHA; ac KND; sic K[2]
[4] -ca- *ss* C

10

[1]*Quomodo ad sacros ordines ascendendum*[2] *sit*[3]

Quicumque itaque[4] se ecclesie uouit obsequiis a sua infantia ante pubertatis annos[5] [21rb] baptizari[6] et lectorum[7] debet ministerio sociari. Qui ab accessu adolescentie usque ad tricesimum etatis[8] annum si probabiliter uixerit una tantum et ea quam uirginem communi per sacerdotem benedictione percepit[9] uxore contentus accolitus et subdiaconus esse debebit. Postque[10] ad diaconi[11] gradum si se ipse[12] primitus continentia[13] preeunte dignum probarit[14] accedat. Vbi si ultra quinque annos laudabiliter ministrauerit[15], congrue presbiteratum consequatur. Exinde post decennium episcopalem cathedram poterit adipisci si tamen per hec tempora integritas uite ac fidei eius fuerit approbata.

JK 255; H 522b.6-22 (c 9), M 681-2 (c 8b); ID 6.91; +D 77 c 3a

[1] Siricius Himerio Terraconensi episcopo inter cetera *add.* ZGOHQA; *om.* CRXKNBVP
[2] asc- RXWBVPZOQA; acc- KND; ? C
[3] Quomodo - sit *in mg.* H; cap. *add.* BO (*expecting a cap. no.*)
[4] itaque CKNBZO; ita HQA (H *after corr.?)*
[5] ante pub. annos CKDBZOHA; annos ante pub. N
[6] aptari *add ss* K
[7] et lectorum CKNVZOH; et electorum BA; et lec torum P; electorum Q
[8] etatis CNDBZOHA; *om.* K; et. em. *marked for reversal* D
[9] percepit CRXKNBVZO[*]; suscepit R[2]S; perceperit HQA
[10] -que CRXSBVPZA; -quam KNDOHQ
[11] diaconi CLRXKNDVPZOHQ; diaconii SD[2]BA
[12] *corr. from* acolitus O
[13] -entia CKNBPZHA; -entiam O
[14] -arit CXKNBPOA; -auerit SVZHQ
[15] uicxerit et *add.* A

11[1]

Idem[2]. *Quomodo laicus sit prouehendus*[3]

[1] *om.* A
[2] Idem CRXKNVPZOQ; Item B; *om.* G
[3] proueh- CKDBPZO; promou- N

Qui uero iam etate grandeuus melioris propositi conuersatione prouocatus ex laico ad sacram militiam peruenire festinat, desiderii sui fructum non aliter obtinebit nisi eo quo baptizatur[4] tempore statim lectorum aut exorcistarum numero societur. Si tamen eum unam habuisse uel habere et hanc uirginem accepisse constet uxorem. Qui dum iniciatus[5] fuerit, expleto biennio per quinquenium aliud accolitus et subdiaconus fiat, et sic ad diaconatum si per hec tempora dignus iudicatus fuerit prouehatur. Exinde iam accessu temporum presbiterio uel episcopatui si eum plebis ac[6] cleri euocauerit electio non inmerito societur.

JK 255; H 522b.23-38, M 682 (c 9); ID 6.92; +D 77 c 3b (and ends)

---

[4] -tur *ss* H
[5] *repeated and canc.* Z
[6] *corr. fr.* a H

A 1. XXXVII [ANASTASIVS]

1

Anastasius cunctis Germanicis. Non sedendum quando legitur euangelium[1]

Significatis[2] enim quosdam sacerdotes in ecclesia quando euangelia leguntur sedere, et Domini saluatoris uerba non stantes sed sedentes audire, et hoc ex maiorum traditione se accepisse narrant. Quod nullatenus deinceps fieri sinatis, apostolica auctoritate mandamus. Sed dum sancta euangelia[3] in ecclesia[4] recitantur, sacerdotes et ceteri omnes presentes non sedentes sed uenerabiliter curui[5] in conspectu euangelii stantes dominica uerba intente audiant, et fideliter adorent[6].

JK + 277; H 525.15-21, M 691; ID 2.138 as BD 3.103, has more, 6.93 as here; De cons. D 1 c 68 from apost. auct.

---

[1] leg. eu. CKNBZOQA; eu. leg. H
[2] -atis CKNBVZOH; -astis QA
[3] *corr. fr.* euangelica B
[4] in ecclesia CRKNVPZOHA; om. B
[5] *corr. from* currui O
[6] *add. in mg.* H; de pace danda post confecta mysteria *add.* P (*cf capitulatio to 1. 38 below*); Explicit *add.* S

A 1. XXXVIII INNOCENTIVS

[1]i.	De pace danda post confecta mysteria[2]
ii.	De nominibus ante precem sacerdotis non recitandis [21va]
iii.	Quod rite[3] omni sabbato ieiunetur
iiii.	De penitentibus
v.	De unctione infirmorum facienda[4] ab episcopis uel presbiteris et quod unctio sit neganda penitentibus
vi.	Vt si laicus[5] uiduam duxerit[6] clericus non fiat
vii.	Vt clericus non sit qui secundam habuerit uxorem
viii.	De uirginibus sacratis si lapse fuerint

---

[1] *capitulatio om.* ZJOGHQA; *in* CLRXSWKNDMBVP
[2] De pace - myst. *as last words of prec. cap.* P, *which numbers ii. as i etc*
[3] *ss* B
[4] *after* presbiteris C, *as here* LRXSWKNDMPB
[5] *corr. fr.* clai- N
[6] uid. duxerit CLRSWNDMBV; vid. dixerit P; duxerit uid. K

viiii.	De uirginibus non uelatis si deuiauerint[7]
x.	De incontinentia sacerdotum uel leuitarum
xi.	Quod si quis uolens partem sibi corporis amputauerit, clericus esse non potest, nolens autem potest
xii.	Quod non[8] admittantur[9] clerici ab hereticis ordinati
xiii.	Quod[10] in ordinationibus crimina uel uitia non bene credantur auferri
xiiii.	Quod in ecclesia peccatum populi inultum soleat preteriri
xv.	Eum esse digamum qui cathecuminus habuerit[11] atque amiserit uxorem. si post baptismum aliam acceperit
xvi.	Vt quicumque tales fuerint ordinati cum ordinatoribus suis deponantur
xvii.	De commemoratione Niceni concilii in quo supradicta prohibentur
xviii[12].	Non[13] esse ordinandum episcopum sine[14] conscientia metropolitani
xviiii.	Ne penitentes fiant clerici
xx.	De contentionibus[15] clericorum et laicorum[16]
xxi.	De castitate[17] sacerdotum et[18] leuitarum
xxii.	De curialibus non clericandis
xxiii.	De his qui tormenta exercuerunt
xxiiii.	Parem esse penam adulterii in uiro et uxore
xxv.	Non repellendos omnes laicos a clericatu
xxvi.	De presbiteris filios generantibus
xxvii.	Cur recepti sunt Bonosiani[19]

[7] -erint CLRXSNDMBVP; -erit WK. *Whole title in mg.* M
[8] non CLRSWKNDMP; *om.* B
[9] adm- CLRSWNDMVP; amm- KB
[10] si *add.* BVP, *om.* CLRSWKNDM
[11] habuerit CLRSWKNDMVP; acceperit B
[12] P *proceeds from* xvi *to* xviii, *so now giving correct nos*
[13] Ne W
[14] W *obscurely corr.*
[15] contentionibus CRXSWMKNBVP; contemptionibus L
[16] cler. et laic. CLRXSWKVP; laic. et cler. NDM; cler. atque laic. B
[17] -it- *ss* C
[18] et CLRSWKNDMVP; atque B
[19] *corr. fr.* -siam W; et Cathari et Nouatiani *add.* C[2]L; *om.* CRSWKNDMBVP

1

Incipit epistola regularis[1] pape Innocentii ad Decentium[2]. De pace danda[3] post confecta mysteria cap. i

Innocentius papa[4] Decentio Egubino episcopo[5] salutem. Pacem igitur[6] asseris ante confecta mysteria quosdam populis imperare, uel sibi inter[7] sacerdotes[8] tradere, cum post omnia que aperire non debeo pax sit necessaria indicenda[9], per quam constet populum ad omnia que in mysteriis[10] aguntur atque in ecclesia celebrantur prebuisse consensum. ac finita esse pacis concludentis signaculo demonstrentur[11].

JK 311; H 527b (c 1), M 695; De cons. D 2 c 9

[1] ep. reg. LRXSWKNDBVPZJOHQA; reg. ep. CG; ep. M
[2] -n- *ss* D
[3] danda CLRXSKNDMBVPZJOGHQ; *om.* W; quadam A
[4] papa CLRXSWKNDM; *om.* BVPZJOGHQA
[5] Eg. ep. CLSWDMKBZOGHA; ep. Eg. N
[6] igitur CLSWKNDMBVZJOGHQ; *om.* A
[7] inter CLSWD[2] MVBZJOGHQA; inuicem ter D; inter se N
[8] *corr. fr.* -dos W
[9] *corr. to* -anda K
[10] misteriis CRXSWDMBVZJ[2]OGHQ; ministeriis LKNPJA
[11] *corr. from* -etur O

2[1]

[21vb]*De nominibus ante precem[2] sacerdotis non recitandis cap. ii[3]*

De nominibus uero recitandis antequam precem[4] sacerdos faciat atque eorum oblationes quorum nomina recitanda sunt[5] sua oratione commendet. quam superfluum sit et ipse per tuam[6] prudentiam recognoscis, ut cuius hostiam necdum Deo offeras[7] eius ante[8] nomen insinues, quamuis[9] illi incognitum nichil sit.

JK 311; H 527b.44-51 (c 2), M 695; De cons. D 1 c 73

---

[1] *om.* A
[2] precem CLRXSWKNDMBPZJG; preces V; pacem OHQ
[3] cap. ii CLRXSWNMBZJGQ; cap. iii P; *before* De KD[2]; *om.* KV; *in mg.* HO
[4] precem CLXSWKNDMBVZJ[2]OG; pacem JHQ
[5] rec. sunt CLSWNDMBVZJOGHQ; sunt rec. K
[6] per tuam CLRSKNDMVPZJOGHQ; perpetuam W(*later part. corr.*)B
[7] Deo off. CLRSMBVPZJOGH; Deo W; off. Deo KND
[8] *ss* D
[9] *obscurely corr.* W

3

Quod rite omni sabbato[1] ieiunetur. cap. iiii[2]

Sabbato uero ieiunandum[3] esse[4] ratio[5] euidentissima demonstrat[6]. Nam si[7] diem dominicum ob uenerabilem resurrectionem Domini nostri Iesu Christi[8] non solum in Pascha celebramus[9], uerum etiam[10] per singulos ebdomadarum[11] ipsius diei imaginem[12] frequentamus, ac sicut[13] sexta feria propter passionem Domini ieiunamus. sabbatum pretermittere non debemus, quia inter tristiciam et leticiam temporis illius[14] uidetur[15] inclusum[16]. Nam utique constat apostolos biduo isto[17] et[18] in merore fuisse et propter metum Iudeorum[19] se[20] occuluisse[21]. Quod[22] utique non dubium est in tantum[23] eos ieiunasse[24] biduo memorato ut traditio[25] ecclesie habeat isto biduo sacramenta penitus non celebrari. Que forma etiam[26] per singulas tenenda est ebdomadas, propter id[27] quod commemoratio diei illius semper est celebranda[28]. Quod

---

[1] *corr. from* gaudio O
[2] cap. iiii LRXSWKNBVPZJGOH(*mg.*); *om.* C; cap. iii DM(DM *before* Quod)Q?A; De ieiunio Sabb' *add.* ZJOGH (ZJOG *in mg.*)
[3] *corr. fr.* ieiunium W
[4] *ss* D
[5] est *add.* P
[6] -at CLSDMKBPZJOGHQA; -arent W; -et N
[7] *ss* Z
[8] dom. nostri I.C. CLSWKNDMBVZJOGHQ; I.C. dom. nostri A
[9] -amus C[2]LSWM(*after corr.*)BVPZJOGHQA; -emus RXKND; ? C
[10] etiam C?LRXSWKNBVPZJOGHQA; et DM
[11] circulos *add.* O
[12] ipsius diei imag. CLSWMKNBVZJOGHQ; diei imag. ipsius A
[13] sicut CLSWMKNBVZJHQA; si O
[14] ill. temp. V
[15] esse *add.* KNDMQ, *om.* CLRXSWBVPZJOGHA
[16] -usum CLRXSWKNDMPBV; -usus ZJOGHQA
[17] biduo isto CLRXWMBVPGH; isto biduo S; ibi duo isto V[2]
[18] et CLSWKNDMBVZJOGA; *om.* HQ
[19] ieiunasse et *add.* A
[20] se CLSRWNDMBVZJOGHQA; *om.* K
[21] -ultasse W
[22] Quid W
[23] est in tantum CLRXSWBPZOGHQA; interim K; in tantum NDM; est interim V
[24] -s- *ss* D
[25] *corr. fr.* -ito W
[26] etiam CLRXSWKNDMBV; et P; utique ZJOGHQA
[27] *ss* Z

si putant semel atque uno sabbato ieiunandum[29] ergo et[30] dominico[31] et sexta feria semel in Pascha[32] erit utique celebrandum.
JK 311; H 528a.23-45 (c 4 pt), M 696; ID 4.28; IP 2.177; De cons. D 3 c 13

---

[28] est cel. *ss* W
[29] et *add.* O
[30] *om.* G
[31] -ico CRXSWKNDBVP; -ica L; -icum ZJGHQA; -icai O; -ici O[2]
[32] in Pascha] Pascha *in mg.* M

4

De penitentibus. cap. vii[1]

De penitentibus uero qui siue ex grauioribus commissis siue ex leuioribus penitentiam gerunt. si nulla interueniat egritudo quinta feria ante Pascha[2] eis remittendum Romane[3] ecclesie consuetudo demonstrat. Ceterum de pondere estimando delictorum[4] sacerdotis est iudicare, ut adtendat ad confessionem penitentis et[5] ad fletus atque[6] lacrimas[7] corrigentis. Sane si[8] quis egritudinem inciderit, atque usque ad desperationem deuenerit, ei est ante tempus Pasche[9] relaxandum. ne de seculo absque communione discedat.
JK 311; H 528b.25-39 (c 7), M 697; ID 15.40 (fuller, as BD 18.18); De cons. D 3 c 17 as here

---

[1] cap. iii (*corr. fr.* ii) De pen. D; cap. vii. De pen. H
[2] ante Pascha CLSKNDMBVZJOGHQ; *om.* A
[3] *corr. fr.* Rome D
[4] d- *ss* W[2]
[5] et CLXWKNDMBZJOGHQ; atque A
[6] ad *add.* WBPZJGHQA; et ad *add.* L, *om.* CRXSMKNVO
[7] ad fl. atque lac.] ad lac. atque fl. S
[8] *ss* CL
[9] Pas. temp. *marked for reversal* G

5

De epistola[1] *sancti*[2] *Iacobi apostoli*[3]. [22ra] *in qua pro infirmis*[4] *orare precipitur. cap. viii*[5]. *De unctione infirmorum*[6] *facienda ab episcopis uel presbiteris et quod unctio sit neganda penitentibus*[7]

Illud superfluum uidemus adiectum[8] ut de episcopo ambigatur[9] quod presbiteris[10] licere non dubium[11] est. Nam idcirco[12] presbiteris dictum[13] est[14], quia episcopi occupationibus aliis[15] impediti ad omnes languidos ire[16] non possunt. Ceterum si episcopus[17] aut[18] potest aut dignum ducit[19] aliquem a se uisitandum et benedicere ac[20]

---

[1] De epistola] Depistola D
[2] *ss* Q
[3] *ss* Q
[4] *corr. fr.* -imos K
[5] cap. v *here* DM; cap. viii *after* penitentibus KN; *om.* Q
[6] in- *ss* K
[7] De unctione infirmorum facienda ab (absque L, a N) - penitentibus CLXSWKNDMBVP; De unctione infirmorum facienda ab episcopis uel presbiteris *in mg.* ZJOGHQA; Vnctionem negandum petentibus *further down mg.* ZJOGHQ
[8] adiectum CLRXSWD[2]MK[2]BVPZJOHQA[2]; abiectum KNDGA
[9] *corr. fr.* ambiag- W
[10] dictum est *add.* A, *om.* CLSWKNDMBVZJOGHQ
[11] non dub. CLSRDMKBVZJOGHQ; dub. non NA
[12] de *add. ss* A
[13] *expuncted, with* licitum *supplied in mg.* K
[14] est CLSWDMKBVZJOGHQA; *om.* N
[15] occup. aliis CLSWKNDMBVZJOGHQ; aliis occup. A
[16] *corr. fr.* ite W
[17] *corr. fr.* -opos Z

tangere chrismate, sine cunctatione[21] potest, cuius est ipsum chrisma conficere. Nam penitentibus istud fundi[22] non potest, quia[23] genus est sacramenti. Nam quibus reliqua sacramenta negantur, quomodo unum genus putatur posse concedi? His igitur frater karissime omnibus que tua[24] dilectio uoluit[25] a nobis exponi prout[26] potuimus respondere curauimus[27].

JK 311; H 528b.56 -529 a.5, M 697; ID 2.75 to posse concedi*; +D 95 c 3 as here*

---

[18] non W
[19] *om.* L
[20] ac CLRXWKNDMBVP; aut S; et ZJOGHQA
[21] sine cunct. *repeated and canc.* X*; corr. fr.* contatione *to* contactione W
[22] *ss* C
[23] *ss* D
[24] tua CLRSWKNDMVPZJOGHQA; uestra B
[25] dil. uol. CLSWNDMBVZJOGHQA; uol. dil. K
[26] *corr. fr.* prouit W
[27] curauimus CLSWKNDMBVZJOGHQ; curamus A

6[1]

Innocentius Victorico[2] *episcopo. Vt si laicus uiduam duxerit, clericus non fiat.*[3] *cap. v*

Vt is qui[4] uiduam licet laicus[5] duxerit uxorem seu ante baptismum siue post baptismum[6] non admittatur ad clerum[7] quia eodem uicio uidetur exclusus. In baptismo enim crimina dimittuntur. non accepte uxoris consortium relaxatur.

JK 286; H 530a.21-6 (c 5), M 699; ID 6.55

---

[1] *om.* A
[2] -orio G
[3] Inn. – ep. Vt – fiat CKNB; Vt si - fiat. Inn. - episcopo ZJOGHQ
[4] Vt is qui CRXWKNBVZOH; Si L; Vt his qui SPG; Et is qui M
[5] uiduam *add.* JO^{2}G, *om.* CKNPBZOH
[6] siue post baptismum LRXSWDM^{2}KNBVPZJOGHQ; siue post ... *ss* C?; *om.* M
[7] *after corr.* J

7[1]

Vt clericus non sit qui secundam duxerit[2] *uxorem*[3]*. cap. vi*[4]

Ne[5] is[6] qui secundam duxerit uxorem[7] clericus fiat[8], quia scriptum est, Vnius uxoris uirum. Et iterum, Sacerdotes mei semel nubant.

JK 286; H 530a.27-30 (c 6 pt), M 699-700; ID 6.56

---

[1] *om.* A
[2] duxerit CLKNDM; habuerit RXSWBVPZJOGH
[3] De uirginibus - fuerint *add. from c 8* H
[4] cap. vi *om.* KD; Q *replaces* De - vi *with* Vt si laicus - non sit (*cf c 6*)
[5] Ne RSWMKBVPZJOGH; 'N' *enclosed in* 'D' N; Nec M^2; De LQ; ? C
[6] is CRXSKNDMBVPJOGHQ; his LWZ
[7] *ss* C
[8] *in mg.* Z

8[1]

De uirginibus sacratis si lapse fuerint[2]*. cap. xii*[3]

Item que Christo spiritualiter[4] nubunt[5], et a sacerdote uelantur, si postea uel publice nupserint uel occulte corrupte[6] fuerint, non eas admittendas ad agendam penitentiam

---

[1] *om.* A; cap. vi *add.* K: M^2 *adds long passage in mg.:*Quod dicit uelata si lapsa fuerit - ac peccantium numerus existeret.
[2] De - fuerint *in rubric to c 7* H
[3] xii CLWKNBVZJGHQ; *om.* D; vii O
[4] spiritualiter CLRSWNDMOGHQ; spiritaliter K; specialiter B; sp'aliter VPZJ
[5] *corr. fr.* -ant D

nisi is cui se[7] iunxerant de hac uita discesserit. Si enim de hominibus hec ratio custoditur ut quecumque uiuente[8] uiro alteri nupserit habeatur adultera, nec ei agende penitentie licentia[9] concedatur[10], nisi unus ex eis fuerit defunctus, quanto magis de illa tenenda est que antea inmortali se sponso coniunxerat et postea ad humanas nuptias transire elegit?
JK 286; H 531a.9-22 (c 12), M 701; Br fo. 76; ID 7.17; C 27 q 1 c 10 var.

---

[6] -teque G
[7] cui se] *corr. fr.* cause R[2]
[8] *ss* W
[9] ag. pen. lic. CLSWKMNBVZJOGHQ; lic. ag. pen. D
[10] *corr. fr.* -itur D

9[1]

De uirginibus non uelatis[2] si deuiauerint. cap. xiii[3] [22rb]

He[4] uero que necdum[5] sacro uelamine tecte tamen in proposito uirginali semper se simulauerunt permanere, licet uelate non fuerint, si forte nupserint, his agenda[6] aliquanto tempore penitentia[7] est, quia sponsio[8] earum[9] a Domino tenebatur. Si enim inter homines solet bone fidei contractus nulla[10] ratione dissolui, quantomagis ista pollicitatio quam cum Deo pepigerunt solui[11] sine uindicta non poterit?
JK 286; H 531a.23-32 (c 13a), M 701; ID 7.18 (insc. and xiii as here); C 27 q 1 c 9a with +Palea

---

[1] *om.* A
[2] uelandis Q
[3] xiiii W; *om.* D; viii *corr. from* xiii O
[4] *after corr.* J
[5] necdum CLRXSWBVPZJOGHQ; nondum KNDM
[6] agenda CLRXSWKNBVPHQ; *om.* DM; agendo ZJOG
[7] agenda *add.* D[2]
[8] *corr. fr.* sponso Z
[9] *corr. fr.* erum D
[10] ulla G
[11] quantomagis ista – solui *in mg.* X[2]

10[1]

De incontinentia sacerdotum uel leuitarum, eiusdem ad Exuperum[2] Tholosanum episcopum[3]

Proposuisti quid de his obseruari[4] debeat quos in dyaconii[5] ministerio[6], aut in officio presbiterii[7] positos incontinentes esse aut fuisse generati filii prodiderunt. De his et diuinarum legum[8] est disciplina et beate recordationis uiri Syricii episcopi monita euidentia conmearunt[9], ut incontinentes in officiis talibus positi omni[10] honore ecclesiastico priuarentur[11]. Nec admittantur ad tale ministerium[12] quod sola continentia oportet impleri.
JK 293; H 531b.25-35, M 702-3; ID 6.57; D 82 c 2a

---

[1] *om.* A
[2] -erum CRXSWKND; -erium LD[2]MB[2]VZJOGHQ; ? B
[3] De - leu. Eiusdem - episcopum CSBVPZJOQ; Item eiusdem ad Exuperum (Exusperium D) Thol. ep. De incontinentia DM; Item (*om.* H) eiusdem (*om.* K) ad Exusperum Thol. ep. De incont. - leuitarum KNH
[4] -ari CLRXSWKNDMBVP; -are ZJOGHQ
[5] -onii CLRSWD[2] MKNBVPZJHQ; -oni DGO
[6] ministerio CLRSWKNDMBVZ[2]JOGQ[*]; misterio PZH
[7] -erii CLRXSWKNDMBVP[*]; -eri ZJOGHQ
[8] *lacuna follows* J
[9] emiarunt (*corr. fr.* emarunt) H; commeaint Q
[10] omni CLSWBVPZJOHQ; *om.* KNDM
[11] -ar- *ss* D
[12] *corr. fr.* -erio D

11

Incipit eiusdem pape Innocentii ad Felicem episcopum Nucerianum. Quod[1] si[2] quis uolens partem sibi corporis amputauerit, clericus[3] esse non potest, nolens autem potest

Innocentius Felici[4] episcopo Nuceriano[5] salutem. Qui igitur[6] partem cuiuslibet digiti sibi ipse[7] uolens abscidit, hunc ad clerum canones non admittunt[8]. Cum uero casu aliquo contigit[9] dum aut operi rustico curam impendit, aut aliquid faciens se non sponte percussit, hos canones precipiunt et clericos fieri et si in clero fuerint reperti, non abici. In illis enim uoluntas est[10] iudicata que sibi[11] ausa[12] fuit ferrum inicere quod scilicet et alii id[13] facere dubitare non possit, in istis uero casus ueniam meruit.
JK 314; H 533a.45-54 (c 1), M 706; ID 6.58; IP 3.43; D 55 c 6

[1] Quod CLRXSWKNDMBVP; *om.* ZJOGHQA
[2] *om.* Q
[3] amp. cler. *ss* J
[4] *corr. from* Flelici A
[5] Vic- O
[6] igitur CLSKNDMBVZJOGHQ; *om.* A
[7] ipse CLSKNDMBVZJGHQA; ipsi O
[8] admittunt CLSNDMBVZJOGHQA; permittunt K
[9] *corr. fr.* -ingit D
[10] *ss* C
[11] sibi CLSWKNDMBPZJOGQA; si H
[12] ausa CRXWMKNDBVPZOHQ; causa LSA
[13] hoc G

12[1]

Item[2]. cuius supra. Quod non[3] admittantur[4] clerici ab hereticis ordinati[5]

Innocentius Rufo et Eusebio et ceteris episcopis Macedonibus. Ventum est ad terciam questionem que pro sui difficultate longiorem exigit[6] disputationem, cum nos dicimus[7] [22va] ab hereticis ordinatos uulneratum per illam manus impositionem habere caput. Vbi uulnus infixum est medicina est adhibenda, qua possit recipere sanitatem. Que sanitas post uulnus sequuta sine cicatrice esse non poterit. Atque ubi penitentie remedium necessarium est. illic[8] ordinationis honorem locum habere non posse[9]. Nam si ut[10] legitur[11] quod tetigerit inmundus inmundum erit, quomodo ei tribuetur quod munditia et[12] puritas consueuit accipere? Sed[13] econtra asseritur eum qui honorem amisit honorem[14] dare[15] non posse[16], nec illum aliquid accepisse. quia nichil in dante erat quod ille posset[17] accipere. Acquiescimus. et uerum est certe, quia

[1] *om.* A
[2] Item *add. in mg.* O
[3] non CLSWDMKBVZJOHQ; *om.* N
[4] admittantur C?L²RXSWBVPZJOGHQ; permittantur DM; ammittantur KN
[5] -ati CLSKNBZOH; -ari RX
[6] exigit CLRXSWKNDMBVPHQ*; exiit ZJOG
[7] dicimus C?RXWKNDM; dicamus LR²SBVPZJOGHQ
[8] illi G
[9] *corr. from* possunt O
[10] si ut CLSWDMKBVPZJOHQ; sicut N; sic G
[11] legitur CLSWKNDMBVPZJOGQ; legi H
[12] et CLXSWKNMBVPO; ac ZJGHQ
[13] h *add.* Z
[14] honorem amisit honorem *partly over erasure and in mg.* Z
[15] dare CLRXSBVPZJOGHQ; *om.* KNDM
[16] tribuere *add.* D(*mg.*)M; dare *ss* K; amisit honorem dare - non posse *om.* W
[17] possed O

quod non habuit dare non potuit, dampnationem utique quam habuit per prauam[18] manus impositionem dedit. Et qui[19] particeps factus[20] est dampnato, quomodo debeat honorem accipere inuenire non possum, et[21] dicitur uera ac iusta legitimi sacerdotis benedictio auferre omne uicium quod a uicioso fuerat[22] iniectum.

JK 303; H 550b.4-29 (cc 3 and 4 pt), M 717; ID 6.59; cf IP 3.130a; +C 1 q 1 c 18a

---

[18] *corr. fr.* quam R
[19] qui CLSWKNDMBVPZJOG; quia HQ
[20] *om.* G
[21] *corr. to* sed K
[22] fuerat LRXSWKNDMB[2]VPZJOGHQ; fuerit C; erat B

13[1]

Quod in ordinationibus crimina uel uitia non bene credantur auferri. cap. iiii[2]

Ergo si ita[3] est. applicentur ad ordinationem sacrilegi[4] atque omnium criminum rei. Quia benedictione ordinationis crimina uel uicia[5] putentur auferri, nullus sit penitentie locus. quia id potest prestare ordinatio quod longa satisfactio prestare consueuit[6]. Sed nostre lex est ecclesie uenientibus ab hereticis qui tamen illic baptizati sunt per manus impositionem laicam tantum[7] tribuere communionem nec ex his aliquem in clericatus honorem uel exiguum subrogare.

*JK 303; H 550b.29-40 (c 4 pt), M 717-8; Prol. 128; ID 6.60; IP 3.58 (*Nostre lex - *end), cf 3.130b; +C 1 q 1 c 18b*

---

[1] *om.* A
[2] cap. iiii *om.* D; *in mg.* H
[3] Ergo si ita C[2]LSWKNDMBVZJOGHQ; Ergo si CRX; Ergo sita P
[4] adulteri *add.* ZJOGHQ*, *om.* CLRXSKNDMBVP
[5] uicia CLRXSWD[2]BVPZJOHQ; iudicia KNDM
[6] -ui- *ss* H
[7] *add. in mg.* D

14[1]

Quod in ecclesia peccatum populi inultum soleat[2] *preteriri*

Prouideat[3] ergo dilectio uestra hactenus talia transisse et aduertite quod utique[4] ut dicitis necessitas imperauit in pace iam ecclesias constitutas non presumere. Sed ut sepe accidit, quotiens a populis aut a[5] turba peccatur. quia in omnes propter multitudinem non potest [22vb] uindicari inultum soleat transire. Priora ergo dico dimittenda Dei iudicio et de reliquo maxima sollicitudine precauendum.

JK 303; H 551b.15-23 (c 6), M 719; Prol. 128 to soleat transire; *ID 6.61; C 1 q 7 c 14 (*Quotiens - *end)*

---

[1] *om.* A
[2] *repeated and canc.* M
[3] Prouideat CLRXSWKNDM; Preuideat BVPHQ; Peruideat ZJOG*
[4] *corr. fr.* ut D
[5] *ss* K

15[1]

Item cuius supra[2]*. cap. lii*[3]*. Eum esse digamum*[4] *qui cathecuminus habuerit atque amiserit uxorem si post baptismum aliam acceperit*[5]

---

[1] *om.* A
[2] Item cuius supra CLRXSWKNDMBVP; Innocentii pape ZJOGHQ
[3] lii *in mg.* N
[4] *om.* K
[5] Eum - acceperit (duxerit KN) CLRXWMKNBVP; Eum - baptismum D; *om.* ZJOGHQ

Deinde ponitur non dici oportere digamum eum qui cathecuminus habuerit atque[6] amiserit[7] uxorem, si post baptismum fuerit aliam sortitus, eamque primam uideri que nouo homini copulata est, quia illud post baptismi sacramentum coniugium[8] cum ceteris criminibus sit ablutum[9]. Quod cum de una utique dicitur, certe si tres habuerit in uetere[10] positus homine uxores[11], erit ei que post baptismum quarta[12] est si[13] sic interpretatur prima. Virginis eque nomen accipiet que quarto ducta est loco. Quis oro istud non uideat contra apostoli esse preceptum, qui ait, Vnius uxoris[14] uirum oportere fieri sacerdotem? Sed obicitur quod[15] in baptismo totum quicquid in uetere homine gestum est sit absolutum[16]. Dicite michi, cum[17] pace uestra loquor, crimina tantum[18] in baptismo dimittuntur, an et illa que secundum Domini precepta ac Dei instituta complentur? Vxorem ducere crimen est aut crimen[19] non est. Si crimen est ergo prefata uenia dixerim erit auctor[20] in culpa qui ut[21] crimina committerentur in paradyso cum[22] ipse eos iungeret[23], benedixit. Si uero non est crimen, quia quod Deus coniunxit nefas sit crimen appellari, et Salomon addidit, Et enim a Deo preparatur[24] uiro uxor, quomodo creditur inter crimina esse dimissum quod Deo auctore legitur[25] consummatum? Et quod[26] de talium filiis percensetur? et numquid[27] non erunt admittendi in hereditatis consortio[28] qui ex ea suscepti sunt que ante baptismum fuerit uxor, eruntque appellandi uel naturales uel spurii, quia non est legitimum matrimonium nisi illud ut nobis uidetur quod post[29] baptismum assumitur. Ipse Dominus cum interrogaretur a Iudeis si liceret dimittere uxorem. atque exponeret fieri non debere addidit, Quod uero[30] Deus coniunxit, homo non separet. [23ra] Ac ne de[31] his[32] loquutus esse credatur qui[33] post baptismum sortiuntur, meminerint[34] hoc et[35] a Iudeis esse interrogatum, et[36] Iudeis esse responsum.[37] Quero et sollicitus quero si una

---

[6] et G
[7] dimiserit G
[8] con. sac. *later corr.* J
[9] ablutum CLRXWBV[2]PZJOGQ; absolutum SKNDMV; ablatum H
[10] uetere CRXWKNDMVPZJOGHQ; ueteri LR[2]SB
[11] uxore hom. *marked for reversal* G
[12] quarta CLSWMKNBVZJOGHQ; quarto D
[13] *ss* J
[14] *ss* Z
[15] ob. quod CLSWNDMBVZJOGHQ; quod ob. K
[16] absol- CLRXSWKNDMBVP; sol- ZJOGHQ(-tu- *ss*)
[17] in *add.* KNDM, *om.* CLRXSWBVPZJOGHQ
[18] *ss* L
[19] crimen CLSWKNDMBVPJOGHQ; *om.* Z
[20] auctor CLRXSWKNDMBPZJOGHQ; ductor C[2]
[21] aut G
[22] primos homines *add.* M[2]
[23] eos iung.] Dominus ungueret M
[24] preparatur CLSWKNBVPZOGHQ; paratur DM
[25] Deo auct. leg. CLRSWBVZJOGHQ; a Deo auct. [*erasure ? follows*] leg. P; auct. leg. Deo K; auct. Deo leg. NDM
[26] *lacuna follows* J
[27] *corr. fr.* non quod J
[28] -r- *ss* H
[29] *ss* X[2]
[30] uero CLSWNBVPZJOGHQ; *om.* DMK
[31] de CLSWKNDMBVPZJOGQ; *om.* H
[32] *corr. fr.* de his ne M[2]
[33] quae LJG
[34] -erint CLSWKNDMBVPZOJG; -erit HQ
[35] et CLSWKNBVPZJOGHQ; *om.* DM
[36] a *add. and canc.* Z

eademque sit uxor eius qui ante cathecuminus postea fit fidelis[38], filiosque ex ea cum esset cathecuminus genuerit, aut[39] postea alios cum esset[40] fidelis utrum sint fratres appellandi. an non habeant postea defuncto patre cum ceteris[41] herciscunde[42] hereditatis consortium quibus nomen filiorum generatio spiritualis creditur abstulisse? Quod cum ita sentire atque iudicare absurdum est[43], que malum ratio est hoc[44] defendi[45], et uacua magis opinione iactari quam aliqua auctoritate roborari, cum non possit inter peccata deputari quod[46] precepit,[47] quod Deus[48] coniunxit[49]. Nunquid[50] si quis cathecuminus uirtutibus studuerit humilitatem sequutus fuerit, patientiam tenuerit, elemosynas fecerit, morti destinatos qualibet ratione eripuerit[51], adulteria exhorruerit, castitatem tenuerit[52], quero cum[53] factus fuerit fidelis[54] amittit, quia per baptismum totum quod uetus homo gesserat[55] putatur auferri? Aspiciamus gentilem hominem Cornelium orationibus atque elemosinis placuisse et per[56] reuelationem Petrum ipsum[57] uidisse. Numquid per baptismum hec illi ablata sunt. propter que baptisma ei[58] concessum esse uidetur? Si ita creditur, mihi credite non modicum erratur, quia quidquid bene gestum fuerit et secundum legalia precepta custoditum non potest facientibus deperire. Nuptiarum ergo[59] copula quia Dei[60] mandato perficitur non potest[61] dici peccatum et quod peccatum non est, solui inter peccata omnino credi non debet. eritque integrum estimare aboleri[62] non posse prioris nomen uxoris cum non dimissum sit peccato quod ex Dei sit uoluntate[63] completum[64].

---

[37] filiorum alii naturales tantum, alii naturales et legitimi, alii qui neque naturales neque legitimi dicuntur, sed spurii, asperanden Greco, id est uulgo concepti, sed naturales sunt qui concubina, legitimi et naturales qui ex iusto matrimonio nati sunt et uocantur ingenui. Sunt et alii qui neque spurii neque naturales dicuntur sed tantum legitimi, ut sunt adoptiui. *add. in mid-text* P

[38] fid. fit *marked for reversal* O; sit filios B; sit fidelis V

[39] genuerit aut (at S) CLXSWKNDMBVP; aut ZJGHQ; susceperit (*later canc.*) ac O

[40] esset CLRXSWKNDMBVP; *om.* ZJOGHQ

[41] id est secundis *add. ss.* P

[42] herciscunde LRXS²WDMBVZ²OJ² G; herciseunde CK; heriscunde (id est diuidende *ss*) P; hercunde Z; herciscude J; hereciscunde HQ; ? S

[43] *corr. from* sit O

[44] est que malum ratio est hoc LRXSWVP; que malum ratio hec DM; est que malum ratio hoc K; est que malum hoc ratio N; est quod malum ratio hoc est B; que malum ratio est hoc ZJGQ; que ratio est hoc malum *marked for reversal* O; ? CH

[45] *corr. to* defendit K, *from* defendendi S

[46] qui W; lex *add. and canc.* O

[47] *corr. fr.* -ipit J; et *add. and canc.* O

[48] *ss* Z

[49] coniunxit CLSWKNDMBVPZJGHQ; iunxit O

[50] quid *ss* V

[51] et *add.* HQ, *om.* CLSWKNDMBVPZJOG

[52] tenuerit CLRSWKNDMZJOGHQ; renuerit BVP

[53] cum CLSWMKNBVPZJOGHQ; eum D

[54] *ss* R²

[55] -erat CLRXSWKNDMBVP; -erit ZJOGHQ

[56] plac. et per *in mg.* J

[57] Petrum ipsum CLSWDMKBVPZJOGQH; ipsum Petrum N

[58] bapt. ei CLRXWKNDMBVP; ei bapt. SZJGQ; illi bapt. OH

[59] *ss* D

[60] Dei CL(mand. Dei)SWNDMBVPZJOHQ; Domini K

[61] facientibus deperire - potest *om.* G

[62] abol. est. *marked for reversal* D

[63] sit uol. CLRXSWBVPZJOG; uol. sit KNDMHQ

[64] completum CLSWDMKBVPZJOGHQ; concessum N

JK 303; H 549b - 550a (c 2 complete), M 716-7; ID 1.292 (var. as BD 4.98), 8.303b (Begins Eos qui uiduas*); IP 6.95 (*Numquid non erunt - esse responsum*), 6.96 (*Et sollicitus - et Deus coniunxit*); D 26 c 3, cf C 28 q 1 c 1 (*Numquid non erunt – et Deus coniunxit)

16[1]

Vt quicumque tales fuerint ordinati[2] cum ordinatoribus suis deponantur. cap. iii[3]

Innocentius uniuersis episcopis in Tholosana synodo constitutis. Si quis aduersus [23rb] formas canonum[4] ad[5] ecclesiasticum ordinem uel ad ipsum sacerdotium uenire temptauerit, una cum ordinatoribus suis[6] ipso in quo inuenti fuerint ordine et honore priuentur. Et quamuis dilectioni uestre fratres karissimi[7] regule Nicene sint[8] cognite. secundum quas ordines faciendos esse per sententiam decernimus. tamen aliquam partem que de ordinationibus est prouisa inserendam putaui, ut secundum eam[9] ordinationes in posterum celebrandas esse sciamus, ne cui interpretandi aliter liberum arbitrium relinquatur, ac primum que sunt prohibita[10] digerantur.

JK 292; H 552b.2 - 18 (c 3 with the rubric attached to c 2), M 721 c 3 with rubric as here; ID 6.62

---

[1] *om.* A
[2] fuer. ord. CLRSWKNDMBVP; ord. fuer. ZJOGHQ
[3] cap. iii *before* Vt DM
[4] formas can. (*corr. fr.* conum P) CLSWKNDMBVPZJOG; can. formas HQ
[5] *ss* D
[6] *ss* C
[7] -imi CLSWM(*superscr.*)KNBVZPJOGHQ; -ime D
[8] sint CLRSWBVPZJOGHQ; sunt KNDM
[9] *corr. from* eas O
[10] sunt prohibita CLSWNDMBVPZJOGHQ; sibi prohibita (sunt *ss*) K

17[1]

[2]De commemoratione Niceni concilii in qua[3] supradicta prohibentur cap. iiii[4]

Prohibendum est de[5] curialibus aliquem ad ecclesiasticum ordinem uenire posse qui post baptismum[6] coronati fuerint, uel sacerdotium quod dicitur sustinuerint, et editiones[7] publicas celebrauerint. Nam et hoc de curialibus est cauendum[8]. ne idem qui ex curialibus fuerint aliquando a suis curiis quod frequenter uidemus accidere reposcantur, que omnia rationabiliter prohibita[9] oportet modis omnibus custodiri.

JK 292; H 552b.23-32 (c 4 pt), M 721; ID 6.63

---

[1] *om.* A
[2] Prohibendum est *add. and canc.* G
[3] qua CLRXWBVPZJOGHQ; quo SKNDM
[4] cap. iiii *before* De D
[5] de *repeated* O
[6] uel *add.* ZJOGHQ*, *om.* CLRXSWKNDMBVP
[7] edit- LWKNDMBVP²ZJOGHQ*; sedit- CRXS; dedit- P
[8] agendum *add.* O
[9] -bi- *ss* D

18[1]

Victricio[2] Rothomagensi episcopo. Non esse ordinandum episcopum sine conscientia metropolitani

Primum ut extra conscientiam metropolitani episcopi nullus audeat ordinare episcopum. Integrum est enim iudicium quod plurimorum sententiis confirmatur. Nec unus episcopus presumat ordinare[3] episcopum ne[4] furtiuum beneficium prestitum uideatur. Hoc enim et synodus Nicena constituit atque definiuit.

---

[1] *om.* A
[2] Victricio CLRXSWKNBVP; Victorico DM; Innocentius Victricio ZJOGH; Inn. Victorico Q
[3] pres. ord. ep. CLRXSWKNDMBVP; ord. pres. ep. ZJOG²HQ; ord. ep. pres. G

JK 286; H 529b51-8 (c 1), M 699; ID 5.113; D 64 c 5 (var. and part inserted later)

[4] *ss above erasure* W

19[1]

Idem[2]. Ne[3] penitentes fiant clerici[4]

Si quis post remissionem peccatorum cingulum militie secularis habuerit, ad clericatum admitti omnino[5] non debet.
JK 286; H 529b.59-61 (c 2), M 699; D 50 c 61

[1] *om.* A; *after c 20* HQ
[2] Idem CRXSWDMKBVPZJOGH; Item LN
[3] *ss* Z
[4] fiant cler. CLRSWDMKBVPZJOGHQ; cler. fiant N
[5] adm. omn. CLSWKNDMBVPZJOGQ; omn. *add.* H

20[1]

Idem. De contentionibus[2] clericorum et laicorum[3]

Si que cause uel contentiones inter clericos et laicos tam superioris ordinis quam etiam[4] inferioris fuerint exorte, placuit ut secundum synodum Nicenam congregatis[5] omnibus eiusdem prouincie episcopis iudicium terminetur. Nec alicui liceat sine preiudicio[6] [23va] tamen Romane ecclesie cui in omnibus causis debet reuerentia custodiri, relictis his[7] sacerdotibus qui in eadem prouincia Dei ecclesias nutu diuino gubernant ad alias conuolare prouincias, aut[8] aliarum[9] prius prouinciarum episcoporum iudicium expetere uel pati. Quod si quis forte[10] presumpserit et ab officio cleri submotus et iniuriarum[11] reus ab omnibus iudicetur. Si autem maiores cause in medio fuerint deuolute. ad[12] sedem apostolicam[13] sicut synodus[14] statuit[15] et beata consuetudo exigit, post iudicium episcopale referantur[16].
JK 286; H 529b.62 -530a.7 (c 3 pt) to conuolare prouincias*, 530a.7-13 (c 3 end) from* Quod si quis -*, M 699*

[1] *om.* A
[2] contempcionibus L; -ten- *ss* J
[3] cler. et (ac V) laic. CLXSWKBVPZJOGHQ; laic. et cler. NDM
[4] etiam CRXSWKNBVPZJOGHQ; *om.* LDM
[5] *corr. fr.* -ato D
[6] *corr. fr.* -ium Z
[7] his CLRSWKNDMBVPOGHQ; iis ZJ
[8] aut CLRXMKNBVPZOGH; ut S
[9] aliarum CLRSWKNDMVP?ZJOGHQ; aliorum B
[10] *in mg.* D
[11] in- *ss* D; iuriarum G
[12] *ss* O
[13] sed. ap. CLSWKNDMBVPZJGHQ; ap. sed. O
[14] *om.* W
[15] statuit CLSWNDMBVPZJOGHQ; constituit K
[16] -antur CLSWKNDMBVZJGHQ; -ant P; -amus O

21

Idem de castitate[1] sacerdotum et leuitarum

Preterea quod dignum et pudicum et honestum est tenere ecclesia omnimodo[2] debet, ut sacerdotes et leuite cum uxoribus suis non misceantur, quia ministerii[3] cotidiani necessitatibus occupantur. Scriptum est enim, Sancti estote, quoniam et ego[4] sanctus

[1] castate A
[2] *corr. fr.* omnium V; *om.* G
[3] ministerii CLSWKNDMBVPZJOGHQ; misterii A
[4] et ego CLRXS[2]WD[2]MKNBVPZJ[2]OGHQ; ego SDJ; *om.* A

sum[5] Dominus Deus uester. Nam priscis temporibus de templo Dei sacerdotes anno[6] uicis sue non discedebant, sicut de Zacharia legimus, nec domum suam omnino[7] tangebant. Quibus utique propter sobolis successionem uxoris usus[8] fuerat relaxatus. quia ex alia tribu et preter[9] ex semine Aaron ad sacerdocium nullus fuerat preceptus[10] accedere, quantomagis hii[11] sacerdotes uel leuite pudicitiam ex die ordinationis sue[12] seruare debent, quibus uel sacerdocium uel ministerium sine successione est[13], nec preterit dies qua uel[14] a sacrificiis diuinis[15] aut a[16] baptismatis officio uacent?

JK 286; H 530b.1-19, M 700; ID 6.94, 6.194 to Deus uester*, as BD 2.118; D 31 c 4 var.*

---

[5] *om.* G
[6] *ss* C?
[7] *corr. fr.* omnia L
[8] ux. usus CLSWDMKBVPZJOGHQA; usus ux. N
[9] et preter CRXKNBZOHA; et propter L; nisi R²S
[10] *ss* Z
[11] hii CLRXSWKNDBVPH; hii uel M; ii ZJOQA
[12] ord. (*after corr.* P) sue CLRXSKNDMVPZJOGHA; ord. WV²; sue ord. B
[13] *corr. fr.* cessatione *to* subcessatione est H
[14] uel CLSWKNDMBVPZJOGHQ; *om.* A
[15] *in mg.* V¹
[16] a CLXSWKNBVPZJOG; ab A; *om.* DMHQ

22

Idem. De curialibus non clericandis[1]

Preterea frequenter[2] quidam ex fratribus nostris curiales uel quibuslibet publicis[3] functionibus occupatos[4] clericos facere contendunt. pro quibus postea maior est[5] tristicia, cum de[6] reuocandis eis aliquid ab imperatore precipitur quam gratia nascitur[7] de ascito. Constat enim eos in ipsis muniis[8] etiam uoluptates exhibere, quas a dyabolo[9] inuentas[10] esse non dubium est, et ludorum aut[11] munerum[12] apparatibus aut preesse aut forsitan interesse. Sit certe in exemplum solicitudo [23vb] et tristicia fratrum quam sepe pertulimus imperatore presente[13] cum[14] pro his sepius rogaremus[15], quam ipse nobiscum positus[16] cognouisti[17]. Quibus non solum inferiores clerici[18] ex curialibus. uerum etiam iam[19] in sacerdocio constituti[20] ingens molestia ut[21] redderentur[22] instabat.

JK 286; H 530b.58 -531a.8 (c 11), M 701; ID 6.349; +D 51 c 3

---

[1] -andis CLSWKNDMBVPZJOHQ; -adis G; -andum A
[2] frequenter CLSKNDMBVPZJOGHA; *om.* Q
[3] publicis CLSWKNDMBVPZJOGHQ; *om.* A
[4] occupatos CLSWKNDMBVPZJOGHQ; occupationibus A
[5] *ss* JD
[6] de CLSWKNBVPZJOGHQA; *om.* DM
[7] -itur LRSWKNBVPZJOGHQA; -etur C; -atur DM
[8] muniis CLRSWKNDMZJGHQA; munus XBVPO; minus X²
[9] -lo *ss* D
[10] -tum G
[11] aut CLSWKNDMBVPZJOGHQ; ac A
[12] munerum RXWKBPZJOGQA; mimerum CVH; aut (*cancelled*) L; numerum S; mimorum NDM
[13] imp. pres. CLSWKNDMBVPZJOGHQ; pres. imp. A
[14] eum G
[15] -re- *ss* H
[16] nob. pos. CLRXSWBVPZJOGHA; pos. nob. KNDM
[17] agnou- S
[18] inf. cler. CLSWKNDMBVPZJOGHQ; cler. inf. A
[19] *subsc.* D
[20] *corr. fr.* -tui D
[21] *corr. fr.* aut Z
[22] -entur CLSWKNDMBVPZJOGH; -etur QA

23[1]

Idem Exuperio Tholosano[2] inter cetera. De his[3] qui tormenta exercuerunt

Quesitum etiam est[4] super his[5] qui post baptismum administrauerint[6], et aut tormenta sola[7] exercuerunt[8], aut etiam capitalem protulere sententiam. Nichil de his legimus a maioribus definitum. Meminerant[9] enim a Deo potestates has fuisse concessas et propter uindictam noxiorum gladium fuisse permissum. et Dei ministrum[10] esse datum in huiusmodi uindicem. Quomodo igitur[11] reprehenderent factum quod auctore Domino[12] uiderent esse concessum? De his ergo ut[13] hactenus seruatum est sic[14] habeamus[15], ne aut disciplinam auertere aut contra auctoritatem Domini uenire uideamur. Ipsis autem in ratione[16] reddenda gesta sua omnia seruabuntur.

JK 293; H 532a.55 – b.3 (c 3), M 704; ID 6.349A (cf BD 6.44), 10.94 (with added sentence); +C 23 q 4 c 45 (as ID 6.349A)

---

[1] *om.* A
[2] -h- *ss* D
[3] his CLSWKNDMBVPGHQ; iis ZJO
[4] etiam est] est etiam M
[5] his CLRSWKNDMBVPOGHQ; iis ZJ
[6] -erint CLRXSKNDBVP; -erunt WZJOGHQ
[7]omnia *add. ss* R[2]S (S *omitting* sola)
[8] exercuerunt CLRXSWKNDBPZJOGQ; exercuerint SMV; excreuerunt H
[9] *corr. fr.* memorant D
[10] ministrum CLRXSZJOHQ; ministerium WKNDMBVP
[11] igitur CLRXWKNVPZJOGHQ; ergo SDMB
[12] Domino CLSWNDMBVPZOGHQ; Deo K
[13] ut CLRSWKNVPZJOGHQ; sicut DM
[14] *om.* G
[15] -bea- *ss* L
[16] ratione CLSWKNDMBVPZJGHQ; oratione O

24[1]

Idem. Parem[2] esse penam adulterii in uiro et uxore

Et illud desideratum est sciri. cur communicantes uiri cum adulteris uxoribus non conueniant, cum e contra uxores[3] in consortio adulterorum uirorum manere uideantur? Super hoc[4] Christiana religio adulterium[5] in utroque sexu pari ratione condempnat, sed uiros suos mulieres non facile[6] de adulterio[7] accusant, et non habent latentia peccata uindictam, uiri autem liberius uxores adulteras apud sacerdotes deferre consueuerunt[8], et ideo mulieribus[9] prodito earum crimine communio denegatur, uirorum autem latente commisso non facile quisquam ex suspitionibus abstinetur. Qui utique submouebitur[10] si eius flagitium detegatur. Cum[11] enim[12] par causa sit, interdum probatione cessante uindicte ratio conquiescit.

JK 293; H 532b.4-21 (c 4), M 704; ID 8.214 (insc. var. as BD 9.77 but c. 24 *as here); +C 32 q 5 c 23 (from* Christiana religio*)*

---

[1] *om.* A
[2] Parem CLSWKNDMBVPZJOG(Esse parem)Q; *om.* H
[3] *om.* G
[4] hoc CLRSWKNBVP?ZJOGHQ; hec DM
[5] -i- *ss* H
[6] non. fac. *ss* S
[7] -ero J
[8] consueuerunt CLSWQ; consuerunt RXKNDMBVZJOGH; composuerunt P
[9] *corr. fr.* -ieres J
[10] *corr. fr.* sim- D
[11] Cur Q
[12] enim CLSWKNDMBVP; ergo ZJOGHQ

25[1]

Idem Felici episcopo Nuceriano. Non repellendos omnes laicos a clericatu [24ra]

De laicis uero religio tua consuluit quos canones ordinari prohibent. Certum est quidem hoc[2] ecclesiasticas regulas[3] continere[4], sed non ita definitum est ut de[5] omnibus sit laicis[6] constitutum. Neque enim clerici nasci et non fieri possunt. Sed designata sunt genera de quibus ad clericatum peruenire non[7] possunt. Id est[8] si quis fidelis militauerit[9], si quis fidelis causas egerit. hoc est postulauerit[10], si quis fidelis administrauerit. De curialibus autem manifesta[11] ratio est[12], quoniam et si[13] inueniantur huiusmodi uiri qui debeant clerici[14] fieri, tamen quoniam sepius ad curiam repetuntur. cauendum ab[15] his est propter tribulationem que sepe de his ecclesie prouenit[16]. Laici uero qui habentes uxores baptizati sunt ac sic[17] se instituerunt[18], ut opinio eorum in nullo uacillet, ut aut clericis iuncti sint, aut monasteriis ex quo baptizati sunt heserint[19], si non concubinam, non pelicem norint, si in omnibus operibus uigilauerint. non prohibentur huiusmodi ad clericatus sortem assumi, ita sane ut in eis tempora a maioribus constituta seruentur, ne cito quilibet lector, cito accolitus, cito dyaconus, cito sacerdos fiat.

JK 314; H 533b.10-37, M 706 cc 3-5 pt; ID 6.95; IP 3.45 from Laici uero qui*; D 51 c 2 (*Designata - prouenit*)*

---

[1] *om.* A
[2] quidem hoc CLRSWKNDVPZJOGHQ; enim quidem hoc M; hoc quidem B
[3] eccl. reg. CLSWKNDMBVPG; reg. eccl. ZJOG[2]HQ
[4] *corr. fr.* tenere D
[5] *ss* D
[6] sit laicis CLRXWKNDMBPZJOG; laicis sit SVHQ
[7] *ss* K
[8] Id est] Idem P
[9] fid. mil. CLSWKNDMBVPZJOGQ; mil. fid. H
[10] si quis fidelis – post. *in mg.* X[2]
[11] manifestata S
[12] ratio est CLSWKNDBVPZJOGQ; est ratio MH
[13] si CLSWKNDMBVPZJGHQ; sic O
[14] deb. cler. CLSMWNDBVPZJOGHQ; cler. deb. K
[15] ab CLRSWKNBVPZJOGH; de DMQ
[16] prou- CLRSWMKNBVZJOGHQ; peru- DP
[17] sic CLRXWMK[2]BVPZJOHQ; si SKNDG
[18] *corr. from* constit- O
[19] heseserint J

26

Item[1] Maximo et Seuero[2] episcopis. De presbiteris filios generantibus[3] cp. xi[4]

[5]Qui zelo fidei[6] ac discipline ductus[7] non patitur ecclesiam pollui ab indignis presbiteris quos in presbiterio filios asserit[8] procreasse[9]. Quod non liceret[10]

---

[1] Item CRXSK; Idem LWNDMPBVZOGHQA
[2] -ue- *ss* D; *corr. fr.* Seuerino Q
[3] De presbiteris filios generantibus LWKNDBVPZOGHQA; Quod hii qui in presbiterio filios genuerint (generauerint C) remoueri ab officio debeant CRXS
[4] cp. xi CRXSKNDM (DM *after* episcopis); *om.* LWBVPZOGHQA
[5] Qui – est tenore perspecto CLRXSWKNDM; *om.* BVPZOHQA
[6] fidei CLRSKNDM; Dei W
[7] est *add.* LR[2]SW, *om* CRXKNDM
[8] asserit C; a se LXS; asse RW; asseritur KNDM
[9] procreasse CRXKNDM; procrearunt R[2]SW; procreauerunt L
[10] liceret CLRXSW; licere D(*followed by short lacuna*)MKN

exponerem[11] nisi[12] nossem uestram prudentiam legis totius habere noticiam. Et ideo fratres carissimi, libelli qui subiectus[13] est tenore perspecto[14]. Eos qui talia perpetrasse dicuntur[15] iubebitis[16] in medio collocari discussisque obiectionibus[17] que ipsis presbiteris impinguntur. si conuinci potuerint[18], a sacerdotali remoueantur officio, quia qui sancti non sunt. sancta tractare non possunt[19], atque alieni efficiantur a ministerio quod uiuendo illicite polluerunt. Miramur autem hec eorum dissimulare episcopos ut aut cohibere aut nescire esse illicita iudicentur.

JK 315; H 544a.58 - b.15, M 707; ID 6.96 has pt 2 from Eos*, as* BVPZJOGHQA*; cf D 81 c 6, with more at beginning*

---

[11] exponerem CRMKN; exponere LSW
[12] quia *add. and canc.* D
[13] qui subiectus CRXSKNDM; quibus iniectus L; quibus subiectus (*corr. to* lectus) W
[14] tenore perspecto CRKND; tenor profectus L; tenore profecto S; tenore prospecto S²W
[15] Eos qui talia (*om.* LW) perp. dicuntur CLRXWKND; Eos (Hos G) presbiteros (sacerdotes Q) qui in presbiterio filios (*om.* O) procrearunt (-int BZ) BVPZJOGHQA (*cf ID*)
[16] iubebitis CLD²KNBV²ZJOH; uidebitis RXSWMP; debitis D; iubetis VQA
[17] obiect- CLSMKNBVPZJOGHQA; abiect- W
[18] conuinci potuerint CRXKNDM; conuicti fuerint LSWBVPZJOGHQA
[19] quia qui - possunt *in text and also as (cancelled) rubric here* R

27[1]

Idem Rufo et Eusebio Macedonibus episcopis[2]*. Cur re*[24rb]*cepti sint Bonosiani*[3] *et Cathari et Nouatiani*[4]

Sacerdotum summa deliberatio hec fuit, ut quos Bonosius ordinauerat ne cum eodem remanerent. ac fieret non[5] mediocre scandalum ordinati reciperentur. Vicimus[6], ut opinor, ambigua. Iam ergo quod pro remedio ac necessitate temporis statutum est. constat primitus non fuisse. Ac fuisse regulas ueteres, quas ab apostolis aut[7] apostolicis[8] traditas[9] ecclesia[10] Romana custodit, custodiendasque mandat his[11] qui eam audire consueuerunt. Sed necessitas temporis id fieri magnopere postulabat. Ergo quod necessitas[12] pro remedio repperit, cessante necessitate debet utique cessare pariter[13] quod urgebat, quia alius est ordo legitimus, alia usurpatio quam ad presens fieri tempus impellit. Sed canones apud Niceam constituti de Nouatianis[14] fieri permiserunt. Prius ille canon a patribus institutus ponendus[15] est[16], ut possimus aduertere uel[17] quid[18] uel qualiter[19] ab eisdem sensum sit uel preceptum[20]. De his[21]

---

[1] *om.* A
[2] Mac. epp. *in mg.* M
[3] Bonosiani CLRXSKNDMBVP²; Bonosani W; Bonosianis ZJO² GHQ; Bosonianis O
[4] et Cathari (-aris ZJOGHQ) et Nouatiani (-anis ZJOGHQ) CLRXSDMBVPZOGHQ; *om.* KN
[5] *ss* Q
[6] Vicimus CLRSWKNDMPZJOGHQ; Vicinius B
[7] ab *add.* S(*ss*)VP
[8] uiris *add.* DM, *om.* CLRSWKNBVPZJOGHQ
[9] traditatas D; traditas *with lacuna* M
[10] *corr. fr.* -sie D
[11] his CLXSWKNDMBVPGH; iis ZJOQ
[12] temporis *add.* O
[13] pariter CLSWDMKBVPZJOGH; *om.* NQ
[14] -ianis CLRSKNDMVZJOH; -ionis XWBV²PGQ
[15] *corr. fr.* pondus P
[16] est CLSWKNBVPZJOGHQ; *om.* DM
[17] *erasure follows in* J
[18] uel quid CLRSWBVPZJOGHQ; quod KNDM
[19] caliter H

inquit qui nominant se ipsos Catharos, id est mundos[22], et aliquando ueniunt ad catholicam ecclesiam, placuit sancte et magne[23] synodo ut accepta manus impositione sic maneant in clero. Possumus uero dicere de solis hoc[24] Nouatianis[25] esse preceptum nec ad[26] aliarum[27] heresium[28] clericos pertinere. Nam si utique de omnibus ita definirent, addidissent[29], a Nouatianis[30] aliisque hereticis reuertentes debere in suum ordinem recipi. Quod ita non esse, etiam illud maxime quod de Paulianistis dictum est poterit confirmare, a quibus uenientes etiam baptizari precipimus[31]. Nunquidnam cum de Paulianistis iubent[32] omnes qui ab hereticis reuertuntur erunt hoc exemplo baptizandi? Quod cum nullus audeat facere, de ipsis tantum esse preceptum ratio ipsa demonstrat.[33]

JK 303; H 550b.46 - 551a.18 (c 5 pt), M 718; Prol. 128-9 to maneant in clero; *ID 6.350 (insc. distinct)*

---

[20] sit uel preceptum CLRSWKNDMVPZJOGHQ; uel preceptum sit B
[21] his CLSWKNDMBVPOGHQ; iis ZJO[2]
[22] *corr. fr.* inmundos D
[23] sancte et magne CLSWKNDMBVPZJGHQ; magne et sancte O
[24] *ss* D; *before* de solis V
[25] -ionis P
[26] ad *repeated* O
[27] aliarium J
[28] -sium R[2]SWD[2]KNBPZJOGH; -sum CL[2]; -si R; -sim XW[2]; -siarum DV
[29] -di- *ss* C
[30] -ianis CLR[2]XSWKNDMVZJOGH; -ionis RBPQ
[31] -imus CRXSKNDM; -iuntur LWBVPZJOGHQ
[32] iubent CLXSWNBVPZOHQ; iuberent RDM; iuberet K
[33] Explicit *add.* S

A 1. XXXIX ZOSIMVS[1]

[2]i. Quod monachi uel laici nisi per gradus ecclesiasticos non debeant ad summum sacerdotium peruenire

ii. Quod nec Romana sedes contra statuta patrum quicquam potest

---

[1] Cap. Zosimi pape S
[2] *capitulatio om.* ZOHQA; *in* CLRXSWKNDBVP

1[1]

Quod monachi uel laici nisi per gradus ecclesiasticos non debeant ad summum sacerdocium peruenire cap. i[2] [24va]

Zosimus episcopus urbis Rome Hesitio episcopo Salonitano. Hoc autem specialiter[3] et sub predecessoribus nostris et nuper a nobis interdictum constat litteris ad Gallias Hispaniasque transmissis in quibus regionibus familiarius est ista presumptio. quamuis nec Affrica super hoc admonitione nostra habeatur aliena, ne quis penitus contra patrum precepta qui ecclesiasticis disciplinis[4] per ordinem non fuisset imbutus et temporum approbatione diuinis stipendiis eruditus, nequaquam ad summum ecclesie sacerdocium aspirare presumeret, et non solum in eo ambitio inefficax

---

[1] *om.* A
[2] cap. i *here* CLRSWPOQ; *before* Quod KV; *in mg.*H; *om.* XNBZ
[3] specialiter CWNBPZOHQ; spiritaliter K
[4] *in mg.* M

haberetur, uerum etiam ut ordinatores eius carerent eo ordine quem contra precepta patrum crediderant presumendum.
JK 339; H 553a.21-36 (c 1), M 743; ID 5.102; D 36 c 2 from qui ecclesiasticis

2[1]

Idem episcopis Narbonensis ecclesie. Quod nec Romana sedes contra statuta patrum quicquam potest[2]

Contra statuta patrum concedere aliquid uel mutare ne huius quidem sedis potest auctoritas[3]. Apud nos enim[4] inconuulsis[5] radicibus uiuit antiquitas, cui decreta patrum sanxere reuerentiam.
JK 334; CB Varia IB 11 as Hilary; ID 4.226; +C 25 q 1 c 7

[1] *om.* A
[2] Idem - potest CRXKNBVP; Zosimus papa episcopis Narbonensis (-iensis Q) ecclesie ZOHQ
[3] auct. pot. *marked for reversal* O
[4] nos enim CNBPZOH; enim nos K
[5] inconu- CKNBPOH; conu- Z

A 1. XL BONEFACIVS[1]

1[2]

Epistola Bonefacii pape ad episcopos Gallie. De Maximo episcopo diuersis[3] *criminibus accusato*[4] *cap. i*

Bonefacius episcopus ad Gallos. Decreuimus uestram debere intra[5] prouinciam esse iudicium, et congregare[6] synodum ante diem Kalendarum Nouembrium ut si adesse uoluerit presens si confidit ad obiecta respondeat. Si uero adesse neglexerit dilationem sententie de absentia non lucretur. Nam manifestum est confiteri eum de crimine[7] qui indulto et totiens delegato iudicio purgandi se occasione non utitur.[8]
JK 349; H 555 b.36-45, M 747; ID 5.271 (complete letter as BD 1.161), 6.338 (as here); IP 4.105 as ID 5.271; C 3 q 9 c 10 originally as here; more added later

[1] Bonefacius LRXWD(*corr. to* Boni-)MKNV[2]; *om.* CSBVP
[2] *om.* A
[3] di- *ss* O
[4] De - accusato *om.* N
[5] intra CKNBZHQ; inter O
[6] *corr. fr.* -ate H
[7] de crim. *in mg.* M
[8] Explicit *add.* S

A 1. XLI CELESTINVS[1]

[2]i.	Quod nulli sit ultima penitentia deneganda
ii.	Quod nolentibus clericis uel populis nemo debeat episcopus ordinari
iii.	Quod quisque sacerdos canones non debeat ignorare
iiii.	Quod docendus sit populus non sequendus
v.	Quod per gradus ecclesiasticos ad episcopatus debeat officium perueniri
vi.	Non esse ordinandos incestuosos

[1] Capitula Celestini pape S
[2] *capitulatio om.* ZOHQA; *in* CLRXSWKNDMBVP

1

Quod nulli sit ultima penitentia deneganda cap. ii[1] [24vb]

Celestinus uniuersis episcopis per Viennensem et Narbonensem prouinciam constitutis. Agnouimus penitentiam morientibus denegari, nec illorum desideriis annui, qui obitus sui tempore hoc[2] anime sue cupiunt remedio[3] subueniri. Horremus tamen in hoc tante impietatis aliquem repperiri ut de Dei pietate desperet. quasi non possit ad se quouis tempore concurrenti succurrere et periclitantem sub[4] onere peccatorum hominem perdere quo se uelle[5] expediri desiderat et liberari. Quid ergo hoc aliud est quam morienti mortem addere, eiusque animam sua crudelitate[6] ne absolui possit occidere. ITEM. Salutem homini adimit, quisquis mortis tempore penitentiam[7] denegauerit, et desperauit[8] de clementia Dei. qui eum ad subueniendum morienti sufficere uel momento posse non credidit[9]. Perdidisset latro in cruce premium ad Christi dexteram pendens, si illum unius hore[10] penitentia non iuuisset. Cum esset in pena penituit et per unius sermonis promissionem habitaculum paradysi Deo promittente promeruit. Vera[11] ergo ad Deum conuersio in ultimis positorum mente potius est estimanda[12] quam tempore, propheta hoc taliter asserente, Cum conuersus ingemueris, tunc saluus eris. Cum ergo Dominus sit cordis inspector quouis tempore non est deneganda[13] penitentia postulanti, cum illi se obliget iudici, cui occulta omnia nouerit reuelari.

JK 369; H 560a.4-15, Item - *end, 21-38, M 755-6; ID 15.26 (*Verum ergo - *end, as BD 18.1), 15.44 to* promeruit *as BD 18.22; C 26 q 6 c 13 (in the fuller, later form)*

---

[1] cap. ii *om.* DZ; c. *only* P; *in mg.* H
[2] hoc CNDZOHA; hac K
[3] sue cup. rem. LSWBVPZOHA; sue remedio cupiunt $C^2R^2D^2$; remedio sue cupiunt C; sue cupiunt RXKND
[4] sub $CLSW^2B$; *om.* RXWKNDMVPZOHA
[5] uelle RXSWKNMBVPZHA; ille CL(*?after corr.*); uellet R^2O
[6] -ate CKNBZOHQ; -atem A
[7] -tiam CKNBZHA; -tia O
[8] -auit CKNBZOH; -auerit QA
[9] credidit CRXSKNBVP; credit ZOHQA
[10] *ss* O
[11] *corr. fr.* Veni RK
[12] est estimanda CKNBZOHQ; estimanda est A
[13] deneg- LRXSWKNBVPZOHA; neg- C

2

Quod nolentibus clericis uel populis nemo debeat episcopus ordinari cap. v[1]

Nullus inuitis detur episcopus. Cleri, plebis et ordinis consensus et desiderium requiratur. Tunc alter de altera eligatur ecclesia[2], si de ciuitatis[3] ipsius clero cui est episcopus ordinandus[4] nullus[5] dignus quod euenire non credimus poterit[6] repperiri. Primum enim illi reprobandi sunt ut aliqui[7] de alienis ecclesiis merito[8] preferantur. Habeat unusquisque sue fructum[9] militie in ecclesia in qua suam per omnia officia

---

[1] cap. v CLRXSWKNDVPZOQ (DV *before* Quod); *om.* BHA
[2] elig. eccl. CNDBZOHA; eccl. elig. K
[3] ciciuitatis H
[4] ep. ord. CKNBZOHQ; ord. ep. A
[5] sibi *add.* KND, *om.* CRSWBVPZOHA
[6] -erit CXKNBVP; -uerit ZOHA
[7] *corr. from* aliquis O
[8] eccl. mer. CRBPZOHA; mer. eccl. KND
[9] fructum LRXWKNBPZOHA; ? *inserted in mg.* C

[25ra] transegit etatem[10], in aliena stipendia minime alter[11] obrepat, nec alii debitam alter sibi audeat uendicare[12] mercedem. Sit facultas clericis renitendi[13] si se uiderint pregrauari, et quos sibi ingeri ex transuerso nouerint non timeant[14] refutare. qui si non debitum premium uel liberum de eo[15] qui eos[16] recturus est debent habere iudicium[17].
JK 369; H 560b.38-55 (c 5), M 757; ID 5.61; IP 3.7; D 61 c 13

[10] *after corr.* H
[11] minime alter CKNBPZOHQ; alter minime A
[12] uendic- CRXKNBP; uindic- ZOHQ; mendic- A
[13] renitendi CSK²D²ZOHA; remittendis *corr. to* renit- L; remittendi RXWKNDBV?P
[14] non timeant CKBPZOHA; *om.* N
[15] de eo CKNBVPH*; Deo ZOA; *om.* Q
[16] *ss* O
[17] *corr. from* iudicem O

3

Item cuius supra ad episcopos per Apuliam[1] et Calabriam cp. i[2]. Quod quisque sacerdos canones non debeat[3] ignorare[4]

Celestinus uniuersis episcopis per Apuliam et Calabriam constitutis. Nulli sacerdoti liceat canones ignorare. nec quicquam facere quod patrum possit regulis obuiare. Que enim a nobis res digna reseruabitur[5], si[6] decretalium norma constitutorum pro aliorum libitu licentia populis permissa[7] frangatur.
JK 371; H 561a.28-35 (c 1), M 758; ID 6.251 as BD 3.137; D 38 c 4 as here, earlier form shorter

[1] *corr. from* Palliam O
[2] cp. i CRXSDBPZOH; *after* ignorare KN; cap. ii Q; *om.* VA
[3] *corr. fr.* debet K
[4] Quod - ignorare CRXKNBVP; *om.* ZOHA(*with lacuna*)
[5] reseruabitur CKNBPZOH; seruabitur Q; obseruabitur A
[6] *erasure follows* P; patrum *add. and canc.* A
[7] -issa CKNBZOHQ; -issas A

4[1]

Quod docendus sit populus non sequendus cap. iii[2]

Docendus est populus, non sequendus, nosque[3] si nesciunt eos quid liceat quidue[4] non liceat commonere, non his consensum prebere debemus. Quisquis uero conatus fuerit temptare prohibita, sciat[5] censuram sedis apostolice[6] minime defuturam.
JK 371; H 561b.26-31(c 3 pt), M 758; ID 16.14 as BD 15.13; +D 62 c 2 has more

[1] *om.* A
[2] iii CLRXSWBVPZO; iiii D(*before* Quod)KN; *om.* Q
[3] nosque CKNBVPZO; nos quoque HQ
[4] quidue CKNBZHQ; quid O
[5] sciat CRXKNBVP; sentiat ZOHQ
[6] -ice CRKNVPZOH; -icam B

5[1]

Quod per gradus ecclesiasticos ad episcopatus[2] debeat officium[3] perueniri. Ex decretis[4] Celestini pape Galliarum[5] episcopis missis[6]

Ordinatos uero quosdam fratres karissimi episcopos qui nullis ecclesiasticis ordinibus ad tante dignitatis fastigium fuerint instituti contra patrum decreta huius usurpatione qui se hec recognoscit fecisse didicimus, cum ad episcopatum his gradibus quibus frequentissime cautum est debeat perueniri, ut minoribus iniciati officiis ad maiora firmentur. Debet enim ante esse discipulus[7] quisquis doctor esse desiderat, ut possit docere quod didicit. Omnis uite institutio. hac ad id quod tendit se ratione confirmat. Qui minime litteris operam dederit, preceptor esse non potest litterarum. Qui non per singula stipendia creuerit, ad meritum stipendii ordinem non potest peruenire[8]. Solum sacerdo [25rb] cium inter ista rogo uilius est, quod facilius tribuitur, cum difficilius impleatur?

JK 369; H 560a. 39-57, M 756; ID 5.72a; +D 59 c 4

---

[1] *om.* A
[2] -atos W
[3] *ss* C
[4] *corr. fr.* clericis L; cleretis W
[5] -arum CLRSKNPZOH; -iorum BV[2]; -icorum V
[6] Quod - perueniri. Ex - missis LRXSWBVPZOH; Quod - perueniri *as rubric*, Ex - missis *in text* C; Ex - missis. Quod - perueniri KND
[7] *corr. fr.* -ulis Z
[8] *in mg.* H[2]

6[1]

Idem uniuersis[2] episcopis per Viennensem et Narbonensem prouinciam. Non esse ordinandos incestuosos

Tantis[3] Danihel grauatus testimoniis, tanta facinorum accusatione pulsatus, sacrarum ut dicitur uirginum pollutus incesto episcopus asseritur ordinatus. et ut in nostri[4] libellis scrinii[5] continetur quorum ad uos quoque exemplaria direximus in pontificii dignitatem hoc tempore quo ad causam dicendam[6] missis a nobis litteris uocabatur obrepsit. Sacro nomini absit iniuria. Facilius est ut hanc dignitatem tali dando amiserit ordinator quam eam obtineat ordinatus. Cui conuicto[7] sociabitur qui eum sibi[8] credidit[9] largiendo pontificium sociandum. Qualis enim ipse sit, quisquis tales ordinauerit[10] ostendit.[11]

JK 369; H 560b.4-18, M 756 ; +D 81 c 3

---

[1] *om.* A
[2] Idem uniuersis CXKNBVP; Celestinus omnibus ZOHQ
[3] *corr. fr.* Santis L
[4] nostri CWD[2]NBPZOH; nostris LK; uestri R[2]XSV; uestris R; rer'i D
[5] lib. scrin. CRSBPZOH; scrin. lib. KND
[6] *om.* O
[7] conuicto RX(*after erasure*)SKNDBVPZH; conuincto C; coniuncto L; cum uicto W; inuicto O
[8] *ss* Z
[9] -idit CKNBPZOQ; -iderit H
[10] -auerit CRKNBVPO; -arit ZHQ
[11] Explicit *add.* S

A 1. XLII SYXTVS[1]

[2]i. Qui non sint[3] recipiendi ad accusationem sacerdotum
ii. De peregrinis iudiciis
iii. De appellatione
iiii. De pulsatis

[1] papa *add.* X; Incip' capitula Syxti pape S
[2] *capitulatio om.* ZOHQA; *in* CLRXSWKNDMBVP
[3] sunt X

1[1]

Incipiunt decreta Syxti pape. Qui non sint recipiendi ad accusationem sacerdotum[2]

Syxtus episcopus omnibus orientalibus episcopis. Statuentes decernimus ut hii qui non sunt bone conuersationis et quorum uita est accusabilis, uel quorum fides[3], uita et libertas nescitur non possint Domini sacerdotes[4] accusare. Nec uiles[5] persone ad accusationem eorum[6] admittantur. Similiter hii qui in aliquibus criminibus irretiti sunt, uel qui sunt suspiciosi uocem aduersus maiores natu non habeant accusandi, quia suspiciosa uox et inimica ueritatem solet opprimere.
JK +397; H 563.22-27, M 761

[1] *om.* A
[2] Qui non sint (sunt LRX) - sacerdotum CLRXSKNBVP; om. ZOHQ
[3] et *add.* Z, *om.* CRKNBVOH
[4] Domini sac. LRXSWKNBVZOH; sac. Domini C
[5] uiles CNDBZOH; uilis K
[6] eorum CNDBZOH; episcoporum K

2[1]

De peregrinis iudiciis[2]

Peregrina uero iudicia salua in omnibus apostolica auctoritate[3] generali sanctione prohibemus, quia indignum est ut ab externis iudicetur qui prouinciales et a se electos debet habere iudices, nisi fuerit appellatum. Vnde oportet, si aliquis episcoporum super certis accusetur criminibus ut[4] ab omnibus audiatur [25va] qui sunt in prouincia episcopis. Quia non oportet accusatum alibi quam in foro suo audiri.
JK +397; H 563.28-32, M 761; ID 5.260 as Fabianus*, with BD 1.147; C 3 q 6 c 12 to* habere iudices

[1] *om.* A
[2] De - iud. CRXWKNDBVP; *om. with no break* ZOHQ
[3] *after corr.* Z
[4] *ss* K

3[1]

De appellatione[2]

Si quis uero iudicem aduersum sibi senserit, uocem appellationis exhibeat. Appellantem autem non debet afflictio ulla aut detentionis iniuriare custodia. sed liceat appellatori uitiatam causam[3] appellationis remedio subleuare[4]. Liceat etiam in

[1] *om.* A
[2] De app. CXWKNBVP; *om. with no break* ZOHQ
[3] causam CKNBZHQ; causa O
[4] sed liceat – subl. *in mg.* X[2]

causis criminalibus appellare, nec appellandi uox denegetur ei quem[5] in supplicio sententia destinarit.
JK +397; H 563.32-37, M 761

---

[5] quem CKNBZH; que O

4[1]

De pulsatis[2]

Pulsatus ante suum iudicem causam dicat, et non ante suum iudicem pulsatus si uoluerit taceat. Et pulsatis[3] quotiens appellauerint inducie dentur. Si quis ergo iratus crimen aliquod cuilibet temere[4] obiecit[5], conuicium non est pro accusatione habendum sed permisso tractandi spatio id quod iratus dixit per scripturam se probaturum esse fateatur, ut si forte[6] resipiscens que pro iracundia dixit iterare[7] aut scribere noluerit[8], non ut reus criminis teneatur. Omnis ergo qui crimen obicit scribat se probaturum. Reuera ibi semper causa agatur, ubi crimen admittitur. Et qui non probauerit[9] quod obiecit[10], penam quam intulerit ipse patiatur. Placuit etiam ut si episcopus accusatus appellauerit apostolicam sedem. id statuendum, quod eiusdem sedis pontifex censuerit. Hec tamen omnino in sacerdotum causa forma seruetur ne[11] quemquam sententia non[12] a suo iudice dicta constringat. Occurrere quoque quisque fidelium ruinis debet oppressorum et miserorum subsidio, quo ualeant ex releuatione aliene uindicte a se Dei remouere uindictam.[13]
JK +397; H 563.37 - 564.1, M 761; cf BD 16.10 (fragment only)

---

[1] *om.* A
[2] De puls. CRXKNBVP; *om. with no break* ZOHQ
[3] ? *after corr.* C
[4] *in mg.* D
[5] obiecit CXSRBVPZOH; obicit L; obiecerit KND
[6] forte CKNBP; fortasse ZOH
[7] itare O
[8] nol- CNBPZOH; uol- KD
[9] probauerit CKNBZH; probauit O
[10] *corr. fr.* obicit B
[11] ne CKNBOH; nec Z
[12] *ss* B
[13] Explicit *add.* RX

A 1. XLIII LEO

[1]i.	De potestate a Domino beato Petro collata et in eo ceteris apostolis
ii.	De abiciendis familiaribus inimicis
iii.	Sine consensu regio et sacerdotali res non esse tutas
iiii.	Quod in Pascha et Pentecosten[2] baptizandum sit
v.	Vt nullus episcoporum seruum alterius ordinare presumat
vi.	Quod usuras[3] non solum clerici exigere non[4] debeant. sed nec laici[5] [25vb]

---

[1] *capitulatio om.* ZOHQA; *in* CLRXSWKNDMBVP
[2] -osten CLRXSKDBVP; -oste WB
[3] -uras CRXSWKND; -uram LBVP
[4] *ss* C
[5] laici ... clerici *marked for reversal* N

vii.[6] Vt clericus nec suo nec alieno nomine fenus exerceat
viii. Quod non sint habendi episcopi qui nec a clero nec a populo sunt electi
viiii. Quod presbiteri aut[7] dyaconi si in aliquo crimine prolapsi fuerint, non possunt per manus impositionem penitentie remedium consequi
x. Quod diaconi[8] sicut episcopus et presbiter cessare debent ab opere coniugali, non tamen repudiare coniugia
xi. Quod non sit coniugii duplicatio, quando ancilla relicta uxor assumitur
xii. De communione priuatis et ita defunctis
xiii. Quod oporteat[9] eum qui pro illicitis ueniam poscit etiam a multis licitis abstinere
xiiii. Quod penitenti nulla luchra negociationis exercere conueniat
xv. Quod ad militiam secularem post penitentiam nullus redire debeat
xvi. Quod adolescens si urgente[10] quocumque periculo penitentiam gessit, et non se continet, uxoris potest remedio sustineri
xvii. Quod si quis propositum monachi deseruerit publica sit penitentia et satisfactione purgandus
xviii. Quod puelle que non coacte sed uoluntate[11] propria uirginitatis propositum susceperint delinquunt cum nupserint etsi[12] nondum fuerant[13] consecrate
xviiii. De his[14] que consecrate sunt, si postea nupserint
xx. De his de[15] quibus dubium est utrum baptismum perceperint, quod necesse sit ut renascantur
xxi. Vt metropolitanis sua iura seruentur
xxii. Vt nullus inuitis ordinetur episcopus
xxiii. Vt metropolitanus episcopus de electo quem est ordinaturus episcopum referat ad uicarium sedis apostolice
xxiiii. Vt bina per annum prouincialia episcoporum concilia celebrentur, et si res difficilis emerserit, nec fuerit Thessalonicensis episcopi iudicio terminata, ad Romanum episcopum referatur
xxv. Vt si quis episcopus maiorem sedem ambierit, et suam[16] perdat et illam non obtineat
xxvi. Vt nullus alienum clericum sollicitet inuito episcopo suo
xxvii. Vt quisque prelatis obedientiam exhibeat quam exigit a subiectis
xxviii. Quod uiri de captiuitate reuersi debent recipere uxores suas que aliis nupserant
xxviiii. Quod non[17] sit culpabilis qui uxorem capti[18] in[19] matrimonium duxit [26ra]
xxx. Vt uiri de captiuitate reuersi, si non sint offensi intemperantia uxorum recipiant eas si uelint

[6] vi *repeated, so now one out* B
[7] aut CRXBVP; et LWK?NDM; uel S
[8] diaconi CLRSWKNDV^{2}P; diaconus B; -on V
[9] *ss* C
[10] urgente CRKDBV; urguente NM
[11] -te *ss* C
[12] -si *ss* B
[13] fuerant CLRKDMB; sint N
[14] De his CLRKDMBV; Que N
[15] *ss* C
[16] et *add. and canc.* B
[17] non CRWKNB; *om.* D
[18] capti CLRWKNDVP; captiui B
[19] in CRWNDB; *om.* K

xxxi.	Vt mulieres si redire ad priores maritos noluerint excommunicentur
xxxii.	Vt penitentie tempora pro etate et ualitudine temperentur
xxxiii.	Vt hii qui ab hereticis baptizati sunt sola Sancti Spiritus inuocatione firmentur
xxxiiii.	Quod non sit principatus per ambitum aut seditionem occupandus
xxxv.	Non in eligendo episcopo apostolica et canonica decreta uiolentur
xxxvi.	Vt in die Resurrectionis leuitica et sacerdotalis fiat ordinatio
xxxvii.	Vnde supra et ne episcopi nisi in maioribus ciuitatibus constituantur
xxxviii.	De penitentibus in necessitate positis mox reconciliandis
xxxviiii.	Quod loqui non ualentibus prodesse debeant testimonia fidelium
xl.	Quod mane dominico continuato ieiunio sabbati possit fieri ordinatio
xli.	Quid plus habeant episcopi quam corepiscopi uel presbiteri
xlii.	Quod non[20] omnis[21] confessio sit publice facienda
xliii.[22]	De baptismo
xliiii.	Non esse celebrandum baptisma in Epyphania
xlv.	De reuertentibus ab heresi
xlvi.	De stabilitate non mutandorum et discretione temperandorum
xlvii.	De legitimis et non legitimis nuptiis
xlviii.	De castitate ministorum
xlviiii.	De uirginibus incorruptis
l.	De iis qui utrum baptizati sint nescitur
li.	Plusquam unam missam faciendam esse in die[23]

[20] *ss* C
[21] *corr. fr.* omnes B
[22] *no. om. so now one out* X
[23] miss. fac. esse (*om.* L, *ss* D) in die CLRSWDMB; miss. fac. esse X; miss. in die fac. esse K; fac. miss. esse in die N

1

Beatus[1] Leo[2] uniuersis Viennensis prouincie episcopis. De potestate a Domino beato Petro[3] collata. et in eo ceteris apostolis[4]

Ita Dominus noster Iesus Christus humani generis saluator instituit. ut ueritas que antea[5] legis et prophetarum preconio continebatur. per apostolicam tubam in salutem uniuersitatis exiret, sicut scriptum est, In omnem terram exiit sonus eorum et in fines orbis terre uerba eorum. Sed huius muneris sacramentum ita Dominus ad omnium apostolorum officium pertinere uoluit ut in beatissimo Petro apostolorum omnium summo principaliter collocaret. [26rb] ut ab ipso quasi[6] quodam capite dona sua uelut in corpus omne diffunderet ut exortem[7] se[8] misterii intelligeret esse diuini. qui ausus fuisset a Petri soliditate[9] recedere. Hunc enim[10] in consortium[11] indiuidue unitatis assumptum id quod ipse erat uoluit nominari dicendo. Tu es Petrus et super hanc petram edificabo ecclesiam meam ut eterni templi edificatio mirabili munere gratie

[1] Beatus CRXKD(*repeated*)BVPZOHA; *om.* N
[2] papa *add.* ZOHA*, *om.* CLRXSKNBVP
[3] beato Petro (Petrus P) CRXKDBVP; Petro S; Petro apostolo N
[4] De pot. - apost. CRXSKNBVP; De principatu Romani pontificis *in mg.* OA, *in text* HQ
[5] antea CKNBZHA; ante O
[6] a *add.* A, *om.* CKNBZOHQ
[7] exo- CRNDBOHA; exso- KZ
[8] *ss* C
[9] -didate H
[10] autem Q
[11] diuine et *add.* A, *om.* CKBNZOHQ

Dei in Petri soliditate consisteret. hac ecclesiam suam firmitate corroborans ut illam nec humana temeritas posset appetere nec porte inferi contra illam[12] preualerent. Verum hanc petre istius sacratissimam firmitatem Deo ut diximus edificante constructam[13] nimis impia uult presumptione uiolare. quisquis eius potestatem temptat infringere[14], fauendo cupiditatibus[15] suis et id quod accepit a ueteribus non sequendo.
JK 407; M 882-3; ID 5.6; +D 19 c 7

[12] inferi contra illam CRXSKNBP; contra illam inferi ZOHQ; inferi contra eum A
[13] -uctam CKNBZOHQ; -ucta A
[14] infringere CRKNVZOHA; instringere B
[15] -di- *ss* C

2[1]

Idem Anatholio episcopo[2]*. De abiciendis familiaribus inimicis*

Illud sane plurimum michi displicere significo quod inter ditionis[3] tue clericos quidam esse dicuntur qui aduersariorum conibeant[4] prauitati, et uesanie uasis misericordie uasa misceantur. quibus inuestigandis et seueritate congrua cohercendis debet diligentia tua uigilanter insistere, ita ut his quibus prodesse non potuerit correctio non parcat abscisio. Oportet et enim nos euangelici meminissse mandati, quod ab ipsa ueritate precipitur, ut si nos oculus aut pes aut dextera scandalizauerit manus, a compage corporis auferatur, quia melius sit his in secula carere membris quam cum ipsis in eterna ire supplicia. Nam superfluo extra ecclesiam positis resistimus si ab his qui intus sunt in eis quos decipiunt uulneramur. Abicienda prorsus pestifera hec a sacerdotali uigore patientia est, que[5] sibimet peccatis aliorum parcendo non parcit.
JK 531; H 578a.11-30; ID 6.339 as here with inscr.; +C 24 q 3 c 34

[1] *om.* A
[2] Leo episcopus An. ep. *after* inimicis ZOHQ
[3] inter ditionis CLRSW(*corr. fr.* detio-)K^{2}D^{2}BVPZQ; interdictionis XKNDOH
[4] conibeant LRXSKNDBPZOH; coniueant CV(? *after corr.*); conibeatur W
[5] pat. est que CNBZOH; est pat. qui K

3[1]

Sine consensu regio et sacerdotali[2] *res non esse tutas. Item Leonis pape ad Pulcheriam*[3] *Augustam*[4] [26va]

Res omnes aliter tute esse non possunt nisi que ad diuinam confessionem pertinent, et regia et sacerdotalis defendit auctoritas.
JK 448; H 603a.16-19, M 788; +C 23 q 5 c 21

[1] *om.* A
[2] regio et sacerdotali CXSWKNBVP; regni et (*om.* Q) sacerdotii ZOHQ
[3] *corr. from* Pulcherimam O
[4] Sine - tutas. Item - Augustam (angustiam H) CLRXWBPZOHQ; Item - Augustam. Sine - tutas KND; cap. v *add.* HQ

4[1]

Quod in Pascha et Pentecosten baptizandum sit[2]*. cap. v*[3]

Leo uniuersis episcopis per Syciliam constitutis. Duo tempora, id est Pascha et Pentecosten ad baptizandum a[4] Romano pontifice legitima[5] sint[6] prefixa. Vnde quia

[1] *after c 5* H
[2] Quod - sit CRXKNBP; *om.* ZOQA; Idem omnibus episcopis per Campaniam et Picenum (*cf c 5*) H
[3] cap. v CKNBPZOA; *om.* HQ
[4] a CRKNBZQA; ad H
[5] -ima CLSWBVPZOHA; -ime RXKND

manifestissime patet baptizandis in ecclesia electis hec duo tempora de quibus loquuti sumus esse legitima dilectionem uestram[7] monemus, ut nullos alios dies huic obseruantie[8] misceatis.

JK 414; H 611b.20-22 Duo - prefixa*, 613a.50-54 (c 5)* Vnde *– end, M 873; ID 1.197 (mod. and fuller as BD 4.2); De cons. D 4 c 12*

---

[6] sint CXKDBVPZOH; sunt SNV[2]QA
[7] uestram CKBNZOHQ; tuam A
[8] alios dies (*om.* Q) huic obseruantie CKBNZOHQ; obseruantie huic alios dies A

5[1]

Idem omnibus episcopis per Campaniam et Picenum. Vt nullus episcoporum seruum alterius ordinare[2] presumat[3]

Admittuntur passim ad ordinem sacrum quibus nulla natalium, nulla morum dignitas suffragatur. Et qui a dominis suis libertatem consequi minime potuerunt ad fastigium sacerdocii tanquam seruilis uilitas[4] hunc honorem capiat prouehuntur, et probari posse Deo[5] creditur qui domino suo necdum probare se potuit. Duplex itaque in hac parte reatus est, quod et sacrum ministerium talis consortii uilitate[6] polluitur, et dominorum quantum ad illicite usurpationis temeritatem attinet[7] iura soluuntur. Ab his itaque fratres karissimi omnes uestre prouincie abstineant sacerdotes, et non tantum ab his, sed ab aliis etiam qui aut originali aut alicui conditioni obligati sunt uolumus temperari, nisi forte eorum peticio aut uoluntas accesserit, qui aliquid sibi in eos uendicant[8] potestatis. Debet enim esse immunis ab aliis qui diuine militie fuerit aggregandus. ut a castris dominicis quibus nomen eius inscribitur[9] nullis necessitatis uinculis abstrahatur.

JK 402; H 614a.53-b.12 (c 1), M 865; ID 6.64; D 54 c 21 lacks central section and end

---

[1] *om.*A
[2] ordinare CRXSKNBV; ad clericatus officium promovere ZOHQ*
[3] Vt nullus – presumat *in mg.* ZO; *om.* H (*cf c 4*)
[4] seru. uil. CKNVZOH; uil. seru. B
[5] posse Deo CRKNBZO; Deo posse HQ
[6] uilitate CRKNBZO; utilitate HQ
[7] tem. attinet (*corr. fr.* atinet D) CRXKDBV; attinet tem. N; tem. pertinet ZOHQ*
[8] uend- CXKNB; uind- ZOHQ
[9] inscr- CRXKNBV; ascr- ZOHQ*

6

Quod usuras non solum clerici exigere non debeant sed nec laici[1]. cp. iiii[2]

Nec[3] hoc quoque pretereundum esse duximus[4] quosdam lucri[5] turpi[6] cupiditate captos usurariam exercere pecuniam et fenore[7] uelle ditescere. Quod nos ut non dicamus eos qui sunt in clericali ordine[8] constituti, sed et[9] in laicos cedere qui [26vb] Christianos dici se[10] cupiunt[11] condolemus, quod uindicari[12] acrius in eos qui fuerunt[13] confutati decernimus, ut omnis peccandi oportunitas adimatur.

---

[1] Quod usuras (*after* clerici X)- laici CLRXSKDBZOHA; Quod usuras non solum laici sed nec clerici exigere non debeant N
[2] iiii CRK(*before rubric*)NBVQ; *om.* X; iii ZOHA
[3] De L
[4] dux- CKNBZOA*; duc- H; dix- Q
[5] lacri Q
[6] turpi CKNBZA; turpis OHQ
[7] *corr. fr.* fauore L
[8] ordine CRXKNB; officio ZOHA
[9] *om.* K
[10] dici se CRKN; se dici XSBVPZOHQA

JK 402; H 614b.51-59 (c 3), 866; ID 6.65; C 14 q 4 c 8

---

[11] constituti sed – cupiunt *om.* L
[12] *corr. from* uindicta O
[13] -erunt LRXSWKNBPZOHA; -erint C

7

Vt clericus nec suo nec alieno nomine fenus exerceat[1] c. iii[2]

Illud etiam duximus premonendum, ut sicut non suo, ita nec alieno nomine aliquis clericorum exercere fenus[3] attemptet. Indecens enim est crimen suum commodis alienis impendere. Fenus autem hoc solum aspicere et exercere debemus ut quod hic misericorditer tribuimus a Domino qui multipliciter et imperpetuum mansura[4] retribuit recipere ualeamus.

JK 402; H 614b.60-615a.4 (c 4), 866; Br fo. 77; ID 6.66; +D 46 c 10 begins Sicut non suo

---

[1] alieno - exerceat *om.* A
[2] cap. iii CRXKN D(*before* Vt)PZOH[2]Q; cap. ii B; *om.* HA
[3] ex. fen. CKBZOH; fenus N; fen. ex. QA
[4] *corr. fr.* mens- Z

8

Quod non sint habendi episcopi qui[1] nec a clero nec a populo sunt[2] electi cp. i[3]

Leo Rustico episcopo Narbonensi[4]. Nulla ratio sinit ut inter episcopos habeantur qui nec a clericis[5] sunt electi[6] nec a plebibus[7] expetiti nec a prouincialibus[8] episcopis cum metropolitani iudicio consecrati. Vnde cum sepe questio de male accepto honore nascatur, quis ambigat nequaquam istis esse tribuendum, quod non docetur fuisse collatum? Si qui autem clerici ab istis pseudoepiscopis[9] in eis ecclesiis ordinati sunt que ad proprios episcopos pertinebant, et ordinatio eorum consueto iudicio presidentium facta est, potest rata haberi, ita ut in ipsis ecclesiis perseuerent. Aliter autem uana[10] habenda est consecratio[11] que nec loco fundata est nec auctoritate munita.

JK 544; H 616b.28-43 (c 1), M 890-1; ID 5.65 as BD 1.11;+D 62 c 1 (originally only first sentence), C 1 q 1 c 40 has abbrev. vers. of pt 2, from Si qui

---

[1] qui CXKNB; *om.* ZOHA
[2] sunt CXKNB; *om.* ZOHA
[3] cap. i *bef. inscr.* K; *as here* CRXNBZOHA
[4] ep. Narb. LRXWKNBPZOHA; Narb. ep. C
[5] clericis CRKNVPZHA; cleris B; clero O
[6] sunt el. *om.* O
[7] plebibus CKNBOHA; plebus Z
[8] *corr. to* comprouinc. K
[9] p- *ss* H
[10] uana CSKNBZOA; una HQ
[11] habenda est uana *marked for reversal* O

9[1]

Quod[2] presbiteri aut[3] dyaconi si in aliquo crimine prolapsi fuerint, non possunt per manus impositionem[4] penitentie remedium consequi cp. ii[5]

Alienum est[6] a consuetudine ecclesiastica ut qui in presbiterali honore aut diaconii gradu fuerint consecrati, hii pro crimine aliquo suo per manus impositionem

---

[1] *om.*A
[2] nec *add.* N (*om.* CKDBZOH)
[3] aut CRSBVPZHO; et KND[2]; uel D
[4] man. imp. CRKNPZOHQ; imp. man. B
[5] cp. ii CK(*before inscr.*)NBPZOH[2]Q; *om.* DH

remedium accipiant penitendi. Quod sine dubio ex apostolica traditione descendit secundum quod scriptum est, Sacerdos si peccauerit, quis orabit pro illo? Vnde huiusmodi lapsis ad promerendam misericordiam Dei priuata est expetenda secessio, ubi illis si satisfactio fuerit digna sit etiam fructuosa. [27ra]
JK 544; H 616b.44-55 (c 2), M 891; ID 6.67; +D 50 c 67

[6] est CRSBZOHA; est autem KN; autem est D

10

Quod dyaconi sicut episcopus et presbiter cessare debent ab opere coniugali, non tamen repudiare coniugia cp. iii

Lex continentie eadem est altaris[1] ministris que episcopis atque presbiteris. qui cum essent laici siue lectores licito et uxores ducere et filios procreare potuerunt. Sed cum ad predictos peruenerint gradus cepit eis non licere quod licuit. Vnde ut de carnali fiat spirituale coniugium, oportet eos nec dimittere uxores. et quasi non[2] habeant[3] sic habere quo et salua sit caritas conubiorum et cessent opera nuptiarum.
JK 544; H 616b.56-66 (c 3), M 891; Br fo. 77r-v; ID 6.68; IP 3.106; D 31 c 10

[1] et *add.* A
[2] sunt ? *add. and canc.* O
[3] habeant CS^{2}BVPZOHA; ha'nt L; habent RXSKN

11

Quod non sit coniugii duplicatio quando ancilla relicta uxor assumitur cp. v

Ancillam a thoro abicere et uxorem certe ingenuitatis accipere non duplicatio[1] coniugii sed profectus est honestatis. Culpanda sit sane talium negligentia, sed non penitus desperanda, ut crebris cohortationibus[2] incitati quod necessarie expetiuerunt fideliter exequantur. Nemo enim desperandus est dum in hoc corpore constitutus est. Quia nonnumquam quod[3] diffidentia[4] etatis differtur consilio maturiore perficitur.
JK 544; H 617a.29-39 (c 5), M 892; +C 32 q 2 c 11

[1] -ca- *ss* K
[2] coh- CRKNVPZOHQA^2; exh- B; choh- A
[3] quod CLR^{2}XSBVPZOHA; *ss before* nonnumquam K^2; *om.* RKND
[4] nonn. quod diff.] non unquam qui fidentia W

12

De communione priuatis et ita defunctis c. vi

Horum causa Dei iudicio reseruanda est[1] in cuius manu fuit ut talium obitus usque ad communionis remedium[2] non[3] differetur. Nos autem quibus uiuentibus non communicauimus mortuis communicare non possumus.
JK 544; H 617a.40-5 (c 6), M 892; ID 14.60 with inscr. in text; IP 5.118 as ID; C 24 q 2 c 1 as ID

[1] *ss* C
[2] comm. rem. CKNBZHA; rem. comm. O
[3] non CRXSKNB; *om.* ZOHA

13

Quod oporteat eum qui pro illicitis ueniam poscit etiam a multis licitis abstinere c. viii

Aliud quidem est[1] debita iusta reposcere, aliud propria perfectionis amore contempnere. Sed illicitorum ueniam postulantem oportet etiam a multis licitis[2]

[1] *superscr.* A

abstinere. dicente[3] apostolo, Omnia licent sed non omnia expediunt. Vnde si quis penitens habeat causam quam negligere forte non debeat melius expetit ecclesiasticum quam forense iudicium.
JK 544; H 617a.52-60 (c 8), M 892; De pen. D 1 c 65

---

[2] licitis C[2]LSWKNBVPZOHA; *om.* CRX
[3] Domino *add. and canc.* A

14

Quod penitenti nulla lucra negociationis exercere conueniat cp. viiii[1]

Qualitas lucri negociantem aut accusat[2] [27rb] aut arguit, quia est et honestus questus et turpis. Verum tamen penitenti utilius est dispendia pati[3] quam periculis negociationis astringi. Quia difficile est inter uendentis ementisque[4] commercium[5] non interuenire peccatum.
JK 544; H 617a.61-7 (c 9), M 892; ID 6.202 as BD 2.128, 13.25;De pen. D 5 c 2

[1] cp. viiii CKBNZOQA; *om.* H
[2] accusat CRXKNB; excusat ZOHQA
[3] pa A
[4] ementisque CKNBZQA; et ementisque O; et ementis H
[5] commercium CKNBZHA; consortium O

15

Quod ad[1] *militiam secularem post penitentiam nullus redire*[2] *debeat c. x*

Contrarium uero est[3] ecclesiasticis regulis post penitentie actionem redire ad militiam secularem. cum apostolus dicat[4], Nemo militans Deo implicat se negociis secularibus[5]. Vnde non est liber a laqueis diaboli qui se militie mundane uoluerit[6] implicare.
JK 544; H 617b.1-7 (c 10), M 892; ID 15.80 as BD 19.66; De pen. D 5 c 3

[1] ad CKNBZHOQ; *om.* A
[2] nullus redire CRXKDB; nullus (post pen.*here*) redire N; redire non ZOHA
[3] uero est CRXKND; uero omnino est C[2]; est omnino LSBVPZOHA; omnino est W
[4] ap. dicat CKNBZOQ; dicat ap. HA
[5] se neg. sec. LRXSWKNDPZOHA; se sec. neg. CV; neg. se sec. B
[6] uol- CKNBZQA; nol- OH

16

Quod adolescens si[1] *urgente quocumque*[2] *periculo penitentiam gessit et non se continet uxoris*[3] *potest remedio sustineri*[4] *c.xi*[5]

In adolescentia constitutus si urgente aut metu mortis aut captiuitatis periculo penitentiam gessit, et postea timens lapsum incontinentie iuuenilis copulam uxoris elegit. ne crimen fornicationis incurreret, rem uidetur fecisse uenialem si preter coniugem nullam omnino cognouerit. In quo tamen non regulam constituimus sed quod[6] sit[7] tolerabilius estimamus. Nam secundum ueram cognitionem nichil magis ei congruit qui penitentiam gessit quam castitas perseuerans et mentis et corporis.
JK 544; H 617b.8-19 (c 11), M 892-3; C 33 q 2 c 14 to estimamus

[1] si CKNBZOHQ; non A
[2] *in mg.* X[2]
[3] uxoris CKNBZOHQ; *om.* A
[4] -ineri CRBZOHA; -inere K; in' N; sustentari D
[5] c. xi *before* Quod B; *om.* V
[6] quod LRXSWKNDBV[2]P; quid CVZOHQA
[7] sit CKNBPOHQA; si Z

17

Quod si quis propositum monachi deseruerit publica sit penitentia et satisfactione purgandus c.xii[1]

Propositum monachi proprio arbitrio aut uoluntate susceptum deseri non potest absque peccato. Quod enim quis uouit Deo debet et reddere. Vnde qui relicta singularitatis professione ad militiam uel ad nuptias deuolutus est publice penitentie satisfactione purgandus est. Quia etsi innocens militia et honestum potest esse coniugium electionem meliorum deseruisse transgressio est.

JK 544; H 617b.20-9 (c 12), M 893; ID 7.19; IP 3.182; C 20 q 3 c 1

[1] cap. ii *before* Quod B; cap. xiii P

18

Quod puelle que non coacte sed uoluntate propria uirginitatis propositum susceperint delinquunt cum nupserint etsi nondum fuerant consecrate cp. xiii[1] [27va]

Puelle que non[2] parentum coacte[3] imperio sed spontaneo iudicio uirginitatis[4] propositum atque habitum susceperunt[5], si postea nuptias eligunt. preuaricantur. etiam si nondum gratia consecrationis eis[6] accessit. Cuius utique[7] non fraudarentur munere si[8] in proposito permanerent.

JK 544; H 617b.30-7 (c 13), M 893; ID 7.20; C 20 q 1 c 8a

[1] cp. xiii ? *add.* H[2]; *before* Quod B
[2] coacte *add.* O
[3] *ss* B
[4] -r- *ss* C
[5] pre *add. and canc.* O
[6] gr. cons. eis CXKNB; eis gr. cons. ZOHA
[7] utique CRXBZOHA; itaque KND
[8] *followed by an erasure* H

19

De his que[1] *consecrate sunt*[2] *si postea nupserint*[3] *cp. xiiii*[4]

Ambigi non potest[5] magnum crimen admitti ubi et propositum deseritur et consecratio uiolatur. Nam si humana facta non possunt impune calcari. quid de his manebit qui corruperint[6] federa diuina sacramenti?[7]

JK 544; H 617b.38-43 (c 14), om. M; ID 7.21 (insc. var. of this); C 20 q 1 c 8b

[1] iam *add.* GZOHQA, *om.* CXSKDBVP
[2] *ss* C
[3] De – nups. *om.* N
[4] xiiii CRSKNB(*before* De)VZOHQ; *om.* D; xviii A
[5] et *add. and canc.* O
[6] corruperint CKDBZOHA; corrumpunt N
[7] fed. diu. sacr. CRXKNBVP; fed. diuina sacramenta D; fed. diuini sacramenti D; diu. fed. sac. ZOHQ*; diu. sac. fed. A; De his quibus dubium est utrum baptismum perceperint necesse sit ut renascantur *add.* ZOHQ (*but not* A; *cf c 20*)

20

De his de quibus dubium[1] est utrum baptismum perceperint[2], quod necesse sit ut renascantur[3] cap. xv

Si nulla extant[4] indicia inter propinquos aut familiares, nulla inter clericos aut uicinos[5] quibus hii de quibus queritur baptizati fuisse[6] doceantur, agendum est ut renascantur. ne manifeste pereant, in quibus quod non ostenditur gestum, ratio non sinit ut uideatur iteratum. Qui autem possunt meminisse quod ad ecclesiam ueniebant cum parentibus[7] possunt recordari an[8] quod ab eorum parentibus[9] dabatur acceperint[10]. Sed si hoc etiam ab ipsa memoria alienum est, conferendum eis uidetur quod collatum esse nescitur. Quia non temeritas interuenit presumptionis ubi est diligentia pietatis[11].

JK 544; H 617b.44-58 (c 15), M 893; ID 1.238 as BD 4.44; IP 1.238; De cons. D 4 c 113

[1] *suppl. in mg* C
[2] -erunt P
[3] De his - renascantur CRXKNB(cap. xv *before* De)P; De eo ex quo non est certum utrum fuerit baptizatus ZOHA
[4] extant C[2]LSBZOHA; exeant RXKN; ? C
[5] cler. aut uic. CKNBZOHQ; uic. aut cler. A
[6] memorantur uel *add.* A
[7] suis *add.* ZOHQA, *om.* CKNBVP
[8] possunt recordari an CKNBZOHQ; aut A
[9] possunt recordari – parent. *in mg* X[2]
[10] -erint CKNBZOHQ; -erunt A
[11] pietatis CRKNVPZOHA; *om.* B

20A[1]

Cap. i.[2]

Leo episcopus urbis Rome Anastasio episcopo[3] Thessalonicensi. Multum stupeo. frater karissime, sed et primum doleo quod in eum de quo nichil amplius iudicaueras quam quod euocatus adesse differet et executionem infirmitatis obtenderet tam atrociter et tam uehementer poteris[4] commoueri. presertim cum etiam si tale aliquid mereretur, expectandum tibi fuerat quid ad tua consulta rescriberemus[5]. Sed etiam si quod[6] graue intolerandumque committeret. nostra erat expectanda censura ut nichil prius ipse decerneres[7] quam quid nobis placeret agnosceres. Vices enim nostras ita tue credimus[8] caritati ut in partem sis uocatus sollicitudinis, non in [27vb] plenitudinem potestatis[9]. Vnde sicut multum nos ea[10] que a te pie sunt curata letificant[11], ita nimium ea que perperam sunt gesta contristant.

JK 411; H 619a.17-24, sed etiam si - *end 36-45, M 857-8; +C 3 q 6 c 8*

[1] *om.* A
[2] De eo qui euocatus (*corr. from* aduocatus *by expunction* C) adesse distulit et excusationem infirmitatis obtendit *add.* C(*in black in small cramped script*)L (*adding* cap. ii); capitulum i *only* RXSWKNBVPGZOH; Vt metropolitanis sua iura seruentur *add.* V[2]
[3] episcopo C[2]LR[2]SWKNBVPZOH; *om.* CRX
[4] poteris CLRXSWKNBPZOH; potueris C[2]
[5] rescriberemus CKDBZOH; responderemus N
[6] quod LRXWKDBPZOH; quid CSN
[7] decerneres CL[2]RXBPZOH; decernens L; discerneres SKND
[8] credimus LRXSKNDBV[2]O; credidimus CL[2]WVPZHQ
[9] *corr. from* pietatis O
[10] ea CKDBZOH; *om.* N
[11] *corr. fr.* -ent K

21[1]

Vt metropolitanis sua iura seruentur cap. ii[2]

[1] *om.*A

Igitur secundum sanctorum patrum canones Spiritu Dei conditos et totius mundi reuerentia consecratos, metropolitanos singularum prouinciarum episcopos quibus ex delegatione nostra fraternitatis tue cura pretenditur[3] ius tradite sibi antiquitus dignitatis intemeratum habere decernimus[4], ita ut a regulis prestitutis[5] nulla aut negligentia aut presumptione discedant.
JK 411; H 619a.53-62 (c 1), M 858; ID 5.346; +C 25 q 2 c 5

---

[2] cap. ii LRXSWKNBVPGZOH; *om.* C
[3] -tur *ss* K
[4] decernimus CKNBZOQ; decreuimus H
[5] -ut- *ss* O

22[1]

Vt nullus inuitis[2] ordinetur episcopus cap. v[3]

Cum igitur[4] de summi sacerdotis electione tractabitur. ille modis omnibus preponatur quem cleri plebisque consensus concorditer postulauerint[5]. ita ut si in aliam fortasse personam partium[6] se uota diuiserint. metropolitani iudicio is alteri preferatur qui maioribus et studiis uiuatur et meritis tantum ut nullus inuitis et non petentibus[7] ordinetur[8] ne plebs[9] inuita episcopum non optatum aut contempnat aut oderit et fiat minus[10] religiosa quam conuenit cui non licuerit habere quem[11] uoluit.
JK 411; H 619b.22-33 (c 4), M 858-9; ID 5.347; below 3.9.2A; IP 3.6; D 63 c 36 is widely var.

---

[1] *om.*A
[2] inuitis CKNBOH; inuitus ZQ
[3] cap. v *before* Vt B
[4] igitur CRKNB; ergo ZOH
[5] postulauerint CR²XKNBZOQ; lauerint R; postulauerit H
[6] *corr. fr.* spatium H
[7] penitentibus L; *an erasure after* pe- O
[8] episcopus *add.* C, *lacuna here* P, *om.* LRXSWKNBVZOH
[9] ples X
[10] *in mg.* X²
[11] *corr. from* quod C

23[1]

Vt metropolitanus episcopus de electo quem est ordinaturus episcopum[2] referat ad uicarium sedis apostolice cap. vi[3]

De persona igitur consecrandi episcopi et de cleri plebisque consensu metropolitanus episcopus[4] ad fraternitatem tuam referat, quodque in prouincia bene placuit scire te faciat, ut ordinationem[5] rite celebrandam tua quoque firmet auctoritas. que rectis dispositionibus nichil more aut difficultatis debebit affere[6], ne gregibus Domini diu desit cura pastorum. Metropolitano[7] uero defuncto cum in loco eius alius fuerit subrogandus. prouinciales episcopi ad ciuitatem metropolim conuenire debebunt ut omnium clericorum atque omnium[8] ciuium uoluntate discussa[9] ex presbiteris[10] eiusdem ecclesie uel[11] dyaconibus optimus eligatur. De cuius nomine ad tuam

---

[1] *om.*A
[2] -opum CKNBVZH; -opus O
[3] *before* Vt B
[4] episcopus CKBZOH; *om.* N
[5] -ionem CKNBZH; -ione O; Q *uncertain*
[6] *corr. fr.* auf- Z
[7] -anuso O
[8] clericorum atque omnium *om.* O
[9] *corr. fr.* disiussa C
[10] ex pres. *om.* O
[11] ex *add.* ZOH, *om.* CRXSKNBP

noticiam [28ra] prouinciales referant sacerdotes. impleturi uota poscentium cum quod ipsis placuit tibi quoque placuisse[12] cognouerint. Sicut enim iustas electiones nullis dilationibus uolumus fatigari, ita nichil permittimus te ignorante presumi.
JK 411; H 619b.34-55 (c 5), M 859; ID 5.348; D 65 c 4 to cura pastorum, *D 63 c 19 (*Metropolitano - optimus ordinetur*)*

[12] tibi - placuisse *in mg.* Z

24[1]

Vt bina per annum prouincialia episcoporum concilia celebrentur et si res difficilis[2] emerserit. nec fuerit Thessalonicensis episcopi iudicio[3] terminata, ad Romanum episcopum referatur cp. vii[4]

De conciliis autem[5] episcopalibus non aliud indicimus quam sancti patres salubriter ordinauerunt, ut scilicet bini conuentus per annos singulos habeantur. in quibus de omnibus querelis que inter[6] diuersos ecclesie ordines nasci assolent iudicetur. Ac si forte inter ipsos qui presunt de maioribus peccatis nascitur[7]. quod absit, causa que prouinciali nequeat examine definiri, fraternitatem tuam de totius negocii qualitate metropolitanus curabit instruere ut si coram positis partibus nec tuo[8] fuerit res sopita iudicio. ad nostram cognitionem quicquid illud est transferatur.
JK 411; H 619b.56 - 620a.2 (c 6), M 859; ID 4.241; +D 18 c 2

[1] *om.*A
[2] -ilis CKDBPZO; -iles N; -il' H
[3] *ss* Z; *corr. fr.* –cia P
[4] cap. vii *before* Vt B; *om.* D
[5] *ss* Z
[6] inter CKDBZOH; intra N
[7] *om.* O
[8] nec tuo part. *marked for change* H

25

Vt si quis episcopus[1] maiorem sedem ambierit[2], et suam perdat et illam non obtineat c. viii

Si quis autem episcopus ciuitatis sue mediocritate despecta administrationem loci celebrioris ambierit, et ad maiorem se plebem quacumque ratione transtulerit, a cathedra pellatur aliena, sed carebit et propria, ut nec illis presideat quos[3] per auariciam concupiuit nec illis quos per superbiam spreuit. Suis igitur terminis quisque contentus[4] sit, nec supra mensuram iuris sui[5] affectet augeri.
JK 411; H 620a.3-12 (c 7), M 859; BD 1.74; ID 5.103; C 7 q 1 c 31

[1] episcopus CKNBZHA; *om.* O
[2] ambierit CRSKDBVPZO; elegerit N; abierit H?Q
[3] *corr. from* quosubus A
[4] contentus CKNBZOHQ; contemptus A
[5] iuris sui CKNBZH; sui iuris O; iuris suis A

26

Vt nullus alienum clericum sollicitet inuito episcopo suo cp. viiii[1]

Alienum clericum inuito episcopo ipsius nemo suscipiat. nemo sollicitet nisi forte ex placito caritatis id inter dantem et accipientem conueniat. Nam grauis iniurie reus est qui de fratris ecclesia id quod est utilius aut[2] preciosius audet uel abicere uel tenere. Itaque si intra prouinciam res agitur transfugam [28rb] clericum ad ecclesiam suam

[1] cap. viiii *before* Vt B; *om.* D
[2] aut CKDBZOHA; uel N

metropolitanus redire compellat. Si autem longius recessit sui precepti auctoritate reuocabitur. ut nec cupiditati nec ambitioni occasio relinquatur[3].
JK 411; H 620a.13-24 (c 8), M 859; ID 6.69; C 19 q 2 c 1 to suscipiat *only*

[3] -inquatur CKNBZOHQ; -iquatur A

27

Vt quisque prelatis obedientiam exhibeat[1] quam exigit a subiectis cp. xi[2]

Qui[3] scit se quibusdam prepositum non moleste ferat aliquem sibi esse prelatum. sed obedientiam quam exigit etiam ipse dependat, et sicut non uult grauis oneris sarcinam ferre, ita non audeat alii[4] importabile pondus[5] imponere. Discipuli enim sumus humilis et mitis magistri dicentis, Discite a me quia mitis sum et humilis corde et inuenietis requiem animabus uestris. Iugum enim meum suaue est, et onus meum leue[6].
JK 411; H 620a.18-28 (c 10 pt), M 860; +C 2 q 6 c 14 to humilis corde

[1] ob. ex. CRKNVPZOHA; ex. ob. B
[2] xi *om.* A
[3] Qui LRXSWKNBVPZOHA; Quis C
[4] alii CKNBZHA; aliis O
[5] imp. pond. CKNBZOHQ; pond. imp. A
[6] est *add.* ZOHQ, *om.* CRXKNBA

28[1]

Quod uiri de captiuitate reuersi[2] debent recipere[3] uxores suas que[4] aliis nupserant cp.i[5]

Leo episcopus Nicete episcopo Aquileiensi salutem. Cum per bellicam[6] cladem[7] et per grauissimos hostilitatis incursus ita quedam dicatis diuisa esse coniugia. ut abductis in captiuitatem uiris femine eorum remanserint destitute. que uiros proprios aut interemptos putarent aut nunquam a[8] dominatione crederent liberos[9] et in aliorum coniugium sollicitudine cogente transierint. cumque[10] nunc statu rerum auxiliante Domino in meliora conuerso nonnulli eorum qui putabantur perisse remearint. merito caritas tua uidetur ambigere quid de mulieribus que aliis iuncte sunt uiris a nobis debeat ordinari. Sed quia nouimus scriptum quod a Domino iungitur mulier uiro et iterum preceptum agnouimus ut[11] quod Deus coniunxit[12] homo non separet. necesse est ut legitimarum federa nuptiarum[13] redintegranda credamus et remotis malis que hostilitas intulit[14] unicuique id quod legitime habuit reformetur. Omnique studio[15] procurandum est ut recipiat unusquisque quod proprium est.
JK 536; H 621a.8-30 (c 1), M 866-7; ID 8.244a; IP 6.87a; C 34 q 1/2 c 1a

[1] *om.*A
[2] *corr. fr.* leu- Q
[3] accipere Q
[4] *corr. fr.* si Q
[5] Quod - nups. cp. i CRWKD(*om.* cp.i)B(cp. i *before* Quod)VP(*om.* i)ZOHQ; Vt uiri de captiuitate reuersi si non sint offensi intemperantia exorum recipiant eas si uelint N
[6] -c- *ss* H
[7] *ss* O
[8] a CKNBZOQ; *om.* H
[9] liberos LRXWKNBVPZOH; liberandos CL^{2}SV^1
[10] -que *ss* Z
[11] *ss* V
[12] coniunxit CRXKNBV; iunxit ZOH
[13] *ss* Z
[14] *ss* O
[15] stu O

29[1]

Quod non[2] sit culpabilis qui uxorem capti[3] in matrimonium duxit[4] cap. ii [28va]

Nec[5] tamen culpabilis iudicetur, et tanquam alieni iuris peruasor habeatur qui personam[6] eius mariti qui iam non esse estimabatur assumpsit. Sic enim multa que ad eos qui[7] in captiuitatem ducti sunt pertinebant in[8] ius alienum transire potuerunt. Et tamen plenum iusticie est ut hisdem reuersis propria reformentur. Quod si in mancipiis uel in agris aut etiam in domibus ac[9] possessionibus rite seruatur[10], quantomagis in coniugiorum redintegratione faciendum est, ut quod bellica necessitate turbatum est. pacis remedio reformetur?

JK 536; H 621a.31-43 (c 2), M 867; ID 8.191 (insc. sl. var.), 8.244b; IP 6.87b; +C 34 q 1/2 c 1b

---

[1] *om.*A
[2] non CKNBRZOH; *om.* D
[3] *corr. fr.* pati H
[4] duxit CKDBZ; duxerit N; dux' O; H *obsc.*
[5] *corr. fr.* Non V
[6] personam CKNBZH; uxorem O
[7] *ss* K
[8] in CKNBZOQ; *om.* H
[9] ac CKNBZOQ; aut H
[10] *corr. from* forseruatur O

30[1]

Vt uiri de captiuitate reuersi si non sint offensi intemperantia uxorum, recipiant eas si uelint cp.iii

Et ideo si uiri post longam captiuitatem reuersi ita in dilectionem[2] suarum coniugum perseuerent, ut[3] eas cupiant in suum redire consortium, omittendum est et inculpabile iudicandum quod necessitas intulit, et restituendum quod fides poscit.

JK 536; H 621a.44-9 (c 3), M 867; ID 8.193 (insc. sl. var. as BD 9.56), 8.244c; IP 6.87c; C 34 q 1/2 c 1c

---

[1] *om.*A, *after c 31* H
[2] -ionem CLRSWBVP; -ione KNDZOHQ; in dil. *repeated and canc.* H
[3] *ss* H

31[1]

Vt mulieres si redire ad priores[2] maritos[3] noluerint excommunicentur c.iiii

Si autem alique mulieres ita posteriorum uirorum amore sunt capte ut malint his[4] coherere quam ad legitimum redire consorcium, merito sunt notande ita ut etiam[5] ecclesiastica communione priuentur, que de re excusabili contaminationem criminis elegerunt, ostendentes sibimet pro sua incontinentia placuisse quod iusta remissio poterat expiare. Redeant ergo in suum statum uoluntaria redintegratione coniugia, neque ullo modo ad opprobrium male uoluntatis trahatur quod conditio necessitatis extorsit. Quia sicuti he mulieres que reuerti ad uiros suos nolunt impie sunt habende, ita ille que in affectum ex Deo initum redeunt. merito sunt laudande.

*JK 536; H 621a.50 –b.8 (c 4), M 867; ID 8.192 insc. slightly var. as BD 9.57, 8.244d (*Si autem - priuentur *only); IP 6.88; C 34 q 1/2 c 1d*

---

[1] *om.*A
[2] priores CKDBZOH; proprios N
[3] maritos CKNBZOH; uiros (uel maritos *ss*) D
[4] *corr. fr.* has Z
[5] ut etiam CKNBZOQ; etiam ut H

32

Vt penitentie tempora pro etate et ualitudine temperentur cp. vi[1]

Tempora penitudinis[2] habita moderatione constituenda tuo[3] [28vb] iudicio prout conuersorum animos prospexeris esse deuotos, pariter[4] etiam habentes etatis senilis[5] intuitum et periculorum quorumque aut egritudinum respicientes necessitates[6]. In quibus si quis ita grauiter urgeatur[7] ut[8] dum adhuc penitet[9] de salute ipsius[10] desperetur oportet ei per sacerdotalem sollicitudinem communionis gratia subueniri.
JK 536; H 621b.28-38 (c 6 pt), M 868; +C 26 q 7 c 2

---

[1] vi CKNZBOQ; vii H; *om.* DA
[2] plenitudinis L
[3] constituenda tuo CLRXWKNDBVP; constituenda sunt tuo C[2]SV[2]; tuo constituenda ZOHA
[4] -ri- *ss* A
[5] se senilis *with a hole in the leaf in mid-word* O
[6] relinquimus *add. ss* K
[7] -eatur CKNBZOHQ; -etur A
[8] ut CKNBZOHQ; *om.* A
[9] ut *add.* A
[10] ipsius CKNBZOHQ; illius A

33

Vt hii qui ab[1] *hereticis baptizati sunt, sola Sancti Spiritus*[2] *inuocatione firmentur c.vii*

Nam hii qui baptismum ab hereticis[3] acceperunt cum baptizati antea[4] non fuissent sola Sancti Spiritus inuocatione per impositionem manus confirmandi sunt, quia formam tantum baptismi sine sanctificationis uirtute sumpserunt. Et hanc regulam ut scitis seruandam in omnibus ecclesiis predicamus, ut lauachrum semel initum[5] nulla iteratione uioletur. dicente apostolo, Vnus Deus, una fides, unum baptisma. Cuius ablutio nulla iteratione temeranda est. sed ut diximus sola sanctificatio Sancti Spiritus inuocanda, ut quod[6] ab hereticis nemo accipit[7]. a catholicis sacerdotibus consequatur.
JK 536; H 621b.39-53 (c 7 pt), M 868; +C 1 q 1 c 51, here as in later form

---

[1] ab CKNBZHA; ad O
[2] Sancti Spiritus CRXKNB; Spiritus Sancti ZOHA
[3] bapt. ab her. CKNBZOHQ; ab her. bapt. A
[4] antea LRXSWNDBVZOHA; ante CP; anima K
[5] initum CNBZOHA; initium *corr. to* initiatum K
[6] quod CKNBZOQA; apud H
[7] -ipit CNBZOHA; - ip' D; -ipiat K

34[1]

Quod non sit[2] *principatus per ambitum aut seditionem occupandus*

Leo episcopus[3] uniuersis episcopis per Affricam constitutis. Necessarium fuit ut dolorem cordis nostri quo pro dominicorum[4] gregum periculis estuamus datis nunc ad uos litteris promeremus. mirantes tantum apud uos per occasionem temporis impacati aut ambientium presumptionem aut tumultum ualuisse popularem, ut indignis quibusque et longe extra sacerdotale meritum constitutis pastorale fastigium et gubernatio ecclesie crederetur. Non est hoc consulere populo sed nocere, nec prestare regimen sed augere discrimen. Integritas enim presidentium salus est subditorum, et ubi est incolumitas obedientie, ibi sana est[5] forma doctrine. Principatus autem quem

---

[1] *om.*A
[2] sit CKDBZOHQ; *om.* N
[3] episcopus CKNBOHQ; *om.* Z
[4] dominicorum CKDBZOHQ; dominorum N
[5] sana est CKNBZHQ; est sana O

aut seditio extorsit aut ambitus occupauit[6], etiam si [29ra] moribus atque actibus non offendit, ipso tamen inicii sui est perniciosus[7] exemplo. Et difficile est ut bono peragantur exitu que malo sunt inchoata principio. Quod si in quibuslibet[8] ecclesie gradibus prouidenter scienterque curandum est, ut in domo Domini nichil sit inordinatum, nichilque preposterum. quantomagis elaborandum est ut in electione[9] eius qui supra[10] omnes gradus constituitur non erretur? Nam totius familie Domini status et ordo nutabit[11] si quod requiritur in corpore non inuenitur in capite. Vbi est illa beati Pauli apostoli per Spiritum Dei[12] emissa preceptio qua in persona Tymothei omnium sacerdotum Christi numerus eruditur et inde unicuique nostrum dicitur, Manus cito nemini imposueris. neque communices peccatis alienis? Quid est cito manus imponere, nisi ante etatem maturitatis, ante tempus examinis, ante meritum laboris, ante[13] experientiam discipline sacerdotalem honorem tribuere non probatis? Et quid est communicare peccatis alienis nisi talem effici ordinantem qualis ille est[14] qui non meruit ordinari? Sicut enim[15] boni operis sibi comparat fructum qui rectum tenet in eligendo sacerdote iudicium, ita graui semet ipsum afficit dampno, qui ad sue dignitatis collegium sublimat indignum. Non enim in cuiusquam persona pretermittendum est quod[16] institutis generalibus continetur. Nec putandus est honor ille legitimus qui fuerit[17] contra diuine legis precepta collatus. Merito patrum beatorum uenerabiles sanctiones cum de sacerdotum[18] electione loquerentur eos demum idoneos sacris administrationibus censuerunt quorum omnis etas a puerilibus exordiis usque ad perfectiores annos per discipline ecclesiastice stipendia cucurrisset. Vt unicuique testimonium prior uita preberet. Nec potest de eius prouectione dubitari cui pro laboribus multis, pro moribus castis. pro actibus strenuis celsioris loci[19] [29rb] premium debetur. Si enim ad honores mundi sine suffragio temporis, sine merito laboris indignum est perueniri et notari ambitus solent, quos probitatis documenta non adiuuant, quam diligens et quam prudens habenda est dispensatio[20] diuinorum munerum et celestium dignitatum?

JK 410; H 622.12-38, Merito patrum - *end 623.10-18, M 877-8; ID 5.105a; +D 61 c 5 (mod. at beginning, and much added later), +D 78 c 3 (*Quid est - meruit ordinare*), C 1 q 1 c 25 (*Principatus quem - inchoata principio*)*

---

[6] aut *add. and canc.* Z

[7] est pern. CRXBZOH; est pernitios P; pern. est KND

[8] -b- *ss* B

[9] -ne *ss* C

[10] supra CRXBZOH; super KNDP

[11] nutabit CRXSKD^{2}VZOH; mutabit KBP; mutabitur N

[12] *ss* H

[13] tempus *add. and canc.* O

[14] ille est CKNBZOQ; est ille H

[15] *ss* O

[16] in *add.* C^{2}LVPZOHQ, *om.* CRXSKNDB

[17] -erit CLSWBVPZOHQ; -erat RXKND

[18] *corr. from* -ote O

[19] cels. loci CRKNVPZOH; loci cels. B

[20] dispensatio CRBVPZOH; *om.* D; dispositio D^{2}KN

35[1]

Non in eligendo episcopo apostolica et canonica decreta uiolentur[2]

Nec in aliquo apostolica et canonica decreta uiolentur et his ecclesia Domini regenda credatur qui legitimarum institutionum nescii et totius humilitatis ignari non ab infimis sumere incrementum, sed a summis uolunt habere principium, cum ualde iniquum sit et absurdum ut imperiti magistris, noui antiquis et rudes preferantur emeritis.

JK 410; H 623.18-23, M 878-9; ID 5.105b; +D 61 c 8

---

[1] *om.*A
[2] Non in – uiol. *in mg, (four lines earlier* ZOQ*) with no break in text* ZOHQ

36[1]

Vt in die Resurrectionis leuitica et sacerdotalis fiat ordinatio. Ex epistola ad Dyoscorum[2]

Quod die dominico ordinationes sacerdotum celebrantur. non tantum ex consuetudine, sed etiam ex apostolica nouimus uenire doctrina, scriptura manifestante, quod cum apostoli Paulum et Barnaban ex Spiritus Sancti precepto[3] ad euangelium gentibus mitterent predicandum, ieiunantes et orantes imposuerunt eis manus ut intelligamus quanta et dantium et accipientium deuotione curandum sit ne tante benedictionis sacramentum negligenter uideatur impletum[4], et ideo pie et laudabiliter apostolicis morem gesseris institutis si hanc[5] ordinandorum sacerdotum formam per ecclesias quibus Dominus preesse te[6] uoluit etiam ipse seruaueris, ut his qui consecrandi sunt nunquam benedictio nisi in die Resurrectionis dominice tribuatur. Cui a uespere Sabbati inicium constat[7] asscribi que tantis diuinarum[8] dispensationum misteriis est[9] consecrata. ut quicquid[10] a Domino eius insigniis[11] constitutum in huius diei[12] dignitate sit gestum. In hoc mundus[13] sumpsit exordium, in hac[14] per resurrectionem Christi et[15] mors interitum [29va] et uita accepit principium.

JK 406; H 627a.53- b.16, M 779-80; ID 6.71; +D 75 c 5

---

[1] *om.* A
[2] Ex epistola (Exempla D) - Diascorum. Vt - ordinatio ND
[3] ex Sp. sancti prec. CRKNVZOHQ; prec. sancti Sp. B; exp'c sancti prec. P
[4] *after corr.* Z
[5] hanc *repeated and canc.* O
[6] preesse te CRBPZOH; te preesse KND
[7] *corr. fr.* -tant Z
[8] *ss* C
[9] *ss* Z
[10] quicquid CRD²BPZOH; quicumque D; quicquam KN
[11] eius insigniis (*corr. fr.* –ignis XN) LRXWKNDBVPZHQ; est insignius CSV²; eius insignius est D²; in eius insigniis O
[12] diei C²LSWKNDBPZOH; *om.* CRX
[13] *corr. from* mundo O
[14] hac CKDBZOH; hoc N
[15] et CKDBZOH; *om.* N

37[1]

De superiori[2] *epistola ad episcopos Affrice. Vnde supra et ne*[3] *episcopi nisi in maioribus ciuitatibus constituantur*[4]

Superest[5] fratres ut[6] concorditer salubres[7] suscipiatis hortatus, et nichil per contentionem agentes, sed ad omne studium deuotionis unanimes. diuinis et apostolicis constitutionibus pareatis et in nullo patiamini prouidentissima[8] canonum decreta uiolari. Que enim certarum remisimus consideratione causarum antiquis deinceps custodienda sunt regulis, ne quod ad tempus pia lenitate concessimus iusta post ultione plectamus, in eos specialius et propensius commouendi qui in episcopis ordinandis sanctorum patrum statuta neglexerint, et quos refutare debuerint consecrarint[9]. Vnde qui[10] episcopi[11] talem consecrauerint[12] sacerdotem qualem esse non liceat[13] etiam si[14] aliquo[15] modo dampnum proprii honoris euaserint, ordinationis tamen ius ulterius[16] non habebunt, nec unquam ei sacramento intererunt quod neglecto diuino iudicio immerito prestiterunt. Illud sane quod ad sacerdotalem pertinet dignitatem inter omnia uolumus canonum statuta seruari, ut non in quibuslibet locis neque quibuscumque castellis et ubi ante non fuerunt episcopi consecrentur. cum ubi[17] minores sunt plebes. minoresque conuentus presbiterorum cura sufficiat, episcopalia autem gubernacula non nisi in[18] maioribus populis et frequentioribus ciuitatibus oporteat presidere ne[19] quod sanctorum patrum diuinitus inspirata decreta uetuerunt uiculis et possessionibus uel obscuris et solitariis municipiis[20] tribuatur sacerdotale fastigium.

JK 410; H 624.9-26, cf M 880; Prol. 140-1 to ultione plectamus; *ID 5.106 to* debuerint consecrarint*, ID 5.107 to end, ID 5.143 (*Illud sane - *end, with extra phrase as BD 1.32)*

---

1 *om.*A
2 -iori CRKNBQ; -ora ZO
3 ne CKDBP; nec N
4 Unde - constituantur CKNDBP; *om.* ZOHQ
5 Superest CKNBZOQ; Que est H
6 *ss* C
7 -r- *ss* H
8 *corr. fr.* prouidissima Z
9 *corr. to* conseruauerint H
10 non liceat sacerdotem esse *add. and canc.* L
11 ep. qui *marked for reversal* D
12 consecrauerint CRXBPZOH; consecrarint KND
13 sac. qualem esse non lic. *om.* L *but* qualem non liceat esse sacerdotem *later added in mg. for insertion before* consecrauerint L[2]
14 in *add.* NB, *om.* C(*lacuna*)LRXSWKDVPZOH
15 *lacuna* C
16 ult- LSWKDBVPZOH; alt- CRXN
17 *corr. from* ibi C
18 in CXKNBV; *om.* ZOH
19 *ss* Z
20 muncipiis *preceded by* man- *cancelled* H

38[1]

De penitentibus in necessitate positis mox reconciliandis

Leo episcopus Theodoro episcopo Foroiuliensi. His qui in tempore necessitatis et in periculi urgentis instantia presidium penitentie et mox reconciliationis implorant [29vb] nec satisfactio interdicenda est, nec reconciliatio deneganda, quia misericordie Dei nec mensuras possumus ponere nec tempora definire[2], apud quem nullas patitur

---

1 *om.*A
2 def- CKNBZOQ; diff- H

uenire moras conuersio dicente Dei Spiritu per prophetam, Cum conuersus ingemueris tunc saluus eris.
JK 485; H 625b.47 - 626a.2, M 888; ID 15.29a as BD 18.4; +C 26 q 6 c 10a as here

39

Quod loqui non ualentibus prodesse debeant testimonia fidelium[1]

Quod si[2] ita aliqua egritudine aggrauati sunt[3], ut quod paulo ante poscebant sub presenti significare[4] non ualeant, testimonia eis fidelium circumstantium prodesse debebunt. Simul tamen[5] et penitentie et reconciliationis beneficium consequantur. seruata tamen regula canonum paternorum circa eorum personas qui in dominica fide discedendo peccauerunt.
JK 485; H 626a.28-36, M 889; +C 26 q 6 c 10b

---

[1] -ium CKNBZOHA; -ia G. Quod – fidelium *in mg.* ZOQ (*with no break in text* ZO)
[2] Quod si CKNBZOHQ; Si qui A
[3] aggrauati sunt CRXKNBV; fuerint aggrauati ZOHA
[4] -fi- *ss* C
[5] tamen *corr. to* que K

40

Quod mane dominico continuato ieiunio Sabbati possit[1] *fieri ordinatio c.i*[2]

Leo Dioscoro episcopo Alexandrino. Quod patribus nostris propensiore cura nouimus esse seruatum, a uobis quoque uolumus custodiri, ut non passim diebus omnibus sacerdotalis[3] uel leuitica ordinatio celebretur, sed[4] post diem Sabbati eiusque noctis que in prima sabbati lucescit exordio consecrandi eligantur in quibus his[5] qui consecrandi sunt ieiunis ac[6] ieiunantibus sacra benedictio conferatur. Quod eiusdem obseruantie erit si mane ipso dominico die continuato Sabbati ieiunio[7] celebretur, a quo tempore precedentis noctis inicio[8] non[9] recedunt. Quod ad diem resurrectionis sicut etiam in Pascha[10] Domini declaratur[11] pertinere non dubium est.
JK 406; H 627a.39-53, M 779; ID 6.70; D 75 c 4

---

[1] possit CKND(*after* fieri)BZOHQ; prosit A
[2] c.i CKNBZOH^{2}Q; *om.* DHA
[3] sacerdotalibus *corr. from* sacerdotalicabus A
[4] sed C^{2}LSKNDBVPZOHA; *om.* CRX
[5] his CKNBZOHQ; ii A
[6] ac LRXKNBPZOHA; a S; ? C
[7] -nio CRXKNB; -nium ZOHA
[8] inicio CRXSWV2; inicia LKNBVPOHA
[9] *ss* O
[10] in Pascha CKNBZOHQ; *om.* A
[11] declaratur CKDBZOHA; *om.* N

41

Quid plus habeant episcopi quam corepiscopi[1] *uel presbiteri cap. i*[2]

Leo Romane ecclesie et apostolice sedis episcopus uniuersis Germaniarum atque Galliarum regionum[3] episcopis. Quamuis cum[4] episcopis plurima illis ministeriorum communis sit dispensatio, quadam[5] tamen[6] auctoritate ueteris legis, quedam nouelle[7]

---

[1] corep- CRSKBVPZ; coep- NOHQA
[2] i *om.* A
[3] *ss* C
[4] cum CKNBZO^{2}HQ; *om.* O; co A
[5] quadam C?RSKNBVPZOHA; quedam K^2; quoniam (*subs. canc.*) D
[6] *corr. fr.* tam D
[7] nouelle LRSKNDBVPZOHA; nouellis CR^{2}SV^2

et ecclesiasticis regulis sibi prohibita nouerint sicut[8] presbiterorum et diaconorum ac uirginum consecratio. sicut constitutio [30ra] altaris ac benedictio uel unctio. Sic quidem[9] nec erigere eis[10] altaria et ecclesias uel altaria consecrare permittimus. nec per impositiones manuum fidelibus baptizandis uel cum syneresi[11] paraclytum[12] Spiritum[13] Sanctum[14] tradere, nec chrisma conficere, nec chrismate[15] baptizandorum frontes signare nec publice quidem in missa[16] quemquam penitentem reconciliare, nec formatas cuiuslibet[17] epistolas mittere. Hec enim omnia illicita sunt corepiscopis[18] qui ad exemplum et formam lxx discipulorum esse noscuntur. uel presbiteris qui eandem gestant figuram. Quoniam quamquam[19] consecrationem habeant pontificatus tamen apicem non habent. Que omnia solis debere[20] summis pontificibus[21] auctoritate canonum precipitur, ut per hoc et discretio graduum et dignitatis fastigium summi[22] pontificis[23] demonstretur[24], sed neque coram episcopo licere[25] presbiteris in baptisterium introire, nec presente antistite infantem tingere[26] aut[27] signare aut[28] penitentem sine preceptione episcopi sui[29] reconciliare, nec eo presente nisi illo iubente sacramentum corporis et sanguinis Christi conficere nec eo coram posito populum docere uel benedicere aut salutare. nec plebem utique exhortari.
JK+551; H 628.24-41, M 881; ID 6.72; D 68 c 4 var. to apicem non habent *only, where* Hec enim omnia – gestant figuram *was a later addn*

---

[8] et *add.* K
[9] Sic quidem LRSKNBPZHO; Si quidem CV[2]; Sic quod A
[10] eis CKNBZOHQ; *om.* A
[11] syneresi CR[2]B[2]OH; syrenesi L; sineresi RZ; sirenesi X; syrenensi S; unctione A. id est (cum *add.* DZOQ) unctione *ss* CRXSKNDVPOHQ, *in text* L, *in mg.* BZ.
[12] *corr. fr.* paclytum K, *after* Spiritum A
[13] Spiritum CLRXSXBVPOHQA; *om.* KND
[14] Sanctum CRXKNDBVPOHQ; *om.* A
[15] -te *ss* C
[16] in missa CKNBHQA; immissa Z; imissam O
[17] cuiuslibet LXSWNDBVPZOHA; cuilibet CK; cuslibet R
[18] corep- CRKNBPZ; coep- OHQA
[19] pontificatus *add. and canc.* A
[20] -ere CRXKNB; -eri ZOHA
[21] *corr. fr.* sacerdotibus V
[22] summi CKDBZOHA; summis N
[23] pontificis CKNBZOHQ; sacerdotis A
[24] *corr. from* -atur O
[25] licere *repeated* O
[26] tingere CKNBOH; tinguere ZQA
[27] aut (*canc.*) aut B
[28] aut CRXKNB; nec ZOHQA
[29] ep. sui CKNBOHA; sui ep. Z

42

Quod non omnis confessio sit publice facienda c. ii[1]

Leo uniuersis episcopis per Campaniam et Pycenum. Quamuis plenitudo fidei uideatur esse laudabilis, que propter Dei timorem apud omnes erubescere non ueretur. tamen quia non omnium huiusmodi sunt peccata ut ea que penitentiam poscunt non[2] timeant publicare, renouatur[3] tamen inprobabilis consuetudo, ne multi a penitentie remediis arceantur, dum aut erubescunt[4] aut metuunt inimicis suis[5] sua facta reserare[6]. quibus possint legum constitutione percelli. Sufficit enim illa confessio que primum

---

[1] ii CLRSKNBZOH[2]Q; *om.* XHA
[2] *ss* V
[3] renouatur LRXWKNBVPZOHA; remoueatur CSV[2]
[4] -n- *ss* O
[5] *ss* A
[6] a *add.* K

Deo offertur, tunc etiam sacerdoti qui pro delictis penitentium precator accedit[7]. Tunc enim plures ad penitentiam [30rb] poterunt[8] prouocari si populi auribus non publicetur conscientia confitentis.
JK 545; H 630a.2 - b.6, M 864; cf ID 15.167b as BD 19.159; De pen. D 1 c 89

[7] prec. (*corr. fr.* peccator B) acc. CNDBZOHA; acc. prec. K
[8] -erunt CKNBOA; -erint ZHQ

43[1]

De baptismo[2]

Leo uniuersis episcopis per Syciliam[3]. Proprie in morte crucifixi et in[4] resurrectione ex mortuis potentia baptismatis nouam creaturam condit ex uetere ut in renascentibus et mors Christi operetur et uita, dicente apostolo. An ignoratis quia quicunque baptizati sumus in Christo Iesu in morte ipsius baptizati sumus?[5] Consepulti[6] enim sumus cum illo per baptismum in morte ut quomodo surrexit[7] Christus a mortuis per gloriam Patris, ita et nos in nouitate uite ambulemus. Si enim conplantati facti[8] sumus similitudini mortis eius. simul et resurrectionis erimus. Et cetera que latius magister gentium ad commendandum sacramentum[9] baptismatis disputauit. ut appareret ex huius doctrine[10] spiritu regenerandis filiis hominum et in Dei filios adoptandis illum diem et illud tempus electum in quo per similitudinem formamque mysterii ea que geruntur in membris his[11] que in ipso sunt capite gesta[12] congruerent, dum in baptismatis regula et mors interuenit interfectione peccati et sepulturam triduanam imitatur trina dimersio et ab aquis[13] eleuatio resurgentis instar est de sepulchro. Ipsa igitur operis qualitas docet celebrande generaliter[14] gratie diem[15] legitimum[16] eum esse in quo orta est et uirtus muneris et species actionis. Ad cuius rei confirmationem plurimum ualet quod ipse Dominus Iesus Christus postea[17] quam resurrexit[18] a mortuis discipulis suis in quibus omnes ecclesiarum presules docebantur et formam et potestatem tradidit baptizandi dicens, Euntes docete[19] gentes baptizantes eos in nomine Patris et Filii et Spiritus Sancti. De quo utique eos etiam ante passionem potuisset instruere, nisi proprie uoluisset intelligi regenerationis gratiam ex sua resurrectione cepisse. Additur[20] sane huic obseruantie etiam[21] Pentecostes ex aduentu [30va] Sancti Spiritus[22] sacrata sollempnitas, que de Paschalis festi pendet articulo. Et[23] cum ad alios dies alia festa pertineant. hec semper ad eum diem qui resurrectione

[1] *om.* A
[2] De bapt. CRXKNVPZ; *om.* B (*for* ZOHQ *see below*)
[3] Leo uniuersis episcopis per Siciliam de baptismo (de bapt. ZHQ, episcopo O) *as rubric* ZOHQ
[4] in CKNBZOQ; *om.* H
[5] An ignoratis – sumus *in mg.* L[2]
[6] Consep- CKNBZOQ; Cum sep- H
[7] surrexit CKNBOHQ; resurrexit Z
[8] *ss* C
[9] -dum B
[10] *ss* C
[11] his CKNBHQ; iis ZO
[12] sunt capite gesta CKNBZH; gesta sunt capite O
[13] *corr. fr.* aliquis H
[14] *add. in margin.* C
[15] diem CKNVPZOH; diei B?
[16] *lacuna follows* B
[17] poat P
[18] resurr- LRSWBVPZOH; surr- CXKN
[19] *corr. fr.* dicite X; omnes *add.* ZOH, *om.* CRKNBP
[20] autem *add.* KND, *om.* CRXSBVPZOH
[21] etiam LRXSWKNDBVPZOH; et *ss* C
[22] Sancti Sp. CRKBPZOH; Sp. sancti ND
[23] enim *add. and canc.* Z

Domini est insignis occurrit. porrigens quodam modo auxiliantis gratie manum, et eos quos a die Pasche aut molestia infirmitatis aut longinquitas itineris[24] aut nauigationis difficultas interclusit[25] inuitans in[26] quibuslibet necessitatibus impediti desiderii sui effectum dono Sancti Spiritus[27] consequantur. ITEM[28]. Hoc autem nos non ex nostra persuasione defendere sed ex apostolica auctoritate seruare satis idoneo probamus exemplo, sequentes beatum[29] apostolum Petrum[30], qui in ipso die quo omnem credentium numerum promissus Sancti Spiritus repleuit aduentus trium milium populum sua predicatione conuersum lauachro baptismatis consecrauit. Quod sancta[31] scriptura que apostolorum actus[32] continet fideli hystoria docet dicens, His auditis[33], compuncti sunt corde et dixerunt ad Petrum et reliquos apostolos. Quid faciemus uiri fratres? Petrus autem ad illos, Penitentiam, inquit, agite, et baptizetur unusquisque uestrum in nomine Domini nostri Iesu Christi in remissionem peccatorum uestrorum et accipietis donum Sancti Spiritus[34].

JK 414; H 612.b.23 - 613.a.9 to consequantur*, 613a.25- 42 (*Item hoc - *end), M 872, 873; ID 1.45-46 divided as* OHQ*; De cons. D 4 c 13*

[24] *corr. fr.* iten- B
[25] -usit CRKNBV(*ss*)ZOQ; -udit H
[26] in CRKNBVP (*obscure mark of correction here in* K); *om.* D; ut D[2]ZOH
[27] Sancti Spiritus CRXKNBP; Spiritus Sancti H; Sancti ZOQ
[28] *Rubric* OHQ
[29] *om.* P
[30] ap. Petr. CRNDVPZOQ; Petr. ap. SKBH
[31] sancta CXSBVPZOH; sacra KND
[32] actus CKDBZOH; *om.* N
[33] auditis CKDBZOH; audistis N
[34] sancti Sp. CRKNVPZOH; Sp. sancti B

44

Item[1]. Non esse celebrandum baptisma in Epyphania[2]

Si quis autem Epyphanie festiuitatem que in suo ordine debito honore ueneranda est ob hoc existimat priuilegium habere baptismatis, quia hoc quidam putant, quod in eadem die Dominus ad baptismum sancti Iohannis accesserit. Sciat illius baptismi aliam gratiam, aliam[3] fuisse rationem nec ad eandem pertinuisse uirtutem qua[4] per Spiritum Sanctum renascuntur de quibus dicitur. Qui non ex sanguinibus neque ex uoluntate[5] carnis. neque ex uoluntate[6] uiri. sed[7] ex Deo nati sunt. Dominus enim nullius indigens remissione peccati nec querens remedium renascendi sic uoluit bap [30vb] tizari quomodo et[8] uoluit circumcidi[9]. Hostiamque pro se emundationis offerri ut qui factus[10] erat[11] ex muliere sicut apostolus ait, Fieret[12] et sub lege quam non uenerat[13] soluere sed implere[14] et implendo finire, sicut apostolus predicat dicens, Finis autem legis Christus ad iusticiam omni credenti. Baptismi autem sui in se

[1] *after* Epyph. P
[2] bapt. in Ep. CKNBPOHA; bapt. in Ep. Domini LRXSV; in Ep. bapt. Z
[3] aliam CKNBZOHQ; *om.* A. *In* P *p 63 and c 44 ends here, and p 64 (the verso) begins with c 45; the rest of c 44 is in the middle of c 50 (p 65).*
[4] uirtutem qua CRKNVZOHQ; uirtutem quia B; ueritatem quia A
[5] uoluntate CRSBZOHA; uoluptate KND
[6] uoluntate CKNDBOHA; uoluptate Z
[7] *added by* H[2]
[8] et CNDBZOHA; *om.* K
[9] uol. circ. (*corr. fr.* -ile N) CKNBZOQA; circ. uol. H
[10] *corr. fr.* facturus R[2]
[11] erat CKNB; fuerat ZOHA
[12] Fieret CKNBZOHQ; Fiere A
[13] uenerat CRXKNBZ; nouant O; nouerat HQA
[14] implere CKNBOHA; adimplere Z

condidit sacramentum. quia in omnibus primatum tenens se docuit esse principium. Et tunc regenerationis potentiam sanxit. quando de latere ipsius profluxerunt[15] sanguis redemptionis et aqua baptismatis.
JK 414; H 613.b.5-32, M 873-4; ID 1.47; IP 1.18; De cons. D 4 c 14

[15] profluxerunt CKNBZOQ; prefluxerunt H; fluer' A

45

Idem Ianuario episcopo Aquileiensi. De reuertentibus ab heresi

Saluberrimum enim[1] et spiritualis medicine utilitate plenissimum est[2], ut siue presbiteri, siue dyaconi, siue subdyaconi[3] aut cuiuslibet ordinis[4] clerici qui se correctos[5] uideri uolunt atque ad catholicam fidem quam pridem amiserant rursum reuerti ambiunt prius errores suos et ipsos auctores erroris a se[6] dampnatos sine[7] ambiguitate fateantur et[8] sensibus prauis etiam peremptis nulla desperandi supersit occasio. nec ullum membrum talium possit societate[9] uiolari, cum per omnia illis professio propria ceperit obuiare. Circa quos etiam illam canonum constitutionem precipimus custodiri. ut in magno habeant[10] beneficio si adempta[11] sibi omni spe promotionis in quo inueniuntur ordine stabilitate[12] perpetua maneant[13] si tamen iterata unctione[14] non fuerint maculati.
JK 416; H 615a.47-b.2, M 868; ID 6.97; +C 1 q 7 c 21

[1] enim LRXSWBPZOHA; enim *and lacuna* C; est enim KND
[2] est CKDBZOHA; *om.* N
[3] siue subdyaconi CRXKDBVP; uel subdiaconi ZOHA; *om.* N
[4] *corr. fr.* -ines Z
[5] correctos CKNBZHA; correptos O
[6] a se CKNBZOHQ; esse A
[7] omni *add.* KND, *om.* CRXSBPZOHA
[8] *corr. to* ut K
[9] societate CKNBOHA; sociate Z
[10] habeant C²LR² SWDBVPZOHA; habent CRXKN
[11] adempta CKNBVZOA; adepta HQ
[12] -ate CRKDBPZOHA; -ati K²N
[13] perpetua maneant CRXSBPZOHA; permaneant KND
[14] unctione CLRXSWKDVP²; uel tinctione *ss* C; tinctione D²NBVZOH; tictione A

46

Idem[1] Rustico episcopo Narbonensi. De stabilitate non mutandorum et discretione temperandorum[2]

Sicut quedam sunt que nulla possunt ratione[3] conuelli. ita multa sunt que aut pro necessitate temporum aut pro consideratione etatum oporteat temperari, illa semper conditione[4] seruata ut in his que uel dubia fuerint aut obscura id nouerimus sequendum quod nec preceptis euangelicis contrarium nec decretis sanctorum patrum inueniatur aduersum.
JK 544; H 616b.19-27, M 890; Prol. 126; D 14 c 2 as here, not as AL 2.76

[1] Idem CKNBZHA; Item O
[2] De stab. - temp. *in mg. to c 47* G, *in mg to c 46* ZO
[3] ratione CKNBZOHQ; nomine A
[4] etatum - conditione *in mg.* B

47

Idem[1]. De [31ra] *legitimis[2] et non legitimis nuptiis[3]*

Non omnis mulier uiro iuncta uxor[4] est uiri, quia nec omnis filius heres est patris. Nuptiarum autem federa inter ingenuos sunt legitima et inter equales et multo prius hoc ipsum Domino constituente quam initium Romani iuris existeret. Itaque aliud est uxor. aliud concubina, sicut aliud[5] ancilla, aliud[6] libera. Propter quod etiam apostolus ad manifestandam harum personarum discretionem testimonium ponit ex Genesi, ubi dicitur Abrahe, Eice ancillam et filium eius. Non enim heres erit filius ancille cum filio meo Ysaac[7]. Vnde cum societas nuptiarum ita ab inicio constituta sit, ut preter sexuum coniunctionem que haberet[8] in se Christi et[9] ecclesie sacramentum. dubium non est eam mulierem non pertinere ad matrimonium in qua docetur nuptiale non fuisse ministerium[10]. Igitur cuiuslibet loci clericus, si filiam suam uiro habenti concubinam in matrimonium dederit[11], non ita accipiendum est[12] quasi eam coniugato dederit, nisi forte illa mulier et ingenua facta et dotata legitime et publicis nuptiis honestata uideatur. Paterno arbitrio uiris iuncte carent culpa si mulieres que a uiris[13] habebantur in matrimonio non fuerint[14], quia aliud est nupta. aliud concubina[15].

JK 544; H 616b.67 - 617a.28 (c 4), M 891-2; ID 8.74 (pt only).8.139 (inscr. var. as BD 9.1); IP 6.23 as ID 8.74, 6.35 as ID 8.139; +C 32 q 2 c 12

---

[1] Idem CLRXSWBVP; *om.* KN; Item ZOHA; D *has rubric:* Que sint legitima coniugia

[2] nuptiis *add.* HQA, *om.* CKXNBVZO

[3] nuptiis CRXKNBVZO[2]; nuptitiis O; *om.* HQA

[4] mulier (uxor *ss*) L

[5] *corr. fr.* alia Z

[6] *corr. fr.* alia Z

[7] meo Ys. *in mg.* L[2]

[8] haberet CKNBZOHQ; hereret A

[9] et C[2]LRXSWKNBVPZOH; *om.* C; et *with a mark of abbrev.* A

[10] ministerium RXWKNDBVPZO[2]HA; misterium CLSV[2]O

[11] nisi forte illa mulier *add. and canc.* N

[12] acc. est CRSBVPZOHA; est acc. KND

[13] que a uiris *ss* R

[14] fuerint CRSKNDV[2]; fuerunt BVPZO; fuer' A; sic erunt H

[15] N (*mg.*) Iuuenalis. Omne a'i uitium tanto [?] conspectius in se crimen habet quanto maior qui peccat habetur. V' qui maior est in ordine maior sit in crimine et quanto altior gradus tanto grauior casus; *at foot of leaf in small hand* O *adds* Ag. Non habent nuptie in se Christi et ecclesie sacramentum si eas non subsequatur commixtio sexuum. Nec pertinere poterit illa mulier ad matrimonium cum qua docetur non fuisse commixtio sexuum.

48

Idem Anastasio episcopo Thessalonicensi. De castitate ministrorum

Sacerdotum enim tam[1] excellens est electio ut hec[2] que in aliis membris ecclesie non uocantur ad culpam in illis tamen habeantur illicita. Nam cum[3] extra clericorum ordinem constitutis nuptiarum societati et procreationi filiorum studere sit liberum. ad exhibendam[4] tamen perfecte continentie puritatem[5] nec subdyaconibus quidem carnale conubium conceditur. ut et[6] qui habent sint tanquam non habentes. et qui[7] non habent permaneant singulares. Quod si in hoc ordine qui quartus est[8] a capite dignum est custodiri. quantomagis in primo [31rb] uel secundo tercioue seruandum est, ne aut

---

[1] tam CKNBZHQ; eam A; ta O

[2] *ss after* que Z

[3] cum CKDBZOHA; *om.* N

[4] -am CKNBZHA; -um O

[5] -u- *ss* C

[6] et CKDBZOHA; *om.* N

[7] habent - et qui *om.* A

[8] est CKNBOHA; *om.* Z

leuitico aut presbyterali honore. aut episcopali excellentia quisquam idoneus estimetur. qui[9] se a uoluptate luxurie necdum[10] refrenasse detegitur[11].

*JK 411; H 619b.3-21, M 858; ID 6.98 (cf ID 6.221 as BD 2.148); IP 3.100 (*Ad exhibendam tamen – singulares *only); D 32 c 1*

[9] a *add.* A
[10] *Z microfilm omits fos 51v-2 from here, and resumes at 52v in 1.45.1 below.*
[11] detegitur CKNBZOHQ; detetigitur A

49

Idem uniuersis episcopis per Affricam. De uirginibus incorruptis

De his autem que in sacro uirginitatis proposito constitute barbaricam pertulere uiolentiam et integritatem pudoris non animo sed corpore perdiderunt. ea nobis uidetur seruanda moderatio ut neque in uiduarum deiciantur gradum, neque in sacrarum et[1] perseuerantium uirginum numero censeantur. Quibus si in omnibus uirginalibus perseuerant. et castimonie soliditatem mente custodiunt, sacramentorum non est neganda communio. Quia iniustum est illas in eo uel argui uel notari quod non uoluntas admisit sed uis hostilis eripuit.

JK 410; H 624.33-39, om. M; ID 7.87 (insc. variant as BD 8.69)

[1] et CKNBOHQ; *om.* A

50

Idem Leoni[1] Rauennensi episcopo[2]. De his qui utrum baptizati[3] sint nescitur

Cum itaque baptismi sui nichil recordetur qui regenerationis est cupidus. nec alter attestari[4] de eo[5] possit qui sciat consecratum[6]. nec ille qui consecratur. scimus quidem inexpiabile[7] esse facinus. quotiens iuxta hereticorum dogma contra sanctorum patrum instituta cogitur aliquis lauachrum quod regenerandis semel tributum est bis subire. apostolica reclamante sententia. que nobis unam predicat in Trinitate deitatem, unam in fide confessionem, unum in baptismate sacramentum. Sed in hoc nichil[8] simile formidatur, quoniam non potest in iterationis crimen uenire quod factum esse omnino nescitur. Atque ideo quotiens persona talis inciderit[9], solita primum examinatione discutite. et longo tempore nisi forte supremus finis immineat indagate. utrum nemo penitus sit qui testimonio suo iuuare possit ignorantiam nescientis. et cum constiterit[10] hunc qui baptismatis indiget sacramento sola inaniter suspicione prohiberi[11], accedat [31va] intrepidus ad consequendam gratiam. cuius in se nullum scit esse uestigium. Nec uereamur[12] huic ianuam salutis aperire[13] quam nunquam ante docetur ingressus.

JK 543; H 626b.26-55, M 876; ID 1.48; De cons. D 4 c 112

[1] Leoni CRXSKBVPNOQA; *om.* W; Leonis H
[2] Rau. (Rauanensi O) ep. LRXKNBVPOHA; ep. Rau. C; Rauannensi S; ep. Leo Nirauensiensi W
[3] utrum bapt. CKDBOHA; bapt. utrum N
[4] att- CKNDBHA; ast- O
[5] de eo CD(*before* att.)KBOHA; *om.* N
[6] P *adds here:* fuisse rationem – aqua baptismatis (*from c 44, qv)*
[7] inexpiabile CKNBOH; inexpiabilem Q; inexpugnabile A
[8] nichil CKNBOQA; *om.* H
[9] inciderit LRXSWKNBVPOHA; incederit C
[10] con- *ss* K
[11] prohiberi CKDBOHA; inhiberi N
[12] uereamur CLWNBVPOHA; uereantur RXSKD
[13] *corr. fr.* accipere C

51

Idem Dyoscoro Alexandrino episcopo. Plusquam unam[1] missam faciendam esse[2] in die

Necesse est autem ut quedam populi pars sua deuotione priuetur si unius tantum misse more seruato[3] sacrificium offere non possunt nisi prima diei parte conuenerint. Studiose[4] ergo fraternitatem tuam familiariter admonemus, ut quod nostre consuetudini ex forma paterne traditionis insedit. tua quoque cura[5] non negligat, ut per omnia nobis fide et actibus congruamur[6]. Propter quod remeante filio nostro Possidonio presbitero hanc ad dilectionem tuam epistolam dedimus perferendam, qui nostris processionibus atque[7] actionibus frequenter interfuit, et totiens ad nos missus quid in omnibus apostolice sedis auctoritas teneret[8] agnouit.[9]

JK 406; H 627b.46-62, M 780; ID 2.87; De cons. D 1 c 51

A 1. XLIV HYLARIVS

1

[10]Vt ea que illicite episcopus[11] uel decessor eius ordinauit ab eo qui superest emendentur[12]

Hylarius episcopus ecclesie[13] catholice[14] urbis Rome synodo presidens dixit. Quod quis commisit[15] illicite, aut[16] a[17] decessoribus suis inuenit admissum, si proprium periculum uult uitare dampnabit. Nos enim in nullo uolumus[18] seueritatem ultionis exercere. Sed qui in causis Dei uel contumacia uel in aliquo excessu deliquerit aut ipse quod perperam facit abolere noluerit ipse quicquid in alio non resecauerit inueniet. Quod ut deinceps possit tenacius custodiri, si placet omnes sententias et subscriptiones proprias[19] commodate, ut[20] synodali iudicio[21] aditus claudatur illicitus.[22]

JK i.76; H 630b.12-23 (c 4a), M 923; C 35 q 9 c 3, of which the end from uitare dampnabit *is a later addn*

---

[1] *ss* R^2
[2] esse CRXKDVOA; *om.* NBP; H *obsc.*
[3] more seru. CRKNDVPOHA; seru. more B
[4] -e *ss* C
[5] cura CKNBVHA; *om.* O
[6] -amur LRXSWK?NBVPOHA; -amus CD
[7] atque CKNVPOHA; et B
[8] auct. teneret (-t *ss* C) CRXWBVPOHA; ten. auct. KND
[9] Explicit *add.* LRXS
[10] Hilarius *add.* LRXW; Hylarius papa *add.* S
[11] *ss* O
[12] -entur CLRWKBVPOQA -etur XNDO[2]
[13] ep. eccl. CWNDBOHA; eccl. ep. K
[14] ca *add. and canc.* N
[15] quis comm. CLRXSBVPOHQ; quid comm. W; comm. quis KND; commisit A
[16] aut CKNBOHQ; *om.* A
[17] a CKDBOHA; *om.* N
[18] uol- CKNBOHQ; nol- A
[19] *ss* V^2
[20] in *add. ss* K
[21] iudicio CRXKNBV; concilio OHQA
[22] Explicit *add.* S

A 1. XLV SIMPLICIVS

1

Simplicius papa[1]. Vt nullus episcopus sibi eligat successorem cap. v

Preterea fratres noua et inaudita sicut ad nos missis de Hyspaniis epistolis sub certa relatione peruenit, in quibusdam locis peruersitatum semina subinde nascuntur. Denique non nulli episcopatum qui non nisi [31vb] meritis precedentibus datur non diuinum munus sed hereditarium putantes esse compendium et credunt sicut res caducas atque mortales ita sacerdotium uelut[2] legatorio aut[3] testamentorio[4] iure posse dimitti. Nam plerique sacerdotes in mortis confinio constituti locum suum feruntur aliis designatis nominibus subrogare. Scilicet ut non legitima expectetur electio. sed defuncti gratificatio pro populi[5] habeatur assensu[6], quod quam[7] graue sit[8] existimatis. Atque ideo si placet[9] hanc [10]licentiam generaliter[11] ecclesiis auferamus.

Recte Hilarius; JK i.76; H 630b.36-54, M 923-4; ID 5.104 as Hilarius

[1] Simplicius papa CLRXSWVP; Simplicius KNDB; *om. without indication of attribution* OHQA
[2] uelut CKNBOQA; uel H
[3] aut CKNBOQ; uel H; *om.* A
[4] -orio CKNBQ-; -ario OHA
[5] pro populi CRXSOHQ²; populi LWKNDBVP; propuli QA
[6] *corr. from* consensu O
[7] quam CLSWK²D²BVPOHA*; cum RXKND
[8] sit CKDBOHA; *om.* N
[9] si placet *add. ss* V², etiam *add.* OHQA*, *om.* CRXKNB
[10] Z *microfilm resumes*
[11] omnibus *add.* S, *om.* CRXKNMBPZOHA

2

Simplicius papa Iohanni Rauennati[1]

Si quid esses intuitus[2] ecclesiastice discipline uel siquid apud te sacerdotalis modestie teneretur, non plectibiles perpetrarentur excessus. A quibus si nullo te paternarum regularum poteras continere precepto, saltem sancte[3] memorie predecessoris tui fueras reuocandus exemplo. Qui cum faciendo presbiterum minus deliquisset inuitum, senserat tamen dignum pro tali usurpatione iudicium. Vbi ista didicisti que in fratrem et coepiscopum nostrum Gregorium non electione sed inuidia perpetrasti quem inexcusabili uiolentia protrahi ad te passus es atque uexari[4], ut ei honorem[5] tantum non per animi[6] tranquillitatem sed per amentiam sicut dicendum irrogares. Neque enim talia potuissent fieri sanitate consilii. Nolumus exaggerare quod gestum est, ne cogamur iudicare quod dignum est. Nam priuilegium meretur amittere[7] qui permissa sibi abutitur potestate. ITEM IPSE[8]. Denunciamus autem quod si post hac quicquam presumpseris, et aliquem seu episcopum seu presbiterum seu dyaconum inuitum facere[9] forte[10] credideris, ordinationes tibi Rauennatis[11] ecclesie uel Emiliensis noueris auferendas[12].

JK 583; M 931; ID 5.140 to abutatur potestate *as BD 1.29; D 74 c 7 (*Vbi ista - *end), C 25 q 2 c 23 (*Denunciamus - *end)*

[1] *mg.* C; -n- *ss* R
[2] *corr. fr.* inuitus Z
[3] sancte CKNBZHQA; *om.* O
[4] *corr. to* -are K
[5] -orem CKNBZHQA; -ore O
[6] per animi CLRWK²D²BZOHQA; paramini KN; perarimini D
[7] amittere CKNBZHQA; admittere O
[8] ipse *ss* V; *rubric to new section in* HQO; QA *add.* Ex decretis Gelasii pape, A *continues* de autenticis et apocrifis scripturis
[9] inu. facere CLRWKNVZ²; facere inu. B; inuitum P; inuitum faceret ZOHQA
[10] *om.* P
[11] -n- *ss* C; -ena- R
[12] Explicit *add.* RXSW; C *has an illeg. marg. add., beginning with* N (*at least 5 words*)

A 1. XLVI GELASIVS[1]

[2]i. Que scripture sint autentice et que apocriphe
ii. Quod non possit uenia dari in errore duranti [32ra]
iii. Non esse iterum disputandum contra heresim ante dampnatam
[3]iiii. De institutis ecclesiasticis pro temporum qualitate moderandis
v. Vbi nulla urget necessitas instituta patrum non esse uiolanda
vi. Vt cum defuerint cleri, de monachis eligantur
vii. Vt nulla precia de baptizandis et consignandis fidelibus exigantur[4]
viii. Non debere fieri baptisma preter Pascha et Pentecosten nisi necessitas cogat
viiii. Ordinationes non esse faciendas nisi in ieiunio quatuor temporum
x. Ne illiteratus uel membro imminutus ad clerum promoueatur
xi. De tricennali possessione
xii. De promotione monachorum nouiter conuersorum uel laicorum
xiii. Ne dyaconi baptizent sine episcopo uel presbitero
xiiii. De tempore consecrandarum uirginum
xv. De non uelandis uiduis ab episcopo
xvi. De non recipiendis seruis ad clerum
xvii. Non esse commitenda mysteria uexatis demone uel passione
xviii. De uirginibus propositum uiolantibus
xviiii. De diuidendis redditibus ecclesie
xx. In potestate episcopi facultates ecclesie esse[5] debere
xxi. De his qui intra anni spacium causam suam coram excommunicatoribus suis[6] non peregerint.et si obstinato animo sine communione defuncti fuerint
xxii. De his qui proficere noluerint
xxiii. Item de tricennali possessione
xxiiii. Ne quis[7] de re in ligitio posita sinatur exigere pensiones donec iuridico examine diffiniatur
xxv. De statu parrochiarum qui perpetue etatis firmitate durauit non mutando
xxvi. De his qui alieno iuri debiti absque dominorum suorum licentia[8] clerici fiunt uel etiam ordinantur
xxvii. De eodem
xxviii. Item de eodem
xxviiii. Vt si de spaciis de quibus memoratur orta contentio diffinitio certa processit, intemerata seruetur. Si autem nichil constiterit terminatum pars que fidit prebeat sacramentum
xxx. De his qui ad presbiterium uenire detrectant

---

[1] Incipiunt capitula Gelasii pape S
[2] *capitulatio om*. ZOHQA; *in* CLRXSWKNDMBVP
[3] *cc. 4-5 reversed* B
[4] *corr. fr.* elig- B
[5] non *add.* N, *om.* CKDB
[6] *ss* C
[7] Ne quis CLRD²BP; Qui KN; *om.* D
[8] dom. suorum lic. CRWKDBP; lic. dom. suorum N

xxxi. De eo quod sicut ad sacerdocium ecclesiastica [32rb] disciplina debiles corpore non patitur uenire ita et si quis in eo actu fuerit constitutus ac[9] fuerit sauciatus amittere non potest quod sanus accepit
xxxii. De uiduarum causis ab episcopis[10] impensius exequendis
xxxiii. De baptizandis et de his que in die dedicationis offeruntur
xxxiiii. De seruis ad ecclesiam fugientibus[11]
xxxv. Quod iura ecclesiarum non sint turbanda ac priuilegia que metropolitanis uel prouincialibus episcopis decreuit antiquitas non esse frangenda
xxxvi. Quod decessorum statuta si iusta sint seruanda sunt, si iniusta corrigenda
xxxvii. Quod nichil perit in ecclesiasticis utilitatibus si aliena reddantur
xxxviii. De legibus principum que in negociis hominum custodiuntur, circa reuerentiam beati Petri multo magis custodiendis
xxxviiii. De sacramento integre percipiendo[12]
xl. De desolatis auxilio proprie defensionis et de his qui pro infirmitate etatis suis[13] actibus prodesse non possunt
xli. De libertate clericis dominorum benignitate concessa per oppressionem heredum non auferenda
xlii. De his qui clericos per uiolentiam[14] opprimunt
xliii. De episcopo quem clerici sui graui necessitate uexari dicebant
xliiii. Quod subueniendum sit a Romano pontifice his qui eius remedia sperant in suis negociis
xlv. Quod iusta dispensatione sit seruandum testatoris arbitrium
xlvi. De quodam qui ad basylicam confugerat[15]
xlvii. Quod communione sint priuandi qui humanis legibus calcatis et religione abiecta ecclesiastica priuilegia calcare contendunt
xlviii. Quod non sit eundum contra pontificalia constituta[16]
xlviiii. Quod irreligiosum[17] sit et execrabile si quisquam in sua tuitione susceptos fideliter et sancte non educauerit
l. Vt quilibet nisi pura conscientia ad sacrosanctam religionem non audeat peruenire
li. Vt qui ecclesias uiolasse perhibentur accessu earum indigni iudicentur
lii. De his qui ad ecclesiam confugerint[18] non absque sacerdotis licentia retrahendis
liii. Quod pia solicitudo[19] episcopi commodis egentium non sit neganda [32va]
liiii. De quodam seruo ecclesie qui ausu temerario molitus fuit condere paginam testamenti
lv. De culpa non iterum punienda
lvi. De rebus ecclesie in quattuor partes diuidendis

---

[9] ac CLRWKNDVP; aut B
[10] -opis CKDBP; -opo N
[11] fug- CKDMB; confug- N
[12] percipiendo LSWKNDBVP; custodiendo (uel (*om.* R) percipiendo *ss* CR) CR^{2}X; custodienda R
[13] suis CL^{2}RXSWBVP; sue is L; sue KNDM
[14] cler. per uiol. LRXSWKNDBVP(*corr. fr.* viontiam); per uiol. cler. C
[15] -erat LRXSWKNDBVP; -erit C
[16] constituta CLRXSWP; instituta KNDMBV
[17] ir- *ss* C
[18] -erint CRXSWKBP; -erunt NDM
[19] -do *ss* C

lvii. De prediis[20] ab ecclesia[21] alienatis ecclesie restituendis
lviii. De quodam seruo qui ad ecclesiam confugerat

[20] prediis CLSWKNDBV; presidiis RX
[21] -c- *ss* C

1

Ex decretis[1] Gelasii pape. Que scripture sint autentice et que apocriphe[2]

Post propheticas atque euangelicas et apostolicas[3] scripturas quibus[4] ecclesia catholica[5] per gratiam Dei fundata est. etiam illud intimandum putauimus quod quamuis uniuerse per orbem catholice ecclesie unus thalamus Christi sit[6]. sancta tamen Romana catholica[7] et apostolica[8] ecclesia nullis synodicis[9] constitutis ceteris ecclesiis[10] prelata est. sed euangelica uoce Domini et Saluatoris nostri[11] primatum obtinuit, Tu es Petrus, et super hanc petram edificabo ecclesiam meam et cetera. Cui data est etiam[12] societas beatissimi Pauli apostoli[13] uasis[14] electionis. qui non diuerso sicut heretici[15] garriunt sed uno tempore, uno eodemque die gloriosa morte cum Petro[16] in urbe Roma sub Cesare Nerone agonizans coronatus est. Quamuis[17] aliud fundamentum nemo possit ponere preter id quod positum est. quod est[18] Christus Ihesus. tamen[19] edificationem[20] eadem sancta Romana ecclesia post illas ueteris uel noui testamenti quas[21] regulariter suscepimus etiam suscipi non prohibet scripturas, id est sanctam synodum Nycenam cccxviii patrum mediante Maximo Constantino augusto[22], sanctam synodum Ephesinam in qua Nestorius dampnatus est, consensu beatissimi[23] Celestini pape, mediante Cyrino[24] Alexandrine sedis antistite et Archadio ab Italia destinato, sanctam synodum Calcedonensem mediante Martiano augusto et Anatholio Constantinopolitano episcopo, in qua Nestoriana et Eutichiana heresis

[1] Decretis CNDBZOHA; Decerptis K
[2] Que - apocr. CKNBVP; De autenticis (autencinis O) et apocrifis (-isis OQ) scripturis *in mg.* ZOH (H *before* Ex - pape *above*), *in text* Q, *with* Ex - Gel. *following*; *whole inscr. and rubric before 1.45.2* A
[3] atque eu. et ap. CKNBP; et eu. atque ap. ZOA; et ap. atque eu. HQ
[4] quibus CX[2]KNBZHA; *om.* O
[5] quibus cath. eccl. *in mg.* X[2]
[6] sit LRXSWKNBVPZHOA; sint C
[7] *add.* Q (*mg.*), *om.* A
[8] cath. et apost. *ss* C
[9] -icis CRKNBPO[2]; -ocis ZHQA; -is O
[10] cet. eccl. CKNBZOA; ecc. cet. HQ
[11] te *add.* A
[12] etiam CKNBZHQA; *om.* O
[13] *ss* SHQO
[14] *corr. fr.* uas H
[15] heret- CKNBOHA; herit- Z
[16] petus A
[17] -uis *ss* C
[18] est C[2]LXSWKNBPZOHA; *om.* CR
[19] tamen CRNDBZOHQ; tamen ad K; cum A
[20] -ionem CKNBZO[2]HQ; -ionis O?; -ione A
[21] post illas ueteris - quas *in mg.* V
[22] augusto CLRS(*before* Const.)XKNZOHA; augustino W. Nicenam cccxviii - augusto *in small cramped script over an erasure* C; CL(*mg.*) *add*: in qua Arrius hereticus condempnatus est. Sanctam synodum Constantinopolitanam mediante Theodosio (Thod- L) seniore augusto in qua Machedonius hereticus (*om.* L) debitam condempnationem excepit *(cf Gratian), om*. RXWKNBPZGOHQA
[23] beatissimi CKDBZOHA; *om.* N
[24] Cyrino CRXKNBP; Cyrillo ZOHA

[32vb] simul cum Dyoscoro[25] eiusque complicibus dampnate sunt. Item opuscula[26] Cecilii,[27] Cypriani martyris et Carthaginiensis episcopi[28]. Item opuscula beati Gregorii Nazannensis[29] episcopi. Item opuscula beati Basilii[30] Capadocii episcopi[31]. Item opuscula beati Athanasii[32] Alexandrini episcopi. [33]Item opuscula beati Iohannis Constantinopolitani episcopi. Item opuscula beati Theophyli[34] Alexandrini episcopi. Item opuscula beati[35] Hylarii Pictauiensis[36] episcopi. Item opuscula beati Ambrosii Mediolanensis episcopi. Item opuscula beati Augustini Ypone Regiensis episcopi. Item opuscula beati[37] Ieronimi presbiteri. Item opuscula beati Prosperi uiri religiosissimi. Item epistola beati Leonis pape ad Flauianum Constantinopolitanum episcopum[38] destinata[39] cuius[40] textus[41] quispiam si usque[42] ad unum iota disputauerit[43] et non eam in omnibus uenerabiliter receperit[44], anathema sit. Item opuscula atque tractatus omnium patrum orthodoxorum[45] qui in nullo a sancte Romane ecclesie[46] consortio deuiarunt. nec ab eius[47] fide uel predicatione seiuncti sunt, sed ipsius communionis per[48] gratiam Dei usque in ultimum diem uite sue fuere participes legendos decernimus[49]. Item decretales epistolas quas beatissimi pape diuersis temporibus ab urbe Roma pro diuersorum patrum consolatione[50] dederunt uenerabiliter suscipiendas. Item gesta sanctorum martyrum que[51] multiplicibus tormentorum[52] cruciatibus et[53] mirabilium confessionum triumphis irradiantur[54]. Quis ista catholicorum dubitet et maiora eos in agonibus fuisse perpessos. nec suis uiribus sed Dei gratia et adiutorio uniuersa tolerasse. Sed ideo secundum[55] antiquam consuetudinem singulari cautela in sancta Romana ecclesia non leguntur. quia et[56]

---

[25] *corr. fr.* Diss- H
[26] beati *add.* ZOGHA, *om.* CRXKNB
[27] -ci- *ss* C
[28] -opi CKNBZOQA; -opis H
[29] *corr. fr.* Nanz- A
[30] Blasii P
[31] Cap. ep. CRBZHOA; ep. Cap. KNDP
[32] -na- *ss* C; -asis R; -h- ss H
[33] *In mg. from here to:* Theoph. Alex. ep. M
[34] -o- *ss* A
[35] beati LRXWKNDBPZHGOA; sancti CS
[36] -iensis LRX(*corr. fr.* Pect-)SWKNPH; -ensis CBZOA
[37] *ss* C
[38] ep. Const. X
[39] -ata CRXKNBPH; -atam ZOQA
[40] *ss* H
[41] textus CBPZHOA; *om.* RXKND; textum R²S
[42] si usque CNBPZHOA; suisque KD
[43] *corr. to* refutauerit K
[44] receperit CKNBZOHQ; recesserit A
[45] -ox- *ss* K; -doxorum *in mg.* M
[46] Rom. ecc. CRXKDBPQ; ecc. Rom. ZH; Rom. NOA
[47] ab eius] *corr. fr.* Abius X
[48] *ss* K
[49] leg. dec. CKDBZOHA; dec. leg. N
[50] *corr. fr.* consuetudine L²
[51] que LRXSWBPZHA; que a C; que pro KND; qui O
[52] tormentorum CKNBZOHQ; cementorum A
[53] et CNDBZOHA; *om.* K
[54] -r- *ss* C
[55] *corr. from* Christus K
[56] et CLRKD²BPZOHA; *om.* ND

eorum[57] qui scripsere nomina penitus ignorantur, et ab infidelibus aut[58] dictis superflua aut minus apta[59] quam rei ordo fuerit esse putantur, sicut cuiusdam [33ra] Cyrici et Iulite, sicut Georgii[60] aliorumque huiusmodi passiones que ab hereticis perhibentur conscripte[61]. Propter quod[62] ut[63] dictum est ne uel leuis subsannandi oriretur[64] occasio. in sancta Romana ecclesia non leguntur[65]. Nos tamen cum predicta ecclesia omnes martyres et eorum gloriosos agones qui Deo magis quam hominibus noti[66] sunt. omni deuotione ueneramur[67]. Item uitas patrum Pauli, Antonii, Hylarionis et omnium heremitarum quas tamen uir[68] beatissimus descripsit Ieronimus. Item actus beati Siluestri apostolice sedis presulis licet eius qui conscripsit[69] nomen ignoretur, a multis tamen[70] in urbe Roma catholicis legi[71] cognouimus et pro antiquo usu multe hec imitantur ecclesie. Item scripturam de inuentione dominice crucis et aliam scripturam de inuentione capitis sancti Iohannis[72]. Nouelle quidem relationis sunt et nonnulli eas catholici legunt. Sed cum hec ad catholicorum[73] manus aduenerint[74], beati Pauli apostoli[75] precedat sententia, Omnia probate. quod bonum est tenete. Iterum Rufinus[76] uir religiosissimus plurimos ecclesiastici operis[77] edidit libros, nonnullas etiam scripturas interpretatus est. Sed quoniam beatissimus Ieronimus[78] in aliquibus eum de arbitrii uoluntate[79] notauit illa sentimus quam predictum beatum[80] Ieronimum sentire cognoscimus. Et non solum de Rufino sed etiam de uniuersis quos uir sepius memoratus zelo Dei et fidei religione reprehendit. Item Origenis nonnulla opuscula que uir beatissimus Ieronimus non repudiat legenda suscipimus. Reliqua uero[81] omnia cum auctore suo dicimus esse renuenda. Item chronica[82] Eusebii Cesariensis atque eiusdem ecclesiastice hystorie[83] libros, quamuis in primo[84] narrationis sue libro[85] tepuerit, et post in laudibus atque excusatione Origenis scismatici unum conscripserit librum propter rerum tamen singularem noticiam que ad

---

[57] *ss* C
[58] aut CRKNPZOHA; uel B
[59] *corr. to* aperta H
[60] Georgii CRXS^{3}KNBZOH; Gregorii R^{2}S; Georgi A
[61] conscripte CKNBZOHQ; scripte A
[62] quod CKNBZOH; que A
[63] *in mg.* M
[64] subs. or. CKNBZHA; or. subs. O
[65] eccl. non leg. CKDBZOHA; non leg. eccl. N
[66] noti CKNBZOHQ; nati A
[67] -amur CKNBZOHQ; -antur A
[68] uir CKNBZHA; *om.* O
[69] conscripsit CKNBZO; scripsit HQA
[70] tamen CKNBZOQ^{2}A; enim HQ
[71] *corr. fr.* legis H
[72] sancti Iohannis CXKNBP; Iohannis baptiste ZOHA
[73] coth- X
[74] peruenerint R^{2}S
[75] *ss* O
[76] Rufunus A
[77] operis CKDBZOHA; ordinis NG
[78] -r- *ss* H
[79] uoluntate LRXWKNDP; libertate R^{2}SBZGOHA; ? C
[80] beatum CKNBZHA; *om.* O
[81] uero CXKNB; autem ZGOHA
[82] -icia N; -ni- *ss* A
[83] eccl. hist. CXKNBP; hist. eccl. ZOHA
[84] primo CLRXWBPZOHA; primum KND
[85] libro CLRWBPZOHA; librum KND

[33rb] instructionem[86] pertinet usquequaque non dicimus renuendos. Item Orosium uirum eruditissimum[87] collaudamus quia ualde necessariam aduersus paganorum calumpnias[88] ordinauit hystoriam[89] miraque breuitate contexuit. Item uenerabilis uiri Sedulii Paschale[90] opus quod heroicis descripsit uersibus[91] insigni laude preferimus. Item Iuuenci nichilominus laboriosum opus non spernimus sed miramur. Cetera que ab hereticis siue scismaticis conscripta uel predicta sunt nullatenus recipit catholica et apostolica Romana ecclesia. E quibus pauca que ad memoriam uenerunt et catholicis uitanda sunt credimus[92] subdenda[93].

Ariminensem sinodum a Constantino cesare[94] Constantini[95] augusti filio congregatam[96], mediante Tauro[97] prefecto ex tunc et nunc et[98] usque in eternum confitemur esse dampnatam. Itinerarium nomine Petri apostoli quod appellatur sancti Clementis libri decem apochriphum. Actus nomine Thome apostoli apochriphi, Actus nomine Petri apostoli apochriphi[99], Actus nomine Philippi apostoli apochriphi, Actus nomine Andree apostoli apochriphi, Euangelium nomine Mathie apochriphum, Euangelium nomine Petri apostoli apochriphum[100], Euangelium nomine Iacobi minoris apochriphum, Euangelium[101] nomine Barnabe[102] apochriphum, Euangelia[103] nomine Thome[104] quibus[105] Manichei utuntur apochripha[106]. Euangelia[107] nomine[108] Bartholomei apostoli apochripha, Euangelia que falsauit Lucianus apochripha, Euangelia que falsauit Isicius apochripha. Liber de infantia Saluatoris et de Maria uel obstetrice[109] apochriphus, Liber qui appellatur Pastoris apochriphus. Libri omnes quos fecit Leucius[110] discipulus diaboli apochriphi. Liber qui appellatur Fundamentum apochriphus, Liber qui appellatur Thesaurus apochriphus, Liber de filiabus Ade lecto Geneseos apochriphus, Liber qui appellatur[111] Actus Tecle et Pauli apostoli apocrifus, Liber qui appellatur Nepotis apocrifus[112], Liber prouerbiorum qui ab [33va] hereticis conscriptus[113] et Sancti Syxti nomine prenotatus est[114] apochriphus. Reuelatio que

---

86 -ionem CKNBOHA; -inem Z
87 erundent- A
88 *in mg.* M
89 historiam CKNBZHA; uictoriam O
90 Paschale CKNBZO; Pasche HQA?
91 uersibus CKNBZOHQ; usibus A
92 credimus CKNBZOA; credidimus H
93 uit. - subd.] credimus uitanda subdenda sunt Q
94 *repeated G*
95 *corr. to* -antio Z
96 congregreg- A
97 Tanro B
98 et CND^{2}BPZOHA; *om.* KD
99 Actus nomine Petri ap. apoc. *before* Actus nomine Andree *below* A
100 Eu. nomine Thome - utuntur apoc. *here* HQ
101 *corr. fr.* -elia R
102 apoc. CBZOA; apostoli apoc. KNH; apostoli P.
103 -elia CRKNB; -ium ZHA; O *uncertain*
104 apostoli *add.* S^{2}H, *om.* CLXKNBZOA
105 *corr. from* qui O
106 *after* Thome GQ; *see above for* HQ
107 -lia CKNBZ; -lium HQA; Eu' O
108 nomine CRKNBZO; *om.* HQA
109 abstet- A
110 *corr. from* Leuticius G
111 -atur C?KBPZOHA; -atus est N; appell' D
112 Liber qui app. Nep. ap. *in mg.* V^1
113 conscriptus CLRWBPZHQ; conscriptus est KNDO; scriptus A

appellatur Pauli apostoli apochripha[115], Reuelatio que appellatur Thome apochripha, Reuelatio que appellatur Stephani apochripha, Liber qui appellatur Transitus sancte Marie apochriphus, Liber qui appellatur Penitentia Ade apochriphus, Liber de Vegia nomine gigante apochriphus[116] qui cum dracone post diluuium ab hereticis pugnasse perhibetur[117], Liber qui appellatur Testamentum Iob apochriphus, Liber qui appellatur Penitentia Origenis apochriphus, Liber qui appellatur Sancti Cypriani[118] apochriphus. Liber qui appellatur Iamne Penitentia[119] et Manbre apochriphus, Liber qui appellatur Physiologus laus apostolorum apochriphus. Liber qui appellatur Sortes apostolorum[120] apochriphus[121], Liber qui[122] appellatur Physiologus qui ab hereticis conscriptus et[123] beati Ambrosii nomine signatus est apochriphus. Hystoria Eusebii Pamphyli apochripha. Opuscula Tertulliani apochripha. Opuscula Lactantii[124] apochripha, Opuscula Affrici apochripha, Opuscula Postumiani[125] et Galli apochripha, Opuscula Montani et[126] Priscille[127] et Maximille[128] apochripha[129], Opuscula omnia Fausti manichei[130] apochripha, Opuscula Commodiani apochripha. Opuscula alterius Clementis Alexandrini[131] apochripha, Opuscula Tharsi Cypriani apochripha, Opuscula Arnobii apochripha, Opuscula Tyconii[132] apochripha, Opuscula Cassiani presbiteri Galliarum apochripha. Opuscula Frumentii ceci, Victorini Pictauionensis[133] apochripha, Opuscula Fausti Regensis Galliarum[134] apochripha. Opuscula Frumentii ceci apochripha[135], Certonem de Christo uirgilianis compaginatum uersibus[136] apochriphum, Epistola Ihesu ad Abagarum[137] apochripha, Epistola Abagari[138] ad Ihesum apochripha, Passio Cirici[139] et Iulite apochripha, Scriptura[140] que appellatur Contradictio Salomonis apocripha. Hec et his similia que Simon magus, Nicholaus, Cherintus, Marcion, Basilides, Ebion, Paulus etiam Samosatenus Fotinus[141] et Bonosus, et qui simili errore[142] deferunt[143]. Montanus quoque cum suis [33vb]

---

[114] est CRSPZOHQ^{2}A; *om.* KNDBGQ
[115] Reuelatio que appellatur Pauli ap. apoc. *om.* A
[116] apoc. CKDBZOHA; *om.* N
[117] ap. *add.* N
[118] -r- *ss* C
[119] Iamne Penitentia CRWKNPZOHQ; Pen. Iamne B; Iamne Penitennia A
[120] a- *ss* C; apostolorum *om.* R; Liber qui app. Physiol. – apostolorum *in mg.* L^2
[121] Liber qui appellatur Phys. – apoc. *in mg.* H^2
[122] qui CKNBZOHQ; *om.* A
[123] *corr. fr.* est O
[124] Iact- B
[125] -iani CRKNBZOQA; -ani H
[126] et CRXKNVO; *om.* BGZHQA
[127] Piscille B
[128] Mamaximille O
[129] opusc. Montani - apoc. *om.* P; Opuscula Affrici - Max. apoc. *in mg.* V^1
[130] -ni- *ss* Z
[131] Clem. Alex. CKNBZOHQ; Alex. Clem. A
[132] -onii CRXWKNDP; -omii SBVZOHQA
[133] -ionensis RWKNZBP?OQA; -iensis LXS; -ianensis G?; -onensis H; ? C
[134] Galliarum C?RXKNBPZOHQ; *om.* A
[135] Opuscula Frumentii cec. apoc. *om.* N, *in* C?LKDBPZ(*om.* apoc.)OHA
[136] comp. uers. LRXWBPZOHA; uers. comp. KND; ? C
[137] Abagarum RXKDB; Adgabarum N; Abagum P^2; Abgarum OH^{2}Q^{2}A; Agarum H; Abgarium Q; ? C
[138] Abagari CRXKNDB; Agari P; Abgari ZOHQA
[139] Cirici RXSWKNBPZOHA; Ciri L; ? C
[140] -c- *ss* N
[141] Fotinus C?RKNBZOHQ; Fortenus A
[142] herrore *corr. fr.* horore O

obscenissimis sequacibus, Apollinaris[144], Valentinus siue Manicheus, Faustus, Affricanus, Sabellius, Arrius, Macedonius, Eunomius, Nouatus, Sabbastius[145], Celertus, Donatus, Eustatius, Iouinianus, Pelagius, Iulianus[146] Celanensis, Celertius[147], Maximianus[148], Priscillianus, Persilianus ab Hispania, Nestorius Constantinopolitanus, Maximus Vnicus, Lampetius, Dyoscorus, Euthincius, Petrus et alius Petrus e[149] quibus unus Alexandriam alius Antiochiam maculauit, Acatius Constantinopolitanus cum[150] sociis suis, necnon et omnes heresiarche, heresisque eorum discipuli siue scismatici quod[151] docuerunt uel conscripserunt quorum nomina minime retinentur, non solum repudiata, uerum etiam ab omni Romana ecclesia catholica et[152] apostolica eliminanda atque cum suis auctoribus auctorumque[153] subsequacibus sub anathemate indissolubili uinculo in eternum confitemur esse dampnata.

[*N.B. That* apoc. *and* Euangel. *expansions here cannot be collated with profit, since the forms are usually heavily contracted; much of* C *is illeg.*]

JK 700; H 635a-637b, M 984-8; Thiel 1.454; Coll. Sem. 1.126-7; ID 4.64-65 as BD 3.220-1; IP 2.91, 2.123; D 15 c 3

---

143 deferunt RXSKDBVP; defecerunt LWV²ZOHA; ferunt K²; deferuntur N; ? C
144 Apollinaris CRXSKNV²P; Apollonaris LBVZOHQA; Apollonarius G
145 -astius CKNBZOHQ; -astinus A
146 *ss* K
147 Celertius RXSWNDBVZOH; Cellertius CK; uel clercius L; Celertus PQ; Celertinus A
148 Maximianus CKNBZHOA; Maximinius O²
149 e CKNBZOHA; *om.* G
150 cu O
151 quod CKDBZOHA; *om.* N
152 et CKNBZOHQ; *om.* A
153 auctoribus auctorumque CKNBZOH; actoribus actorumque Q; auctorum auctoribusque A

2

De iusta dampnatione Achatii[1]. Quod non possit uenia dari in errore duranti[2]

Gelasius Fausto[3] magistro fungenti legationis officio Constantinopolim. Legatur ex quo est[4] religio Christiana uel certe detur exemplum in ecclesia Dei a quibuslibet pontificibus aut ab ipsis apostolis, ab ipso denique Saluatore ueniam nisi se corrigentibus fuisse concessam. Auditum autem sub isto celo non[5] legitur omnino nec dicitur quod eorum uoce depromitur, [6]Date nobis ueniam ut tamen nos[7] in errore duremus. Id quoque par esse[8] ostendant qui nobis canones nituntur opponere quibus hoc[9] canonibus, quibus regulis qua lectione, quoue[10] documento siue a maioribus nostris siue ab ipsis apostolis quos potiores merito fuisse non dubium est seu ab ipso Domino Saluatore qui iudicaturus creditur[11] uiuos[12] et mortuos siue factum est

---

1 De - Achatii *in mg.* H
2 *rubr. in mg.* ZO; *text* HQ; *om.* A
3 facto O
4 *repeated* H
5 non CLRXKNBP; nec ZOHQA
6 *New section begins here in* A, *with rubric:* Quod non possit uenia dari in errore duranti
7 nos CRKDBZOHA; *om.* N
8 par esse CRXKNBP; est GO; par est Z²HQ; pars est ZA
9 hoc CKBPZOHA; *om.* N; hec D
10 quoue CXKNBP; quo uel ZOHA
11 -itur CLSWK²DBVPZOHA; -iturus RXKN
12 *All from here to* errore mortuos *below in mg.* M

unquam uel faciendum esse mandatur[13]. Mortuos suscitasse legimus Christum, in errore mortuos [34ra] absoluisse non legimus. Et qui hoc certam faciendi solus[14] habuit potestatem[15]. beato Petro mandat principaliter apostolo, Que ligaueris super terram ligata erunt[16] et in celo et que[17] solueris super terram soluta erunt[18] et in celo[19]. Super terram, inquit, nam[20] in hac ligatione[21] defunctum nusquam dixit absolui. Non solum presuli apostolico[22] facere licet. sed[23] unicuique[24] pontifici quo scilicet[25] quemlibet locum secundum regulam hereseos ipsius ante[26] dampnate[27] a catholica communione[28] discernunt[29]. Achatius quippe non fuit noui uel proprii inuentor erroris ut in eum noua scita[30] procederent. Sed alieno facinori suam communionem miscuit. Itaque necesse fuit ut in illam recideret[31] iusta lance sententiam qua cum suis successoribus per coniuentiam[32] synodalem susceperat auctor[33] erroris[34]. Nobis opponunt canones dum[35] nesciunt quid loquantur. Contra quos hoc ipsi uenire se produnt quod prime sedi sana rectaque suadenti parere diffugiunt[36]. Ipsi sunt canones qui appellationes[37] totius ecclesie ad huius sedis examen uoluere differi[38]. Ab ipsa uero nusquam prorsus appellari debere sanxerunt ac per hoc illam de tota[39] ecclesia iudicare, ipsam[40] ad nullius commeare[41] iudicium, nec de eius unquam preceperunt[42] iudicio[43] iudicari, sententiamque[44] illius constituerunt non[45] oportere dissolui, cuius

---

13 A *begins new section, with rubric:* Viuenti tantum posse dari ueniam; *same rubric in mg.* XZOG??HQ
14 *corr. fr.* salus Z
15 *in mg.* M
16 ligata erunt CRBPZO; erunt ligata KNHA
17 *corr. fr.* quecumque Z
18 soluta erunt CKNBZOQ; erunt soluta HA
19 et que solueris - in celo *in mg.* W^2; L(*mg.*)SW *begin new section with rubric*: Viuenti tantum (tamen W) posse dari (dare S) ueniam. *Same passage added in text* L, *in mg.* R^{2}X^{2}P (P *with no break*)
20 na O
21 leg- A
22 Licere cuicumque pontifici sequaces heresis ante dampnate (-ato L, -ata Q) a communione separare (-ari K, sep. *om.* O) *in mg.* LR^{2}SVPZOGHQA, *cf* W *at note below*
23 *ss* Z
24 unicuique CRXKNB; iunicuique P?; cuicumque ZOHA
25 scil. CNBZOHA; sane K
26 ante CKDBZOHA; autem N
27 -ate CKNBZOHQ; -are A
28 ante *add.* Z (*om.* CKNBOHA)
29 -unt CRXKN; -ant BVGZOHA. W *here begins a new section, with rubric*: Licere quicumque episcopi sequaces heresis ante dampnate a communione separare
30 scita CRXK^{2}NBZOHA; cita KD; scista P
31 recid- CRNDBPZOHQ^2; reced- KQA
32 coniu- CRKNBZOHQ^2; conu- QA
33 auctor CKNBZOHQ; actor A
34 A *begins a new section, with the rubric:* De iudicio sedis apostolice non esse iudicandum; *same rubric in mg.* LSVPZOHQ; *see below for* W
35 *in mg.* Z
36 diffig- A. W *here begins a new section with rubric*: De iudicio sedis apostolice non esse iudicandum; *same text in mg.* R^{2}X^{2}S^2
37 -iones CRK^{2}BPZOHA; -ionis KND
38 differri CRXKNBPZ^2; deferri ZOHA
39 de tota CKNBZHA; deuota O
40 ipsam CKNBZOHQ; ipsa A
41 ad null. comm. CKNVPZOHA; comm. ad null. B
42 prec- CRNDBPZOHQ; perc- KA
43 iudicio C^{2}LSWKNDBPZOHA; *om.* CRX
44 -que CKNBZOQA; *om.* H

potius sequenda decreta mandarunt[46]. In hac[47] ipsa causa Timotheus Alexandrinus et Petrus Antiochenus[48], Petrus, Paulus, Iohannes et ceteri non solum unus sed plures utique[49] nomen sacerdocii preferentes, sola[50] sedis apostolice sunt auctoritate deiecti. [51]Qua traditione maiorum apostolicam sedem in iudicio uocant[52] ? An secunde sedis antistes[53] et[54] tercie ceterique bene conscii sibi sacerdotes depelli debuerunt et qui extitit religionis inimicus depelli non debuit? Viderint ergo[55] si alios habent canones quibus suas ineptias exequantur. Ceterum isti[56] qui sacri, qui ecclesiastici, [34rb] qui legitimi[57] celebrantur[58] non solum sedem apostolicam ad iudicium uocare non possunt, et Constantinopolitane[59] episcopus ciuitatis que utique[60] per canones inter sedes nullum nomen accepit, in communionem recidens[61] perfidorum non debuit submoueri?[62]

JK 622; Thiel 1.107; H 637a Inscr., 637b.24-48 to dixit absoluti*, 638a 3-32 to* auctoritate deiecti*, 638a.56 - 638b.2, M 954-5, 956; Coll. Sem. 1.228a to* dixit absolui*; ID 5.9 (*Nobis opponunt - submoueri*), 14.61 (*Mortuos suscitasse - dixit absolu[i]*); IP 5.119 as ID 14. 61; +D 22 c 5 (*Qua traditione - *end), +C 9 q 3 c 16 (*Ipsi sunt - mandauerunt*), +C 24 q 1 c 3 (*Achatius non fuit - auctor erroris*), C 24 q 2 c 2 (*Legatur ex quo - [dixit absolui], *of which the end is an addn)*

---

[45] non CRXKNBP; *om.* ZOHA
[46] -arunt CKNBZO; -auerunt HQA
[47] *ss* A
[48] -o- *ss* N
[49] utique CKNBZOHQ; tutique A
[50] *ss* A
[51] A *places the rest of this canon after c 3*; HQ *begin a new canon,* (H *with rubric:* Idem de eodem)
[52] -ant CKNBZOQA; -antur H
[53] *corr. to* antistites Q
[54] et CKNBZOHQ; *om.* A
[55] ergo CKNV²ZOHA; *om.* BVP
[56] isti CKDBPZ²OHA; *om.* NZ
[57] -gi- *ss* A
[58] isti *add.* N (*om.* CKBZOHA)
[59] -ane CKNBZOHQ; -ano A
[60] que utique C²LSWKNBVPZOHA; *om.* CRX
[61] recidens CNDBPZOHQ²; recides K; recedens QA
[62] -oueri CKNBZOHQ; -oui A

3

Ex decretali epistola. Non esse iterum disputandum contra heresim ante dampnatam[1]

Gelasius dilectissimis fratribus uniuersis episcopis per Dardaniam constitutis. Maiores nostri diuina inspiratione cernentes necessarie[2] precauerunt[3], ut[4] quod contra unam quandoque[5] heresim coacta semel synodus pro fide. communione et ueritate catholica atque apostolica promulgasset non sinerent nouis post hec[6] retractationibus[7] mutilari[8] ne prauis occasio preberetur[9] que medicinaliter fuerant[10] statuta pulsandi. sed

---

[1] Ex - dampnatur *om.* A
[2] necessarie CRWNBPZOHA; necesse KD
[3] *corr. fr.* predicauerunt ND
[4] *ss* L²
[5] quandoque CRXWDBVP; quamque KNZOHA
[6] nouis post hec C(*with lacuna*)LSK²NDVZHA; nouis post hec nouis RXKB; nouis post hec nouis P; post hec nouis O
[7] retractationibus CKDBZOHA; traditionibus N
[8] id est detruncari *add.* S *ss*
[9] -ur *added in red* O
[10] *corr. fr.* -int Z

auctore cuiuslibet insanie ac pari errore dampnato sufficere iudicauerunt ut quisquis aliquando huius erroris communicator existeret, principali sententia[11] dampnationis eius esset obstrictus[12]. Sic Sabellium dampnauit synodus nec fuit necesse[13] ut eius sectatores postea dampnarentur, sed pro tenore constitutionis antique[14] qui uel prauitatis illius uel communionis extitere participes[15] uniuersalis ecclesia duxit esse refutandos. Sic Arrium, Eunomium, Macedonium, Nestorium synodus semel gesta condempnans ulterius ad noua concilia uenire non sinit[16].
JK 664; H 642a.34-46 to esset obstrictus, *51-57 to* esse refutandos, *57-64 (much abbreviated), M 963; +C 24 q 1 c 2*

[11] *corr. fr.* sentententia Z
[12] obstrictus LRXSWKNBVPZOHA; constrictus C
[13] *after corr.* H
[14] antique LRXSWKNBVPZOHA; antiquis *with* -u- *ss* C
[15] extitere participes CKNBPHA; existere (-s- *ss*) participes Z; extiterit particeps O
[16] A *here adds the end of c 2 above*, Qua traditione - debuit submoui, *with the rubric:* Ex decretali epistola. Non est iterum disputandum et contra heresim ante dampnatam

4

Ex generalibus decretis pape Gelasii. cp. i[2]. De institutis ecclesiasticis pro temporum qualitate[3] moderandis[4]

Martin Brett 15/11/2004 07:23
Deleted: *i*

Dilectissimis fratribus uniuersis episcopis[5] per Lucaniam et Syciliam Gelasius. Necessaria rerum[6] dispositione constringimur sic canonum paternorum decreta librare et retro presulum decessorumque nostrorum precepta metiri ut que presentium necessitas temporum restaurandis ecclesiis relaxanda deposcit, adhibita consideratione diligenti quantum potest [34va] fieri[7] temperemus.
JK 636; H 650b.14-22, M 939-40 (c 1 pt); ID 3.141; C 1 q 7 c 6

[2] cp. i *after* moderandis K
[3] calitate O
[4] moderandis CKDBZOHA; temperandis N. De – moderandis *in mg.* ZO
[5] fratr. uniu. episc. CNBZOHA; uniu. ep. atque fratribus K
[6] rerum CKNBZQA?; rex H
[7] potest fieri CKNBZOQA; fieri potest H

5

Vbi nulla urget necessitas instituta patrum non esse uiolanda cp. ii

Priscis igitur[1] pro sua reuerentia manentibus constitutis que ubi[2] nulla uel rerum uel[3] temporum[4] perurget angustia regulariter conuenit custodiri, quatinus ecclesiis que uel cunctis sunt priuate ministris uel sufficientibus usque adeo despoliate[5] seruitiis[6] ut plebibus ad se pertinentibus diuina munera supplere non ualeant, tam instituendi quam prouidendi clericalis[7]obsequii[8] sic spacia dispensanda concedimus.
JK 636; H 650b.40-9, M 940, (c 2); ID 3.142; cf D 55 c 1a var.

[1] igitur CNDBZOHA; ergo K
[2] ubi CRKNVPZOHA; ibi B
[3] *ss* K
[4] nulla uel rerum - temp. *om.* P
[5] -ate CRXKNBP; -ata ZOHA
[6] -s *ss* C
[7] cler- CKNBOHA; clar- Z
[8] obsequii CKDBZOHA; officii N

6

Vt cum defuerint cleri de monachis eligantur cp. iii

Vt[1] si quis etiam de religioso proposito et disciplinis monasterialibus eruditus ad clericale munus accedit in primis eius uita preteritis acta temporibus inquiratur si nullo graui facinore probatur infectus, si secundam non habuit fortasse[2] uxorem nec a marito reiectam sortitus ostenditur.

JK 636; H 650b.50-56, M 940 (c 3 pt); ID 3.143; cf D 55 c 1b widely var., D 77 c 8 as here

[1] Vt CRXSKNBPZOH; Et LA
[2] non habuit fortasse LRXSKNBVPZOHA; fortasse non habuit C; habuit fortasse W

7[1]

Vt nulla precia[2] de[3] baptizandis et consignandis fidelibus exigantur cap. vii

Baptizandis consignandisque fidelibus precia nulla prefigant, nec illationibus quibuslibet impositis exagitare[4] cupiant renascentes quoniam quod gratis accepimus gratis dare[5] mandamur[6]. Et ideo nichil a predictis prorsus exigere moliantur quo uel paupertate cogente deterriti uel indignatione reuocati redemptionis sue causas[7] adire despiciant, certum habentes quod qui[8] prohibita deprehensi fuerint admisisse[9] uel commissa non potius sua sponte correxerint periculum subituri proprii sint honoris[10].

JK 636; H 651a.65 – b.10, M 941 (c 7); Coll.Sem. 2.11; ID 1.72 (first sentence only); C 1 q 1 c 99

[1] *after c. 8* A
[2] *corr. fr.* premia Q
[3] *ss* A
[4] *corr. fr.* -ate H
[5] *corr. fr.* date H
[6] -amur CKNBZOQ; -amus HA
[7] -s *ss* A
[8] *ss* K
[9] admisisse CKNBZOHQ; admisse A
[10] honoris CKNBZOHQ; *om.* A

8

Non debere fieri baptisma preter Pascha et Pentecosten nisi necessitas cogat c.xii[1]

Baptizandi sibi quispiam[2] passim quocumque[3] tempore nullam[4] credat inesse fiduciam preter Paschale festum et Pentecostes[5] uenerabile sacramentum[6], excepto dum [34vb] taxat grauissimi languoris[7] incursu, in quo uerendum[8] est ne[9] morbi crescente periculo sine remedio salutari fortassis egrotans[10] exitio preuentus abscedat.

JK 636; H 652a.43-51, M 943 (c 12); Coll.Sem. 2.13; Br fo. 78r; ID 1.199 as BD 4.4; De cons D 4 c 18

[1] xii CRKNBZOH; iiii A
[2] sibi quispiam CKNBZO; quispiam sibi HQA
[3] quocumque CKNBZOA; quoque HQ
[4] nullam CKNBZHA; nulla O
[5] -tes CRXKNB; -ten ZOHA
[6] et *add.* KND, *om.*CLRXWBVPZOHA
[7] *corr. fr.* -res B
[8] uerendum CKNBOHQA; reuerendum Z
[9] ne CKNBZOH; nec A
[10] egrotans CKNBZOHQ; egrotas A

9

Ordinationes non esse[1] faciendas nisi in ieiunio quatuor temporum cp. xiii[2]

[1] *ss* O

Ordinationes etiam presbyterorum et dyaconorum nisi certis temporibus et diebus exerceri non debent id est[3] quarti mensis ieiunio[4] septimi et decimi. Sed etiam quadragesimalis inicii ac mediane[5] quadragesime die sabbati ieiunia circa uesperam[6] celebranda[7] nec cuiuslibet utilitatis[8] seu presbiterum seu dyaconum his preferre qui ante[9] ipsos fuerint ordinati.
JK 636; H 652a.52-60, M 943 (c 13); ID 6.74; IP 3.25; D 75 c 7

---

[2] cp. xiii LRKDBZOHQ; xiiii N; *om.* A; ? C
[3] debent id est CKNBZOQA; debebent H
[4] et *add.* C, *om.* LRXSWKNBVPZOHA
[5] *corr. to* -iante H
[6] -eram CSKNBZOHQ; -erum A; nouerint *add.* CL²SV², *om.* LRWKNBVPZOHQA
[7] -andas S
[8] causa *add.* S²
[9] *corr. fr.* non X

10

Ne[1] illiteratus[2] uel membro[3] imminutus ad clerum[4] promoueatur[5] c.xviii[6]

Illiteratos quoque[7] et nonnulla parte corporis imminutos sine ullo respectu ad ecclesiasticum didicimus uenire seruitium. Quod simul antiqua traditio et apostolice sedis uetus forma non recipit, quia nec litteris carens sacris[8] esse potest aptus officiis et uitiosum nichil prorsus Deo[9] offerri, legalia precepta sanxerunt. itaque de cetero modis omnibus hec uitentur, nec quisquam talis suscipiatur in clerum.
JK 636; H 652b.61 – 3a.3, M 944 (c 18); ID 6.75; cf D 36 c 1 widely var.

---

[1] Ne CRKNBZOQA; Nec H
[2] -it- *ss* A
[3] immembro O
[4] clerum CKNBZOHQ; clericorum A
[5] *corr. fr.* -eantur O; -uehatur ND
[6] c. xviii *om.* A
[7] *om.* P
[8] sacris CKNVPZOHA; *om.* B
[9] prorsus Deo CRXKNBP; Deo prorsus ZOHA

11

De tricennali possessione

Gelasius Romane ecclesie episcopis qui in Sicilia sunt constituti. Illud etiam annecti placuit ut si quod absit facultates ecclesie necnon et dyoceses ab aliquibus possidentur episcopis iure sibi uendicent quod tricennalia lex conclusit. Quia et filiorum nostrorum principum ita emanauit auctoritas ut ultra triginta annos nulli liceat pro eo appellare quos[1] legum tempus[2] exclusit.
JK 637; H 654b.46-53, M 947, c 2; BD 3.147 sl. var. (cf c 20 below); ID 3.144 as here; C 13 q 2 c 1 from Facultates, *C 16 q 3 c 2b as c 20 below, to* emanauit auctoritas

---

[1] quos C?LRXSWKNBVPZOHA; quod S²
[2] legum tempus CLRXSWBVPZOHA; tempus legum KND

12

De promotione monachorum nouiter conuersorum uel laicorum

Gelasius uniuersis episcopis per Lucaniam et Syciliam[1]. Monachus nouitius morum honestate fulcitus continuo lector uel notarius aut certe defensor effectus, post tres menses [35ra] existat accolitus, maxime si huic etas etiam[2] suffragatur[3], sexto mense

---

[1] Gelasius - Syc. *as inscr. before rubric* ZOHQA
[2] etiam CKNBZOHQ; in A

subdyaconi nomen accipiat. Ac si modeste conuersationis honesteque uoluntatis existat[4], nono mense dyaconus, completoque anno sit presbiter. Cui tamen quod annorum fuerant interstitia[5] collatura, sancti propositi sponte suscepta docetur prestitisse deuotio. Si uero laicus quispiam ecclesiasticis est aggregandus officiis, tanto sollicitius in singulis que superius comprehensa sunt huiusmodi decet[6] examinari personam quantum inter mundanam religiosamque uitam constat esse discriminis, quia utique conuenientia ecclesie ministeria reparanda sunt, non inconuenientibus meritis ingerenda. Tantoque magis quod sacris aptum possit esse seruitiis in eorum querendum est institutis quantum de[7] tempore quo fuerant hec assequenda decerpitur, ut morum habere[8] doceatur hoc probitas quod prolixior[9] consuetudo non contulit ne per occasionem supplende penurie clericalis uicia potius diuinis cultibus intulisse non legitime familie computemur procurasse compendia[10]. Quorum promotionibus super[11] anni metas sex menses nichilominus subrogamus[12] quoniam sicut dictum est distare conuenit inter personam diuino cultui deditam et de laicorum conuersatione uenientem. Que tamen eatenus indulgenda credimus, ut ecclesiis ab hac occasione cessantibus[13] canonum paternorum uetus forma seruetur.
JK 636; H 650b.62 - 651a.49, M 940-1 modified at beg. and end; D 77 c 9

---

[3] *corr. fr.* -tor Z
[4] -tat LRXSWKNO; -tit CBPZO^{2}HA; extiterit V
[5] interstitia CSKDBZOHA; intertitia N; id est interualla *add.* S^2
[6] *corr. fr.* debet O
[7] de CKNBZHA; *om.* O
[8] *ss* C
[9] *corr. fr.* -xor Z
[10] id est commoda *add.* S^2
[11] super LSWKNBVPZOHA; si per CRX
[12] -mus CKNBZHA; -mur O
[13] cessantibus CKNBZHA; cedentibus O

13

Item[1] idem[2] in eadem. Ne[3] dyaconi baptizent sine episcopo uel presbitero

Dyacones[4] quoque propriam constituimus[5] seruare mensuram, nec ultra tenorem paternis canonibus deputatum quippiam temptare permittimus, nichil[6] eorum suo ministerio penitus applicare que prioribus ordinibus proprie decreuit antiquitas. Absque episcopo uel presbitero[7] baptizare non presumant nisi fortassis predictis[8] officiis longius constitutis necessitas extrema compellat quod et laicis [35rb] Christianis facere plerumque conceditur. Hos non in presbiterio residere cum diuina celebrantur uel[9] ecclesiasticus[10] celebratur quicumque tractatus. Sacri corporis prorogationem[11] sub conspectu episcopi seu presbiteri nisi[12] his[13] absentibus ius non habeant exercendi.

---

[1] Item CKNBZ; *om.* OHA
[2] idem CKNBOHA; *om.* ZQ
[3] Ne CKNBZOHQ; Nec A
[4] -ones CRXKNB; -onos ZOHA
[5] prop. const. CKNBZOQA; const. prop. H
[6] que *add. ss* K
[7] *corr. fr.* clero O
[8] fort. pred. CRXKNB; pred. fort. ZOHA
[9] ab *add. ss* K
[10] -icus CNBZOHA; -icis K
[11] pror- CKNBOHQA; prer- Z
[12] n O
[13] *corr. fr.* is Z

JK 636; H 651b.35-51, M 942, (cc 9-10); ID 6.99 as here, 1.252 to conceditur *as BD 4.57; D 93 c 13 as here, though all from* plerumque conceditur *was added later*

14

Idem. De[1] tempore consecrandarum uirginum

Deuotis quoque uirginibus nisi aut in Epyphaniorum aut in albis Paschalibus aut apostolorum natalibus sacrum minime uelamen imponant, nisi forsitan sicut de baptismate dictum est graui languore correptis, ne sine hoc munere de seculo exeant implorantibus non negetur.

JK 636; H 652a.61-7, M 943, (c 14); Coll.Sem. 2.14; Br fo. 78r; ID 7.36 var. as BD 8.15; IP 3.189 as ID; +C 20 q 1 c 11 with added sentence from c 15 below, to attemptet

[1] De CKNBZOHQ; *om.* A

15

Idem. De[1] non uelandis[2] uiduis[3] ab episcopo

Viduas autem uelare pontificum[4] nullus attemptet[5], quod nec auctoritas diuina delegat nec canonum forma[6] prestituit. Non est ergo penitus usurpandum eis quia sic ecclesiastica sunt conferenda presidia ut nichil commitetur[7] illicitum.

JK 636; H 652b.1-6, M 945 (c 15); Coll.Sem. 1.130; cf C 27 q 1 c 8 citing part of this as BD 8.136, ID 7.55, which are widely var.

[1] De CKNBZOHQ; *om.* A
[2] uelandis C²LXSWKNVPZOHA; uelatis R; uelantis B; ? C
[3] uiduis CKDBZOHA; episcopis N
[4] -icum CKNBZ²OHQ; -icus Z; -icem A
[5] att- CKNBZOQA; cont- H
[6] forma CKNBZOHQ; *om.* A
[7] *ss* H

16

Idem. De[1] non recipiendis seruis[2] ad clerum

Generalis[3] etiam[4] querele uitanda presumptio est qua prope modum causantur uniuersi passim seruos[5] et originarios dominorum iura possessionemque[6] fugientes sub religiose[7] conuersationis obtentu uel ad monasteria sese conferre uel ad ecclesiasticum famulatum, coniuentibus quoque[8] presulibus indifferenter admitti. Que modis omnibus est amouenda[9] pernicies[10] ne per Christiani nominis institutum aut aliena peruadi aut publica uideatur disciplina subuerti, precipue cum nec[11] ipsam ministerii clericalis hac obligatione fuscari conueniat dignitatem, cogaturque[12] pro statu[13] militantium sibi conditioneque iurgari aud uideri quod absit obnoxia. Quibus sollicita competenter interdictione[14] prohibitis quisquis episcopus presbiter et

[1] De CKNBZOHQ; *om.* A
[2] -iendus seruus *with* -r- *ss* A
[3] Gen- CKNBOHA; Ven- ZQ
[4] etiam CKNBZOHQ; in A
[5] sernos H
[6] *an erasure before* -que H
[7] -iose CKNBZHA; -ionis O
[8] quoque CNDBZOHA; que K
[9] *corr. fr.* admouenda O
[10] pen- A
[11] nec CKDBZOHA; *om.* N
[12] -que *ss* D
[13] statu CLSWK²DV²ZOHA; stratu RXKNBVP
[14] -c- *ss* A

dyaconus uel eorum qui monasteriis preesse noscuntur. Huiusmodi personas apud se tenentes non restituendas[15] patronis aut deinceps uel ecclesie[16] seruituti[17] uel [35va] religiosis[18] congregationibus putauerint[19] applicandas, nisi uoluntate forsitan dominorum[20] subscriptionis testimonio primitus absolutas uel legitima transactione[21] concessas, periculum se honoris proprii non ambigant, communionisque subituros si super hac re[22] cuiusquam uerax[23] nos[24] querela pulsauerit. Magnis quippe studiis secundum beatum apostolum precauendum est[25] ne fides et disciplina Domini blasphemetur[26].

JK 636; H 652b.7-38, M 943 (c 16); Coll.Sem. 1.131; ID 6.100; +D 54 c 12 has added sentence

---

[15] *corr. fr.* -dis N
[16] ecclesie CRXKNBP; ecclesiastice ZOHA
[17] seruituri *corr. to* -uris (*or* -as) K
[18] -li- *ss* A
[19] -erint CRWBPZOHA; -erunt KND
[20] fors. dom. CNDBZOHA; dom. fors. K
[21] -c- *ss* Z
[22] *ss* H
[23] uerax CKDBZOHA; uera N
[24] deinceps *add. ss* K
[25] *ss* H
[26] -me- *ss* H

17

Idem. Non esse committenda mysteria uexatis demone[1] uel passione

Vsque adeo sane comperimus illicita queque prorumpere[2] ut demone aliisque passionibus irretitis mysteria sacrosancta tractare[3] tribuatur[4]. Quibus si in hoc opere positis aliquid proprie necessitatis occurrat[5] quis de sua ac fidelium salute confidat, ubi ministros ipsos curationis humane tanta perspexerit[6] calamitate uexari? Atque ideo necessario[7] remouendi sunt ne quibuslibet pro quibus Christus est mortuus scandalum generetur[8] infirmis. Postremo si corpore sauciatum fortassis aut[9] debilem nequaquam sancta contingere lex diuina permittit, quantomagis doni celestis dispensatores esse non conuenit quod est deterius[10] mente perculsos[11].

JK 636; H 653a.36-51, M 944-5 (c 21 mod.); ID 2.88; +D 33 c 5

---

[1] *corr. fr.* tempore Z
[2] prorumpere CKNBVZH; perrumpere OQA
[3] *corr. fr.* -ate B
[4] tract. trib. CNDBZOHA; trib. tract. K
[5] oocurrat A
[6] perspexerit CRXKDVPZOHA; prospexit L; perspexeris SW; persperexit N; prospexerit B
[7] necessario *after* sunt KND
[8] et *add.* H, *om.* CKNBZOA
[9] aut CRWKNVPZOHA; uel B
[10] detius A
[11] perculsos CRXKNBP; percussos SVZOHA

18

Idem. De uirginibus propositum uiolantibus[1]

Virginibus autem sacris temere se quosdam sociare cognouimus et post dicatum Deo propositum incesta federa sacrilegaque miscere. Quas protinus equum est a sacra communione detrudi et nisi per publicam probatamque penitentiam omnino non recipi. aut his certe uiaticum de seculo transeuntibus[2] si tamen penituerint non negari.

---

[1] prop. uiol. CRXKDBVP; prop. non uiol. N; uiol. prop. ZOHA
[2] *add. in mg.* Z

Nam de uiduis sub[3] nulla benedictione uelandis superius late sufficienterque prediximus.
JK 636; H 653a.52-60, M 945 (c 22); ID 7.51, 7.121A as BD 8.32, insc. distinct, and lacks last sentence; C 27 q 1 c 14 as BD, ID

[3] -b *ss* B

19

Idem. De diuidendis redditibus ecclesie[1]

Quatuor autem tam de redditu quam de oblatione[2] fidelium prout cuiuslibet ecclesie facultas admittit, sicut dudum rationabi [35vb] liter est[3] decretum conuenit[4] fieri portiones. Quarum una sit pontificis, altera clericorum, tercia pauperum[5], quarta fabricis amplificanda[6]. De quibus sicut[7] sacerdotis intererit integram ministris ecclesie memoratam dispendere quantitatem, sic clericus ultra delegatam sibi summam nichil insolenter nouerit expetendum[8]. Ea uero que ecclesiasticis edificiis attributa sunt. huic operi ueraciter prerogata locorum doceat instauratio manifesta sanctorum, quia nefas est si[9] sacris edibus destitutis in lucrum suum presul inpendia his deputata conuertat. Ipsam nichilominus asscriptam[10] pauperibus portionem quamquam diuinis rationibus se dispensasse monstraturus esse uideatur tamen iuxta quod scriptum est, Vt uideant uestra opera[11] bona et glorificent Patrem uestrum qui in celis est, oportet etiam presenti testificatione predicari et bone fame preconiis non taceri. Quapropter nec clericorum quispiam se huius offense futurum confidat immunem si in his[12] que salubriter sequenda deprompsimus[13] siue episcopum[14] seu[15] dyaconum uiderit excedentem, non protinus ad aures nostras[16] deferre curauerit, probationibus dumtaxat competenter exhibitis, ut transgressoris ultio fiat. ceteris interdictio delinquendi. Sic uero modis omnibus erit unusquisque pontificum ordinis et honoris elisor si cuiquam clericorum uel totius ecclesie auditui[17] hec putauerit supprimenda.
JK 636; H 654a.44 – b.25, M 946-7 (cc 29-30); ID 3.203 to non taceri*, as BD 3.137; IP 2.7 as ID; C 12 q 2 c 27 to* Quapropter quispiam*, adding* etc.*, C 2 q 7 c 47 from* Quapropter nec

[1] *om.* P
[2] *corr. fr.* oratione V
[3] est CRKDBPOHQA; *om.* NZ
[4] *corr. fr.* conticuit X[2]
[5] ter. paup. CRXKNBVP; paup. ter. ZOHA
[6] amplificanda RXSKNDBVPZOHA; applicanda C[2]D[2]V[2]; amplicanda (*corr. fr.* amplianda W) LW; amplificandis K[2]; uel applicandis *ss* K; ? C
[7] sicut CKNBZOHQ; sacri A
[8] expet- CKNBZOHQ; expect- A
[9] *corr. fr.* sit O
[10] -s- *ss* C
[11] uestra opera CRWKNVPZOA; opera uestra BHQ
[12] his CKNBOHQ; iis ZA
[13] *erasure in mid-word* H
[14] seu presbiterum *add.* C, siue presbiterum *add.* V[2]ZOHA, *om.* LRXSWKNBVP
[15] seu C[2]RSKNVPZOA; siue LXWBHQ
[16] nostras CKDBZOHA; uestras N
[17] -itui CRKNPZOHA; -itu B

20[1]

In potestate episcopi facultates ecclesie esse[2] debere

Gelasius Romane ecclesie episcopus dilectissimis[3] et in Christi unanimi caritate conexis fratribus episcopis qui in Sicilia sunt constituti. Quoniam presulum nostrorum

[1] De facultatibus ecclesie *add.* ZOHQA, *om.* CRXKNBP
[2] esse CKDBZO(*ss*)HQ; esse non N; non A
[3] dil- CKNBOHA; del- Z

auctoritas emanauit ut[4] facultates ecclesie episcopi[5] ad regendum[6] habeant potestatem, ita tamen ut uiduarum pupillorum atque[7] pauperum necnon et clericorum stipendia distribuere debeant. Hoc eis statuimus dari quod hactenus decretum est. [36ra] Reliquum sibi episcopi[8] uendicent[9] ut sicut antea diximus, peregrinorum atque captiuorum largitores esse possint. Illud quoque annecti placuit, ut si quod absit facultates ecclesie et dyoceses[10] ab aliquibus possidentur episcopis iure sibi uendicent quod tricennaria lex conclusit, quia et filiorum nostrorum principum ita emanauit[11] auctoritas, ut ultra xxx annos nulli liceat pro eo appellare quod legum tempus exclusit.

JK 637; H 654b.36-53, M 947 (cc 1-2); ID 3.147 (cf above c 11 for pt 2); C 16 q 3 c 2 var., of which the beginning was a later addn

---

[4] *ss* H
[5] ecclesie episcopi C²LSWN²BVPZOHQ; episcopi CRXKD; ecclesie Christi episcopi N; episcopi ecclesie A
[6] *corr. to* erogandum K
[7] atque CKNBZOQA; aut H
[8] episcopi CKNBOHQA; episcopum Z
[9] uend- CKNBP; uind- ZOHA
[10] dyoceses CKNBZOA(-s- *ss*); -eseos H; dioces Q?
[11] emanauit CRKNBOHA; emauit Z

21

Ex decretis Gelasii pape. De his qui intra anni spacium causam[1] suam coram[2] excommunicatoribus suis non peregerint et si obstinato animo sine communione defuncti fuerint[3]

Quicumque intra anni spacium ciuiliter[4] siue publice causam[5] suam coram suis excommunicatoribus non peregerint[6], ipsi sibi aditum audientie[7] clausisse uideantur. Quod si obstinato animo sine[8] communione defuncti fuerint, nos illorum causam iuxta[9] beati Leonis predecessoris nostri[10] sententiam diuino iudicio reseruantes, quibus uiuis non communicauimus nec mortuis communicare debemus.

JK 693; BD 11.47 var.; 74T 323 as BD; Dd 4.391 as BD; ID 14.111 as BD; IP 5.136 as BD; C 11 q 3 c 37 as here

---

[1] *corr. fr.* ecclesiam V
[2] *ss* V
[3] De his - fuerint (fueritur P) CRXKDBP; De his - animo sine N; *om.* ZOHA
[4] ci- *ss* A
[5] *corr. fr.* coram O
[6] *corr. fr.* pepigerint O
[7] -i- *ss* K
[8] sine CKNBZOQA; siue H
[9] iuxta CRKNVPZOHQ; *om.* B; iusta A
[10] beati Leonis predecessoris nostri CRKNBPZ(-de- *ss*)HA; Leonis beati predecessores uestri O

22

Ex regulis[1] Gelasii pape[2]. De his qui proficere noluerint[3]

Qui proficere noluerint[4] suis reddantur inferioribus post minores ipsaque[5] commoda[6] presbiteri propensius quam diaconi[7] consequantur, ut hac saltem ratione constricti et honorem quem fugiunt appetere nitantur et questum.

JK 668; Dd 2.54; CB Gel. 27b, Varia 2.86 as here; ID 6.43

---

[1] regulis CRKNBVP; registro ZH; reg' OA; regimine Q
[2] Gel. pape CRBPZOHA; pape Gel. KND; Idem *for* Ex - pape XW
[3] De - nol. CRXWKNBP; *om.* ZOHA
[4] -erint CXSWKNDO; -erunt LRVZHA; -er' B; uoluerunt P
[5] ipsaque CKDBZOHA; ipsa N
[6] commoda CNDBZOHA; commonitio K
[7] dia (ni *ss*) Z

23

Item de tricennali possessione[1]

Placuit huic[2] sancte ac magne synodo ut res uel priuilegia que[3] Dei ecclesiis ex longa consuetudine pertinent et siue a[4] diue[5] recordationis imperatoribus siue ab aliis Dei cultoribus in scriptis donata et ab eis per annos xxx possessa sunt nequaquam a potestate presulum earum quecumque persona secularis per potestatem subtrahat[6] aut per[7] argumenta quelibet auferat sed sint[8] omnia in potestate ac iussu presulis [36rb] ecclesie quecumque intra xxx annorum spacium ab ecclesiis possessa fuisse noscuntur. Quisquis ergo secularium contra presentem diffinitionem egerit tanquam sacrilegus iudicetur et donec se correxerit et ecclesie propria priuilegia seu res restituerit anathema sit.

JK 698; CB Varia II 87 (no inscr.), recte C. Constantinople (869) c 18 as Dd 3.11; AL 4.30; C 16 q 3 c 8 as here

[1] Item (*om.* P) de tric. poss. CXKNBP; Item idem ZOHQ; Idem eidem A
[2] *corr. fr.* huc B
[3] ad *add. ss* K
[4] a CKNBZOHQ; *om.* A
[5] *corr. fr.* diiue K
[6] subturrahat A
[7] per CRK[2]NBVPZOHQ; *om.* KA
[8] *corr. fr.* sunt Z

24

Quinigesio episcopo[1]*. Ne quis*[2] *de re in litigio posita sinatur exigere pensiones donec iuridico examine diffiniatur*[3]

Quia res in litigio posita in nullam[4] transferri possit omnino personam, donec legitime cognitionis[5] euentu cui[6] potius debeatur iudiciaria disceptatione possit agnosci, ex eadem re quispiam[7] non sinatur exigere pensiones, sed in eo statu re eadem posita in quo uidetur sicut dictum est ante constituta, quisquis sibi putat quippiam posse competere iuridico[8] pulset examine preiudiciis omnibus inde[9] submotis.

JK 712; CB Gel. 37; +C 11 q 1 c 50

[1] Quin. ep. CRWKNDBVP; Gelasius Quinigesio episcopo *as beg. of text* ZOHQA
[2] quis CRWDBVP; qui K; quod N
[3] diffiniatur CKDBP; finiatur N; Ne quis – diff. *om.* ZOHQA
[4] *corr. fr.* nullo K
[5] cognitionis CKNBZH; cognationis O; connitionis Q; cogitationis A
[6] cui CKNBZOH; cuius Q; *om.* A
[7] quispiam CKNBP; quisquam ZOHA
[8] iuridico CRXSNBVPZHA; uiridico LW; ueridico K[2]DO; utridico K
[9] inde CKNBZOHQ; in A

25

Maximo et Eusebio episcopis. De statu ecclesiarum[1] *qui perpetue etatis firmitate durauit non mutando*[2]

Licet regulis contineatur antiquis parrochias unicuique ecclesie pristina dispositione deputatas nulla posse[3] ratione conuelli, ne[4] per consuetudinem pessimam exempli

[1] ecclesiarum CRBP; parrochiarum KND
[2] Max.- ep. De - mutando CRKNBP; Gel. Maximo et Eusebio episcopis ZOHA
[3] *ss* S[2]
[4] ne CKNBZHA; nec O

mali temeritate crescente ubique uniuersalis confusio[5] nasceretur[6], tamen etiam[7] decretis nostris ante non multum temporis destinatis omnia iussimus que taliter fuerant inuasa restitui. Sed quia[8] temeritas[9] peruadentium legem sibi putat posse[10] generari[11] si sceleri suo[12] pertinaciam[13] retentionis adiungat. ea que inter fratrem et coepiscopum nostrum Constantium Camiscane ecclesie sacerdotem et directos[14] ab Anconitano[15] pontifice decreuimus per uos[16] impleri cupimus. Tunc formam in ceteris cognitionibus[17] que sit sequenda perscripsimus. Nulla igitur presumptione statum parrochiarum qui perpetue etatis firmitate durauit patimur immutari[18] quia neque negligentia pontificis neque temporalis [36va] abiectio[19] que per incuriam forte generatur nec ignauia faciente consensus[20] nec[21] surripiente supplicatione preceptio diuellere potest semel dyocesim constitutam, ex qua[22] semper ad regenerationem atque consignationem plebs deuota conuenit[23].

JK 713; CB Gel. 38a; ID 3.97; C 16 q 3 c 5 has further sentence

---

[5] confusio CKNBZOHQ; confessio A
[6] nasiretur *corr. fr.* -irretur A
[7] etiam CKDBZOHA; in N
[8] *ss* P
[9] temeritas CKNBZOHQ; temeritatis A
[10] posse CKNBZOHQ; post se A
[11] *corr. from* generali K
[12] scel. suo CRKNPZOHA; suo scel. B
[13] *corr. from* pertinanciam K
[14] -tos *ss* B
[15] -n- *ss* K
[16] *corr. fr.* nos O
[17] cognitionibus CKDBZOHA; cogitationibus N
[18] immutari KNBZOHQ; immitari A; ? C
[19] abiectio CRXSKNBP; obiectio ZOHQ; obiecto A
[20] fac. cons. LRXSWKNBVPZOHQA; cons. fac. C
[21] nec CKNBZOHQ; ne A
[22] qua CRXWBPZOHA; quo K?N?D
[23] conuenit CKDBZOHA; consistit N

26

Martyrio et Iusto episcopis. De his qui alieno iuri debiti absque[1] dominorum suorum licentia[2] clerici fiunt uel etiam[3] ordinantur[4]

Auctores[5] siquidem[6] illustris uiri filii nostri Amandiani grauiter conqueruntur homines suo iuri debitos[7] alios[8] adhuc clericos, alios iam diaconos[9] ordinatos cum[10] non solum post modernum quod tantorum collectione pontificum sub omnium saluberrime prouisionis assensu constat esse perfectum. Huiusmodi[11] personas suscipere non debere,[12] uerum etiam si qui[13] forte in diuine[14] cultum[15] militie ante

---

[1] *ss* CB
[2] dom. suorum lic. CKDB; lic. dom. suorum N
[3] etiam CKDB; *om.* N
[4] Mart. - ep. De - ord. CXKNBP; Gelasius Martirio et Iusto episcopis *in text* ZOHA
[5] Auct- CKNBPOHQA; Act- Z
[6] *corr. fr.* quidem Z
[7] *corr. fr.* ded- N
[8] alios CKNBZOHQ; alio A
[9] iam diac. CKDBZOHA; diac. iam N
[10] cum CKNBZOHQ; et A
[11] concilium ? *ss* K; Huius R
[12] susc. non (*ss* Z) deb. CRXBPZOHA; non deb. susc. KND
[13] si qui CXKD^{2}BPZOH*; si quis ND; sequi Q(*before* uerum etiam)A
[14] diuine CKNBZOHQ; diuitie A
[15] -tum CRXBZOHA; -tu KND; clutum P

fuerint ignorantia faciente suscepti eliminare[16] prorsus et exutos religioso priuilegio ad dominorum possessiones iusta[17] debuerint[18] ammonitione compelli. Et ideo fratres karissimi eos quos supradicti uiri auctores[19] in clericatus[20] officio monstrauerint attineri discussos et obnoxios ac probatos custodito legum tramite sine intermissione[21] restitue ita[22] ut[23] si quis iam presbiter repperitur in eodem gradu peculii sola amissione permaneat[24], diaconus uero aut[25] uicarium prestet aut si non habuerit reddatur[26]. Residua officia sciant neminem posse ab[27] obnoxietate si conuincitur uindicari[28] quatinus hoc ordine[29] custodito nec dominorum iura nec priuilegia ulla ratione turbentur.
JK 651; Thiel 1.386; CB Gel. 15; ID 6.353; IP 3.164; D 54 c 9b

[16] -i *ss* K
[17] iusta RXKNBPZOHA; iuxta C
[18] -u- *ss* A
[19] auct- CKNBOHA; act- Z
[20] in clericatus CLRSKNBZO²HA; indicatus X
[21] permaneat diaconus *add.* A (*cf. below*)
[22] restitue (*corr. to* -uite V²) ita LWKNBPZGOHA; restituite C
[23] uica ? *add.* A
[24] tramite sine int. – permaneat *in cramped hand, partly over erasure, partly in mg.* C; tramite - si quis iam *om.* RX; *as text* LSNBPZOHA
[25] aut CKNBZOHQ; ut A
[26] *Enlarged* R *at beginning of new line* C
[27] *ss* V
[28] uindicari *corr. to* -are K
[29] *ss* O

27

Gelasius Erculentio, Stephano et Iusto episcopis de eodem[1]

Nuper[2] etenim[3] actores[4] illustris femine Placide[5] petitorii oblatione conquesti sunt. Sabinum[6] Marcellianensis[7] siue Cusilinatis urbis antistitem Antiochum[8] seruum iuris patrone sue[9] absentis domine occasione captata ad presbiterii honorem usque perductum eiusque fratrem Leontium clericalis [36vb] officii priuilegio decorasse. Et ideo fratres karissimi inter supradictos actores[10] et eos qui conditionis extreme repetuntur obiectam cognitionem uobis nostra auctoritate deputamus, ut omni ueritate discussa, si reuera obiectam sibi maculam iusticie[11] refragationis non potuerit[12] ratione diluere. Leontium clericum[13] quem gradus prefinitus legibus non defendit ad sequendam cognitionis sue necessitatem modis omnibus redibete[14]. Antiochum uero quia per sacerdocium non iam potest retolli, si in suam ecclesiam in hoc in quo est honore desiderat collocare[15], non uelut redditum sibi sed habeat pro ministeriorum celebratione susceptum.

[1] de eodem (eidom P) CXKNB; *om.* ZOHA
[2] Nuper CKNBZOQA; Super H
[3] etenim CRSKNBZOHA; enim LX
[4] actores CLRXSD²K²Z; auctores KNDBVOHQA; aciores P
[5] -ide CRXKNBP; -idie ZOHQ; -id A
[6] Sabinum CKDBZOHA; sibi num N
[7] Marcellianensis CRXBPZOHA; Marcelliensis KND
[8] -h- *ss* N
[9] *corr. fr.* siue O
[10] actores CRXSVPZ; auctores KNDBOHA
[11] iusticie LRXSWKNDBVPZOHA; iuste CK²
[12] potuerit CLBVPZOHQA; potuit W; potuere RXSKND; potuerint K²
[13] -icum CKNBZOHQ; -icus A
[14] -ete CRXND²BZOHA; -ite KDP
[15] *corr. to* -ari K

JK 653; Thiel 1.388 ep. 21; CB Gel. 17a has another sentence at beg., and has no Iusto *in address. It is in Ars. 713; ID 6.354; IP 3.165; D 54 c 10b*

28

Rufino et Aprili episcopis. Item de eodem[1]

Quis enim aut leges principum aut patrum regulas aut admonitiones modernas dicat debere contempni nisi[2] qui[3] impunitum sibi tantum[4] estimet transire commissum? Actores[5] siquidem filie nostre illustris et magnifice femine Maxime petitorii nobis insinuatione conquesti sunt Siluestrum atque Candidum originarios suos[6] supra constitutiones que supradicte sunt etiam[7] contradictione preeunte a Lucerino[8] pontifice diaconos ordinatos. Et ideo fratres karissimi tante preuaricationis excessus noueritis sagacius inquirendos[9]. Et si constiterit querelam ueritate fulciri, continuo qui contradictione preeunte non legitime sunt creati a sacris officiis repellantur.

JK 658; CB Gel. 22; ID 6.104, 4.179 (first two lines only); IP 2.150 as ID 4.179; D 54 c 11

[1] Ruf. - episc. Item de eodem CXKNBP; Gelasius Ruf. et Apr. episcopis ZOHA
[2] nisi C²LSWKNBVPZOHA; *om.* CRX
[3] per *add. and canc.* O
[4] sibi tantum CKDBZOHA; tantum sibi N
[5] Act- CXKNZ; Auct- BVPOHA
[6] orig. suos CKNBZO; suos orig. (orign- H, origen- Q) HQA
[7] etiam CKDBZOHA; et N
[8] *corr. fr.* Lucerno H
[9] *corr. fr.* req- Z

29

Iusto episcopo. Vt si de spaciis de quibus memoratur orta contentio diffinitio certa processerit[1] *intemerata seruetur. Si autem nichil constiterit terminatum. pars que fidit prebeat sacramentum*[2]

Dilectio tua studeat quesita omnium[3] fideliter rerum[4] ueritate ut si de spaciis de quibus memoratur orta contentio diffinitio dudum certa processit intemerata seruetur. Alioquin si nichil unquam constiterit terminatum. [37ra] nunc[5] de[6] perscriptione temporum si qua pars fidit prebeat sacramentum ut tamen que hactenus possedisse probabitur[7] iusiurandum sinatur offere.

JK 659; CB Gel. 23; ID 6.105, 3.135; IP 2.69; C 16 q 3 c 7

[1] processerit CLRXSBP; processit KNDV
[2] Iusto ep. Vt - sacramentum CLRXSKNDBVP; Gelasius Iusto episcopo ZOHA
[3] ques. omn. CKDBZOHA; omn. ques. N
[4] fid. rer. *corr. to* fidelium firmiter D
[5] nunc CRND²BZOHA; tunc K; non D
[6] *corr. fr.* per O
[7] probabitur CNDBZOHA; probarint *corr. to* ea probauerit K

30

Victori episcopo. De his qui ad presbiterium uenire detrectant[1]

Consulit[2] dilectio tua de suorum promissione clericorum, perhibens quod[3] diaconi ad presbiterii gradum quo ecclesiam tuam commemoras[4] indigere uenire detrectent[5]. Quapropter quia inuitos fieri ecclesiastica moderatio grauitasque non patitur. ut[6] ex

[1] Vict. ep. De - detr. CXKNBP; Gelasius Victori episcopo ZOHA
[2] Consulit CRNDBZOHA; Consuluit K
[3] quod CKDBZOH; quia N; q' A
[4] commemoras LRXSKNBVPZOHA; commemorans C
[5] *corr. from* -ant C
[6] non *add.* A

nolentibus sint uolentes ordinatio potest illa perficere. quia scilicet[7] si quos habes[8] uel in accolitis uel in subdyaconibus maturioris etatis et quorum sit uita probabilis, hos in presbiterium studeas promouere.
JK 668; CB Gel. 27a; ID 6.106; D 74 c 9

[7] scilicet CNBZOHA; sane K
[8] habes CRKDBZOHQ; homines N; haberes A

31

Palladio episcopo. De eo quod[1] sicut ad sacerdocium ecclesiastica disciplina debiles corpore non patitur uenire, ita et si quis in eo actu fuerit constitutus ac fuerit sauciatus amittere non potest quod sanus accepit[2]

Precepta canonum quibus et ecclesiastica regitur disciplina[3] sicut ad sacerdocium debiles corpore non patiuntur[4] uenire ita et si quis[5] in eo actu[6] fuerit constitutus ac fuerit sauciatus[7] amittere non potest quod[8] tempore sue sinceritatis accepit. Stephanus siquidem[9] presbiter petitorio nobis defleuit oblato[10] quod[11] habebatur in subditis olim sibi ante annos plurimos collatam presbiterii dignitatem. Quam reuera immaculati corporis iudicio suscepisset[12] sed nuper propter prouincie[13] uastitatem quam Tuscie pre omnibus barbarorum diuersa sectantium et ambiguitas inuexit animorum cum imminentes gladios euadere fuge presidio niteretur. acutis sudibus[14] occurrentia sibi septa transiliens inferiores partes corporis inseruisse[15] suggessit, que uix adhibita curatione biennio potuisset abstergi. Et ideo frater karissime[16] supradicto locum suum[17] dignitatemque[18] restitue, quatinus sacrosancta mysteria[19] [37rb] sicut consueuit exerceat. Nec enim conuenit ob hoc auferri[20] ante susceptum ordinem in quo postmodum inualitudinem corporis casu[21] probatur faciente collapsus.
JK 706; CB Gel. 31; ID 6.107; IP 3.55; D 55 c 12

[1] quod CKDB; quia N
[2] Pall. ep. De - accepit CXKNDBP; Gelasius (-agius H) Palladio episcopo ZOHA
[3] reg. disc. LRXKNBVPZOHA; disc. reg. C
[4] patiuntur CRKNB; patitur ZOHA
[5] ita et si quis CKD²BZOHA; quia et si N; ita et D
[6] actu CKNBZHA; auctu O
[7] *corr. fr.* sac- Z
[8] quod CKDBZOHA; quia N
[9] siquidem CKNBZOHQ; quidem A
[10] obl- CKNBZOHQ; abl- A
[11] quod CKDBZOHA; quia N
[12] -isset CNDBZOHA; -isse K
[13] uincie A
[14] sudibus LRXSKNBVPZOHA; subdibus C
[15] *corr. fr.* -isse H
[16] -ime CKNBZOHQ; -imi A
[17] *ss* O
[18] *add. in lower mg.* B
[19] -eria CKNBZOHQ; -erio A
[20] *corr. fr.* -erre A
[21] *corr. fr.* ausu A

32

Gerontio et Petro episcopis. De uiduarum causis ab episcopo[1] impensius exequendis[2]

Licet omnibus[3] de[4] nobis[5] sperantibus non debeamus in quantum possumus nos negare, plus tamen uiduarum causas et impensius ducimus exequendas quas[6] tueri a nobis uel ab omnibus diuina manifestat assertio.

[1] -opo CLRXSBVP; -opis KND
[2] Ger. - ep. De - exeq. CRXKNDBVP; Gelasius Gerontio et Petro episcopis ZOHA

JK 707; CB Gel 32; +D 87 c 1

---

[3] *ss* C
[4] *ss* L[2]
[5] nobis CKDBZOHA; uobis N
[6] quas CKNBZHA; quam O

33

Fabiano episcopo. De baptizandis et de his que[1] in die dedicationis offeruntur[2]

Nec[3] enim numerus baptizandis iuste creditur imponendus. cum quanti petierint uel ad regenerationem festinauerint[4] non sint pro alterius uoluntate pellendi. Et ideo frater karissime superfluam constitutionem modis omnibus remouebis. ut unusquisque aut in[5] uicina sibi ecclesia aut in electa pro sue mentis baptizetur arbitrio. Cathedraticum etiam non amplius quam uetusti moris esse constiterit. ab eius loci presbitero noueris exigendum. Et de his[6] que die dedicationis fuerint offerentum[7] deuotione collecta. consuetudinem que generaliter omnibus ecclesiis est prescripta seruabis.
JK 710; CB Gel. 35 (Sabino)*; ID 1.56 to* arbitrio (Sabino)*; C 10 q 3 c 5* (Fabiano*)*

---

[1] que CLRXSBV; qui KNDP
[2] Fab. (Sab- BV(*before corr.*)P) ep. De - off. CLRXSWKNDBVP; Item Sabiano (Fabiano A; Sabino Z) episcopo ZOHA
[3] Nec CKDBZOHQ; Hec N; Neu A
[4] -auerint CKNBZHA; -arint O
[5] *ss* H
[6] his CRKNBOHQ; iis ZA
[7] -entum CRSKBZOHA; -entium XND

34

Bonefacio episcopo. De seruis ad[1] ecclesiam fugientibus[2]

Metuentes dominos famuli[3] si ad ecclesie septa confugerint intercessionem debent querere non latebras ne[4] hec ipsa presumptio tarditatis temeritatem augeat renitendi. Filius etenim noster uir spectabilis Petrus queritur seruum suum[5] in ecclesia sancti Clementis diutius commorari, cui cum deputasset sacramenta prestari illum egredi nulla ratione uoluisse. Et ideo directus supradicti homo de presenti cum eo quem elegeris esse mittendum[6] cum de impunitate eius sacramenta prebuerint eum statim facies ad dominum suum modis omnibus remeare. Aut si in hac peruicacia forte extiterit post sacramentum sibi prestitum reddatur inuitus. [37va]
JK 711; CB Gel. 36; ID 3.115, 16.68; +C 17 q 4 c 32

---

[1] ad CKDB; ab N
[2] Bon. ep. De - fug. CXKNDBP; Gelasius Bonefacio episcopo ZOHA
[3] famuli C[2]LRXSKNBPZOHA; *om.* CR
[4] ne CKNBZHA; nec O
[5] *ss* S[2]
[6] mitt- CKNBZHA; nit- O

35

Vniuersis episcopis per Dardaniam. Quod iura ecclesiarum non sint turbanda, ac[1] priuilegia que metropolitanis uel prouincialibus episcopis decreuit antiquitas non sint[2] frangenda[3]

Quia per ambitiones illicitas non[4] pudet quosdam ecclesiarum iura turbare ac priuilegia que[5] metropolitanis uel prouincialibus episcopis decreuit antiquitas temeraria presumptione peruadere. propter quod etiam communionis apostolice desiderant tenere discidium, quod[6] scilicet[7] ab eius auctoritate diuisi, uel impune proprias[8] usurpationes exerceant, non respicientes quia eterno iudici rationem tam de[9] catholice sinceritatis iniuria quam de[10] traditionum preiudiciis paternarum non sine perpetue sint dampnationis interitu reddituri, si in hac obstinatione permanserint, caritatem uestram duximus instruendam, ut uos omnes in commune fratres per Dardaniam siue[11] per contiguam quamque prouinciam constituti, qui uos sub metropolitanis uestris esse meministis, et ab hisdem[12] substitui[13] decedentes[14], sicut uetus consuetudo deposcit unanimiter studeatis antistites et uicissim si metropolitanus[15] humane conditionis sorte recesserit a prouincialibus episcopis sicut forma transmisit sacrari[16] modis omnibus censeatis, neque sibi quemquam quod uobis antiqua dispositione concessum est patiamini uendicare[17], quatinus inter ipsas aduersantium uoluntatum procellas regulas ueterum nullatenus custodire cessetis[18], sicut persecutionum tempore[19] diuersarum patres nostros constanter fecisse non dubium est.

JK 716; CB Gel. 41; +D 64 c 6

---

[1] a P
[2] sint CRXWBV[2]P; esse S[2]KNDV
[3] Vniu. - Dard. Quod - frang. CRXKNDBVP; Idem uniuersis episcopis per Dardaniam ZOHA
[4] non C[2]LSKNBPZOHA; *om.* CRX
[5] *ss* Z
[6] quod CKDBZOHA; quia N
[7] scilicet CNBZOHA; sane K
[8] *corr. from* propriis KD
[9] *ss* N
[10] *ss* B[2]
[11] siue CKNBZOQ; seu HA
[12] isdem Z
[13] substitui CKNBZOQA; sustitui *followed by an erasure* H
[14] deceden N
[15] -anus CKDBZOHA; -anis N
[16] sacrari CKDBZOH; *om.* N; sacri *and lacuna* A
[17] uend- CXKNB; uind- ZOHA
[18] cessetis CRKNBZOA; censetis HQ
[19] *ss* C

36

Cresconio Iohanni Massale episcopis. Quod decessorum statuta si iusta sint[1] seruanda sunt, si[2] iniusta corrigenda[3]

Decessorum[4] statuta sicut legitima et iusta successorem[5] custodire[6] conuenit. ita debet etiam malefacta[7] corrigere.

JK 717; Dd 3.110; CB Gel. 42a; C 25 q 2 c 19

---

[1] si iusta sint CXKDB; si iusta sunt N; *one obscure word* P
[2] *ss* V
[3] Cresc. - ep. Quod - corr. CRXKNDBVP; Gelasius Cresconio, Iohanni, Massale episcopis ZOHA
[4] Pec- N
[5] cum *add.* A
[6] cessetis *add. and canc.* Z
[7] malefacta CKDBZOHA; maleficia N

37

Maximo et Clero episcopis. Quod nichil perit in ecclesiasticis utilitatibus si aliena reddantur[1] [37vb]

Nichil perire credimus ecclesiasticis utilitatibus si[2] que sunt aliena reddantur.

JK 719; Thiel 1.499; CB Gel. 44

[1] Max. - ep. Quod - redd. CRXKNBP; Maximo et Clero episcopis ZOH(*mg.*)Q[2](*mg.*); *om.* QA. HQA *make no break, running it into c.36; cf c.38 below*

[2] *ss* A

38

Theodorico regi. De legibus principum que in negociis hominum custodiuntur circa reuerentiam beati Petri multo magis custodiendis[1]

Certum est magnificentiam uestram leges principum Romanorum quas in negociis hominum custodiendas esse precepit, multomagis circa reuerentiam beati Petri apostoli pro sue felicitatis augmento uelle seruari.

JK 722; CB Gel. 47; ID 4.180; IP 2.151; D 10 c 12

[1] Theod. regi. De - cust. CRXKNBP; Theodorico regi ZOHQ; Teodebrico regi, Maximo et Clero episcopis A (*cf. c 37*)

39

Maiorico et Iohanni episcopis. De sacramento integre percipiendo[1]

Comperimus autem quod[2] quidam in eadem regione sumpta tantum corporis sacri[3] portione a calice sacrati cruoris abstineant. Qui procul dubio quoniam nescio qua superstitione docentur[4] obstringi aut integra sacramenta percipiant, aut ab[5] integris arceantur[6] quia diuisio unius eiusdem[7] mysterii sine grandi sacrilegio non potest prouenire.

JK 725; CB Gel. 48b; ID 2.89; De cons. D 2 c 12

[1] Mai. - ep. De - perc. CRXKNBP; Gelasius [Gelis O] Maiorico et Iohanni episcopis ZOHA

[2] quod CKDBZOHA; quia N

[3] sacri CKDBZOHA; *om.* N

[4] *corr. fr.* doceantur Z

[5] ab CKNBZOHQ; *om.* A

[6] *corr. fr.* percipiantur O

[7] -que *add. ss* K

40

Anastasio. De desolatis auxilio[1] *proprie defensionis et de his qui pro infirmitate etatis suis*[2] *actibus prodesse non possunt*[3]

Desolatis[4] proprie defensionis auxilio et qui suis actibus prodesse[5] pro etatis infirmitate non possunt exoratum decet pontificem subuenire quia pupillis tuitionem etiam diuinitas iussit impendi, et ideo Maximo et Ianuario clericalis officii qui se solaciis[6] parentum uel propinquorum asserunt destitutos[7] auxilium ex nostra

[1] -u- *ss* N

[2] suis CLRXSWBP; sue KND

[3] An. De - possunt CXKNDBP; Gelasius Anastasio ZOHA

[4] De desolatis B

[5] prodeesse A

[6] solaciis CKNBZOHQ; solatii A

[7] destitutos CKNBZOHQ; destitos A

delegatione prestabis ut aduersus improbitates aduersariorum suorum protecti tue executionis annisu noxia commenta non sentiant.
JK 726; CB Gel. 49; +D 87 c 2

41

Crispino et Sabino episcopis. De libertate clericis dominorum benignitate concessa[1] per oppressionem heredum non[2] auferenda[3]

Siluester et Faustinianus ecclesie Grumentie clerici lacrimosa nobis insinuatione conquesti sunt libertatem sibi domini sui benignitate concessam heredum eius [38ra] oppressione pulsari seque in clericatus officio pene ab incunabulis seruientibus etiam manumissore[4] uiuente in eodem actu nichilominus constitutis[5] diuinis ministeriis[6] impendere seruitium non licere, cum[7] si peticionem ueritas subsequatur contra patris et actoris[8] sui factum uenientibus ut indignis hereditas legibus[9] auferatur. nec eis liceat hereditatem capientibus contra actoris[10] sui[11] prosilire iudicium. Et ideo fratres karissimi quoniam se etiam ab archidiacono predicte ecclesie queruntur oppressos qui per eorum absentiam moderatoris iudicium promisit eos esse sequuturos. calcatis omnibus et que contra leges diuinas et publicas pulsatis forum suum putauit auferri in[12] uestro iudicio. Qui si ille clericum[13] lacessit aduenlat ut ecclesie iura que uetusti principes assidua sanctione firmarunt impetitis clericis non negentur.
JK 727; CB Gel. 50; ID 6.108; +C 11 q 1 c 13

---

[1] ben. con. CKDBP; con. ben. N
[2] non CKDBP; *om.* N
[3] De - auferenda CXKNDBP; *om.* ZOHA
[4] -ore CKNBZOHQ; -iore A
[5] constitutis CKDBZOHA; *om.* N
[6] ministeriis CKDBZOHA; misteriis N
[7] cum CKNBZHA; eum O
[8] act- CRXKNVPZ; auct- BOHA
[9] her. leg. CKDBZOHA; leg. her. N
[10] act- CRXKNVPZ; auct- BOHA
[11] sui CNDBZOHA; suis K
[12] in CKNBZOQA; non H
[13] -icum CKNBZOHQ; -icus A

42

Zeie comiti. De his qui clericos per uiolentiam opprimunt[1]

Christianis[2] gratum semper debet esse quod ab eorum poscitur dignitate[3] prestandum quia Deo seruientibus beneficium conuenit non negare. Siluester atque Faustinianus[4] qui se ab incunabulis[5] clericos confitentur a Theodora[6] se opprimi per uiolentiam conqueruntur, quod dicant se ingenuos atque auctore[7] pristine conditionis nexibus[8] absolutos in sortem deterrime iterum seruitutis addici, ac[9] per auctoritatem regiam contra leges publicas cum[10] clericali cingulo olim tenerentur astricti[11] per

---

[1] Zeie comiti. De - opp. CXKNBP; Zeie comiti ZOHQ; *om.* A
[2] *corr. fr.* -ani H
[3] -ate CKNBZOHQ; -atem A
[4] Faustinianus CKNBZOHQ; Faustianus A
[5] *after corr.* H
[6] Theodra N
[7] auctore CRKNBOHA; actore Z
[8] nexibus CKDBZOHA; *om.* N
[9] ac CKNDVPZOHA; aut B
[10] in *add.* K
[11] astricti CKDBZOHQ; constricti N; abstricti A

archidiaconum urbis Grumentine[12] esse conuentos, cum constet eum qui celestem militem pulsat non nisi eius forum debere sectari. Et ideo dilecte[13] depense salutationis affatu supradictos clericos, si ad[14] delegatorum[15] iudicium eorum aduersaria uenire contempserit, sublimitatis tue tuitione uallentur ne quid illis[16] aut [38rb] surreptio aut inimica[17] legibus uiolentia necessitatis imponat, quia qui iudicium refugit apparet eum de iusticia diffisum.

JK 728; Thiel 1.390; CB Gel. 51; C 11 q 1 c 12

12 -n- *ss* C
13 dilecte CXKNBV; dilectissime ZH; dil' OQA
14 *corr. fr.* a K; *corr. fr.* d Z
15 offic *add. and canc.* Z
16 illis CKDBZOHA; ultra N
17 -ica CKDBZOHA; -ici N

43

Rustico et Fortunato episcopis. De episcopo quem clerici sui graui necessitate uexari dicebant[1]

Super[2] Foropopulensis ecclesie clerici una cum Sabino et Pelagio laicis propria suggestione reserarunt[3] presulem suum graui quadam necessitate uexari, cuius eum dicerent[4] incursione frequenter elisum, quod[5] ne[6] scandalum fidelibus uideretur ingerere et ecclesiam Dei ubique positam hac offensione turbare[7], precipue cum eodem ipso uolente huc per[8] se perrexisse firmarent, ad dilectionem uestram scripta direximus ut ecclesie cuius rector tali casu teneretur astrictus[9] uisitationem congruam redderetis[10]. Verum[11] quia nunc idem ipse uenit huc[12] pontifex, falsaque omnia de se iactata disseminat sub diuini contemplatione iudicii, uestreque conscientie estimationisque respectu rerum fide sollertissime perquisita si scilicet[13] aliquando uel in domo uel in[14] processione uel in aliquo[15] quocumque loco probatur repente collapsus uocesque dedisse confusas et spumas ore iactasse, quanta fieri potest examinatione queratur, quod tamen siue aliquorum possit factum[16] testificatione firmari siue nunquam contigisse dicatur, non putandum est posse[17] sufficere sed certum[18] manifestumque documentum quia[19] de tanta re non segnius agendum est[20]. faciat rem tua dilectio[21] frater Rustice sui moris, et aptam magno pontifici ut eum uel

1 Rust. - ep. De - dicebant (-bat P) CXKNBP; Gelasius Rustico et Fortunato episcopis ZOHA
2 Super CXKNBOH; Nuper ZQA
3 resararunt CRKNBZOH; reserarum Q; reserunt A
4 eum dicerent CRXKNB; cum (*ss* Q) dicerent ZOHQ; ei indicerent A
5 quod CKDBZOA; quia N
6 ne CKNBH; nec ZOA
7 hac off. turbare CXKDB; turbare hac off. N; hac off. turbaret ZOHA
8 per CXKNB; *om.* ZOHA
9 astrictus CKNB; obstrictus ZOHA
10 *corr. from* reddentis O
11 Verum CKNBZHA; Vere O
12 *ss* D; hic B
13 scilicet CNBZOHA; sane K
14 *ss* C
15 aliquo CKNBH; alio ZOA
16 sufficere *add. and canc.* O
17 est posse CRKNVPZOA; posse est B
18 certu O
19 non *add. and canc.* O; *corr. fr.* qua B
20 agendum est CXKNB; est agendum ZOHA
21 tua dil. CKDBZOHA; dil. tua N

xxx diebus tecum esse constituas[22], eumque carnibus indifferenter uti necessaria probatione[23] compellas.
JK 729; CB Gel. 52 (addressed to Rufinus, *wrongly); +C 7 q 2 c 2*

[22] esse const. *om. with lacuna* N
[23] probatione CKDBZOHA; bonitate N

44

Leontio[1] et Petro episcopis[2]. Quod subueniendum sit a Romano pontifice his qui eius remedia sperant in suis negotiis[3]

Quisquis in[4] negociis suis[5] nostri nominis intercessione[6] sperat sibi remedia posse conferri. prona nos conuenit [38va] animositate prestare.
JK 730; Thiel 1.500 frg. 30; CB Gel. 53; +D 87 c 3

[1] Leontio CKNBHQA; Leuntio ZO
[2] et Petro ep. *om.* X
[3] Quod subu. - negotiis CXKNBP; *om.* ZOHA
[4] *ss* Z
[5] neg. suis CNDBZOHA; suis neg. K
[6] -ione CKDBZOHA; -ionem N

45

[1]Laurentio. Quod iusta dispensatione sit seruandum testatoris arbitrium[2]

Consideratio ecclesiastice utilitatis hoc postulat ex iusta dispensatione seruandum testatoris arbitrium.
JK 731; Thiel 1.500 frg. 29; CB Gel. 54; C 16 q 1 c 15

[1] Laurentio CRXSKNDBP; *om.* L; Gelasius Laurentio ZOHA
[2] Quod - arbitrium CRKNBP; *om.* ZOHA

46

Iohanni episcopo Viuonensi. De quodam qui ad basylicam confugerat[1]

Vxor Felicis et filie Romam quia sic oportuit peruenerunt. Siquidem hunc ipsum[2] primum se ad barbarorum basylicam[3] conferentem[4] seque bonas causas habere iactantem egredi sub hac conditione precipimus, ut si actus suos fideliter et rationabiliter[5] allegaret[6], nichil circa eum prorsus asperum fieri durumque pateremur[7]. Alioquin si contra fidem et utilitatem dominicam uenisse probatur ipse sibimet imputaret, atque ordinationi congrue subiaceret, qui superueniente filio nostro uiro spectabili Heortasio[8] sic[9] est ad singula queque[10] conuictus ut os aperire non posset, et uera esse que huic obicerentur uoce propria fateretur[11], ideoque tenetur custodia mancipatus.
JK 732; CB Gel. 55; ID 16.77; +C 17 q 4 c 33

[1] Ioh. - Viu. (Yv- KND) De - conf. (fuerat N) CRXKNDBP; Gel' Iohanni episcopo Viuonensi [Viuoriensi A] ZOHQA
[2] ipsum CKNBZOA; impium H; *om.* Q
[3] basylicam CKDBZOHA; ecclesiam N
[4] conferentem CKDBZHA; perferentem O; conuertentem N
[5] et rat. CKDBZOHA; rationabiliterque N
[6] *corr. fr.* agggaret [*sic*] V
[7] -eremur CKNBZHA; -emur O
[8] Heortasio CLSKNVPZOHQ; Heorrasio R; Heorothasio X; Heorthasio W; Hortasio B; Heorsio A
[9] *corr. fr.* sicut Z
[10] queque CKDBZOA; quoque N
[11] fateretur CKNBZOHQ; fatentur A

47

Maiorico, Sereno et Iohanni episcopis. Quod communione[1] sint priuandi qui humanis legibus calcatis et religione abiecta ecclesiastica priuilegia calcare contendunt[2]

Qui et humanis legibus in ciuili[3] dampnatione calcatis. et reuerentia religionis abiecta uel ecclesiastica priuilegia calcare contendunt uel ubilibet[4] in pauperum prosilire dispendium, nec huiusmodi saltem commoniti conuictique nequitiam sopire consentiunt atque illata sacris rebus detrimenta sanccire[5] merito diuini muneris sunt participatione priuandi ut huius perceptione careant, quod sacrilegis ausibus habuere despectui.

JK 733; CB Gel. 56a; Dd 3.116 (pt); ID 3.150, 4.185; +C 12 q 2 c 2

[1] communione C^2R^2XSKNB; commune CR
[2] Mai. - ep. Quod - cont. CXKNBP; Gel' Maiorico, Sereno et Iohanni episcopis ZOHA
[3] *corr. fr.* -ilis H
[4] uilibet N
[5] sanccire CKNB; sarcire ZOHA*

48

Item. Quod non[1] sit eundum contra pontificalia constituta[2]

Celestinus uero presbiter fratris et coepiscopi[3] nostri Sereni qui contra pontificale iudicium, contraque apostolice sedis mandata prorumpens supradictis communionem[4] sacram ministrare presumpsit cum non potuerit ignorare sententiam proprii sacerdotis ab officio protinus ecclesiastico repellatur, ut nullus ecclesie ministrorum contra pontificalia instituta[5] uenire contendat.

JK 733; CB Gel. 56b; Dd 3.116; +C 12 q 2 c 24

[1] *om.* R
[2] Quod - constituta (instituta KND) CLRXKNDBP; *om.* ZOHA
[3] -opi CKNBZOHQ; -opis A
[4] eom- N
[5] instituta CXKNB; constituta ZOHA

49

Fortunato episcopo. Quod irreligiosum sit et execrabile si quisquam in sua tuitione susceptos fideliter et sancte non educauerit[1]

Inreligiosum[2] prorsus et execrabile iudicamus[3] si quisquam uel extraneus in sua tuitione susceptos non omni fide et tota[4] animi sui educauerit sanctitate. Ac[5] cum Olimpius diaconus dilectionis tue Felicis atque Olimpii suggeratur auunculus eosque paruulos tutele uice susceperit nutriendos ultra latrocinium esse iudicamus quod eos honusculis[6] parentum sicut asserunt reliquit extorres, alia retinendo alia contra leges et iura uendendo.[7]

JK 734; Thiel 1.501 frg. 33; CB Gel. 57; ID 6.109; +D 87 c 5

[1] Fort. ep. Quod - educ. CX(*after corr.*)KNBP; Gelasius Fortunato episcopo ZOHA
[2] -sum CKNBOHQA; -sus Z
[3] iud- CK?NBZOH; ind- QA
[4] *corr. from* tata A
[5] Ac CWND?BPZHQA; At KD^2O
[6] hon- CRXSKN; honusculus W; bon- LBVZOHQA; *illeg.* P
[7] uendendo LRXSWKNBVPGZOHA; seruiendo (uel uend. *ss*) C

50

Helpidio episcopo. Vt quilibet nisi pura conscientia ad sacrosanctam religionem non audeat peruenire[1]

Sacrosancta religio que catholicam continet disciplinam tantam sibi reuerentiam uendicat[2] ut ad eam quilibet nisi pura conscientia non audeat peruenire. Nam quomodo ad diuini mysterii consecrationem celestis spiritus inuocatus adueniet si sacerdos et qui eum[3] adesse deprecatur criminosis plenus actionibus[4] reprobetur?

JK 735; Thiel 1.486 frag. 7; CB Gel. 58; ID 2.90, 6.110; +C 1 q 1 c 92

[1] Help. ep. Vt - peru. CXKNBP; Gelasius Helpidio (Helc- H) episcopo ZOHA
[2] uend- CXKNBP; uind- ZOHA
[3] *an erasure here* Z
[4] actionibus CKNBZOH; actibus Q; *om.* A

51

Epyphanio episcopo. Vt qui ecclesias uiolasse perhibentur, accessu earum indigni iudicentur[1]

Ad episcopos ceteros direximus iussionem ut eos qui ecclesias uiolasse perhibentur accessu earum iudicent esse non dignos.

JK 736; Thiel 1.504 frag. 39; CB Gel. 59; ID 3.119; +C 17 q 4 c 11

[1] Ep. ep. Vt - iudic. CXKNBP; Gelasius Epiphanio episcopo ZOHA

52

Victori, Constantino, Martyrio, Felicissimo. Sereno et Timotheo episcopis. De his qui ad ecclesiam confugerint non absque sacerdotis licentia retrahendis[1]

Frater et coepiscopus noster Epyphanius sua [39ra] nobis relatione suggessit Benenatum et Maurum Beneuentane municipes ciuitatis in contumeliam religionis acerba nimis et plectibili[2] contumatia prosilisse[3] qui confugientem ad ecclesie[4] septa curialem suum ne[5] illic quidem[6] tutum aut de iniuria sua securum esse siuerint[7] ausi irruptione temerarie mentis admittere quod[8] nec potestatibus quidem[9] uel principibus[10] unquam licuit penetrare[11], ut hominem in sanctuariis constitutum captata sacerdotis absentia reluctantem, reclamantemque uiolenter abstraheret[12], quos quantum sua nobis suggestione patefecit merito indignos esse sacra communione iudicauit. Et si reuera tanti facinoris constat admissum nostra etiam auctoritas in hac parte consentit. Nec enim iure[13] ad supplicandum debet admitti ubi admittere sacrilegium non uetauit[14]. Nullus etenim intra limina tante uenerationi deputata

[1] V. C. M. F. S. et T. episcopis (ep. *om.* C?). De - sac. lic. (lic. sac. P) retr. CXKNBP; Gelasius V. C. M. F. S. et T. episcopis ZOHA
[2] et plectibili CKNBZOHQ; inplectibili A
[3] -lisse CKNBZOA; -luisse HQ
[4] *corr. from* ecclesia C
[5] *corr. from* nec O
[6] quidem CKDBZOH; quid N; quod Q?A
[7] siuerint CXSK^{2}D^{2}BV^{2}ZOHA; sciuerint LRVP; fuerint W; ? K; si fuerint ND
[8] quod CKDBZOHA; quam N
[9] quidem CKNBZOH; quod Q?A
[10] principibus CKDBZOHA; principalibus N
[11] penetrare CRKDBVPZOHA; perpetrare K^{2}ND^2
[12] -et LRXSKNDBVPZOHA; -ent CK^2
[13] iure *before* debet KND
[14] .me.uit N

utrumque sibi licere existimat[15] pro sue uoluntatis arbitrio ut et humilitatem[16] sibi uendicet[17] et furorem. Et ideo fratres karissimi supradictos si manifesta reos facit conquestio ab omnibus parrochiarum uestrarum[18] ecclesiis nostre preceptionis auctoritate prohibete ut non solum hii[19] qui in[20] iniuriam sanctorum[21] locorum prosiluisse probantur[22], merito consequantur pro facti sui qualitate uindictam, uerum etiam ceteri[23] a tali presumptione ultionis istius timore reuocentur.
JK 737; Thiel 1.504 frg. 40; CB Gel. 60; ID 3.120; +C 17 q 4 c 10

---

[15] -at LRXSKNDBVPZOHA; -et CK[2]
[16] humilitatem CKNBZHA; uoluntatem O
[17] uend- CXKNBP; uind- ZOHA
[18] uestrarum CRSBPZOHA; nostrarum XKND
[19] hii CKNBH; ii ZOQA
[20] in C[2]LK[2]D[2]BV[2]ZOH; *om.* CRXSKNDVPA
[21] *corr. from* eorum sanctorum O
[22] probantur CXKNB; probabuntur ZOHA
[23] *om.* B

53

Honorio[1] episcopo. Quod pia sollicitudo episcopi commodis egentium non sit neganda[2]

Diuine retributionis memor ad pontificalem conscientiam pertinere non ambigas, egentium commodis piam sollicitudinem non negare.
JK 738; Thiel 1.499 frg. 28; CB Gel. 61a; +D 87 c 4

---

[1] Honorio CRNDB; Honori K
[2] Hon. ep. Quod - neganda CRXKNBP; Gelasius Honorio episcopo ZOHA

54

De quodam seruo ecclesie qui ausu temerario molitus fuit[1] condere paginam testamenti[2]

Illud etiam sinceritatem tuam uolumus non latere ad nos fuisse perlatum [39rb] quod[3] ampliatus conductor quem non solum seruum constat ecclesie[4] sed ita rationibus a multis temporibus implicatum ut[5] etiam si esset ingenuus donec raciocinia[6] cuncta deduceret[7] modis omnibus obnoxius haberetur[8], ausu temerario molitus fuerit[9] paginam condere testamenti. cuius omne peculium ecclesiastico iuri[10] legibus non dubitetur obstrictum. Quapropter his presumptionibus uice nostra tua[11] fraternitas contradicat nec fieri prorsus aliqua surreptione permittat. Ac si eidem quicquam humanitus forte[12] contigerit. quia grandeuus esse memoratur. mox eius sine dilatione substantiam[13] precipiat unanimitas tua filiis eius dumtaxat quibus patrimonium probatur esse commissum sub fideli descriptione contradi. donec

---

[1] fuit CKDB; est N
[2] De - test. CXKNDBP; Item ZOHA
[3] quod CKDBZOHA; quia N
[4] const. ecc. *after corr.* Z
[5] *ss* B
[6] -cinia CKDBZOHA; -nicia N
[7] *corr. from* -ent A
[8] obnoxius haberetur C[2]LD[2]BVPZOHA; haberetur CRXSKD; haberetur obnoxius N; astrictus *in mg.* K[2]
[9] fuerit CKDBZOHA; sit N
[10] *corr. to* iure K
[11] tua nostra *later reversed* K
[12] *partially obscured*, forte *in mg.* K
[13] substantiam CKDBZOHA; superbiam N

temporibus uniuersis quibus hoc patrimonium[14] gubernasse cognoscitur partes dominicas reddere cogatur indempnes.
JK 738; Thiel 1. 499 frg. 28; CB Gel. 61b; ID 16.111; C 13 q 2 c 5

[14] probatur esse comm. – patrimonium *in mg.* X[2]

55

Gerontio, Iohanni, Germano et Petro. De culpa non iterum punienda[1]

Si illic ubi hec acta sunt presentibus utrisque constiterit et satisfecisse Stephanum et supplicatione suscepta eum qui male tractatus est ignouisse, semel in abolitione missa punitio recidiuo[2] dolore non debeat iterari, diuine scilicet[3] imitatione clementie que dimissa peccata in ultionem redire[4] non patitur[5]. sin[6] uero nichil uel[7] de satisfactione probabitur uel de remissione transactum, dilectionis uestre sermone monstretur quatinus siue nunc[8] saltem potuerit competens satisfactio prouenire, illud potius exeratur[9] ubi animum sanare possit afflicti siue inremissibilis prestat acerbitas ibidem nichilominus uindicetur, ubi plectibilis orta est[10] presumptio.
JK 739; Thiel 1.507 frg. 44; CB Gel. 62; C 23 q 4 c 29, De cons. D 4 c 24

[1] G. I. G. et P. De - pun. CXKNBP; Gel' G. I. G. et P. ZOHA
[2] -diuo CKDBZOHA; -duo N
[3] scilicet CRBPZOHA; sane K; sed N; .s. D
[4] in ult. red. CKDBZOHA; red. in ult. N
[5] -itur CKNBZOHQ; -iatur A
[6] sin CKDBZOHA; si N
[7] uel CKDBZ[2]OHA; *om.* NZ
[8] nunc CKNBZOHQ; non A
[9] exeratur CRXKNVPZOHQ[2]A; exerceatur DQ; execratur B
[10] orta est CRKNBP; est orta ZOHA

56

Iustino archidiacono et Fausto defensori. De rebus ecclesie in quatuor partes diuidendis[1]

Vobis enim et fame uestre consultum [39va] duximus ut pontificis uestri loco uobiscum ab eodem aliquid[2] subrogetur qui eius nomine pariter uniuersa[3] disponat quatinus omnia predia ad uestrum reuocetis[4] studium, ne cuiquam clerico pro portione sua solum aliquod[5] ecclesie putetis esse deputandum, ne per incuriam negligentiamque minuatur, sed omnem pensionis summam ex omnibus prediis[6] rusticis urbanisque collectam ad antistem deferatis. Ex qua tamen collectione[7] habeatur ratio quid ad causas uel expensas[8] accedentium necessitatum opus esse perspicitur ut de medio sequestretur[9] et quatuor portiones uel de[10] fidelium oblatione uel de hac[11] fiant modis omnibus pensiones, ita ut unam sibi tollat antistes, aliam clericis pro suo iudicio et electione disperciat, terciam pauperibus sub omni

[1] I. arch. et F. def. De - diu. CXKNBP; Gel' Iustino archidiacono et Fausto defensori ZOHA
[2] aliquid CLRXSKNDBVPZOHA; aliquis C[2]K[2]D[2]
[3] par. uni. CNDBZOHA; uni. par. K
[4] re- *ss* C
[5] aliquod CLKN?BV[2]PZOA; aliquid RXSK[2]D[2]VHQ
[6] *ss* V[1]
[7] collectione CKNBOHQA; collatione Z
[8] uel expensas C[2]LKNBZOHA; *om.* C; ut expensas RXS
[9] sequestretur CKDBZOHA; sequeretur N
[10] de CKDBZOHA; *om.* N
[11] *corr. fr.* hanc K

conscientia faciat erogari. fabricis uero que competit ad ordinationem pontificis erogatione uestra decernimus esse[12] pendendam. Si quis[13] forte sub[14] annua remeabit expensa, electo idoneo ab utraque[15] parte custode condatur[16] enthecis, ut si maior emerserit fabrica, sit subsidio quod[17] diuersi temporis diligentia potuerit[18] custodiri, aut certe ematur possessio que utilitates respiciat communes.
JK 740; Thiel 1.498 frg. 24; CB Gel. 63; C 12 q 2 c 23

---

[12] esse CKDBZOHA; *om.* N
[13] Si quis CLRXSWKNDBPZOHA; Si quid $C^2K^2D^2$
[14] sub CKDBZOHA; ab N
[15] utraque CKNBZHA; utroque O
[16] -datur CKNBZO; -dantur HQA
[17] quod CKDBZOHA; quia N
[18] potuerit $CRK^2DBZOHA$; -int K; -unt N

57

Idem eisdem. De prediis ab ecclesia alienatis ecclesie restituendis[1]

Volaterane[2] ecclesie actus uel patrimonium quod hactenus comperimus destitutum[3] uel post dampnationem Eucharisti[4] quo fuerat deprauante dispersum cure uestre decreuimus esse delegandum. ut diligentia qua uos pro utilitatibus ecclesie estimamus esse uigilantes predia culture restituatis[5] antique reuocetis si qua sunt uendita aut donata mancipia. possessiones etiam que ab Eumatio[6] et Oppilione episcopis uel ceteris quouis iure uideritis[7] teneri. quia contra constituta[8] synodi ab episcopo[9] predia alienari nullo potuerint[10] commento[11] nichilominus reuo [39vb] centur, sit emptoribus ad eum recursus, qui presumpsit aliquid ecclesie rebus illicita uenditione distrahere, ita ut pensiones annuas ad pontificem deferatis cui priuilegia sua integra conuenit omni ratione seruari, ut eius dispensatione portiones[12] proueniant consuete, ita ut portionem quarte que ad eos pertinet sua pontifex ordinatione[13] distribuat, prout cuiusque locum meritumque cognoscit, pariter etiam ex fidelium oblatione faciendum, ut quartam clericis eroget pro consideratione sue electionis antistes, fabricarum etiam portio episcopo sciente et disponente uestra erogatione pendatur, quatinus nichil penitus in detrimentum alicuius rei patiamini generari. [14]Si quid uero in ecclesie damno uestre aut in iis[15] que sunt preceptionis nostre[16] prohibita pontificem uestrum uideritis admittere, mox nostris[17] auribus relatione signate ut quid fieri debeat censeamus.
JK 741; Thiel 1.496 frg. 23; CB Gel. 64 (as ZJGOHA*); ID 3.151, as Coll.Brit.; C 12 q 2 c 25 (as* CK *etc)*

---

[1] Idem eisdem. De prediis (presidiis P)- rest. CXKNBP; Gel' Iustino archidiacono et Fausto defensori ZOHA
[2] Vola- $CRX^2KNBPZOHQ$; Tola- LA; Vole- X
[3] destitutum CKNBZHA; destinatum O
[4] *corr. from* -iste A
[5] *corr. from* -uastis O
[6] *corr. from* Ema- A
[7] uideritis $CRKD^2BZOHA$; uidetis N; uenditis D
[8] constituta CRXKNBP; constitutum ZOHQA. const. contra *marked for reversal* H
[9] -opo CNDBVPZOHA; -opis C^2LWV^2; -opi RXSN; -opio K
[10] -erint CRKNDBZOHA; *corr. to* -erunt K^2D^2
[11] commento CKNBZOHQ; emento A
[12] *corr. from* pot- A
[13] -ione CKNBZOHQ; -ionem A
[14] Si quid – debaet censeamus ZJGOHQA*; *om.* CLRXSKNDBVP
[15] iis ZJQA; his OH
[16] *ss* O
[17] *corr. fr.* nostri H

58

[1]Syracusio, Constantio[2], et Laurentio episcopis. De quodam seruo qui ad ecclesiam confugerat[3]

Iudas qui Iudaice professionis existit[4] mancipium iuris sui quem[5] ante paucos annos se asserit comparasse nunc ad ecclesiam Venefranam[6] confugisse suggessit, sicut petitorii tenor annexus ostendit, eo quod dicat sibi ab infantia Christiano nuper a prefato domino signaculum circumcisionis[7] infixum. Quapropter diligenter uestra inter utrumque sollicita cura rerum fideliter examinet ueritatem, quatinus nec religio[8] temerata uideatur nec seruus hac obiectione mentitus competentis iura dominii declinare contendat.[9]

JK 742; Thiel 1.506 frg. 43; CB Gel. 65; ID 13.113; +C 17 q 4 c 34

[1] Gelasius *add.* ZOHA; *om.* CKNBP
[2] Constantio CRKNBVPZ[2]H?; Constantino XZQA
[3] De - confugerat CRXKNBP; *om.* ZOHA
[4] *corr. fr.* -at O
[5] *corr. fr.* quidem K
[6] -anam CRXKNV[2]ZOQA; Venestranam (-um B) BVP; -amnam H
[7] cumcisionis A
[8] *corr. fr.* regio H
[9] Explicit *add.* RXS

A 1. XLVII [ANASTASIVS II]

1

Ex decretis Anastasii pape ad Anastasium imperatorem. Quod eos quos[1] post dampnationem suam baptizauit uel ordinauit Achatius nulla lesio attingat[2]

Secundum ecclesie catholice consuetudinem[3] sacratissimum serenitatis tue pectus agnoscat quod[4] nullum de his uel quos baptizauit Achatius uel quos sacerdotes siue leuitas secundum canones ordinauit ulla[5] eos [40ra] ex nomine Achatii portio lesionis attingat[6], quo forsitan per iniquum tradita sacramenti gratia minus firma[7] uideatur. Nam et baptismum quod procul sit[8] ab ecclesia siue ab adultero[9] uel[10] a fure fuerit datum[11] ad percipientem munus peruenit illibatum. Quia uox illa que sonuit per columbam omnem maculam humane pollutionis excludit, qua[12] declaratur ac dicitur, Hic est qui baptizat in spiritu et igni[13]. Nam si uisibilis[14] solis istius radii cum per loca fedissima transeunt nulla contactus inquinatione maculantur, multo magis illius qui

[1] *ss* Z
[2] att- CKNBZOQA; cont- H. Nota quod duo hec capitula inter autentica non computantur *add. in mg.* M[2]
[3] cath. cons. CNDBZOHA; cons. cath. K
[4] quod CKDBZOHA; quia N
[5] ulla CKNBOHA; nulla Z
[6] -gat CKNBZOHQ; -guat A
[7] gratia minus firma (*corr. fr.* filma A) CKDBZOA; minus gratia firma esse N
[8] procul sit quod *marked for reversal* H
[9] *corr. fr.* -erio K; *corr. fr.* abu- O
[10] uel CRBPZOHA; siue KND
[11] fuerit datum LRXKNBVPZOHA; datum fuerit (fuerit *ss*) C
[12] qua CRSKNZ[2]POHA; quia B; que V?; ? Z
[13] igni CKNBZOQA; igne H
[14] *corr. fr.* inuis- O; -iles N

istum[15] uisibilem fecit uirtus nulla ministerii[16] indignitate constringitur. Nam et Iudas cum fuerit sacrilegus atque fur quicquid egit inter apostolos pro dignitate commissa beneficia per indignum data nulla ex hoc detrimenta senserunt, declarante hoc ipsum Domino manifestissima uoce, Scribe, inquit et Pharisei super cathedram Moysi sedent[17], que dicunt facite, que autem faciunt facere nolite[18]. Dicunt enim et non faciunt. Quicquid ergo ad hominum profectum quilibet in ecclesia minister pro officio suo uidetur operari. Hoc totum contueri[19] implente[20] diuinitatis affectu ita ille per quem Christus loquitur Paulus affirmat, Ego plantaui, Apollo rigauit sed Deus[21] incrementum dedit. Itaque neque qui plantat est aliquid neque qui rigat. sed qui incrementum dat Deus. A Deo[22] autem non queritur quis uel qualis predicet. sed quem predicet ut inuidos etiam bene Christum predicare confirmet quo malo diabolus ipse deiectus est et hoc ipse[23] predicare non desinit.
JK 744; H 656a.57-b.30, M 990-1 (c 7) with rubric as here; ID 1.151 to peruenit illibatum*; D 19 c 8a*

---

[15] istum CKNBZOQ[2]A; iustum HQ
[16] ministerii CRKNVPZOHA; misterii B
[17] sedent CKDBZOHA; sederunt N
[18] fac. nol. RXSKNBPZOHA; nol. fac. CLW
[19] contueri C?RXSKN; contineri BVPZOHA
[20] implente CRKNPZOHA; implete B
[21] sed Deus CRKDBPOHQA; Deus autem NZ
[22] *corr. fr.* ab eo N
[23] hoc ipse CRKDBVPOH; hic ipse N; hoc ipsum Z; ipse hoc QA

2

Quod[1] mali bona ministrando ecclesie sacramenta non maculant[2] cap. viii[3]

Ideo ergo et hic cuius nomen dicimus[4] esse reticendum male bona ministrando sibi tantum nocuit. Nam inuiolabile sacramentum quod per illum datum est aliis perfectionem sue uirtutis obtinuit. Quod [40rb] quidem[5] aliquorum in tantum se extendit[6] curiosa suspicio ut imaginetur prolato a papa Felice[7] iudicio postea inefficaciter in sacramentis que Achatius usurpauit egisse[8] ac perinde eos metuere qui uel in consecrationibus uel in baptismate mysteria tradita susceperunt, ne irrita beneficia diuina uideantur.[9]
JK 744; H 656b.31-43, M 991-2 with abbrev. titulus (c 8 pt); D 19 c 8b

---

[1] Quod CRKNVZOHA; Quo B. Quod - maculant *in mg.* ZO
[2] -ant CKNBZOHQ; -at A
[3] Cap. viii CRWBVPZOQ; *om.* KN; *before rubric* HA
[4] dicimus CKDBZOHA; dominus N
[5] Quod quidem CKDBZOHA; Quicquid N
[6] extendit CRSKNBVZOHA; ostendit B
[7] Fecile H
[8] actum fuisse *add. ss* K
[9] Expl' *add.* S

A 1. XLVIII SYMACHVS[1]

[2]i. Episcopum accusatum non esse deserendum ante exitum cause
ii. De eodem
iii. Non esse rata concilia sine auctoritate apostolica
iiii. Quod apostolicus a nemine sit iudicandus

---

[1] papa *add.* X
[2] *capitulatio in* CLRXSKNDMBVP; *om.* ZOHQA

v.	Quod mortem languentibus infligit qui cum possit non[3] excludit
vi.	Quod recte monitoris personam suscipit qui errata condempnat et innocentiam demonstrat
vii.	De uexatione ecclesiarum uel sacerdotum
viii.	De raptoribus uiduarum ac uirginum
viiii.	De inuasoribus, petitoribus, largitoribus rerum ecclesiasticarum uel pontificalium
x.	De rerum ecclesiasticarum inuasoribus
xi.	Vt nullus honorem premiis accipiat
xii.	De eligendo papa
xiii.	De rebus ecclesie conseruandis nec a laicis disponendis
xiiii.	De eodem
xv.	De rebus ecclesie ne alienentur
xvi.	De eodem
xvii.	Quod si alienentur res ecclesie liceat quibuslibet ecclesiasticis personis contradicere et cum fructibus aliena reposcere
xviii.	De reuerentia imperatoris
xviiii.	De discedentibus ab eo
xx.	Quo tenore temporaliter[4] alienari possint res ecclesie

[3] *ss* C
[4] ten. temp. CXSKDMBV; temp. ten. N

1

In quinta synodo Symachi pape. Episcopum accusatum non esse[1] deserendum[2] ante exitum cause[3]

Nonne directa uerba sunt canonum. Quicumque clericorum ab episcopo suo ante sententie tempus pro dubia suspicione discesserit manifestam eum manere[4] censuram.
(Recte Ennodius); H 669a.40-44, M 1012; ID 6.340 (insc. almost as here); C 8 q 4 c 1a

[1] *corr. fr.* est O
[2] *corr. fr.* deferenteum A?
[3] Episcopum - cause] Semet iudicat qui iudicium subterfugit D
[4] *corr. fr.* -eret K

2

In eadem[1] de eodem[2]

Lex[3] ecclesiastica pontificem ab aliis accusatum priusquam sub luce obiecta constiterint exigit non relinqui.
Recte Ennodius; H 669a.59-62, M 1013; ID 6.341 (insc. almost as here); C 8 q 4 c 1b

[1] In eadem CKDBZOHA; *om.* N
[2] De eodem] Episcopum accusatum non esse deserendum ante rei finem D
[3] Ex A

3

In eadem[1]. Non esse rata concilia[2] sine auctoritate apostolica [40va]

Concilia sacerdotum ecclesiasticis legibus quot annis decreta per[3] prouincias quia presentiam pape non habent, ualitudinem perdiderunt[4]. Legite insanissimi aliquando[5]

[1] In eadem CKDBZOHA; *om.* N
[2] rata concilia CSKNBZO; concilia rata HQ; concilia A
[3] per CKNBZOH; *om.* QA
[4] -erunt CKDBZPOHA; -erint B

in illis preter apostolici apicis[6] sanctionem aliquid constitutum[7] et non de maioribus negociis ad consultationem si quid occurrit prefate sedis arbitrio fuisse seruatum.
(Recte Ennodius); H 671a.14-18, M 1015; ID 4.242; D 17 c 6

---

[5] ins. al. CKDBZOHA; al. ins. N
[6] apostolici apicis CRSKNDVPZHQ; apostolicis B; apostoli apicis OA
[7] constitutum CKNBZOHQ; constitum A

4

In eadem[1]. Quod apostolicus a nemine sit iudicandus

Aliorum forte hominum causas Deus uoluerit[2] per homines terminare, sedis istius presulum suo sine questione reseruauit arbitrio. Voluit beati Petri apostoli successores celo tantum debere innocentiam et subtilissimi discussoris indagini inuiolatam[3] exhibere conscientiam.
(Recte Ennodius); H 672a.1-7, 10, M 1016; ID 5.10; IP 4.3; +C 9 q 3 c 14a

---

[1] In eadem CKNBZOHQ; *om.* A
[2] forte *add. and canc.* Z
[3] inuiolatam LRXSKNBVPZOHA; uiolatam C

5

Quod mortem languentibus infligit qui cum possit non excludit[1]

Non grandis est differentia utrum[2] letum[3] inferas an[4] admittas. Mortem languentibus qui cum[5] possit non excludit[6] inflixit[7].
(Recte Ennodius); H 674a.16-19, M 1019

---

[1] Quod - exc. CKNBP; In eadem ZOHA; (De uexatione ecclesiarum uel sacerdotum *in mg. cf. c 7*) O
[2] utrum CSKDBZOH^{2}QA; uerum N; aurum H
[3] *ss* Q
[4] an CKNBZOQA; non H
[5] cum CKDBZOHA; *om.* N
[6] -udit CSKNBVZO; -usit HQA
[7] *corr. fr.* infixit B

6

Ex[1] eadem. Quod recte monitoris personam[2] suscipit qui errata[3] condempnat et innocentiam demonstrat[4]

Nemo recte monitoris personam[5] suscipit nisi qui actibus suis errata condempnat et amorem[6] innocentie conuersatione demonstrat.[7]
(Recte Ennodius); H 674a.29-31, M 1020; +D 81 c 2

---

[1] Ex CKDBZOA; De N; In Q
[2] *ss* R^2
[3] *corr. fr.* rata L^2
[4] Quod - demonstrat CRXKNBP; *om.* ZOHA
[5] mon. pers. CR^{2}SKDB; mon. R; mon. personat X; pers. mon. N
[6] amorem CRKNVPZOHA; morem B
[7] et amorem – dem. *in mg.* X^2

7

De uexatione ecclesiarum[1] uel sacerdotum[2]. In sexta synodo adclamatum est

---

[1] -sia P
[2] De - sac. CRXKDB; *om.* O (*but cf. c.5*); *after* adcl. est NHQ; *in mg.* ZA

Dignus papa dignus doctor et facto[3] silentio Symachus episcopus dixit, Communis dolor et generalis est gemitus quod intra[4] ecclesiam nostris et retroactis temporibus de inuasione rerum ecclesiasticarum[5] et uexatione sacerdotum cognouimus. Que res non nos solos sed omnes Domini tangit[6] sacerdotes. Et licet hec a predecessoribus[7] nostris iam prohibita sint[8] et tales presumptores dampnati et a sanctis canonibus anathematizati[9], ne tamen denuo presumantur[10] est super[11] eis promenda sententia ut qui eorum casum non timent timeant saltem perpetuam eorum dampnationem, et quod[12] sepe presumitur sepius[13] ut inhibeatur necesse est.
JK i.98; H 679.28-36, M 1027

---

[3] facto CRKNVPZOHA; factor B
[4] *after corr.* H
[5] -iastica- *ss* C
[6] *ss* C
[7] pred- CRSKNBZOH; dec- X; p...pred... Q; prepred- A
[8] sint CRSKNBP; sunt XZOHA
[9] -ati C?RKNBPH; -ari A; anathemati O
[10] -antur CRXKNBP; -atur ZGOHA
[11] *ss* B
[12] quod CKDBZOHA; quia N
[13] seprius A

8

Symachus Cesario. [40vb] *De raptoribus uiduarum et[1] uirginum[2]*

Raptores uero[3] uiduarum uel uirginum ob immanitatem tanti facinoris detestamur, illos[4] uehementius persequendo qui sacras uirgines uel uolentes uel inuitas matrimonio suo sociare temptauerint[5]. Quos pro tam nefandissimi criminis attrocitate a communione suspendi precipimus.
JK 764; H 657a.49-55, M 992-3 (c 3); +C 36 q 2 c 2

---

[1] et CLRXWP; ac SKNBVZOHA
[2] O *has here rubric to c 9*
[3] *ss* Z
[4] *corr. fr.* illo H
[5] -erint CNBZOHA; -erunt K

9

De inuasoribus, petitoribus, largitoribus rerum ecclesiasticarum uel pontificalium. In sexta synodo Symachi pape[1]

Nec aliquo se ante[2] tribunal Christi obstaculo muniat[3] quia[4] religiosis animabus ad substantiam[5] pauperum[6] derelicta, contra fas sine aliqua pietatis consideratione dispergit. Similiter et hoc[7] ad omnium ecclesiarum noticiam uestra cunctorumque exhortatione et iudicio censemus peruenire[8] et ab omnibus firmiter teneri quia episcoporum res ecclesie esse[9] non dubitantur, si in eorum facultatibus simili fuerit

---

[1] De - pont. In sexta - pape CR XSKBP; In ui sinodo - pape. De - pont. ND; De sexta - pape (*with* De - pont. *in mg. to* c.8) O; De sexta - pape. De - pont. HZ(De - pont. *in mg.*)A
[2] ante aliquo se *marked for reversal* H
[3] muniat CKNBZOH; minuat A
[4] quia CRBPOHA; qui a LXSKNDZ
[5] substantiam CKDBZOHA; superbiam N
[6] quia a religiosis – pauperum *in mg.* X
[7] et hoc CKNBZHA; *om.* O
[8] *ss* C
[9] ecclesie esse CKNBZO; esse ecclesie HQA

crudelitate crassatum, peruasores rerum memoratarum[10] predicta canonum districtione feriantur, ut qui moribus[11] propriis ac nulla conscientie castigatione corriguntur, saltem ecclesiastice et canonice uindicte perfodiantur aculeis. Generaliter uero quicumque res ecclesiasticas confiscare aut conpetere aut peruadere periculosa aut[12] seua infestatione presumpserit, nisi se citissime per ecclesie de qua agitur satisfactionem correxerit, perpetuo anathemate feriatur. Similiter et hii[13] qui ecclesie[14] iussu[15] uel largitione principum uel quorundam potentum aut quadam inuasione aut tyrrannica potestate retinuerint[16] et filiis uel heredibus suis ut[17] a quibusdam iam factum audiuimus quasi hereditarias reliquerint nisi cito res Dei ammoniti a pontifice agnita ueritate reddiderint perpetuo anathemate[18] feriantur. Iniquum[19] enim esse censemus ut potius custodes cartarum quam defensores rerum creditarum ut preceptum est iudicentur[20]. [41ra]

H 681.28-30 to dispergit*, 682.3-17, M 1029, 1030; Coll. Lanf. runs these texts together so; ID 3.148; cf +C 16 q 1 cc 57-58*

---

[10] -arum C?KNBZOHQ; -orum A
[11] *corr. fr.* maioribus O
[12] aut CKNBZO; ac HQA
[13] hii CRXKNBPH; ii ZOQA
[14] ecclesie RXSKNBVPZOHA; res ecclesie C²V²; ecclesie res LW
[15] iussu CRKNBZOHA; ius Z²
[16] *corr. fr.* rennuerint K
[17] *corr. fr.* aut Z
[18] -ate C?KNBZOHQ; -ati A
[19] est *add. and cancelled* K
[20] -entur CRKNBV; -emur ZOHA

10

Sententia Symachi pape. De rerum ecclesiasticarum[1] inuasoribus[2]

Indigne ad altare Domini properare permittitur qui res ecclesiasticas audet inuadere, aut iniuste[3] possidere aut iniqua uel iniusta defensione in eis perdurat. Debet tamen esse prouisio ut[4] uindictam admonitio[5] precedat. et res usurpatas iniuste qui abstulit aut iniuste ablatas retinet equitate patrocinante legibus restituat. Quod si neglexerit et necessitas compulerit demum predonem sacerdotalis districtio maturata percellat[6]. Valde enim iniquum et ingens sacrilegium[7] est ut quecumque[8] uel pro remedio peccatorum uel salute aut requie animarum suarum unusquisque uenerabili ecclesie contulerit aut certe reliquerit[9] ab his quibus maxime seruari conuenit[10], id est Christianis et Deum timentibus hominibus in aliud transferri uel conuerti[11]. Propterea qui hec non preuiderit et aliter quam scriptum est predia ecclesiis tradita petierit uel acceperit aut possederit, nisi[12] se cito correxerit, quo iratus Deus animas percutit anathemate feriatur. Sitque accipienti et danti uel possidenti anathema, et institute

---

[1] *corr. fr.* ecclesiarum Z
[2] Sententia - inuasoribus CXKNBZOH; *om. with lacuna* A
[3] in- *ss* N
[4] ut CKNVZOHA; *om.* B
[5] admonitio CKNVPZOHA; admonito B
[6] perc- CKNBZOHQ; proc- A
[7] -egium CKNBZOH; -egum A
[8] quecumque CKBZOHA; quicquid N; quicumque D
[9] reliquerit CRXSBVZOHA; dereliquerit KND
[10] seru. conu. CKNBZOQA; conu. seru. H
[11] conuerti CRKNVPZO²HQA; conferri BO
[12] aut. poss. nisi *in mg.* C

pene contubernium assiduum nec aliquo se ante tribunal Christi obstaculo muniat, quia[13] religiosis animabus ad substantiam[14] pauperum derelicta[15] dispergit.
H 680.38-40 to perdurat*, 41-45 to* percellat*, 681.19-30, M 1028, 1029 (note overlap with c 9 above); ID 3.182; C 12 q 2 c 21*

---

[13] quia CPKHA; qui a RNBVZO; ? SD; qui D[2]
[14] substantiam CKDBZOHA; superbiam N
[15] derelicta CKNBZOH; derelictam contra fas sine aliqua pietatis consideratione A *mg. as Hinschius*

11

Symachus papa cp. iii. Vt nullus honorem premiis accipiat[1]

Propter frequentes ambitus[2] si quis presbiter uel dyaconus uel clericus papa incolume[3] et eo inconsulto[4] aut subscriptionem[5] pro Romano pontificatu est moliri ausus aut pictacia[6] promittere aut sacramentum prebere temptauerit aut aliquod[7] certe suffragium polliceri uel de hac causa priuatis conuenticulis factis deliberare[8] atque [41rb] decernere sui loci dignitate uel communione priuetur.
H 658.a41, 46-55, M 994 (c 2 pt)

---

[1] Sym. - cap. iii. Vt - acc. CRSDBP; Sym. papa. Vt - acc. cap. iii K(cap. iii *in mg.*)N; Sym. - cap. iii ZOHQ; Sententia Symachi pape A
[2] amb- CKNBZOHQ; ab- A
[3] -ume CRKBZOHA; -ome ND
[4] inconsulto CRXKNBP; consulto ZOHA
[5] -ionem CKNBZOHQ; -ione A
[6] -acia CRXKNB; -acio ZOHA
[7] aliquod CRXKNDB; aliquid ZOHA
[8] deliberare CRXSKDB[2]VPZOA; delibare N; deberare B

12

Symachus papa cp. iii. De eligendo papa[1]

Si quod absit transitus pape inopinatus euenerit, ut de sui electione successoris non possit ante decernere sicut Deum[2] in unum totius inclinauerit ecclesiastici ordinis electio[3] consecretur electus episcopus[4].
H 658 b.5-10, M 994-5 (c 3 pt)

---

[1] Sym. papa cp. iii. De el. papa CRSDBP; Sym. papa. De el. papa cp.iii KN; De el. papa Sym. cap. iii ZOHQ; Sym. papa cp. iii A (*cf c 13*)
[2] sicut Deum RXSWKNBVPZO?HA; si quidem CL(*over erasure*)D; si secundum K[2]; sicut Deus O[2]
[3] electio CKNBZOH(*after corr.*)A; electionem ep. O[2]
[4] el. ep. CKDBZOHA; ep. el. N

13

[1]Exemplar constituti facti a domino papa Symacho[2]. De rebus ecclesie conseruandis nec a laicis disponendis ubi dicit Laurentius[3]

Non licuit laico statuendi in ecclesia habere preter papam Romanum aliquam potestatem quem subsequendi manet necessitas, non auctoritas imperandi[4].
H 660.b.47-50, M 999; C 16 q 7 c 23

---

[1] De eligendo Symachus cap. iiii *with rubric here as heading to c 14* A
[2] papa Sym. CXSKNB; Sym. papa ZOHA
[3] nec a - disponendis ubi dicit Laurentius CLRXSWBP; nec a - disponendis KD; ubi dicit Laurentius de rebus - disp. N; ubi (ut G?) dicit Laurentius ZGOHA
[4] *corr. fr.* impetrandi Z

14

[1]Et Gelasius[2] papa. De eodem[3]

Laicis quamuis religiosis nulla de ecclesisticis facultatibus aliquid disponendi legitur unquam attributa[4] facultas.

*H 660b.65 - 661a.1 (*Eulalius episcopus*), M 999; C 16 q 7 c 24*

---

[1] A *has here rubric to c.13, and* Et Gel. – de eodem *as heading to c 15*
[2] Gelasius CX²SWKDV²; Eulasius LRBVPZGOHQA Gelagius N; ? X
[3] De eodem CRXKNB; *om.* ZOHA
[4] unq. att. CKDBZOHA; attribu umquam N

15

Item Symachus de rebus ecclesie ne alienentur cap. iiii[1]

Quod pape non liceat presidium[2] ecclesie alienare aliquomodo pro aliqua necessitate nec in usufructu[3] rura dare[4] nisi modo domus[5] que in quibuslibet usibus[6] non modica impensa sustentetur[7] qua lege et omnes custodes astringuntur[8], ut donator, assentator, uenditor honorem perdat.

Paraphrase of H 661b.9-52, M 1000-1 (cc 4-6); Vat. lat. 3829 fo. 153v; C 12 q 2 c 20a var.

---

[1] A *replaces* Item – iiii *with the heading to c 14 above*
[2] presidium RXKNDV²P; pre[ ]dium CS; predium LBVZOHA
[3] -uctu RXSWKNDBPZGHA; -uctus CLVO; usufructuario K²
[4] dare CKDBZOHA; daret N
[5] *corr. to* domibus V
[6] *corr. to* urbi V
[7] -etur C²RWKNDVP; -entur S; -antur B; -atur V²ZOHA
[8] astr- CLXSWKNBVPH; asstr- R; abstr- ZOQA

16

Cap. vi. De eodem[1]

Et[2] qui subscripserit[3] anathema sit cum eo qui dedit[4], uel qui recepit[5] nisi restituatur[6].

Paraphrase of H 661b.53-63, M 1001 (c 7); cf Vat. lat. 3829 fo. 153v; C 12 q 2 c 20b sl. var.

---

[1] Cap. vi De eodem CRXKDBP; De eodem cap. vi N; Cap. vi ZOH; *om. with no break* Q; Item Symachus de rebus ecclesie A
[2] Et CRXSKNBVPZQA; Vt LWO; Ct H
[3] -b- *ss* Z
[4] dedit CKNBZOHA; edidit G
[5] recepit CRKNBP; recipit XV²?ZOHA
[6] -atur LRXSKNBVPZOHQA; -antur CV²?G?. Q *here has 1.52. 1-2, followed by 1.54.4 and then returns to c 18 below*

17[1]

Cap. vii. Quod si alienentur res ecclesie liceat quibuslibet ecclesiasticis personis contradicere et cum fructibus aliena[2] reposcere[3]

Et[4] liceat quibuslibet[5] ecclesiasticis personis[6] contradicere[7] et cum fructibus aliena[8] reposcere, quod modo in apostolica seruandum in uniuersis ecclesiis per prouincias quidem[9] uidetur[10] conuenire.

---

[1] *om.* Q
[2] aliena CLRXSWKDBVP; alienata C²L²K²; *om.* N
[3] Quod - rep. CLRXSWKDBV; Quod si alienentur res ecclesie liceat quibuslibet ecclesiasticis contrad' et cum fructibus vii N; *om.* ZOHA
[4] Et CRXKDBVZHA; Vt LNO
[5] -libet *ss* C; quibuslibet liceat B
[6] eccl. pers. CNDBZOHA; pers. eccl. K

Paraphrase of H 662a.3-15, M 1001; Vat. lat. 3829 fo. 153v; C 12 q 2 c 20c var.

---

[7] contradicere CKBZOHA; contradere N
[8] aliena LRXKNBVPZOHA; alienata CL[2]K[2]
[9] quidem CKDBZOHA; qualiter N
[10] uidetur CRKNBZ[2]OH; uideretur Z?A

18

De reuerentia imperatoris ix synodo[1]

Pontifices dixerunt quod papa Symachus impetitus deberet synodum conuocare et prius[2] ipse rex dicit non aliquid preter reuerentiam [41va] ad se de ecclesiasticis negociis pertinere, et post synodus statuit ut[3] Symachus impetitus quia de eo apud Deum pertinet sit immunis et omnia ei restituit. et si quis hoc non admittit[4] uel retractari posse crediderit in Dei iudicio de contemptu sui rationem esset redditurus.
Paraphrase of H 662a -664a, M 1002-5; Vat. lat. 3829 fo. 153v as here; cf +dp D 17 c 6

---

[1] ix synodo *before* De KND; *as here* CRXBVZOHA
[2] prius CKDBZOHA; pius N
[3] *after corr.* H
[4] -ittit CKNBZOA; -itti HQ

19

De discedentibus ab eo

De[1] clericis quoque eiusdem[2] pape[3] ab eo discedentibus statuit ut satisfacientes episcopo suo misericordiam consequantur et officiis ecclesiasticis se gaudeant restitui[4], quia Dominus oue perdita[5] letatur inuenta[6] et de profugo filio reuerso.
Paraphrase of H 664b.33-41, M 1005; cf +dp D 17 c 6

---

[1] De CKNBZOHQ; Ee A
[2] eiusdem CKNBZOQA; eius H
[3] pape CLR[2]XSKNV[2]ZOA; *om.* RBVP
[4] -tui CKNBZOHQ; -tuit A
[5] -ita CKNBZOQA; -itea H
[6] *corr. fr.* -entu B?

20

Epistola Symachi[1] *ad Cesarium*[2] *episcopum cap. i. Quo tenore temporaliter*[3] *alienari possint res ecclesie*[4]

Possessiones ecclesie alienare quomodo libet non patimur nisi forsitan clerici bonorum meritis uel ministeriis[5] religionis intuitu uel peregrinis si[6] necessitas largiri[7] suaserit, sic tamen ut hoc ipso non[8] perpetuo sed temporaliter fruantur[9].
JK 764; Paraphrase of H 657, M 991-2 (c 1); Vat. lat. 3829 fo. 153v

---

[1] pape *add.* N, *om.* CKDBZOHA
[2] ad Cesarium CSWKNBZHQA; a necessarium O; a Cessarium O[2]
[3] ten. temp. CKDB; temp. ten. N
[4] cap. i. Quo - eccl. CRXKDBP; Epist. - ep. Quo - eccl. i N; cap. i ZOA; *om.* H
[5] uel monasteriis *add. ss* C; ministris W
[6] *ss* C
[7] largiri CKDBZOHA; *om.* N
[8] temporaliter *add.* N, *om.* CKDBZOHA
[9] fruantur CRXKNBV; perfruantur ZOHQA

A 1. XLIX [ORMISDAS]

1[1]

Ormisde[2] pape ad Iohannem episcopum. De uice apostolice sedis[3] commissa[4]

Seruatis priuilegiis metropolitanorum uices uobis[5] apostolice sedis delegamus, ut inspectis istis, siue ea que ad canones pertinent siue ea que a nobis sunt nuper mandata[6] seruentur, siue[7] que de[8] ecclesiasticis causis tue reuelationi[9] contigerit[10] sub tua nobis insinuatione[11] pandantur. Erit hoc studii ac sollicitudinis tue ut talem te in his que iunguntur[12] exhibeas ut fidem integritatemque eius cuius curam suscipis imiteris.

JK 786; H 689 b.18-28, M 1041, abbrev.; +C 25 q 2 c 6

---

[1] M *numbers all from here to A1.53.1 as* capp. xxi-ix
[2] -isde CRXBPZOHQ; -isda SA; -isse KND
[3] ap. sedis CRXSKNVP; sedis ap. B; *om.* ZOHQA
[4] commissa CKNBZOQA; comitissa H
[5] uobis CKNBZOHQ; nobis A
[6] nuper mand. CKNBZOHA; mand. nuper Q
[7] ea *add.* Z, *om.* CKNBOHA
[8] de CKNBOHA; *om.* Z
[9] tue reuelationi CSKD²NBVPZOHQA; tibi reuelari K²; tue relationi DV²
[10] -igerit CKD²BZOHA; -igit N; -ingit D
[11] -one *ss* N
[12] iunguntur CLXSW²KNDBVPZOHQA; iuguntur S; iniunguntur C²RK²D²

2

Item ad[1] episcopos per Hyspaniam. Quod prima salus sit fidei regulam[2] custodire et a constitutis patrum non deuiare[3]

Bonefacius notarius[4] sancte Romane ecclesie ex scrinio editi exemplaria libelli exequitur. Prima salus est recte fidei[5] regulam custodire [41vb] et a constitutis[6] patrum nullatenus deuiare.

*JK 788; H 691 b.3-8, M 1044; +C 25 q 1 c 9 (*Prima salus - *end)*

---

[1] *corr. fr.* et O
[2] fid. reg. CRXBVP; reg. fid. SKND
[3] Quod - deuiare CRXSKNBVP; *om.* ZOHQA (A *with* Felix *in mg.*)
[4] *add. in mg.* R²
[5] est recte fidei LRXSWBVPZOHQA; fidei est recte C; est fidei recte KN
[6] constitutis CSKNBPZOH; custoditis Q; constitututis A

A 1. L FELIX [IV]

1

Felix papa[1] omnibus episcopis. Non esse missam audiendam nisi in locis sacratis absque summa necessitate

Satius est missam non cantare aut non audire quam in his locis ubi fieri non oportet nisi ut sepe[2] dictum est pro summa contingat necessitate. quoniam legem non habet necessitas[3]. Vnde scriptum est, Vide ne offeras holocausta tua[4] in[5] omni loco quem uideris, sed in loco quem elegerit Dominus[6] Deus tuus.

---

[1] papa CRKDBZOA; episcopus N
[2] -pe *ss* Q
[3] legem non habet nec. CRXKNBP; nec. legem non habet ZOA; nec. non habet legem HQ

JK + 878; H 700.48 - 701.1, M 1062; ID 2.76; De cons D 1 c 11b

[4] tua CKNBZOHA; *om.* Q
[5] *ss* Z
[6] Dominus CKDBZOHA; *om.* N

2

Idem. Dedicationes ecclesiarum per octo[1] dies celebrandas[2] et ecclesias de quarum consecratione dubitatur consecrandas[3]

Sollempnitates[4] uero dedicationum ecclesiarum et sacerdotum per singulos annos sollempniter sunt celebrande[5], ipso Domino exemplum dante, qui ad festum dedicationis templi omnibus id faciendum[6] dans formam, cum reliquis populis eandem festiuitatem celebraturus uenit. Sicut scriptum est, Facta sunt enchenia in Ierosolimis et hiemps[7] erat. Et ambulabat Iesus in templo, in porticu Salomonis. Quod autem octo[8] dierum sint[9] enchenia celebranda[10] in libro Regum peracta dedicatione templi repperietis. De ecclesiarum uero consecratione quotiens dubitatur et nec certa scripta[11], nec certi testes existunt a quibus[12] consecratio[13] sciatur, absque ulla dubitatione scitote eas esse consecrandas[14] ne talis trepidatio faciat deteriorationem quoniam non demonstratur esse iteratum quod nescitur factum.
*JK+ 878; H 701.14-24, M 1062; ID 3.24 as BD 3.58 (pt); IP 2.10 (*Solempnitates - reperietis*), 2.11 (*De ecclesiarum - *end); De cons. D 1 c 16 (beg. and end only)*

[1] octo CKDBZOA; vii N; ? H
[2] *corr. fr.* -anda H
[3] et ecclesias - cons. CRXKNBP; *om.* ZOHQA
[4] -itates CRKNV[2]ZOHA; -itas BVP
[5] soll. sunt cel. CKNBZOHA; sunt cel. soll. Q
[6] -endum CKNBOHA; -endi Z
[7] h- *ss* C; yens O
[8] octo CKDBZOHA; vii N; iii Q
[9] sint CKDBZOHQ(*after* ench.); sunt NA
[10] enc. celebran- *over erasure* Z
[11] scripta CRKNB; scriptura ZOHA
[12] quotiens dubitatur *add.* O *cf above*
[13] celebratur *add.* A
[14] -adas O

A 1. LI [SILVERIVS]

1

Ex decreto[1] Siluerii[2] pape. Quod[3] copiarum dignitatem amittere debeat qui quod non accepit usurpat[4]

Sic decet fidem sanctorum patrum in ecclesia seruari catholica ut quod habuit amittat qui inprobabili temeritate quod non accepit[5] assumpserit.
JK+ 899; H 629.15-17, M 1074; ID 6.73; +C 25 q 2 c 22

[1] -eto CRKNBZOHQ; -etis A
[2] Siluerii CKNBZHA; Siluestri O
[3] Quod CRXKNB; *om.* ZOHA
[4] copiarum - usurpat *in mg.* ZO
[5] -epit CRKNBZOA; -eperit H

A 1. LII [VIGILIVS]

1

[1]Eutero fratri Vigilius[2] papa. De [42ra] *ecclesiarum restauratione in fabricis uel dedicatione*

De[3] fabrica cuiuslibet[4] ecclesie si diruta fuerit instauranda et si in eo loco consecrationis sollempnitas debeat iterari[5] in qua sanctuaria non fuerint, nichil iudicamus officere si per eam minime aqua exorcizata[6] iactetur. Quia consecrationem[7] cuiuslibet ecclesie in qua Spiritus[8] Sancti ara non ponitur celebritatem tantum scimus esse missarum. et ideo si qua sanctorum basylica[9] fundamentis etiam fuerit innouata, sine aliqua[10] dubitatione cum in ea missarum[11] fuerit[12] celebrata sollempnitas, totius consecrationis sanctificatio[13] implebitur. Si uero sanctuaria que habebat ablata sunt[14], rursus earum[15] depositione[16] et missarum sollempnitate reuerentiam[17] sanctificationis[18] accipiet.

JK 907; H 711.37-45, M 1077 (c 4); ID 3.25 as BD 3.62; IP 2.14 (insc. as here in some mss at least); De cons. D 1 c 24 but as Iulius, *with IP ed.*

---

[1] Vigilius papa i *add. in mg.* X
[2] Vig- CRXKNBZO; Virg- HQA
[3] Fe L
[4] libet CKNBZOHQ; libri A
[5] deb. it. CKDBZOHA; it. deb. N
[6] -ciza- *ss* A
[7] -ionem CKDBZOHA; -ione N
[8] -tus CKNBZOHQ; -tum A
[9] a *add.* RKNBZOHA, *om.* CLSXW
[10] *ss* K
[11] et ideo si qua sanctorum - missarum *om.* P
[12] miss. fuerit RSKND^{2}BZOHA; fuerit miss. CLXW; missarum D; fuerit P
[13] cons. sanct. CRXKNB; sanct. cons. ZOHA
[14] sunt CKNBZHA; *om.* O
[15] earum CKNBZHA; eorum O
[16] depositione CLRXKNBPZOA; repositione K^2; dispositione SDHQ
[17] -iam CKNBZOQA; -ia H
[18] -ionis CKNBZOHQ; -iois A

2

Quod uicarii[1] apostolice sedis non habeant plenitudinem potestatis eius cp. vii[2]

Qui[3] se scit aliis esse prepositum non moleste ferat aliquem sibi esse prelatum. Ipsa namque ecclesia que prima est ita reliquis ecclesiis uices suas credidit largiendas ut in parte sint uocate sollicitudinis, non in plenitudine potestatis. Vnde omnium appellantium apostolicam sedem episcoporum iudicia et cunctarum maiorum negocia causarum eidem[4] sedi reseruata esse[5] liquet, presertim cum in his omnibus eius semper sit expectandum consultum. Cuius tramiti si quis obuiare temptauerit sacerdotum, causas se non sine honoris sui periculo apud eandem sanctam sedem[6] nouerit[7] redditurum.

JK 907; H 712.25-32, M 1078; C 2 q 6 c 12 (text as here, but attrib. to Iulius*)*

---

[1] vicari A
[2] cap. vii CSKDBZOHA; *om.* N; ? H
[3] *a letter erased here* Z
[4] sancte *add.* ZOHA, *om.* CRXKNB
[5] esse CKNBZHA; *om.* O
[6] sanctam (*ss* V) sedem CKNBVZOA; sedem sanctam HQ
[7] nouerit CKNBZHA; nouit O

A 1. LIII [IOHANNES III]

1

Iohannes tercius papa Germanie et Gallie episcopis. Quod Linus et Cletus uicarii fuerint[1] Petri, Clemens uero successor[2]

Si[3] Petrus princeps[4] apostolorum adiutores sibi asciuit Linum[5] et Cletum, non tamen potestatem[6] pontificii[7] aut ligandi[8] uel soluendi [42rb] normam eis tradidit sed successori suo Clementi qui sedem apostolicam post[9] eum et potestatem pontificalem tradente[10] sibi[11] beato Petro tenere promeruit. Linus uero et Cletus ministrabant exteriora, princeps autem apostolorum[12] Petrus uerbo et orationi[13] instabat[14].

JK+ 1042; H 716.18-23 (ends where Coll. Lanf. does), M 1083; CB Varia II 26; C 8 q 1 c 1 as here

---

[1] sancti *add.* A, *om.* CKNBZOHQ

[2] Quod – successor *in mg.* ZOQA

[3] quidem *add. ss* K

[4] princeps CKNBZOQ; principes H; princes A

[5] Linum CKNBZOHQ; bene A

[6] -atem CKNB; -ate ZHQA

[7] *corr. fr.* benefitii O

[8] aut ligandi CKNBZOA; alligandi HQ

[9] post CKNBZHA; per O

[10] tradente CRKNBZOHQ; tradentem A

[11] *ss* O

[12] apostolorum CRKNVPZOHA; *om.* B. ministrabant exteriora – apostolorum *in small cramped hand and in mg.* C

[13] orat- CRKNVPZOHA; rat- B

[14] instabat CRXSKNBP; insistebat ZOHA

2

Iohannes papa Zacharie archiepiscopo. De[1] peruasoribus[2] rerum alienarum[3]

Est etiam in antiquis[4] ecclesie statutis[5] decretum ut qui aliena[6] inuadit non exeat impunitus, sed cum multiplicatione omnia[7] restituat. Vnde et in euangelio[8] scriptum est, Quod si aliquid defraudaui[9], reddo quadruplum. Et in legibus seculi cautum habetur, Qui rem surripit[10] alienam, illi cuius res direpta est[11] in undecuplum que sublata sunt[12] restituat. Et in lege diuina legitur, Maledictus omnis qui transfert terminos proximi sui et dicit omnis populus, Amen. Talia ergo non presumantur absque ultione, nec exerceantur absque sua dampnatione.

JK+ 872; H 694.47- 695.6, M 1053-4 (Ps. John I); ID 3.149, 13.1; +C 12 q 2 c 7 (var.)

---

[1] *ss* Z

[2] suasoribus W; *corr. fr.* persuasoribus V

[3] alienarum LRKNBVPZOHA; ecclesiarum CXW (uel alienarum *add. ss* C); ecclesiasticarum S; *no rubric* M

[4] antiquis CLWK[2]VZOHA; antiquitis RXSKNDBV[2]; antiquitatis P

[5] statu A

[6] alina A

[7] omnia CKBZOHA; *om.* N

[8] *after corr.* N

[9] defrud- ZO

[10] -ipit CRSKNVPZOHA; -ipuit B; subripit QA[2]

[11] *ss* C

[12] subl. sunt CKBNZOQA; sunt subl. H

A 1. LIV PELAGIVS

[1]i. Quod nouem tantum prefationes sint[2] recipiende
ii. Non esse conuocandam[3] generalem synodum sine precepto pape
iii. De his qui se solummodo in nomine Domini[4] baptizatos fuisse confitentur
iiii. De Elpidio dyacono in episcopum electo
v. De Iohanne episcopo qui se in conseruanda ecclesiastica[5] disciplina minime idoneum confitens personam cuiusdam[6] presbiteri sibi adhiberi poposcit
vi. De quodam quem defensorem facere noluit
vii. Qui sit in abbatem ordinandus
viii. Quod personis rei de qua tractandum est ueritatem cognoscentibus[7] sit amputanda formido
viiii. Quod scripta aduersario absente recipienda non sint
x. De muliere que inter caballos collisa fuit[8]
xi. Ne quis episcoporum Sycilie de parrochiis ad se pertinentibus nomine cathedratici amplius quam duos solidos presumat accipere
xii. Quod non liceat episcopo per se siue per quamlibet personam de rebus usurpare ecclesie nec heredibus suis relinquere
xiii. Quod cause laicorum apud prouincie iudicem tractande sint[9], negocia uero in quibus ecclesia [42va] stici officii persona pulsatur ad episcopi uel presbiterorum iudicium referantur
xiiii. Quod illi cui oculus est erutus non possint[10] concedi iura sacerdotii
xv. Quod execrandi sunt scismatici qui ab uniuersali ecclesia se diuiserunt, nec apostolicis communicantes sedibus receperunt
xvi. De Rufino monacho quem ueniente Sabbato subdyaconum fieri precepit, eundem mediana septimana presbiterum facturus
xvii. Quod non sit monachis reliquenda potestas abbates expellere aut alios sibi ordinare
xviii. De quodam qui non seruauerat castitatem coniugio quem tamen consensit in diaconum ordinari condescendens temporum defectui
xviiii. Cum mansuetudine corrigendos etiam delinquentes et beneficiis obtinendum ne deinceps peccare libeat
xx. Quod quicquid de sacratis uasis uel ministeriis[11] a quolibet clericorum usurpatum uel distractum fuerit, exigatur et ecclesiasticis usibus reformetur
xxi. De Latino diacono in episcopum electo. quem ipso Sabbato noctis magne post baptismum uoluit ordinari

---

[1] *capitulatio om* ZJOGHQA, *in* CLRXSWKNMBVP
[2] sint CRSKDB; sunt N
[3] conuoc- CRSKDB; uoc- N
[4] *ss* S
[5] ecclesiastica CRSKNVP; ecclesia B
[6] pers. cuiusdam CLRXSBP; cuiusdam pers. KND
[7] cogn- LRXSWKNBVP; agn- C
[8] fuit CRSKB; est ND
[9] sint CSRKD; sunt NB
[10] -int CRSB; -unt KND
[11] ministeriis CRSKNVP; -erii B

xxii.	De Valentino clerico cui nupsit mulier quedam cum alio ante uelata, non tamen illi nupta sed uirgo permanens
xxiii.	De quodam qui[12] alienam uxorem sustulerat
xxiiii.	De Maximiliano qui facultatem ecclesie in suos usus male conuertendo disperserat
xxv.	Quod humiles sint docendi et superbi comprimendi
xxvi.	Quod errantes et in errorem mittentes Sathane sint tradendi
xxvii.	Quod illa ualeant que cum iuris et legum ratione concordant, que uero surreptione[13] uel falsis precibus impetrantur supplicantibus nullum remedium ferant
xxviii.	Quod digna potestate sit utendum
xxviiii.	Quod si clericus laicum impetat apud prouincie iudicem negocium dicturus occurrat. Si uero laicus clericum impetierit ad episcoporum iudicium suas actiones proponat
xxx.	Quod auferendum sit suspicionis scandalum [42vb]

[12] quod. qui *ss* B
[13] surreptione CXSWKNV[2]; subrepti LW; surreptitie RBVP

1

Pelagius Romane ecclesie[1] et apostolice sedis episcopus uniuersis Germaniarum atque Galliarum episcopis[2]. Quod nouem tantum prefationes sint[3] recipiende[4]

Cum in Dei nomine[5] Romana ecclesia synodum[6] episcoporum siue ceterorum consacerdotum Dei fidelium congregatam habuissemus, et de ecclesiasticis statutis ut sunt ab apostolis et a sanctis patribus tradita diligentius tractaremus, superuenere[7] littere uestre et ut magis[8] essent auctoritatiue[9] etiam uiue uoces processerunt, rogantes ut ordinem[10] prefationum[11] quem sancta Romana ecclesia hactenus haberet nostris litteris uobis mandaremus[12]. Tunc de uestra uoluntate et studio tam bono multum[13] gauisi sumus, sacrum ordinem Romanorum[14], sacraque constituta nostrorum antecessorum sollerter relegentes[15] inuenimus has nouem prefaciones in sacro cathalogo[16] tantummodo recipiendas, quas[17] longa[18] retro[19] uetustas in Romana ecclesia hactenus seruauit, id est unam in[20] Albis paschalibus, aliam de Ascensione

[1] ecclesie CKS[2]NBZOHQ; *om.* SA
[2] apiscopis Z
[3] sint CSKDB; sunt N
[4] Quod - recip. CRXSKNB; *om.* ZGOHA
[5] in *add.* K[2]D[2]
[6] synodum CKNBZOHQ; synodorum A
[7] -ere CKNBZOHQA; -ire G
[8] et ut magis CKDBZOHQ[2]; et magis ut N; ut magis Q; ut in magis A
[9] auctoritatiue CKDBZOHA; auctoritaue N; auctoritati tue G
[10] -inem CKNBZOHQ; -ine A
[11] prefatitionum A
[12] *corr. fr.* -imus G
[13] *ss* S[2]
[14] -orum CRXKNB; -um ZOGHA
[15] *corr. fr.* negligentes R
[16] catha *and lacuna* A
[17] *corr. fr.* quos Z
[18] *corr. fr.* longua O
[19] retro CKDBZOHA; *om.* N
[20] in CKNBZOQA; etiam H

Domini, terciam de Pentecoste,[21] quartam de Natali[22] Domini, quintam de apparitione Domini, sextam de apostolis, septimam de sancta Trinitate[23], octauam de cruce, nonam de ieiunio in Quadragesima tantummodo[24] dicendam[25]. Has prefationes tenet et custodit sancta Romana ecclesia, has tenendas uobis mandamus.
JK+ 1065; Blondel 645; Vat lat. 3829 fo.178; BD 3.69; Coll in 2L 2.132; ID 2.77; IP 1.157 as Gelasius*; De cons. D 1 c 71*

---

[21] -ste CNDBZOGHA; -sten K
[22] *corr. fr.* -talis H
[23] sancta Trin. CKNBZOHQ; Trin. sancta A
[24] *in mg.* S
[25] -endam CRSKNVPZOHA; -enda B

2

Pelagius episcopis Constantinopoli[1] congregatis. Non esse conuocandam generalem synodum sine precepto pape

Relatum[2] est enim ad apostolicam sedem Iohannem Constantinopolitanum episcopum uniuersalem se[3] scribere, uosque[4] ex hac presumptione ad synodum conuocasse generalem cum generales[5] synodos conuocandi auctoritas apostolice beati Petri[6] sedi[7] singulari priuilegio sit tradita et nulla unquam[8] synodus rata legatur que [43ra]apostolica auctoritate non fuerit fulta. Quapropter quicquid in predicto uestro[9] conuenticulo quia synodus taliter[10] presumpta esse non potuit, statuistis[11] ex auctoritate sancti Petri apostolorum principis et Domini Saluatoris uoce qua[12] beato Petro potestatem ligandi et[13] soluendi ipse Saluator dedit que etiam potestas in successoribus eius indubitanter transiuit precipio omnia que ibi statuistis uana et cassata esse, ita ut[14] deinceps nunquam appareant nec mutilentur. Quapropter caritas uestra neminem unquam[15] suis in epistolis uniuersalem nominet ne sibi debitum subtrahat cum alteri honorem offert[16] indebitum.
Pelagius II , JK+ 1051; H 721.7-16 to nec mutilentur*, 722.2-4, M 1089, 1090; ID 5.12*

---

[1] -ti- *ss* A
[2] Del- N
[3] uniuersalem se CRKNBZOHQ; uniuersa *and lacuna* A
[4] uosque CRKNBZOHQ; uoxque A
[5] -ales CRKNBOHA; -alis Z
[6] ap. b. Petri CRNDBZOGHA; b. Petri ap. K
[7] sedi LRXSWNDBVPZOGHA; sedis CK
[8] nulla unq. CKDBZOHA; umq. nulla N
[9] uestro CRKDBZ^{2}OHQA; *om.* NZ
[10] syn. tal. CKDBZOHA; tal. syn. N
[11] statuistis CRK^{2}NDBZOH; statutis K; statuitis QA
[12] qua CLXSKNV^{2}ZOHA; quia RBVP
[13] et LRSWKDBPZOGHA; atque CNV
[14] *ss* K
[15] unquam CKDBZOHA; nunquam N
[16] offert CLRXSBVZOHA; infert KND

3

Pelagius Gaudentio episcopo. De his qui se solummodo in nomine Domini baptizatos fuisse[1] confitentur[2]

Si[3] reuera[4] hii[5] de[6] hereticis qui in locis dilectionis tue uicinis conmorari dicuntur solummodo se[7] in[8] nomine Domini baptizatos fuisse forsitan confitentur sine cuiusquam dubitationis ambiguo eos ad catholicam fidem uenientes Sancte Trinitatis nomine[9] baptizabis. Sin uero apud dilectionem tuam eorum qui conuerti uolunt manifesta confessione claruerit, quod[10] in nomine Trinitatis fuerint[11] baptizati sola reconciliationis inpense gratia catholice sociare fidei maturabis. ut tali dispositione[12] seruata nichil[13] aliter quam quod euangelica iubet auctoritas temeritatis cuiusquam spiritu uideatur effectum.

JK 980; Ep. Pel. 21.4; CB Pel. 8(1b); ID 1.161 (which has beginning of letter too); IP 1.62b to baptizabis*, 1.90 (*Sin uero - *end); De cons D 4 c 30*

---

[1] fuisse CLXSWKNR[2]; *om.* RB; esse V
[2] De - confit. (testantur N) CLRXSWKNBVP; *om.* ZOGHA
[3] Si CKNBZOQA; Et H
[4] reuera CKNBZOG[2]HQ; uera re G; uera A
[5] hii CRXKNBH; ii ZOQA
[6] *ss* V
[7] se CKNBOHQA; si Z; *om.* G
[8] *added in mg.* C
[9] nomine CNDBZOGHA; confessione K
[10] quod CKDBZOHA; quia N
[11] nom. Trin. fuerint CRXKNB; Trin. fuerint nom. ZOG; Trin. nom. fuerint HQA
[12] dispositione CKNBZOHQA; dispensatione G
[13] autem *add. and canc.* Z

4

Pelagius clero[1] Cathinensi. De Elpidio diacono in episcopum electo[2]

Cum hic filius noster uir magnificus Leo pretor uenisset, retulit nobis de[3] singulis que illic mota sunt, et quomodo uota prope totius ciuitatis in Elpidio diacono concordarent[4]. Vnde quia nos de memorati uiri testimonio dubitare non possumus, omnino idcirco sicut dictum est Elpidium[5] diaconum [43rb] ad nos[6] facite properare, nec[7] expectetis[8] ulterius ut admonitio ad eum nostra[9] debeat destinari. Quem tamen hoc per[10] uestram dilectionem presenti iussione specialiter[11] admonemus, ne cui se aliquid uel dare uel[12] daturum[13] esse promittat, sed nec de ecclesiasticis preteritis causis aliquam securitatem cuiquam facere audeat siue promittere aut quasi factus episcopus ea que direpta[14] sunt[15] non repetat, sed apud eos a quibus direpta sunt

---

[1] *after corr.* B
[2] De - electo CRXKNBP; *om.* ZOGHA
[3] ret. nobis de *repeated and first phrase deleted* O
[4] concordarent CRKNVPZOHA; concertarent B
[5] Elpidium CRXSKNBPH; Helpidium ZOQ; Helpidum A
[6] nos CKNBZOHA; uos G
[7] nec CSKNBOA; ne ZHQ
[8] *corr. fr.* expetis X
[9] ad eum nostra CKDBZOHA; nostra ad eum N
[10] hoc per CKNBZOHQ; per hoc A
[11] specialiter CRKD?PZOHA; spiritaliter NB
[12] aliquid - uel] dare aliquid uel S
[13] daturum CLRXSKNBVPZOHQ; daturam A
[14] direpta CSKNBZOQA; directa H
[15] sunt CKNBZHQA; *om.* O

permanere libere patiatur, sciens quod[16] si tale aliquid uel fecit uel fecerit nec a nobis[17] omnino permittitur ipsa[18] ualere promissio, et cum iudicii nostri quod de ipso habuimus dampno pastoralis consecrationis ordinem promereri non poterit.
JK 982; Ep. Pel. 23. 4-6; CB Pel. 10; C 8 q 3 c 1b (1a was a later addn)

---

[16] quod CKNVPZOHA; quos B
[17] nobis CKNVPZOHA; uobis B
[18] perm. ipsa CKDBZOHA; ipsa perm. N

5

Pelagius[1] clero Nariuensi[2]. De Iohanne episcopo qui se in conseruanda ecclesiastica disciplina minime idoneum confitens personam cuiusdam[3] presbiteri sibi[4] adhiberi poposcit[5]

Quia frater et coepiscopus[6] noster Iohannes ecclesiastice utilitatis[7] studio suadente et nature sue simplicitate laudabili consideratione tractata, ob hoc quod se ingerenda patrimonii gubernanti[8] cura uel in disciplina ecclesiastica conseruanda minime fatetur idoneum, constituti presbiteri ad hec explenda sibi poposcit adhiberi personam. ut ea que sunt necessaria competenti disponente sollicitudine nichil indecens fieri uel inutile permittatur. ideoque presenti uobis[9] iussione precipimus, ut seruata primo in loco memorato episcopo[10] reuerentia quam nos conuenit inculpabiliter exhibere in omnibus que[11] ad[12] diuini cultus obsequium pertinent, uel ecclesiastice utilitatis peragere cura[13] suaserit, prebeatis obedientiam competentem[14] in nullo dispositionibus eius contumaci spiritu resultantes, immo competentis uigilantie uestre studio que pro ecclesiastica utilitate gerenda monuerit adimplentes, ut his ita [43va] dispositis et consueta uobis stipendia ministrentur et[15] quecumque in prefato ecclesie patrimonio uel de rebus ad eam pertinentibus repetendis sunt necessaria compleantur.
JK 974; Ep. Pel. 15; CB Pel. 2; +C 7 q 1 c 18

---

[1] Pelagius CRSKNBPZO; Pre' H; Pl' Q; Peligius A
[2] Nariuensi CLRKNVP; Naruiensi S; Narunensi X; Narniensi BV[2]ZOGHQ; Carniensi A
[3] pers. cuiusdam CRSWBP; cuiusdam pers. KND
[4] *corr. from* sue C
[5] De - poposcit CRSKNBP; *om.* ZOGHA
[6] -opus CKNBZOHQ; -ope A
[7] utilitatis CKNBZHQA; dignitatis O
[8] -anti CRKDBZOHA; -andi K[2]; -ante N
[9] uobis CKNBZOHA; nobis G
[10] *corr. to* -ati -epi K
[11] uel *add.* ZOGHA, *om.* CRXSKNB
[12] *corr. fr.* a R
[13] sua *add.* Z, *om.* CRKNBOHA
[14] uel eccl. util. - comp. *in mg.* S
[15] et CKDBZOHA; *om.* N

6

Pelagius Antonine[1] patricie et Deciae[2]. De quodam quem defensorem facere noluit[3]

De presentium portitore quod defensor factus[4] non est nulla animi[5] molestia sit, quia uere satis amarissimum habeo[6] de isto proposito ad illud[7] officium homines deduci, in

---

[1] -onine CKDBZOHA; -onie N
[2] et Deciae *om.* A
[3] De - noluit CRXSKNB; *om.* ZOGHA
[4] factus CKDBZOHA; *om.* N
[5] animi CRK[2]DBZOHA; autem KN

quo nullo modo que a monachis Deo promissa sunt ualeant adimpleri. Omnimoda enim et illius habitus et istius officii diuersitas est. Illic enim quies, oratio, labor manuum, at hic causarum conditio, conuentiones, actus, publica litigia et quecumque uel ecclesiastica instituta uel supplicantium necessitas poscit. Faciat autem Deus ut tales sint qui uel a uobis in isto habitu nutriuntur, uel in monasteriis[8] crescunt[9], ut[10] prouecta etate et probata uita non ad litigiorum officia sed ad sacerdotium ualeant[11] promoueri.
JK 986; Ep. Pel. 27; CB Pel. 14; ID 7.23; C 16 q 1 c 20

---

[6] hebeo B
[7] illud CKNBZOHA; aliud G
[8] *after corr.* H
[9] *add. in mg.* R[2]
[10] de *add.* C[2]V[2], *om.* CLRXSWKNBVPZOGHA
[11] *ss* Z

7

Pelagius Melleo subdiacono[1]. Qui sit in abbatem ordinandus[2]

Abbatem autem in eodem loco illum uolumus ordinari, quem sibi de sua congregatione et monachorum electio et possessionis dominus et, quod magis obseruandum est, ordo uite ac[3] meritum poposcerit ordinari.
JK 987; Ep. Pel. 28; CB Pel. 15; AL 7.167; ID 7.24; C 18 q 2 c 4 var.

---

[1] Pelagius Melleo (Melle K, Malleo Z) subdiacono CRXSKDBPZOGHA; Melleo subd. Pel. N
[2] Qui - ordinandus CRXSKNBP; *om.* ZOGHA
[3] ac CKDBZOHA; et N

8

Pelagius Decorato patricio. Quod personis rei de qua tractandum est ueritatem cognoscentibus sit amputanda formido[1]

Hortamur ut sub timore Domini consuetam conscientie uestre sinceritatem in hoc quoque negocio conseruantes, omnem personis que[2] ueritatem cause istius[3] scire possunt faciatis amputari formidinem et uestris presentati[4] conspectibus tactis sacrosanctis euangeliis, prebito etiam legaliter sacramento que in rerum ueritate norunt[5] professione sue testificationis aperiant, ut patefactis omnibus que [43vb] secundum leges et iusticiam censenda sint cognoscatis[6], et conuenientem legibus et[7] ueritati[8] terminum detis.
JK 989; Ep. Pel. 30; CB Pel. 17; +C 3 q 9 c 20

---

[1] Quod - formido CRXSKNBP; *om.* ZOGHA
[2] que CKDB?ZOHQ; qua NA?
[3] cause istius CRKNBZHQ; istius O; istius cause A
[4] uestris presentati CKNBZOHQ; presentati uestris A
[5] -unt LRXSWKNBVPZOGHA; -int C
[6] cognoscatis CXKNBVP; agnoscatis Z[2]OGHQA; ? Z
[7] et CKDBZOHA; *om.* N
[8] -ati CKNBZOHQ; -ate A

9

Pelagius Sindue magistro militum. Quod scripta[1] aduersario absente[2] recipienda non sint[3]

---

[1] *after* absente S
[2] adu. abs. CSKDB; abs. adu. N

Kartas[4] quas nobis dedit[5] Lucidus, si illo tempore aduersarius ipsius illic presens fuisset, ualide erant, sed quia[6] aduersario absente gesta que nobis recensuit facta leguntur[7], talia leges non[8] recipiunt.
JK 990; Ep. Pel. 31.1; CB Pel. 18a; C 3 q 9 c 19

---

[3] Quod - sint CSKNBP; *om.* ZOGHA
[4] Karitas W
[5] nobis dedit CRKDBZOHQA; dedit nobis NG
[6] quia CRKDBZOHA; *om.* N
[7] leleg- O
[8] *ss* A

10

De muliere que inter caballos collisa fuit[1]

Quantum dicit iste Placidus[2] anno preterito dictum est de uxore ipsius, quia subito inter caballos[3] inuenta est, et dum traherentur caballi collisa est illa, et aborsum[4] fecit. Et si ita est, forte si caballos alienos[5] tulit inde[6] est culpabilis. Nam de muliere que casu inter caballos confracta[7] est, ubi uoluntas illius non agnoscitur perniciosa fuisse non potest nec addici per leges[8].
JK 990; Ep. Pel. 31. 2; CB Pel. 18b; +D 50 c 48

---

[1] De - fuit (est SND) CLRXSKNDBP; Item ZOGHA
[2] Placidus CKNBPZOHA; Lucidus G
[3] *corr. fr.* -las Z
[4] *corr. fr.* ob- Z
[5] cab. al. CKDBZOHA; al. cab. N
[6] inde CKBZOHQ; non NA
[7] confracta CKDBZOHA; inuenta N
[8] per leges CKNBZOHQ; pleges A

11

Pelagius Cresconio illustri[1]*. Ne quis episcoporum Sicilie de parroechiis ad se*[2] *pertinentibus nomine cathedratici amplius quam duos solidos*[3] *presumat accipere*[4]

Illud te modis omnibus uolumus custodire, ne quis episcoporum Sycilie de parroechiis ad se pertinentibus nomine cathedratici amplius quam duos solidos presumat accipere, neque compellere presbiteros aut clerum parroechiarum suarum supra uires suas eis[5] conuiuia preparare.
JK 991; Ep. Pel. 32; CB Pel. 19; ID 3.136; C 10 q 3 c 4

---

[1] Cresc. illustri *add.* L[2]
[2] *corr. fr.* ne B
[3] solidos CSRNDB; solis K
[4] Ne - accipere CRXSKNBP; *om.* ZOGHA
[5] *ss* Z

12

Pelagius Cethego[1] *patricio. Quod non liceat episcopo per*[2] *se siue per quamlibet personam de rebus usurpare*[3] *ecclesie nec heredibus suis relinquere*[4]

De Syracusane urbis antistite optaueramus in ipso inicio glorie uestre desideriis obedire, nisi nos multiplex ratio ipsius non paucis temporibus ordinationem differre[5]

---

[1] -ego CRNDBZGHA; -eo K; -edro O
[2] per CSKDB; pre N
[3] de rebus us. CRSKNVP; us. de rebus B
[4] Quod - relinquere CRXSKNBP; *om.* ZOGHA

sacerdocii coegisset. ob hoc[6] quod uel persone qualitas sicut et[7] uos melius nostis[8], uel superstes[9] uxor aut filii per quos ecclesiastica solet periclitari substantia [44ra] nostros[10] animos diutius ab eius[11] ordinatione suspenderent, et quantum ad humanam cautelam pertinet integro pene anno[12] distulimus, opinantes quod in melius Syracusanorum prouenire[13] posset electio. Sed quia in uoluntatis[14] sue proposito irreuocabiliter perstiterunt, et nullus est alius in eadem repertus ecclesia, nisi[15] longioribus adhuc[16] temporum[17] differentur[18] spaciis, paulo amplius insanirent[19], sicut et filii uestri uiri magnifici pretoris testificatione didicimus[20]. Inter huiusmodi ergo ambiguitates[21] illud consultius iudicauimus faciendum, ut congrua prouidentia causam propter[22] quam principalis constitutio[23] habentem filios et uxorem ad episcopatus prohibet ordinem promoueri salua dispositione consilii muniremus. Qua de re summo studio ab eodem Syracusane urbis episcopo priusquam a nobis contingeret ordinari, huiusmodi exegimus cautionem, per quam et suam fateretur[24] quantula esset presentis temporis habita rerum descriptione substantiam[25] et nichil unquam per se aut per filios et uxorem siue quamlibet[26] propinquam aut domesticam uel extraneam forte personam[27] de rebus usurpare[28] ecclesie et uniuersa episcopatus quesita tempore ecclesie sue[29] dominio sociaret[30] nichil ultra id quod modo descriptum[31] est suis filiis uel heredibus relicturus.

JK 992; Ep. Pel. 33.2-5; CB Pel. 20a pt; AL 6.40; D 28 c 13

---

[5] *corr. fr.* differe A
[6] hoc CKNBOHA; *om.* Z
[7] et CKNBZHA; *om.* O
[8] nostis CKNBZOHQ; noctis A
[9] superstes CKNBZOHQ; super testes A
[10] nostros CKNBZOHQ; uestros A
[11] ab eius CKDBZOHA; *om.* N
[12] anno pene *marked for reversal* O
[13] prou- CKNBZOHQ; peru- A
[14] *corr. fr.* -tes H
[15] nisi CLRNDBZOGHA; si SK
[16] long. ad.] ad. long. S
[17] temprorum H
[18] -erentur CLRXSNPZHQA; -errentur $C^2K^2D^2$BVO; -erretur D
[19] -s- *ss* B
[20] didicimus CKNBZOHQ; didimus A
[21] -ates CKDBZOHA; -atis N
[22] causam propter LRXSWKNBVPZOGHA; propter causam C
[23] constitutio CKDBZOHA; *om.* N
[24] fateretur CKDBZOHA; fatentur (*with* .r. *ss*) N
[25] -iam CKDBZOHA; -ia N
[26] quamlibet CRWKD?BZO?HQ; qualibet N?A
[27] *corr. fr.* per N
[28] -are CKDBZOHA; -aret N
[29] sue L(*before* ecclesie)RXKNBVPZOGHA; suo CS
[30] -iaret CNDBZOGHA; -iari K
[31] de- *ss* R

13

Pelagius[1] Benegesto[2] defensori. Quod cause laicorum apud prouincie iudicem tractande sint[3], negocia uero in quibus ecclesiastici officii persona pulsatur ad episcopi uel presbiterorum iudicium referantur[4]

---

[1] Pelagius CRXSKNBZO; Gelasius HQA

Experientie[5] tue presenti auctoritate mandamus ut in causis in quibus quelibet[6] ecclesiastici officii persona loco[7] petitoris existit quemquam laicum[8] pulsatura apud prouincie iudicem suas proponere non deserat[9] actiones. In his uero negociis in quibus ecclesiastici officii persona pulsatur [44rb] totius submoto pulsationis obstaculo ad episcopi uel presbiterorum in loco ubi questio uertitur constitutorum occurrat indifferenter examen[10].

JK 964; Ep. Pel. 91 (pt 1); Deusd. 3.134 (fuller); CB Varia II.93 as here; C 11 q 1 c 15

---

[2] Benegesto CSKNBZOHQA; Benedicto G
[3] sint CRKDB; sunt N
[4] Quod - referantur CRXSKBP; Quod –ad episcopi uel N; *om.* ZOGHA
[5] -igentie N
[6] quibus quelibet CRKNVPZHA; quibuslibet B; O *lacks leaves after* quibus *and resumes at the beginning of Gregory I below*
[7] *corr. fr.* leco Z
[8] laicum CKDBZHA; a laicis N
[9] *corr. to* differat K; desperat D
[10] examen CKDBZHA; examinatio N

14

Pelagius Rufino episcopo. Quod illi cui oculus est erutus non possint[1] concedi iura sacerdocii[2]

Illi cui erutus oculus est non possunt iuxta canones sacerdocii[3] iura concedi. Neque enim aliquid ei[4] prodest quod oculum inuitus amisit, cum nec uolens quisquam oculum amississe credendus est. Nec sacratissimos[5] canones aliquem casum in amissione[6] oculi ei qui ad sacerdocium[7] adipiscendum non impediret suis excepisse regulis[8] inuenimus, sed hoc tantummodo[9] ad prohibitionem fecisse uidemus[10], ut qui caret[11] oculo sacerdocii officium adipisci non possit[12]. Sed nec illi ullatenus quasi in compensationem[13] iniurie[14] sacratus ordo concedi poterit qui ad tantam sacerdotem[15] proprium potuit iracundiam prouocare, ut et[16] ille officium in quo erat amitteret, et iste prouectus sui perderet facultatem.

JK 993; Ep. Pel. 34.3-5; CB Pel. 21(2); ID 6.111 as here; D 55 c 13b (13a later addn)

---

[1] possint CRSBP; possunt KND
[2] Quod - sacerdocii CRXSKNBP; *om.* ZGHA
[3] saceridotii N
[4] al. ei CRKNVPZHA; ei al. B
[5] -ssimos CRXSKNBP; -ssimi ZGHA
[6] -ione CRSKNBA; -ionem ZGHQ
[7] -cium CKNBZHQ; -cum A
[8] -ulis CKBZHA; -ulas N; -ul' D
[9] tantummodo CKDBZHA; enim modo N
[10] -emus CKDBZHA; -iderimus N
[11] caret CSKNBZQA; careat H
[12] adipisci non possit LRXSWKNBVPZGHA; non (*ss*) possit adipisci C
[13] -ionem CKDBZHA; -ione N
[14] *in mg.* Z
[15] ad tantam sacerdotem CSKNBZH; sacerdotem ad tantam QA
[16] ut et CRKNVPZQA; et S; ut B

15[1]

---

[1] *After c 12 but marked for moving* W

Pelagius Viatori et Pancratio illustribus. Quod execrandi sunt scismatici qui ab uniuersali ecclesia se diuiserunt, nec apostolicis communicantes sedibus receperunt[2]

Non autem uobis[3] nunc[4] illa questio est[5] utrum tolerare malos, sed utrum debeamus scismaticis[6] sociari. Si enim isti licet in suo sensu habundantes intra materna tamen positi uiscera queritent ueritatem a nobis repellendi[7] non erant, donec apud eos ratione duce ueritas claruisset. Sed quia se ab uniuersali ecclesia diuiserunt, sicut beatus Augustinus ait, Omnis catholicus securus eam partem detestatur, cui ecclesiam uniuersalem apostolicis sedibus roboratam non communicare cognoscit, nec enim[8] leuigat eorum crimen, magis uero auget. quod eos diu restitisse[9] dixistis, ne apostolicis communicantes sedibus in sua communione reciperent. In hoc enim dum et illi culpandi [44va] sunt qui communicare talibus uoluerunt, multomagis tamen illi execrandi sunt qui non solum in sacerdotibus communionem apostolicarum sedium, uerum in ipsis etiam[10] laicis spreuerunt[11]. Sed nec illud eis prodest quod eos in eisdem[12] litteris uel ignorantia[13] rationis uel simplicitate[14] intellectus sui a nostra se communione suspendisse perhibetis. Id enim ipsum magis est propter quod scismatici[15] sunt, quia non eos diuersa sentiendi iudicium sed quedam apud se delata sibi tamen incognita metuentes et contra apostolicas sedes temere credentes pessima diuisit opinio.

JK 994; Ep. Pel. 35.5-9; CB Pel. 22; Dd.1.175 (pt only); cf C 24 q 1 c 34 med.

---

[2] Quod - receperunt CRXSKNBP; *om.* ZGHA
[3] uobis LRXSKNBVPZGHA; nobis CWV[2]
[4] nunc CKNBZHQ; nec A
[5] questio est CRKNVPZHQ; questione B; questio A
[6] deb. scis. CKDBZHA; scis. (*corr. fr.* -icos) deb. N
[7] *corr. from* -dum K
[8] enim CKDBZHA; hec N
[9] restitisse CRKNVZHQ; restituisse B; retitisse A
[10] etiam CKDBZHA; et N; *after* uerum G
[11] spreuerunt CKDBZHA; prefuerunt N
[12] *corr. fr.* eis H
[13] -tia CKNBZHQ; -tiam A
[14] -ate CK[2]DBZHA; ? K; -atis N
[15] scismati A

16

Pelagius Bono episcopo Gauinati. De Rufino monacho quem ueniente Sabbato subdiaconum fieri precepit, eundem mediana septimana presbiterum facturus[1]

Filius noster Theodorus[2] nobis retulit inuenisse se Rufinum quendam[3] monachum olim sibi uita et moribus comprobatum et hunc postulat illic presbiterum consecrari, quod ad subitum fieri nos prerogante obseruantia non acquieuimus. Ideoque dilectio tua his acceptis sabbato ueniente faciet eum subdiaconum et si Deus uoluerit et uixerimus, mediana ebdomada presbiterum faciemus.

JK 995; Ep. Pel. 36.2-3; CB Pel. 23; cf C 16 q 1 c 31 med.

---

[1] De - facturus CRXSKNBP; *om.* ZGHA
[2] *corr. fr.* -orius G
[3] quendam CKBZHQ; quend. Ruf. *marked for reversal* N; quondam A

17

Pelagius Opiliani defensori[1]. *Quod non sit monachis relinquenda potestas abbates expellere aut alios sibi ordinare*[2]

Nullam potestatem de cetero, nullam licentiam monachis relinquimus pro arbitrio suo aut expellere abbates, aut sibimet alios ordinare, quia nulla auctoritas remanebit abbati[3], si monachorum ceperit[4] potestati subiacere ut discrete fideliter et studiose uniuersa que uel ad[5] diuini cultus reuerentiam uel ad utilitates monasterii pertinent abbatis sollicitudo ad quem[6] potestas tota pertinere conuenit debeat adimplere.

JK 1001; Ep. Pel. 42.2; CB Pel. 29.2

---

[1] Pel. Op. def. CRSNBZGHA; *om.* K
[2] Quod - ordinare CRXSKNBP; *om.* ZGHA
[3] abbati CKNVPZHA; sabbati B
[4] ceperit CKNBZHQ; cepit A
[5] *ss* C
[6] ad quem CKDBZHA; atque N

18

Pelagius Florentino episcopo[1] *de Clusa*[2]. [44vb] *De quodam*[3] *qui non seruauerat castitatem coniugio quem tamen consensit in diaconum ordinari, condescendens*[4] *temporum defectui*[5]

Fraternitatis tue relatione suscepta eius latorem secundas quidem nuptias expertum non fuisse didicimus, castitatem tamen eum[6] priori non seruasse coniugio designasti. Et quamuis multa sint que in huiusmodi casibus obseruari canonice[7] iubeat subtilitatis auctoritas, tamen quia defectu[8] temporis nostri non solum merita sed et corpora ipsa hominum defecerunt. districtionis illius[9] non passuri in omnibus manere censuram et etas istius de quo agitur future incontinentie suspicionem auferre, dinoscitur ut ad diaconatus possit ordinem prouehi temporum condescendentes ut dictum est defectui consensisse nos noueris.

JK 1006; Ep. Pel. 47.1-2; CB Pel. 34

---

[1] episco A
[2] Clusa CRXSKNB; Cluso ZGHA
[3] episcopo *add. and canc.* C
[4] -endes K
[5] De - defectui CRXSKNBP; *om.* ZGHA
[6] eum tamen *later reversed* G
[7] canonice CKDBZHA; canoni et N
[8] -ectu CK^{2}DBPZHA; -um KN
[9] illius CRKNVPZHA; *om.* B

19

Pelagius Agnello episcopo. Cum mansuetudine corrigendos etiam delinquentes et beneficiis obtinendum ne deinceps peccare libeat[1]

Nosti enim[2] frequenter mansuetudine corrigi etiam delinquentes, et ut deinceps peccare non libeat beneficiis obtineri. Sic etenim gubernatores animarum necesse est agere, ut duplici benignitate et sanari per ueniam et per effectum[3] solidari hii[4] quos in nostra manu regendos[5] suscepimus, possint[6] remittere etiam[7] nobis petentibus. Quod si nos cessaremus[8] sacerdotale te facere compellebat officium.

---

[1] Cum - libeat CRXSKNBP; *om.* ZGHA
[2] *om.* W
[3] effectum CLRXSWBVP; fectum KD; affectum ND^{2}ZGHQA
[4] hii CRXKNBH; ii ZQA
[5] -endos CRXSKBPHA; -endus N; ? Z; -endo N^{2}DZ^2

JK 996; Ep. Pel. 37.2-4; CB Pel. 24

[6] possint CKDBZHA; possunt N
[7] etiam CKDBZHA; et N
[8] cess- CRKNBHQA; cass- Z

20

Pelagius Hostilio episcopo. Quod quicquid de sacratis uasis uel ministeriis[1] a quolibet clericorum usurpatum uel distractum fuerit exigatur et ecclesiasticis usibus reformetur[2]

Augusto sedis nostre[3] notario suggerente didicimus quod[4] ei dilectio tua directis apicibus indicasset[5] quosdam de clero tuo et maxime parroechiarum [45ra] ad te pertinentium non pauca sacrata uasa uel ministeria distraxisse aliqua[6] huiusmodi perpetrasse[7] que a religioso aliena sunt proposito, sed caritatem tuam ut hec competenti sollicitudine debeat exequi[8] uel ulcisci nostre preceptionis auctoritate cupimus[9] conmoneri. Qua de re presentibus mandamus affatibus ut competenti uiuacitatis instantia quicquid de sacratis[10] uasis uel[11] ministeriis a quolibet clericorum usurpatum uel distractum fuisse compereris[12] sine cuiusquam more[13] interuentu exigere non omittas[14] et ecclesiasticis usibus[15] reformare[16].

JK 1010; Ep. Pel. 51; CB Pel. 38; +C 12 q 2 c 2

[1] ministeriis CRKNVP; misteriis B
[2] Quod - reformetur CRXSKNBVP; *om.* ZGHA
[3] nostre CKDBZHA; uestre N
[4] quod CKDBZHA; quia N
[5] -asset CKNBZHQ; -asse A
[6] aliqua CRXSK^{2}NDBZQA; aliquam K^{2}GH
[7] distraxisse – perpetr. *in mg.* R
[8] exe- XSKNBZHA; exse- CLR
[9] cupimus CRSKNB; cupio ZGHA
[10] -atis CKDBZHA; -atus N
[11] *added* H
[12] compereris CRKNBZHQ; comperis GA
[13] more CRKNB^{2}VPZHA; morte B?
[14] omittas CRSKNBZQA; committas H
[15] eccl. us. CRKNVPZHA; us. eccl. B
[16] *lacuna in mid-word* C

21

Pelagius Tulliano episcopo Grumentino. De Latino dyacono in episcopum electo, quem ipso Sabbato noctis magne post baptismum uoluit ordinari[1]

Litteras caritatis tue suscepimus quibus significas Latinum dyaconum tuum ad episcopatum ecclesie Marcellianensis a clero et ab omnibus illic conuenientibus postulari, de quo iam ante hoc tempus[2] retinemus nobis a uisitatore et a quibusdam[3] loci habitatoribus[4] fuisse relatum. Sed nos credentes quia iam dimissoriam[5] ipsius a tua caritate perceperint scripsimus eum debere uenire. Verum quia nunc consulis utrum nobis de persona eius placeat, et a te debeat relaxari ad nos nichil attinet nisi ut qui sacerdotem necessarium[6] habent, concorditer personam eligant cui canones

[1] De - ordinari CRXSKNBP; *om.* ZGHA
[2] tempus CKDBZHA; episcopus N
[3] quibus Q(*before corr.*)A
[4] *corr. fr.* habito habit. B
[5] -iam CRBZGHA; -ium KND
[6] *corr. from* -iam K

obuiare non possint. Sed et nunc hoc dicimus, ut si eum omnes eligunt[7] et uis[8] ei cedere[9] gratum nobis esse[10] cognosce. ut si possunt[11] ante diem sanctum occurrere uel Sabbato ipso noctis magne[12] post baptismum cum Dei gratia ualeat ordinari. Alioquin necesse[13] est eos usque ad quarti mensis ieiunia sustinere.
JK 1014; Ep. Pel. 56; CB Pel. 43; ID 6.112; D 63 c 14

---

[7] -unt CRKNBZHA; -ant G
[8] uis CRKNBZ; ius GQ; ? HA
[9] cedere CKNBZHA; ecclesie G
[10] nobis (*repeated and canc.* K) esse CSKNBZA; esse nobis HQ
[11] possunt CRDBZGHQ; possit K; poss' NA
[12] magne CKDBZHA; *om.* N
[13] *corr. from* necessarie K

22

Pelagius Marcello episcopo Atoniensi. De Valentino clerico cui nupsit [45rb] *mulier quaedam cum alio ante uelata. non tamen illi nupta sed uirgo permanens*[1]

Valentinum clericum cui mulier cum alio[2] ante uelata, non tamen illi[3] nupta, sed uirgo permanens post mortem eius cum quo uelata erat sponso, coniugali est copula[4] sociata, quia interim uelamen accepit nullum in promouendo generetur[5] obstaculum, quia nichil est[6] quantum ad hunc[7] articulum pertinet. quod ei de canonicis obuiet constitutis.
JK 1016; Ep. Pel. 57.1; CB Pel. 44; ID 6.113; D 34 c 20

---

[1] De - permanens CRXSKNBP; *om.* ZGHA
[2] cum alio CKDBZHA; *om.* N
[3] illi CRXKNB; ei SZGHA
- corr. fr. -lata Z
[5] generetur CKDBZHA; generaretur N
[6] est CRKDVPZHA; ei N; om. B
[7] ad hunc CRKNBZHQ; adhuc A

23

Pelagius Melleo subdiacono. De quodam qui alienam uxorem sustulerat[1]

De Benedicto quoque quem uxorem alienam facinoroso indicasti spiritu sustulisse et in suum hactenus presumere detinere[2] consortium[3] si hoc rerum ueritas habet, iubemus experientie tue ut eum cum ipsa quoque adultera districte[4] mactare non differas et caluatos ab inuicem separare. et illum quidem[5] ad Lucium[6] defensorem in Apulie prouincie patrimonium sine dilatione migrare. Illam uero si quidem maritus suus sine aliquo dolo[7] recipere forte[8] uoluerit, tua ordinatione sub cautela recipiat, nullum ei dumtaxat[9] de cetero simile committenti[10] periculum illaturus. Si uero eam[11]

---

[1] De - sustulerat (duxerat N) CRXSKNDBP; *om.* ZGHA
[2] det. pres. *marked for reversal* N
[3] corsort- B
[4] quoque *add. and canc.* N
[5] quidem CKNBZHQ?; quod A
[6] Lucium CRXSKNVZHA; Licium B
[7] *corr. fr.* dolore Z
[8] *add. in mg.* N
[9] dut- H
[10] -enti CKDBZHA; -anti N
[11] uero eam CRSKNBZHA; eam uero LX

recipere omnino[12] noluerit, in alium quendam locum in quo ei non liceat male uiuere prouida[13] eam dispositione constitue.
JK 1022; Ep. Pel. 64.1-2; CB Pel. 50; C 32 q 1 c 5

[12] recip. omn. LRXSWKNBVPZGHA; omn. recip. C
[13] *corr. fr.* -ide Z

24[1]

Pelagius Petro presbitero. De Maximiliano qui facultatem ecclesie in suos usus male conuertendo disperserat[2]

Quia ea que de fraudibus Maximiliani[3] flebili ad aures nostras supplicum relatione uenerunt non facile secundum ueritatem agnosci potuerunt[4], nisi[5] facultas ecclesie quam in usus suos male conuertendo[6] dispersit ab eius potestate donec causa cognoscatur seponatur; idcirco uos eum[7] a[8] supradicte ecclesie patrimonio uolumus interim submouere et in uestro[9] discussionis [45va] ipsius tempore moderamine detineri[10].
JK 1025; Ep. Pel. 66; CB Pel. 53; +C 3 q 2 c 9

[1] *From here to the end of c 30*, K *arranges the text in a series of long and very short lines.*
[2] De - disperserat (-erit X) CRXSKNB; *om.* ZGHA
[3] -iliani CKNBZHQ[2]; -iniani QA
[4] -uerunt CKNBZHA; -uerit G
[5] nisi CKNBZHA; non G
[6] *corr. fr.* -dos H
[7] eum CKNBZHA; cum G
[8] a CRBZHA; *om.* KND
[9] uestro CRBPGHA; nostro KNDZ
[10] detineri CKDBZHA; detuli N

25

Pelagius Anilani[1] *comiti. Quod humiles sint docendi et*[2] *superbi comprimendi*[3]

Sic enim et canonum et[4] legum statuta nos[5] admonent ut doceantur humiles et superborum spiritus comprimantur, quia non[6] numquam mentibus desperatis et doctrina sine potestate contempnitur et dominantis uim habere creditur[7] potestas sine ratione doctrine.
JK 1026; Ep. Pel. 54; Dd 3.136

[1] Anilani CXKDBZA; Anelani S; Aniliani N
[2] et CRXSKNV; *om.* B
[3] Quod - comprimendi (*corr. from* -primunt K) CRXSKNBVP; *om.* ZGHA
[4] et LRXSWKNBVPZGHA; *om.* C
[5] nos CRBPZGHA; uos XSKND
[6] quia non LRXSWKND[2]VPZGHA; quia CD; quoniam non B
[7] -itur CKDBZHA; -untur N

26

Pelagius Agnello episcopo. Quod errantes et in errorem mittentes Sathane sint tradendi[1]

Apostolice auctoritatis exemplo didicimus errantium et in errorem mittentium spiritus tradendos esse Sathane ut blasphemare dediscant.
JK 1032; Ep. Pel. 74.1; CB Pel. 60; +C 24 q 3 c 13

[1] Quod – sint (sunt N) tradendi CRXSKNBP; *om.* ZGHA

27

Pelagius Iohanni comiti[1]. Quod illa ualeant que cum iuris et legum ratione concordant, que uero surreptione[2] uel[3] falsis precibus impetrantur supplicantibus nullum remedium ferant[4]

Dicenti sacras iussiones se habere pre manibus respondimus scire illum oportere quod ipse clementissimus princeps generalibus legibus constituerit illa sacra uniuscuiusque supplicantis desiderio concessa preualere et effectui mancipari que cum iuris et legum ratione concordant, ea uero que subrepticie[5] uel falsis precibus forsitan impetrantur[6] nullum supplicantibus ferre remedium.

JK 1033; Ep. Pel. 75; CB Pel. 61; Dd 4.99; ID 4.191; +C 25 q 2 c 16

[1] Pel. Ioh. com. *in mg.* A
[2] surreptione CXSKV[2]; surreptitie LRWBVP; surrept' N
[3] uel LRXSWKNDBVP; et C
[4] Quod - ferant CLRXSWKNDBVP; *om.* ZGHA
[5] subrepticie C[2]RWK[2]N[2]D[2]BV[2]ZGHA; surreptie CLKDV; subreptione X; surreptio S; surreptici N; surreptiti P
[6] -antur CLRXSWK[2]BVPZHA; -entur KND

28

Pelagius Valeriano[1] patricio. Quod digna potestate sit utendum[2]

Digna in presumptores et legitima utimini[3] potestate nec in hac parte uos hominum uaniloquia retardent. dicentium quia persecutionem ecclesia faciat, dum uel ea que[4] committuntur reprimit, uel animarum salutem requirit. Errant huiusmodi rumoris fabulatores[5], non persequitur[6] nisi qui[7] ad malum cogit[8]. Qui uero malum uel factum iam punit uel prohibet ne fiat, non persequitur iste sed diligit. Nam si ut illi putant nemo[9] reprimendus a malo nec retrahendus ad bonum est, humanas ac[10] diuinas leges necesse est euacuari. [45vb]

JK 1011; Ep. Pel. 52.4-6; CB Pel. 66. 2-3; Dd 1.180-1; ID 10.95b var. from Non persequitur*; IP 8.36b as ID; C 23 q 5 c 42 is much longer and widely var.*

[1] Valentino S; *corr. fr.* Valerio N
[2] Quod - utendum CRXSKNB; *om.* ZJGHA
[3] utimini CRXSKNB; utamini ZJHA; ut animi GQ
[4] que CS[2]KNBZQA; *om.* S; faciat (que *ss*) H
[5] fab. rum. *marked for reversal* N
[6] -equitur CKDBZHA; -ecuntur N
[7] *ss* Z
[8] cogit CKDBZH; cogunt N; cog' A. Errant huiusmodi – cogit *om.* G
[9] nec *add.* ZGH; qui *add.* Q; *lacuna, ?after erasure* A, *om.* CRXSKNB
[10] *corr. fr.* hac Z

29

Pelagius Sergio cancellario. Quod si clericus[1] laicum impetat apud prouincie iudicem negocium dicturus occurrat. Si uero laicus clericum impetierit ad episcoporum iudicium suas actiones proponat[2]

Vbi quisquam clericus siue inferioris siue potioris gradus petitor existit[3] et contra laicam personam suas dirigit actiones iste modis omnibus non alibi quam apud[4] prouincie iudicem negocium suum[5] dicturus occurrat. Si quis autem laicus clericum[6]

[1] clericus RSKNDVP; laicus B; ? C
[2] Quod - proponat CRXSKNDBP; *om.* ZJGHA
[3] -it CRK[2]ND[2]BHA; -at XSKD; -is Z
[4] *ss* B
[5] *add. in mg.* N

cuiuscumque gradus duxerit esse pulsandum[7], ad episcoporum iudicium in eadem ciuitate uel territorio constitutorum proponat eas quas se habere existimat actiones quem ordinem legibus per omnia conuenientem atque consentaneum demonstrari illa regula manifesta eque precipit auctorem forum semper sequi pulsati[8]. Clericis uero pulsatis in episcopali iudicio forum conpetere principalium quoque sanctionum[9] designat[10] auctoritas.
JK 965; Ep. Pel. 81; CB Pel. 69; C 11 q 1 c 16

---

[6] -um CKDBZHQ; -us NA
[7] *corr. fr.* -atum B
[8] *corr. fr.* -anti Z
[9] -ionum CLRXKNBPZ; -ionem R^2S; -ionis H; -ion' A
[10] designat C^2LRSKNBZHA; *om.* CX

29A[1]

Pelagius Iohanni comiti patrimonii anagnostico

Clementissimus princeps generalibus legibus constituit illam sacram uniuscuiusque supplicantis desiderio concessam ualere et effectui mancipari, que cum iuris et legum ratione concordat ea uero que surreptitie uel falsis precibus forsitan impetrantur nullum supplicantibus ferre remedium.
JK 1033; CB Pel. 61; Dd 4.99 (57); cf c 27 above

---

[1] *in* J *here,with an* '+' *in mg.; in* T *at the end of Trip. B, with the marginal note:* Hec sententia est antepenultimum in decretalibus Pelagii pape; *om.* CLRXSWKNDBVPZGHQA

29B[1]

Pelagius Valeriano patricio inter cetera

Sic nec licuit aliquem nec licebit particularem sinodum ad iudicandum generalem synodum congregari. Sed quotiens aliqua de uniuersali synodo aliquibus dubitatio nascitur ad recipiendam de hoc quod non intelligitur rationem, ut sponte hi[2] qui salutem anime sue desiderant ad apostolicas sedes pro percipienda ratione conueniunt, aut si forte sicut de talibus[3] dictum est peccator[4] conuenerit in profundum malorum contempnit ita obstinati[5] et contumaces extiterint ut doceri non uelint, eos ab eisdem apostolicis sedibus aut attrahi ad salutem quoquomodo[6] necesse est aut ne aliorum perditio[7] esse possint[8] secundum canones per seculares opprimi potestates.
JK 1018; Ep. Pel. 59.8-9; CB Pel.46(4), Varia II 47; Dd 1.182; ID 4.239; +D 17 c 4 as Gregorius

---

[1] *in* JGHQA, J *with an* '+' *in mg.*; *om.* CLRXSWKNDBVPZ
[2] hi G?A; ii JQ; is H
[3] de talibus JQA; *om.* H
[4] peccator JGHQ; peccatorum A
[5] *corr. fr.* -ate J
[6] quoquomodo JGHQ; quomodo A
[7] *om.* Q
[8] possint JGHQ; per os sint A

30

Pelagius Childeberto[1] regi. Quod auferendum sit suspicionis scandalum[2]

---

[1] Child- CKNBZJHA; Hild- Q
[2] Quod - scandalum CRXSKNBP; *om.* ZJGHQA

Satagendum est ut pro auferendo suspitionis scandalo obsequium confessionis nostre legibus ministremus quibus nos etiam[3] subditos esse sacre scripture precipiunt. Veniens etenim Rufinus uir magnificus legatus excellentie uestre confidenter a nobis ut decuit postulauit quatinus uobis[4] aut beate recordationis pape Leonis tomum a nobis per omnia conseruari significare[5] debuissemus aut a propriis uerbis nostre confessionem fidei destinare, et primam quidem peticionis eius partem quia facilior[6] fuit mox ut dixit impleuimus, meque in omnibus presulis tomum pro catholice fidei assertione conscriptum[7] Deo propitio custodire manus nostre ad uos professione signauimus. Vt autem nullius deinceps quod[8] absit suspitionis resideret occasio, etiam illam aliam partem quam memoratus uir illustris Rufinus ammonuit [46ra] facere maturaui, scilicet propriis uerbis confessionem fidei quam tenemus exponens.[9]
JK 946; Ep. Pel. 7.1-4; CB Varia IB 17 as here; ID 5.358; +C 25 q 1 c 10

---

[3] etiam CRSKD²BZHA; et N; *om.* D
[4] uobis LRXSWND²BVPZH; nobis CKQ; *om.* DA
[5] significare CRSKDVPZHA; signaficare N; segregare B
[6] facilior CSKNBZJ; felicior HQA
[7] conscriptum CKNBZHQ; scriptum A
[8] quod CKDBZHA; quam N
[9] Explicit S (*? also* X *before erasure*)

A 1. LV GREGORIVS

[1]i.	Quod post auditionem primatum dioceseos apostolicam audientiam liceat appellare
ii.	Quod uera sit absolutio[2] presidentis cum interni sequitur arbitrium iudicis, quod significatum fuit in resurrectione Lazari
iii.	Quod uicia sepe se[3] esse uirtutes mentiantur
iiii.	Quod quelibet occulta loca sine gratia animam saluare non[4] possint
v.	Quod non possimus Deo herere nisi cupiditatem a nobis studeamus abscindere[5]
vi.	De symonia[6]
vii.	Quod non sint destruenda que ab antecessoribus sunt statuta
viii.	De miraculis reproborum
ix.	De filiis uel filiabus infra septa monasterii[7] sub regulari disciplina a parentibus traditis[8]
x.	De causa Maximi[9] Salonitani episcopi sacramento firmaturi se symoniaca[10] heresi[11] non teneri
xi.	De eadem causa
xii.	Captiuos redimendos de rebus ecclesiasticis

---

[1] *capitulatio in* CLRXSWKNDMBVP; *om.* ZJOGHQA
[2] absolutio CRSKNVP; abolitio B
[3] se CXS²KNV²; *om.* LRSBVP
[4] saluare non CRKDB; non saluare N
[5] abscindere RXSKNBVP; abscidere CL
[6] simonia CRKDB; simoniaca N
[7] -erii LRXSWKNBVP; -eriis C
[8] -itis CRNBVP; -ita KD
[9] Maximi CLRKNP; *om.* B
[10] *ss* C
[11] -esi CLRKDB; -eri N

xiii.	De symoniaca[12] heresi eradicanda et de episcopo non alicuius gratia faciendo
xiiii.	Quod episcopus non debet[13] grammaticam exponere
xv.	De episcopo qualiter agere debeat erga suos clericos
xvi.	De Iudeis a suis sollempnitatibus non prohibendis
xvii.	De eo quod die dominica ad exarandam messem Ianuarius episcopus[14] perrexit et terminos eradicare non timuit
xviii.	De quiete monachorum
xviiii.	Quod diaconi non debent seruire modulationi uocis
xx.	De trina mersione
xxi.	Quod qui omnipotenti Deo se sub monachico habitu[15] deuouet se non subtrahat[16]
xxii.	Quod potior usus ecclesie sit tenendus
xxiii.	Quod non recipienda sint furta cum augmento[17] ab ecclesia[18]
xxiiii.	Vt nichil accipiatur pro ordinatione uel pallio uel chartis
xxv.	De seruis ad monasterium uenire uolentibus[19]
xxvi.	De uiro contra uoluntatem mulieris in monasterium ingresso
xxvii.	Quos[20] familiares episcopus habere debeat
xxviii.	Quod qui nobilitatem Dei a se eicit[21] nobilitate loci priuetur [46 rb]
xxviiii.	De accusato presbitero qualiter purgandus sit
xxx.	Quod se ingerentes sint repellendi
xxxi.	Non[22] debere coniugia dissolui causa religionis sine utriusque consensu
xxxii.	Quod uicarii Romane ecclesie non habeant plenitudinem potestatis apostolice
xxxiii.	De his qui commisceri non possunt
xxxiiii.	Quod ignorans canones non sit dignus ministrare
xxxv.	De symoniacis
xxxvi.	Quod nullus pro ecclesiastico ordine aliquid debeat dare aut aliquid accipere[23]
xxxvii.	De prouidenda quiete monachorum
xxxviii.[24]	Vt non monasterium grauet episcopus
xxxviiii.	De symoniacis
xl.[25]	Quod nullum opus simoniaci ualeat
xli.	Quod in grauibus peccatis quis positus aliena non diluit
xlii.	De eodem
xliii.	Item de eodem
xliiii.	Quod uitandi sint se ingerentes
xlv.	Item de symoniacis

[12] simoniaca C2LRSKNB; simonia CX
[13] -et CXWKN; -eat LRSBVP
[14] episcopus CRKDB; *om.* N
[15] habitu CRKDB; *om.* N
[16] -at CRNDB; -it K
[17] *as here* CLRSWBVP; cum augmento *after* Quod KND
[18] ab eccl. CLRSKNB; *om.* X
[19] nol- LRXSWKD^{2}BVP; uol- CND
[20] *corr. fr.* Quod K; Exempla Gregorii papae *add. ss* R
[21] eicit CLRSB; deicit KND
[22] Non CRKDB; Quod N
[23] aut al. accip. CRDB; *om.* KN
[24] xxxix B, *henceforward one out*
[25] xxxviiii *repeated* K

xlvi.	De eodem
xlvii.	Item de eodem
xlviii.	De iniusta excommunicatione
xlviiii.	Vt episcopus pro iniuria[26] propria non excommunicet
l.	Quod non sit prohibendum operari in die Sabbati[27]
li.	De non prohibendo lauachro die dominico
lii.[28]	De ministris incontinentibus
liii.	De uitanda familiaritate mulierum
liiii.	De non reparandis lapsis
lv.	De eodem
lvi.	Item de eodem
lvii.	Indulgentiam non esse perfectionem
lviii.	De retinenda possessione ecclesie
lviiii[29]	Reum esse pastorem qui dicenda reticet[30]
lx.	Nullum subdiaconum ordinandum absque professione castitatis
lxi.	Cum quibus feminis possint sacerdotes[31] habitare
lxii.	De eo qui se in archidiaconatum alterius prouehi consensit
lxiii.	De excommunicationis[32] acceleratione
lxiiii.	Non debere fieri reordinationes
lxv.	De mancipiis Iudeorum
lxvi.	De eo qui post depositionem sacrificare presumpsit
lxvii.	Increpandos senes incorrigibiles[33]
lxviii.	Quod que non fuit legitima[34] uxor diaconi possit nubere alii
lxviiii.	De Quadragesima
lxx.	Quod mulier eadem hora qua genuerit gratias actura[35] intrare possit ecclesiam [46 va]
lxxi.	Quod non prohibetur baptizari enixa mulier[36] eadem hora qua[37] gignit, uel hoc quod genuerit eadem hora qua natum est. si periculo mortis urgentur[38]
lxxii.	Quod ad concubitum mulieris enixe uir suus accedere non debet quousque qui[39] gignitur ablactetur et quod mulier que menstruam patitur ecclesiam intrare prohiberi non debet[40]
lxxiii.	Quod mulier qui menstruam patitur communionis mysterium in eisdem diebus percipere non debet prohiberi
lxxiiii.	Quod uir cum propria coniuge dormiens nisi lotus aqua ecclesiam intrare non debet
lxxv.	Interrogatio Augustine de pollutione
lxxvi.	Responsio Gregorii

[26] iniura B
[27] in die Sabb. CRNDB; aut aliquid accipere K (*cf c 36 above*)
[28] lii *repeated, so restoring sequence* B
[29] *om.* K, *numbering c 60 as c 59 etc.*
[30] -icet CRKNVP; -inet B
[31] poss. sac. CRKDB; sac. poss. N
[32] -ni- *ss* C
[33] K *omits this heading, and the capitulatio numbering becomes two out*
[34] fuit leg. CRKDB; leg. fuit N
[35] actura *on upper line, cancelled* K
[36] eadem mulier *add. and canc.* K
[37] qua CRKNVP; *om.* B
[38] -entur CRKDB; -uetur N
[39] quousque qui CRXSKBP; quousque qod L; qui quousque ND
[40] proh. non deb. LRSW(*corr. fr.* -betur)KNDP; non proh. deb. CB; non X; non deb. proh. V

lxxvii.	Quomodo lapsi possint restitui
lxxviii.	De Leone per sacramenta purgato
lxxviiii.	Quod nullam uim habeant iniusta iudicia uel incerta[41]
lxxx.	Vt singulis personis singula ecclesie tribuantur officia
lxxxi.	De incertis iudiciis
lxxxii.	Vt nemo pro sepulturis mortuorum quicquam exigere presumat
lxxxiii.	Vt episcopus nullum ad sacrum ordinem monachum audeat promouere absque abbatis sui uoluntate
lxxxiiii.	Vt sanctimoniales si de monasterio exierint[42] per incestaque federa se miscuerint ab episcopo in monasterio reuocentur ac sub penitentia retrudantur
lxxxv.	Quod incantatores et sacrilegi districta ultione corrigantur
lxxxvi.	De iniusta excommunicatione
lxxxvii.	De clericis non ordinatis, si se continere non possunt
lxxxviii.	Quod manus que diluere sordes curat munda esse debeat
lxxxviiii.	Quod quisquis culpam fecerit in ipso uindicetur, a commodo autem eius abstineatur
lxxxx.	De eo si rusticus perfidus et obstinax ad Deum uenire minime consenserit
lxxxxi.	Ne iuuencule abbatisse fiant
lxxxxii.	Ne ueletur uirgo nisi sexagenaria
lxxxxiii.	Quod non sit consecratio dicenda que ab excommunicatis est celebrata
lxxxxiiii.	Quod sicut iustum est ut nemo[43] crescere compellatur inuitus. ita ne quisquam insons ab ordinis sui ministerio deiciatur iniuste
lxxxxv.	De lapsis sacerdotibus uel quolibet ex clero [46 vb]
lxxxxvi.	Quod cum percussio corporalis imminet et Dei in hoc iudicium ignoratur[44] non debet a nobis addi[45] afflictio
lxxxxvii.	De conuiuiis ab episcopo uitandis
lxxxxviii.	De eodem
lxxxxviiii.	Quod in electione episcopi nec datio interueniat nec quarumlibet personarum latrocinia conualere debeant
c.	Ne quisquam in suscipiendi antistitis causa[46] propria commoda querat
ci.	Quod loca dudum monasteriis consecrata non sint facienda clericorum uel laicorum habitacula
cii.	Quod mulieres nulla occasione permittantur in monasterium ascendere[47] neque monachi sibi commatres[48] facere debeant[49]
ciii.	Quod neophitus sit deputandus qui adhuc nouus est in sancta conuersatione
ciiii.	Quod qui sua mandata a successoribus seruari desiderat decessoris sui statuta custodiat

---

[41] iniusta iud. uel incerta LRXWNBVP; iniusta iud. uel incesta C; incerta (*corr. fr.* -esta) iud. uel merita (iniusta *ss*) S; iniusta iud. KD
[42] exierint CRSKB; exigerint ND
[43] ut nemo CRKDB; uti neme N
[44] ignoratur CRKNVP; *om.* B
[45] a nobis addi CRKNV; addi a nobis B; ? P
[46] ant. causa XKNDPBV; causa ant. CLW; ant. R
[47] et *add.* N, *om.* CRKDB
[48] mon. sibi comm. CRKDB; mon. comm. sibi N
[49] debeant CLSWKNV[2]; *om.* RBVP; debeat X

cv.	Quod excommunicandus sit qui contra aliquem in aliquo loco occulte ponit contestationem eius crimen continentem nisi publice exeat et que presumpsit. ostendat[50]. Necnon et qui consensum prebuit in consilium tante[51] iniquitatis
cvi.	Quod captiui redimendi sunt de rebus ecclesie
cvii.[52]	Quod erga corrigendos plus agat beniuolentia quam seueritas
cviii.	Quod ea que maledicorum hominum rumoribus sunt ficta nullo modo sunt credenda
cviiii.	Quod loca uel ordines non faciant nos proximos Deo
cx.	Quod ecclesiasticarum rerum incendia et depredationes pro emunitate sint emundande
cxi.	An mulier extraneo uiro nupta cognationi[53] eius pertineat et si eo defuncto maneat eadem cognatio
cxii.	Ne quis fidelium propinquam sanguinis sui usque ad septimum numerum parentele sibi copulet matrimonio

[50] -dat CRND[2]B; -dit KD
[51] tante CRKDB; tantis N(tant. iniq. *in mg.*)
[52] *No number, so one out again* B
[53] *corr. fr.* cgn- B

1

[1]Ex registro[2] beati[3] Gregorii pape. Quod post auditionem primatum dioceseos apostolicam audientiam liceat appellare[4] [47ra]

Dilectissimis fratribus uniuersis coepiscopis per Galliam, Europam, Germaniam, et per uniuersas prouincias constitutis,[5] Gregorius seruus seruorum Dei. Decreto nostro[6] mandamus ut si aliquis quod non optamus suorum emulorum Aldricum Cenomannice[7] ecclesie[8] episcopum accusare dampnabiliter[9] attemptauerit, liceat illi[10] post auditionem primatum dyoceseos[11] si necesse fuerit nos appellare et nostra auctoritate aut ante nos aut ante legatos nostros e latere missos, iuxta patrum decreta suas exercere atque finire actiones. Nullusque[12] illum ante hec iudicet aut[13] iudicare presumat, sed si quid, quod absit, graue intolerandumque ei obiectum fuerit, nostra erit exspectanda[14] censura, ut nichil prius[15] de eo qui ad sinum sancte Romane confugit ecclesie[16] eiusque implorat auxilium decernatur quam[17] ab eius ecclesie fuerit preceptum auctoritate que uices suas ita aliis impertiuit[18] ecclesiis ut in partem sint uocate sollicitudinis non in plenitudinem potestatis. Proinde dilectio uestra

[1] O *resumes*
[2] decreto S
[3] beati CRXSWKN; *om.* BVPZJOGHA
[4] Quod - appellare CRXS?KNBVP; Per Galliam A; *om.* ZJOGH
[5] -tis CNDBZOHA; -tas K
[6] nostro CKDBZOHA; uestro N
[7] Cenomannice CKNDBZGOQA; Cyno- K[2]; Cenomagnice H
[8] ecclesie CRKNVZPGOHA; apostolice B
[9] *in mg.* N
[10] *corr. fr.* ei N
[11] -se- *ss* C; dioc. prim. *marked for reversal* N
[12] -que *om.* K
[13] aut CKNBZGOH; ante A
[14] *corr. fr.* expetenda Z
[15] nichil prius LRSWKNBVPZJOHA; prius nichil C[2]; nichil CX
[16] conf. eccl. CRKNVPZOHA; eccl. conf. B
[17] quam CLRXSWNDBVPZJOHA; quam quod C[2]V[2]; nisi (*in mg.*) quod K
[18] *after corr.* B

quorum deuotione gaudemus iungat curam suam[19] dispositionibus nostris, et det[20] operam ut non cuiusquam presumptione circa memoratum fratrem uestra[21] prouisione uel successorum uestrorum[22] si ipse superstes[23] fuerit aliter quam hic insertum est fiat ullomodo[24]. Nam nulli fas est uel uelle uel posse transgredi apostolice sedis precepta, nec nostre[25] dispositionis ministerium quod uestram sequi oportet caritatem. Sit ergo ruine sue dolore prostratus quisquis apostolicis uoluerit contraire[26] decretis,[27] nec locum deinceps inter sacerdotes habeat sed extorris a sancto fiat[28] ministerio. Non[29] de eius iudicio quisquam postea curam habeat, quoniam iam dampnatus a sancta et apostolica ecclesia[30]. Ac[31] auctoritate sua inobedientia atque presumptione a quoquam esse non[32] dubitatur, quia maioris excommunicationis deiectione est exigendus cui sancte [47rb] ecclesie commissa fuerit disciplina qui non solum prelate[33] sancte ecclesie iussionibus parere debuit sed etiam alios[34] ne preterirent insinuare. Sitque[35] alienus a diuinis et pontificalibus officiis qui noluit preceptis obtemperare apostolicis.
Gregory IV; JE +2579; ID 5.349; C 2 q 6 c 11a (of which most here is a later addn)

---

[19] *ss* C
[20] det CKNBZOHQ; de A
[21] uestra LRWKNBVP[2]ZOHA; nostra CS; uestram P
[22] uestrorum LRWKNBVPZOHA; nostrorum CS; ? X
[23] *corr. fr.* si- H
[24] ull. fiat *marked for reversal* N
[25] nostre CSKNBZGOA; uestre HQ
[26] uol. cont. CKDBZOHA; cont. uol. N
[27] decretis CSK[2]NDBZJGOHQ[2]; decretas K; uel decretis Q; preceptis uel decretis A
[28] a sancto fiat CKDBZOHA; fiat a sancto N
[29] *corr. fr.* Nemo N
[30] et ap. eccl. CSKNBZOQA; eccl. ap. *after a short lacuna* H
[31] Ac C[2]LRXWKNBVPZOHA; *om.* CS; uel *add ss* K
[32] esse non CKNBZGOH; non esse QA
[33] *in mg.*B
[34] alios CKDBZOHA; aliis N
[35] -que *ss* K

2

Gregorius. Quod uera sit absolutio presidentis cum interni sequitur arbitrium iudicis quod significatum[1] fuit in resurrectione Lazari[2]

Tunc uera est absolutio presidentis cum interni arbitrium sequitur[3] iudicis. Quod bene quatriduani[4] mortui resuscitatio illa significat[5]. que uidelicet[6] demonstrat. quia prius mortuum[7] Dominus uocauit et uiuificauit dicens, Lazare ueni foras, et postmodum is qui uiuus[8] fuerat egressus[9] a discipulis est solutus sicut scriptum est.
Greg. I, XL Homeliae in Euangelia, Hom. 26 (PL 76.1200); Coll. Sem. 1.179; ID 14.3 (pt); IP 5.81 (pt); C 11 q 3 c 62 as here

---

[1] significatum CRSKDB[2]VP; significare N; segregatum B
[2] Quod - Lazari CRXSKNBVP; *om.* ZOHA
[3] arbitrium (-rii A) seq. CKDBZOHA; seq. arb. N
[4] -iduani CKNBOHA; -idua Z
[5] significat CSKNBZOQA; sanctificat H
[6] uidelicet CKNBZOHQ; *om. with lacuna* A
[7] *corr. fr.* motuum A
[8] uiuus CSKNBZOQA; uiuis H
[9] fuerat egressus CRSKNB; egressus fuerat ZGOHA

3

Gregorius Iohanni Constantinopolitano. Gregorio Antiocheno. Eulogio[1] Alexandrino. Quod uitia sepe se[2] esse uirtutes mentiantur[3]

---

[1] Eulogio CRXSBVP; Eulegio KND

Sepe uitia se[4] esse uirtutes mentiuntur, ut tenacia parsimonia, effusio largitas, crudelitas zelus iusticie, remissio[5] pietas uelit uideri.
Reg. 1.24; JE 1092; Coll.Sem. 1.180 with insc. as ZOHA*; +D 41 c 6 as here*

---

[2] *om.* X
[3] Gregorio Ant. - mentiantur CRXSKNBVP; Eulogio, Alexandrino, Gregorio Antiocheno et cetera ZOHA
[4] uitia se CKDBZOA; se uitia N
[5] *ss* S

4

Gregorius Cyriaco[1] episcopo Constantinopolitano. Quod quelibet occulta loca sine gratia animam saluare non possint[2]

Quelibet occulta loca sine gratia animam saluare non possunt, quod aliquando in ipsis quoque[3] conspicimus erratibus electorum. Nam Loth in ipsa peruersa ciuitate iustus fuit, in monte peccauit. Sed ista cur dicimus, cum maiora nouerimus? Quid enim paradyso iocundius, quid[4] celo securius? Et[5] tamen homo ex paradyso[6] peccando. et angelus cecidit e celo.
Reg. 7.5; JE 1451; Coll.Sem. 1.183; +D 40 c 10

---

[1] Cyriaco CRXSKNBZGO; Cirico HQA
[2] Quod - possint CRSKDBVP; Quod - non poss. saluari N; *om.* ZGOHA
[3] *in mg.* N
[4] quid CKDBZOHA; *om.* N
[5] Et CLXSDBVZ(*followed by lacuna*)JOHA; E RP; At K; ? N
[6] tamen – parad.] paradiso tamen homo L

5

Gregorius Syagrio, Etherio, Virgilio et Desiderio episcopis. Quod non possimus Deo herere nisi cupiditatem a nobis studeamus abscindere[1]

Bonorum auctori[2] herere aliter non ualemus nisi cupiditatem a nobis que omnium [47va] malorum radix est abscidamus.[3]
Reg. 9.218; JE 1747; Coll.Sem. 1.184; +D 47 c 7

---

[1] Quod - absc. CRXSKNBP; et cetera ZOHA
[2] auctori CLRXS²K²D²BVPZGOHA; actori SKND
[3] *corr. fr.* absid- Z

6

De symonia[1]

Nuntio siquidem apud nos[2] olim[3] discurrente uulgatum est quod in Galliarum partibus sacri ordines[4] per symoniacam heresim conferantur, et uehementi tedio meroris afficimur si in ecclesiasticis officiis quemquam habet locum[5] pecunia et sit seculare quod sacrum est. Quicumque ergo hoc precii studet datione mercari dum non officium sed nomen attendit sacerdos non esse sed dici tantummodo inaniter concupiscit. Quod si sic licet quid per hoc aliud agitur nisi ut nulla de actu[6] probatio, nulla sollicitudo de moribus, nulla sit[7] de uita discussio, sed ille sollummodo dignus qui dare precium suffecerit[8], estimetur.
*Reg. 9.218; JE 1747; Coll.Sem. 1.185; C 1 q 1 c 2 (*Quicumque studet precii – tantummodo dici *only)*

---

[1] De symonia CRSKBVP; De simoniaca heresi X; De simoniaca N; Item ZGOHA
[2] nos CRKNVPZOHA; uos B
[3] olim CKNBVOHA; *om.* Z
[4] -ines CKN²DBZOHQ; -inis NA
[5] loc. hab. *marked for reversal* N
[6] actu CKNBZGOHQ; auctu O²A
[7] sit CKDBZOHA; *om.* N
[8] *ss* S

7

Quod non sint destruenda[1] que ab antecessoribus sunt statuta[2]

Reuerentissimo fratri Felici episcopo Gregorius seruus seruorum Dei[3]. Si ea destruerem que antecessores nostri statuerunt, non constructor sed euersor esse iuste comprobarer[4], testante[5] ueritatis uoce que ait, Omne regnum in se ipsum[6] diuisum non stabit et omnis scientia et lex aduersum se diuisa destruetur.

H 749-50, M 1135; JE+1334; Coll.Sem. 1.188; +C 25 q 2 c 4

---

[1] *ss* C
[2] Quod - stat. CRXSKNBVP; *om.* ZOH; Gg' G; Item Q; Gr' A
[3] Reu. - Dei *as rubr.* H; seruorum Dei seruus *marked for reversal* B
[4] com- *ss* N
[5] te- *ss* B
[6] ipsum CKNBOGHA; ipso Z

8

Epistola Gregorii ad Augustinum Anglorum archiepiscopum[1]. De miraculis reproborum[2]

De reproborum miraculis[3] quid[4] dicere debeo tua fraternitas nouerit. quid in euangelio ueritas dicat, Multi uenient in illa die dicentes, Domine, nonne[5] in nomine tuo prophetauimus, et in tuo nomine[6] demonia eiecimus[7], et in tuo nomine uirtutes multas fecimus. Sed dicet illis, Nescio qui estis. Recedite a me omnes operarii[8] iniquitatis.

Reg. 11.36; JE 1826; Coll.Sem. 1.189

---

[1] Anglorum archiepiscopum CXSKNDV[2]; Anglorum episcopum LRWBVPZOHQ; episcopum Anglorum A
[2] De - repr. CRXSKN(*over erasure*)BVP; *om.* ZOHA
[3] miculis A
[4] quid LRSWNDBVPZOHA; quod CXK
[5] Domine nonne CRSKNBVP; Domine, Domine nomine X; Domine ZGOHQ; D' A
[6] tuo nomine CRXKDBZGOA; nomine tuo SNHQ
[7] eiec- CKDBZOHQ; eiiec- N; eic- A
[8] operarii CNDBZOHA; operamini K

9

De filiis uel filiabus infra septa monasterii sub regulari disciplina a parentibus traditis[1]

Addidisti adhuc quod si pater uel mater filium filiamue[2] intra septa monasterii in infantie annis sub regulari tradiderunt[3] disciplina, utrum liceat eis postquam ad[4] pubertatis inoleuerint[5] annos egredi et matrimonio [47vb] copulari. Hoc omnino deuitamus quia nefas est ut oblatis a parentibus Deo filiis uoluptatis frena laxentur.

Gregory II; JE 1667; Coll.Sem. 1.203; ID 7.15 as Greg. III to Augustine (cf c 5 above); C 20 q 1 c 2

---

[1] De filiis – traditis (tradita KN) CRXSKNDBVP; Cuius supra ZGOHA
[2] filiamue RXSKNDBVP; uel filiam CLW; filiamque ZJGOHA
[3] -erunt CRXNDBZOHA; -erint SKD[2]
[4] -d *ss* C
[5] -int CKDBZOHA; -unt N

10

De causa Maximi Salonitani[1] episcopi. Sacramento firmaturi se simoniaca heresi non teneri[2]

---

[1] Sal- CRXSKDBPZOA; Sol- N; Salotani V; ? H
[2] Sacr. - teneri CRXSKNBVP (heresi non teneri *in upper mg.* K); *om.* ZGOHA

Gregorius Casterio notario nostro Rauenne. Quanto creditur[3] a nobis et necessarias uides causas iniungi, tanto[4] strenuum debes[5] et sollicitum exhibere. Proinde si Maximus Salonitanus[6] prestito sacramento firmauerit se[7] symoniaca heresi non teneri, atque[8] aliis ante corpus sancti Apollinaris tantummodo[9] requisitus innoxium se esse responderit, et de[10] inobedientia sua[11] sicut deputauimus egerit penitentiam[12], uolumus ut ad consolandum illum epistolam quam ad eum scripsimus ubi ei et gratiam nostram et communionem redidisse signauimus experientia[13] tua dare debeat[14]. Quia sicut in contumacia persistentibus seueros esse nos[15] conuenit, sic tamen[16] humiliatis[17] et penitentibus locum uenie negare non debemus.

Reg. 9.178; JE 1705; Coll.Sem. 1.204; C 2 q 5 c 8

---

3 -itur CKDBZOHA; -untur N
4 te *add.ss* K^{2}D^2
5 debes CRXKNDBVPZOHA; debes te C^{2}V^2, *om.* L; te L^2; te debes *after* sollic. S
6 Salon- RSWKNBVPO; Salon- episcopus CL; Solom- R; Solon- ZHQA
7 se CRXSKNBV; *om.* ZGOHA
8 de *add.* C^2, *om*. CLRXSKNDBVZOHA
9 -modo *ss* N
10 de CRXSKNBV; *om.* ZJGOHQA
11 (et A) penitentiam *add.* ZJHQA, penitentia *add.* GO, *om.* CRXSKNBV
12 penitentiam CRXSKNBV; *om.* ZJGOHA
13 -igentia N
14 dare deb. CRKNVPZOHA; deb. dare B
15 esse nos CRXKBVPZGOA; nos esse NDHQ
16 tamen CLRKNBZOHA; tantum X; *om. with lacuna* S
17 -atis CRXSKNZVPGOQ^{2}A; -tatis BHQ

11

De eadem causa

Gregorius Martiniano[1] episcopo Rauenne. Que de causa Maximi sint agenda ex epistolis[2] quas ad uos[3] transmisimus[4] agnouistis. Sed quia qualis[5] hac[6] de re fraternitatis uestre uoluntas sit magis a presentium latore Castorio[7] cartulario nostro renuntiante cognouimus, ideo si idem[8] Maximus coram uobis et predicto cartulario nostro[9] de symoniaca heresi se sacramento purgauerit atque de[10] aliis ante corpus sancti[11] Appollinaris ut scripsimus tantummodo requisitus liberum se esse responderit, causam ipsius fraternitatis uestre de eo quod excommunicatus missarum[12] sollempnia agere[13] presumpsit[14] iudicio comittimus[15] qua habeat penitentia talis culpa pregrauari. et ideo[16] quicquid uobis secundum Deum placet secure[17] disponite. nec aliquid de nobis dubium habeatis. Nam quicquid [48ra] a uobis hac de causa fuerit ordinatum nos et grate suscipimus et libenter admittimus[18].

---

1 -ni- *ss* Z
2 ex epistolis CSNDBVZJGOHQ^2; exemplis KA; ? Q
3 ante *add.* ZGOHA, *om.* CRXSKNBV
4 transmisimus CLXSWKNZOHA; misimus RBVP
5 qualis CKBZOHA; qualiter N; qual' D
6 *corr. fr.* ac O
7 *corr. fr.* -erio N; Cast. lat. *marked for reversal* O
8 si idem CKDBZOA; *lacuna and* de N
9 renuntiante cognouimus ideo - nostro *repeated in mg.* A; *only in mg.* H
10 *ss* Z
11 Vitalis *add. and canc.* Z
12 missarum CKDBZOHA; mysteria N
13 soll. agere CRKNVPO(*with* cor *add. and canc.*)HA; agere soll. B; soll. agre Z
14 *corr. fr.* -serit Z
15 -t- *ss* H
16 quod excommunicatus - et ideo *om.* G
17 -ure CRXKNBV; *om.* S; -uri ZGOHA
18 admitt- CSKNBGHQA; amitt- ZO

Reg. 9.177; JE 1704; Coll.Sem. 1.205; C 2 q 5 c 9

12

Captiuos redimendos de rebus ecclesiasticis

Gregorius Demetrio et Valeriano clericis Firmianis. Sacrorum canonum statuta[1] et legalis permittit auctoritas licite res ecclesiasticas in redemptione captiuorum impendi, et ideo que docti[2] a uobis sumus ante annos xviii[3] seu quod Fauium episcopum ecclesie Firmiane pro redemptione uestra ac patris uestri Passiui[4] fratris et episcopi[5] nostri tunc uero clerici necnon[6] undecim matris uestre libras argenti de eadem ecclesia hostibus[7] impendisse atque ex hoc quandam formidinem ne hoc quod datum est a uobis quolibet tempore repetatur, huius precepti auctoritate suspitionem uestram preuidimus auferendam, constituentes nullam uos exinde[8] heredesque uestros quolibet tempore repetitionis molestiam sustinere, nec a quoquam uobis aliquam[9] obici questionem.

Reg. 9.52; JE 1582; Coll.Sem. 1.208; ID 3.145; +C 12 q 2 c 15

---

[1] statuta CKDBZOHA; instituta N
[2] *ss* K
[3] xviii CSKNBZOA; xvii HQ
[4] Passiui CRNDPZOHA; Passa ui S; Pasilii *corr. to* Basilii K; Passini B
[5] episcopi RXSKNBVPZOHA; coepiscopi CLWV[2]
[6] -non *ss* Z
[7] eadem eccl. hostibus LRXSWKNBVPZJOHQ; eccl. eadem hostibus C; eadem hostibus eccl. A
[8] uos exinde CKNBZOHQ; exinde uos A
[9] *in mg.* O

13

De symoniaca[1] heresi eradicanda et de episcopo non alicuius gratia[2] faciendo

Gregorius uniuersis episcopis per Elladam prouinciam constitutis. Quibusdam narrantibus agnoui quod in illis partibus nullus ad sacrum ordinem sine commodi datione perueniat. Quod si ita est, flens dico, gemens denuntio, quia cum sacerdotalis ordo intus ortus cecidit, foris quoque diu stare non poterit. Scimus quippe[3] ex euangelio quid Redemptor noster per semet ipsum[4] fecerit, quia ingressus templum cathedras uendentium columbas euertit. Columbas enim uendere est de Spiritu Sancto quem Deus omnipotens consubstantialem[5] per impositionem manuum hominibus tribuit[6]. commodum temporale percipere. Ex quo ut predixi[7] malo iam[8] innuitur quia qui in templo Dei columbas uendere presumpserunt, eorum Deo iudice cathedre ceciderunt. Qui uidelicet error [48rb] in subditis propagatur cum augmento. Nam ipso quo quisque ad sacrum honorem perducitur iam in ipsa prouectus sui radice uiciatus paratior est aliis uenundare quod emit. Et[9] ubi est[10] quod scriptum est, Gratis accepistis[11], gratis date?[12] Et cum primo contra[13] sanctam ecclesiam symoniaca

---

[1] -ca *ss* C
[2] non alic. gr. CKDBZOH?A; alic. gr. non N
[3] quippe CKDBZOHA; quidem N
[4] ipsum CKNBZOHQ; ipse A
[5] constantialem A
[6] tribuit CKDBZOHA; tradidit N
[7] pre- *ss* N
[8] iam CKDBZOHA; *om.* N
[9] Et CRDBZOHA; At KN
[10] *ss* C
[11] Grat. acc. *ss* O
[12] date CKNBZOHQ; dare A
[13] *in mg.* S

heresis sit exorta[14], cur non perpenditur[15], cur non uidetur, quia eum quem cum precio quis ordinat prouehendo agit ut[16] hereticus fiat? Ideoque hortamur ut uestrum nullus denuo hoc fieri patiatur. Sed neque gratia alicuius[17] neque supplicatione[18] aliquos ad sacros ordines audeat promouere nisi eum quem uite et actionis[19] qualitas ad hoc dignum esse monstrauerit. Nam si aliter factum denuo[20] senserimus districta[21] et canonica illud[22] noueritis ultione[23] compesci.
Reg. 5.63; JE 1379; Coll.Sem. 1.209; ID 5.108; +C 1 q 1 c 117

---

[14] *after corr.* N
[15] perp- CLRXKNBZOQA; imp- H (cur non perp. *om.* S)
[16] *ss* H
[17] neque grat. alic. *repeated and canc.* O
[18] -ione CKNBZOHQ; -ionem A
[19] act- CKNBZHA; auct- O
[20] fieri patiatur. Sed neque - denuo *in upper mg.* V
[21] *after corr.* H
[22] ullud N
[23] -ione CKNBZOH; -ionem A

14

Quod episcopus non debeat[1] grammaticam exponere

Gregorius Desiderio episcopo Gallie[2]. Cum multa nobis bona[3] fuissent de uestris studiis nunciata, ita cordi nostro est nata leticia ut negari[4] ea que sibi uestra fraternitas[5] concedenda[6] poposceret[7] minime paterentur[8]. Sed post hoc peruenit[9] ad nos quod sine uerecundia memorare[10] non possumus, fraternitatem tuam gramaticam quibusdam[11] exponere. Quam rem ita moleste suscepimus ac sumus uehementer[12] aspernati ut ea que prius dicta fuerant in gemitum et tristiciam uerteremus[13] quia in uno se[14] ore cum Iouis laudibus Christi laudes non capiunt. O quam graue nefandumque sit episcopis[15] canere quod nec[16] laico religioso[17] conueniat ipse considera.
Reg. 11.34; JE 1824; Coll.Sem. 1.210; ID 4.161 from Peruenit ad nos*, 5.199a as BD 1. 97a; D 86 c 5*

---

[1] ep. non debeat CRBVOHQA; ep. non debet KND; non debet ep. Z
[2] ep. Gall. CKDBZOHA; Gall. ep. N
[3] bona CKNBZJOHQ; bono A
[4] -ari CRXSKNBV; -are ZJOHA
[5] uestra frat. CRKNVPZO(*followed by erasure*)HA; frat. uestra B
[6] condecenda P
[7] -eret C[2]RXSWKDBVP; posceret L; poposcisset N; -erat CZJOHA
[8] paterentur CNDBZOHA; pateremur K
[9] per- *ss* N
[10] me- *ss* BZ
[11] -dam *ss* O
[12] -enter CRXSKNBV; -entius ZOHA
[13] -re- *ss* K
[14] quia - se *repeated and canc.* H
[15] sit ep. CKNBZOQA; ep. sit H
[16] *ss* Z
[17] -so *ss* O

15

De episcopo qualiter agere debeat[1] erga suos clericos

Gregorius Iohanni episcopo Panormitano. Si quid igitur de quocumque[2] clerico ad aures tuas peruenerit quod iuste possit offendere, facile non credas. Nec ad uindictam[3]

---

[1] agere debeat CRXSKNBV; agat ZOHA
[2] quo- *ss* B
[3] *corr. fr.* uinctam V

te res accendat[4] incognita, sed presentibus senioribus ecclesie tue diligenter est ueritas perscrutanda [48va] et[5] tunc si qualitas rei poposcerit, canonica districtio culpam feriat delinquentis[6]. Hec[7] itaque omnia sic sollicite ac mansuete[8] studii tui sit custodire, quatinus nec tu promissionis tue uidearis[9] immemor extitisse, nec illi iustam contra te occasionem inuenire ualeant murmurandi.
Reg. 13.46; JE 1911; Coll.Sem. 1.212; D 86 c 23, C 15 q 7 c 2, both to delinquentis

---

[4] res accendat CRKDVPZOHA; accendat res N; res accedat B
[5] et CKDBZOHA; at N
[6] *corr. fr.* -tes H
[7] Hec CXSKNBVHA?; Hoc ZOHQ
[8] *corr. fr.* manifeste L^2
[9] *corr. fr.* -deris H

16

De Iudeis a suis sollempnitatibus non prohibendis

Gregorius Paschasio episcopo Neapolim[1]. Qui sincera[2] intentione extraneos a[3] Christiana religione ad fidem cupiunt rectam adducere blandimentis debent[4], non asperitatibus studere, ne quorum mentem reddita a plano ratio poterat prouocare pellat procul aduersitas. Nam quicumque[5] aliter agunt et eos sub hoc uelamine a consueta ritus sui uolunt cultura remouere suas illic[6] magis quam Dei[7] probantur causas accendere. Iudei siquidem Neapolim habitantes questi nobis sunt asserentes quod quidam eos a quibusdam feriarum suarum sollempnitatibus irrationabiliter nitantur arcere[8], ne illis sit licitum festiuitatum suarum sollempnia colere, sicut eis nunc usque et parentibus eorum longis retro temporibus licuit obseruare uel colere. Quod si[9] ita se ueritas habet, superuacue[10] rei uidentur operam dare. Nam quid[11] utilitatis est quando et[12] si contra longum usum fuerint[13] uetiti[14] ad fidei illius conuersionem[15] nil[16] proficit? Aut cum Iudeis[17] qualiter cerimonias suas colere[18] debeant regulas ponimus si per hoc eos lucrari non possumus? Agendum est ergo[19] ut[20] potius[21] ratione et mansuetudine prouocantes sequi nos uelint, non fugere, ut eos eorum codicibus ostendentes que dicimus ad sinum matris ecclesie Deo possimus adiuuante conuertere. Itaque fraternitas tua eos monitis prout potuerit[22] Deo adiuuante[23] ad conuertendum accendat, et de suis illos[24] sollicitudinibus[25] [48vb] inquietari denuo non permittat, sed

---

[1] -olim CSKNBZOQA; -oli H
[2] sincera CXSKNBVZ; scincera R; sin certa OHQA; incerta H^2; sine certa Q^2
[3] *ss* C
[4] *ss* O
[5] quicumque CRXSKNBV; quique ZOHA
[6] illic CKDBZOHA; illinc N
[7] *ss* Z
[8] *corr. fr.* acere O
[9] *ss* A
[10] superuacue $CK^2DBZOHA$; sruacue K; *lacuna and* uacue N
[11] quid LRSWDBVPZOHA; quod CXK; ? N
[12] et CKNBZOHQ; est A
[13] *corr. fr.* fuerit N
[14] *corr. fr.* uenti B
[15] -ionem CRKNBZOHQ; -ione A
[16] nil CSKNBZO; nichil HQA
[17] Iudeis CKN?BZOHQ; uideris A
[18] *an erasure follows in* O
[19] est ergo $LRXSKNDV^2P$; ergo C; est B; ergo est ZJOHA
[20] *ss* N
[21] et *add.* KND, *om.* CSBVPZOHA
[22] potuerit CRSKDVZOHA; poterit BN
[23] conuertere. Itaque - adiuuante *om.* P
[24] illos CKD(*after* sollic.)BZOHA; eos N

omnes festiuitates feriasque[26] suas sicut hactenus tam ipsi quam parentes eorum per longa colentes retro tempora tenuerunt liberam habeant obseruandi celebrandique[27] licentiam.

Reg. 13.15; JE 1879; Coll.Sem. 1.216; ID 13.105 from Iudei siquidem - operam adhibere *[for* dare*]; +D 45 c 3*

---

[25] sollicitudinibus LRXSWKNVPZJOHA; sollempnitatibus CV[2]; sollicitudini B
[26] -que *ss* Z
[27] *ss* L[2]

17

Gregorius papa ad Ianuarium episcopum. De eo quod die dominica[1] ad exarandam messem[2] perrexit et terminos eradicare non timuit[3]

Tanta autem nequitia ad aures meas de tua senectute peruenit ut eam nisi adhuc[4] humanitus[5] pensaremus fixa iam maledictione feriremus. Dictum quippe mihi est[6] quod dominicorum die priusquam missarum sollempnia celebrares, ad exarandam messem latoris presentium perrexisti,[7] post missarum sollempnia[8] etiam[9] terminos possessionis illius eradicare minime timuisti, quod factum que pena debuit insequi omnes qui audiunt sciunt. Et quidem pene sententia in te[10] fuerat[11] iaculanda sed quia simplicitatem tuam cum senectute nouimus interim taceamus. Eos uero quorum consiliis hec egisti[12] in duobus mensibus excommunicatos esse decernimus[13], ita ut si quid eis inter[14] duorum mensium spacium humanitus euenerit, benedictione uiatici non priuentur, deinceps autem ab eorum consiliis cautus existe, te quoque sollicite custodi, ne si eis in malo discipulus fueris quibus magister in bono[15] esse debuisti, nec simplicitati tue nec ulterius senectuti parcamus.

Reg. 9.1; JE 1525; ID 5.312 as BD 1.197, 2.78 as here; D 86 c 24 is widely var.

---

[1] -ica CXSWKNDBV; -ico R; -icam P
[2] Ianuarius episcopus *add.* SKNDV, *om.* CRXWBP
[3] De - timuit CRXSWKNDBVP; *om*. ZOHA
[4] *corr. fr.* -huic H
[5] *corr. fr.* -itas Z
[6] mihi est CSKNBZO; est mihi HQA
[7] et *add.* K[2]; et post exarationem eius missarum sollemnia celebrasti *add.* ZJOHA, *om.* CRXSKNDBVP
[8] celebrares ad exarandum – sollempnia *in mg.* R
[9] etiam CRSDBZOHA; et KN
[10] in te *ss* S[2]
[11] fuerat CRKNVPZOHA; fuerit B
[12] egisti CSKNBZA; egistis O; egesti H
[13] decernimus CSKNBZOA; decreuimus HQ
[14] inter CSKNBQA; intra ZOH
[15] mag. in bono CLRXBVZOHA; in bono mag. SKND

18

Decretum Gregorii pape. De quiete monachorum[1]

Quam sit necessarium monasteriorum quieti prospicere et de eorum perpetua securitate tractare ante actum[2] nos officium quod in regimine cenobii exhibuimus[3] informat, et quia in plurimis monasteriis multa a presulibus preiudicia atque grauamina monachos[4] pertulisse cognoscimus, oportet ut nostre fraternitatis prouisio de futura quiete eorum [49ra] salubri disponat ordinatione. quatinus conuersantes in illis in Dei seruitio gratia ipsius suffragante mente libera perseuerent[5]. Sed ne ex ea

---

[1] Decretum – mon. *in mg.* J
[2] ante actum CRKNVPZOHA; actum ante B
[3] -h- *ss* B
[4] -achos CKNBOHA; -acho Z
[5] -erent CKDBZOHA; -eretur N

que magis emendanda[6] est consuetudine quisque monachis quicquam[7] molestie presumat inferre, necesse est ut hec que inferius enumerenda curauimus ita studio fraternitatis episcoporum debeant custodiri, ut ex eis non possit ulterius inferende inquietudinis occasio repperiri. Interdicimus igitur in nomine Domini nostri Iesu Christi et ex auctoritate beati Petri principis apostolorum[8] prohibemus cuius uice huic ecclesie Romane presidemus ut nullus episcoporum aut secularium ultra presumat de redditibus uel rebus uel kartis monasteriorum uel de cellis uel[9] uillis que ad ea pertinent quocumque modo uel[10] qualibet occasione minuere uel dolos uel immissiones aliquas facere. Sed si qua causa forte inter terram uenientem ad partem suarum ecclesiarum et monasteriorum euenerit et pacifice non potuerit ordinari, apud electos abbates et alios patres timentes[11] Deum sine uoluntaria dilatione mediis sacrosanctis euangeliis finiatur[12]. Defuncto uero abbate cuiusque congregationis non extraneus nisi de eadem congregatione quem sibi propria uoluntate concors fratrum societas elegerit, et qui electus fuerit sine dolo uel uenalitate aliqua[13] ordinetur. Quod si aptam inter se[14] personam inuenire nequeunt[15]. sollerter sibi de aliis monasteriis similiter eligant ordinandum[16]. Neque constituto abbate quecumque persona qualibet occasione[17] preponatur, nisi forte exstantibus quod absit criminibus que sacri canones punire monstrant[18]. Pariter autem custodiendum est ut inuito[19] abbate ad ordinanda alia monasteria aut ad ordines sacros[20] uel clericatus officium[21] tolli exinde monachi [49rb] non debeant.
JE+1366; ID 7.11 as here; IP 3.181 from Defuncto uero abbate*; C 18 q 2 c 5 is widely variant*

---

6 emen- CKNBZOHQ(*corr. fr.* emenda); eman- A
7 quicquam CKBZOHA; quisquam N; quisque D
8 princ. ap. CXKNB; ap. princ. VZOHA
9 de *add.* K, *om.* CRNDBZOHA
10 modo uel LRWKDBVPZOHA; uel *ss* C; *om.* X; modo N
11 *repeated and canc.* O
12 finiatur CRKNVPZOHA; firmatur B
13 aliqua CKNBZOHQ; aliquas A
14 *ss* C
15 nequeunt CKDBZOHA; nequiuerit N
16 ordinandum CKDBZOHA; ordinationem N
17 quec. per. qual. occ. CRBZOHA; quicumque qual. occ. S; qual. occ. quec. per. KN
18 monstrant CXSKNBV; monstrantur ZOHA
19 *corr. fr.* iniucto O
20 ord. sac. CRKNVPZOHA; sac. ord. B
21 -cium CKNBZOHQ; -cii A

19

Quod dyaconi non debent seruire modulationi uocis. Gregorius episcopus urbis Rome dixit[1]

In sancta hac[2] Romana ecclesia cui diuina dispensatio preese me uoluit, dudum consuetudo est ualde reprehensibilis exorta, ut quidam ad sacri altaris ministerium cantores eligantur et in diaconatus ordine constituti modulationi uocis inseruiant, quos ad predicationis officium et elemosinarum[3] studium uacare congruebat. Vnde fit plerumque ut ad sacrum ministerium dum blanda uox queritur, queri congrua uita negligatur, et cantor minister Deum moribus stimulet cum[4] populum uocibus

---

1 Quod - uocis. Greg. - dixit (Greg. - dixit *as beg. of text* KD) CLRXKDP; S *very feint;* Quod - uocis NB; Greg. dixit. Quod - uocis V; Greg. - dixit (Quod - uocis *in mg.*) ZJO; Greg. - dixit (dixit urbis Rome *marked for reversal*) H; Greg. dix. (*mg.*) Quod - mod. uoc. seru. Q; Greg. dixit. Quod diaconi non (*only*) A
2 sancta hac CKDBZOHQ; hac sancta NA
3 -arum CKNBOHQA; -arium Z
4 cum CKDBZOHA; dum N

delectat[5]. Qua de re[6] presenti decreto constituo[7] ut in sede hac sacri[8] altaris ministri cantare non debeant, solumque euangelice lectionis[9] officium inter missarum sollempnia exsoluant[10]. Psalmos uero ac reliquas[11] lectiones[12] per subdiaconos uel si necessitas exigit per minores ordines[13] exhiberi censeo[14]. Si quis autem contra hoc[15] decretum meum uenire[16] temptauerit, anathema[17] sit.
C. Rome 595 c 1; Reg. 5.57a; H 746a-b; Coll.Sem. 1.166; Br fo. 78v; ID 2.79; +D 92 c 2

---

5 *corr. to* -et B
6 re C²RXSKNBZOHA; *om.* CL
7 constituo CRXSKNBVPZOHQ; constituto LR²WA
8 sede hac sacri CRKNVPZOHA; sacri sede B
9 *corr. fr.* elect- Z
10 exsol- CRSKVOHA; exsoluater P; exol- BZ
11 -quas CKNBZOHQ; -quias A
12 censeo *add.* ZOHQA, *om.* CRXSKNBVP
13 *corr. fr.* homines H?
14 censeo CRXSKNBVP; *om.* ZOHA
15 contra hoc CRSBVPZOHA; hoc contra KND
16 *in margin* C
17 -h- *ss* A

20

Ex epistola ad[1] Leandrum[2]. De trina mersione[3]

De trina mersione baptismatis[4] nichil responderi uerius potest[5] quam ipsi sensistis[6], quia in una fide nichil officit sancte ecclesie consuetudo diuersa. Nos autem quod[7] tercio mergimus, triduane sepulture sacramenta signamus. Et dum[8] tercio ab aquis infans educitur[9], resurrectio triduani temporis exprimitur.
Reg. 1.41; JE 1111; H 733a, M 1103-4; ID 1.130 has more; IP 1.60 has more; De cons. D 4 c 80

---

1 *corr. fr.* a O
2 Leandrum LRXKNDVZJOHA; Alexandrum CSBQ; Eleandrum W; Lerand<r>um P
3 De trina mers. Exempla ad Alexandr' S; Ex - mers. *in mg.*, Ex registro Gregorii libro i *in text* Q
4 *corr. fr.* -isba- H
5 putest N
6 -istis CKNBZOQA; -isti H
7 quod CKDBZOHA; quia N
8 dum CNDBZOHA; cum K
9 *corr. fr.* -etur H

21

Ex registro Gregorii libro primo. Quod qui omnipotenti Deo se sub monachico habitu deuouet se non subtrahat[1]

Ananias Deo pecunias uouerat quas post Diaboli uictus persuasione[2] subtraxit, sed quia[3] morte multatus est[4] scis. Si ergo ille mortis periculo dignus fuit, qui eos[5] quos dederat nummos Deo abstulit considera quanto periculo in diuino iudicio dignus[6] eris qui non nummos sed temet ipsum [49va] omnipotenti Deo cui te[7] sub monachico habitu deuoueras subtraxisti.
Reg. 1.33; JE 1103; +C 17 q 1 c 3

---

1 Quod - subtrahat CXS(*before* Ex)KNB; *om.* ZOHA; Q *has here only rubric to c 22, which is repeated before c 22*
2 -ione CKNBZOHQ; -ionem A
3 quia CRSDBZOHQA; qu a K; qua ND²
4 est CXKDBZOHA; *om.* S; sit S²N
5 eos CRKNVPZOHA; *om.* B
6 si *add.* N, *om.* CKDBZOHA
7 cui te CKDBZOHA; *om.* N

22

Gregorius Augustino. Quod potior usus ecclesie sit tenendus

Nouit fraternitas tua Romane ecclesie consuetudinem in qua se meminit nutritam. Sed mihi placet ut siue in Romana[1] siue in Gallicorum[2] seu[3] in qualibet ecclesia inuenisti quod plus omnipotenti Deo possit placere[4], sollicite eligas[5], et in Anglorum ecclesia que adhuc in fide noua est institutione precipua que de multis ecclesiis colligere potueris infundas, Non enim pro locis res, sed pro rebus loca amanda sunt. Ex singulis ergo quibusque ecclesiis que pia, que religiosa, que recta sunt elige, et hec quasi in fasciculum collecta apud Anglorum mentes in consuetudinem depone[6].

JE 1843; H 738b, M 1122; Tc 103; ID 2.80; +D 12 c 10

---

[1] -ano B; *corr. fr.* -ane P
[2] *corr. fr.* -quorum H
[3] seu CKNBZOQA; siue H. in qua se meminit – seu *in mg.* L[2]
[4] poss. plac. CKDBZOHA; plac. poss. N
[5] eligas CRXSBVZOHA; agas KND
[6] depone CSNBVZOHA; deponere K; pone D

23

Cuius supra[1]. Quod non recipienda sint furta cum augmento[2] ab ecclesia[3]

Sunt quidam qui[4] habentes subsidia[5] furtum perpetrant, et sunt alii qui in hac re ex inopia delinquunt. Vnde necesse est[6] ut quidam dampnis, quidam uerberibus, quidam districtius, quidam uero leuius corrigantur[7]. Sed absit ut ecclesia cum augmento recipiat quod de terrenis rebus uidetur amittere[8], et lucra de uanis querat.

JE 1843; H 738b, M 1122 (mod.); Tc 104; ID 13.5

---

[1] Cuius supra CRXKNBVP; *om.* S; Eiusdem ZOHA
[2] cum augmento *after* Quod KND; *here* CLRXBVPZOHA
[3] Quod – ecclesia *in mg.* ZJO
[4] *ss* C
[5] -si- *ss* B
[6] *ss* O
[7] *repeated and canc. O*
[8] am- CKDBZOHA; adm- N

24

Eiusdem. Vt nichil accipiatur pro ordinatione, uel pallio uel kartis[1]

Antiquam[2] patrum regulam sequens nichil unquam de ordinationibus accipiendum esse[3] constituo, neque ex datione pallii neque ex traditione kartarum neque ex ea quam noua per ambitionem inuenit simulatio appellatione pastelli. Quia[4] enim ordinando episcopo pontifex manum imponit, euangelicam uero lectionem[5] minister legit, confirmationis huius[6] epistolam notarius scribit. Sicut episcopum[7] non decet manum quam imponit uendere, ita minister uel notarius non debet in ordinatione[8] eius uocem suam uel calamum uenundare. Pro ordinatione ergo et pro pallio, kartis atque pastello[9] [49vb] eundem qui ordinandus est[10] uel qui ordinatus est aliqua dare prohibeo. Ex quibus predictis rebus si quis aliquid commodi appellatione exigere uel

---

[1] Vt - kartis *in mg.* ZJO
[2] Antiquam CKNBZOHQ; Antequem A
[3] accip. esse RXSKNBVPZOHA; esse accip. CLW
[4] Quia CKDBZOHA; Quod N
[5] uero lect. CKDBZOHA; lect. uero N
[6] huius LRSWKNBVPZOHA; eius C
[7] Sicut ep. CKDBZOHA; Si coep. N
[8] -ione CLRXSWKVPH; -ionem N?DBZOQA?
[9] -ello CKDBZOHA; -ellis N
[10] *ss* V

petere forte presumpserit, in districto omnipotentis Dei examine reatui[11] subiacebit[12]. Is autem qui ordinatus fuerit si non ex placito[13] neque exactus ac petitus post acceptas kartas et pallium offerre aliquid cuilibet ex clero gratie tantummodo causa uoluerit, hoc[14] accipi nullomodo prohibemus, quia eius oblatio nullam[15] culpe maculam gerit, que ex ambientis petitione non processit.
*C. Rome (595) c 5; Reg. 5.57a; H 746-7, M 1131; Tc 105; ID 5.109; IP 3.14 (*Ordinando episcopo - scribat *only)*

[11] reatui CKNBZOHQ; ratui A
[12] -ebit CSKNBZOH[2]Q; -ebat HA
[13] ex placito CKNBZOHQ; explicito A
[14] *corr. fr.* hic Z
[15] qui *add.* A

25

De seruis ad ecclesiam uenire uolentibus[1]

Multos[2] ex[3] ecclesiastica familia nouimus ad omnipotentis Dei seruitium festinare, ut ab humana seruitute liberi in diuino seruitio ualeant in monasteriis conuersari. Quod si passim dimittimus omnibus fugiendi[4] ecclesiastici[5] iuris[6] dominium[7] occasionem prebemus[8]. Si uero festinantes ad omnipotentis Dei seruitium incaute retinemus, illi inuenimur negare[9] quedam qui dedit omnia. Vnde necesse est ut si quis ex uiris ecclesiastici seruitute ad Dei omnipotentis seruitium conuerti desiderat, probetur prius in laico habitu constitutus. Et[10] si mores illius atque conuersatio bono desiderio eius testimonium ferunt, absque ulla[11] retractione seruire in monasterio omnipotenti Deo permittatur[12], et ab humano seruitio liber recedat, qui pro diuino amore districtiorem seruire[13] appetit seruitutem.
C. Rome (595) c 6; Reg. 5.57a; H 747, M 1131-2, c 6; Coll.Sem. 1.167; Tc 106; D 54 c 23 has more

[1] uolent- LRXS[2]WNDBPZOHA; nolent- CL[2]SK; V *obsc. altered*
[2] *corr. fr.* Multis A
[3] ex CSKNBZOQ[2]A; *om.* HQ
[4] -endi CKNBZO[2]HQ; -enti OA
[5] -ici CKNBZOQA; -icis H
[6] iuris CRKDVPZOHQA; uiris N; iuri B
[7] *corr. fr.* -inum O
[8] occ. preb. *in mg.* N
[9] inuenimur (-mus A) neg. CRSBZOHA; neg. inuenimus KND
[10] Et CKDBZOHA; At N
[11] ulla CKDBZOHA; *om.* N
[12] *after corr.* H
[13] dist. seruire CRK(subire *add.* K[2])DBZOHA; Christi iure *after corr.* N

26

De uiro contra uoluntatem mulieris in monasterium ingresso. Ex registro Gregorii ad Adrianum cp. lxxx[1]

Agathosa[2] presentium latrix questa est maritum suum contra uoluntatem suam in monasterio Vrbici abbatis esse conuersum. Quod ad eiusdem abbatis culpam et inuidiam non est dubium pertinere experientie tue precipimus, ut diligenti inquisitione [50ra] discutias ne forte cum eius uoluntate conuersus sit uel ipsa se mutare[3] permiserit. Et[4] si hoc reppereris[5] et illum permanere in monasterio prouideas et hanc

[1] Ex - lxxx *before* De uiro SKNDH
[2] Agathosa CKNBZOHQ; Satosa A
[3] *corr. fr.* mitare C
[4] Et CKDBZOHA; At N
[5] reppereris CKDBZOA; repperis N

sicut promisit mutare compellas. Si uero nichil hoc est, nec quoddam[6] fornicationis crimen propter quod uiro licet uxorem relinquere predictam mulierem[7] commisisse cognoueris, ne[8] illius conuersio uxori[9] relicte in seculo fieri possit perditionis occasio, uolumus ut maritum suum illi uel[10] si iam tonsoratus sit reddere omnino debeas, excusatione[11] cessante. Quia et si mundana lex precipit conuersionis gratia utrolibet[12] inuito solui posse coniugium diuina lex non permittit. Nam excepta causa fornicationis[13] uirum uxorem relinquere nulla ratio concedit, quia postquam copulatione coniugii uiri atque mulieris unum corpus efficitur, non potest[14] ex parte conuerti et ex parte in seculo manere.
*Reg. 11.30; JE 1820; Reg. P App. 2.33 (c. clxxx); Tc 26; ID 8.186 (as BD 9.48 (*c 80*); IP 6.84; C 27 q 2 c 21*

---

[6] *ss* V
[7] *corr. fr.* muliem O
[8] ne CRKN^{2}DVPZOHA; neque N?; nec B
[9] uxori CKNBZOHQ; uxoris A
[10] *ss* K
[11] -ti- *ss* N
[12] utro- CRSK^{2}NBZOQA; ultro- KH
[13] causa forn. LRXSKNBPZOHA; forn. causa CW
[14] potest CKNBZOHQ; pat' A

27

Ex epistola Gregorii pape. Quos[1] familiares episcopus habere debeat[2]

Verecundus mos tempore[3] discretionis inoleuit[4], ut pontificibus ad secreta cubili[5] seruitia laici pueri ac seculares obsequantur. Et cum[6] pastoris uita esse discipulis semper[7] debeat[8] in exemplo, plerumque[9] clerici qualis in secreto[10] cubilis sit nesciunt, quam tamen ut dictum est seculares pueri sciunt. De qua re presenti decreto constituimus ut quidam ex clericis uel ex monachis electi in ministerio cubilis pontificalis obsequantur, ut his[11] qui in loco est regiminis habeat testes qui ueram[12] eius in secreto conuersionem uideant[13], et ex uisione sedula exemplum[14] profectus sumant.
C Rome (595) c 2; Reg. 5.57a; H 746b, M 1130, c 2; Br fo. 78v; cf Tc 11; C 2 q 7 c 58 from Cum pastoris uita *with AL 6.128*

---

[1] *corr. fr.* Quod KZ
[2] episcopus (*ss* V) habere debeat CRXKNBVP; habere debeat episcopus SJOHQ; debeat habere episcopus Z; habere debeat A
[3] tempore CRXSKNBVPA; torpore ZOHQ
[4] inol. temp. disc. *marked for reversal* N
[5] -ili CSKDBA; -iculi ZO; -ilis NHQ
[6] cum CKNBZOHQ; *om.* A
[7] esse *add. and canc.* Z
[8] esse *add.* R^{2}SB, *om.* CLXWKNVPZOHA; *but for* Z *see prev. note*
[9] plerumque CKBVZOHA; populumque N; plurimumque D
[10] *corr. fr.* secreo O
[11] his CLRH; is KNBVPZOQA
[12] ueram CNDBZOHA; uera K
[13] conuersionem uideant CRXSKDBV; uideant conuersionem N; conuersationem uideant D^{2}PZOHA
[14] exem- *in mg.* K

28

Quod qui nobilitatem Dei a se eicit[1] nobilitate loci priuetur[2]

Adam primus homo pro peccato de Paradyso eiectus est, hoc est qui nobilitatem[3] Dei a se deicit, nobilitate loci priuetur.

---

[1] eicit CRXSBVP; deicit KND
[2] Quod - priuetur CRXKNBP; Greg. Quod - priu. S; Idem ZOHA

JE+1967; Tc 12; ID 5.320 as BD 1.206; +D 40 c 11

[3] nobilitatem CSKNBZO[2]HQ; ex nobilitatem O; ex nobilitate A

29

Item ex epistola eiusdem. De accusato presbitero qualiter purgandus sit [50rb]

Sacerdos uel quilibet clericus a populo[1] accusatus si certi non fuerint testes qui crimini illato approbent ueritatem, iusiurandum in medio erit, et illum testem[2] proferat de[3] innocentie sue puritate[4], cui nuda et aperta sunt omnia. sicque maneat[5] in proprio gradu.

Gregory II; JE 2174; ID 6.231 as BD 2.186; IP 5.9; C 2 q 5 c 5 to sunt omnia

[1] a populo CKNBZOHQ; apostolo A
[2] testem CKNBZOHQ; testes A
[3] de CKNBZOHQ; ad A
[4] -tate CKDBZOHQ; -ta N; -tatem A
[5] maneat C(-t *ss*)KNBZOHQ; permaneat A

30

Quod se ingerentes sint repellendi[1]

Sicut qui inuitatus renuit quesitus refugit, sacris est[2] altaribus admouendus, sic qui ultro ambit uel importunus se ingerit est procul dubio repellendus. Nam qui nititur ad altiora conscendere quid agit[3] nisi ut crescendo decrescat? Cur non perpendit[4] quia benedictio illi in maledictum[5] uertitur qui ad hoc ut fiat hereticus promouetur?

Reg. 9.218; JE 1747; Coll.Sem. 1.186; C 1 q 6 c 3a is widely var.

[1] Quod - rep. CRXSKNBVP; Item idem ZOHQ; Item A
[2] est CSKNPZOHQ; *after* altaribus BV; *om.* A
[3] agit CKNVPZOHA; *om.* B
[4] -endit CRKNVPZOHA; -endis B
[5] maledictum CRKD[2]BVZOHA; maledictionem SN; malectum D

31

Item idem[1]. Non debere coniugia dissolui causa religionis sine utriusque consensu

Si enim dicuntur religionis[2] causa coniugia debere dissolui[3], sciendum est quia et si hoc lex humana concessit, lex tamen diuina prohibuit. Per se enim ueritas dixit[4], Que[5] Deus iunxit[6] homo non separet. Que etiam ait[7], Non licet dimittere uxorem, excepta causa fornicationis. Quis ergo huic celesti[8] legislatori[9] contradicat? Scimus quia scriptum est, Erunt duo in carne una. Si igitur uir et uxor una caro sunt, et religionis causa uir dimittit[10] uxorem, uel mulier uirum, in hoc mundo remanentem[11] uel fortasse ad illicita migrantem que est[12] ista conuersio in qua una eademque[13] caro et ex parte transit ad continentiam[14] et ex parte remanet in pollutione?[15] Si uero utrisque

[1] *om.* K
[2] religios A
[3] deb. diss. LRXSWKNBVPZOHA; diss. deb. C
[4] dixit CSKNBZOQ; dicit HA
[5] Que CKDBZOHA; Quod N
[6] iunxit CRXBVPZOA; coniunxit LSKNDHQ
[7] etiam ait *om.* N (*but there may be a marginal addn in ms.*)
[8] huic (*ss* V) celesti CLRXKNVZOQA; huic celestis SH; celesti huic BP
[9] *corr. fr.* legit- K
[10] -ittit CSKNBVZA; -ittat OHQ
[11] -anentem CKDBZOHQ; -antem N; -anente A
[12] est CRXSKNBVP; *om.* ZOHA
[13] eademque CSK(-que *ss*)NBZOHQ; eodemque A
[14] ex parte - cont. *ss* C
[15] pollutione CSKDBZOHA[2]; pollutionem NQ; pollotione A

conueniat continentem uitam ducere hoc quis audeat accusare, cum certum est quia omnipotens Deus qui minora concessit maiora non prohibuit? Et[16] quidem[17] multos sanctorum nouimus cum suis coniugibus et prius continentem uitam duxisse et postmodum[18] ad sancte ecclesie regimina migrasse. Duobus[19] enim modis sancti uiri[20] etiam[21] a licitis[22] abstinere solent, aliquando ut merita sibi apud [50va] omnipotentem Deum augeant, aliquando[23] ut[24] ante acte uite culpas detergant. Proinde cum boni coniuges aut meritum augere[25] desiderant aut ante[26] acte uite culpas delere, ut se ad continentiam astringant et meliorem uitam appetant licet. Si uero continentiam quam uir appetit uxor non sequitur, aut quam uxor appetit uir recusat, diuidi coniugium non licet, quia scriptum est, Mulier sui corporis potestatem[27] non habet. sed uir, et uir sui corporis potestatem non habet sed mulier.

Reg. 1.27; JE 1817; H 744-5, M 1117-8; ID 8.129 (abbrev.); IP 6.78 as ID; C 27 q 2 c 19, broadly as here, but beginning Sunt qui dicunt

---

[16] Et CK?BPZOHQA; At N; E D
[17] quidem CRSDBVPZOHQ?; quod KNA
[18] -odum CRKNVPZOHA; -odo B
[19] *in mg.* O
[20] *corr. fr.* uri O
[21] etiam CKDBZOHA; et N
[22] licitis CKNBZOHQ; laicis A
[23] uero *add.* ZOHA, *om.* CRXSKNBVP?
[24] *corr. to* aut A
[25] -ere CKNBZOHQ; -eri A
[26] *ss* C
[27] sui corp. pot. CRKNVPZOHA; pot. sui corp. B

32

Quod uicarii Romane ecclesie[1] non habeant plenitudinem potestatis apostolice[2]

Gregorius Gallie, Europe, Germanie episcopis. Romana ecclesia uices suas ita aliis impertiuit ecclesiis ut in partem sint uocate sollicitudinis. non in plenitudinem potestatis. Proinde dilectio uestra quorum deuotione gaudemus iungat curam suam dispositionibus nostris. ET POST PLVRA. Nec[3] pigeat forte aut pudeat nostris obedire mandatis, ut[4] apostolice sedis obsecundare preceptis quia humilibus datur gratia, non superbis. Nam nulli fas est uel uelle[5] uel posse transgredi apostolice sedis[6] precepta. nec nostre dispositionis ministerium, quod uestram sequi oportet caritatem. Sit ergo ruine sue dolore prostratus quisquis apostolicis uoluerit contraire decretis, nec locum deinceps inter sacerdotes habeat, sed extorris a sancto fiat[7] ministerio, nec de eius iudicio postea curam quisque habeat, quoniam iam dampnatus a sancta et apostolica ecclesia ac[8] auctoritate pro sua inobedientia atque presumptione a quoquam esse non dubitatur.

Gregory IV; JE+ 2579; PL 106. 853; ID 5.11a as Greg. IV and see Landau (1984) 36-37

---

[1] Romane ecclesie CRSKDBVPZOHQ; Romane sedis N; Romane *after lacuna* A
[2] pot. apostolice CRKPZOHQA; apostolice pot. SV; pot. apostoli N; B *unclear in film*
[3] Nec CRXKNBVPZ^{2}O; Ne LSZHQA
[4] ut CLRXWKNBVP; aut C^{2}V^{2}ZOHQA; et S^2(*after lacuna)*D
[5] uel uelle CRXSNBVPH; uel leue ZOQA?; uelle Z^2
[6] obsecundare preceptis quia - sedis *om.* K (*in* ND)
[7] a sancto fiat CSKNBZOQA; fiat a sancto H
[8] ac C^{2}L^{2}RXWKNBVPZ^{2}OA; *om.* CLZ; hac S; et HQ

33

Ex epistola Gregorii pape. De his qui commisceri non possunt[1]

De his quesitum est qui se dicunt ob causam frigide[2] nature non posse inuicem operam carni dantes commisceri. Iste uero si non potest ea uti pro uxore habeat quasi sororem. Quod si retinaculum coniugale[3] uolunt rescindere, maneant innupti [50vb] utrique[4]. Nam si huic non potest naturaliter concordare, quomodo alteri conueniet? Igitur si uir aliam uult accipere uxorem, manifesta ratio[5] patet quia suggerente[6] diabolo odii fomite exosam eam habuit, et idcirco illam dimittere mendacii falsitate molitur. Quod si mulier causatur et dicit, Volo mater esse et filios procreare uterque eorum septima manu propinquorum tactis sacrosanctis reliquiis iureiurando dicat quod nunquam[7] per commixtionem[8] carnis una caro facti[9] fuissent. Tunc uidetur[10] mulierem secundas posse[11] contrahere nuptias, humanum dico propter infirmitatem carnis eorum. Vir autem qui frigide nature est maneat sine coniuge. Quod si ille aliam copulam acceperit, tunc hii[12] qui iurauerant[13] periurii crimine rei teneantur, et penitentia peracta priora cogantur recipere[14] conubia.

Gregory IV; JE +1934; Tc 42; ID 8.182 var. as BD 9.44; IP 6.116 (insc. var.); C 33 q 1 c 2

---

[1] Ex - pape. De - possunt CRXSKNBVP; De - possunt. Ex ep. - pape. ZOHA
[2] causam frigide CKNBZOH; causa frige A
[3] retinaculum coniugale CKNBZOHQ; renaticulum coniugare A
[4] Nota de his qui commisceri non possunt *add.* H *mg.*
[5] manifesta ratio CRKDVPZOHA; manifesta res N; manifestatio B
[6] suggerente CRKNVPZOHA; si ingerente B
[7] nunquam CNDBZOHA; umquam K
[8] -ti- *ss* O
[9] facti CRSBVZOHA; facta KND
[10] uidetur CRKNDVPZOHA; iudicetur S; indicitur B
[11] secundas posse cont. nupt. LRXSDBPZOHA; posse secundas cont. nupt. CW; suas posse cont. nupt. K; alias posse cont. nupt. N; secundas nupt. posse cont. V
[12] hii CRKNDBHQ; ii ZOA
[13] -erant CNDBZOHA; -erat K
[14] recipere LRXSWKNBVPZOHA; accipere C (L con. cog. rec.)

34

Ex epistola Gregorii[1] *ad Iohannem episcopum.*[2] *Quod ignorans canones non sit*[3] *dignus ministrare*[4]

Hec consona patribus diffinitione sanccimus ut qui sacris[5] nescit obedire canonibus nec sacris administrare uel communionem capere sit dignus altaribus.

Reg. 3.7; JE 1211; Tc 67; C 25 q 1 c 13

---

[1] pape *add.* B, *om.* CRKNVPZHO
[2] Ex – ep. *om.* A (*cf c 35*)
[3] sit LRXSWKNBVPZOHA; possit C
[4] Quod - ministrare *in mg.* ZO
[5] sacris CKNBZOHQ; sacri A

35

Item idem ad eundem[1]*.De symoniacis*[2]

Et cum prima contra sanctam ecclesiam symoniaca[3] heresis sit exorta cur non perpenditur, cur non uidetur quia eum quem quis cum precio ordinat prouehendo agit ut hereticus fiat?

cf above c 13 (pt); Tc 68

---

[1] Item idem (*ss* X) ad eundem CRXSNBVP; Item idem K; Item ad eundem ZOHQ; Ex epistola Gregorii ad Iohannem episcopum A (*cf c 34*)
[2] De sym. *om.* A (*cf c 36*)
[3] symoniaca CKNBZOH; symoniacam A

36

Eiusdem ad Theodericum et[1] Theodebertum[2]. Quod nullus pro ecclesiastico ordine aliquid debeat dare aut aliquid accipere[3]

Qua de re ut[4] magnum omnipotenti Deo munus ualeatis offerre. synodum congregari precipite in qua[5] sicut fratribus coepiscopisque[6] nostris mandauimus presente dilectissimo filio nostro Cyriaco abbate sub anathematis debeat obligatione constitui nullum[7] pro ecclesiastico ordine aliquid unquam [51ra] dare aut[8] aliquid accipere.

Reg. 9.215; JE 1744; Tc 69; ID 5.110 as here [NB. text is not as in Reg.]

---

[1] ad *add.* OHA, *om.* CSKNBVZ
[2] Theodebertum CRXSKDPZOA; Theobertum NV; Thedeobertum B. Eiusdem – Theodeb. *in mg. to c 37* A
[3] Quod - accipere CRXSKNBVP; De eodem ZOHQ; Item ad eundem de symoniacis A (*cf* c.35)
[4] ut CNBZOHA; uti K; *om.* D
[5] qua CLSNDVHQA*; quam RXKBPZO
[6] -que CRKNVPZOHA; *om.* B
[7] *corr. fr.* illum O
[8] aut CRXSKNBVP; *om.* ZOHA

37

Gregorius in epistola lxxxvii[1] Castorio episcopo Arimino. De prouidenda[2] quiete monachorum

Luminoso abbate referente plurimis in monasteriis multa a presulibus preiudicia atque grauamina monachos pertulisse cognouimus[3]. Oportet ergo ut tue fraternitatis prouisio de futura quiete eorum salubri disponat ordinatione[4] quatinus conuersantes in illis in Dei seruitio gratia illius suffragante mente libera perseuerent. Missas quoque[5] publicas in cenobio fieri omnimodo prohibemus, ne in Dei seruorum recessibus et eorum receptaculis ulla populis prebeatur occasio[6] conuentus quia non expedit animabus eorum. Nec audeat ibi episcopus cathedram collocare uel quamlibet potestatem[7] exercere[8] imperandi, nec aliquam ordinationem quamuis leuissimam faciendi nisi ab[9] abbate[10] fuerit rogatus, quatinus monachi semper[11] maneant in abbatum suorum potestate, ut[12] remotis uexationibus a[13] cunctis grauaminibus diuinum opus cum summa[14] deuotione animi perficiant[15]. Imperpetuum uale optime pater memor nostri.

forged expansion of Reg. 5.49; JE 1362 (printed Opp. Greg. *ed. Maur. as II. 41, PL 77. 579-80); Tc 113; ID 7.12-13 (cap. lxxxvii); +C 18 q 2 c 6*

---

[1] lxxxvii LRXWKNBVPZOHA; lxxxii C; *om.* S
[2] De prouidenda CRSKNBZOHQ(*after corr.*); ac prouidentiam A
[3] cognouimus CRXSKNBV; comperimus ZOHQ; compermus A
[4] -ione CKDBZOHA; -ionem N
[5] quoque CSKNBZOA; *om.* HQ
[6] occasio CKDBZOHA; occursio N
[7] quamlibet potestatem CKNBZOHQ; qualibet potestate A
[8] *ss* O
[9] *ss* C
[10] abb'be N
[11] *ss* B
[12] *ss* V
[13] a CLXSBVA; ac RKNPZOHQ
[14] cum summa CNDBZOHA; consumma K
[15] -iant CKDBZOHA; -iatur N

38

[1]Eiusdem. Vt[2] non monasterium grauet episcopus

Visitandi exhortandique[3] gratia ad monasterium quotiens placuerit ab antistite ciuitatis accedatur[4]. Sed[5] sic caritatis officium illic impleat episcopus ut[6] grauamen aliquod monasterium non incurrat.

Reg. 8.17; JE 1504; Coll.Sem. 2.32; Tc 114; ID 7.14; C 18 q 2 c 28

---

[1] Item *add.* V
[2] Vt CRXSKNBVP; *om.* ZOHQA
[3] exhortandique CSKNBZOA; exorandique HQ
[4] -atur CKDBZOHA; -at N
[5] Sed CKNBZOHQ; *om.* A
[6] ut CNDBZOHA; uti K

39

Eiusdem in registro. Item[1] de symoniacis

Quisquis per pecuniam ordinatur ad hoc ut fiat hereticus promouetur. Quisquis ergo contra symoniacam et Neophytorum heresim[2] pro officii sui loco uehementer[3] non arserit, cum eo se non dubitet habiturum portionem qui prius commisit hoc piaculare flagitium.

Dd 4.94 (pt 1, as Paschal); BN lat 13368 (=Tc) 126; ID 2.84 med., 5.75b (interpolated form of BD 1.21); +C 1 q 1 c 5 (as from Wido's Pseudo Paschal in notes: Gregory in text)

---

[1] Item CRXSBV^{2}P; *om.* KNDVZOHA
[2] her. et Neoph. *marked for reversal* Z
[3] -ent'er H

40

Item ad Theodebertum et Theodericum[1] reges Francorum.[2] Quod [51rb] *nullum[3] opus symoniaci ualeat*

Fertur symoniaca[4] heresis que prima contra Dei ecclesiam diabolica supplantatione surrepsit et in ipso ortu suo zelo apostolice ultionis percussa atque dampnata est in regni uestri[5] finibus dominari[6], cum in sacerdotibus fides sit eligenda cum[7] uita. Si enim uita deest, fides meritum non habet, beato[8] Iacobo attestante qui ait, Fides sine operibus mortua est. Que enim opera esse ualeant sacerdotis qui honores tanti sacramenti conuincitur obtinere per premium. ET POST PAVCA. Hinc[9] igitur[10] non solum in ordinatoris et ordinati animam letale[11] infligitur[12], uerum etiam excellentie uestre regnum uestrorum episcoporum[13] culpa, quorum magis intercessionibus iuuari debuerat pregrauatur. Si enim is[14] dignus sacerdocio creditur cui non actionis merita sed premiorum copia suffragatur, restat ut nichil sibi in ecclesiasticos honores[15]

---

[1] Theodebertum (Theob- V) et Theodericum CRXSNBVP; Theodericum et Theodebertum DZOH; Theoricum et Theobertum Q; Teoricum et Theudebertum A
[2] Item – Francorum *om. with lacuna* K
[3] nullum CRKDBZOA; nullus N
[4] -ca *ss* C
[5] uestri CSKNBZOA; nostri HQ
[6] dominari CRSKNBZOA; dampnari HQ
[7] *ss* A
[8] beato CRDVPZOHA; bono K; apostolo N; b'o B
[9] Hin A
[10] igitur CSKNBZOQ; ergo H?A
[11] letale CLRXSWDBVP; letale uulnus C^{2}ND^{2}V^{2}ZOHA; *om.* K
[12] -igitur CSKNBZOQA; -igi H
[13] uest. ep. CRKNVPZOHA; ep. uest. B
[14] *corr. fr.* his Z?
[15] in eccl. honores (honore B) CRXKNBV; in hon. eccl. ZOHA; de ecclesiastico honore (*in mg.*) S

grauitas, nichil sibi[16] defendat industria, sed totum[17] auri profanus amor obtineat et[18] dum uicia honor remunerat in locum[19] ultoris is fortasse[20] qui fuerat ulciscendus adducitur, atque[21] hinc sacerdotes non proficere sed perire potius[22] iudicantur. Vulnerato namque pastore, quis curandis ouibus adhibeat medicinam? Aut quando populum orationis clipeo tueatur, qui[23] iaculis se hostium feriendum exposuit? Aut qualem fructum producturus est cui graui peste radix infecta est? Maior ergo calamitas metuenda[24] est forte[25] locis illis ubi tales intercessores adducuntur ad locum regiminis quod[26] iram Dei prouocant quam per semetipsos[27] populis placare[28] debuerant.
JE 1744; Reg. 9.215; Tc 127; AL 6.68; ID 5.111 as here; C 1 q 1 c 28, of which all to perire potius iudicantur *was added later*

---

[16] in eccl. honores grau. nichil sibi *om.* P; in hon. eccl. grau. nichil si- *in mg.* H
[17] anni *add. and canc.* O
[18] et C?RKDBZOHA; at N
[19] locum CRBZOHA; loco KD; locis N
[20] is fortasse CSKNBZOQA; fortasse is H
[21] atque CSKNBZOA; et HQ
[22] perire potius CSKNBZO; potius perire HQA
[23] qui CRSNB²VPZOHA; quid K; ? DB
[24] meuenda N
[25] forte LRXSWKNBVPZOHA; fore C
[26] quod RXSWKDBVPZOHA; qui CLN; magis in se *add.* V²
[27] -ipsos *after corr.* O
[28] -are CRKNVPZOHA; -ere B

41

Idem in moralibus[1]. Quod in[2] grauibus peccatis quis positus aliena non diluit[3]

In grauibus peccatis quis positus dum suis premitur aliena non diluit[4].
Pref. in Iob c 3; Tc 128a; C 3 q 7 c 5a

---

[1] moralibus CKNBZOHQ; pastorali A (*cf below c.42*)
[2] *ss* X
[3] Quod - diluit CRXSKNBP; *om.* ZOGHA
[4] diluit CSKNBZOQA; soluit H

42

Idem in pastorali. De eodem[1]

Cunctis liquet[2] quia cum is[3] [51va] displicet qui ad intercedendum mittitur, irati animus procul dubio ad deteriora prouocatur.
Greg. I Pastoral. pt 1 c 10; Tc 128b; C 3 q 7 c 5b

---

[1] Idem - past. De eodem CRSKNBP; In past. Idem de eodem X; Idem - pastorali ZOGH; *om.* A
[2] liquet CRKNVPZOHA; licet B
[3] is CXKNVPZOHA; his SRB

43

Idem[1] in registro. Item de eodem[2]

Scriptum est, Victime impiorum abhominabiles Deo[3]. Vota iustorum placabilia. Neque enim in omnipotentis Dei iudicio quid sed a quo detur inspicitur[4]. Hinc est enim quod scriptum est, Respexit Deus ad Abel, et ad munera eius, ad Cain[5] autem et

---

[1] Idem CNDBVPZOGHA; *om.* K
[2] Item de eodem CXKNBVP; De eodem S; *om.* ZOGHA
[3] Deo CKNBVZOQA; Domino H
[4] inspicitur CXSKNB; aspicitur ZOHA
[5] *corr. fr.* Cain *to* Chaim A

ad munera eius[6] non respexit. Dicturus quippe quia Dominus respexit ad munera, premisit sollicite quia respexit[7] ad Abel. Ex qua re patenter ostenditur, quia non offerens a muneribus sed munera ab offerente placuerunt.[8] Dona quippe iniquorum non probat Altissimus, nec respicit in oblationibus eorum nec in multitudine sacrificiorum eorum propiciabitur peccatis[9]. ITEM IDEM. Longe est Dominus ab impiis et orationes iustorum exaudiet.
Reg. 9.228; JE 1757; Tc 129a; C 14 q 5 c 11, C 3 q 7 c 5c

[6] ad Cain - eius *in mg.* R[2]
[7] Dominus *add.* A
[8] Q *begins new section with* Salomon *both as rubric and in mg.*
[9] ZGHA *begin a new paragraph with* Salomon *in mg.*; O *has* Salomon *in mg. two lines earlier*

44

Idem[1] ad Cyriacum episcopum Constantinopolitanum. Quod uitandi sint se ingerentes[2]

In scriptis[3] autem uestris requiem uos magnopere[4] quesisse narratis, sed per hoc ad pastoralem sollicitudinem uenisse congrue ostenditis, quia sicut locus regiminis desiderantibus negandus est, ita fugientibus offerendus[5] et sicut scriptum est, Nec quisquam sumit sibi honorem. sed qui uocatur a Deo tanquam Aaron. Et rursum idem egregius predicator[6] dicit, Si unus pro omnibus mortuus est, ergo omnes mortui sunt, et pro omnibus mortuus est Christus. Superest ut qui uiuunt[7] iam non sibi uiuant sed ei qui pro ipsis[8] mortuus est et resurrexit. Et pastori sancte ecclesie dicitur, Simon Iohannis amas me? Pasce oues meas. Ex quibus uerbis[9] colligitur quia si is qui ualet omnipotentis Dei oues renuit pascere, ostendit pastorem summum se[10] minime amare. Si[11] enim Vnigenitus Patris pro explenda[12] utilitate omnium de secreto Patris egressus est ad publicum nostrum, nos quid[13] dicturi [51vb] sumus si secretum preponimus utilitati proximorum? Quies itaque nobis et[14] ex corde appetenda est, et tamen pro multorum lucro aliquando postponenda. Nam sicut toto desiderio debemus[15] occupationem[16] fugere, ita si desit qui predicet occupationis onus[17] libenti necesse est animo subire.
Reg. 7.5; JE 1451; Tc 145; ID 5.350; C 8 q 1 c 9a

[1] Idem CRXKNBVOA; Item SZ; Item idem HQ
[2] Idem – ingerentes *in mg.* A
[3] scriptis CS(*lacuna follows*)KNBOHQA; scripturis Z
[4] -g- *ss* C
[5] *corr. from* offendendus K
[6] eg. pred. CKDBZOHA; pred. eg. N
[7] ut qui uiuunt CKDBZOHA; iniqui uiuant N
[8] ipsis CSKNBZOQA; ipsi H
[9] *in mg.*C
[10] se CRXSKNBVP; *om.* ZOHA
[11] Si CKNBZOHQ; Sicut A
[12] expl *and lacuna* A
[13] quid CSDBPZHA; qui KO; quod N
[14] et CKD[2]BPZOHA; *om.* ND
[15] *after corr.* O
[16] -ionem CNDBZOHA; -ione K
[17] *ss* Z

45

Gregorius Etherio[1] episcopo, Suagrio[2], Virgilio[3] et Desiderio episcopis Galliarum[4]. De symoniacis

Dum[5] non[6] attenditur quod diuina uoce dicitur. Gratis accepistis, gratis date, agitur ut crescat et geminata fiat in uno eodemque delicti contagio, ementis scilicet et uendentis[7] condicio. Et cum liqueat hanc heresim ante omnes radice pestifera surrepsisse[8]. atque in ipsa sua origine apostolica[9] esse detestatione dampnatam, cur non perpenditur, cur non cauetur quia illi benedictio in maledictionem conuertitur, quia adhoc ut[10] fiat hereticus promouetur?

Reg. 9.218; JE 1747; Tc 146a; ID 5.112a (cf above cc 13, 35)

---

[1] et Herio P
[2] Suagrio CRXWBVPZOGA; Suargio KND; Syagrio D[2]; Suagrio et HQ; ? S
[3] Virg- CRSKNVPZOHQ; Vig- BA
[4] item *add.* KNV, *om.* CRXSDBZOHA
[5] Dum CLRXKDBZOHA; Cum SN
[6] non CNDBZOHA; *om.* K
[7] *corr. fr.* uenditis O
[8] surrepsisse CXSBZOHA; subrepisse L; surrepisse RKNDP
[9] -ica CKNBOHA; -icam Z
[10] *ss* B

46

[1]*De eodem*

Neque enim[2] elemosina reputanda est si pauperibus dispensetur quod ex illicitis rebus accipitur, quia qui hac intentione male accipit ut bene dispenset grauatur[3] potius quam adiuuetur.

Reg. 9. 218; JE 1747; Tc 146b; ID 5.112b; IP 2.194; C 1 q 1 c 27a var.

---

[1] Item *add.* ZOGHA, *om.* CXSKNBVP
[2] enim CKNBZOGHQ; *om.* A
[3] *corr. fr.* gratis B

47

Item ad eosdem[1]. De eodem

Ne ergo sub obtentu elemosyne cum peccato aliquid studeamus accipere, aperte sacre scripture ordo nos prohibet dicens, Hostie impiorum abhominabiles[2]. que offeruntur ex scelere. Quicquid[3] enim[4] in Dei sacrificio ex scelere offertur, omnipotentis Dei non placat iracundiam, sed irritat. Hinc rursum scriptum est, Honora Dominum[5] de tuis iustis laboribus. Qui ergo male tollit, ut quasi bene prebeat constat sine[6] dubio quia Dominum non honorat. Hinc[7] quoque per Salomonem dicitur, Qui offert sacrificium de substantia pauperis, ac si uictimet[8] filium in conspectu patris. Quantus autem dolor sit patris perpendamus, si in eius conspectu filius uictimetur et hinc facile [52ra] cognoscitur quantus apud Deum[9] dolor exasperatur quando ei sacrificium ex rapina tribuitur. Nimis ergo declinandum est dilectissime frater sub[10]

---

[1] Item *add.* KND, *om.* CRXSSBVPZOA
[2] Deo *add.* N, *om.* CSKDBZOHA
[3] *corr. fr.* Quidq- H
[4] *om.* R
[5] Dominum LRXSKNBVPZOHA; Deum CW
[6] *corr. fr.* si non K
[7] ergo *add.* ZOHA, *om.* CRXSKNBVP
[8] -imet CKNBZOHQ; -ime A
[9] Deum CRXSKNBVP; eum ZOHA
[10] *corr. fr.* ut S

obtentu elemosyne peccata symoniace hereseos perpetrare. Nam aliud[11] est propter peccata elemosynas facere, aliud propter elemosynas peccata perpetrare[12]. ET[13] POST PAVCA. Quisquis igitur sacerdocium non ad elationis pompam sed ad utilitatem adipisci[14] desiderat, prius uires[15] suas cum eo quod est subiturus[16] onere metiatur, ut et[17] si est impar abstineat, et ad id cum metu etiam cui[18] se sufficere existimat accedat.
(See c 46); Tc 146c; C 1 q 1 c 27c (much of this a later addn)

---

[11] *corr. fr.* alium H
[12] Nam aliud est - perp. CL^{2}RS^{2}XKNBZOHA; *om.* LS
[13] Et CKDBZOHQA; At N
[14] adispici O
[15] uires CKNBZHQ; aures OA
[16] *corr. fr.* subtus A
[17] ut et LRXSWKNBVPZOH; ut CQ; et ut A
[18] cui CRXSKNBVP; qui ZOHA

48[1]

Gregorius in moralibus. De iniusta excommunicatione

Ligandi atque soluendi potestate se[2] priuat qui hanc pro suis uoluptatibus et non pro subiectorum[3] meritis exercet. Vnde recte per prophetam dicitur, Mortificant[4] animas que non moriuntur et uiuificant que non uiuunt[5]. ITEM. Qui ea[6] que Dei sunt sapiunt a Domino[7] sapiuntur[8] et qui ea que Dei sunt nesciunt a Domino nesciuntur[9], Paulo attestante qui ait, Si quis ignorat ignorabitur[10]. ITEM IN MORALIBVS.[11] Quicumque enim stultus est in culpa sapiens erit in pena.
Ligandi-uiuunt *is a paraphrase of XL Omel. in Euang. hom. 26 c 5(pt); Tc 160; C 11 q 3 c 60 to* moribus exercet*;* Qui ea que - ignorabitur *(Past. care 1.1) and* Quicumque - pena *(Moralia in Iob 15.3) are +D 38 c 10*

---

[1] *whole canon in outer mg.* V
[2] pot. se *over erasure* L^2
[3] subiectorum CRXSBVZOHA; subditorum KND
[4] -n- *ss* K
[5] *New section in* G
[6] Qui ea C^{2}LRSWKNBV; Qui CXG; Quia ZOHQA
[7] Domino CNBZOKHQ; Deo A
[8] a Dom. sap. *ss* C
[9] nesc- *ss* O
[10] *New section in* G
[11] Item (eos *add.* P) in Moralibus (Minoralibus Q) CRXSKNBVPZOGHQ; Gr' in Moralibus Ianuario episcopo. Vt episcopus propria iniuria non excommunicet (*cf c 49*) A

49

Gregorius[1] Ianuario episcopo[2]. Vt episcopus pro[3] iniuria propria[4] non excommunicet[5]

Ysidorus a fraternitate tua frustra se excommunicatum anathemizatumque conquestus[6] est. Quod quam ob rem factum fuerit dum a clerico tuo qui presens erat uoluissemus addiscere, pro nulla alia causa nisi quod te iniuriauerat factum innotuit. Que res nos[7] uehementer afflixit. Quia si ita est, nichil[8] te ostendis[9] de celestibus cogitare, sed terrenam te habere conuersationem significas[10] dum pro uindicta proprie

---

[1] *lacuna in* K
[2] *after corr.* R
[3] pro CRXSKNBVZ^2; *om.* ZHQA; per O
[4] in. prop. CRXSKNBVP; prop. in. ZOHQA
[5] Gregorius – excomm. *before last section of c 48, run into 49* A
[6] *corr. fr.* -estum Z
[7] *corr. fr.* uero C
[8] nichil CRXSKNBVP; nil ZOHA
[9] *corr. fr.* -it O
[10] *corr. fr.* -ans K

iniurie quod sacris regulis prohibetur maledictionem anathematis inuexisti. Vnde de cetero esto circumspectus atque sollicitus et talia cuiquam pro defensione iniurie tue inferre denuo non presumas.
Reg. 2.47; JE 1201; Tc 166; ID 5.351; +C 23 q 4 c 27 differs, and has added sentence

50

Greg' gracia Dei episcopus dilectissimis[1] *suis* [52rb] *ciuibus Rome. Quod non sit prohibendum operari in die Sabbati*[2]

Peruenit ad me quosdam peruersi spiritus[3] homines praua inter uos aliqua et sancte fidei aduersa seminasse[4], ita ut in[5] die Sabbati aliquid operari prohiberent. Quos quid aliud nisi Antichristi predicatores dixerimus[6]. qui ueniens diem Sabbatum atque[7] dominicum ab omni faciet opere custodiri? Quia enim mori se et resurgere simulat haberi in ueneratione uult dominicum diem et quia populum iudaizare compellit, ut exteriorem ritum legis[8] reuocet et sibi Iudeorum perfidiam subdat, coli uult Sabbatum.
Reg. 13.3; JE 1867; Coll.Sem. 1.215a; Tc 167a; ID 4.6a; IP 2.169 as here; De cons. D 3 c 12a

---

[1] dilectissimis CRSKNBVZOH?Q; -mus A; dilectis G
[2] Quod - Sabbati CRXSKNBVP; *om.* ZOGHA
[3] spiritus CKNBZOHQ; episcopus A
[4] -i- *ss* A
[5] in CKNBOHA; *om.* Z
[6] -erimus CKDBZOHA; -imus N
[7] atque CKNBZOHQ; *om.* A
[8] legis CKDBZOHA; lege N

51

De non prohibendo lauachro die dominico

Aliud quoque ad me perlatum est uobis a peruersis hominibus esse predicatum ut dominicorum die nullus debeat lauari. Et quidem si pro luxu animi et pro uoluptate quis lauari appetit, hoc fieri nec reliquo quolibet die concedimus. Si autem pro necessite corporis hoc nec dominico die prohibemus.
Greg. I ut sup.; Tc 167b; ID 4.6b; De cons D 3 c 12b

52

Gregorius. De ministris incontinentibus[1]

Oportet sacerdotes[2] ad quorum curam Domini populus commissus est cum magna constantia uigilare super dominicas oues, ne[3] lupinis morsibus, id est[4] diaboli stimulis[5] lanientur. Neque enim hoc silere debeo, quod[6] cum graui animi tristicia dico, sacerdotes cum feminis habitare conspicio, quod nefarium est dicere uel audire et contra sanctorum canonum[7] sanccita. Vbi enim talis fuerit commorantium habitatio antiqui hostis stimuli[8] non desunt. Ideoque admonendi[9] sunt[10] ut non antiqui[11] hostis[12] decipiantur fraude, quatinus iuxta apostoli uocem. Non uituperetur ministerium

---

[1] Greg. De - inc. CRXSKNBVP; De - inc. Greg. ZOGHQ; De - inc. A
[2] *corr. fr.* -ostes O
[3] ne CRXSKNBVP; et ZOHA
[4] id est CKNBZOHQ; et A
[5] non *add.* ZOHA, *om.* CRXSKNBVP
[6] *corr. from* quam K
[7] sanct. can. CRXSBVZOHA; can. sanct. KND
[8] stimuli CNDBZOHA; famuli K
[9] adm- CSK[2]NBPZOA; ammonendi KDVH
[10] *ss* O
[11] anti Z
[12] stimuli non desunt - hostis *at foot of leaf* Z

nostrum. Cauere enim nos[13] oportet fratres ab illicitis[14], ut mundas ualeamus ad Deum leuare manus. Scriptum est enim, Sancti estote, quoniam ego sanctus sum. Si quis uero presumpserit aliter agere, sacerdocii sui honore priuetur. Vnde omnino cauendum est fratres ne fallamus populum et impleatur in nobis prophete dictum, Sacerdotes mei contaminant[15] sancta et reprobant[16] legem. [52va] Quos et alius propheta increpat dicens. Vos O sacerdotes qui fallitis nomen meum, et dixistis. In qua re fallimus nomen tuum? Quibus responsum est, Offerentes ad altare meum panes pollutos[17]. Non mihi uoluntas in uobis[18] dicit Dominus, et sacrificium non accipiam de manibus uestris, quia polluti estis.

C. Rome 743 c 15; JE+1939; Tc 170; ID 6.76; +D 81 c 23

[13] nos CKNBZOQA; *om.* H
[14] -ifis N
[15] contaminant CKDBZOQA; contaminauerunt N; cantaminant H
[16] reprobant CKDBZOHA; reprobauerunt N
[17] panes pollutos CSKNBZO; pollutos panes HQA
[18] uobis CNDBZOHA; nobis K

53

Item in registro. De uitanda familiaritate mulierum

Legitur[1] quod beatus Augustinus nec cum sorore habitare consenserit, dicens, Que cum sorore mea sunt, sorores mee non sunt. Docti ergo uiri[2] cautela[3] magna nobis debet[4] esse instructio.

Reg. 9.110; JE 1636; Tc 171; ID 6.77; +D 81 c 25

[1] Legitur CRXSBVPZOGHA; Legi KND
[2] *om.* S
[3] et *add* KD, *om.* CRXSNBZOA
[4] nobis debet esse CRXSVZOHA; debet nobis esse KND; nobis esse debet B; nobis debet P

54

Item in eodem. Ianuario episcopo Caralitano. De non reparandis lapsis

Peruenit etiam ad nos quosdam de sacris ordinibus lapsos uel post penitentiam uel ante penitentiam[1] ad ministerii[2] sui officium reuocari. quod omnino prohibemus, et in hac re sacratissimi canones contradicunt. Qui igitur[3] post acceptum sacrum ordinem lapsus in peccato carnis fuerit, sacro ordine ita careat ut ad altaris ministerium ulterius non accedat.

Reg. 4.26; JE 1298; Tc 172; AL 8.19; ID 6.78; IP 3.133; D 50 c 9

[1] penitentiam CRSDBPZOHA; *om.* KN
[2] ministerii CSKNBZOQ; misterii HA
[3] igitur CKNBOHA; ergo Z

55

Item in eodem. Constantino Mediolanensium episcopo. De eodem[1]

Iouinum de Portu Veneris quondam dyaconum et abbatem suo decreuimus priuandum officio, atque ut alter in loco eius debeat ordinari scripsimus. Similiter et tres subdiaconos quos fraternitas uestra lapsos innotuit a suo semper uacare[2] ac decernimus[3] esse priuatos officio, quibus nichil aliud nisi inter laicos sacra est prebenda communio.

Reg. 5.18; JE 1332 (i p. 300, 9-15); Tc 173; ID 6.79

[1] De eodem CKNBZOGHQ; *om.* A
[2] uacare CKNBZOHQ; uocare A
[3] ac decernimus CRXSDBZO^{2}HQA; ac decreuimus K; decreuimus N; ac deernimus O

56

Item idem[1] ad eundem[2]. De eodem

Si lapsis ad suum ordinem reuertendi licentia concedatur, uigor canonice procul dubio frangitur discipline, dum[3] per reuersionis spem praue[4] actionis desideria quisque concipere non formidat. ET[5] POST PAVCA. Illud pre omnibus studete, ut[6] lapsos in sacrum ordinem nullius uobis supplicatio aliquomodo reuocare suadeat[7], ne huiusmodi non statuta[8] sed[9] temporaliter dilata credatur esse uindicta. [52vb]

Reg. 5.18; JE 1332; Tc 174; AL 8.32; ID 6.80; IP 3. 145; D 50 c 1

---

[1] Item idem CRXSKNBP; Item ZOHQA; *om*. G
[2] Item *add*. KNDV, *om*. CRXSWBPZOHA
[3] *ss* K
[4] praue CKNBZOHQ; graue A
[5] Et CRKDBZOHA; At N
[6] ut LRXSWKNBPZOHA; ne C
[7] suadeat CRSBVPZOHA; studeat XKND
[8] -uta CKNBZOQA; -ura H
[9] sed CKNBZOHQ; *om*. A

57

Idem[1] Augustino archiepiscopo[2] Anglorum. Indulgentiam non esse perfectionem[3]

Cum Paulus apostolus diceret. Qui[4] se continere non potest,[5] nubat, statim subiungere curauit. Hoc autem dico[6] secundum indulgentiam, non secundum imperium. Non enim indulgetur quod licet, quia iustum est. Quod igitur indulgere[7] dixit, culpam esse monstrauit.

JE 1843 (Resp. 10); H 741b. 49-55, M 1128; Tc 178

---

[1] Idem CLRWKNDVZ²OH?Q?; Item SBPZA
[2] archiepiscopo CL²SKNDV²; episcopo LRBVPZOGHA
[3] Indulgentia – perf. *added at head of leaf* K
[4] *corr. fr*. Quod K
[5] potest CNDBZOHA; posset K
[6] dico CRKNVPZOHA; *om*. B
[7] se *add*. K²

58

Idem Petro subdyacono. De retinenda possessione ecclesie[1]

Si[2] monasterium sancti Theodori fines de quibus causatio[3] commota est inconcussis xl. annis possedisse reppereris, nullam deinceps etiam si quid sancte Romane ecclesie competere potuit patiaris sustinere calumpniam. Sed quietem eorum modis omnibus procurare[4].

Reg. 1.9; JE 1076; Tc 179; AL 5.57 (pt 1), but var.; ID 3.146; IP 2.66; C 16 q 4 c 2 med.

---

[1] ret. poss. eccl. CRXSKNBVP; poss. eccl. ret. ZOGHA
[2] Mi A
[3] causatio CRSDBZOHA; conuersatio *corr. to* controuersio K; causatos N
[4] studeas *add*. K *ss*

59

Idem Venantio. Reum esse pastorem qui dicenda reticet[1]

Ephesiis Paulus dicit, Munde sunt manus mee a sanguine omnium uestrum. Non enim subterfugi quominus annuntiarem omne consilium Dei uobis. Mundus ergo a

---

[1] qui dic. ret. *in mg*. K

sanguine eorum non esset si eis Dei[2] consilium pronuntiare noluisset, quia cum increpare delinquentes noluerit, eos procul dubio tacendo pastor occidit.
Reg. 1.33; JE 1103; Tc 180; +D 43 c 4

[2] *ss* O

60

Idem Petro. Nullum subdiaconum ordinandum[1] absque professione castitatis[2]

Nullum facere subdyaconum presumant episcopi, nisi qui se caste uicturum promiserit,[3] quia nullus debet ad ministerium altaris accedere nisi cuius castitas ante susceptum ministerium fuerit approbata.
Reg. 1.42; JE 1112; Tc 181-2; D 28 c 1

[1] ordinandum CRKNVPZOHA; *om.* B
[2] Nullum - castitatis *in mg.* ZOG
[3] promiserit CRSK[2]DBVZOHA; promiserat K; promittat N

61

Idem Symacho. Cum quibus feminis possint[1] sacerdotes habitare

Volumus ut sacerdotes prohiberi debeant ne[2] cum mulieribus conuersentur. excepta dumtaxat matre uel sorore uel uxore que caste regenda est.
Reg. 1.50; JE 1120; Tc 183; ID 6.81; +D 81 c 24

[1] poss. fem. *marked for reversal* Z
[2] *ss* O

62

Idem Natali episcopo Salonitano. De eo qui se[1] in archidiaconatum alterius prouehi consensit[2]

Eum[3] qui contra iusticie regulam in archidiaconatum alterius se[4] prouehi consensit[5] ab eiusdem archidiaconatus honore deponimus[6]. Qui si[7] ulterius in[8] loco eodem [53ra] ministrare presumpserit, se participatione communionis sacre nouerit[9] esse priuatum.
Reg. 2.20; JE 1173; Tc 184; ID 6.342; +C 7 q 1 c 40

[1] *ss after* alterius S
[2] De - consensit (concessit V) CRXSKNBVP; *om.* ZOGHA
[3] Eum CRXSKNVPZHQA; Cum BO
[4] se CRXSKNBVP; *om.* ZOHA
[5] -ensit CKDBZOHA; -enserit N
[6] honore deponimus CKNBZOHQ; deponimus honore A
[7] in *add.* B, *om.* CRKNVPZOHA
[8] in CKNBVPZOHQ; est A
[9] *in mg.*B

63

Idem eidem. De excommunicationis acceleratione[1]

De excommunicationis articulo que tamen interposita conditione gradu secundo uel tercio iam ut ita[2] dicam ex necessitate subiuncta est beatitudo uestra inmerito queritur, cum Paulus apostolus dicat. In promptu habentes ulcisci[3] omnem inobedientiam.
Reg. 2.50; JE 1204; Tc 185; +C 24 q 3 c 15

[1] De exc. (-atis V) accel. CRXSKNBVP; *om.* ZOGHA
[2] ita CKNBZOHQ; *om.* A
[3] -isci CKNBOHA; -isi Z

64

Gregorius Iohanni episcopo Rauennati. Non debere fieri[1] reordinationes[2]

Illud quod dicitis ut ille qui ordinatus est iterum ordinetur ualde[3] ridiculum est. Sicut enim baptizatus semel iterum baptizari non debet, ita qui consecratus est semel in eodem ordine non ualet iterum consecrari. Sed si quis cum leui forsitan culpa ad sacerdocium uenit, pro culpa indici penitentia debet, et tamen ordo seruari.

Reg. 2.45; JE 1198; Tc 186; ID 6.82; IP 3.76; D 68 c 1 as AL, pt only

---

[1] Iohanni - debere fieri (fieri debebam X, fieri deb. BP) CRXSKNBVP; ep. Ioh. Rau. non fieri deb. ZOGHA
[2] reordationes H(*before corr.*)Q
[3] *corr. fr.* uade N

65

Idem Libertino episcopo. De mancipiis Iudeorum

Mancipia Christiana quecumque Iudeum[1] comparasse patuerit, ad libertatem iuxta legum precepta sine ambiguitate perducite, ne quod absit religio Christiana Iudeis subiecta[2] polluatur.

Reg. 3.37; JE 1242; Tc 187; +D 54 c 13

---

[1] Iudeum CKDBZOHA; Iudeis N
[2] subiecta CRSDBVZOGHA; subacta KN

66

Idem Venantio[1] Limensi episcopo[2]. De eo qui post depositionem[3] sacrificare presumpsit[4]

Accedens[5] ad Gorgonam insulam fraternitas uestra discutiat id quod ad nos de Saturnino expresbitero[6] est perlatum. Peruenit namque ad nos quia postquam pro crimine lapsus sui sacerdocii ordine est[7] deiectus ad explendum presbiterii ministerium[8] presumpsit accedere, et omnipotenti Deo hostias immolare. Quod si ita factum fraternitas uestra[9] repperit[10] eum sacri corporis et sanguinis dominici participatione priuatum[11] in penitentiam redigat, ita ut usque ad diem obitus sui in eadem excusatione[12] permaneat et uiaticum tantummodo tempore exitus sui[13] percipiat. Sin autem eum talem penitentiam[14] agere fraternitas tua cogno [53rb] uerit, ut ei[15] iuste ad recipiendam communionem inter laicos et ante exitum debeat misereri, hoc in tue fraternitatis ponimus potestatem.

Reg. 5.5; JE 1321; Tc 188; ID 6.83; D 50 c 1 shorter, as AL

---

[1] Venantio CKNBVZOGHQ; Valentio (*corr. fr.* -entino) P; Vnantio A
[2] Lim. ep. CRXSNDVPH; ep. Lim. K; Idem - Lim. ep. *om.* B; Lunensi ep. ZOQA; Lim. G
[3] *corr. fr.* dispos- O
[4] De - presumpsit *om.* B
[5] *corr. fr.* accedes K
[6] expres- CKDBZOHA; pres- N
[7] ord. est CNDBZOHA; est (*ss*) ord. K
[8] presb. min. CRXSBPZOHA; min. presb. KND
[9] uestra CSKDBPZOHA; nostra L; tua N
[10] repperit CLXSWKDBA; repererit C^2RNVPZOHQ*
[11] priu- CKNBZOHQ; prau- A
[12] *corr. to* excommunicatione K
[13] tempore exitus sui CRXSNDBP; temporis exitus sui K; exitus sui tempore ZOHA
[14] eum talem penitentiam CRXKNBZO*; talem pen. eum S; pen. talem eum HQ; penitentiam eum talem A
[15] ei CLRXSWNDB^{2}VPZOHA; ea B; eius K (? *by corr.*)

67

Gregorius Ianuario episcopo Caralitano. Increpandos senes incorrigibiles[1]

Predicator omnipotentis Domini[2] Paulus apostolus dicit, Seniorem ne increpaueris. Sed hec[3] eius regula[4] in ea[5] re seruanda est cum culpa senioris exemplo suo non trahit ad interitum corda iuniorum. Vbi autem senior iuuenibus[6] exemplum[7] ad interitum prebet, ibi[8] districta increpatione feriendus est[9].

Reg. 9.1; JE 1525; Tc 190; ID 5.312 as BD 1.197, but insc. as here, not BD

---

[1] Increpandos – incorr. *in mg.* ZOG
[2] Domini CRSKNVPZOHA; Dei B
[3] *corr. to* nec B
[4] eius reg. CRKBZOHA; reg. eius ND
[5] ea CKBVZOHA; hoc N; eo D
[6] uel uiuentibus *add. ss* R[2]; *corr. fr.* iuuentibus S
[7] exemplum CS(*after* interitum *before corr.*)KNBZOQA; exemplarum H
[8] ibi CKDBZOA; in N
[9] est CKNBZOHQ; *om.* A

68

Idem[1] *Iohanni episcopo Parnormo*[2]*. Quod que non fuit legitima uxor dyaconi possit nubere alii*

Quia sunt culpe in quibus culpa est relaxare uindictam, querenda est semper ueritas ut inquiri debeat utrum accusatum noxa condempnet an a pena innocentia patefacta subducat. Itaque peruenit ad nos Fantinum[3] defensorem ultionem exercere in Petro[4] latore[5] presentium uoluisse[6], pro eo quod quantum dicitur relictam cuiusdam dyaconi tempore quo conductor fuit marito tradiderit[7]. Sed quoniam iste[8] coniugem diaconi asserit non fuisse, dicens nec eam[9] uirginem ad eum uenisse, denique ut nec religiosam uestem mutare presumeret postquam ille in ordine sacro promotus est, adiciens et priusquam ad dyaconem ueniret et postea praua illam opinione uixisse. Ideoque fraternitatem tuam his hortamur[10] affatibus ut cum Dei sicut decet timore causam hanc subtili omnino inuestigatione perquiras et si in[11] coniugio dyaconi mulier[12] de qua agitur fuisse constiterit et sanctus tuus[13] lator memorato defensori et rectori patri monasterii[14] ad uindictam modis omnibus tradatur[15] et cum[16] competenti emendatione hii[17] qui male sociati sunt disiungantur. Si uero in eius coniugio non fuerit[18], memoratum Fantinum[19] ex nostro mandato [53va] commonere te uolumus ut eis[20] facere nil[21] presumat[22] nec falsa illum accusatio apud eum in aliquo[23] pregrauet.

---

[1] Idem LRXSWKNBVPZOHA; *om.* C
[2] Parnomo RXKDBVPZOGH; Panormitano CA; Parnormo L(*after corr.*); Parnamo S; Parnmo N
[3] Fan- CNDBZOHA; Fau- K
[4] in Petro CKNBZOHQ; inpetus A
[5] latore CNDBZOHA; datore K
[6] uol- CLRSKNDVP?ZOHA; nol- B
[7] -iderit CKDBZOHA; -idit N
[8] iste CKNBZOHQ; in te A
[9] eam CSKNBVP; illam ZOHA
[10] *corr. fr.* -atur V
[11] in CKDBVZOHA; *om.* N
[12] *corr. to* mulierem C[2]
[13] sanctus tuus LRXSWNDBVPZOHA; supra scriptus CL[2]V[2]; secundum *over erasure* K
[14] patri monasterii LRXSWKNBVPZOHA; patrimonii CV[2]
[15] tradatur CKDBZOHA; tendatur N
[16] cum CNDBZOHA; *om.* K
[17] hii CLRXSKNDBVH; ii ZOQA
[18] fuer' ND
[19] Fan- CNDBZOHA; Fau- K
[20] eis CNDBZOHA; ei (*adding* quicquam *ss*) K
[21] nil CNDBZOHA; non K
[22] presumat CKBZOHA; presumant ND

Reg. 1.4; JE 1918; Tc 191; ID 6.84 lacks first sentence, 9.126a (and cf Landau (1984). 41); D 28 c 10

[23] aliquo CKNBV; aliquid LRSZOHA; aliquod X

69

Idem Augustino Anglorum archiepiscopo[1]. De quadragesima

Denique sacerdotes et dyaconi et reliqui quos dignitas[2] ecclesiastici gradus exornat a quinquagesima propositum ieiunandi suscipiunt, quo et aliquid ad pensum[3] sancte institutionis adiciant, et eorum qui in laicali ordine consistunt obseruantiam sicut loco ita religione precellant. De ipsa uero die dominica hesitamus quidnam dicendum sit, cum omnes laici et seculares illa die plus solito et[4] ceteris diebus accuratius cibos carnium appetant, et nisi noua quadam auiditate usque ad medias[5] noctes se ingurgitent[6], non aliter[7] se huius sancti temporis obseruationem suscipere putant. Quod utique non rationi sed uoluptati, immo cuidam cecitati mentis adscribendum est[8]. Vnde nec a tali consuetudine auerti possunt, et ideo cum uenia suo ingenio relinquendi sunt[9], ne forte peiores existant[10]. si a tali consuetudine prohibeantur[11]. Vt enim[12] ait Salomon, Qui multum emungitur[13] elicit sanguinem. ET[14] POST PAVCA. Par[15] est autem ut qui his[16] diebus a carne animalium abstinemus ab omnibus quoque que sementiuam carnis trahunt originem ieiunemus. A lacte uidelicet[17], caseo et ouis. ET[18] POST PAVCA. Ceterum piscium esus ita Christiano relinquitur[19], ut hic ei[20] infirmitatis solacium, non luxurie[21] pariat incendium. Dumque[22] a carne abstinet nequaquam[23] sumptuosiora marinarum beluarum conuiuia[24] paret. Vinum ergo[25] ita bibere permittimur, ut ebrietatem omnino fugiamus. Alioquin restat ut omnia que corpori libent[26] similiter faciamus.

Reg. ed. Maur. App xiii; JE+ 1987; Tc 195; ID 4.29; D 4 c 6

[1] Ang. archiepiscopo CXSWKN; Ang. RBZOHA; Ang. episcopo LDG(*after* quad.); angelo P
[2] *corr. from* dignatas K
[3] ad pensum CSKDBZ[2]OHQA; appensum NZ
[4] a *add. ss* K
[5] *corr. fr.* mechas K
[6] *corr. fr.* -etent H
[7] non al. *ss* O
[8] est CKNBZOHQ(*before* adstr.); *om.* A
[9] et ideo cum uenia - sunt *in mg.* B
[10] -ant CNDBPZOHA; -unt K
[11] *over erasure* H
[12] Vt enim CRSBPZOHA; Vnde enim KND; Vnde etiam K[2]
[13] emungitur CRSDBPZOHQ; emuigtur K; emulgrauerit N; ? A
[14] Et CKDBZOHA; At N
[15] Par CKNBZOHQ; Pars A
[16] his CKNBHQ; is ZOA
[17] et *add.* HQ, *om.* CSKNBZOA
[18] Et CKDBZOHA; At N
[19] relinquitur CKDBZOHA; relinquendus est N
[20] hic ei CRSKDB; ei N; hec eis ZOHA
[21] -u- *ss* K
[22] Dumque LRSWKBVPZO[2]HA; Denique qui CV[2]; Denique X; Dum O
[23] sibi *add.* ZOHA, *om.* CXSKNBVP
[24] -i- *ss* K
[25] ergo CSKNBVP; uero ZOHA
[26] libent CRKNB[2]VPZOHQ; libet B; bibent A

70

Quod mulier eadem hora qua genuerit gratias actura intrare possit ecclesiam[1]

Si mulier eadem hora[2] qua genuerit actura gratias intrat[3] ecclesiam, nullo pondere peccati[4] grauatur. Voluptas et enim carnis non dolor [53vb] in culpa[5] est. In carnis autem conmixtione uoluptas est, in prolis prolatione[6] gemitus[7]. Vnde et ipsi[8] prime mulieri dicitur, In doloribus paries. Si itaque[9] enixam mulierem prohibemus intrare ecclesiam[10] ipsam ei penam suam uertimus in culpam.

JE 1843 resp. 10 (mod.); Tc 211a; D 5 c 2

[1] Quod (Si P) - ecclesiam CRXSKNBVP; Gregorius (ZO *only*) Responsus (Responsio Z) Gregorii ad interrogationes Augustini episcopi Anglorum ZOGHQA (ZOG *in mg.)*
[2] que *add.* H, quod *add.* Q(*with* qua *ss*), *om.* CSKNBZOA
[3] intrat CKDBZOHA; intra N
[4] pond. pecc. CRXSKNBVP; pecc. pond. ZOHA
[5] *ss* C
[6] prolatione CKDBZOHA; proliberatione N
[7] gem- CKNBZOHQ; gen- A
[8] *corr. fr.* ipse K; et *add.* O
[9] itaque CNDBZOHA; ergo (*ss*) ita K
[10] intrare ecclesiam CRXSKNBVP; ecclesiam intrare ZOHA

71

Quod non prohibeatur[1] *baptizari enixa mulier eadem hora qua gignit*[2]*, uel hoc quod genuerit*[3] *eadem hora qua natum*[4] *est si periculo mortis urgentur*[5]

Baptizare[6] autem uel enixam mulierem uel hoc quod genuerit si periculo mortis urgetur uel ipsa hora eadem[7] qua gignit uel eadem qua[8] natum est id quod gignitur nullo modo prohibetur, ne dum adhuc tempus ad prebendum redemptionis mysterium[9] queritur interueniente paululum[10] mora[11] inueniri non ualeat qui redimatur[12].

Greg. I ut sup. continued; Tc 211b; ID 1.62; IP 1.22; D 5 c 3

[1] prohibeatur CRXSBP; prohibetur KNDV
[2] gignit CRKDBP; genuer' N
[3] genuerit CRKDBP; gignit N; uel - genuerit *om.* L
[4] natum LRS^{2}KNBVP; natus CX; nat' W
[5] Quod - urgentur CRXSKNDBVP; *om.* ZOGHA
[6] Capt- W
[7] *ss* O
[8] gignit uel eadem qua *om.* QA
[9] mysterium CKNBZHA; ministerium O
[10] -olum N
[11] mora CRNDBZOHA; *om.* K
[12] redmatur N

72

Quod ad concubitum mulieris enixe uir suus accedere non debet quousque qui[1] *gignitur ablactetur, et quod mulier que menstruam patitur*[2] *ecclesiam intrare prohiberi non debet*[3]

Ad eius uero concubitum uir suus accedere non debet quousque qui[4] gignitur ablactetur. Si autem filios suos ex praua consuetudine aliis ad nutriendum tradunt, nisi purgationis[5] tempus transierit uiris suis non debent admisceri[6]. Quippe et sine partus

[1] quousque qui CLKDB; qui quousque N
[2] patitur C?LRXSWKDBVP; *om.* N
[3] Quod - debet CRXSKNDBVP; *om.* ZOGHQA
[4] *ss* K
[5] *corr. fr.* -es O
[6] non debent (debeant Z) admisceri CKNBZOHQ; admisceri non debent A

causa cum[7] in[8] consuetis menstruis detinentur uiris suis misceri[9] prohibentur ita ut morte lex sacra feriat, si quis uir ad mulierem menstruam accedat. Que tamen mulier dum consuetudinem menstruam[10] patitur prohiberi ecclesiam intrare[11] non debet, quia ei nature superfluitas in culpam non ualet reputari, et pro[12] hoc quod inuita patitur iniustum est ut ingressu ecclesie priuetur. Nouimus namque[13] quod mulier que fluxum patiebatur sanguinis[14] post tergum Domini[15] humiliter ueniens uestimenti eius fimbriam tetigit atque ab ea statim sua infirmitas recessit. Si[16] ergo in fluxu sanguinis posita laudabiliter potuit Domini uestimentum tangere. cur[17] [54ra] que menstruam[18] sanguinis patitur ei[19] non liceat ecclesiam intrare? Si enim[20] bene presumpsit que uestimentum Domini in languore posita tetigit, quod uni persone[21] infirmanti conceditur, cur non concedatur cunctis mulieribus que nature sue uitio infirmantur?
Greg. I ut sup. continued; Tc 211c; ID 8.88a var. to ecclesie priuetur*; cf below 3.15.50; D 5 c 4a to* gignitur ablactetur *only*

---

[7] *ss* H
[8] in *om.* Q
[9] *corr. fr.* masc- H?
[10] *an erasure follows in* Z
[11] ecclesiam intrare CRXSKNBVP; intrare ecclesiam ZOHA
[12] pro CRSKNVPZHQA; per BO
[13] -que *ss* K
[14] pat. sang. CRSKDBPZOA; sang. pat. NHQ
[15] *repeated and canc.* O
[16] Si CNDBZOHA; Ei K
[17] in fluxu sanguinis - cur *om.* K (*in* ND)
[18] menstruam CNDBZOHA; fluxum K
[19] ei CNDBZOHA; cur *ss over lacuna* K
[20] enim LRSNDBVPZOHA; ea CKV[2]; ei XW
[21] persone CLRXSWDBPZOHA; que K?N

73

Quod mulier que menstruam[1] patitur communionis mysterium in eisdem[2] diebus percipere non debet prohiberi[3]

Sancte autem communionis mysterium in eisdem diebus percipere non debet prohiberi. Si autem ex ueneratione magna percipere non presumit, laudanda est, sed si perceperit non iudicanda[4]. Bonarum quippe mentium est et ibi aliquomodo culpas suas agnoscere, ubi culpa non est, quia sepe sine culpa agitur quod uenit ex culpa. Vnde etiam cum[5] esurimus sine culpa comedimus quibus ex culpa primi hominis factum est ut esuriamus.
Greg. I ut sup. continued; Tc 211d; D 5 c 4b (Palea)

---

[1] menstruam CRKDB; *om.* N
[2] eisdem CRKDB; his N
[3] Quod - prohiberi CRXSKNDBVP; *om.* ZOGHA
[4] est *add.* A, *om.* CRKNBZOHQ
[5] n *with* cum *ss* O

74

Quod uir cum propria coniuge dormiens nisi lotus aqua ecclesiam intrare non debet[1]

Vir autem cum coniuge propria[2] dormiens, nisi lotus aqua ecclesiam intrare non debet, quamuis diuerse[3] hominum nationes de hac re diuersa sentiant, atque alia custodire uideantur, Romanorum tamen semper ab antiquioribus usus fuit, post

---

[1] Quod - debet CSKNBVP; *om.* ZOGHA
[2] con. prop. CRXKNVPZOA; prop. con. SB
[3] *after corr.* B

admixtionem proprie coniugis et lauachri purificationem querere et ab ingressu ecclesie paululum[4] temperare. Nec hoc dicentes culpam deputamus esse coniugium[5], sed quia ipsa licita admixtio coniugis sine uoluptate carnis[6] fieri non potest, a sacri loci ingressu abstinendum est, quia uoluptas ipsa sine culpa esse nullatenus potest. Non enim de adulterio uel fornicatione sed de legitimo matrimonio susceptus erat qui dicebat, Ecce enim in[7] iniquitatibus conceptus sum. Oportet itaque legitimam[8] carnis copulam ut causa prolis sit non uoluptatis et carnis commixtio creandorum liberorum sit gratia, non satisfactio uitiorum. Si quis [54rb] uero sua coniuge non cupidine uoluptatis raptus sed solum modo creandorum liberorum gratia utitur, iste profecto siue de[9] ingressu ecclesie seu de sumendo dominici[10] corporis sanguinisque mysterio suo est iudicio[11] relinquendus, quia a nobis prohiberi non debet accipere qui in igne positus nescit ardere. Cum uero non amor procreande sobolis sed uoluptas dominatur in opere commixtionis, habent coniuges etiam de commixtione sua quod defleant. Tunc autem uir qui post admixtionem coniugis lotus aqua fuerit[12], etiam sacre communionis mysterium ualet accipere, cum ei secundum prefinitam sententiam ecclesiam licuerit intrare.

Greg. I ut sup.; Tc 211e; ID 8.88b var.; below 3.15.51-2 as ID; +C 33 q 4 c 7

---

[4] -olum N
[5] *ss, corr. fr.* conui R[2]
[6] carnis CKNBZHA; carni O
[7] in CKDBZOHA; *om.* K
[8] -gi- *ss* A
[9] *ss* O
[10] dominici CRKNVPZOHA; Domini B
[11] est iud. CNDBZOHA; iud. est K
[12] aqua fuerit CKNBZOHQ; fuerit aqua A

75

Interrogatio Augustini Anglorum archiepiscopi[1] de pollutione

Si post illusionem que per somnium solet accidere uel corpus Domini quislibet accipere ualeat, uel si sacerdos sit[2] sacra misteria celebrare?

Greg. I ut sup. Int. 11; H 742a,11-14, M 1128; Quad. 4.373a; Coll.Sem. 1.175a; Rolker, 'Genesis', 84 n. 27; *ID 2.51 as BD 3.42; cf +da D 6 c 1*

---

[1] Anglorum archiepiscopi CXSW; Anglorum episcopi L; et responsio (-sus Q) Gregorii ZOGHQA, *om.* RKNBVP
[2] sit CRNDBZOHA; *om.* K

76

[1]*Responsio Gregorii*[2]

Et quidem hunc testamentum ueteris legis sicut in superiori capitulo iam diximus pollutum dicit nisi lotum aqua eique usque ad uesperum intrare ecclesiam non conceditur. Quod tamen aliter populus spiritualis intelligens. sub eodem intellectu accipiat quo prefati sumus. quia quasi per somnium illuditur qui temptatus immundicia ueris imaginibus in cogitatione inquinatur[3], sed lauandus est aqua, ut culpam cogitationis lacrimis abluat, et nisi prius ignis temptationis recesserit, reum se quasi usque ad uesperum cognoscat. Sed est in eadem illusione necessaria ualde discretio, que subtiliter pensare debeat, ex qua re accidat menti dormientis. Aliquando enim ex crapula, aliquando ex nature superfluitate uel infirmitate, aliquando ex

---

[1] Hoc est *add.* HA, Hec est *add.* Q, *om.* CSKNBZO
[2] Gregorii CKNBZQA; Gregorius O
[3] -atur CKNBZOHQ; -atus A

cogitatione contingit[4] pollutio. Et quidem[5] cum ex nature superfluitate[6] uel infirmitate[7] euenerit, omnimodo hec illusio non est timenda, quia hanc animus nesciens [54va] pertulisse magis dolendus est quam fecisse. Cum uero ultramodum appetitus gule in sumendis[8] alimentis[9] rapitur, atque idcirco[10] humorum receptacula grauantur, habet exinde[11] animus aliquem reatum, non tamen usque ad prohibitionem sacri misterii[12] percipiendi. uel missarum sollempnia celebrandi cum fortasse[13] aut festus dies[14] exigit aut exhibere[15] ministerium pro eo quod sacerdos alius in loco deest ipsa necessitas compellit. Nam si assunt alii[16] qui implere ministerium[17] ualeant illusio per crapulam facta a perceptione sacri[18] misterii prohibere non debet, sed ab ymmolatione sacri mysterii[19] ut arbitror abstinere debet humiliter[20], si tamen dormientem[21] turpi imaginatione non concusserit. Nam sunt quibus ita plerumque illusio nascitur ut eorum animus etiam in somno corporis positus turpibus imaginibus non fedetur. Qua in re unum ibi ostenditur ipsa mens rea non tunc uel in suo iudicio libera, cum se etsi[22] dormientis corpore nichil meminit uidisse, tamen in uigiliis[23] corporis meminit ingluuiem cecidisse. Sin uero ex turpi[24] cogitatione uigilantis oritur illusio in mente dormientis, patet animo reatus suus, uidet enim a qua radice inquinatio illa processit, quia quod[25] cogitauit sciens, hoc pertulit insciens[26].
Greg. I ut sup. Resp. 11; H 742a.5-65, M 1128-9; Coll.Sem. 1.175b, has more; Quad. 4.373b; Rolker, 'Genesis', 84 n. 27; *ID 2.52a (cf 10.111 for pt 2); IP 1.159 var. from* Sed est in*; +D 6 c 1 var.*

[4] -ingit RXSWKNDBP; -igit CLV
[5] Et quidem CRKDB; Ecquidem N
[6] uel superfluitate *add. (twice) and canc.* X
[7] aliquando ex cogitatione - infirmitate CLRXSWKND^{2}BVP; *om.* DZOHA
[8] -endis CKNBZOQA; -entis H
[9] almentis N
[10] -irco CKNBOHA; -irca Z
[11] habet exinde CKNBZOHQ; h' uel eninde A
[12] sacri misterii CXSKNBVP; *om.* ZOHA
[13] *in mg.* C
[14] festus dies CRXKNBP; dies festus S; festi dies ZOHA
[15] -ere CRXSKNBVP; -eri ZOHA
[16] alii CRXKNBVP; aliqui ZOHA
[17] impl. min. CKDBV(*corr. fr.* mist-)ZOHA; min. impl. N
[18] *corr. fr.* sacris H
[19] prohibere non debet – misterii *in mg.* X^2
[20] sed ab ymm. - humiliter CRSKNBV; *om.* ZOHA
[21] -entem CRXSKNBV; -enti ZOHA
[22] -si *ss* B
[23] -iliis CRKNVPZOHA; -ilii B
[24] ex turpi CRSKNBVZH; turpi ex O^{2}A; turpi OQ
[25] *corr. fr.* quid Z
[26] insciens CLXSWKND; nesciens RBVZOHA; ? P

77

Beatus[1] Gregorius ad Secundinum inclusum. Quomodo lapsi possint[2] restitui

Sanctitas tua hoc a nobis requisiuit, ut tibi rescriberem[3] de sacerdotali officio post lapsum resurgendi dum dicis de hoc canones diuersos[4] te legisse, diuersasque sententias alias resurgendi, alias nequaquam. Nam nos generaliter a Nycena synodo incipientes hanc cum reliquis quatuor ueneramur, que[5] ipsam sequentes in cunctis sententiis unanimes concordant. [54vb] Nos ergo precedentes patres sequimur, quia

[1] Beatus CKNBZOHQA; *om.* G
[2] possint CKNBZOHQ; possunt A
[3] -erem CNDBZOHQ; -ere KA
[4] *corr. fr.* -erso B
[5] que CKDBZOHA; quam N

auctore Deo a[6] sacra doctrina illorum non discordamus[7]. A capite itaque incipientes[8] usque in quartum altaris ministrum hanc formam seruandam cognoscimus, ut quem[9] minorem maior precedit, sicut honore est maior, ita[10] sit in crimine. Et[11] quem maior sequitur culpa maior ei implicetur[12] uindicta, et sic postea penitentia credatur esse fructuosa. Quid enim prodest triticum seminare et fructum eius non colligere? Aut domum construere et non illic habitare? Post dignam enim satisfactionem credimus lapsum redire posse ad honorem, propheta dicente. Numquid qui[13] cadit non adiciet ut[14] resurgat? Et qui auersus[15] est non reuertetur? Idem peccatori ait, In quacumque die conuersus ingemueris, tunc saluus eris. Vnde et salmista ait, Cor mundum crea in me Deus, et spiritum rectum innoua in uisceribus meis. Ne proicias me a facie tua, et spiritum sanctum tuum ne auferas a me. Alienam quippe rex et propheta rapuisse se uxorem tremefactus expauit propheta indicante flagitium suum et penitentiam agens addit. Redde mihi leticiam salutaris tui et spiritu principali confirma me. Si enim ipse dignam Deo penitentiam non fecisset nequaquam aliis predicaret. Ait enim, Docebo iniquos uias tuas et impii ad te[16] conuertentur. Dum enim peccata sua perspexit[17] per penitentiam mundata non dubitauit predicando castigare aliena. Et[18] sic sacrificium de semet ipso offerre Deo studuit cum dixit, Sacrificium Deo Spiritus contribulatus. Ad hec ista sufficerent sed omnis sententia quo plus sacre scripture testimoniis confirmatur, facilius creditur. De hoc enim propheta dicit, Nolo mortem peccatoris sed ut[19] conuertatur et uiuat. De hoc peccantibus[20] dicitur, Peccator in [55ra] quacumque die conuersus ingemuerit[21], omnes iniquitates illius[22] in obliuionem tradentur. Si enim redemptor noster qui peccatores non perdere sed iustificare uenit in obliuione delicta peccantium derelinquit[23] quis hominum condempnanda reseruet cum dicat apostolus, Si Deus iustificat, quis est qui condempnet? Ad[24] fontem misericordie recurrentes euangelicam proferamus sententiam, Gaudebo, inquit, super uno peccatore penitentiam agente quam super nonaginta nouem[25] iustis[26] qui non indigent[27] penitentia. Et ouem perditam nonaginta nouem non errantibus relictis humero[28] ad ouile[29] reportauit. Si ouis errans post inuentionem ad ouile humero reportatur[30], cur lapsus post penam ad ministerium non reuocetur? Quid est ergo grauius, carnale delictum admittere, sine quo pauci inueniuntur, aut Dei filium negare? In quo peccato

---

[6] *ss* Z
[7] -amus CKNBZOA; -amur HQ
[8] -en- *ss* A
[9] *after corr.* N
[10] ita CNDBZOHA; *om.* K
[11] Et CKDBZOHQA; At N
[12] implicetur CKDBZOHA; multiplicetur N
[13] *ss* Z
[14] *corr. fr.* non A
[15] aue- CLRS^{2}KNBZ; adue- XSOHA
[16] impii ad te CRXSZBVPO; i.a. KH; i. a. t. NDQA
[17] persp- CRXSKNVP; prosp- ZOHA; ? B
[18] Et CRSKDVPZOHA; At N; ? B
[19] ut CSKNBZOA; *om.* HQ
[20] peccantibus CRXKDBZOHA; peccatoribus SN
[21] conu. ing. CRKNVPZOHA; ing. conu. B
[22] illius CRXKNBVP; eius SZOHA
[23] derelinquit CRSNBZOHQ; delinquit KDV; derelinquid A
[24] Ad CRKDBZOHA; Aliter N
[25] nouem CRDBZOHA; nonem K; viiii N
[26] *add. in mg.* H
[27] -ent CNDBZOHA; -et K
[28] reportatur *add. and canc.* A
[29] ad ou. *ss* H
[30] Si ouis errans - reportatur (*corr. to* reportauit) *in mg.* H

ipsum beatum principem apostolorum Petrum ad cuius nunc corpus indigni sedemus lapsum esse cognoscimus, sed post negationem penitentia[31] sequuta est, et post negationem penitentia data quia illum ab apostolatu non deiecit[32] quem ante se ipsum negaturum esse predixit, Tibi hec fili karissime dicta sufficiant, ut illum quem conspicis delicta fletu delere non dubites in conspectu diuinitatis misericordiam[33] consequi, quia nullum peccantem reuersum despicit, qui peccatores[34] sanguine suo redimere uenit.

Reg. 9.147 (interpolated form from P mss only); JE 1673; cf H 737a-b, M 1111-2; ID 6.85; IP 3.147 abbrev; D 50 c 16 to ipsum se negare predixit

[31] *corr. fr.* penet- O
[32] *corr. fr.* deicit Z
[33] -iam CKNBZOHQ; -ia A
[34] suos de *add.* C, *om.* LRXSWKNBVZOHA; ? P

78

Idem[1] ex registro[2]. De Leone per[3] sacramenta purgato

Quoniam quedam[4] contra sacerdotale propositum de Leone fratre et coepiscopo nostro[5] sinister rumor asperserat, utrum uera essent districta diutius fecimus inquisitione perquiri et nullam in eo de his que fuerant dicta culpam inuenimus. Sed ne quid uideretur omissum cordi nostro potuisse dubium remanere, ad beati Petri sacratissimum corpus districta[6] eum[7] ex habundanti fecimus [55rb] sacramenta prebere. Quibus prestitis magna sumus exultatione gauisi, quod[8] huiuscemodi innocentia eius euidenter enituit.

Reg. 2.30; JE 1183; BD 1.194 (med.); AL 6.148 as here; Tc 222; ID 5.309 as BD; IP 5.5 as ID; C 2 q 5 c 6 med. as IP

[1] Idem CRKNBOHQ; Item SZA
[2] ex reg. *after* purgato ZOGHA
[3] per CNDBZOHA; *om.* K
[4] quedam CKDBZOHA; quidam N
[5] nostro CNDBZOHA; *om.* K
[6] *after corr.* Z
[7] eum CKNVPZOHA; *om.* B
[8] quod CKNBZHA; *om.* O

79

Idem Iohanni[1] defensori[2]. Quod nullam uim habeant iniusta[3] iudicia uel incerta[4] cap.xl[5]

Quod quidam frater de falsis se capitulis accusatum neque aliquid ordinabiliter factum sed iniuste se asserit condempnatum diligenter querendum[6] est, primo si iudicium[7] ordinabiliter est habitum, si[8] alii accusatores alii testes fuerunt, deinde causarum qualitas[9] si digna exilio uel depositione fuit, si eo[10] presente[11] sub iureiurando contra eum testimonium dictum est, si scriptis actum est[12], si ipse

[1] Iohannis Z
[2] cap. xl *add.* KND, *om.* CRXSBVZOHA
[3] hab. iniusta LRXSW(*corr. fr.* habent)KNBPZOGHA; iniusta hab. C
[4] uel incerta CRSKBVPZOHA; *om.* ND
[5] cap. xl CRXSBZOHQ; *om.* KNDVA
[6] -dum CRXSBVPZOHA; -dus KND
[7] primo si iud. CRSKNVPZOHA; si iud. primo B
[8] si CKDBZOHA; sed N
[9] est habitum si - qualitas *in mg.* O
[10] eo CRKNVPZOHA; ea B
[11] *ss* O
[12] si scr. actum est *om.* K (*in* ND)

licentiam respondendi ac defendendi[13] se habuit[14]. Sed et de personis[15] accusantium ac testificantium subtiliter querendum est, cuius conditionis cuiusue opinionis et ne inopes sint[16], ne forte aliquas contra prefatum pastorem inimicitias habuissent, utrum testimonium ex auditu dixerint, aut certe specialiter[17] se scire testati sunt, si scriptis iudicatum est et patribus presentibus sententia recitata est. Quod si forte hec sollempniter acta non sunt, neque causa probata est que exilio uel depositione digna sit, in ecclesiam suam[18] modis omnibus reuocetur.

Reg. 13.47; JE 1912; Tc 229; ID 6.343 (insc. almost as here); IP 4.82, 4.94 var. from Querendum utrum testimonium ex auditu*; C 2 q 1 c 7 para. 3 as here, the original form of the cap. before it was enlarged.*

---

[13] defendendi LRXSWKNBV[2]PZOHA; defendi CV
[14] habuit CLRXKDBVPZOHA?; habuerit SWN
[15] personis CKDBZOHA; ipsis N
[16] ino *add. and canc.* O
[17] specialiter CRXK[2]ND?PZOHA; sp'aliter SKV; spiritaliter B
[18] *ss* C

80

Vt singulis personis singula ecclesie tribuantur officia

Gregorius omnibus episcopis. Singula ecclesiastici iuris officia singulis quibusque[1] personis[2] singulatim debere committi iubemus[3]. Neque enim uni quamlibet[4] exercitate[5] persone uno tempore duarum rerum officia committenda censemus quia si totum[6] corpus oculus, ubi auditus? Sicut enim uarietas membrorum per diuersa officia et robur corporis seruat et pulchritudinem representat, ita uarietas personarum[7] nichilominus officia distributa et fortitudinem et uenustatem sancte Dei ecclesie manifestat. Et sicut indecorum[8] est ut in corpore humano alterum membrum alterius [55va] fungatur officio ita nimirum noxium simulque[9] turpissimum[10] si singula rerum ministeria personis totidem non fuerint[11] distributa.

John the Deacon, Vita Greg. 2.54; 74T 258; AL 7.94; Tc 230; ID 6.344; D 89 c 1

---

[1] quibusque CRKNBOHQA; cuiusque Z
[2] personis CRKD[2]BZOHA; ipsis N; personos D
[3] iubemus CRSBVZOHA; debemus KD; censemus ND[2]
[4] uni quamlibet CRKNVZOHA; uni (*in mg.*) S; unquam libet BP
[5] exercitate CKDBZOHA; excecitate N
[6] totum CNBZOKHQ; *om.* A
[7] personarum CKDBZOA; quarum N
[8] -c- *ss* K
[9] simulque CNDBZOHA; similique K
[10] -r- *ss* C
[11] -erint CSKNBZQA; -erit OH

81

Idem Andree Tarentino episcopo. De incertis iudiciis

Habuisse te concubinam manifesta ueritate comperimus et te illius criminis participationem[1] habere de qua etiam contraria est quibusdam nata suspicio. Sed quia in rebus ambiguis absolutum non debet esse iudicium, hoc tue conscientie committendum eligimus. Qua de re si in sacro ordine constitutus eius te recolis permixtione[2] maculatum, sacerdotii honore deposito ad ministrandum nullomodo presumas accedere, sciturus in anime tue periculo ministrare et Deo nostro te sine

---

[1] -nem CNDBZOHA; -ne K
[2] rec. perm. CRXSKNBV; perm. rec. Z(-x- *ss*)OHA

dubio reddere rationem si huius sceleris conscius in eo quo es ordine celans[3] ueritatem permanere uolueris.
Reg. 3.44; JE 1249; Reg. P App. 2.24; AL 8.12; Tc 235; ID 5.310 as BD 1.195, 6.344A as here; +D 33 c 7

[3] celans CLRSKDBPZOQ[2]A; zelans X; scelans NHQ

82

Idem Ianuario episcopo Sardinie[1]. Vt nemo pro[2] sepulturis mortuorum[3] quicquam[4] requirere aut exigere[5] presumat[6]

Graue[7] nimis et procul est a sacerdotis officio precium de terra concessa putredini querere et de alieno uelle facere luctu compendium. Hoc autem uitium et nos postquam Deo auctore ad episcopatus honorem accessimus[8] de ecclesia nostra omnino uetuimus et prauam denuo consuetudinem nequaquam usurpari permisimus, memores quia dum Abraham a filiis Efrom hoc est filium[9] Soor[10] sepulchrum precio ad humandum[11] corpus coniugis postularet, premium[12] accipere rennuit, ne commodum uideretur de cadauere consecutus. Si ergo tante considerationis paganus uir fuit, quantomagis nos[13] qui sacerdotes dicimur[14] hoc facere non debemus? Vnde ne hoc auaricie uicium uel in alienis denuo temptari presumatur admoneo. Sed si quando in ecclesia uestra[15] sepeliri conceditis[16] parentes siquidem ipsius[17] proximi [55vb] uel heredes pro luminaribus sponte quid offere uoluerint accipere non uetamus[18]. Peti uero aut aliquid exigi omnimodo prohibemus ne quod ualde irreligiosum est aut uenalis[19] quod absit dicatur ecclesia, aut uos de humanis uideamini mortibus gratulari si ex eorum cadaueribus[20] studeatis quolibet modo compendium[21].
Reg. 3.35; JE 1524; ID 3.101 as here; IP 2.27 from Peti uero*; C 13 q 2 c 12 var.*

[1] *om.* L
[2] *ss* B
[3] mortuorum CLRXKNBVP; defunctorum SZOGHA
[4] quicquam CLKDBZOHA; aliquid N
[5] requirere aut exigere RXSBPZOGHA; exigere aut requirere CW; exigere LKNDV
[6] Idem - presumat *in mg.* A
[7] Graue CRXKNBVPOA; Praue SZHQ
[8] accessimus C(-c- *ss*)LRSWBVPZOHA; concessimus XKD; conscendimus ND[2]
[9] filium LRXSWNDBVPZOHA; filio CV[2]K; Efrom - filium *in mg.* P[1]
[10] Soor LRBVPZOHQA; Sophor CX; Sehor SK; *om.* W; Hemor ND[2]; Sohor D
[11] humandum LRSKNVPZOHA; human dum C; humanandum XW; humanum B
[12] premium CLRXSWVZOHA; precium KNDBP
[13] *corr. fr.* hoc V[2]
[14] dicimur CRDBVPZOHA; dicuntur KN
[15] uestra CRKNVPZOHA; quenquam (*over erasure*) B
[16] aliquem uel *add. ss* C, si aliquem *add. in mg.* L, aliquem *add.* V[2], *om.* RXSKNBPZOHA
[17] ipsius CRSKNVPZOHA; illius B
[18] uet- CKNBZOQA; uer- H
[19] -alis CLRXSPH; al' WKDBVZOA; -ale N
[20] *obsc. addn in mg.* C; querere *add. ss* V[2]
[21] adipisci *add.* ND, *om.* CRSKBZOHA

83

[1]Vt[2] episcopus nullum ad sacrum ordinem monachum audeat promouere absque abbatis sui uoluntate

Ad ecclesiasticum uero officium nullus ex monasterio[3] producatur monachus nisi quem abbas loci admonitus propria uoluntate obtulerit episcopo.

[1] Idem *add.* SZ[2]OGHA, *om.* CRXKNBVZ
[2] Vt CKNBZOHQ; *om.* A
[3] ex mon. *ss* V[2]

Reg. 8.17; JE 1504; ID 1.227 as BD 4.33; D 58 c 1

84

Ex decretis eiusdem. Vt sanctimoniales si de monasterio exierint, per[1] incestaque federa se miscuerint. ab episcopo in monasterio reuocentur ac sub penitentia retrudantur

Peruenit ad nos quod quidam uir nequissimus[2] diabolico instinctu de monasterio suaserat exire quandam Deo sacratam atque a quodam uiro unde exierat sit reuocata, rursusque eam uir ille nequissimus iniqua suasione de monasterio eiciens apud se nunc usque retineat impudice. Volumus autem ut episcopatus tui auctoritate in monasterio reuocetur ac reducatur.

Reg. 10.3; JE 1770; abbrev. in Reg. P 2.162 and here; +C 27 q 1 c 15

[1] per CRXKNBVP; ad S[2]; *om.* SZOHA
[2] *corr. fr.* -as Z

85

Ex epistola Gregorii pape ad Adrianum notarium. Quod incantatores et sacrilegi districta ultione corrigantur

Peruenit ad nos quod quosdam[1] incantatores atque sortilegos fueris insequutus, et omnino nobis sollicitudinem[2] zelumque tuum gratum fuisse cognoscas[3]. Studii enim tui sit[4] sollicite querere et quoscumque huiusmodi[5] Christi inimicos inueneris, districta ultione corrige.

Reg. 11.33; JE 1823; Reg. P 2.358; ID 11.33a as BD 10.4a; +C 26 q 5 c 8

[1] *corr. fr.* quidam O
[2] -tudinem *ss* O
[3] *corr. fr.* -atis O
[4] enim tui sit CKNBZHQ; enim tui O; tui enim A
[5] *corr. fr.* -mondi K

86

Greg. ad Iohannem episcopum iniuste communicantem[1]. De iniusta excommunicatione. Inter cetera scripsit dicens[2]

Cassatis prius atque ad nichilum [56ra] redactis predicte sententie tue decretis ex beati Petri apostolorum principis auctoritate decernimus triginta dierum spacio sacra te[3] communione priuatum ab omnipotenti Deo nostro tanti excessus ueniam cum summa penitentia ac lacrimis exorare. Quod si hanc sententiam nostram te cognouerimus[4] implesse remissius non tantum iniusticiam sed et contumaciam fraternitatis tue cognoscas iuuante Domino seuerius puniendam.

Reg. 3.6; JE 1210; Bernold in Libelli de Lite *2.36; ID 14.21 med.; IP 5.124 as ID*

[1] communicantem CLRXWNDBP; excommunicantem SVZOHQA; communicante K
[2] De - exc. Inter - scripsit dicens LRXWBVPZOA; De - exc. Inter - dixit scribens C; Inter - scripsit dicens. De - exc. SHQ; De - exc. KND
[3] sacra te CSKNBVZO; sacrate HQA
[4] -er- *ss* C

87

Greg' Augustino Anglorum archiepiscopo. De clericis non[1] ordinatis si se continere non possunt[2]

[1] *om.* P
[2] archiepiscopo (episcopo SV *before corr.,* ? B). De - possunt (-int V) CXSKNBVP; *om.* ZOHA

Si qui sunt[3] clerici extra sacros ordines constituti qui se continere non possunt. sortiri uxores debent et stipendia sua exterius accipere. Et de eisdem patribus de quibus prefati[4] sumus nouimus scriptum quod diuidebatur[5] singulis prout cuique opus erat. De eorum quoque stipendio cogitandum atque prouidendum est, et sub ecclesiastica regula sunt[6] tenendi, ut bonis moribus uiuant, et canendis psalmis[7] inuigilent et ab omnibus illicitis et cor et linguam et corpus Deo auctore conseruent[8].
JE 1843; H 738a.52-53, M 1121; ID 6.86; IP 3.108; D 32 c 3

---

[3] sunt CKNBZOHQ; *lacuna* A
[4] prefati CRDBVZOHQ; prestati KN; presati A
[5] di- *ss* K
[6] regula sunt LRXSWK(*and lacuna*)NBVPZOHA; sunt regula C (reg. *in mg.*)
[7] *ss* R
[8] conseruent LRXSWKNBVPZOHA; conseruerit C

88

Ex registro Gregorii libro[1] primo. Quod manus que diluere sordes curat munda esse debeat[2]

Necesse est ut munda sit[3] manus que diluere[4] sordes curat. ne tacta queque deterius inquinet si sordida insequens[5] lutum[6] tenet. Scriptum namque est, Mundamini qui fertis uasa Domini.[7] Domini etenim uasa ferunt[8] qui proximorum animas ad interiora[9] perducendas in conuersationis sue exemplo suscipiunt.
Reg. 1.24; JE 1092; +C 1 q 1 c 93

---

[1] libro CRXSKNBVPQ; lib' ZOA; liber H
[2] Quod - debeat CRXSKNBVP; *om.* ZOHA
[3] sit CRXSKNBVP; esse studeat ZOHA
[4] dil. que *marked for reversal* O
[5] insequens CNDBZOHA; inquinens K
[6] lutum CSKNBZOH^{2}Q; luctum HA
[7] Scriptum namque est – Domini *in mg.* Z
[8] ferunt CRSKNVPZOHQ^2; fuerunt BQ; ferant A
[9] sacraria *add. ss* CV^2, *om.* LRXSWKNBVZOHA

89

Ex regulis Gregorii pape Petro subdiacono, libro primo. Quod quisquis culpam fecerit, in ipso uindicetur, a commodo autem eius abstineatur[1]

Cognouimus quod si quis ex familia culpam fecerit non in ipso sed in eius substantia uindicatur. De qua re precipimus ut [56rb] quisquis[2] culpam fecerit. in ipso quidem ut dignum est uindicetur, a commodo autem eius omnimodo abstineatur.
Reg. 1.42; JE 1112; ID 16.81 has more; +C 16 q 6 c 3

---

[1] Ex reg. - primo. Quod - abst. CRXKNBVP; Ex reg' Greg. libro i Petro subd. Quod - abst. S; Ex registro Gregorii libro i Petro subdiacono ZOHA
[2] quisquis CKNBZOHQ; si quis A

90

Ex registro Gregorii[1] libro quarto Maximiano[2] episcopo. De eo si rusticus perfidus[3] et obstinax ad Deum uenire minime consenserit[4]

---

[1] pape *add.* CLW, *om.* RXSKNBVPZOHA
[2] Maximiano CLSWKNVPZOHQA; Maximo RB
[3] perf. rust. V
[4] De - cons. CXSKNBVP; *om.* ZOHA

Iam[5] uero si[6] rusticus tante fuerit perfidie et obstinationis inuentus ut ad Deum uenire minime consentiat. tanto pensionis onere[7] grauandus est ut ipsa exactionis sue pena compellatur ad[8] rectitudinem[9] festinare.
Reg. 4.26 (recte Ianuario ep.*); JE 1298; ID 11.94b; +C 23 q 6 c 4*

[5] Nam L
[6] si CKNBVZHA; *om.* O
[7] onere CSDBZOHA; honore K; honere NV
[8] ad CSK[2]ND[2]BPZOHA; et XKD
[9] rectitudinem CLRSBVZOHA; rectitudinis X; rectitudinis uiam (uiam *ss* KD) KND

91[1]

Ex eodem libro. Ne iuuencule abbatisse fiant[2]

Iuuenculas abbatissas fieri[3] uehementissime prohibemus.
Reg. 4.11; JE 1282; C 20 q 1 c 12a

[1] lxxxxii K
[2] Ex - libro. Ne - fiant CRXSKNBVP; Ex registro Gregorii lib' iiii ZOH; *om.* A
[3] fieri CSRKNBV; *om.* ZOHA

92[1]

Ex eodem libro. Ne ueletur uirgo nisi sexagenaria[2]

Nullum ergo[3] episcopum fraternitas tua nisi sexagenariam uirginem cuius uita hoc atque mores exegerint uelare permittat[4].
Greg. I ut sup.; +C 20 q 1 c 12b var.

[1] lxxxxiii K. *c 92 after c 93* X
[2] Ex - libro. Ne - sex. CRXSKNBP; Ex eodem libro ZOHQ; *om.* A
[3] ergo CL(*corr. fr.* go)XSWKND; igitur RBVPZOHQA
[4] -at CRNDBZOHA; -it K

93[1]

Ex eodem libro. Quod non sit consecratio dicenda que ab excommunicatis est celebrata[2]

Nos consecrationem dicere[3] nullo modo possumus que ab excommunicatis est hominibus celebrata.
Reg. 4.20; JE 1292; ID 5.134 med.; C 9 q 1 c 1

[1] lxxxxiiii K
[2] Ex - libro. Quod - cel. CRXSKNBVP; Ex eodem libro ZOHQ; Gg Natali episcopo in primo libro registri A (*cf* c.94)
[3] dicere CRKDBZOHA; dare N

94[1]

Gregorius Natali episcopo in primo libro registri. Quod sicut iustum est ut nemo crescere compellatur inuitus, ita ne quisquam insons ab ordinis sui ministerio deiciatur iniuste[2]

Gesta[3] que nobis in[4] concilii uestri confecta secretario direxistis in quo archidiaconus Honoratus addicitur plena esse cognouimus semine iurgiorum, cum uno eodemque tempore una persona nolens[5] ad sacerdocii ordinem prouehitur que

[1] lxxxxv K
[2] Greg. - reg. Quod - iniuste CRXSKNBV(*added in black ink*); Greg. - registri ZOHQ; *om., running cc 93-4 together* A
[3] Gesta CRNDBZOHA; Desta L; Festa K
[4] in CNDBZOHA; *om.* K
[5] nolen N

tanquam inmerita a diaconatus officio remouetur. Et sicut iustum est ut nemo crescere compellatur inuitus. ita censendum puto ne quisquam insons ab ordinis sui ministerio deiciatur iniuste.
Reg. 1.19; JE 1087; ID 6.379; +D 74 c 2

95[1]

Idem Petro subdiacono. De lapsis sacerdotibus uel quolibet ex clero[2]

De lapsis sacerdotibus uel quolibet ex clero obseruare te uolumus ut in rebus eorum nulla contaminatione miscearis [56va] sed pauperrima regularia monasteria require que secundum Deum uiuere sciunt[3] et in eisdem monasteriis ad penitentiam lapsos trade, et res[4] lapsorum in eo loco proficiat[5] in quo agere penitentiam[6] traduntur, quatinus ipsi ex rebus eorum subsidium habeant. qui et[7] correctione[8] eorum[9] sollicitudinem gerunt[10]. Si uero parentes habent res eorum legitimis[11] parentibus dentur. ita autem ut eorum stipendia qui in penitentiam[12] dati fuerint sufficienter debeant procurari. Si qui[13] uero ex familia ecclesiastica sacerdotes uel[14] leuite uel monachi uel clerici uel quilibet alii lapsi fuerint, dari eos in penitentiam uolumus. sed res eorum ecclesiastico iuri[15] non subtrahi. Ad usum tamen suum accipiant unde ad penitentiam subsistant, ne si nudentur locis in[16] quibus dati fuerint onerosi sint.
Reg. 1.42; JE 1112; Reg. P. App. 1.36 (pt 2); AL 8.1 has more; ID 6.380, 15.20; +C 16 q 6 c 4

---

[1] lxxxxvi K
[2] De - clero CRXSKNBV; *om.* ZOHA
[3] sciunt CKDBZOHA; sciant N
[4] res CKNBZOHQ; tres A
[5] -iat CKDBZOHA; -iant N
[6] penitentiam CKNBZOHQ; penitenti A
[7] et CXKNB; et de C[2]V[2]; de LRSVPWZOHA
[8] correctione CLRX[2]WKDBVOHA; rectione X; correptione SZ; correctionem N
[9] eorum LRXSKNBVPZOHA; illorum CW
[10] gerunt LRXSWKNBVPZOHA; tenent (uel gerunt *ss*) C
[11] legitimis CSKNBZHQ; legitimus O; legitimi A
[12] -tiam CKDBZOHA; -tia N
[13] *ss* A
[14] uel CKNBZOHQ; et A
[15] iuri CNDBZOHQ; uiri KA?
[16] *ss* C

96[1]

Idem in[2] epistola ad Candidum[3] in secundo libro registri[4]. Quod cum percussio corporalis imminet et Dei in hoc iudicium ignoratur non debet a nobis addi afflictio[5]

Cum percussio corporalis[6] imminet utrum pro purgatione an[7] pro[8] uindicta contingat Dei in hoc iudicium ignoratur non debet a nobis addi flagellatis afflictio ne nos culpe quod absit offensa respiciat.
Reg. 2.11; JE 1161; +C 7 q 1 c 2

---

[1] lxxxxiiii K
[2] in CKNBZOHQ; *om.* A
[3] *corr. fr.* Cond- H
[4] registri CKNBZOHQ; *om.* A
[5] Quod - affl. CRXSKNBVP; *om.* ZOHA
[6] corporalis CSKNBOHQA; corporis Z
[7] an CRXSNDZBOQA; aut KH
[8] *ss* H

97[1]

Idem Natali episcopo. De conuiuiis ab episcopo uitandis[2]

Multis ab urbe tua uenientibus, frater karissime, didici pastorali cura derelicta[3] solis te conuiuiis occupatum. Que audita non crederem nisi hec[4] actionum tuarum experimentis approbarem. Nam quia nequaquam lectioni studeas, nequaquam exhortationi[5] inuigiles, sed ipsum quoque[6] usum ecclesiastici ordinis ignores, hoc est in testimonium quod eis sub quibus es positus seruare reuerentiam nescis.

Reg. 2.20; JE 1173; +D 44 c 5

[1] lxxxxv K
[2] De - uitandis (uitantis B) CRXSKNBVP; *om.* ZOHA
[3] derelicta CRSK[2]DBVZOHA; delicta KN
[4] hec CRXKBZOHA; hoc ND
[5] stud. neq. exh. *in mg.* Z
[6] *corr. fr.or to* quo N; ip *ad. and canc.* Z

98[1]

Idem ad eundem episcopum[2]*. De eodem*[3]

Conuiuia que ex intentione impendende caritatis fiunt[4], recte uestra fraternitas in suis epistolis[5] [56vb] laudat. Sed tamen sciendum est quia tunc ex caritate ueraciter prodeunt cum in eis nulla absentium uita[6] mordetur, nullus[7] ex irrisione reprehenditur, et non[8] in eis inanis[9] secularium negociorum fabula[10], sed uerba sacre lectionis audiuntur cum[11] non[12] plus quam necesse est seruitur corpori, sed sola eius infirmitas reficitur ut ad usus exercende[13] uirtutis habeatur. Hec itaque si uos in uestris conuiuiis[14] agitis abstinentium fateor magistri estis.

Reg. 2.50; JE 1204; +D 44 c 6

[1] lxxxxvi K
[2] episcopum CKNBOHA; *om.* Z, ad eund. ep. *om.* S
[3] De eodem CSKNBV; *om.* ZOHA
[4] fiunt CRKNBOHA; fuerit ND; fuerint D[2]
[5] *corr. fr.* episcopis B
[6] uita CKNBOHA; uitam Z
[7] nullus CKDBZOHA; nullius N
[8] non CKDBZOHA; tamen N
[9] inanis CRKDBZOHA; *om.* N
[10] fabula CRDZOHA; fabularia K; fallatia N; fabul.. B
[11] *corr. fr.* cur H; et N
[12] *corr. fr.* si D; in *add. and canc.* Z
[13] exercende CRKDBZOHA; excedere N
[14] *corr. fr.* -itiis Z

99[1]

Idem Antonio subdiacono, in tertio[2] *libro registri. Quod in electione episcopi nec datio interueniat*[3] *nec quarumlibet personarum patrocinia*[4] *conualere debeant*[5]

Illud quidem[6] pre omnibus cure tibi sit ut in hac electione nec[7] datio quibuscumque[8] modis interueniat premiorum nec quarumlibet personarum patrocinia conualescant. Nam si quorundam patrocinio fuerit quisquam electus, uoluntatibus eorum cum fuerit

[1] lxxxxvii K
[2] quarto X (*not* LRS)
[3] interueniat CRXNDB; inconueniat K
[4] patrocinia (pat- *in black ink* C) CLRSWD[2]P; latrocinia XKNDV
[5] Quod - deb. CLRXSWK(latrocinia conu. deb. *in bottom mg.*)NDBVP; *om.* ZOHA
[6] quidem CKNBZOHQ; qui *and lacuna* A
[7] nec LRWKNBVPZOHA; neque C[2]; *om.* CX
[8] quibuscumque CRXSKNBVP; quibusque ZOHA

ordinatus obedire reuerentia exigente compellitur. Sicque fit, ut et res illius minuantur ecclesie et ordo ecclesiasticus non seruetur. Talem ergo te imminente debent personam eligere que[9] nullius incongrue uoluntati deseruiat[10], sed uita et moribus decorata[11] tanto ordine digna[12] ualeat[13] inueniri.
Reg. 3.22; JE 1226; ID 5.129; C 8 q 2 c 1

[9] que CRKNBZOHQ; quem A
[10] -iat CKNBZOHQ; -iant A
[11] *corr. fr.* -ati Z
[12] digna C²LRSWK²BVZOHA; *om.* C; digne XKND
[13] ualeat CKNBZOHQ; uale *and lacuna* A

100[1]

Idem ex[2] epistola ad clerum Mediolanensem. Ne quisquam in suscipiendi[3] antistitis causa propria commoda querat[4]

Dilectissimi filii officii nostri censura commoniti[5] suademus ut in[6] suscipiendi antistitis causa nullus uestrum neglecta utilitate communi suo[7] lucro proficiat, ne si quisquam propria commoda appetit friuola estimatione fallatur, quia nec libero iudicio preferendam sibi personam examinat[8] mens quam cupiditas ligat. Pensantes ergo que cunctis expediunt ei quem uobis gratia diuina pretulerit integerrimam semper in omnibus obedientiam[9] prebete[10]. [57ra] Iudicari namque a uobis ultra non debet semel prelatus, sed tanto nunc subtiliter iudicandus est quanto[11] postmodum iudicandus non est.
Reg. 3.29; JE 1233; ID 5.130, 6.380A; +C 8 q 2 c 2

[1] lxxxxviii K
[2] ex RXSKNBVZOHA; in CLW
[3] -endi CRX²SNDB; -endis XK
[4] Ne - querat CRXSKNDBV; *om.* ZOHA
[5] commoniti CRDBZOHA; commoti K; commiti *corr. fr.* conniti N
[6] *ss* C
[7] pro *add.* A, *om.* CKNBZOHQ
[8] an -i- *ss after* exam O
[9] semper in omn. obed. *in mg.* X²
[10] -ete CKNBZOQA; -ere H
[11] *corr. fr.* quando O

101[1]

Gregorius Iohanni episcopo in quinto libro registri. Quod loca dudum monasteris consecrata non sint facienda clericorum uel laicorum habitacula[2]

Peruenit ad me quod in ecclesia fraternitatis tue aliqua loca dudum monasteriis consecrata nunc habitacula clericorum aut etiam[3] laicorum facta sunt, dumque hii qui sunt in ecclesiis fingunt[4] se[5] religiose uiuere, monasteriis preponi appetunt et per eorum uitam monasteria destruuntur[6]. Nemo etenim potest et[7] ecclesiasticis obsequiis deseruire et in[8] monachica regula ordinate persistere ut ipse districtionem monasterio teneat qui cotidie[9] in obsequio ecclesiastico[10] cogitur[11] permanere. Proinde fraternitas

[1] lxxxxviiii K
[2] Quod - habit. (habitacula *om.* K) CXSKNBV; *om.* ZOHA
[3] clericorum (*in mg.*) aut etiam (*cramped over erasure*) C
[4] *corr. fr.* fig- H
[5] se CKNBZOHQ; *om.* A
[6] *corr. fr.* -runtur B
[7] et CRKNVZOHA; *om.* B
[8] *ss* L
[9] -ti- *ss* B
[10] obs. eccl. CRKNVPZOHA; eccl. obs. B

tua hoc quolibet in loco factum est emendare festinet. quia ego nullomodo patior loca sancta ut per clericorum ambitum destruantur[12], uos itaque ita[13] agite[14] ut mihi de hac re correctam causam sub celeritate nuntietis.
Reg. 5.1; JE 1317 from John the Deacon, Vita 2.54; 74T 41; AL 5.55; ID 3.18; C 18 q 2 c 26 to ambitu destruantur

---

[11] cogitur CKDBZOHA; congrue N
[12] *corr. fr.* -untur H?
[13] ita C[2]LRSKNBZOHA; *om.* CX
[14] *corr. fr.* agita K

102[1]

Idem Valentino abbati. Quod mulieres nulla occasione permittantur in monasterium ascendere neque monachi[2] sibi commatres facere[3]

Peruenit ad nos quod in monasterio tuo passim mulieres ascendant et quod est grauius[4] monachos tuos mulieres sibi conmatres facere et ex hoc incautam cum eis communionem habere. Ne ergo hac occasione humani generis inimicus sua eos[5] quod absit calliditate decipiat, ideo[6] huius te precepti serie commonemus ut neque mulieres in monasterio tuo deinceps qualibet occasione permittas ascendere, neque monachos tuos sibi commatres facere. Nam[7] si hoc denuo ad aures nostras quocumque modo peruenerit. sic te seuerissime noueris [57rb] ultioni[8] subdendum ut emendationis tue qualitate ceteri sine dubio corrigantur.
Reg. 4.40; JE 1312; AL 7.173 (some vv incomplete, Bb complete, but variants differ); +C 18 q 2 c 20

---

[1] c K
[2] *corr. fr.* -os V
[3] Quod - facere (debeant *add.* KND) CRXSKNDBVP(*before* Idem); *om.* ZOHA
[4] est (*ss* D) grau. CRSNDBVZOQA; grau. est KH
[5] sua eos CSKNBZOQA; eos sua H
[6] ideo CKDBZOHA; omnino N
[7] et *add.* N, *om.* CKDBZOHA
[8] -ioni CLRXS[2]KNV; -ione SBZOHA

103[1]

Idem Virgilio Arelatensi. Quod neophitus sit deputandus qui adhuc nouus est in sancta conuersatione[2]

Cum ad[3] sacros ordines Paulus apostolus neophitum uenire prohibeat. sciendum nobis est quia sicut tunc[4] neophitus uocabatur qui adhuc[5] nouiter[6] erat plantatus in fide, ita nunc inter neophitos deputamus eum[7] qui adhuc nouus est in sancta conuersatione. Scimus autem quod edificati[8] parietes non prius tignorum[9] pondus accipiant[10] nisi a nouitatis sue humore siccentur ne si ante pondera quam solidentur accipiant cunctam simul fabricam ad terram deponant[11].
Reg. 5.5.; JE 1374; ID 5.131 as here; D 48 c 2 is widely var.

---

[1] ci K
[2] Quod - conu. CRXSKNBVP; *om.* ZOHA
[3] *ss* K
[4] tunc CKNBZOHQ; nunc A
[5] ahuc N
[6] nouiter CKNBZOH; nouit *ss* Q; noui *and lacuna* A
[7] eum CRXSKNBV; *om.* ZOHA*
[8] -ati CKBZOHA; -ati ND
[9] tign- CKDBZOHA; lign- N
[10] *corr. fr.* -iunt H
[11] deponant CRKNVPZOHA; ponant B

104[1]

Idem in ecclesia[2] ad Montanum et Thomam. Quod qui sua mandata a successoribus seruari desiderat[3], decessoris sui statuta custodiat[4]

Iusticie ac rationis ordo suadet ut qui sua a successoribus desiderat mandata seruari, decessoris sui procul dubio uoluntatem et statuta[5] custodiat.

Reg. 6.12; JE 1391; +C 25 q 1 c 15

---

[1] cii K
[2] ecclesia CLRSKNBVPZOHA; epistola XB[2]
[3] -erant S
[4] Quod - custodiat (-ant S) CXSKNBVP; *om.* ZOHA
[5] -uta CSKNBZOQA; -ura H

105[1]

Idem clero et populo Rauenne[2] in sexto libro registri[3]. Quod excommunicandus sit qui contra aliquem in aliquo loco occulte ponit contestationem eius crimen continentem nisi publice exeat et que presumpsit ostendat[4]. Necnon et qui consensum prebuit[5] tante iniquitatis[6]

Quam maligni spiritus consilio[7] repletus contra Castorium notarium[8] ac responsalem nostrum nocturno silentio in ciuitatis loco contestationem posuit[9] in eius crimen loquentem mihique de facienda pace callide contradicentem[10]. Et quia quisquis ueraciter loquitur semet ipsum innotescere non debet formidare, oportet ut publice exeat, et que[11] in contestatione sua loqui presumpsit ostendat[12]. Qui si non exierit, neque publice confessus fuerit, quisquis ille sit qui hoc agere presumpsit, uel consensum [57va] in tante iniquitatis consilium prebuit ex Dei et Domini nostri Ihesu Christi spiritu[13] definimus ut sancti eius corporis ac[14] sanguinis participatione priuatus sit. Si uero quia latet[15] et quoniam nescitur teneri[16] a disciplina non ualet tanti mali conscius etiam[17] prohibitus corpus ac sanguinem Domini percipere[18] presumit, anathematis ultione percussus. ut fallax ac pestifer a sancte ecclesie corpore sit diuisus. Si quis autem fortasse talis est quem nos huius facti auctorem[19] ac participem esse nescientes ad eum bona optantes epistolas transmittamus, ipsa[20] pro eo apud omnipotentem Deum deprecatio sit uacua. Sin autem in eadem ciuitate egressus[21] ad publicum[22] potuerit docere que dixit, uel certe[23] sciens se non posse que scripsit

---

[1] ciii K
[2] clero - Rau. *om.* S
[3] In - reg. CXSKNBOHA; *om.* Z
[4] -endat CRXSDBV; -endit K; -end' N
[5] in consilium *add.* KNDV, *om.* CRXSBP
[6] Quod - iniquitatis (-ati S) CRXSKNDBV; *om.* ZOHA
[7] *repeated and canc.* Z
[8] *ss* L[2]
[9] posuit CKDBZOHA; *om.* N
[10] contradicen *at end of leaf* A
[11] que CXSKNB; quia V; queque ZOHQ; quecumque A
[12] *corr. fr.* -it O
[13] spiritu CKNBZOHQ; *om.* A
[14] ac CRXSBVZOHA; et KND
[15] quia latet CLRKDBZOHA; qualiter X; *lacuna* N
[16] -r- *ss* N
[17] etiam RXSWKNBVPZOHA; et C(*and lacuna*)L
[18] *om.* K (*in* ND)
[19] auct- CRSKNVPZOHA; act- B
[20] ipsa CNBZOHA; ipsas KD
[21] egressus CKNBZHA; gressus O
[22] -cum *om.* K (*in* ND)
[23] certe CKDBZOHA; iuste N

ostendere. errorem suum fuerit aperte confessus. dominici corporis ac sanguinis participatione non[24] sit priuatus neque a sancte ecclesie corpore alienus existat, quia nos apud omnipotentem Dominum ex nostris cotidie[25] culpis agnoscimus ut quamuis seruato discipline moderamine, aliorum tamen errata parcamus[26].
Reg. 7.42; JE 1414; ID 6.381; C 5 q 1 c 2 to corpore alienus existat

[24] non CKNBV; *om.* ZOHA
[25] cot- CKNBZOQA; cort- H
[26] parcamus CRXSBVZOHA; portamus KND

106[1]

Idem in epistola ad Donum[2]*. Quod captiui redimendi sunt de rebus ecclesie*[3]

Sicut omnimodo[4] graue est frustra ecclesiastica mysteria uenundare, sic iterum culpa est imminente huiusmodi[5] necessitate res maxime desolate ecclesie captiuis suis preponere, et in eorum redemptione cessare.
Reg. 7.35; JE 1481; ID 3.176; +C 12 q 2 c 16

[1] ciiii K
[2] Donum LRWBVPZOHA; Domum C; Domnum XKND; in ep. ad Don. *om.* S
[3] Quod - eccl. CRXSKNBVP; *om.* ZOHA
[4] omnimodo CLXSWKND; omnino RBVPZOHA
[5] huiusmodi CRXSDBVZOHA; huius mondi K; huius misterii N

107[1]

Gregorius[2] *uniuersis episcopis per Galliam, Europam*[3]*, Germaniam constitutis. Quod erga corrigendos plus agat beniuolentia quam seueritas*[4]

Licet plerumque[5] accidant sacerdotibus que sunt reprehendenda[6], plus tamen erga corrigendos agat[7] beniuolentia quam seueritas, plus cohortatio[8] quam commotio[9], plus caritas quam potestas, cum nemo uestrum sine reprehensione aut sine peccato uiuat. Nam si Dominus statim post trinam negationem [57vb] beatum Petrum preceptorem nostrum apostolum iudicasset[10], non tantum[11] ex eo fructum sicut fecit recipisset. Expectandi ergo magis sunt[12] atque corrigendi rectores[13] ecclesie qui[14] statim absque nostro consulto iudicandi, cum maiora negocia et difficiliores causarum exitus sanctorum patrum canones spiritu Dei[15] conditi et totius mundi reuerentia consecrati iubeant sub nostre sententie expectatione suspendere nostro moderamine finiri. Vnde necesse est hec et alia[16] queque negocia ecclesiastica post multarum experimenta causarum sollicitius prospici et diligentius precaueri[17] quatinus per spiritum caritatis et pacis[18] omnis materies scandalorum et presumptio Iudeorum atque oppressio

[1] cv K
[2] *om.* S
[3] et *add.* SB, *om.* CRXKNVPZOA
[4] Quod erga (ergo K) - seu. CRXSKNDBV; *om.* ZOHA
[5] plerumque CRXSD²BVPZOHA; populumque K; plurimum N; plurimumque D
[6] -den- *ss* H
[7] *corr. fr.* agit Z
[8] cohort- CKNBZOQA; cohart- S; cohoct- H
[9] commotio LRXSWKNBVPZOHA; motio C
[10] -asset CRKNBZOHQ; -asse A
[11] tantum CRXDBZOHA; tamen KN
[12] magis sunt CRXKNVPZOHA; sunt magis B
[13] rectores CRXSBV²ZOHA; doctores KND
[14] qui CRXSNBVZOHA; quam KDV²
[15] spiritu Dei CKNBZOH; Spiritus Sancti QA
[16] hec et alia CKDBZO²HA; hoc et alia N; et alia hec O
[17] -eri LRSBVPZOHA; -ere CXKND
[18] et *add.* C, *om.* LRXSWKNBVPZOHA

simplicium[19] fratrum[20] de ecclesiis Domini auferantur. Et sicut non uult quisquam fratrum[21] se aliorum iudicio[22] pregrauari, ita non[23] audeat alii[24] inferre quod[25] sibi non uult fieri.
Gregory IV; JE+2579; ID 5.368; +D 45 c 4

[19] simplicium CKNBZOHQ; supplicium *corr. fr.* supplicio A
[20] et *add.* B, *om.* CRKNVPZOHA
[21] fratrum CRNDBZOHA; *om.* K
[22] iudicio CKNBZO²H; iudiciorum O?A; iudio Q?
[23] non CRKNVPZOHA; ut B
[24] *ss* K
[25] quod CRKNBZOHQ; quid A

108[1]

Gregorius Constantino[2] episcopo Mediolani[3] in septimo libro registri[4]. Quod ea que[5] maledicorum hominum rumoribus sunt ficta nullomodo sunt credenda[6]

In cunctis que in hac uita[7] aduersa[8] proueniunt, sola est sicut nostis omnipotentis Dei districtio pensanda atque ad cor semper proprium recurrendum ut nullius[9] ibi lingua[10] implicet, ubi conscientia non accusat[11]. Quem enim conscientia defendit[12], et liber est inter accusationes[13], et liber[14] sine[15] accusatione esse non potest, si sola que interius[16] addicit conscientia accuset. De uestra igitur sanctitate absit a Christianorum iudicio ea que maledicorum hominum rumoribus conficta credimus in qualicumque modulo suspicionis adduci, quia et sacri eloquii testimonium tenemus, ut mala maiora cum forsitan[17] dicuntur nisi probata credi non debeant, sed citius probata ulcisci. Nam ipse qui omnia creauit et cuncta que [58ra] condidit intuetur Deus, malorum grauium ultione[18] commotus ait, Clamor Sodome et Gomorre ascendit ad me. Descendo ut uideam utrum clamorem quem audiui opere compleuerint, et ulciscar, an non est ita ut sciam. Quo enim descenderet[19] Deus ut que essent facta cognosceret aut quid[20] non is qui ubique est[21] sciret? Sed ut nostre ignorantie exemplum discretionis daret quatinus deberemus mala grauia audita non credere ipse se dixit ad cognoscendum descendere, de quo omnibus liquet, quia et non descendens omnia sciret. Hec igitur[22] dixi ut nimie esse[23] leuitatis ostenderem, si quis mala grauia[24] credere studeat que probari[25] non

[1] cvi K
[2] -antino CRSKNBVZH; -antio OQA
[3] Mediolani CRNDBVZOA; Mediolanensi SH; Meolani K; ??Q
[4] libro registri CRSKNBZOHQ; registri libro A
[5] *ss* B
[6] Quod - credenda (recipienda *after corr.* S) CXSKNDBVP; *om.* ZOHA
[7] *om.* S
[8] aduersa CKNBZOHQ; prouersa A
[9] nullius CRXSKNVP; nullus B; nullius nos ZOHQA
[10] lingua CRKNBZOH; linga Q; linguam A
[11] non acc. *ss* X²
[12] defendit CLRSKNBZOH; descendit X; deficit A (Quem enim – descendit *in mg.* X²)
[13] liber est inter acc. CRXSKNBV; inter acc. liber est ZOHA
[14] uel *add.* ZOHA, *om.* CRXSKNBV
[15] sine CRNDBZOHA; si non K
[16] -ius CRSBVZOHA; -nis X?KND
[17] *after corr.* H
[18] -ione CLXKNBZQA?; -ionem SOH?
[19] -deret CKDBZOHA; -dit N
[20] *corr. fr.* quis O
[21] est CKNBZOH; est non Q; *om.* A
[22] igitur CKNBZOH; *om.* A
[23] *ss* Z
[24] grauia CKDBZOHA; *om.* N
[25] *corr. fr.* -are O

possunt, unde sanctitas uestra[26] debet mentem suam a maledicorum hominum rumoribus atque obtrectatione disiungere, et sola que interne uite sunt atque ad utilitatem subditorum proficiunt cogitare.
Reg. 7.14; JE 1460; +C 11 q 3 c 52

[26] sanct. uestra CRKNVPZOHA; uestra sanct. B

109[1]

Idem in epistola ad Athanasium[2]. Quod loca uel ordines non faciant nos proximos Deo[3]

Non loca uel ordines Creatori nostro nos proximos faciunt, sed ei nos aut merita[4] bona iungunt aut mala disiungunt.
Reg. 7.29; JE 1475; D 40 c 4

[1] cvii K
[2] *corr. fr.* Anastasium V
[3] Quod - Deo CRXSKNBVP; *om.* ZOHA
[4] nostra *add. and canc.* O

110[1]

Ex epistola Gregorii pape ad Constantiam reginam Gallie[2]. Quod ecclesiasticarum rerum incendia et[3] depredationes pro emunitate[4] sint emundande[5]

Cum deuotissimam dominam sciam de celesti uita atque remedio anime sue sedulo cogitare, culpam me committere uehementer existimo. si ea que pro timore omnipotentis Dei sunt suggerenda siluero, et te sanctissimam de ecclesiastica pace sedule non commonuero[6]. Nimis me Iuliani fratris et coepiscopi nostri proclamatio[7] nuper contristauit,[8] maxime cum uille sue uidelicet[9] ecclesie a nequissimis predonibus[10] sint depredate atque nocturnis incendiis more furum [58rb] combuste, et dum idem maligni iuxta nostri predecessoris Bonefacii decreta pro emunitate illud emendare noluerint, dum et seculi leges hec eadem ita habere uoluerint, lege uulgali[11] teste in qua sic scribitur, Si quis manu armata usque ad quatuor homines in uicum alterius ad maleficiendum uenerit, ille qui prior est pro illicita presumptione componat solidos[12] DCCCC[13], sequaces uero eius unusquisque solidos[14] LXXX. Si uero ibi incendium fecerint, sibi noua componant, predam uero in quadruplum restituant. Si seculi leges talem iusticiam habere uoluerint, lex diuina cur inferior esse debebit, cum in ipsius ueritatis[15] presentia a Zacheo collaudatum sit si aliquem defraudaret[16] ut in quadruplum restitueret? Et quia summum in rebus bonum est[17] iusticiam colere, ac

[1] cviii K
[2] Ex – Gallie *after* emundande ZOHA
[3] et CKDBZOA; uel N
[4] emunitate CKNBZOHQ; communitate A
[5] emund- RXKDBZOHQ; emundane L; emend- SN?A; ? C
[6] -n- *ss* O
[7] proclama *and lacuna* A
[8] -s- *ss* C
[9] sue uidelicet CKNBZOHQ; uideb' A
[10] neq. pred. CRKNVPZOHA; pred. neq. B
[11] uulgali CLRXSKNBVP; uulgari S[2]ZOHA
[12] -idos CRXSKNDBZ; -idis H; -id' OA; cc *add. and canc.* Z
[13] DCCCC CNDBZOHA; DCCC K
[14] solidos CLXKNDP; *om.* S; sol' BV; solid' RZOA; solidis HQ
[15] *repeated and canc.* Z
[16] -u- *ss* A
[17] bonum est CSKNBZOA; est bonum H

sua cuique iura seruare, et in subiectos[18] non sinere quod potestatis est fieri, sed quod[19] equum est custodiri[20]. quod uos et diligere et omnino confidimus studere, quapropter excellentie uestre mense Nouembrio presentis anni secunda[21] indictione Petrum fratrem[22] et coepiscopum nostrum[23] a gremio sancte Romane ecclesie transmittemus[24] ut fratribus eiusdem prouincie in unum congregatis, emunitas et presumptio et sacrilegium[25] canonica auctoritate et uestra regia dignitate talem terminum accipiant ne post hac membra dyaboli filii[26] nequam in sancta ecclesia te[27] etiam ibi[28] regnante talia presumant.

Gregory V; JL 3890; ID 13.36 as BD 11.26, insc. as here; +C 12 q 2 cc 8-9

---

[18] subiectos C[2]LRXSWKBVZOHA; subiectis C; subditos ND
[19] *ss* Z
[20] *in mg. with* fieri *in text, later canc.* Z
[21] *corr. fr.* sancta H
[22] *ss* Z
[23] nostrum CRXKNBV; *om.* ZOHA
[24] -emus CKDBZHA; -imus NO
[25] -gium CKNBZOHQ; -gum A
[26] filii CKDBZOHA; fili N
[27] te CKDBZO(*with* ecclesiam *add. and canc.*)HA; *om.* N
[28] ibi CRKNVPZOHA; sibi B

111[1]

Gregorius seruus seruorum[2] Dei[3] Venerio Caralitano. An mulier extraneo[4] uiro nupta cognationi eius pertineat, et si eo defuncto maneat eadem cognatio[5]

Fraternitas tue sagacitati frater amande[6] quas debeo refero grates quoniam quesisti que debuisti, iocundum me reddidisti[7]. Vnde placide ad inquisita respondeo. Sedem apostolicam consulere decreuisti, si mulier copula [58va] nuptiali extraneo uiro iuncta cognationi[8] eius pertineat, si[9] eo defuncto cognatio maneat eadem[10], uel si sub alio uiro cognationis uocabula dissoluantur[11], uel si[12] suscepte soboles possint legitime ad prioris uiri[13] cognationis[14] transire copulam. Est enim uerbum Domini ualidum et forte, est durabile, est perseuerabile, est immutabile[15], non momentaneum, non transitorium. Ait autem[16] per se ipsa ueritas, quod Deus est uerbum Dei. Celum et terra transibunt, uerba autem mea non transient[17]. Antequam Deus in carne inter homines appareret, eo inspirante dixit Adam, Quamobrem relinquet homo patrem et[18] matrem suam et adherebit uxori sue, et erunt duo in carne una. Cui non contradixit Dominus. Deinde cum ueritas oriretur[19] de terra in terram et inuisibilis in humanitate

---

[1] cviiii K; cxiii D
[2] *in mg.* X[2]
[3] seruus seru. Dei *om.* S
[4] *corr. fr.* -anea K
[5] An - eadem cognatio (eadem cog. *om.* N) CRXSKNDBVP; *om.* ZOHA
[6] *corr. fr.* -det O
[7] reddidisti CKNBZOHQ(*corr. fr.* redi-); reddisti A
[8] *corr. fr.* cognatio S
[9] si CKDBZOHA; sed N
[10] maneat eadem RXSKNBVPZOHA; eadem maneat CLW (si eo - maneat *in mg.* L)
[11] -oluantur CRSXBVZOHA; -oluuntur KN; -oluntur D
[12] sub *add. and canc.* K
[13] *corr. fr.* uiro Z
[14] uocabula dissoluuntur uel - cognationis *add. in upper mg.* K[2]
[15] -ile CKNBOHA; -ule Z
[16] autem CNDBZOHA; enim K
[17] trantransient Z
[18] aut *add.* A, *om.* CKNBZOHQ
[19] oriretur CKNBZOHQ; orietur A

apparuit, interrogatum est si licitum esset homini uxorem relinquere. Quod prohibens fieri uetuit, preter si fornicatio sola[20] excluderet copulam maritalem. Vnde protulit statim in medium eandem ipsam[21] sententiam quam ante secula manens[22] cum patre uerbum inspirauerat[23] in Adam ipse confirmans quod ipse protinus protulit homo, Quamobrem relinquet homo patrem et matrem suam et adherebit uxori sue, et erunt duo[24] in carne una. Si una caro fiunt, quomodo poterit[25] aliquis eorum propinquus pertinere uni si non pertinet[26] alteri? Quod minime fieri posse[27] credendum est. Nam uno defuncto in superstite affinitas non deletur, nec alia copula coniugalis affinitatem prioris copule[28] soluere potest. Sed neque alterius coniunctionis sobolem placet ad ipsius affinitatis prioris siquidem transire consortium pro eo quod uerbum Domini ualidum est et[29] forte, et ut inquiens dixit propheta, Verbum Domini manet in eternum. Et alius propheta, Quoniam ipse dixit et[30] facta sunt, ipse mandauit et creata sunt[31]. Statuit ea in seculum seculi, preceptum[32] posuit [58vb] et non preteribit. Nam potest per uerbum suum atque preceptum efficere duo in carnem unam. et masculum et feminam qui innumeram multitudinem sexus utriusque non destitit secum facere unum, sicut per se[33] ueritas dixit,[34] Non pro his tantum rogo sed pro eis qui credituri sunt per uerbum eorum in me, ut unum sint sicut tu Pater in me et ego in te et ipsi in nobis unum sint. Si quis temerario ausu et sacrilego in defuncto querit[35] propinquitatem, uel sub altero affinitatis uocabulo[36] dissipare uel susceptam sobolem alterius copule credens legitime sociari[37] propinquitatis prioris, hic negat Dei uerbum ualidum esse uel forte. Et qui tam facile uel tam uelociter querit dissoluere hic non credit uerbum Dei[38] manere in eternum. Confice terram ex quattuor locis a se distantibus magna intercapedine et confectam et conglutinatam finge cuiuscumque figure[39] uel immensitatis corpus uolueris.

JE+1937; AL 10.35; ID 9.38 as here; IP 7.68; C 35 q 10 c 1

---

[20] si fornicatio (*corr. fr.* -ionis D) sola CKDBPZOHA; fornicationem solam N
[21] eandem ipsam CRKNVPOHQ; eandem SB; ipsam eandem Z; eadem A
[22] *repeated and canc.* Z
[23] -auerat CKDBZOHA; -auit N
[24] duo CKNBZHA; *om.* O
[25] poterit CKNBZO[2]HQ; *om.* OA
[26] -net CXSKND; -neat LRWBVZOHA
[27] fieri posse CRXKNVZOHA; posse fieri SB
[28] copule CKNBOHA; corpule Z
[29] et CRXSKNBVZ[2]; *om.* ZOHA
[30] et CKNBZOHQ; *om.* A
[31] sunt CKNBHQA; *om.* ZO
[32] p. *ss* O
[33] per se sicut *marked for reversal* O
[34] dixit CRXSBZOHA; dicit KND
[35] *corr. fr.* -in O
[36] -ulo CL[2]XSKND; -ula LRWBVZOHA
[37] sociari CSKNBZO[2]H[*]; *om.* OA
[38] Dei CXKNBV; (Dei uerb. S); Domini ZOHA
[39] cuiuscumque figure *in mg.* X[2]

112[1]

Idem[2] Felici Mesane[3] ciuitatis episcopo.[4] Ne quis fidelium propinquam sanguinis sui usque ad septimum numerum parentele sibi copulet[5] matrimonio[6]

---

[1] cx K; cxiiii D
[2] Idem CRXSKNBV; Gregorius ZOHQA
[3] -ane CKNBZOHQ; -anie A
[4] Idem - episcopo *as first line of text* OHQA
[5] in *add.* N (*om.* CKDB)

Hec salubriter cauenda[7] sanccimus ne quis fidelium propinquam sanguinis sui usquequo affinitatis liniamenta[8] generis[9] successione cognoscuntur[10] matrimonio sibi[11] desideret copulari[12] sed sicut a maioribus nostris definitum est ita modis omnibus obseruetur, quoniam usque ad septenarium numerum parentele nunquam ulli[13] copulam contrahere licentiam damus. His uidelicet qui ex patre et matre consanquinitatis parentela descendunt. Qui autem et que in quarto[14] gradu coniuncti inuenti fuerint, separentur quoniam scriptum est, Omnis homo ad proximam sui sanguinis non[15] accedat, ut reuelet turpitudinem eius. Et iterum, Anima que fecerit[16] quippiam [59ra] existis[17], peribit de medio populi sui. Sane quibus coniunctio interdicitur[18] illicita habebunt ineundi melioris coniugii libertatem.
Recte (in pt) C. Toledo II c 5, as BD 7.6; ID 9.42 as BD; AL 10.33 as Greg.I; Pol. 6.4.30 as AL; C 35 q 8 c 2

A I. LVI [GREGORIUS IUNIOR]

1

Decretum sanctissimi[19] Gregorii iunioris. De non ducendis Deo deuotis mulieribus[20] et presbitera et dyacona et monacha et commatre spirituali et fratris uxore et nepte et nouerca[21] uel nuru et consobrina et de propria cognatione nata uel quam cognatus habuerit et uidua furata et uirgine furata et de his qui ariolos uel aruspices uel incantatores obseruauerint, uel phylacteriis usi fuerint[22]

Deo fauente sollicitudine nimia anime[23] quiori mente diuino iuuamine freti pro salute ommnium studere debemus ut inconfuso[24] uultu non de fraude cuiusquam perculsu[25] assistere eterno iudicio mereamur et uocem audire[26] inquientem[27], Euge serue bone et fidelis, quia super pauca fuisti fidelis, supra multa te constituam. Hinc namque est[28] quod ingemiscens dico, quia populi Christiani aliquos per prouinciam Italicam hanc commorantes audio temere contra catholicam fidem et patrum statuta uenire[29], ita ut Deo sacratas feminas ducere presumant mulieres[30], et proprias in coniugio socient. Quod opportunum est spirituali[31] amputari mucrone, atque si uestre

---

[6] Ne - matr. CRXSKNDBV; *om.* ZOHA
[7] cau- CRKNVZOHA; can- B
[8] *corr. fr.* lan- Z
[9] generis CRKNVZOHA; *om.* B
[10] *corr. to* -antur B
[11] sibi CKNBOHA; *om.* Z
[12] -ri *ss* Z
[13] nunquam ulli CRXKNBV; nunquam illi S; nulli unquam ZOHA
[14] uel in quinto *add.* C²LWVA, uel quinto *add.* RBZOH, *om.* CXSKND
[15] non CKNBZOHQ; *om.* A
[16] fecerit CKNBZOHQ; peccauerit A
[17] *obscurely altered* Z
[18] interdicitur CKNBZOHQ; interciditur A
[19] sanctissimi CRSKNVZOHA; sancti B
[20] Decretum – mulieribus *om.* D
[21] et nep. et nou. CRNBV; et nou. et nep. K
[22] et presbitera - fuerint CLRXSWKNBV; *om.* DZOHA
[23] *lacuna follows* CK; *after corr.* SB; an' W
[24] *corr. from* -usio K
[25] -ulsu LRXSWNB; -ulsi CS²KDZOHA; -ussi V
[26] uoc. aud. CRKNVZOHA; aud. uoc. B
[27] inquientem CR?SKNVOHA; inquietem BZ
[28] est CKNBZOH; *om.* QA
[29] uenire CXSKNBV; *om.* ZOHA
[30] mulieres CKDBZOHA; *om.* N
[31] *corr. fr.* sociali V

placet sanctitati radicitus euelli ne[32] seges[33] boni agricole zizaniorum[34] horrentibus fructectis sordescat. ET INFRA. Si quis presbiteram[35] duxerit in coniugio anathema sit. Et responderunt omnes tercio anathema sit[36]. Si quis dyaconam duxerit in coniugio anathema sit, et responderunt omnes tercio anathema sit[37]. Si quis monacham quam Dei ancillam appellant in coniugio [59rb] duxerit, anathema sit. Et responderunt omnes tercio, anathema sit[38]. Si quis commatrem spiritualem in coniugio duxerit. anathema sit. Et resp[39]. Si quis fratris uxorem in coniugio duxerit, anathema sit. Et resp[40]. Si quis neptem[41] suam in coniugio duxerit[42], anathema sit. Et resp[43]. Si quis nouercam uel[44] nurum[45] suam in coniugio duxerit[46], anathema sit. Et resp[47]. Si quis consobrinam duxerit uxorem. anathema sit[48]. Et resp[49]. Si quis de propria cognatione uel[50] quam cognatus habuit duxerit uxorem, anathema sit[51]. Et resp[52]. Si quis uiduam furatus fuerit in uxorem uel consentiens ei[53], anathema sit[54]. Et resp[55]. Si quis uirginem nisi desponsauerit[56] furatus fuerit in uxorem uel consentiens ei, anathema sit. Et resp[57]. Si quis ariolos[58], aruspices uel incantatores obseruauerit aut phylacteriis[59] usus fuerit, anathema sit. Et responderunt[60] omnes tercio anathema sit.[61]

C. Rome 721; H 754 a-b, Proem and cc 1-12, M 1140-1; ID 1.139, 8.149-50 (as BD 9.11-12), 9.19, 9.58-60 (as BD 7.22-24), 11.1; IP 6.129, 6.54, 7.57

---

[32] ne CKNBZOHQ; nec A
[33] seges CKDBZOHA; segetes N
[34] mixta (*corr. from* mita A) *add.* ZOHQA, *om.* CXSKNBV
[35] -eram CNDBZOHA; -eriam K
[36] Et resp. – an. sit *in mg.* H
[37] Si quis diaconam – an. sit *in bottom mg.* R[2]
[38] Et responderunt omnes tercio, anathema sit RXSZOH; Et resp. CKV; Et r. a. s. N; Et r. D; Et resp. ut supra B; *om.* QA
[39] anathema sit *add.* X, a. s. *add.* N, omnes tercio anathema sit *add.* ZOHA, ,*om.* CRSKDBV
[40] anathema sit *add.* X, omnes tercio anathema sit *add.* ZOHA, *om.* CLRSKNBV
[41] neptem CKNBZOHQ; eptem A
[42] in con. dux. CKBZOA; d. N; dux. in con. HQ
[43] anathema sit *add.* X, omnes tercio anathema sit *add.* ZOHA, *om.* CLRSKNBV
[44] uel CRXSKNBV; aut ZOHA. neptem vel *ss* V[2]
[45] *corr. fr.* nutrum O
[46] in con. dux. CSKDBZOQA; d. N; dux. in con. H
[47] anathema sit *add.* X, omnes tercio anathema sit *add.* ZOHA, *om.* CLRSKNBV
[48] sit CKBZOH; s. N; *om.* A
[49] Si quis consobrinam – Et rep. *in mg.* X; omnes tercio anathema sit *add.* ZOHA, *om.* CLRXSKNBV
[50] *ss* C; *in mg.* Z
[51] sit CKBZOH; s. N; *om.* A
[52] anathema sit *add.* X, omnes tercio anathema sit *add.* ZOHA, *om.* CLSKNBVP
[53] vel cons. ei *in mg.* L[2]S
[54] sit CKNBZOH; *om.* A
[55] anathema sit *add.* X, omnes tercio (tercio omnes O) anathema sit *add.* ZOHA, *om.* CLRSKNBVP
[56] desponsauerit CKNBZOH; desponsarit Q; desponsa habuit A
[57] anathema sit *add.* X, omnes tercio anathema sit *add.* ZOHA, *om.* CLRSKNBVP. Si quis uirg. – resp. *in mg.* V
[58] uel *add.* N, *om.* CKDBZOHA
[59] -c- *ss* O
[60] respondens O
[61] Explicit *add.* XS

A 1. LVII [GREGORIUS SECUNDUS]

[1]i. Quod qui aduersando misso pape eius laborem prepedierit excommunicetur

ii. De presbiteris ab incognitis[2] ordinatis

---

[1] *capitulatio om.* ZOHQA; *in* CLRXSWKNDBVP
[2] -co- *ss* C

iii.	De baptizatis a paganis
iiii.	De his qui patrem[3], matrem, fratrem aut sororem occiderint
v.	Vt quotiens episcopus consecratur[4], cum consecratore[5] conueniant duo uel tres episcopi
vi.	Ne confirmatus iterum confirmetur
vii.	Quod non sit suscipiendus in ordinem sacerdotis qui a non catholicis eligitur
viii.	Vt omnis ordo ecclesiasticus suis nitatur rectoribus

---

[3] uel *add.* N, *om.* CRKDBV
[4] *corr. fr.* -etur B
[5] consecratore CRNDBV; insecratore K

1[1]

Gregorius secundus uniuersis. Quod qui aduersando misso pape eius laborem prepedierit excommunicetur[2]

Si quis uero[3] quod non[4] optamus aduersando Bonefacio[5] misso nostro prepedire conatus fuerit laborem, aut contrarius extiterit ministerio sibi[6] credito, successorumque eius eundem laborem intrantium ex sententia diuina anathematis uinculo percellatur, ac[7] perpetue dampnationi subiaceat.

Gregory II; JE 2160; M1149d; Mon. Mog. 18; CB Bonif. 2; ID 6.116

---

[1] *No cap. nos. throughout this section* K
[2] Quod - exc. CRXSKNBVP; *om.* ZJOHQA
[3] quod uero *repeated and canc.* Z
[4] *ss* J
[5] Bonefacio CRXSKNBVO²H*; bone facio P; Bonefitio JO; beneficio ZQA
[6] ministerio sibi CKNBZJOHQ; sibi ministerio A
[7] ac CKDBZOHA; nunc N

2

Idem[1] *Bonefacio presbitero. De presbiteris ab incognitis ordinatis*[2] [59va]

Presbiteros[3] quos ibidem repperisti[4] si incogniti fuerint uiri illi a quibus sunt[5] ordinati, et dubium est eos episcopos fuisse annon qui eos ordinauerunt. Si bone actionis et catholici uiri sunt presbiteri ipsi et in ministerio Christi omnique lege sancta[6] edocti a patre uel episcopo suo benedictionem presbiteratus suscipiant et consecrentur et sic[7] ministerio sacro fungantur.

Gregory III; JE 2251; M 1160a; Mon. Mog. 38; CB Bonif. 3; ID 6.117; D 68 c 2

---

[1] Idem CRXSKNBVP; Gregorius ii ZJOHQA
[2] De - ord. CRXSKNBVP; *om.* ZOHQA
[3] quoque *add.* KND, *om.* CRXSBVZOHQA
[4] repperisti CKNBOHA; peperisti Z
[5] *ss* H
[6] sancta lege *marked for reversal* O
[7] in *add. and canc.* B

3[1]

Idem[2] *Bonefacio episcopo. De baptizatis a paganis*[3]

Quos a paganis[4] baptizatos esse asseruisti, si ita habetur ut denuo baptizes in nomine Trinitatis mandamus.

---

[1] CLRXSWKNBVP *as here*; ZJOHQA *insert 1.58.1 (CB Bon. 12c) below*
[2] Idem CRXSKNBVP; Gregorius ii ZJOHA
[3] De - pag. CRXSKNBV (*om.* ZOHA)
[4] *corr. fr.* -anos O

Gregory III; JE 2239; M 1154c; Mon. Mog. 28; CB Bonif. 15a; ID 11.91a; De cons. D 4 c 52

4

De his qui patrem, matrem, fratrem aut[1] sororem occiderint[2]

De his uero dicimus qui[3] patrem[4], matrem, fratrem aut sororem occiderint ut toto[5] uite sue tempore corpus non suscipiant dominicum, nisi temporis sui exitu pro uiatico. Abstineant enim se et a carnis commestione et potu uini donec aduixerint[6], ieiunent secundam et quartem et sextam feriam[7] ut sic[8] possint deflentes diluere commissum scelus.

Gregory III; JE 2239; M 1154d; Mon. Mog. 28; CB Bonif. 15b (pt 1); ID 10.179; below 3.20.57

[1] aut CKDB; *om.* N
[2] De - occ. CRXSKNBVP; Item ZJOHQA
[3] *corr. fr.* quia Z
[4] et *add.* JA, *om.* CKNBZJ[2]OHQ
[5] toto CKNBOHA; tanto Z
[6] et *add.* V
[7] et sextam feriam RXSKNBVPZOHA; feriam et sextam CLW. donec – feriam *in mg.* V
[8] sic CRKNBZOHQ; su *and lacuna* A

5

Vt quotiens episcopus consecratur, cum consecratore conueniant duo uel tres episcopi[1]

Vt quotiens episcopum consecraueris, duo uel tres conueniant tecum episcopi ut Deo sit gratum quod geritur[2], ut eis conuenientibus ipsisque[3] presentibus eum consecres.

Gregory III; JE 2239; M 1155a; Mon. Mog. 28; CB Bonif. 15b (pt 2)

[1] Vt - episcopi CRXSKNBVP; Item ZOHA
[2] quod ger. *repeated and canc.* Z
[3] -que CRKNVZOHA; *om.* B; ipsiusque P

6

Ne confirmatus iterum confirmetur[1]

De homine qui a pontifice confirmatus fuerit, denuo illi talis reiteratio prohibenda est.

Gregory II; JE 2174; M 1158b; Mon. Mog. 27; CB Bonif. 16a; ID 1.304; IP 6.126; De cons. D 5 c 9

[1] Ne - conf. CRXSKNBV; Item ZOHA

7

Idem Mediolanensibus[1]. Quod non sit suscipiendus in ordinem sacerdotis qui a non[2] catholicis eligitur[3]

Nos in hominem[4] qui non a catholicis eligitur nulla prebemus ratione consensum nec si alicuius usurpatione factum fuerit in locum uel ordinem illum sacerdotis suscipimus.

Gregory I; Reg. 11.6; JE 1796; CB Varia II 48; Dd 1.200;+C 9 q 1 c 6

[1] Idem Mediolanensibus CRXSNBV[2]P; *om.* KV; Gregorius Mediolanensibus (Mediolansibus A) ZOHQA
[2] a non CRS[2]BVP; non a XKND
[3] Quod - eligitur CRXSKNDBVP; *om.* ZOHA
[4] -inem CKNBZOH; -ine QA

8

Idem[1] ad Rusticum monachum. Vt omnis ordo ecclesiasticus suis nitatur rectoribus[2]

In apibus princeps unus[3] est. Grues unam [59vb] sequuntur ordine litterato, imperator unus, iudex unus prouincie. Roma ut[4] condita duos fratres simul[5] reges habere non potuit et parricidio dedicatur. In Rebecce utero Esau et Iacob bella gesserunt. Singuli ecclesiarum episcopi, singuli archipresbiteri, singuli archidiaconi, et omnis ordo[6] ecclesiasticus suis rectoribus nititur.

*Recte Jerome ep. 125; CB Varia II 85 (*ad Rusticum monacum*); ID 5.356 (IDdp Jerome, IDcp Gregory); +C 7 q 1 c 41 as* Idem *[sc Greg. I]*

---

[1] Idem CRXSKNBVP; Gregorius ZOHA
[2] Vt - rect. CRXS(*before* Idem)KNBVP; *om.* ZOHA
[3] princ. unus CRKNVPZOHA; unus princ. B
[4] ut CKNBOHA; autem Z
[5] simul CRKNVPZOHA; similes B
[6] ordo CKNBZOHQ; *om.* A

A 1. LVIII BONEFACIUS[1]

[2]i. Quod de adulterina et luxuriosa commixtione meretricum nascantur[3] degeneres et ignobiles populi et libidine furentes

ii. De eo quod[4] sacramento constrictus fuit quod et[5] iustis[6] adiutor fieret, et a[7] communione sacerdotum falsorum et seductorum abstineret nec abstinere potuit

---

[1] *mg* CW; *text* LRXSKNBV
[2] *capitulatio om.* ZOHA; *in* CLRXSWKNDBVP
[3] -antur CRKDBV; -untur N
[4] quod CRKDB; qui N
[5] quod et CLRSDB; quo et K; ut N
[6] iustis CRNDB; iustius K
[7] a CKNV; *om.* B

1[1]

Bonefacius martyr regi Anglorum. Quod de adulterina et luxuriosa commixtione meretricum nascantur[2] degeneres et ignobiles populi et libidine furentes[3]

Si enim gens Anglorum sicut per istas prouincias diuulgatum est et nobis in Francia[4] et in Italia improperatur et ab ipsis paganis improperium[5] est spretis[6] legalibus conubiis adulterando et luxuriando ad instar Sodomitane gentis fedam uitam uixerit[7], de tali commixtione meretricum estimandum est[8] degeneres[9] populos et ignobiles et furentes libidine fore procreandos, et ad[10] extremum[11] uniuersam plebem ad deteriora[12] et ignobiliora[13] uergentem et nouissime nec in bello seculari fortem nec in

---

[1] *here* CLRXSKNBVP; *after 1.57.2 above* ZJOHQA
[2] -antur CKDBV; -untur N
[3] Bon. - Angl. Quod - fur. CRXSKNBP; Regi Anglorum Bonefacius martyr ZJOHA
[4] in Francia CKNBZJO²HQ; infantia OA
[5] improperium CKNBZJOHQ; imperium A
[6] spretis CRSKD²BZO²HQA; sumptis ND; spetis O
[7] *corr. fr.* diu- Z
[8] *om.* K (*in* ND)
[9] -eres CKNBZHA; -eris O
[10] ad CKNBZJOHQ; *om.* A
[11] -mum CKNBZJOHQ; -mam A
[12] -ora CSKNBZOQA; -ioria H
[13] ignobiliora CRSKNVPZ²JO²HQ; innorabilia (-ra- *later canc.*) B; ignobilia ZOA

fide stabilem et[14] nec honorabilem hominibus nec Deo amabilem[15] esse uenturam sicut aliis gentibus Hyspanie et[16] Prouincie et Burgundionum[17] populis contigit, que sic a Deo recedentes fornicate sunt, donec iudex talium criminum ultrices[18] penas per ignorantiam legis Dei et per Sarracenos uenire et seuire permisit.
Mon. Mog. no. 59: CB Bonif. 12c; ID 8.224; +D 56 c 10

[14] et CRSKD[2]BVZOHA; *om.* ND
[15] nec honorabilem – amabilem *in mg.* X[2]
[16] et LRXSWKNBVPZJOHA; *om.* C
[17] -ionum CKNBZJOHQ; -ianum A
[18] ultrices CRKDBZOHA; ultores N

2

Idem[1] Bonefacius martyr Zacharie pape. [60ra] *De eo quod[2] sacramento constrictus fuit quod et[3] iustis adiutor fieret et a communione sacerdotum falsorum et seductorum abstineret nec abstinere potuit[4]*

Antecessor[5] et enim predecessoris uestri[6] uenerande memorie[7] Gregorius dum me indignum ordinauit, et ad predicandum uerbum fidei[8] Germanicis gentibus misit sacramento me constrinxit[9] ut canonicis et iustis episcopis et presbiteris in uerbo et facto in consensu astipulator et adiutor fierem. Hoc autem cum diuina gratia implere studui, falsos autem sacerdotes hypochritas et seductores populorum uel corrigerem ad uiam salutis uel declinarem et abstinerem[10] a communione ipsorum, quod[11] ex parte seruaui et ex parte custodire et[12] implere non potui, et spiritualiter impleui sacramentum[13], quia in consensum et in consilium illorum[14] non uenit anima mea, corporaliter autem ab eis omnino abstinere non potui. Dum uenissem ad principem[15] Francorum cogente ecclesiarum necessitate[16] tales ibi repperi quales nolui. Sed tamen in sancta communione corporis Christi illis[17] communicaui.
Mon. Mog. no. 79; CB Bonif. 17; ID 2.95; below 3.2.11; C 11 q 3 c 104, of which all after implere non potui *was added later*

[1] Idem CLRXSWKNBV; *om.* ZOHA
[2] quod CRSWKDB; qui N
[3] quod et RXSWDBVP; quod C; qui et L; q' et K; ut N
[4] De - potuit CRXSWKNBVP; *om.* ZOHA
[5] Antecessor CL[2]RNDBZOHA; Ante successor L; Intercessor K
[6] uestri CSWD[2]VZOA; nostri LRXKNDBPH
[7] uen. mem. CRDBZOHA; mem. uen. KN
[8] *ss* H
[9] constrinxit CKNBZOH; construxit QA
[10] -erem CKNBZOHQ; -ere A
[11] et *add.* SKNDV[2], *om.* CRXBVZOHA
[12] et CRXSKN[2]VPZOHA; non N; *om.* B; uel B[2]
[13] sacramentum CKNBZO[2]HQ; sacramentom O; sacratum A
[14] illorum CRXBZOHA; eorum SKND
[15] -ci- *ss* K
[16] cum *add.* ZOHA, *om.* CRXSKNBV
[17] non *add.* V[2]ZOHA, *om.* CRXSKNBV

A 1. LIX ZACHARIAS

[1]i. Ad eius dicta respondens
ii. De libero si ancillam duxerit

[1] *capitulatio in* LRXSWKNBVP; *om.* CZOHQA

1

Zacharias papa Bonefacio martiri. Ad eius dicta respondens[1]

Quod predecessor noster beate memorie Gregorius huius sedis apostolice presul dum ad[2] predicandum uerbum euangelii tuam misisset fraternitatem in Germanie partibus et gentibus illis paganis uerbo pollicitationis ante esse munitam ita[3] ut orthodoxos[4] episcopos, presbiteros uel quoscumque[5] repperire potuisses in uerbo exhortationis perfectos amplius confirmares, et eis communicares, quod et factum est. Si quos uero seductores episcopos aut pseudopresbiteros[6] uel quoscumque[7] a recto fidei tramite deuiantes repperisses nulla[8] \60rb\ tibi cum eis esset communio, quod te Deo solante[9] usque ad presens spiritualiter[10] seruasse confessus[11] es[12]. Vel si omnino propter[13] principalem et humanum fauorem gentis Francorum dum ad eos accessisses corporaliter abstinere non[14] ualuisti, cogente necessitate ecclesiarum Dei, et tamen in eorum consilio et consensu communionis anima tua non est coinquinata, itaque propter hoc quod cum eis conuersatus es non consentiens iniquitate eorum nullum tibi est detrimentum coram Deo.

JE 2291; M 1170 b-c; Mon. Mog. no. 80; CB Bonif. 7; ID 2.96; C 11 q 3 c 105

---

[1] Ad - respondens CLRXSWBVP; *om.* KNZOHA
[2] *om. with erasure* W
[3] ita CWKNBZOHQ; *om.* A
[4] -h- *ss* O
[5] quoscumque CLRSWKNBV; quos X; quosque ZOHA
[6] speudo- V; *corr. fr.* pseudosp- O
[7] quoscumque CSKN; quosque LRXWBVPZOHA
[8] iam *add.* N, *om.* CWKBZOHA
[9] solante CLSW²DHQA; solatiante RXSK²BVPZO; solatia K; iuuante N
[10] *corr. fr.* –uale V
[11] confessus CSWKNBVZHA; conuersus OQ
[12] *om.* Q
[13] *ss* V
[14] non C²LRS²WK²D²BVPZOHA; *om.* CXSKND

2

Zacharias papa. De libero si[1] *ancillam duxerit*[2]*. In epistola Francis et*[3] *Gallis directa inter cetera*[4] *sic ait*

Si quis liber ancillam in matrimonio acceperit, non habet licentiam dimittere eam si prius consensu amborum[5] coniuncti sunt, excepta causa fornicationis, sed una lex deinceps erit per omnia et uiro et femine.[6]

JE +2305; ID 8.53 var.; +C 29 q 2 c 2

---

[1] si CRWKDBV; qui N
[2] De - dux. CRXSWKN(*after* ait)DBVP; *om.* ZOHA
[3] et CRWNDBVZOA; *om.* K
[4] -era CLRXSKNBVZOHA; -eras W
[5] amborum CWKNBZO²HQ; *om.* OA
[6] Explicit *add.* XS

A 1. LX LEO QUARTUS[1]

[2]i. Quod patrum instituta intacta conseruanda sint[3]

ii. An hi qui columbas in templo uendunt in ordine penitentiam agere debeant, an extra ordinem, et sacerdotalem fieri gradum

---

[1] Capitula Leonis quarti S
[2] *capitulatio in* CLRXSWKNDBVP; *om.* ZOHQA
[3] sint LRXWKNBVP; sunt CS

iii. Quod non sit dampnandus episcopus nisi aut ante legitimum numerum episcoporum qui fit per duodecim episcopos aut probata sententia per lxxii idoneos testes
iiii. Quod unaqueque parroechia regenda sit sub prouisione episcopi
v. De eulogiis
vi. De eo qui plures ecclesias tenet
vii. Quod decime tantum debeantur ubi sacrosancta dantur baptismata
viii. Quod abstinendum sit ab esu carnium quarta feria et sexta
ix. Per que decreta iudicare debeant episcopi
x. Quod sortes per quas in Britannia iudicabant[4] dampnate sint
xi. De Colone facto episcopo mandato imperatoris et imperatricis
xii. Quod nulli orthodoxorum penitentiam sustinenti liceat soluere legitimum coniugium
xiii. De eodem
xiiii. Quod contra patrum censuras existit secularis homo qui presbiteros ab ecclesiis in quibus sunt denominati expellit
xv. Vt contra inimicos fidei uiriliter agere studeat [60va]
xvi. Quod Franci semper uictores extiterunt
xvii. Quod ei qui[5] in certamine belli contra inimicos fidei fideliter mortuus fuerit[6] regna celestia non negabuntur
xviii. Quod inter eos statutum fuit quod electio Romani pontificis iuste et canonice fieri debeat
xviiii. De sacerdote pro quo alii sacerdoti oculi fuerunt eruti
xx. Quos deprecatus fuit quatinus Coloni dyacono Reatinam ecclesiam ad regendum concederent, ut eorum accepta licentia ibidem eum consecrare ualeret episcopum
xxi. Quod non sit defensandus[7] qui uiuentis locum non timuit usurpare
xxii. Quod si papa inutilis iudicetur, ecclesia tamen non inutilis[8] uocatur
xxiii. De eo quod si quid incompetenter egit illius et missorum suorum iudicio emendare[9] uelit[10].

[4] -bant CRWNDBV; -ate K
[5] qui CRWNDBV; *om.* K
[6] fuerit LRXSWKNBVP; fuerint C
[7] defensandus CRXKNBVP; defendendus LW
[8] eccl. tamen non (*ss* D) - inut. CRWKDB; tamen eccl. inut. non N
[9] iud. em. RXSKNBVP; em. iud. CLW
[10] *corr. fr.* euelit R

1

Ex registro Leonis[1] quarti Coloroth archiepiscopo et Bertulfo[2]. Quod patrum instituta intacta conseruanda sint[3]

Ideo[4] permittente Domino pastores hominum[5] sumus effecti ut quod patres[6] nostri siue in sanctis canonibus siue in mundanis affixere legibus excedere minime[7]

[1] papa *add.and canc.* Z
[2] et Bertulfo CXSKN; et Berthofo L; et Berchtolfo W; et Bertufo RBVPZO^{2}HQ; *om.* OA
[3] Quod - sint (sunt N) CRXSWKNBVP; *om.* ZOHA
[4] Deo X
[5] hominum CWKNBZO^{2}HQ; *om.* OA
[6] *corr. fr.* partes O
[7] *ss* W

debeamus[8]. Contra quippe eorum saluberrima agimus instituta, si quod ipsi diuino statuerunt consulto intactum[9] non conseruamus.
JE 2609; CB Leo IV 14; Ep. Leo 592 no. 14; ID 4.186;+C 25 q 1 c 16

[8] *corr. fr.* -emus H
[9] -tum CXSWKNBV; -ta ZOHA

2

Idem episcopis Britannie. An hii[1] qui columbas[2] in templo uendunt in ordine penitentiam agere debeant, an extra ordinem et sacerdotalem fieri gradum[3]

Requiritis de his[4] qui turpissimo lucro columbas in templo Domini uendere non pertimescunt, et sui acta improba temeritate Symonis heresi coniungentes utrum possint in ordine penitentiam agere an[5] tantummodo extra ordinem et sacerdotalem fieri gradum. Quod nos quidem conuictis[6] et tam detestabile nefas quod iam multis est dampnatum conciliis peregisse noscuntur, nulla possumus penitentia[7] subuenire et tot spiritualibus patribus obuiare. Sed in illorum patrum [60vb] me sententia conuenire omnibus certum sit.
JE 2599; CB Leo IV 16a; Ep. Leo 593 no. 16(2); ID 5.115; +C 1 q 7 c 5

[1] hii CRWKDB; *om.* N
[2] columbas CRWNDBV; columnas K
[3] An - gradum CRXSWKNBVP; *om.* ZOHA
[4] his CRSW(de his *repeated*)KNBVHA; iis ZQO
[5] an CRXSWKNBV; aut ZOHA
[6] quidem conuictis CRSWKNDVZOHA; qui conuicti sunt K[2]; quidem conuicti B; quidem coniunctis P
[7] poss. (-imus S) pen. CRSWKNBVP; pen. poss. ZOHA

3

Quod non sit dampnandus episcopus nisi aut[1] ante legitimum numerum episcoporum qui fit per duodecim episcopos aut probata sententia per lxxii idoneos testes[2]

Nullam dampnationem episcoporum esse unquam censemus[3] nisi aut ante legitimum numerum[4] episcoporum[5] qui fit per duodecim episcopos, aut certe probata sententia per lxxii idoneos testes, qui tales sint qui et accusare possint et prius ad sacra Christi quattuor euangelia[6] sacramenta prestent quod nil falsum depromant, sicut nobis beatus Siluester tradidit et Romana sancta tenere uidetur[7] ecclesia. Et[8] si inter eos quos dampnandos esse dixerint homines fuerit episcopus qui suam causam in presentia Romane sedis episcopi[9] petierit[10] audiri, nullus super illum definitiuam[11] presumat dare sententiam sed omnino eum audiri[12] decernimus.
JE 2599; CB Leo IV 16b; Ep. Leo 593-4 no. 16(4); ID 5.116; +C 2 q 4 c 3

[1] aut LRWKNBVP; *om.* CRXS
[2] Quod - testes CLRXSWKNBVP; Item ZOHQ(*mg.*)A
[3] *corr. fr.* cence- W
[4] *ss* O
[5] episcoporum CWKD[2]BVZOHA; *om.* ND
[6] quat. euan. CRWKNVPZOHA; euan. quat. B
[7] ten. uid. CRXSWBVOHA; uid. ten. KNDPZ
[8] Et CRWKDBZOHA; At N
[9] episcopi CWKNBZOHQ; *om.* A
[10] *corr. fr.* pac- O
[11] finitimam V
[12] -iri CRXSWKNBV; -ire ZOHA

4

Quod unaquaque parroechia regenda sit sub prouisione[1] episcopi[2]

Regenda est unaqueque parroechia sub prouisione ac tuitione episcopi[3] per sacerdotes uel ceteros[4] clericos[5] quos ipse cum Dei timore preuiderit[6] cui iure pertinere uidetur, et circumire ut sibi necessarium uisum fuerit[7] ecclesiastica utilitate cogente.

JE 2599; CB Leo IV 16c; Ep. Leo 594 no. 16(5); +C 10 q 1 c 4

[1] *lacuna follows in* W
[2] Quod - ep. CRXSWKNBVP; Item ZOHA
[3] ac tuit. ep. RXSKNBVPZOHA; ep. ac tuit. CW; ep. aut tuit. L
[4] *ss* B
[5] -icos CSWKNBZOQA; -icorum H
[6] -erit CLRXSKNBZOHA; -erint W
[7] fuerit CLRXSKNBZOHA; fuit W

5

De eulogiis[1]

De eulogiis ad sacra concilia deferendis nichil inuenimus a maioribus terminatum, sed sicut unicuique presbitero placuerit. Nam si constitutum[2] fuerit illo in[3] tempore benedictiones affere, forsitan minus libenter ad synodos occurrant[4] magis uenire detrectet. Que non sunt ut arbitror rationabiliter requirende nec ultro delate respuende[5].

JE 2599; CB Leo 16d; Ep. Leo 594 no. 16(6); +D 18 c 8

[1] De eulogiis CRXSWK(ulo-)NBV; Item ZOHA
[2] -tu- *ss* O
[3] illo in CRXSKNBVZOHA; in illo LW
[4] -ant CRWKDBZOHA; -unt N
[5] nec ultro delate resp. *in mg.* Z

6

De eo qui plures ecclesias tenet[1]

Ecclesias qui plures retinet una quidem titulata, alie uero[2] sub commendatione tenende sunt.

JE 2599; CB Leo IV 16h; Ep. Leo 595 no. 16(11); C 21 q 1 c 3 var.

[1] De - tenet CRXSWKNBV; Item ZOHA
[2] uero CRWNDBZOHA; *om.* K

7

Quod decime [61ra] *tantum debeantur ubi sacrosancta dantur baptismata[1]*

De decimis[2] iusto ordine non tantum nobis sed et maioribus uisum est plebibus tantum ubi sacrosancta dantur baptismata deberi.

JE 2599; CB Leo IV 16i; Ep. Leo 595 no. 16(12); ID 3.151 as end of ep. Gelasii; Dd 3.63 (var.); C 16 q 1 c 45

[1] Quod - baptismata CRXSWKNBV; Item ZOHA
[2] decimis CWNDBZOHA; *lacuna* K

8

Quod abstinendum sit ab esu carnium quarta feria et sexta[1]

De esu carnium est apud nos uetustissima et non improbanda traditio semper tenenda, ut a cene termino que fit in principio[2] noctis quarte ferie que lucescit in

[1] Quod – feria et sexta (et sexta feria SV) CRXSWKNBV; Item ZOHA

quarta feria usque in diluculum quinte ferie et similiter a cena noctis sexte[3] ferie pertenditur[4] non imperite[5] ieiunatio usque ad Sabbati lucem uel quantum[6] de diei parte[7] aliquis ieiunare maluerit uel debuerit.
JE 2599; CB Leo IV 16k; Ep. Leo 595 no. 16(13); De cons. D 3 c 11

---

[2] -r- *ss* O
[3] sexte CRWNDBVZOHA; quinte K
[4] pert- CRWKNBOH; perp- Z; prot- QA
[5] per *add. and canc.* O
[6] quantum CRWKDBZOHA; quartum N
[7] *in mg.* C

9

Per que decreta iudicare debeant episcopi[1]

De libellis[2] et[3] commentariis aliorum non conuenit aliquem[4] iudicare et sanctorum conciliorum canones relinquere uel decretalium regulas id est qui habentur apud nos simul cum illis in canone, et quibus in omnibus ecclesiasticis utimur iudiciis, id est apostolorum[5], Nicenorum[6], Aquiranorum, Neocesariensium, Gangrensium, Antiochensium, Laodicensium, Calcedonensium, Sardicensium[7], Carthaginensium[8], Affricanensium[9] et cum illis regule presulum[10] Romanorum, Siluestri, Syricii, Innocentii, Zosimi, Celestini, Leonis, Gelasii, Hylarii, Symachi, Simplicii, Hormisde[11] et Gregorii iunioris, isti omnino sunt et per quos iudicant episcopi et per quos episcopi simul et clerici iudicantur. Nam si tale emerserit uel contigerit inusitatum negocium quod minime possit[12] per istos finiri, tunc si illorum quorum meministis dicta[13], Ieronimi, Augustini, Ysidori, uel ceterorum similiter sanctorum doctorum similium reperta fuerint, magnanimiter sunt retinenda ac promulgan[61rb]da, uel ad[14] apostolicam sedem referatur de talibus. Quam ob causam luculentius[15] et magna uoce pronuntiare non paueo, quia que illa que diximus sanctorum patrum statuta que apud nos canones pretitulantur, siue sit ille episcopus siue clericus siue[16] laicus indifferenter non[17] receperit, ipse se conuincit, nec catholicam et apostolicam fidem, nec sancta uera[18] Christi quattuor euangelia utiliter et efficaciter ad effectum[19] suum retinere uel credere.
JE 2599; CB Leo IV 16l; Ep. Leo 595-6 no. 16(14); ID 4.72; IP 2.118; D 20 c 1

---

[1] Per - ep. CRXSWKNBV; Item ZOHA
[2] libellis CRSWKVPZOHA; libello N; libell' D; lib' B
[3] in *add.* A, *om.* CWKNBZOHQ
[4] aliquem CXSWKN; aliquos LRBVPZOHA
[5] id est ap. CRWKNBZOHQ; ap. id est A
[6] -enorum CWKNBVZH; -eronum OQA
[7] Antiochensium – Sardic. *om.* B
[8] *om.* X; *after* Gangr. *but marked for reversal* Z
[9] Sard. Cart. Affric. *in mg* X[2]
[10] *corr. fr.* presule regule O
[11] Horm- CLXWKN; Orm- RSBVPZOHQ; Corm- A
[12] *ss* O
[13] dicta CRWKDVZOHA; dicti N; ? B
[14] ad CLRKNBZOHA; *om.* W
[15] luculentius CRWKNVPZOHQ; *om.* B; iuculentius A
[16] siue CRXSWKNBV; uel ZOHA
[17] non CRXSWKNBV; *om.* ZOHA
[18] uera CSWKNBOHA; uero Z
[19] eff- CLXSKNBVZOHA; aff- RPW

10

Quod sortes per quas in Britannia iudicabant dampnate sint[1]

Sortes[2] quibus uos[3] cuncta in uestris discriminatis prouinciis nichil aliud quam quod illi patres dampnauerunt[4] diuinationes et maleficium esse decernimus. Quamobrem uolumus illas omnino dampnari et ultra inter Christianos nolumus nominari, et ut[5] abscidantur sub anathematis interdictu[6] prohibemus.

JE 2599; CB Leo IV 16m; Ep. Leo 594 no. 16(7, pt); ID 11.8; IP 8.70; C 26 q 5 c 7

[1] Quod - sint CRXSWKNBVP; Item ZOHA
[2] *corr. fr.* Fortes K
[3] uos CRSWKNVPZOHA; nos B
[4] dampnauerunt CLRXSWKN; dampnarunt BVPZOHQ; damnorum A
[5] ut CRWKNVPZOHA; uel B
[6] -ctu CRWNDBZOHA; -ctum K

11

Item Itte comitisse. De Colone facto episcopo mandato imperatoris et imperatricis[1]

Nobis domnus imperator et imperatrix per suas epistolas direxerunt ut Colonem in Reatina ecclesia que pastoris officio per longa iam tempora destituta uidebatur[2] episcopum favere deberemus sicut et fecimus.

JE 2615; CB Leo IV 21A; Ep. Leo 598 no. 21; +D 63 c 17

[1] Item Itte (*om.* W; S *obsc. corr.*) comitisse. De - et (uel N) imperatricis CRXSWNDBP; De - imperatricis K; De – imperatricis. Idem Itte com. V; Leo iiii Ite comitisse ZOHA
[2] -atur CLRXSKNBVPZOHA; -antur W

12

Idem Galerio episcopo Tripolitano. Quod nulli orthodoxorum penitentiam sustinenti[1] *liceat soluere*[2] *legitimum coniugium*[3]

Audiuimus a quibusdam quod in uestris diocesibus et finibus Christianorum cetus leui se subtrahunt[4] penitentie iugo, dicentes quia si[5] penitentiam agimus coniugii[6] debemus relinquere copulam in quo errant et de ueritatis calle discedunt, quia pro omnibus[7] illicitis penitentiam unusquisque[8] Christi nominis cultor sustinere atque peragere summopere debet, dicente Domino, Penitenciam agite et[9] appropinquabit[10] regnum[11] celorum. Coniugium uero legitimum nulli orthodoxorum penitenciam sustinenti[12] soluere licet.

JE 2640; CB Leo IV 26a; Ep. Leo 600 no. 26a; C 33 q 2 c 13a

[1] *corr. fr.* -icienti R
[2] soluere CRWNDB; sollere K
[3] Quod - coniugium CRXSWKNDBVP; *om.* ZOHA
[4] -unt CWKNBZOHQ; -untur A
[5] quia si CLRXSKNBPZO^{2}HA; quasi W; quia O
[6] coniugii CWKNBZOHQ; et iugii A
[7] *corr. fr.* illis O
[8] -que *ss* B
[9] et CLRXKDBVPZOHA; *om.* SWN
[10] enim *add.* W, *om.* CLRXSKNBPZOHA
[11] regnum CSWKNBZO^{2}HQ; regnorum O; regum A
[12] *om.* B (? *added in mg.*)

13

De eodem[1]

Sacris eos uos expedit eloquiis[2] edocere, ut erroris eripiantur caligine[3], et licitis copulationibus iuncti de omnibus illicitis penitentiam agere procurent[4].

[1] De eodem CRXSWKNBVP; Item ZOHA

JE 2640; CB Leo IV 26b; Ep. Leo 600 no. 26b; C 33 q 2 c 13b

---

[2] exp. eloq. CRWDBVZOHA; eloq. exp. KN
[3] *corr. fr.* -ene O
[4] -ent CWKNBZOHQ; -ant A

14

Idem Karoli regi. Quod contra patrum censuras existit secularis homo qui presbiteros ab ecclesiis in quibus sunt denominati expellit[1]

Contra sanctorum patrum censuras uidetur existere si secularis homo uel laicus presbiteros ab ecclesiis in quibus tempore ordinationis eorum denominati uel introducti fuerint[2] uidetur expellere.

JE 2641; CB Leo IV 27; Ep. Leo 601 no. 27; ID 3.102; +C 16 q 7 c 29

[1] Quod - expellit CRXSWKNBV; *om.* ZOHA
[2] fuerint CRXSWKNBV; fuerunt ZOHA

15

Idem exercitui[1] *Francorum. Vt contra inimicos fidei uiriliter agere studeat*[2]

Omni timore[3] ac terrore deposito contra inimicos sancte fidei et[4] aduersarios omnium regionum uiriliter agere studete.

JE 2642; CB Leo IV 28a; Ep. Leo 601 no. 28(1); ID 10.87a; IP 8.30a (as Nicholas); C 23 q 8 c 9a

[1] exercitui CRXSWKNBZ; exercitu OQA; excerc- H
[2] Vt - studeat CRXSWKNBV(*before* Idem); *om.* ZOHA
[3] timore LRXSWKNBVPZOHA; tempore C
[4] eorum *add.* O, *om.* CWKNBZHQA

16

[1]*Quod Franci semper uictores extiterunt*[2]

Ubi usque nunc[3] parentes uestri publicum mouerunt procinctum[4] semper uictores extiterunt, nullaque[5] eos multitudo populi superare potuit. Non enim audiuimus ut aliquando sine fama uictorie reuersi fuissent.

JE 2642; CB Leo IV 28b; Ep. Leo 601 no. 28(2); ID 10.87b; IP 8.30b ut sup.

[1] Idem exerciui Francorum *add.* V
[2] Quod - ext. CRXSWKNBVP; Item ZOHA
[3] nunc CWKNBZOHQ; *om.* A
[4] proc- CRXSKNBZOHA; prec- W
[5] nullaque CWKNBZOHQ; nullamque A

17

Quod ei qui in certamine belli contra inimicos fidei fideliter mortuus fuerit regna illi[1] *celestia non negabuntur*[2]

Omnium uestrum nosse uolumus caritatem quoniam quisquis quod non optantes dicimus in hoc belli certamine fideliter mortuus fuerit[3], regna illi[4] celestia minime negabuntur.

JE 2642; CB Leo IV 28c; Ep. Leo 601 no. 28(3 pt); ID 10.87c; IP 8.30c (as Nicholas); C 23 q 5 c 46 as Nicholas, C 23 q 8 c 9b is widely var. but as Leo

[1] illi CXWN; *om.* RSKBVP
[2] Quod - negabuntur CRXSWKNBP?V; Item ZOHA
[3] mort. fu. CRWKNVPZOHA; fu. mort. B
[4] illi L?RXSKNBVPZOHA; celi W; ? C

18

Idem[1] Lothario et Hludouico augustis. Quod inter eos statutum fuit quod electio Romani pontificis iuste et canonice fieri debeat[2]

Inter nos et uos pacti serie statutum et confirmatum est quod electio et consecratio futuri Romani pontificis nonnisi iuste et canonice fieri debeat.

JE 2652; CB Leo IV 34; Ep. Leo 604 no. 34; ID 5.14; +D 63 c 31

---

[1] Idem CRXSWKNBV; Leo iiii ZOHA
[2] Quod - fieri debeat CRXSWKDBVP; Quod - fiat N; *om.* ZOHA

19[1]

Idem[2] Ebruino[3] et Adelfrido[4]. De sacerdote pro quo alii sacerdoti oculi fuerunt eruti[5]

Quia presulatus nostri quod bene [61vb] nostis magisterium non solum de sacerdotum, uerum etiam secularium utilitatibus debet esse sollicitum[6], propterea fraternitatem uestram scire uolumus hunc presentem presbiterum ad sedem apostolicam uenisse, nobisque uiolentiam et excommunicationem suam per ordinem retulisse, quod etiam sine iusto legis tramite illi fuisset sua[7] ablata ecclesia similiter indicauit quam alius dato munere sacerdos zelo ductus inuidie usurpare presumpsit. Inde parentes eius magno dolore compulsi presbiterum illum qui suam[8] tenebat ecclesiam[9] mox comprehenderunt et eius oculos eruerunt. Tamen sepe[10] dictus sacerdos dicit quod absque sua uoluntate[11] et[12] consilio hoc sit peractum. Quod si ita est ut ipse nobis[13] suo ore testatus est[14], uobis magnopere preuidendum est ut si[15] ipse canonice excommunicatus non est, canonica[16] super eum fiat remissio.

JE 2624; CB Leo IV 39; Ep. Leo 606 no. 38; +C 1 q 4 c 5

---

[1] xx K
[2] Idem CRXSKNBVP; Leo iiii ZOHA
[3] Ebruino C?LRSKNBVPZOHA; Eberuino X; Eliurino W
[4] Adelfrido C?RXSWKDBVPZOHA; Abdelfrido L; Alfrido N
[5] De - eruti CRXSWKNBVP; *om.* ZOHA
[6] -itum CRXSWKNBV; -itus ZOHA
[7] fuisset sua CLXSWKN; sua fuisset RBVPZOHA
[8] qui suam C[2]LRXWKNBVPZOHQ; qui C; quam sua A
[9] -iam CWKNBZOHQ; -ia A
[10] sepe CWNDBZOHA; ipse K
[11] -te *ss* O
[12] et CXSKN; siue LRWBVZOHA; sine P
[13] ipse nobis LRXSWKNBVPZOHA; nobis ipse C
[14] testatus est CWKNBZOHQ; testatur A
[15] si CRXSWKNBVP; *om.* ZOHA
[16] *corr. fr.* -ice A

20

Item idem[1] Lothario et Hludouico augustis[2]. Quos deprecatus fuit quatinus Coloni dyacono Reatinam ecclesiam ad regendum[3] concederent, ut eorum accepta licentia ibidem eum consecrare ualeret episcopum[4]

Reatina[5] ecclesia que per tot temporum spacia[6] pastoralibus curis[7] destituta[8] consistit dignum est ut brachio amplitudinis uestre[9] subleuetur ac gubernationis

---

[1] Item idem CRXSWKNDBVP; *om.* ZOHA; Idem eisdem (*later canc.*) Q
[2] *The rest of the canon almost wholly obliterated in* K
[3] ad reg. CRXSWBP; *om.* ND
[4] Quos - episcopum CRXSWNDBVP; *om.* ZOHA
[5] Reatina CWK?NDBZOHQ; Latina A
[6] *corr. fr.* spascia H
[7] curis CWNDBZOH; *lacuna* A
[8] *after corr.* N
[9] uestre CWDBZOHA; uirtute N

tegmine protegatur. Vnde salutationis[10] alloquio premisso uestram[11] mansuetudinem[12] deprecamur quatinus Coloni humili dyacono[13] eandem ecclesiam ad regendum concedere dignemini ut uestra licentia accepta ibidem eum Deo iuuante consecrare ualeamus episcopum. Sin autem in predicta ecclesia nolueritis ut preficiatur episcopus, Asculanam ecclesiam que uiduata existit illi[14] uestra serenitas dignetur concedere, ut consecratus a nostro presulatu [62ra] Deo omnipotenti uestroque imperio grates[15] peragere ualeat.
JE 2613; CB Leo IV 20; Ep. Leo 597 no. 19; +D 63 c 16

---

[10] salutationis CRXSNDBVPZHA; saluationis LWOQ
[11] -r- *ss* A
[12] -inem CWNDBZOHQ; -ine A
[13] hum. diac. RXSNDBVPZOHA; dyac. hum. CLW
[14] illi CWNDBZOHQ; *om.* A
[15] K *legible again*

21

Idem Nomino[1] duci Britannie. Quod non sit defensandus[2] qui uiuentis locum non timuit usurpare[3]

Non furem et latronem qualem Gislardum sentimus esse in Nannetica[4] sede qui uiuentis quod non[5] licuit locum non timuit usurpare pro cuiuscumque[6] muneris donis ultra debes defensare.
JE 2600; CB Leo IV 21; Ep. Leo 598 no. 20; +C 7 q 1 c 10

---

[1] Nom- CRXWKBVZOQA; Vom- S; Hom- N; Domino D
[2] -sandus CLRXSKNBP; -dendus W
[3] Quod - usurpare CLRXSWKNBVP; *om.* ZOHA
[4] Nannetica CRXKDBZOHA; Narnietica L; Narnetica W; Nannentica S; annetica N; Nannetia P;Vannetica V
[5] quod non CWKNBOHQA; non (quod *ss*) Z
[6] pro cuiuscumque CWKDBZOHA; uniuscumque N

22

Item[1] idem Karoli regi. Quod si papa inutilis[2] iudicetur ecclesia tamen non inutilis[3] uocatur[4]

Si fortassis quod non credimus apud uos inutiles iudicamur[5], ecclesia[6] tamen cui permittente[7] Domino[8] presumus non inutilis[9] sed caput principiumque[10] omnium merito[11] simul[12] ab omnibus uocatur.
JE 2625; CB Leo IV 40; Ep. Leo 606 no. 39; ID 5.21; +C 16 q 6 c 5

---

[1] Item CXSWKNBVP; *om.* ZOHA
[2] *over erasure* X
[3] eccl. tamen non inut. CRWKDB; tamen eccl. inut. non N
[4] Quod - uocatur CXSWKNBVP; *om.* ZOHA
[5] -amur CLRSKNBZOHA; -antur W
[6] -sia CWKNBZOHQ; -siam A
[7] perm- CWNDBVZOHQ; prem- K; prom- A
[8] perm. Domino CLRSWKNBV; permitteno X; perm. Deo ZOHA
[9] *corr. fr.* -les O
[10] -que *ss* A
[11] merito CWKNBVZO^{2}HQ; meritum OA
[12] *corr. fr.* similis A

23

Idem[1] Hludouico. De eo quod si quid incompetenter egit, illius et missorum suorum iudicio emendare uelit[2]

---

[1] Idem CRSWKNBVP; Item X; Leo iiii ZOHA

Nos[3] si incompetenter aliquid egimus et in subditis iuste legis tramitem non conseruauimus, uestro ac missorum[4] uestrorum cuncta uolumus[5] emendare iudicio, quoniam[6] si nos qui aliena debemus corrigere peiora committimus, certe non[7] ueritatis discipuli sed quod dolentes dicimus erimus pre ceteris erroris magistri. Inde[8] magnitudinis uestre magnopere clementiam imploramus, ut tales ad hec que diximus[9] perquirenda missos in his partibus dirigatis, qui Deum per omnia timeant, et cuncta quem[10] admodum si uestra presens fuisset imperialis gloria diligenter exquirant, et non tantum[11] hec sola que superius diximus ut examussim[12] exagitent, sed siue minora siue etiam maiora illis sint[13] de nobis indicata[14] negocia, ita eorum cuncta legitimo terminentur examine, quatinus in posterum nichil sit quod ex eis indiscussum uel indiffinitum[15] remaneat[16].

JE 2646; CB Leo IV 41;Ep. Leo 607 no. 40; ID 5.22 as Nicholas; +C 2 q 7 c 41 as Leo

---

[2] De - uelit CXSWKNBVP; *om.* ZOHA
[3] *corr. fr.* Eos O
[4] ac missorum CWKNBZOHQ; admissorum A
[5] cuncta uol. CRWKNVPZOHA; uol. cuncta B
[6] qui *add.* A; q *add. and canc.* O
[7] certe non CWKDBZOHA; iuste N
[8] Inde CWKDBZOHA; In N
[9] que diximus CWKDBZOHA; *om.* N
[10] quem CWKNBZOHQ; que A
[11] non tantum CWKDBZOHA; tantum non N
[12] -sim CWKNBZOHQ[2]; -sis QA
[13] illis sint CWKDBZOHA; illa N
[14] ind- CL[2]RXSKNBVZOHA; iud- LW
[15] indiff- CWKNBZOHQ; diff- A
[16] -eant X

A 1. LXI [GREGORIVS IV]

1

Gregorius quartus. De Adriano secundo ad Romanum pontificatum tracto, quod audientes missi Hludouici indigne tulerunt[1]

Cum[2] Adrianus secundus ad Romanum pontificatum ab ecclesia Dei genitricis domine nostre que dicitur ad[3] Presepe traheretur ad Lateranense patriarchium, certatim a clero et proceribus et plebe deportatus est. Quod audientes missi Hludouici imperatoris moleste tulerunt indignati scilicet[4], quod dum presentes essent non inuitati fuerunt nec optate a se futuri presulis electioni interesse meruerunt. Qui accepta ratione quod non causa contemptus Augusti sed futuri temporis[5] prospectu hoc omissum fuerit, ne uidelicet legatos principum in electionem[6] Romanorum presulum mos expectandi per huiusmodi fomitem inolesceret, omnem indignationem medullitus sedauerunt[7], et ad salutandum electum etiam ipsi humiliter accesserunt.

Lib. Pont. 2.174; CB Varia II 57 as here; Dd 1.260 is fuller; ID 5.16; D 63 c 29

---

[1] De - tulerunt CRXSKNBVP; *om.* ZOHA
[2] Dum W
[3] ad CKNBZOHQ; a A
[4] scilicet CNDBZOHA; sunt K
[5] temporis CRDBZOHA; turpis K; temp' N
[6] electionem RXWKNBVPZO[2]HQA; electione CLS; electio O
[7] sedauerunt CKNBZOHQ; *lacuna* A

Ex libro pontificali. De priuatis honore sacerdotii et post in episcopos consecratis[1]
Gregorius quartus Theodosium[2] quem Eugenius antecessor eius presbiterii honore priuauerat, ecclesie Segnine[3] consecrauit episcopum. Leontius dum esset presbiter depositus fuit et[4] postea in Antiochia[5] patriarcha fuit. Mysenum episcopum a Felice papa dampnatum Gelasius successor illius et communioni reddidit et ecclesie sue restituit[6].
BD 1.233; CB Varia II 79 as here; Dd 2.153 as here with rubric 'Ex libro I Burcardi'; readings here intermed. between BD and CB/Dd, but text closer to CB/Dd, which rearrange text; cf. Prol. 135 (but as BD, not CB/Dd)

---

[1] De – in episcopos (in eodem C, de episcopis N, in episcopis V) consecratis (-etis K) CLRXSWKNDBV; *om.* ZOHA
[2] -oxium H
[3] Segnine CRXSKNBVP[2]; sanguine V; Seggnine ZHA; Seggnie O; Seggine Q
[4] et CKNBZHQ; ex OA
[5] -chia CKNBZOH; -chiam QA
[6] Denique si in epistola *add.* H, *repeated from 1.62.1 below, om.* CSKNBZOQA

A 1. LXII NICHOLAVS[1] [I]

[2]i.	Quod inferiores a iudicandis suis prepositis cohercendi sunt
ii.	Quod non sit considerandum quales sint sacerdotes sed quid de Domino loquantur
iii.	Quod non sit utendum lege imperatorum in omnibus ecclesiasticis negociis
iiii.	De eodem
v.	Quod apostolice sedis iudicium[3] a nemine foris[4] sit retractandum et quando eiusdem sedis sententiam in melius liceat commutari
vi.	Quod qui tantum humanis rebus presunt eos per quos diuina ministrantur iudicare non presumant
vii.	Quod et imperatores pontificibus indigeant [62va] et pontifices imperalibus legibus utantur
viii.	Quod pontifex a seculari potestate nec solui possit nec ligari, nec per imperialem sententiam expelli
viiii.[5]	Quod episcopi Christo seruire debeant, milites uero seculi seculo
x.	Quod que sedes apostolica scripsit[6] ceterorum tractatorum scriptis debeant preferri
xi.	De eodem
xii.	Quod manifesta accusatore non indigent
xiii.	De his qui res Deo dicatas sub concessione principum diripiunt
xiiii.	Vt quod apostolice sedis auctoritate sanccitur inconcusse teneatur
xv.	Quod Sardicense concilium recipiendum sit
xvi.	Quod qui decreta Romanorum pontificum non habent de neglectu sunt arguendi, qui uero habent et non obseruant, de temeritate corripiendi
xvii.	Consuetudinibus quibus canonica auctoritas non obsistit minime obuiandum

---

[1] Nich. *om.* R, papa *add.* X; Cap. Nicholai pape S
[2] *capitulatio om.* ZJOHQA; *in* CLRSWKNDMBVP
[3] -cium CSKNB; -cum P
[4] foris CSKNB; *om.* P
[5] viii *repeated, so now one out* L
[6] et *add.* CX, *om.* LRKNBP

xviii. Qui modus penitentie fuerit[7] indicendus Burgando et malitie sue sequacibus qui nefarias presumptiones facere presumpserat
xviiii. De episcopis aliqua infirmitate correctis
xx. Ne clerici a[8] demonibus obsessi ad superiorem gradum possint accedere[9]
xxi. De his qui arborem incidunt. si arbor cadens hominem occiderit
xxii. De eo qui cum duabus sororibus fuerit fornicatus, uel cum his personis[10] de quibus sancta scriptura prohibet
xxiii. Quod anathemate feriendus sit qui fornicatus fuerit cum matre spirituali[11], uel cum ea quam ante episcopum tenuit ad confirmationem
xxiiii.[12] An liceat uxorem que adulterium perpetrauit marito ipsius occidere
xxv. De Lothario qui prima uxore expulsa secundam sibi asciuit
xxvi.[13] De Lothario qui[14] Gualdrada repudiata aliam admiserat
xxvii. Non debere aptari imagines sanctorum et nomina corporibus[15] nondum diuinitus reuelatis
xxviii. De quodam clerico qui inuitus monachus factus fuit
xxviiii. Quod si quid turpe de sacerdotibus[16] Domini auditur contegatur [62vb]
xxx. De Seufredo absque primatis[17] sui iudicio ab episcopio[18] remoto
xxxi. Quod apostolice sedis moris[19] non[20] sit absque signatis apicibus undecumque suscipere legationem
xxxii. Quod nichil intersit utrum in suscipienda legatione omnes in unum optimates Romani an tres ex his uel duo uel unus conueniat
xxxiii. Quod necesse sit accusatorem et accusatum simul adesse[21]
xxxiiii. De his qui cum excommunicatis necessitate[22] uel ignorantia uel studio communicant
xxxv. De duobus episcopis culpam Lotharii regis tutantibus
xxxvi. De eodem
xxxvii. Depositio[23] Reugaldi[24] Treuerensis et Guntharii Agrippine Colonie[25] archiepiscoporum[26]
xxxviii. Quod qui decreta a sedis apostolice presule promulgata contempserit anathema sit
xxxviiii. De licentia ingrediendi ecclesiam depositis episcopis concessa[27]
xl. De magnitudine sui peccati

---

[7] pen. fuerit CRNDBP; fuerit pen. K
[8] Ne clerici a RWKDBV; Ne clerici CXS; An clerici a L; Nec laici a N; De clerici a P
[9] poss. accedere CRSKN; poss. ascendere B ; accedere poss. VP
[10] personis CRKDBP; *om.* N
[11] uel cum ea – suscepit CRXSDBVP; *om.* KN
[12] *no. om.* B
[13] *no. om.* B (*now two out*)
[14] *ss* B
[15] -oribus CSKNB; -oris P
[16] -otibus CSKNB; -ote P
[17] -atis CLRXSKNV^3; -atus BVP
[18] -opio CLSNDBV; -opo RXKP
[19] moris CSKNB; more P
[20] *ss* K
[21] adesse CRNDB; esse K. *Whole entry in mg.* P
[22] necessitate CRKNVP; necesse B
[23] Depositio CLRKDBP; De preposito N
[24] Reug- CLWV^2; Teug- RBVP; Reng- X; Meng- S; Leug- KND
[25] -onie CRKNVP; -one B
[26] archiepiscoporum CRNDBP; episcoporum K
[27] KN *but not* D *have* Depositis - concessa *as a separate heading and so numbering is one wrong henceforward*

xli.[28]	De eodem
xlii.	Quod si episcopi unanimes fuerint nemo eis resistere poterit
xliii.	De quodam presbitero cuius percussione dyaconus extinctus dicebatur
xliiii.	De clericis qui se defendendo paganum occiderunt
xlv.	De quodam subdyacono qui uxorem duxerat
xlvi.	Quod nemo apostolicam sedem adire uolentem impedire presumat
xlvii.	Qui consuluerat an ipse a Normannis ab episcopio[29] depulsus debeat de cetero in monasterio conuersari
xlviii.	Quod clericum qui paganum occiderit non oporteat ad maiorem gradum prouehi
xlviiii.	Quod si in accusatione accusati persona deest, uni parti ad alterius discrimen cedendum[30] non est
l.	Quod primates nichil priuilegii pre ceteris episcopis nisi quantum sacri canones concedunt habeant
li.[31]	Vtrum presbiteris et dyaconibus cum ordinantur manus chrismate perungi debeant
lii.	De his qui pro criminibus penitentiam gerunt, et ad militiam reuertuntur [63ra]
liii.	De his qui filiastros suos ad confirmationem coram episcopis tenent
liiii.	De interfectoribus suarum coniugum et quod Gloriam in excelsis in cena sit dicenda. et quod pallio eadem die uti[32] sit licitum illis quibus est permissum
lv.	De presbitero uel dyacono crimen publice confiteri nolente, sed cum sacramento defendere se uolente, cum tamen notum sit episcopo eum scelus perpetrasse
lvi.	De Lanfredo episcopo uenationi dedito
lvii.	De eodem et de hoc quod cum filia sua immoderatam tenebat familiaritatem
lviii.	Quod episcopi Britannie suffraganei sunt Thuronensis archiepiscopi
lviiii.[33]	De quodam presbitero neque conuicto neque confesso irrationabiliter reiecto
lx.[34]	De non abiciendis a populo presbiteris coniugatis
lxi.[35]	Quod polluti sacerdotes non polluant diuina sacramenta
lxii.	De eo qui non patiebatur in episcopum eligi nisi fauentem sibi
lxiii.	Quod suspecti et inimici iudices esse non debeant
lxiiii.	Ne[36] sine discussione admittantur accusatores, nec omnibus precipiatur[37] accusationes facere contra dispensatores ecclesie
lxv.	De his qui a Nestorio dampnato episcopo excommunicati uel dignitate sua exuti fuerunt
lxvi.[38]	De eodem
lxvii.	Quod excommunicati ad iudicandum recipiendi non[39] sint

[28] *no no., so now two out* L
[29] -opio CXSKNB; -opo P
[30] ced- CSKNB; cred- P
[31] N *omits no., so restoring the true sequence*
[32] uti CSKNB; *om.* P
[33] *no no, so now three out* L
[34] K *repeats* lx, *so restoring the true sequence*
[35] lxx *repeated, so now one out* X
[36] Ne CRXSKDBVP; De N
[37] prec- CRXSKNVP; rec- B
[38] *no. om.* B, *now three out*

lxviii.	Quod filii circa spiritualem patrem et discipuli erga[40] magistrum sic deuoti, sic sobrii sint ut nec saltem tenuiter illorum uitam reprehendant[41]
lxviiii.	De eodem
lxx.[42]	Quod imperium usurpare non debeat que sacerdotum Domini sunt
lxxi.	Quod accusator non est producendus de imperialibus edibus
lxxii.	Quod in controuersiis ubi maior auctoritas est sit eundum
lxxiii.	Quod imperatores synodalibus conuentibus[43] interesse non debeant, nisi in quibus de fide tractatur
lxxiiii.[44]	Ne clerici alicuius episcopi eo inuito ad iudicium primatum ire compellantur

[39] rec. non] recipiendis nos P
[40] erga CRSNDBP; circa K
[41] saltem – rep. CSKNB; rep. saltem tenuiter illorum vitam P
[42] *no. om.* X, *restoring numbers*
[43] -entibus CRSKDBP; -entes N
[44] *no no.* L; lxxiii *repeated,* X

1

Nicholaus papa Michaeli imperatori. [63rb] *Quod inferiores a iudicandis[1] suis prepositis cohercendi sunt[2]*

Denique si in epistola ad Hebreos legimus[3] quod minor a maiore benedicatur, restat profecto ut exigente ratione etiam maledicatur. Si quid[4] hoc utique[5] prenoscentes[6] periculosa[7] tempora illi qui ante nos fuerunt prouidam in ecclesiis consuetudinem tradiderunt, hodieque in Romana ecclesia que magistra[8] est omnium ecclesiarum impretermisse seruatur, ita ut nullus sacerdos[9] maiore suo non innuente cum sacerdote[10] cuilibet[11] rei benedicere nitatur si[12] et anterior stans ad pronuntiandum aliquam lectionem benedictionem[13] quidem postulat, sed ei quilibet[14] inferior non audet benedicere. Cur hoc? Numquid benedicere peccatum est? Absit. De[15] maledicis[16] enim non benedicis dicit apostolus, quia regnum Dei non possidebunt. Sed per hoc innuitur quante censure freno inferiores quique ad suos iudicandos prepositos cohercendi sunt. Si his[17] nec etiam benedicendi ius ullum penitus obtineant[18].

Ep. Nich. 467 no. 88; JE 2796; CB Varia II 71; Dd 2.62; AL 7.135; ID 5.17, 6.355; +D 21 c 6

[1] a iud. CSKB; adiud- P
[2] Quod - sunt (sint LRB) CLRXSKBVP; *om.* NZJOHA
[3] legimus CKNBPZJH; legimur O; legitur QA
[4] quid RSKDVPZJOHA; quod CX; quidem LNB
[5] utique CNDBZJOHA; utrique K
[6] prenosc- CRKNVPZJOHA; prenoc- B
[7] periculosa CNDBZJOHA; pericula K
[8] magistra CKNBZJOHQ; magister A
[9] sacerdos CKNBZJOHQ; sacer A
[10] cum sacerdote CKBVPOQ^{2}A?; *obsc. ss, then* sacerdote X; est sacerdote S; consacerdote NZ?JH; cum sacerdotes Q
[11] cuilibet CXSKNBZOHA; cuiuslibet P
[12] si CXSKNVPZJOHA; sed LRWB
[13] lec. ben. CLSWDBVPZJOHA; electionem ben. R; lec. X; ben. lec. KN
[14] qui- CRXSBZJOHA; cui- KND
[15] *corr. fr.* Ne B
[16] maledicis CRKNVZJOHQ; maledictis B; maledicicis A; ? P
[17] his CKNBZJOH; in his Q; in is A
[18] -eant CKDBZJOHA; -eat N

2

Item idem eidem. Quod non sit considerandum quales sint sacerdotes sed quid de[1] Domino loquantur[2]

Non quales sacerdotes Domini sed quid[3] de Domino loquantur est uobis magnopere preuidendum, nec in uicariis beati Petri apostoli uobis est attendendum[4] quid sint sed quid pro correptione[5] ecclesiarum, quid pro salute uestra satagant. Nec[6] enim illos inferiores dicetis[7] scribis et phariseis sedentibus super cathedram Moysi, de quibus Dominus precepit dicens, Quecumque dixerint uobis facite, secundum[8] opera eorum nolite facere. Ergo imperator considera si illos dixit audiendos qui super cathedram Moysi[9] sedebant[10], quanto[11] potius qui super cathedram Petri resident esse existimatis obaudiendos?

Ep. Nich. 456 no. 88; JE 2976; CB Varia II 113; Dd 4.159a; AL 1.72a (longer than Dd); ID 5.18; +C 1 q 1 c 86

---

[1] *om.* K
[2] Item - eidem. Quod - loq. CRXSKNBP; Quod – loq. Item eidem V; Nicholaus Michaeli imp. ZJOQ(*mg.*); Nych. Michaheli imp. H; Idem eidem Q (*text*); Nicholaus imperatori Michaeli A
[3] quid CRDBZJOHQ; quod K; qui PA; ? N
[4] attendum J
[5] correptione CRXSKNVZJOH; correctione BPQA
[6] Nec CKNBZJOHQ; Non A
[7] -etis CKDBZJOHA; -etur N
[8] secundum CRKDBPZJOH; sed N; secundum uero QA
[9] cath. Moy. CRDBPZJOHA; Moy. cath. KN
[10] de quibus Dominus – sedebant (*over erasure) in mg.* X[2]
[11] pius *add. and canc.* O

3

Idem[1] episcopis in concilio[2] apud Conuicinum[3]. Quod non sit[4] [63va] *utendum lege imperatorum in omnibus ecclesiasticis negociis[5]*

Lege imperatorum non in[6] omnibus ecclesiasticis controuersiis utendum est, presertim cum[7] conueniatur[8] euangelice ac canonice sanctioni aliquotiens obuiare[9].

Ep. Nich. 357 no. 57; JE 2723; CB Varia II 114a (insc. as here); Dd 4.158a (insc. var.); AL 12.33; ID 4.86a; IP 2.138; D 10 c 1a

---

[1] Idem CXSKNBVP; Nicholaus ZJOHQA
[2] in conc. *add. in lower mg.* J
[3] Conuicinum CKNBVZJO[2]HQ; Vicinum OA
[4] *ss* V
[5] Quod - negociis CRXSKNBVP; *om.* ZJOHA
[6] in CSKNBZOHA; *om.* P
[7] *ss* O
[8] conueniatur LRXSWDBVZJOHA; conueniat CKV[2]; cum inueniantur K[2]; cum inueniatur ND[2]; cum ueniatur P
[9] -b- *ss* A

4

De eodem[1]

Imperiali iudicio non possunt ecclesiastica[2] iura dissolui, non quod[3] imperatorum leges quibus sepe ecclesia contra hereticos utitur, sepe contra tyrannos, atque contra prauos quosque defenditur dicamus penitus renuendas[4], sed eas quod euangelicis apostolicis atque[5] canonicis decretis quibus postponende sunt nullum posse inferre iudicium asseramus.

---

[1] De eodem CRXSKNBVP; Item ZJOHA
[2] *after corr.* H
[3] quod CKDBPZJOHA; quia N
[4] -endas CKDBZJOHA; -enda N
[5] apostolicis atque CKNBPZJO[2]H; apostolicis OQ; apostolis A

Ep. Nich. 357 no. 57; JE 2723; CB Varia II 114b; Dd 4.158b lacks Imperiali -dissolui*; ID 4.187; IP 2.140; +D 10 c 1c var.*

5

Quod apostolice sedis iudicium a nemine foris sit retractandum et quando eiusdem sedis sententiam in melius liceat commutari[1]

Patet profecto sedis apostolice cuius auctoritate maior non est iudicium, a nemine foris retractandum, neque cuiquam de eius liceat iudicari iudicio, iuxta quod Bonefacius[2] papa[3] Rufo et ceteris episcopis per Thessaliam constitutis scribens, Nemo, ait,[4] unquam apostolico culmini de cuius iudicio non licet retractari, manus obuias audacter intulit, nemo in hoc rebellis extitit, nisi qui de se uoluit iudicari, et beatus papa Gelasius. Nec de eius, id est[5] Romane ecclesie canones unquam preceperunt[6] iudicari iudicio sententiamque illius constituerunt non oportere dissolui, cuius potius sequenda decreta[7] mandarunt. Ergo de iudicio[8] Romani presulis non retractando. quia nec[9] mos exigit quod diximus comprobato non negamus eiusdem sedis sententiam posse in melius[10] commutari cum[11] aut surreptum aliquid fuerit, aut ipsa[12] pro consideratione etatum et temporum seu grauium necessitatum[13] dispensatorie[14] quiddam ordinare decreuit, quoniam et egregium[15] apostolum Paulum quedam fecisse dispensatorie legimus, que postea reprobasse[16] legitur, quando tamen ne illa Romana [63vb] uidelicet[17] ecclesia discretissima consideratione fieri delegerit, non quando ipsa que bene sunt definita retractare noluerit.

Ep. Nich. 480-1 no. 88; JE 2796; AL 1.72 med.; CB Varia II 115e; Dd 4.168; ID 5.19; IP 4.11 to mandarunt *only; +C 9 q 3 c 10 as IP*

---

[1] Quod - comm. CXSKNBVP; Item ZJOH; *om.* A
[2] *corr. fr.* bonus V
[3] et *add.* A, *om.* CKNBZJOHQ
[4] Nemo ait CRNDBPZJHQA; Nemo K; ait Nemo O
[5] eius id est XSKNBPZJOHA; eiusdem CRW; eius idem LV
[6] pre- CKNBZJOHQ; *om.* A
[7] sdec- B
[8] -di- *ss* L[2]
[9] nec CKNBZJOQA; ne H
[10] posse in melius CNDBZJO[2]HQA; in melius posse K; in melius O
[11] *in mg.* Z
[12] ipsa CNDBZJOHA; ipsas K
[13] *corr. fr.* -em N
[14] -orie CRSKNVP[2]ZJOHA; -ore BP; cum aut surreptum – disp. *in cramped script* C; quiddam ordinare – dispensatorie *in mg.* L[2]
[15] et egreg. *om.* L
[16] reprobasse CSKNBPJOH[2]QA; probasse Z; reprobare H
[17] uid. Rom. *marked for reversal* O

6

Quod qui tantum humanis rebus presunt eos per quos diuina ministrantur iudicare non presumant[1]

Denique hii[2] quibus tantum humanis rebus et non diuinis preesse permissum est quomodo de his[3] per quos diuina ministrantur iudicare presumant penitus ignoramus.

Ep. Nich. 485-6 no. 88; JE 2796; AL 1.72 has much more; CB Varia II 115g ; Dd 4.172 (mid. can.); +D 96 c 5

---

[1] Quod - presumant CRXSKNBP; Item ZOHA
[2] hii CLRXSWKNBPH; ii ZJOQA
[3] his CLRXSKNPHQA[2]; iis ZJO; is A

7

Quod et[1] imperatores pontificibus indigeant et pontifices imperialibus legibus utantur[2]

Cum ad[3] uerum uentum est ultra sibi nec imperator iura pontificatus arripuit nec pontifex nomen imperatorium[4] usurpauit, quoniam idem mediator Dei et hominum homo Christus Iesus[5] si actibus propriis et dignitatibus distinctis officia potestatis utriusque discreuit propria, uolens medicinali humilitate sursum efferri, non humana superbia rursus in inferno[6] dimergi[7], ut et[8] Christiani imperatores pro eterna uita pontificibus indigerent et pontifices pro cursu temporalium tantummodo rerum imperialibus legibus uterentur, quatinus spiritualis actio carnalibus distaret incursibus, et ideo[9] militans Deo minime se negociis[10] secularibus implicaret. ac uicissim[11] non ille rebus diuinis presidere uideretur qui esset negociis secularibus implicatus[12].

Ep. Nich. 486 no. 88; JE 2796; CB Varia II 115h; Dd 4.172 b; ID 4.188 from Quoniam idem *with diff. inscr.; below 3.6.18 as ID, not as here; +D 96 c 6*

---

[1] *ss* R[2]
[2] utantur *added in top mg.* K; Quod et (et *om.* N) - utantur CRXSKNBP; Item ZOHA
[3] add A
[4] -orium CRKNPZOHA; -orum B
[5] Christus Iesus CKNBPZHQ; Iesus Christus OA
[6] i- *ss* O
[7] dim- CRSKNZOH[2]QA; dem- BH
[8] et CKDBZO[2]H; *om.* NOQA
[9] ideo CKDBPZOHA; omnino N
[10] negociis CNDBZOHA; negoticiis K
[11] *corr. fr.* uci- O
[12] *corr. fr.* -caret O; qui esset neg. soc. impl. CNDBPZOHA; secularibus K

8

Quod pontifex a seculari potestate nec solui possit nec ligari nec per imperialem sententiam expelli[1]

Satis euidenter ostenditur a[2] seculari potestate nec solui prorsus nec ligari[3] posse[4] pontificem quem constat a pio principe Constantino quod longe superius memorauimus Deum appellatum cum nec posse Deum ab hominibus[5] iudicari manifestum sit. Sed et Theodosius minor sancte synodo scribens Ephesine prime dixit[6], Deputatus est igitur Candidianus [64ra] magnificentissimus comes strenuorum domesticorum transire usque ad sanctissimam synodum uestram et in nullo quidem[7] que faciende sunt de piis dogmatibus questiones[8] seu potius expositiones communicare. Illicitum namque est eum qui non sit in ordine sanctissimorum episcoporum[9] ecclesiasticis intermisceri tractatibus[10]. ET POST PAVCA. His itaque manifeste[11] repertis, apparet comministrum Ignatium per imperialem tantummodo sententiam nullomodo potuisse prorsus expelli. In cuius dampnatione[12] quia presulum quoque assensus est subsequutus, apparet id causa patratum fuisse adulationis, non legitime sanctionis.

---

[1] Quod - expelli CRXSKNBP; Item ZOHQA
[2] a CRKNBZHQ; ac OA
[3] *corr. fr.* litigare Q; rligari A
[4] *ss* L[2]
[5] *corr. fr.* omnibus H
[6] dixit CSKNB; dicit ZOHA
[7] quidem CRXSWDB[2]ZOHQ; quod KN; quod quidem B; qui dem P; quod de A
[8] questio A
[9] *in mg.* L[2]
[10] -ta- *ss* K
[11] -este CXSWZOHA; -estis LRKNBP
[12] in cuius damp. CKNBPZO[2]HQ; in cuius natione O; in cusdam natione A

Ep. Nich.486 no. 88; JE 2796; CB Varia II 115i; Dd 4.173 with sl. different beginning, but Post pauca *as here; +D 96 c 7*

9

Nicholaus ad Karolum imperatorem[1]. Quod episcopi Christo seruire debeant, milites uero[2] seculi seculo[3]

Reprehensibile ualde esse constat quod subintulisti[4], dicendo maiorem partem hominum[5] episcoporum die noctuque cum aliis fidelibus tuis contra pyratas maritimos[6] inuigilare, ob idque episcopi impediantur uenire, cum militibus Christi sit Christo[7] seruire. militibus uero seculi seculo, sicut scriptum est. Nemo militans Deo implicat se negociis secularibus. Quod si seculi milites militie student, quid ad episcopos[8] et milites Christi, nisi ut uacent orationibus?

Ep. Nich. 309-10 no. 38; JE 2788; CB Varia II 116; Dd 4.174; ID 5.334; C 23 q 8 c 19

---

1 *corr. fr.* imperialem B
2 uero CRNDBP; *om.* K
3 Quod - seculo CRXSKNBP; *om.* ZOHA
4 subintulisti CKNBPZO^{2}HQ; intulisti O; subintitulisti Q^{2}A
5 hominum CRSKDBPZOHA; omnium ND^{2}H^2
6 -mos CKDBZOHA; -mas N
7 sit Christo CLRSBPZOHA; Christus sit X; Deo sit K; sit Deo ND; cum militibus Christi sit Christo *in mg.* X^2
8 -opos CKNBOHA; -opo Z

10

Idem[1] archiepiscopis et episcopis per Gallias. Quod que sedes apostolica scripsit ceterorum tractatorum scriptis debeant preferri[2]

Si Romanorum pontificum decreto[3] ceterorum opuscula tractatorum approbantur, uel reprobantur, ita ut que sedes apostolica probauit hodie teneatur acceptum[4], et quod illa reppulit hactenus ut inefficax habeatur, quanto potius que ipsa pro catholica fide pro sanis dogmatibus pro uariis et multifariis ecclesie necessitatibus et fidelium moribus[5] diuerso tempore scripsit omni debent[6] honore prefer [64rb] ri et ab omnibus prorsus in quibuslibet oportunitatibus discretione uel dispensatione magistra reuerenter assumi, quamquam quidam uestrum scripserint haud[7] illa decretalia priscorum pontificum in toto canonum codicis corpore descripta cum ipsi ubi sue intentioni hec[8] suffragari conspiciunt[9] illis indifferenter utantur, et solum nunc ad imminutionem sedis apostolice potestatis et ad suorum augmentum[10] priuilegiorum[11] minus accepta esse perhibeant.

Ep. Nich. 394 no. 71 (for further notes v. c 11 below); JE 2785; CB Varia II 130b; ID 5.33a; D 19 c 1a

---

1 Idem CRXSKNBP; Nicholaus ZOHA
2 Quod - preferri CRXSKNBP; *om.* ZOHA
3 -eto CNDBZOHA; -etum K
4 tractatorum approbantur - acc. *over erasure and partly in mg.* O
5 moribus CKDBZOHQA; mortibus N; et fidelium moribus *repeated* A
6 debent CRXSKDB; deberet NP; debentur ZOHA
7 haud CSKNBZOHA; aut P
8 hec CKDBZOH; hoc N; ? A
9 conspiciunt CKNBZOHQ; compisciunt A
10 *after corr.* H
11 -le- *ss* K

11

De eodem[1]

Si ideo non esse decretales epistolas priscorum pontificum Romanorum admittendas dicunt, quia in codice canonum non habentur ascripte[2], ergo nec Gregorii sancti nec ullius alterius qui ante ipsum fuit uel post ipsum est aliquod institutum uel scriptum recipiendum, eo quod in codice canonum non habeatur[3] asscriptum. Ergo doctrinam[4] eorum et sanctiones que ab omni lingua uenerantur[5], quia in codice canonum non habentur asscripte de codicibus suis eradant[6]. Vt quid uel membranas occupant, postquam non habentur accepte? Sed quare multum immoremur[7], cum nec ipsas diuinas scripturas noui et ueteris testamenti iam recipiemus, si istos duxerimus[8] non audiendos? Et enim neutrorum[9] horum in codice canonum ecclesiasticorum[10] habetur insertum[11]. Sed responsuri sunt[12] isti qui non ad obediendum potius quam ad resistendum[13] semper parati[14] sunt, aientes quod inter canones inueniatur capitulum sancti pape Innocentii, cuius auctoritate doceatur a nobis utrumque testamentum esse recipiendum, quamquam in ipsis paternis canonibus nullum eorum ex toto contineatur[15] insertum. Quibus ad hec asserendum est, quoniam si uetus nouumque testamentum recipienda sunt, non quod codici[16] canonum[17] ex toto habeantur annexa, sed quod de his recipiendis sancti pape Innocentii prolata uideatur esse sententia, restat [64va] nimirum decretales[18] epistole Romanorum pontificum sunt[19] recipiende, etsi non sunt canonum[20] codici compaginate, quoniam inter ipsos canones unum beati Leonis capitulum constat esse permixtum, quo ita omnia decretalia constituta sedis apostolice custodiri mandantur, ut si quis in illa commiserit, nouerit sibi ueniam[21] denegari. Ait enim capitulo quinto suorum decretalium, Ne quid uero sit quod pretermissum a nobis forte credatur, omnia decretalia constituta tam beate recordationis Innocentii quam omnium decessorum nostrorum que de ecclesiasticis ordinibus et canonum promulgata sunt disciplinis ita a uestra dilectione custodiri mandamus ut si quis in illa commiserit[22], ueniam sibi deinceps nouerit denegari. Dicendo uero omnia decretalia constituta nullum de[23] decretalibus[24] constitutis pretermisit, quod non mandauerit esse custodiendum. Et rursus asserendo omnium decessorum nostrorum nullum pontificum Romanorum[25] qui ante se[26] fuerunt excepit,

---

[1] De eodem CRXSKNBP; Item Z(*mg.*)OHA
[2] *a letter erased after* -as C
[3] habeatur CKNBZ²OHQ; habeantur Z; habentur A
[4] doct A
[5] -erantur CXSKD²BZOHA; -entur R; -eratur ND
[6] -ant CLRXSW²KDBZOHA; -iant W; -atur N
[7] -emur CLRXSWPZOHA; -amur KND; ? B
[8] dux- RWKNBPZOHA; dix- CLXS
[9] neutrorum CSKNBZOQA; ne uirorum H
[10] can. eccl. CRXSKNBP; eccl. can. ZOHA
[11] insertum CKDBZOHA; inscriptum N
[12] sunt CKNBZOHQ; sumus A
[13] restituendum Q
[14] parati CKNBZOHQ; peracti A
[15] contineatur CKNBHQ; continuatur ZOA
[16] *ss* O
[17] -onum CKDBPZOHA; -ones N
[18] *corr. fr.* -alis C
[19] sunt CKNBZOH; *om.* A
[20] -onum CRDBZOHQ; -on' KA; -ones N
[21] ueniam CKNBOHQA; uenia Z
[22] -isserit O
[23] de C²RS²D²BZOHA; *om.* CLXSWKNDP
[24] de- *ss* H
[25] pont. Rom. CRSKNBPZOA; Rom. pont. HQ
[26] *ss* R²

cuius ita non preceperit[27] decretalia constituta ab omnibus custodiri ut si quis in illa[28] commiserit, ueniam sibi deinceps nouerit denegari[29], itaque nichil interest utrum sint omnia necne decretalia sedis apostolice constituta inter canones conciliorum inmixta, cum omnia in uno corpore compaginari non possint, et illa eis intersint que firmitatem his[30] que[31] desunt et uigorem suum assignent[32], presertim cum synodalia gesta inter que ipsi canones statuti[33] sunt in codice canonum non habentur, sed a nobis omni cultu debito uenerentur. Consonat autem huic beatissimo pape Leoni sanctus et facundissimus in decretis suis, papa Gelasius ita[34] inquiens, Decretales epistolas quas beatissimi pape diuersis temporibus ab urbe Roma [64vb] pro diuersorum patrum consultatione dederunt uenerabiliter suscipiendas. In quo notandum quia non dixit decretales epistolas que inter canones habentur, nec tantum quas moderni pontifices ediderunt,sed quas beatissimi pape diuersis temporibus ab urbe Roma dederunt. Dictis[35] autem diuersis temporibus et illa tempora uir sanctus comprehendit que crebrescentibus[36] paganorum persecutionibus[37] ad sedem apostolicam deferri causas episcoporum difficillime permittebant[38]. His ita diuina fauente[39] gratia prelibatis ostendimus nullam differentiam esse inter illa decreta que in codice canonum habentur[40] sedis apostolice presulum et ea que pro multitudine uix per singula uoluminum corpora repperiuntur cum omnia et omnium decessorum suorum decretalia constituta atque decretales epistolas quas beatissimi pape diuersis temporibus ab urbe Roma[41] dederunt. uenerabiliter fore suscipiendas et[42] custodiendas eximios[43] presules Leonem scilicet[44] et Gelasium mandasse probauimus.
Ep. Nich. 394-5 no. 71; C. Rome 865; JE 2785; CB Varia II 130c; ID 5.33b; D 19 c 1b, c 2

---

[27] prec- CRXKNZOQA; pepercit S; rec- BH; perc- P
[28] illa CNBZOHA; illi *corr. to* illis K; in illa *ss* O
[29] nou. den. CNDBZOHA; den. (*ss*) nou. K
[30] his CKNBH; iis ZOA
[31] *corr. fr.* qui O
[32] assignent CKBPZOHA; consignent N; assingnent D
[33] statuti CKNBZO^{2}HQ; statuta O?; constituta A
[34] *corr. fr.* itaque Z
[35] Dictis CNDBZOHA; dicens K
[36] crebres- LRXWKNBZOHA; crebes- C
[37] -ibus CSKNBZOHA; -is P
[38] -ant CNDBZOHA; -at K?
[39] et *add. and canc.* O
[40] -entur CSKNBZOHA; -eantur P
[41] diu. temp. ab urbe Rom. CRSKNBZOA; (uenerabiliter *here but marked for moving* Q) ab urbe Rom. diu. temp. HQ
[42] *corr. fr.* in K
[43] eximios CKNBZOHQ; eximos A
[44] scilicet CNDBZOHA; *om.* K

12

Nicholaus papa[1] ad Karolum. Quod manifesta accusatore non indigent[2]

Accusatores habere Lotharium non nisi qui accusator fratrum in Apocalypsi[3] Iohannis appellatur et opera eius et ipsa[4] eiusdem antiqui hostis instinctu[5] patrantur profecto comperimus. Que uero Lotharius rex uester[6] nepos operatur accusatore non indigent. Manifesta quippe apostolo teste sunt opera carnis, que sunt fornicatio, immundicia et cetera.

---

[1] *ss* X
[2] Quod - indigent CRXSKNBP; *om.* ZOHA
[3] -si CSKBZOHA; -sis P
[4] et ipsa CRSKNDBPZ; que K^2; que et ipsa OHA
[5] inst- CKNBZOHQ; int- A
[6] uester CRSDBPZOHA; noster KN

Ep. Nich. 338 no. 51 (to Louis); JE 2884; AL 12.34; Cf. Dd 4.175; C 2 q 1 c 16 from Que Lotharius - sunt opera eius *only*

13

Idem Adoni[1] Viennensi archiepiscopo. De his qui res Deo dicatas sub concessione principum diripiunt[2]

De rebus que semel Deo contribute atque dicate sunt, et postea[3] sub occasione concessionis[4] principum a quibusdam inuaduntur atque diripiuntur, sancimus [65ra] ut prius consulto principe ad resecandam[5] tam presumptiuam factionem et cognoscendum utrum illius sit concessio[6] an inuasoris presumptio. Quod si principis inordinata[7] fuerit largitio ipse sit[8] princeps pro emendatione redarguendus. Si autem inuasoris declaratur presumptio, usque ad emendationem[9] excommunicationis sit uindicta cohercendus.
Ep. Nich. 619 no. 106; JE 2697; ID 3.152; +C 12 q 2 c 22

[1] Idem Adoni CRXSKNBP; Nicholaus Adoni (Odoni A) ZOHA; Idem Michaeli imperatori Q *mg. with no break or inscr. in text*
[2] De - diripiunt CRXSKNBP; *om.* ZOHA
[3] *after* occ. *and then corr. to here* K
[4] -c- *ss* O
[5] resecandam CKNBZO²H; reserendam O; reserandam Q; referendam A
[6] sit conc. CRXBPZOHA; conc. sit K; conc. ND
[7] inordinata CKNBZOHQ²; ordinata Q; et ordinata A
[8] sit CKNBZO²HQ; *om.* OA
[9] emend- CSKNBZOHA; emund- P

14

Idem Michaheli imperatori[1]. Vt quod apostolice sedis auctoritate sanccitur inconcusse[2] teneatur[3]

Consequens est ut quod ab huius sedis rectoribus plena auctoritate sanccitur, nullius consuetudinis prepediente occasione proprias tantum[4] sequendo uoluntates remoueatur, sed firmius atque inconcusse teneatur.
Ep. Nich. 448 no. 86 (to Photius); JE 2691; ID 4.211a; D 11 c 2

[1] -ori CXSKNBZOH; -oris A. Q *has inscr. here*: Nich' Adoni Iunensi archiepiscopo *(cf c 13)*
[2] *corr. fr.* inconusse B
[3] Vt - teneatur CSKNBP; *om.* ZOHQA
[4] tantum CNDBZOHA; *om.* K

15

Quod Sardicense concilium recipiendum sit[1]

Quod dicitis neque Sardicense concilium[2] neque decretalia uos habere sanctorum pontificum uel recipere non facile nobis facultas credendi tribuitur, maxime cum Sardicense concilium quod penes uos in uestris regionibus actum est et omnis ecclesia recipit. qua ratione conuenerat[3] ut hec[4] sancta Constantinopolitana[5] ecclesia abiceret et[6] ut dictum est non retineret?
Ep. Nich. 450 no. 86; JE 2691; ID 4.135; IP 2.100, 2.117b; +D 16 c 14

[1] Quod - sit CXSKNBP; Item ZOHA
[2] vel recipere *add.* P, *om.* CRSKNBZOHA
[3] -erat CNDBZOHA; -iat K
[4] hec CKDBZOH; hoc N; h' A
[5] -ta- *ss* O
[6] *ss* Z

16

Quod qui decreta Romanorum pontificum non habent, de neglectu sunt arguendi[1], qui uero habent et non[2] obseruant, de temeritate corripiendi[3]

Si decreta Romanorum pontificum non habetis, de[4] neglectu atque incuria[5] estis arguendi. Si habetis et non obseruatis[6] de temeritate estis corripiendi et increpandi.

Ep. Nich. 450 no. 86; JE 2691; +D 20 c 2

---

[1] arguendi LRSKNB; corripiendi CXW
[2] *ss* K; *lacuna follows in* B
[3] Quod - corr. CLRXSWKNBP; Item ZOHA; -piendi *in upper mg.* K
[4] de CKNBZOHQ; *om.* A
[5] *corr. to* curia A[2]
[6] obseruatis CSKNBZOQA; seruatis H

17

Consuetudinibus quibus canonica[1] auctoritas non obsistit minime obuiandum[2]

De consuetudinibus quas nobis opponere uisi estis scribentes per diuersas ecclesias diuersas esse consuetudines. Si illis canonica non [65rb] obsistit auctoritas pro qua eis obuiare debemus[3] nil iudicamus uel eis resistimus.

Ep. Nich. 451 no. 86; JE 2691; Coll.Sem. 3.52a; ID 4.211b; IP 2.156a

---

[1] canica K
[2] Cons. - obu. CRXSKNBP; Item ZOHA
[3] debemus CKNBZOHA; debeamus K[2]; deamus P

18

Idem[1] Frotario[2] archiepiscopo Burdegalensi. Qui modus penitentie fuerit[3] indicendus Burgando[4] et malitie sue sequacibus qui nefarias presumptiones facere presumpserat[5]

De uiro nefando Burgaudo nomine qui rabie insana commotus diabolicis se irretire laqueis non dubitauit atque gentilium more per arrupta[6] itinera et[7] conpita insidians uobis[8] proh dolor in uestre ecclesie uilla una cum clericis uestris manentibus et populum salubribus instruere dogmatum monitis decertantibus paneque spirituali uerbi uacua hominum corda reficientibus atque laudabile salutis proprie desiderium habentibus. sancta beatorum apostolorum[9] Petri et[10] Pauli limina[11] uisitare. collectis malitie sue sequacibus et iniquitatis[12] complicibus nefarias inuasiones et depredationes[13] uiolentias[14] inferre demonico[15] ausu presumpsit. et ut epistole uestre textus eloquitur[16] sacrum altare, sacraque dominici[17] corporis et sanguinis uasa insuper et sanctum chrisma pollutis arripere manibus quasi uilia, et ad usum communem apta presumpsit ut dilectio nos uestra [18] consuluit, si ipse uel qui cum eo

---

[1] Idem CRXSKNB; Nicholaus ZOHA
[2] Frotario CLRSWKNZOQA; Notario B; Frutario H
[3] fuerit CKDB; sit N
[4] -ando CLKN; -audo RSWBD; Bugaudo X
[5] Qui - pres. CLRSWKNDBP; *om.* ZOHA
[6] arrupta CLRXSP; abrupta KNDBH; abruta ZOA; arbuta Q
[7] et CKNBZOHQ; in A
[8] uobis CKDBZOHA; nobis N
[9] beat. apost. CRKNPZOHA; apost. sanctorum B
[10] *ss* O
[11] limina CSKNBPZH; lumina OQA
[12] -atis CKNBZHQA; -atibus O
[13] depredationes CRXSKNDBZOHQ[2]; depredationis K[2]; predationes Q; deprecationes A
[14] *corr. to* -entas B
[15] -ico CSWKNPZOHQA; -iaco LRXB
[16] eloq- CKNBZOHQ; loq- A
[17] *corr. fr.* domicnici O
[18] nos uestra RXSKDBPZ[2]OHQA; uestra nos CN; nos nostra Z; (nos dil. nostra L)

in tam impio[19] et iniquo scelere fuerunt ad penitentiam quandoque gratia tacti diuina uenire uoluerint, quo eos penitentie uinculo[20] constringatis nostre institutionis censuram exposcere curastis[21]. De quibus si tamen ita[22] est iubemus cum[23] ad penitentiam reuerti accelerauerint, uno anno[24] extra ecclesiam Dei consistere, cuius sacratissima uasa extra ritum fidei Christiane diripiendo auferre non dubitarunt[25], secundo uero[26] anno ante fores ecclesie sine communione manere tercio uero[27] anno ecclesiam Dei [65va] ingredi et inter audientes sine oblatione astare[28], non manducantes carnes neque bibentes uinum. preter Natalis et Resurrectionis dominice dies[29]. Quarto preterea anno si his tribus prioribus eorum fructuosus fuerit penitentie labor communioni fidelium restituantur, totaque mentis deuotione spondentes talia se ulterius numquam facturos corpus et sanguinem Domini suscipere mereantur, et[30] usque ad septimum annum tribus in ebdomada diebus sine esu carnium et uini potatione maneant penitentes.

Ep. Nich. 662-3 no. 145; JE 2840; +C 12 q 2 c 17

---

[19] impio CKNBZOHQ; imperio A
[20] pen. uinc. LRXSWKNBPZ(*after corr.*)OHA; uinc. pen. C
[21] curastis CKNBZOHQ; cursatis A
[22] ita CRKDBZOHA; *om.* N
[23] cum CRKNPZOHA; eum B
[24] acc. uno anno CNDBPZOHA; acc. intra uno anno (uno anno *corr. to* unum annum) K
[25] dubitarunt CSKNBZO; dubitauerunt HQA
[26] uero RXSKNBPZO; autem CLWHQA
[27] uero CLSWKNBZOA; autem H; *om.* Q
[28] ? B
[29] ? B
[30] *ss* B

19

Idem[1] Aluuino[2] Iouanensi[3] archiepiscopo. De episcopis aliqua infirmitate correctis[4]

Pontifices qui aliqua occupantur infirmitate uel egritudine abiciendi non sunt, nec alios in loco eorum consecrari oportet, nisi ex hac fuerint luce subtracti. Quod si de ministerio sibi concesso[5] conqueritur, que[6] licita sunt sacerdotes[7] expleant. In his[8] uero que eis[9] presumere non licet uicinorum usque ad recuperandam sanitatem episcoporum auxilia subrogentur, et hoc cum cautele studio[10] peragatur, ne[11] per necessitatis occasionem presumptionis pullulet ambitio. Episcopi uero qui dominici[12] gregis suscipiunt[13] curam atque sollicitudinem aministratione eorum discedere non oportet, ut accepti talenti pulchritudo non deleatur, sed certamine[14] eorum salubriter augeatur et triplicetur.

Ep. Nich. 631 no. 115; JE 2846; ID 5.352; C 7 q 1 c 4, of which all after pullulet ambicio *is a later addn*

---

[1] Idem CRXKNB; *om.* ZOHQA
[2] Muuino S
[3] Iouanensi CSKNBZOH; Iouannensi Q; Ioauensi A
[4] De - corr. CRXSKNBP; *om.* ZOHA
[5] concesso CKNBZO²HQ; *om.* OA
[6] *corr. fr.* nec Z
[7] -tes *ss* O
[8] his CLXRSWKNBHQA; eis L²; iis ZO
[9] eis CXSWKNZOHQA; *om.* L; his RBP
[10] -o *ss* K
[11] ne CKNBOHA; nec Z
[12] dominici CLRWK²D²B?PZOHA; Domini XSKND
[13] suscipiunt CRXSKNBP; susceperunt ZOHQA
[14] certamine CKNBZOHQ; cartamine A

20

Ne clerici a demonibus obsessi ad superiorem gradum possint accedere[1]

Clerici qui in adolescentia a demonibus cognoscuntur obsessi[2], ad superiorem sacri regiminis gradum accedere non possunt.

Ep. Nich. 631 no. 115; JE 2646; ID 11.104; +D 33 c 4

[1] Ne - acc. CXSKNBP; Item ZOHQA
[2] *after corr.* O

21

De his qui arborem incidunt[1]*, si arbor cadens hominem occiderit*[2]

Hii qui arbores incidere uidentur, si contigerit ut cadens arbor occiderit [65vb] hominem inculpabiles sunt atque innoxii, quia nec uoluntate eorum[3] nec desiderio homicidium perpetratum est. Si uero aliqua eorum culpa uel neglectu morientis hominis periculum cognoscitur aduenisse, abiciendi sunt gradu et in sacro ordine nullatenus[4] suscipiendi.

Ep. Nich. 631 no. 115; JE 2846; +D 50 c 49

[1] -unt RSKDBP; -erit N; ? C
[2] De - occ. CRXSKNBP; Item ZOHA
[3] eorum CRXSKNBP; illorum ZOHA
[4] *corr. fr.* ulla- B

22

De eo qui cum duabus sororibus fuerit fornicatus uel cum his personis[1] *de quibus sacra scriptura prohibet*[2]

Si quis cum duabus fuerit sororibus fornicatus[3], aut cum his[4] personis[5] de quibus sancta scriptura prohibet[6], si dignam egerit penitentiam, et castitatis non ualuerit continentiam sustinere, liceat ei legitimam in coniugio uxorem accipere. Similiter et mulier que[7] tali fuerit scelere lapsa, ut fornicationis non perducatur ad chaos. Sed hoc[8] de laicis uiris ac mulieribus solummodo statuimus.

*Ep. Nich. 677 no. 157; ID 9.31 (*Nicholas Carolo archiep.*); +C 33 q 2 c 16*

[1] personis CSKDB; *om.* N
[2] De - prohibet CRXSKNDB; *om.* ZOHQ; Item A
[3] fuerit sor. forn. CKNZOH; sor. forn. fuerit A
[4] his CRXSKNH; iis ZOQA
[5] personis CKDZOHA; *om.* N
[6] Si quis cum - prohibet *om.* B, *treating rubric as part of text*
[7] in *add.* KND[2], *om.* CRXSDBVZOHA
[8] hoc CRXSNBZOH; hec KD; h' A

23[1]

Quod anathemate feriendus sit qui fornicatus fuerit cum matre spirituali, uel cum ea quam[2] *de sacro fonte suscepit uel cum ea quam ante episcopum tenuit ad confirmationem*[3]

Si quis cum matre[4] spirituali fuerit fornicatus, anathematis ut scitis percutitur ictibus. Similiter autem et illum percutere promulgamus, qui cum ea quam de sacro fonte baptismatis susceperit, aut cum illa quam ante episcopum tenuerit, cum sacro[5]

[1] K *om. c. number, numbering c 24 as c 23 and so on*
[2] *corr. fr.* quem B
[3] Quod - conf. CRXSKNBP; Item ZOHA
[4] *corr. to* commatre K
[5] *ss* R[2]

chrismate fuerit uncta fornicationis perpetrauerit[6] scelus. Legitimam tamen si habuerit non dimittat uxorem.
Ep. Nich. 677 no. 156; JE 2845; Reg. P. 2.229; ID 1.138, 9.36 (both as Nich. Carolo*); IP 7.64 (*Nich. Salomoni*); +C 33 q 2 c 17*

[6] -trauerit CR²SDBZOHA; *om.* RX; -trat K; -trauit N; perpetratum P

24[1]

An liceat uxorem que adulterium perpetrauit marito ipsius[2] occidere[3]

Inter hec uestra sanctitas addere studuit si cuius uxor adulterium perpetrauerit, utrum marito ipsius liceat secundum mundanam legem eam interficere, sed sancta Dei ecclesia mundanis nunquam constringitur legibus[4], gladium non habet nisi spiritualem, non occidit sed uiuificat.
*Ep. Nich. 677 no. 156; JE 2845; ID 8.333 (*Alu. archiep.*), ID 8.124 (*Carolo archiep.*); IP 7.14 (*Aluino archiep.*); C 33 q 2 c 6 (*Albino archiep.*)*

[1] xxiii K
[2] ipsius LRSKDBVP; illius CXW
[3] An - occidere CRXSKDBVP; *om.* N; Item ZOHA
[4] const. leg. CRKNVPZOHA; leg. const. B

25[1]

Idem[2] omnibus archiepiscopis, episcopis[3] per Galliam et Germaniam [66ra] constitutis. De Lothario qui prima uxore expulsa secundam[4] sibi asciuit[5]

Iuxta statutum[6] nostrum cum duos illas in partes fratres nostros destinaremus episcopos accidit ad nostram noticiam peruenire quod Lotharius prima et legitima repulsa secundam sibi asciuerit coniugem, neque[7] sedis nostre petitum aut promissum iudicium expectans, neque canonico iudicio uspiam succumbens[8]. Qua ex re quid aliud datur intelligi[9] nisi quia ubi[10] plurimorum iudicium preuenit, ibi suo iudicio preuaricatorem se iudicauit?
Ep. Nich. 276 no. 10; JE 2725; ID 8.225 (insc. as here)

[1] xxiiii K
[2] Idem CRXSKNBVP; Nicholaus ZOHA
[3] episcopis CRXSBVPZOQ; *om.* LWKNDA
[4] secundam CRNDB; seruam K
[5] De - asciuit CRXSKNDBVP; *om.* ZOHA
[6] statutum CKRNBZO²HQ; statum OA
[7] neque CKNBPZ*; ne quis OHA
[8] -cubens O
[9] -igi CKNBZ²OH; -igeri A; ? Z
[10] ubi CXSKNBVP; ut ZOHA

26[1]

Idem Radualdo Portuensi[2] et Iohanni Ficolensi episcopis. De Lothario qui Gualdrada repudiata aliam admiserat[3]

Lotharius rex in commonitorio[4] profitetur Gualdradam[5] se a patre accepisse et sororem postmodum admisisse Hutberti[6]. Vbi primum diligenti inuestigatione inquirite, et si eundem gloriosum regem predictam Gualdradam[7] premissis dotibus

[1] xxv K
[2] Portuensi CRSKDVPZOHA; Portiuensi X; *om.* N; Portimensi B
[3] De - admiserat CRXSKNBVP; *om.* ZOHA
[4] -orio CNDBZOHA; -ario K
[5] Gua- CLXSKN; Wa- RBVZOHA
[6] Hutb- CLRXSKNBZO; Hub- VO²HA
[7] Gua- CSKN; Wa- RBVZOHA

coram testibus secundum legem et ritum quo nuptie celebrari solent per omnia inueneritis accepisse et publica manifestatione eadem Gualdrada[8] in matrimonium ipsius admissa est restat ut perscrutemini cur illa repudiata sit[9], uel filia Basonis[10] admissa. Sed quia idem gloriosus rex metu Tebergam admisisse se dicit, uos illud euangelicum recolite quo Dominus, Nolite, inquit[11], timere eos qui corpus occidunt et iterum ait, Quid prodest homini si uniuersum mundum lucretur, anime uero sue detrimentum patiatur? In quibus dominicis sententiis considerandum est quod si occisores corporis timendi non sunt contra iusticiam hominem impellentes et lucrum totius mundi non prosit homini anima perdita, quantominus metu unius hominis tantus rex debuit contra diuinum preceptum in immane [66rb] precipitium[12] mergi? In hoc certe se magis reprehensibilem[13] ostendit, in quo amori mundi amorem Dei[14] postposuit. Vbi nichil uobis aliud precipimus manifestatione sua eodem rege conuicto, nisi ut secundum canonicam auctoritatem nostra uice freti causam illius diffiniatis. Sin uero minime probatum fuerit Gualdradam[15] uxorem fuisse legitimam, neque nuptiis secundum morem celebratis per benedictionem scilicet[16] sacerdotis filio nostro Lothario extitisse coniunctam suggerite illi ut non moleste ferat legitimam sibi si ipsa innocens apparuit[17] reconciliari uxorem, nec in hoc carnis uoci obtemperet, sed potius diuinis preceptis[18] obediens pudeat eum, immo pertimescat in luxurie stercore putrefieri, et uoluntatem propriam sequendo ante tribunal Christi districtam ponere rationem. Preterea[19] uos scire uolo quia prefata[20] Theberga[21] apostolicam sedem bis et ter[22] appellauit, et se a prelato glorioso rege questa est iniuste[23] fuisse deiectam, et ui coactam falsum contra se[24] composuisse piaculum. Nam eo tempore ad apostolicam sedem libellum[25] appellationis sue misit in[26] quo non quidem[27] adhuc confessam. sed ut contra se falsum diceret[28] crimen cogi sese[29] innotuit, insuper subiungens, quod si amplius compulsa fuero, scitote non ueritate sed timore mortis et euadendi studio, quia aliter[30] non possum quod uoluerint dicam. Vos tamen memores estote mei, hec uobis insinuantis. Vnde precipimus uobis ut cum eadem[31] Theberga[32] ad condictam[33] synodum sicut statuimus aduenerit causam eius diligenti examinatione tractetis, et si ei obicitur[34] quod illa se crimen[35] aliquod admisisse[36] confessa fuisset, et[37] e contra

[8] Gua- CLXSK(-da *ss*)N; Wa- RBVZOHA
[9] sit rep. *later reversed* K
[10] Bas- CSXKNV[2]; Bos- LRBVZOHA*
[11] oinquit A
[12] *corr. fr.* precipium H
[13] reprehensibilem CKNBOH; reprehensibem Z; reprehendere A
[14] *corr. fr.* mundi H
[15] Gua- CLXSKN; Wa- RBVZOHA
[16] scilicet CNDBZOHA; sane K
[17] apparuit CKNBZOH; apparuerit Q; aperuit A
[18] preceptis CRSBVZOHA; *om.* KND
[19] Preterea CSKNBOH[2]QA; Propterea ZH
[20] pre- *ss* X
[21] Theb- CSKN; Teib- L; Teb- RBVH; Teub- ZQ; Theub- OA
[22] et (*ss* D) ter CKDBZOHA; etiam N
[23] *corr. fr.* -sta K
[24] se CKNBZOH; *om.* QA
[25] *ss* L[2]
[26] in CKNBZOHQ; uel A
[27] quidem CKDBZOHA; quod N
[28] diceret CKNBZOHQ; deceret A
[29] cogi sese CKNBZOHQ; cogisse se A
[30] quia aliter studio *marked for reversal* H
[31] ead. cum *later reversed* K
[32] Theb- CKN; Teb- LRXBH; Teub- ZOQ; Theub- A
[33] condictam CRNDBZOHQ; conuictam K; conditam A
[34] obicitur CKDBZOHA; obicerint N

illa uiolentiam se pertulisse[38] proclamauerit[39]. uel si inimicos [66va] sibi iudices illos fuisse testata fuerit, tunc illud renouantes iudicium secundum equitatis normam, ut iniusticie mole non opprimatur.
Ep. Nich. 277-8 no. 11; JE 2726; ID 8.334; +C 31 q 2 c 4

---

[35] se crimen CXSKNBV; crimen se ZOHA*
[36] al. adm. CRKNVZOHA; adm. al. B
[37] et CRXSKNBV; *om.* ZOHA
[38] pert- CKNBZOHQ; prot- A
[39] *corr. fr.* -int K

27[1]

Idem Radono archiepiscopo Mediolano. Non debere[2] aptari imagines sanctorum et nomina corporibus nondum diuinitus[3] reuelatis[4]

Quod ais apud dyocesim tuam non[5] esse sanctorum corpora nisi Christi martyris Affre matrisque eius Hylarie seu puellarum earum esse tamen plura[6] que specialibus[7] indiciis ac nominibus minime clareant, quorum nonnulla nimirum integra manere feruntur, que etiam[8] auctoritate apostolica premissis ieiuniis et orationibus aliorum sanctorum apta[9] nominibus in basylicis honorabiliter recondere niteris penitus excusamus, uehementerque fieri inhibemus. Quippe cum inuocatio sanctorum nominum sufficiat etiam ubi[10] corpora desunt fidelibus ad salutem, indignum procul dubio est nondum diuinitus per gloriosos agones corporibus reuelatis[11] sanctorum imagines nominaque aptari. Que tamen licet forte[12] sanctorum sint, opere precium est tamdiu in incerto sue conditionis manere, quamdiu eos[13] Dominus more solito reuelando ad summam sanctorum prouexerit libertatem.
Ep. Nich. 666-7 no. 151; JE 2867

---

[1] xxvi K
[2] *corr. fr.* debet X
[3] nond. *(after corr.* C) diu. CLRXSWKDBV; diu. nond. N
[4] Idem Radoni (Tadoni RV) - Med. Non - reuelatis CLRXSWKNBV; Nicholaus Tadoni archiepiscopo Mediolano ZOQH; Nicolaus omnibus episcopis in regno Ludouico A
[5] *ss* A
[6] plura CRDBPZOHA; plurima KN
[7] specialibus CRSKNVPZOQA; spiritalibus B; specialius H
[8] etiam CNDBZOHA; et K
[9] *corr. to* aptatis K
[10] ubi CNDBZOHA; si (*ss*) K
[11] reuelatis CKNBZOHQ; relatis A
[12] forte LRSWKNBVPZOHA; in sorte CV[2]; sorte X
[13] *corr. from* dos A

28[1]

Nicholaus omnibus episcopis in regno Hludouici. De quodam clerico qui inuitus monachus factus fuit[2]

Presens clericus nomine Lanbertus una cum patre suo nomine Atho[3], quondam uidelicet comite[4], nunc autem clerico ad limina apostolorum properans[5] adiit presentiam nostram, asserens qualiter idem pater eius in laicali adhuc[6] ordine in prediis propriis edificasset monasteria duo, uoluntatem gerens ut post suum decessum

---

[1] xxvii K
[2] De - fuit CRXSKNBV; *om.* ZOHA
[3] nom. Atho CRKNVPZOHA; Atho nom. B
[4] *in mg.* B
[5] properans CRKNVPZOHA; preproperans B
[6] *ss* V

presens filius[7] eius[8] Lanbertus in [66vb] locum[9] ei[10] succederet. Quem infra teneram[11] etatem[12] inter octauum et undecimum[13] annum constitutum memoratus pater proprio arbitrio absque regulari institutione extra omnem illius uoluntatem cucullam induit. Igitur post quoddam ipsius temporis spatium ut ipse dicit, Salomon episcopus cum quibusdam aliis eidem Lanberto absque patris oblatione uel abbatis percepta[14] benedictione monastico[15] illum induere fecit habitu, ut fertur inuitum, et sub hac occasione paterna seu materna hereditate a fratribus suis priuatum esse atque contra omnem ut dictum est uoluntatem suam regularem illum quasi permanere uolunt monachum. Super qua re diligenti cura inuestigantes etiam sub adiuratione patrem ipsius si uerum diceret interrogauimus. Sed isdem clericus Atho respondit se talem habuisse et habere uoluntatem ut filius suus uerus monachus fuisset et in locum ei successisset. Sed sub testificatione iurando firmabat, quod quando primitus ei cucullam induit, idem Lanbertus semper restitit, et nunquam se monachum fieri consensit. Sed demum ab[16] insequentibus monachico habitu uiolenter indutus fuerit, asserens quia nunquam regulam aliquando promisit, neque ego pater eius palla[17] altaris indutum illum obtuli, neque a quocumque[18] sacerdote uel abbate ut mos deposcit benedictione percepta regule unquam subactum monachum fuisse. Super his etiam omnibus protestatus est prefatus clericus Atho, quia si eo tempore tam dure obseruantie monasticam intellexisset regulam nunquam eidem[19] filio suo Lanberto[20] coegisset portare[21] cucullam. Quapropter psalmographi consulte uerba recolentes, quibus uoluntarie se Deo sacrificare pronuntiat[22], uoluntaria oris sui beneplacita fieri in conspectu Dei [67ra] obsecrat presentem ut dictum est clericum nomine Lanbertum minime debere existimauimus sub tali uiolentia fieri monachum. Quod enim quis non eligit[23] nec[24] optat, profecto non[25] diligit. Quod autem non diligit, facile[26] contempnit. Nullum ergo[27] bonum nisi uoluntarium. Idcirco et Dominus non ferendam in uia uirgam per quam uiolentia ulli inferatur precepit. Quapropter consultius agitur si piis suasionibus contemptum[28] mundi et amorem Dei predicando quam uiolentiam inferendo ad celestem amorem illum accenderitis[29]. Vnde omnium uestrum caritati hanc nostri apostolatus[30] mandare decreuimus epistolam. monentes atque precipientes quatinus si ita uerum est ut isti dicunt, nullus episcopus[31] uel abbas seu monachorum

---

[7] *ss* O
[8] eius CRXSKNBVP; illius ZOHA
[9] locum CRXSDBVZOHA; loco KN
[10] ei CRKNVZOHA; eius B
[11] teneram CKNBZOHQ; temeram A
[12] *ss* O
[13] xi LRXSWKNBVPZOHA; decimum *and lacuna* C
[14] perc- CKNBZOHQ[2]; prec- QA
[15] *corr. fr.* monasterio H
[16] *ss* Z
[17] palla CRXS[2]KDBZOHA; pallia S; pallio N
[18] quocumque LR[2]WKNBVPZOHA; quoquam C; quo RXS
[19] eidem CNDBZOHA; ei de K
[20] filio suo Lanberto CKDBZOHA; filium suum Lambertum N
[21] portare CSKNBPZO; gestare HQA
[22] et *add.* C[2]LBVZOHA, *om.* CRXSKN
[23] eligit CKNBZOH; elegit QA
[24] nec CSKNBZOA; non HQ
[25] *ss* C
[26] facile CRXSBZOHA; facere KND
[27] ergo CRXSKNBV; quippe ZOHA*
[28] -p- *ss* B
[29] accenderitis C[2]LSWK[2]BVPZO[2]HQA; accenderetis CRXD; *om.* K; ascenderitis O
[30] *corr. fr.* appellatus O
[31] -opus CKNBZOHQ; -opo A

reliquorum conuentus monasticis illum regulis inuitum subiacere compellat, neque ullo modo fratres illius per hanc occasionem licentiam habeant paterna seu materna illum quod absit hereditate[32] priuare, sed usque dum diuina inspiratione compunctus propria uoluntate regulis se subdat, liceat eum[33] a mundanis et laicalibus remotum uagationibus uel negociis inter religiosos et ecclesiasticos uiros in canonica degere[34] uita. Non[35] enim putamus[36] quod absit religiosos canonicos[37] a sanctorum monachorum consortio seiunctos, quia unusquisque secundum apostolum propriam mercedem accipiet, secundum suum[38] laborem.
Ep. Nich. 652-3 no. 132; JE 2835; ID 6.356; C 20 q 3 c 4

[32] -ate RXSWNBVPZOHA; -are CLR[2]KD
[33] eum CLR[2]WKNBVP; *om.* RXS; illum ZOHA
[34] *obscurely corr.* O; *corr. fr.* degenere H
[35] Non CKNBZOHQ; Nos A
[36] putamus CLWBVPZHQ; putauimus RXSKN; *om.* O; putemus A
[37] -no- *ss* O
[38] secundum suum CKNBZOHQ; et secundum A

29[1]

Idem[2] Hludouico imperatori. Quod si quid turpe de sacerdotibus Domini auditur contegatur[3]

In scripturis narratur Constantinus imperator dixisse. Vere[4] si propriis oculis uidissem[5] sacerdotem Dei aut aliquem eorum[6] qui monachico habitu circum amicti sunt peccantem, clamidem meam explicarem et cooperirem eum, ne ab aliquo uideretur. In quibus igitur desiderantissime[7] fili necessario commonemini[8] [67rb] ut quemadmodum fide et religione ac honoris parilitate ei adequari[9] uidemini, ita quoque humilitate atque deuotione equiperari[10] nichilominus anheletis, ita ut in nullo inferior eo sed potior inueniamini post exempla qui talem se exhibuit ante talia prorsus exempla. Sed hec[11] quidem diximus, cautos[12] uos reddere cupientes, ut si de Domini sacerdotibus qui iure patres[13] dicuntur[14], aliquid uos contigerit audire quod confusionem piis mentibus ingerat, non infronitum sed pudoratos Noe filios imitantes patriam de reliquo uerecundiam contegatis, ut affluenti quemadmodum et illi benedictione repleri moderante Domino mereamini.
*Ep. Nich.** no. 120 (1); JE 2791; +D 96 c 8*

[1] xxviii K
[2] Idem CRXSKNBV; Nicholaus ZOHA
[3] Quod - contegatur CXSKNBVP; *om.* ZOHA
[4] Vere CLRXWBVPZOHA; Vidissem S; Et KND
[5] *om.* S, *in* CLRXNBZOHA
[6] eorum CSKNBZO[2]HQ[2]; *om.* OA; episcoporum Q
[7] *corr. fr.* ded- O
[8] commonemini CKDBZOHA; commonendi N
[9] *after corr.* B
[10] *after corr.* H
[11] hec CKDBZOH; hoc N; h' A
[12] cauptos A
[13] patres CKNBZOHQ; patrens A
[14] ntur *ss* L

30[1]

De Seufredo absque primatis sui iudicio ab episcopio remoto[2]

Denique si Seufredus tale in se crimen nouerat quo recte posset episcopatu priuari[3] uel infirmitate se sentiebat forsitan pregrauari qua[4] impeditus nullis posset proximis[5]

[1] xxix K
[2] De - remoto CRXSKNBVP; Item ZOHA

sua[6] prelatione prodesse, primatis sui debuerat et non aliarum dyoceseon antistitum prestolari iudicium[7]. Quod si quelibet ambiguitas uel aliqua fortasse super eius examinatione uel episcopatus abrenuntiatione[8] oborta fuisset contentio, ex more ad apostolicam sedem[9] referri conuenerat et nostra in his omnibus debuerant cuncti[10] decreta penitus operiri. Quod quia omissum hactenus dolemus, dilectissimam mihi gloriam uestram uehementer afflagito[11] ut paulo remotus[12] iam dictus proprio Seufredus episcopio[13] restituatur, et si quid reprehensione dignum gessit postea uel correctione uel digna animaduersione diffinietur.
Ep. Nich. no. 120(2); JE 2791; +C 6 q 3 c 3

---

[3] qua impeditus *add. and canc.* Z
[4] qua CKNBPZ[2]OHA; quia LRXS; ? Z
[5] posset proximis CLR[2]BZOHA; possint RX; possit KN; posset *corr. fr.* possent D
[6] *ss* O
[7] -ci- *ss* H
[8] -tia- *in mg.* B
[9] sesem A
[10] cuncti CLRXSKNV[2]OQ[2]A; cincti WBVPZHQ
[11] affl- LRXSWKNBPZQ; effl- CVOHA
[12] rom- B; *ss* O
[13] episcopio CKNBZOHQ; episcopatu A

31[1]

Idem eidem[2]. Quod apostolice sedis moris non sit absque signatis apicibus undecumque suscipere legationem[3]

Nobilissimus uir atque strenuus uestre sublimitatis legatus ad nos licet nullam epistolam iuxta consuetudinem [67va] a uobis nostro pontificio[4] detulisset, licet nunquam apostolice sedi moris fuerit absque signatis apicibus undecumque legationem[5] suscipere, nos tamen uos in illo honorantes eiusque grauitatem[6] et eloquiorum[7] ipsius ueridicas cognoscentes assertiones, nichilominus eum et sicut decuit suscepimus[8] et ei sicut honestum fuit credidimus[9].
Ep. Nich. no. 121(1); JE 2791; +D 97 c 3

---

[1] xxx K
[2] Idem eidem CRXSKNBVP; Nicolaus Ludouico imperatori ZOHA
[3] Quod - susc. legat. (legat. susc. N) CXSKNDBVP; *om.* ZOHA
[4] *corr. fr.* -ico O
[5] legationem CXSKNBVP; legatio est ZOHA
[6] *ss* O
[7] eliq- O
[8] suscipimus C(*before corr.*)W
[9] et ei sicut – cred. *om.* K

32[1]

Quod nichil intersit utrum in suscipienda legatione omnes in unum optimates Romani an tres ex his uel duo uel unus conueniat[2]

Illud uero quod idem Astulfus[3] dicebat fuisse consuetudinis predecessorum nostrorum[4] tempore ut ex quocumque regno aliqua legatio[5] ad sedem apostolicam ueniret, optimates Romani interessent, modo uero nullus intersit preter Arsenium ita non est. Verum tamen quid[6] intersit utrum in suscipienda legatione[7] omnes in unum

---

[1] xxxi K
[2] Quod - conueniat CRXSKNBVP; Item ZOHA
[3] Astulful A
[4] nostrorum CNDBZOHA; suorum K
[5] -at- *ss* K
[6] quid CRSNBVPZ; quod XKDOHA
[7] -at- *ss* K

optimates Romani an tres ex his uel duo uel certe unus conueniat, dum tamen nil reprehensibile[8], nil perperum[9], Deo custode nos penitus ignoramus. Nam si reprehensione aliquid dignum geritur, non tantum de non conuocata[10] turba a uobis quantum a Domino. de hoc quod male agitur potius redarguimur[11].
Ep. Nich. no. 121(2); JE 2791

---

[8] reprehensione, *with* dum tamen nil reprehensibile - si reprehensione *in mg.* O
[9] perperum CRWNDVPZOHA; perpetuum K; perpetrum B
[10] con- *ss* Z
[11] -imur CRXSKNBV; -imus PZOHA

33[1]

Nicholaus Higmaro[2] Remorum[3] archiepiscopo. Quod necesse sit accusatorem et accusatum simul adesse[4]

Necesse est secundum sacrarum omnia scripturarum documenta ac secundum iusticie trutinam et accusatum et accusatorem simul adesse, oportet etiam unam partem quantacumque et qualicumque predita sit ueritate sic prorsus audiri ut alteri parti nullum preiudicium irrogetur.
Ep. Nich. no. 128; JE 2838; C 3 q 9 c 21

---

[1] xxxii K
[2] Nigmaro L; *corr. fr.* Higenaro *to* Higinaro W; Igmatio O (*corr. to* Higmaro)
[3] Remorum RXSKNBVZOHA; Remensi CLW
[4] Quod - adesse CRXSKNDBVP; *om.* ZOHA

34[1]

Idem[2] eidem[3]. De his qui cum excommunicatis necessitate uel ignorantia uel studio communicant[4]

Excellentissimus rex Karolus apostolatum nostrum consuluit quid agendum sit de his[5] qui communicant cum his[6] qui cum Ingeltrude sepe dampnata [67vb] communicant femina, quoniam eam[7] cum[8] communicatoribus suis et fautoribus[9] pari[10] uinculo anathematis[11] retineri constat astrictam. Quapropter nunc beatitudini tue iniungimus ut super hoc nostra auctoritate freta curam de his sumere studeat, et quia docta diuinitus sanctitas tua ualde nouit aliud esse ex necessitate aliud ex ignorantia, atque aliud quod studio delinquitur, istudque posterius duobus prioribus strictius esse puniendum, idcirco sollerter inuigilet et cauta discretione singulorum modos diiudicet, quatinus hii[12] qui ex necessitate uel ignorantia delinquunt[13] auctoritate nostra per te absoluantur, si tamen ipsa eorum[14] ignorantia[15] uel necessitas uera[16] et non simulata uel ex non[17] uoluntate processerit, quia ut bene nosti sunt plerique qui possunt quidem

---

[1] xxxiii K
[2] Idem CRXSBVZOHA; Item KND
[3] eidem CRXSKNBV; Igmaro Remensi archiepiscopo ZO; Igmaro Remensi episcopo HQA
[4] De - communicant CRXSKNBVP; *om.* ZOHA
[5] his CKNBHQ; iis ZOA
[6] his CKNBOH; iis ZQA
[7] *short lacuna follows* B
[8] *ss* R[2]
[9] suis et fautoribus CRX(fauct- X)SKNBVP: et fautoribus suis ZOHA
[10] -ri *ss* Z
[11] -atis CLWBVPZOHA; -ate RXSKND
[12] hii CRXSKNDBPH; ii ZOQ[2]A; iis Q
[13] *ss* O
[14] ipsa eorum CKNBZH; eorum ipsa A
[15] delinquunt auctoritate nostra per - ignorantia CKNBZHA; *om.* O(*with* delinquunt ss)Q
[16] uera CKDBZOHA; iusta N
[17] ex non CKNDBZOHQ; non ex K[2]; non ex ex A

sed nolunt recta nosse. Vnde psalmista de huiusmodi. Noluit, inquit, intelligere ut bene ageret[18]. Illos autem qui studio suo obligantur et contemptu[19] interdicta nostra postponunt, non nisi digna satisfactione preueniente uolumus a te prorsus absolui.
Ep. Nich. no. 41; JE 2800; ID 14.46; IP 5.106; C 11 q 3 c 102

[18] *corr. fr.* agere O
[19] -p- *ss* K

35[1]

Nicholaus archiepiscopis et episcopis[2] per Galliam, Italiam, Germaniam atque per[3] uniuersas prouincias constitutis. De duobus episcopis culpam Lotharii regis tutantibus[4]

Scelus quod Lotharius rex, si tamen rex ueraciter dici possit qui nullo[5] salubri regimine corporis appetitus refrenat, sed lubrica eneruatione magis illicitis eius motibus cedit, in duabus feminis, Theuberga[6] scilicet et[7] Gualdrada[8] commisit, omnibus manifestum est. Sed et dudum episcopos Theugaldum[9] et Guntharium in tali facto eum habuisse tutores atque fautores[10] pene totus orbis nobis undique ad limina seu[11] sedem confluens apostolicam referebat.
Ep. Nich. 284 no. 18; JE 2748; ID 8.226a; +C 2 q 1 c 21a

[1] xxxiiii K
[2] arch. et (*ss* C, *om.* XS) ep. CLRXSWKNBV; ep. et arch. ZOHA
[3] per CKNBZOHQ; *om.* A
[4] De duobus (dubusR)- tutantibus CRXSKNBVP; *om.* ZOHA
[5] nullo CRKNVP²ZOHA; in illo BP?
[6] Theuberga CSRN; Teuberga LWBVH; Theberga XD; Theuberna K; Teoberga ZOQA
[7] sc. et CRKDBZOHQ; sc. N; scribet et A
[8] Gua- CLXSKN; Wa- RBVZOHA
[9] *corr. from* Eugaldum A
[10] fautores CSKNBZ; factores OHQ; fauctores A
[11] seu CLRXNDBZOHA; atque S; sanctam K

36[1]

De eodem[2]

Igitur[3] decernente nobiscum sancta synodo in presentia depositi et ab officio [68ra] sacerdotali excommunicati atque a[4] regimine episcopatus alienati indubitanter existunt.
Ep. Nich. 284 no. 18; JE 2748; ID 8.226b; +C 2 q 1 c 21b

[1] xxxv K
[2] De eodem CRXSKNBVP; Item ZOHA
[3] Igitur CSKNBZOHQ; *om.* A
[4] *ss* C

37[1]

Depositio Teugaldi[2] Treuerensis et Guntharii Agrippine Colonie archiepiscoporum[3]

Teugaldum[4] Treuerensem et primatem Belgice prouincie et Guntharium Agrippine[5] Colonie archiepiscopos nunc coram nobis et sancta synodo subgestorum insinuatione qualiter causam Lotharii regis et duarum mulierum eius[6] Theuberge[7] scilicet[8] et

[1] xxxvi K
[2] Teug- LWNBVPZOHA; Theug- CRX; Meng- S; Leug- KD
[3] Depositio (Deposito K) - archiepiscoporum CRSKNBVP; Item (*om.* A) (Depositio - archiepiscoporum *in mg.*) ZOQA; Item Depositio H
[4] Teug- RXWDBVZOHA; Theug- CN; Theug- S; Leug- LK
[5] -in- *ss* H
[6] eius CKNBPZOHA; *om.* S

Gualdrade[9] recognouerint et iudicauerint[10] scriptum super hoc propriis manibus roboratum offerentes, nichilque se plus uel minus aut aliter egisse ore proprio[11] multis coram positis affirmantes et sententiam quam a sede apostolica Ingiltrudam[12] uxorem Bosonis sanctissimus frater noster Mediolanensis archiepiscopus Thado[13] et ceteri coepiscopi nostri petiuerant emittendam et nos diuino succensi zelo sub anathematis obtestatione canonice[14] protuleramus publice uiua uoce se uiolasse confitentes, in quibus omnibus inuenimus eos apostolicas atque canonicas sanctiones in pluribus excessisse et equitatis normam nequiter temerasse omni iudicamus[15] sacerdocii officio manere penitus alienos Sancti Spiritus[16] iudicio et beati Petri per nos auctoritate episcopatus exutos regimine consistere diffinientes.
Ep. Nich. 285 no. 18; JE 2750; ID 8.226c and ends; +C 11 q 3 c 10a (cf c 39 below)

---

[7] Theub- CRSKN; Teub- LWBVPZOHA; Teb- X
[8] *ss* O
[9] Gua- CLRXSKN; Wa- BVPZOHA
[10] -erint ... -erint CKDBZOHA; -erunt ... -erunt N
[11] ore prop. CNDBZOHA; prop. ore K
[12] Ingel- CRXSKNBV; Ingil- ZOHA
[13] Thado CKNBZOHQ; Thaldo A
[14] -c- *ss* O
[15] *om. with mark of omission, ? supplied in mg.* B
[16] Sa. Sp. CRXSKNBVP; Sp. Sa. ZOHA

38[1]

Quod qui decreta a[2] *sedis apostolice presule promulgata contempserit anathema sit*[3]

Si quis dogmata, mandata[4], interdicta, sanctiones, uel decreta pro catholica fide. pro ecclesiastica disciplina, pro correctione[5] fidelium, pro emendatione sceleratorum uel interdictione imminentium uel futurorum malorum a[6] sedis apostolice presule salubriter promulgata contempserit, anathema sit.
Ep. Nich. 286 no. 18; JE 2750; Dd 1.150; CB Varia II 31 (as Concil' *of Leo IV, with Dd); AL 4.26, 12.3; ID 5.19A as here, 5.35 (Conc. Leo IV); C 25 q 2 c 18*

---

[1] xxxvii K
[2] a CNDBV; *om.* K
[3] Quod - sit CRXSKNDBVP; Item ZOHA
[4] mandata CNDBZOHA; *om.* K
[5] correctione CRKNBZHQA; correptione O
[6] a CNDBZOHA; *om.* K

39[1]

De lic[68rb]*entia ingrediendi ecclesiam depositis episcopis concessa*[2]

Predictis autem depositis licentiam concessimus ecclesiam ingrediendi et communicandi sicut laici, et loquendi suas utilitates, non autem turbas concitandi uel scandalum sollicitandi illis tribuimus facultatem, Quantum autem ad episcopale ministerium specialiter pertinet, nulla eis[3] sit licentia contingendi[4], sicut nos cum sancta synodo decreuisse[5] iam constat.
Ep. Nich. no. 24b; JE 2766;+C 11 q 3 c 10b (cf c 37 above)

---

[1] xxxviii K
[2] De - licentia - concessa C(*in mg. in black)*RXSNDBVP; de - ecclesiam (*with* depositis - concessa *as end of inscr. to c 40*) K; *om.* ZHQ; Item OA
[3] eis CKNBZOHQ; ei A
[4] -n- *ss* K
[5] -r- *ss* H

40[1]

Idem Lothario regi. De magnitudine sui peccati[2]

Ita corporis tui cedere motibus[3] consensisti[4] et relaxatis uoluptatum habenis temetipsum[5] in lacum miserie et in lutum[6] fecis prohibitu[7] deiecisti, ut qui positus fueras ad gubernationem[8] populorum effectus sis ruina multorum[9]. Probat hoc Teugaldi[10] et Guntharii dudum episcoporum legitimus[11] casus[12], qui pro eo quod te minime competenter erudierunt, quin immo quia preuaricationem tuam tegere argumentis suis et sub quadam iusticie specie fucatis[13] quibusdam exquisitis adinuentionibus equitatem obruere studuerunt, nostra sunt apostolica auctoritate depositi et ab omni episcopatus regimine regulariter sequestrati.

Ep. Nich. no. 22a; JE 2752; ID 8.227a; +C 11 q 3 c 96 as here

[1] xxxix K
[2] De - peccati CRXSKNBVP (K *adds* depositis episcopis concessa *from c 39*); *om.* ZOHA
[3] cedere motibus CRXSKNBV; cedere montibus P; motibus cedere ZOHA
[4] -sen- *in mg.* O
[5] -t- *ss* N
[6] lutum CKNBZHQ; lutu OA
[7] prohibitu CLWKNBVZOHA; prohibitum S; pro libitu Z[2] *with ID*; prohibitus Q
[8] -ionem CKNBZHQA; -io O
[9] *corr. from* -arum A
[10] -galdi CNBZOHA; -baldi K
[11] -ti- *ss* H
[12] leg. casus *in mg.* C
[13] *corr. fr.* fugatis KD; *after corr.* Z

41[1]

De eodem[2]

An non districta ultione feriendus es qui in duabus uxoribus[3] adulterium Lamech et flagitium imitatus[4] esse[5] dinosceris? Quod Dominus non nisi post lxxvii generationes suo salutifero aduentu deleuit, cum Cain fratricidium septima generatione aquis abolitum[6] sit cataclysmi.

Ep. Nich. no. 22b; JE 2752; ID 8.227b (to end); +C 24 q 3 c 19

[1] l K
[2] De eodem CRXSNDBV; De magnitudine sui peccati (*from c 40*) K; Item ZOHA
[3] *ss* O; *in mg.* H
[4] *corr. fr.* imit- B
[5] esse CNDBZOHA; est K
[6] abolitum CSWNHA; obolitum KDBVPZO; oblitum L; oboletum RX

42[1]

Nicolaus omnibus[2] *archiepiscopis et*[3] *episcopis per Galliam, Burgundiam atque Germaniam constitutis. Quod si episcopi unanimes fuerint, nemo eis resistere poterit*[4]

Si unanimes fueritis, quis est qui uobis resistat[5]? Patres nostri etiam regibus restiterunt.

Ep. Nich. no. 24a; JE 2766 (Trip. earliest reported source)

[1] li K
[2] omnibus CRKNVZOHA; *om.* B
[3] et CRKNVZOHA; *om.* B
[4] Quod - poterit (ualeat CRX) CRXSKNDBVP; De eodem *add.* K *from c 41*; *om.* ZOHA
[5] -si- *ss* H

43[1]

[1] lii K

Martin Brett 29/4/2015 06:11
Deleted: 4/28/15

Idem[2] *Osbaldo corepiscopo*[3] *Quadrantano. De quodam presbitero cuius percussione diaconus extinctus dicebatur*[4] [68va]

Studeat sanctitas tua persuadere episcopo tuo sibi canonicum sociare numerum[5] collegarum[6], id est sex ex uicinis prouinciis fratres et coepiscopos suos[7] quibus tecum iunctis et decernentibus diligenter inuestigare et omni annisu scrutari procurate, quatinus inuenire ualeatis utrum percussione[8] iam nominati presbiteri an ceruicis fractione[9] idem diaconus ut fertur extinctus est. Et[10] siquidem a sepefato[11] presbitero non ad mortem percussus est. sed ex equo[12] cadens ceruice fracto[13] interiit, secundum arbitrium nostrum[14] pro percussione incaute agenti presbitero penitentiam competentem[15] indicite, et aliquanto tempore a missarum sollempniis suspendatur, denuo ad sacerdotale post hec[16] rediturus officium. Quod si ueraciter qualicumque percussione presbiteri ille mortuus est diaconus. nulla hunc ratione ministrare sacerdotis more decernimus, quoniam et si uoluntatem occidendi non habuit furor[17] tamen et indignatio ex quibus motio illa mortifera prodiit in omnibus sed precipue in Dei ministris multipliciter inhibentur atque ubique dampnantur. Verum si presbiter adeo uestro studio noxius forte claruerit[18] precipimus[19] ut tale beneficium sibi ecclesie sue[20] concedatur, quo et ipse et sui sufficiens possint habere sue sustentationis[21] solacium[22].

Ep. Nich. no. 142(1); JE 2854; ID 10.24; +D 50 c 39

---

[2] Idem CRXSKNBV; Nicolaus ZOHA
[3] corep- CLSWND^{2}BV^{2}ZOH; coep- KQA; ep- DV
[4] De - dicebantur (est N) CRXSKNDBV; *om.* ZOHA
[5] *ss* K
[6] *corr. fr.* -egare O
[7] suos CRXSKNBVP; tuos ZOHA
[8] per cuius sione N
[9] -ione CKDBZOHA; -ionem N
[10] Et CKDBZOHA; At N
[11] *corr. fr.* -facto O
[12] ex equo CRXSKNZHQ^{2}A; ex quo BOQ; equo VO^2
[13] fracto RKNB^2; fracta LXSWDBVZOHA; C *obsc. corr.*
[14] nostrum CLXSKND; uestrum RWBVZOHA
[15] -entem CKNBZOHQ; -ente A
[16] *corr. from* ec A
[17] furor CKNBZOHQ; soror A
[18] -uerit CNDBZOHA; -uit K
[19] -pi- *ss* H
[20] *ss* R^2
[21] sollicitum *add. and canc.* O
[22] sust. sol. *partly in mg. over erasure* Z

44[1]

De clericis qui se defendendo paganum occiderint[2]

De his[3] uero clericis pro quibus consuluisti, scilicet qui se defendendo[4] paganum occiderint[5], si postea per penitentiam emundati possint ad pristinum gradum[6] redire. aut ad[7] altiorem ascendere[8], scito nos nullam occasionem dare nec ullam tribuere

---

[1] liii K
[2] -erint CRB; -erit LW; -erunt XSKDV; -unt N. De - occ. CLRXSWKNDBVP; *om. with no break* ZOHA
[3] his CSKNDBPHQA; iis ZO
[4] defendendo CSKNBPZOH^{2}Q; deferendo HA
[5] -erint CKNBPZOQA; -erunt SH
[6] *ss* R^2
[7] ad CRXSBPZOHA; *om.* KNDV
[8] ascendere CRXSKNDBVP; gradum conscendere ZOHA

licentiam eis quemlibet[9] hominum quolibet modo occidendi[10]. Non igitur licentiam damus militibus Christi aliter se defendere quam ipse in se[11] monstrauit Christus, illis dumtaxat qui clericatus funguntur officio [68vb], quique familiarius in castris militant eius nec occidendi prorsus eis[12] tribuimus facultatem. Verum si contigerit et clericus sacerdotalis ordinis saltem paganum occiderit[13], multum sibi consulit si ab officio sacerdotali recesserit, satiusque est illi in hac uita Domino sub[14] inferiori habitu inreprehensibiliter famulari, quam alta indebite appetendo dampnabiliter in profundum dimergi[15].

Ep. Nich. no. 142(2); JE 2854; D 50 c 6

---

[9] queml- CSKBVZOHA; quel- ND
[10] ITEM *add.* ZOHA, *om.* CXSKNBVP
[11] ipse in se RXSKNBVPZOHA; in se ipse CLW
[12] eis CKNVPZOHA; *om.* B
[13] *after corr.* B
[14] sub CSKNBZOA; sibi Q; suo H
[15] dim- CSKNBZOH; dem- QA

45[1]

Idem Adoni Viennensi archiepiscopo.De quodam[2] subdiacono qui uxorem duxerit[3]

De illo clerico Aluico nomine quem per ordines ecclesiasticos usque ad subdiaconatum uixisse dicitis cur uestra auctoritate uxorem duxerit miramur, eo[4] quod nulli unquam[5] exceptis illis quos[6] ecclesiastica regula habere[7] permittit uxorem ducendi licentiam dedimus.

*Ep. Nich. no. 25; JE 2755; ID 6.119 (*Stephanus*); D 32 c 4*

---

[1] liiii K
[2] quodam CLXKNB; *om.* S
[3] De - uxorem duxerat (dux. ux. K) CRXSKNDBV; *om.* ZOHA
[4] *corr. fr.* et R
[5] unquam CNDBZOHA; quam K
[6] quos CSKNBVZH*; quod OQA
[7] *ss* O

46[1]

Nicholaus Guaniloni[2] archiepiscopo Sennensi et uniuerso concilio a te congregato. Quod nemo apostolicam sedem adire uolentem impedire presumat[3]

Reuera iustus mediator non est qui cum[4] uno litigante et altero absente amborum emergentes lites decernere non formidat. His ita premissis uolumus et apostolica auctoritate monemus ut si presbiter de quo agitur post excommunicationem suam apostolicam sedem adire uoluerit, nullus iter eius[5] impedire presumat.

Ep. Nich. no. 119; JE 2780; +C 3 q 9 c 12

---

[1] lv K
[2] Guaniloni RXSKN; Gualoni CW; Guaoloni L; Gualiloni D; Waniloni BVZ[2]OHQA; Waloni Z
[3] Quod - presumat CRXSKNBV; *om.* ZOHA
[4] cum C?RXKND; *om.* SBVZOHA
[5] iter eius CRXSKDBV; inter eius N; eius iter ZOHA

47[1]

Idem Vnifredo[2] Morinensis ecclesie episcopo qui consulerat an ipse a Normannis ab episcopio[3] depulsus debeat[4] de cetero in monasterio conuersari[5]

---

[1] *no cap. no.* KD
[2] Idem Vnifredo CRSKNDV; Idem Winifredo X; Idem Vnifrendo B; Nicolaus Vmfredo (Vnfredo HQA) ZOHQA
[3] *corr. fr.* -opo D

Sciscitaris[6] itaque per Guandalgarium[7] presbiterum utrum cum a Normannis episcopio depelleris debeas de cetero in monasterio conuersari. In quo scias frater karissime quia si perniciosum est proretam in tranquillitate nauim deserere[8], quantomagis in fluctibus[9]. Vbi non [69ra] dicimus quod persecutorum non fugiamus, maximeque paganorum insidias, cum ad tempus[10] seuiunt, et ob multitudinem delictorum[11] nostrorum[12] nocendi[13] facultatem diuinitus assequuntur, presertim cum eis prodire ultro non debeamus et multos prophetas[14] et apostolos et ipsum quoque Dominum huiusmodi[15] fugisse insecutores luce clarius constet, sed[16] quod precipue nos qui tanquam arietes ducatum gregibus prebemus, immo qui et horum pastores sumus Deo auctore cum eis in periculis pro uiribus[17] persistere pro certo conueniat, et cum tranquillitas reddita diuina fuerit pietate, sopitaque furentium infestatio mox gregem requirere in unum colligere et huius animos celestis patrie pace ac potissimum securitate predicata sursum erigere debeamus et tamdiu super eorum cautela oportet nos esse sollicitos ut si Dei iudicio presentis temporis commoda fortassis amittunt future uite sperent se gaudia[18] absque ambiguitate percipere sempiterna.
Ep. Nich. no. 104(1); JE 2688; +C 7 q 1 c 47

---

[4] debeat CLR[2]XSWBV; debet R; *om.* KND
[5] qui consulerat - conu. CLRXSWKNDBV; *om.* ZOHA
[6] Scicit- A
[7] Guan- CXRSKN; Gan- L; Wan- BVZOA; Van- H; Wa- Q
[8] des- CSKNBVZOA; diss- HQ
[9] eius *add. and canc.* O
[10] -d *add. ss* H
[11] delictorum CSKNBZQ[2]O; dilectorum HQA
[12] nostrorum CSKNBOHA?; uestrorum Z
[13] nocendi CSKNBZO; noscendi HQA
[14] *ss* O
[15] -modi CRDBZOHA; mundi KN
[16] sed CKNBZOHQ; si A
[17] uiribus CKNBZOHQ; uilibus A
[18] se gaudia CRXSKNBV; gaudia se ZOHA

48[1]

Quod clericum qui paganum occiderit non oporteat ad maiorem gradum prouehi[2]

Clericum autem[3] qui paganum occiderit non oportet ad gradum maiorem[4] prouehi qui carere debet etiam[5] acquisito, homicida enim est[6]. Nam cum discreti sint milites seculi a militibus ecclesie non conuenit militem ecclesie seculo militare[7], per quod ad effusionem sanguinis[8] necesse sit peruenire. Denique sicut turpe ac perniciosum est laicum missas facere, sacramenta corporis et sanguinis Christi conficere ita ridiculum est et inconueniens clericum arma sustollere,[9] et ad bella procedere, cum Paulus egregius dicat, Nemo militans Deo implicat se negociis secularibus, ac si liquido uersa uice dicat, Nemo militans[10] mundo implicat [69rb] se negociis spiritualibus[11].
*Ep. Nich. no. 104(2); JE 2688; ID 6.120 (*Nich. Wilfredo*); D 50 c 5 to* sit peruenire

---

[1] lvi K
[2] Quod - prouehi CRXSKNBV; Item ZOHA
[3] autem LRXSK[2]NDBVZOHA; *om.* CWK
[4] grad. mai. CRKBVNZOA; mai. grad. SHQ (ad grad. mai. non op. B)
[5] deb. et. CSKNBZ(et *ss*)O(*followed by lacuna)*A; et. deb. HQ
[6] enim est CRXSKNBV; est enim ZOHA
[7] sec. mil. CRKNVZOHA; mil. sec. B
[8] sanguinis CNDBZOHA; *om.* K
[9] -tollere CNDBZOHA; -tolle K
[10] d *add. and canc.* H
[11] -u- *ss* O

49[1]

Idem[2] Guaniloni[3] Sennensi[4] archiepiscopo. Quod si[5] in accusatione accusati persona[6] deest uni parti ad alterius discrimen cedendum non est[7]

Iudicas[8] Herimannum[9] episcopum super[10] quibusdam[11] excessibus fuisse frequenter accusatum pro quibus quia ex parte ipsius persona deest nos uni parti ad alterius discrimen cedere procul dubio non possumus, quamuis nec qui usque adhuc illi fuerint[12] excessus dixeris, nec utrum sana erat mente idem antistes, necne cum[13] ipsos[14] excessus perpetrabat euidenter ostenderis, satiusque arbitremur quamlibet interim[15] infirmitatem ad penam peccati quam ad ipsum pertinere peccatum, cui magis consulendum et compatiendum[16] sit quam puniendum uel etiam aliquo modo feriendum.

Ep. Nich. 612 no. 103; JE 2674; C 3 q 9 c 14

[1] lvii K
[2] Idem CRXSKNBV; Nicolaus ZOHA
[3] Guaniloni RXSKNDZ²; Gualoni CLWZ; Waniloni BVOHQA
[4] Sennensi CLRXS²KNBV; Sann- S; Senonensi ZOHA
[5] si CKDB; *om.* N
[6] si *add.* N, *om.* CKBD
[7] Quod - est CRXSKNDBV; *om.* ZOHA
[8] Iudicas *CR²XKNBV²ZOHQA; Iudicans L; Iudicis R; Tu dicis S; Tu dicas V
[9] Herim- CKNBZ²OH²A; Herm- SZ; Herem- D; Erim- H; Eherim- Q
[10] super CNDBZOHA; frater K
[11] -dam *ss* Z
[12] -int RXSWKNBVZOHA; -unt C; -it L
[13] cum CLRSKNBZOHA; eum X
[14] ipsos CRXSBVZOHA; *om.* KND
[15] -erim CSKNBZOQA; -erius H
[16] compatiendum CKNBZOHQ; patiendum A

50[1]

Nicholaus Radulfo Bituricensi[2] archiepiscopo. Quod primates nichil priuilegii pre ceteris episcopis nisi quantum sacri canones concedunt[3] habeant[4]

Primates nichil priuilegii pre ceteris episcopis nisi quantum sacri canones[5] concedunt et prisca[6] consuetudo illis antiquitus contulit diffinimus, ita ut secundum Nicenas regulas[7] sua priuilegia seruentur ecclesiis, preter si apostolica sedes aliquam ecclesiam uel rectorem ipsius quolibet speciali priuilegio decreuit honorare.

Ep. Nich. 634 no. 117; JE 2765; ID 5.56b; IP 4.29b; C 9 q 3 c 8b, of which part is a later addn (cf c 74 below)

[1] lviii K
[2] -uricensi CKNBZHQA; -uriensi O
[3] -unt CRKDB; -ant N
[4] Quod - habeant CRXSKNBV; *om.* ZOHA
[5] canonones A
[6] *an erased letter follows* O
[7] regulas CSKNBZOQA; regula H

51[1]

Vtrum presbiteris et diaconibus cum ordinantur manus chrismate perungi debeant[2]

Preterea sciscitaris utrum solis presbiteris an et diaconibus debeant cum[3] ordinantur manus chrismatis[4] liquore perungi. Quod in sancta hac[5] Romana ecclesia[6] cui auctore

[1] lix K
[2] Vtrum - debeant CRXSKNBVP; *om. with no break* ZOHA
[3] et *add.* O(*later canc.*)A, *om.* CKNBVZH
[4] -atis CLR²S²WBVZOHA; -ate RXSKND
[5] sancta hac CRXSKNZOHQ; sancta ac BA; hac sancta V

Deo[7] deseruimus[8] neutris agitur. Sed et quia sit a noue legis ministris actum nusquam nisi nos[9] fallat obliuio legimus. Ergo ad beati Innocentii pape canonica decreta sanctitatem tuam transmittimus et que[10] tibi[11] sint in consecrationibus et ordinibus [69va] obseruanda principia pagine ad Decentium Egubinum episcopum misse te affatim edocebunt.

Ep. Nich. 634-5 no. 117; JE 2765; ID 6.121; +D 23 c 12

---

[6] ecclesia CXSKNBV; exclesia R; *om.* ZOHA
[7] auct. Deo CRXSKNBVP; Deo auct. (act- A) ZOHA
[8] deseruimus CRXSKDBV; seruimus N; deseruimus ecclesia ZOHA*
[9] nisi nos CNDBZOHA; nos nisi K
[10] que et *marked for reversal* Z
[11] tibi CRKNVPZOHA; ibi B

52[1]

De his qui pro criminibus penitentiam gerunt et ad militiam reuertuntur[2]

De his[3] uero qui pro criminibus penitentiam[4] gerunt et ad cingulum militie reuertuntur constat eos contra sacras[5] regulas[6] agere. Verum quia crimina non equalia sunt, perhibesque alios horum propter nimiam hebitudinem in desperationem cecidisse, alios ob hoc ad paganos fugisse, tibi hoc committimus decernendum. nimirum qui loca et tempus regionis illius modumque culpe necnon et penitentiam et gemitus hominum ad confessionem uenientium presens positus inspicere[7] uales.

Ep. Nich. 635 no. 117; JE 2765; +C 26 q 7 c 3

---

[1] lx K
[2] De - reuert. CRXSKNBV; *om. with no break* ZOHA
[3] his CRSKNBPHQA; iis ZO
[4] penitentiam CKNBZOHQ; penigeruntentiam A
[5] *corr. from* sacros C?
[6] *corr. fr.* regelas O
[7] insp- CLRXSWBVP?ZOHA; resp- KND

53[1]

De his qui filiastros suos ad confirmationem coram episcopis tenent[2]

De his[3] qui filiastros suos ad confirmationem coram episcopis tenent, id est qui filios uxoris sue de uiro priori dum chrismantur ab episcopis super se sustinent[4], si inscitia[5] sicut asseris[6] fit, licet sit peccatum, tamen non usque ad separationem coniugum est[7] puniendum, lugeant tamen et digna penitentia hoc diluentes. Domino dicant. Delicta ignorantie nostre ne memineris.

Ep. Nich. 635 no. 117; JE 2765; ID 1.304; IP 6.126; C 30 q 1 c 6

---

[1] lxi K
[2] De - tenent CRXSKNBVP; *om. with no break* ZOHA
[3] his CRXSKNBPH; iis ZOQA
[4] -inent CSKDBZOHA; -inerat N
[5] inscitia C²RSWKD²ZOHQ; inscientia CDP; inscita L; inscia X; in Scythia BV; *lacuna* A
[6] asseris CSK?DBVZOHA; assertus N
[7] est CRXSKNBP; *om.* ZOHA

54[1]

De interfectoribus suarum coniugum et quod[2] *Gloria in excelsis Deo*[3] *in cena sit dicenda et quod*[4] *pallio eadem die uti sit licitum illis quibus est permissum*[5]

---

[1] lxii K
[2] quod CRXSKD²BVP; quia N; *om.* D
[3] Deo CLRXSW; *om.* KNDBVP
[4] quod CRKDB; quia N

Interfectores suarum sine iudicio coniugum cum non addis adulterarum[6] uel aliquid huiusmodi[7], quid aliud nisi homicide habendi sunt? Ac per hoc ad penitentiam redigendi, quibus coniugium penitus denegatur, exceptis adolescentibus de quibus beati pape Leonis[8] uicesima quinta est decretalium regula, immo indulgentia obseruanda. Porro Gloria in excelsis[9] Deo ab episcopis in cena Domini inter missarum sollempnia more nostro[10] dicenda est. Pallio uero[11] apostolico eadem die uti illis est licitum quibus [69vb] est ab apostolica sede permissum.

Ep. Nich. 635-6 no. 117; JE 2765 cc.6-7; ID 8.125 to obseruanda*, 5.20b (*Porro - *end); below 3.8.2 as ID 5.20b*; *IP 7.15 as ID 8.125; C 33 q 2 c 5 as IP, De cons. D 1 c 56 as ID 5.20b*

---

[5] De - perm. CRXSWKDBVP; De interfectionibus - licitum illis N; Item ZOHA
[6] -erarum CNDBZOHA; -erium K
[7] *corr. fr.* -mundi K
[8] Leonis CRXSKNBVPZ*; legionis OHA
[9] excessis A
[10] more nostro CSKNBZOQA; nostro more H
[11] uero CRXSKNBVZO[2]; uestro OHQ; A *uncertain*

55[1]

Idem[2] Salomoni Constantiensi episcopo. De presbitero uel diacono crimen publice[3] confiteri nolente sed cum sacramento defendere se[4] uolente, cum tamen notum sit episcopo eum scelus perpetrasse[5]

Presbiter uel diaconus quem asseris crimina nolle publice confiteri, sed uelle cum sacramento defendere se, et tamen notum sit[6] episcopo esse scelus ipsius perpetratum, non potest per aliquam penitentiam sacerdotali uel diaconali officio potiri. Sed mirandum si ipse confessus non fuerit quomodo notum possit[7] esse episcopo scelus[8] ab ipso perpetratum nisi accusatore forte idoneo per testes idoneos approbante. Vnde si examinante[9] episcopo causam[10] presbiteri uel diaconi non fuerit[11] per testium approbationem[12] presbiter uel diaconus forte conuictus non est scelus episcopo legitime manifestum nisi presbiter uel diaconus sua sponte scelus ipsum confiteatur? Quod nisi[13] fecerit, interim non uidemus[14] suo debere presbiterum uel diaconum officio priuari. Sola ergo spontanea confessio, et canonicus numerus uel qualitas testium, decernentibus episcopis et accusatore quod obiecerat comprobante clericum priuat proprio gradu.

Ep. Nich. no. 138 c 3; JE 2849; ID 6.122; C 15 q 5 c 2

---

[1] lxiii K
[2] Idem CRXSKNBV; Nicolaus ZOHA
[3] publice CKDB; *om.* N
[4] def. se CNDBV[2]; se def. K
[5] De - perp. CRXSKNDBVP; *om.* ZOHA
[6] sit CRXSKNBVP; est ZOHA*
[7] -sit CRXSKNZOHA; -set C[2]LWBVP
[8] ep. sc. CKDBZOA; sc. ep. N
[9] examinan A
[10] causam CKNBZHA; causa O
[11] -erit CRKNVPZOHA; -erint B
[12] ille *add.* ZOHA*, *om.* CRXSKNBV
[13] nisi CNDBZOHA; non *corr. to* si K?
[14] *corr. fr.* iudicemus Z

56[1]

Idem Adalguino[2] archiepiscopo. De Lanfredo episcopo uenationi dedito[3]

---

[1] lxiiii K
[2] Adalguino CRXSWKD; Aguino L; Alguino R; Alguuino ND[2]; Adaluino BP?ZOHQ; Adaluuino V; Aluino A
[3] De - dedito CRXSKNBVP; De – dedito. De Lanfredo episcopo R[2]X; *om.* ZOHA

Quorundam relatione fidelium nostris auribus intimatum est quod[4] Lanfredus episcopus qui et iuuenis esse dicitur, uenationi sit deditus. Quod[5] uitium plurimos etiam[6] de clericali cathalogo genere dumtaxat Germanos et Gallos irreuerentes[7] implicat. Verum iste si[8] ita est ut audimus[9] merito iuuenis dicitur qui iuuenilibus desideriis occupatus nulla senum grauitate constringitur.
Ep. Nich. no. 116; JE 2847; ID 5.353a; +D 34 c 1a

---

[4] quod CKNBZOHQ; quam A
[5] Quod CKNBZOHQ; *om.* A
[6] etiam CNDBZOHA; et K
[7] irreuerentes CSKBZOHA; irreuerendos K[2]; irreuerentos ND; irreuerenter P
[8] iste si CNDBZOHA; si iste K
[9] audimus CRKNBVZO; audiuimus LXSHQA*; ? P

57[1]

De eodem et de hoc quod[2] cum filia[3] immoderatam tenebat familiaritatem[4]

O miseram[5] uitam hominum et maxime sacerdotum, qui dum lucrandis fidelibus debent[6] insistere, uenandis [70ra] feris incumbunt, et quos capere oportet homines captant aues et bestias, qui dum mortibus student animantium uitam suarum amittunt animarum. O infelicem uitam super omnem uitam nam in quo magis quisque carnalis apparet[7] quam in tali uita? Venatorum enim uita nil preter carnes capit. In qua dum quisque permansit, nunquam probatus est. Nam ut beatus dicit Ieronimus, uenatorem numquam legimus sanctum. Ve huiusmodi presulibus qui dum debent[8] Petrum, Andream, Iacobum et Iohannem quibus a Domino dictum est. Venite post me, faciam uos piscatores hominum ad imitationem suam eligere, quorum et discipuli sunt, magis Nemroth et Ismahelem atque Esau reprobos imitantur, qui huiusmodi[9] adinuentionibus incubuisse referuntur. Nichilominus autem de hoc episcopo relatum est apostolatui nostro quod cum quadam filia sua immoderatam teneat familiaritatem, et ob id mala fama ei orta sit. Pro qua re a sanctitate tua ceterisque coepiscopis suis ammonitus ac correptus est sed nullatenus emendatus. Que res in hoc maxime displicet, et magis ac magis de se deteriorem reddit opinionem. in quo beatitudini tue et coepiscoporum suorum rationibus non obedit, et per inobedientiam in culpam[10] prothoplasti relabitur. Oportet ergo fraternitatem tuam synodale cum episcopis et suffraganeis suis conuocare concilium et hunc salutaribus eloquiis episcopum conuenire, atque illi pastorali auctoritate precipere quatinus et ab omnium bestiarum uel uolucrum uenatione penitus alienus existat atque ab immoderata[11] filie sue familiaritate semet omnino coherceat. Quod si parere[12] contempserit, et tam pro uenationis declinatione[13] quam pro immoderata filie sue conuersatione uitanda[14] uobis

---

[1] lxv K
[2] quod CRKDB; qui N
[3] sua *add.* KNDV, *om.* CRXSBP
[4] De - tenebat famil. (fam. ten. B) CRXSKNDBVP; Item ZOHA
[5] miseram CNDBZOHA; *lacuna in* K
[6] debent CKBZOHA; deberent N
[7] apparet CKNBZOHQ; aperiet A
[8] debent CKDBZOHA; deberent N
[9] qui huiusmodi CK[2]NBZOHQ; qui huiusmundi K; quibus modi A
[10] culpam CKNBZOHA; culpa Z
[11] *corr. fr.* -atu B?
[12] parere CKDBZOHA; patres N
[13] -ione CKNBZOHQ; -ionem A
[14] conu. uit. CRXKNBV; familiaritate (uel conu. *ss*) S; uit. conu. ZOHA

admonentibus obedire distulerit[15], a uestro[16] colle [70rb] gio excommunicatus abscedat. Quod si in hoc contumax adhuc apparuerit, a ministerio cessare debebit.
Ep. Nich. no. 116; JE 2847; ID 5.353b and ends; +D 34 c 1b has Nam ut beatus - legimus sanctum*, then* Nichilominus autem -- *end*

[15] *corr. from* distulit K, *from* distuelrit O
[16] a uestro CKNBZOHQ; auro A

58[1]

Nicholaus Salomoni regi Britorum[2]*. Quod episcopi Brittannie suffraganei sunt Thuronensis archiepiscopi*[3]

Hec quippe sunt precepta Dei patris tui, et hec est lex ecclesie matris tue, uidelicet ut omnes episcopos regni tui ad Thuronensem archiepiscopum mittere non detrectes[4], ipsiusque iudicium postulare[5] non dedigneris. Ipse enim est metropolitanus, omnesque episcopi regni tui eius suffraganei sunt. sicut conscriptiones predecessorum meorum[6] euidenter ostendunt, qui[7] predecessores tuos quia illos ab ipsius cura subtraxerant[8] forti inuectione corripere[9] studuerunt, quamuis nec nostra scripta super hac re missa deesse uideantur. Cumque coram designato Thuronice ecclesie presule[10] et integro numero collegarum, id est duodecim episcoporum celebrato conuentu fuerint eiecti episcopi regulariter examinati, apparueritque[11] quod canonice fuerint eiecti, ipsis in sua[12] deiectione manentibus, qui in locis eorum consecrati sunt poterunt utique[13] episcopatus honore potiri. Quod si eiecti[14] episcopi insontes fuerint declarati, his ammonitis qui illis subrogati sunt, ecclesias suas ipsi recipiant. Nam cum antecessores mei presules eiectionem[15] eorum episcoporum qui ab ecclesiis suis expulsi sunt, nec admiserint nec approbauerint, nec ipsos qui eis subrogari possunt[16] uiuentibus illis[17] legitimos episcopos[18] dixerunt. Sane si[19] ad Thuronensem[20] forte archiepiscopum[21] mittere prefatos episcopos dedignaris, stude duos episcopos de expulsis et duos de subrogatis una cum ecclesie tue legato ad apostolicam beati Petri sedem[22] transmittere, ubi digna examinatione premissa qui[23] legitimi episcopi sunt appareat, et suas ecclesias inregulariter non amittant[24]. Nichil enim[25] [70va] queo aliud in presenti

[1] lxv K
[2] Brit- CRXWB; Brittanorum SV[2]; Britt- KNDVZ; Britonum B[2]; Brut- LOH; ? A. Nich. - Brut. *in mg.* O
[3] Quod - arch. CRXSKDBV; Quod - suff. sunt N; *om.* ZOHA
[4] *corr. from* detretes A
[5] pust- N
[6] meorum CKDBZOHA; nostrorum N
[7] qui CRDBZOHA; quod K; que N
[8] -erant CKDBZOHA; -erunt N
[9] corripere CKNBZOHQ; corpore A
[10] *ss* B
[11] apparueritque CK[2]NBZOHQ; apparuitque K; aperuitque A
[12] examinati apparueritque - sua *in mg.* O
[13] *corr. fr.* ubique O
[14] eiecti LR[2]WKNBVPZOHA; *om.* CRXS
[15] -ionem CSKNBZOQA; -iones H
[16] -unt CKDBZOHA; -int N
[17] uiu. illis CRNDVPZOHA; uiu. K; illis uiu. B
[18] leg. ep. CKNBZOQ(*after* dixerint)A; ep. leg. H
[19] *ss* Z
[20] -on- *ss* O
[21] *corr. from* echiep- A
[22] beati Petri sedem CSKNBZOA; sedem beati Petri HQ
[23] qui CNDBZOHA; quod K
[24] amittant CRXSKNZOHQ; admittant BVPA
[25] enim CKNBZOHQ; *om.* A

negocio diffinire. Quia uero magna qui[26] sit metropolitanus apud Britannos contentio est, licet nulla memoria uos in uestra regione ullam habuisse metropolim ecclesiam. tamen si libet postquam Deus omnipotens pacem inter uos et dilectum filium nostrum Karolum gloriosum constituet, facile hoc poteritis aduertere. Quod si adeo contentius agere creditis, ad nostrum apostolatum[27] destinare contendite, quatinus nostro libramine que fuerit apud uos antiquitus[28] archiepiscopalis luce clarius innotescat, et deinceps omni ambiguitate recisa quem sequi episcopi uestri debeant incunctanter agnoscant. Neque enim ecclesias Domini per discordiam regum diuisionis aliqua pati dampna necesse est, cum quantum ex se est pacem quam predicant seruare studeant inuicem[29] et in omnes.

Ep. Nich. 621-2 no. 107; JE 2708; +C 3 q 6 c 10

[26] qui CRDBZOHA; quod K; quis N
[27] *corr. fr.* adp- O
[28] uel -tas *ss* C
[29] stud. inu. CRKDBZOHA; inu. stud. N; stud. in inu. D²

59[1]

Nicholaus Airardo[2] Thuronensi archiepiscopo. De quodam presbitero neque conuicto neque confesso irrationabiliter reiecto[3]

Notum sit[4] tue fraterne[5] caritati quod iste presbiter pauper nomine Christophorus de sua angustia ad nostram clementiam lacrimabiliter sit conquestus, dicens se falsis criminibus impetitum et ab ecclesia sua[6] non conuictum neque confessum irrationabiliter fuisse reiectum. Nam ut ipse refert[7] tua diligentia per tres uices inquisitione facta nulla in se neque de fornicationis crimine neque de homicidii consensione[8] repperiri[9] potuit culpa, nisi quia sue paupertatis causa que petebatur aut consentire noluit[10] aut adimplere non potuit, quod suus tamen emulus ultroneus egit, qui illius ecclesiam iniuste preripuit. Idcirco magnopere monemus reuerentiam tuam ut que te forte ignorante[11] giezica[12] cupiditate peracta esse uidentur, tue [70vb] fraternitatis censura celeri emendatione corrigantur[13], scilicet restituendo ecclesie proprie iam dictum sacerdotem atque ei[14] reddendo[15] tua pietate quem perdidit pristinum honorem, et nullatenus canonica instituta alicuius temeritate contempni permittas[16], quia facientem et consentientem par pena constringit.

Ep. Nich. no. 134; JE 2839; ID 6.429; +C 2 q 1 c 10

[1] lxvi K
[2] *corr. fr.* Adir- O
[3] De - reiecto CRXSKNBV; *om.* ZOHA
[4] *ss* R
[5] *ss* R
[6] sua CLRXSBZOHA; *om.* KNDVP
[7] refret A
[8] consensione CKNBZO²H; consentione OQ; confessione A
[9] pereperiri N
[10] nol- CKBZOHA; uol- ND
[11] *corr. fr.* -antie K
[12] giez- CKNBZOQA; gez- H
[13] cori- C
[14] ei CXSKNBVQ; idem *obscurely corr.* Z; eidem OHQ²A
[15] ecclesie proprie iamdictum sac. atque eidem redd. *in mg.* O²
[16] permittas CRXSKNBVQ; permittatis ZOHA*

60[1]

Responsiones Nicholai pape ad consulta Burgarorum[2] ad fidem conuersorum. De non abiciendis a populo[3] presbiteris coniugatis cp. lxx[4]

Consulendum decernitis utrum presbiterum habentem uxorem debeatis sustentare, et honorare, an a uobis proicere. In quo respondemus quoniam licet ipsi ualde sint reprehensibiles, uos tamen[5] conuenit imitari, qui solem suum oriri facit ut euangelium[6] testatur super bonos et malos, et pluit super iustos et iniustos. Deicere[7] enim a uobis[8] non ideo debetis[9] quoniam nec Iudam Dominus cum esset mendax discipulus a[10] numero apostolorum deiecit. Verum de presbiteris uobis qui laici estis nec iudicandum est nec de uita eorum quicquam inuestigandum[11], sed episcoporum iudicio quicquid illud est[12] reseruandum.

Ep. Nich. no. 99 c 70; JE 2812; Coll. Sem. 3.107; ID 2.82; IP 5.12; D 28 c 17

[1] lxvii K
[2] Burg- RXSNDBVOH; Bulg- LKZA; ? C
[3] a populo CKNBZOH; apostolo A
[4] cp. lxx CRXSNVZOHA; *om.* KDB
[5] Deum *add.* C²LR²SBVZOHA, *om.* CRXKND
[6] *corr. fr.* euu- O
[7] Deicere CKNBZOH; Dicere A
[8] *corr. fr.* nobis Z
[9] non ideo deb. LRXSKNDV²; non deb. ideo C; ideo non deb. BPZOHA; non deb. V
[10] a CRXSKNBV; de ZOHA
[11] -igandum CKDBZOHA; -idum N
[12] illud est CKNBZO²H; est illud est O; est illud A

61[1]

Item[2] idem[3]. Quod polluti sacerdotes non polluant diuina sacramenta. cp.lxxi[4]

Sciscitantibus uobis si a sacerdote qui siue comprehensus est in[5] adulterio, siue de hac[6] sola fama respersus[7] est debeatis communionem suscipere[8], necne respondemus[9]. Non potest aliquis quantumcumque pollutus sit sacramenta diuina polluere[10], que purgatoria cunctarum contagionum existunt. Nec potest solis radius per cloacas[11] et latrinas transiens aliquid inde[12] contaminationis attrahere. Proinde qualiscumque sit sacerdos que sancta sunt coinquinari non possunt. Iccirco ab eo usque quo episcoporum iudicio reprobetur communio percipienda est, quoniam mali bona ministrando. se tantummodo ledunt[13]. Et cerea fax [71ra] accensa sibi quidem[14] detrimentum prestat, aliis uero lumen in tenebris amministrat[15], et unde aliis commodum exhibet, inde sibi dispendium prebet. Sumite ergo ab omni sacerdote intrepide Christi mysteria, quoniam omnia in fide purgantur. Fides est enim que uincit hunc mundum. Et quia non dantis sed accipientis sit, dicente beato Ieronimo ad

[1] lxviii K
[2] Item CKNBZOA; Idem S; *om.* H
[3] idem CRXKNBH; item S; eidem V; *om.* ZOA
[4] cp. lxxi CRSNV; *om.* XKDB; ? P; cap. lxx ZOHA
[5] in CNDBZOHA; *om.* K
[6] hac CRKNVZOHA; *om.* B
[7] *corr. fr.* rep- N
[8] suscipere CKNBZHA; suscipe O
[9] *corr. fr.* –entes R²
[10] que purgatoria polluere *add. and canc.* H
[11] -l- *ss* B
[12] inde CRXSKNBV(*after* contam.); exinde ZOHA
[13] ledunt CKNBZOH; legunt A
[14] quidem CKNBZOH; quod A
[15] -r- *ss* H

credendum in omni anima baptismum est perfectum, et in omni sacerdote corpus est[16] perfectum. Qui rursus sacre scripture concordans ait, Priusquam audias[17] ne iudicaueris quemquam, atque ante probationem accusationis illate neminem a tua communione suspendas, quia non statim qui[18] accusatur reus est, sed qui[19] conuincitur[20] criminosus.
Ep. Nich. no. 99 c 71; JE 2812; Coll.Sem. 3.108; ID 2.83; IP 5.13; C 15 q 8 c 5

[16] est CRNDZOHA; sit K; esse B
[17] *lacuna follows in* K; me *add.* ND, *om.* CXBVPZOHA
[18] *ss* K
[19] *corr. from* quia A
[20] con- *ss* H

62[1]

Nicholaus Lothario regi. De eo quod non patiebatur in episcopum eligi nisi fauentem sibi[2]

Porro scias quia relatum est nobis quod[3] quicumque ad episcopatum in regno tuo prouehendus est non nisi fauentem[4] tibi permittas eligi. Iccirco apostolica auctoritate sub diuini iudicii obtestatione iniungimus tibi ut in Treuerensi urbe et in[5] Agrippina[6] Colonia nullum eligi patiaris antequam relatum super hoc nostro fiat[7] apostolatui.
Ep. Nich. no. 28; JE 2753; ID 5.357; +D 63 c 4

[1] lxix K
[2] De - sibi CRXSKNV; De – nisi (? fau. sibi *in mg.*) B; *om.* ZOHA
[3] nobis quod CRKNVPZOHA; quod nobis B
[4] -entem CKNBOHA; -ente Z
[5] in CRSKNBZOA; *om.* H
[6] -ina CKNBHZA; -inia O
[7] nostro fiat RXKNBVPZOHA; fiat nostro CLS

63[1]

Idem Michaheli imperatori[2]. Quod suspecti et inimici iudices esse non debeant[3]

Quia suspecti et inimici iudices esse non debeant et ipsa ratio dictat, et plurimis probatur exemplis. Nam quid gratius et amabilius dare quis inimico potest quam si ei ad impetendum commiserit quem[4] ledere forte uoluerit? Quod prouide Constantinopolitana synodus canonum suorum sexto[5] dinoscitur prohibere capitulo.
Ep. Nich. 460 no. 88; JE 2796; +C 3 q 5 c 15a

[1] lxx K
[2] Idem Michaheli imperatori CRXSKNBV; Nicolaus papa Micaheli (Michaheli H) augusto ZOHA
[3] Quod - deb. CXSKNBV; *om.* ZOHA
[4] quem CRKNVPZOHA; qualem B
[5] *ss* C

64[1]

Ne sine discussione admittantur accusatores, nec omnibus precipiatur accusationes facere contra dispensatores ecclesie[2]

Placuit sancte synodo episcoporum qui Constantinopolim[3] concurrerunt[4] [71rb] ne sine discussione admittantur accusatores, nec omnibus precipiatur accusationes facere[5] contra dispensatores ecclesiarum. Veniamus et ad sanctam Calcedonensem

[1] lxxi K
[2] Ne (Non R) - eccl. CLRXSKNBV; Item ZOHA
[3] Constinolopim H
[4] conc- LXBVPZOHA; cumc- C; cuc- RSKND
[5] acc. fac. CRKNVPZOHA; fac. acc. B

synodum et quid nobis de Athanasio Perrenorum referat episcopo audiamus. Is enim antistes tercio euocatus ad synodum quia non occurrit a patriarcha suo canonice condempnatus extiterat. Sed solum quia[6] cum uocaretur ad synodum quod[7] inimicus esset ipse qui iudicabat clamauit a sancta Calcedonensi[8] synodo ad causas illatas sibi examinandas reseruatur, et nisi denuo conuinceretur recipere ecclesiam propriam iudicatur. O si Athanasius a patriarcha suo depositus quia de inimicitia[9] eius[10] conquestus est iterato ad iudicium renouandum dirigitur et si manifesta sibi[11] officiant crimina sue reddi ecclesie precipitur, quantomagis Ignatius qui non a patriarcha sed ipse potius existens patriarcha[12] minime debuit ecclesia propria inimicis et suspectis iudicibus decernentibus expoliari? Quod quamuis factum sit, multomagis quam Athanasius inimicorum soluto iudicio sua debuerat ab ecclesia recipi. Veniat et facundissimus noster papa Gelasius, hereticorum expugnator fortissimus, et quod de Constantinopolitanis episcopis more solito tunc egrotantibus dixit, etiam nunc nobis edisserat. Quero, inquit, ab his iudicium quod pretendunt[13], ubi nam possit agitari, an[14] apud ipsos, ut idem inimici sint testes et iudices? Sed tali iudicio nec humana debent committi negocia. Quod si iudicio ubi idem sunt inimici qui iudices. nec humana debent committi[15] iudicia[16], quantominus diuina, id est ecclesiastica? Qui sapiens est intelligat. Et reuera hinc Iustinianus[17] imperator pius[18] legibus suis promulgasse dinoscitur dicens, Liceat ei qui suspectum sibi[19] iudicem [71va] putat antequam lis inchoetur eum[20] recusare ut ad alium recurratur, nam quodammodo naturale est suspectorum iudicum insidias declinare et inimicorum iudicium[21] uelle refugere. Hinc sanctus Iohannes os[22] aureum concilii contra se congregati renuit intrare collegium.

Ep. Nich. 461 no. 88; JE 2796; ID 5.55 as here; C 3 q 5 c 15b (omitting first sentence), of which all but Athanasius a patriarcha – reddi precipitur *is a later addn*

---

6 solum quia CNDBZOHA; quia solum K
7 quod CKNBZH; quid O; quia A
8 *corr. to* -ense N
9 inimicitia CSKNBZOA; inimicia H
10 eius CKDBZOHA; est N
11 *ss* C
12 sed ipse pot. ex. patriarcha (*corr. from* -chas A) CKBVZOHA; sed ipse patriarcha ex. pot. N; suo depositus ex. patriarcha D
13 pre- *ss* Z
14 an CRXBVZOHA; aut KND
15 negotia. Quod si - comm. CRXBVZOHA; *om.* KND
16 *corr. fr.* negotia V
17 *corr. fr.* Iustinus V
18 imp. pius CSKNBZOA; pius imp. H
19 sibi CRXSKNBV; *om.* ZOHA*
20 eum CSKNBZOA; cum H
21 iudicium CLRXSKND(*after* uelle)BVZOH; iudicum $C^2K^2V^2$; suorum iudicum A
22 *ss* A

65[1]

De his qui a Nestorio dampnato episcopo excommunicati[2] uel dignitate sua exuti fuerint[3]

Ait Celestinus papa episcopis orientalibus scribens. Si quis ab episcopo Nestorio aut[4] ab aliis qui eum sequuntur ex quo talia predicare ceperunt uel excommunicatus uel exutus est seu antistitis seu clerici dignitate hunc in nostra communione et durasse

---

1 lxxii K
2 -ati CNDB; -ato K
3 De - fuerint CRXSKNDBV; Item ZOHA
4 aut CKNBHZHA; *om.* O

et durare manifestum est[5], nec iudicamus eum esse remotum, quia non poterat quemquam eius remouere sententia qui iam[6] se prebuerat ipse remouendum.
Ep. Nich. 462 no. 88; JE 2796; ID 14.58; IP 5.134; C 24 q 1 c 35

[5] est CRKNZOHA; *om.* B
[6] iam CRSK?D[2]BVZOHA; tam ND

66[1]

De eodem[2]

Idem[3] ad clerum Constantinopolitanum. Aperte, inquit, sedis nostre[4] sanxit auctoritas nullum siue episcopum siue clericum seu professione aliqua[5] Christianum qui a Nestorio uel eius similibus ex quo talia predicare ceperunt uel loco suo uel communione deiecti sunt, uel eiectum[6] uel excommunicatum uideri[7], sed hii omnes in nostra communione et fuerunt et huc usque perdurant, quia neminem uel deicere uel remouere poterat qui[8] predicans talia titubabat[9]. Intellexistis imperator ex supra memoratis non potuisse ut non dicamus[10] prelatum suum saltem quemlibet remouere qui fuerant olim ipsi remoti nec deicere quemquam ante prostrati?
Ep. Nich. 462-3 no. 88; JE 2796; ID 14.59; IP 5.135; C 24 q 1 c 36

[1] lxxiii K
[2] De eodem CSKNBV; *om.* ZOH; Item A
[3] Idem CKNBZOH; *om.* A
[4] nostre LRXSKNBVZOHA; uestre C
[5] aliqua CNDBZOHA: *om.* K
[6] e- *ss* K
[7] -r- *ss* K
[8] qui CKD[2]BZOHA; quod ND
[9] -ba- *ss* Z
[10] dicamus CKNVZOHA; iudicamus B; ? P

67[1]

Quod excommunicati ad iudicandum recipiendi non sint[2]

Miramur quomodo excommunicati[3] ad[4] iudicandum recepti sint, cum[5] secundum apostolicos canones sine commendaticiis litteris in communione sola recipi prohibeantur. Absurdum enim est[6] ut cui non liceat[7] etiam cum[8] minimis iuxta[9] sacras regulas communicare liceat pene [71vb] suos[10] etiam de maioribus iudicare.
Ep. Nich. 463 no. 88; JE 2796; +C 24 q 1 c 37

[1] lxxiiii
[2] Quod - sint CRXSKNBV; Item ZOHA
[3] excommunicati CLR[2]SBVZOHA; *om.* RXKND
[4] *ss* C
[5] cum CKNBZOH; *obscure letter in* A
[6] enim est CRSNDBVZOA; est enim KH
[7] liceat CRXSKD; licet NBVZOHA
[8] com- O
[9] iuxta CKNBZH; O *obscure*; ita A
[10] pene suos CRXSKDVZOHA; penes suos RS[2]; pene nos N; penes uos B

68[1]

Quod filii circa spiritualem patrem et discipuli erga magistrum sic deuoti, sic sobrii sint ut nec saltem[2] *tenuiter illorum uitam reprehendant*[3]

[1] lxxv K
[2] saltem CRKNV; *om.* B
[3] Quod - repreh. CRXSKNBV; Item ZOHA

Nolite uos[4] estimare cuiuscumque proximorum nostrorum que sunt[5] digna reprehensione uelle defendere sed quod ita[6] uelim filios circa spiritualem patrem et discipulos erga magistrum deuotos ac sobrios esse ut nulla penitus temeritate ad eorum uitam[7] ut non dicamus diiudicandam[8], sed nec saltem[9] tenuiter reprehendendam[10] prosiliant[11].
Ep. Nich. 464 no. 88; JE 2796; D 21 c 5

---

[4] uos CRSKNDV; nos BZOHA
[5] *ss after* reprehensione K
[6] uelle *add. and canc.* Z
[7] uitam CRXSBVZOHA; *om.* KND
[8] -andam CSKNBZOA; -anda H
[9] saltem CRXSKNBH(*repeated and canc.*); saltim ZOA
[10] uitam *add.* K^{2}D^{2}N, *om.* CRXSKDBVZOHA
[11] -ant CSNDBZOHA; -at K

69[1]

De eodem[2]

Inferior quippe sedes potiorem absoluere non potest. Sola ergo potior inferiorem conuenienter absoluit. Hinc liquido prouidetur quia quem non potest absoluere non potest iudicio inferior potiorem ligare. ITEM. Sicut magnus[3] Christi confessor Ennodius Tycinensis episcopus qui ab Ormisda apostolice memorie Constantinopolim[4] missus innumeras miserias a Grecorum insania pro fide Christi et statu ecclesie non semel pertulit. Et propheta de his meminit, Numquid gloriabitur securis contra eum qui secat in ea? Aut exaltabitur serra contra eum qui trahit eam?[5] His ita ex[6] diuina scriptura et probabilium patrum doctrina commemoratis, sole clarius exhibuimus non posse quemquam qui minoris auctoritatis est eum qui maioris potestatis est iudiciis suis addicere aut propriis diffinitionibus subiugare.
*Ep. Nich. 468-9 no. 88; JE 2796; ID 4.101 (*Sicut - trahit eam*); D 21 c 4*

---

[1] lxxvi K
[2] De eodem CRXSKNBV; Item ZOHA
[3] est *add.* A, *om.* CKNBZOH
[4] -tan- *ss* O
[5] Aut exalt. serra – eam *in mg.* R^2
[6] *corr. fr.* et Z

70[1]

Quod imperium usurpare non debeat que[2] sacerdotum Domini sunt[3]

Imperium uestrum suis publice rei cotidianis amministrationibus debet esse contentum non usurpare que sacerdotibus Domini solum conueniant[4].
Ep. Nich. 470 no. 88; JE 2796; D 10 c 5

---

[1] lxxvii K
[2] que CRKDB; qui N
[3] Quod - sunt CRXSKNDBV; Item ZOHA
[4] -iant CRXSBVZOHA; -iunt KND

71[1]

Quod accusator non est producendus de imperialibus edibus[2]

Contra ritum ecclesiasticum contraque uenerandas leges producitur accusator [72ra] de imperialibus edibus et cui imperari potest ad falsum dicendum testimonium adhibetur, fiunt suspecti iudices, et lupi custodes.

---

[1] lxxviii K
[2] Quod (Quia N) - edibus (sedibus X) CRXSKNBV; Item ZOHA

Ep. Nich. 470 no. 88; JE 2796;+C 4 q 4 c 3

72[1]

Quod in controuersiis ubi maior auctoritas est sit eundum[2]

Submittitur Ignatius minorum[3] inferiorum et subiectorum[4] deliberationibus sacris canonibus precipientibus et exemplis sanctorum patrum semper ubi est maior auctoritas sit eundum et in omnibus controuersiis ad potioris sedis iudicia dirigatur, quod non solum a catholicis uerum etiam ab ipsis constat obseruatum hereticis. Alioquin acephalum[5] liquet esse concilium ubi de tanta persona agitur et maiorum non expectatur sententia, cum nec in causa clericorum inferioris gradus solius episcopi sui iudicium tantummodo prestolandum sit.

Ep. Nich. 470 no. 88; JE 2796; +D 21 c 8

[1] lxxix K
[2] Quod - eundum CRXSKNBV; Item ZOH; *om. with no break* A
[3] min- CSKNBZOA; mon- H
[4] subiectorum CRXSBVPZOHA; subditorum KND
[5] *corr. fr.* acefalsum O

73[1]

Idem[2] *episcopis apud Conuicinum. Quod imperatores synodalibus conuentibus interesse non debeant, nisi in quibus de fide tractatur*[3]

Vbi nam legistis imperatores antecessores uestros in synodalibus conuentibus interfuisse nisi forsitan in quibus de fide[4] tractatum est, que uniuersalis est, que omnium communis est, que non solum ad clericos uerum etiam ad laicos et ad omnino[5] pertinet Christianos.

Ep. Nich. 470 no. 88; JE 2796; CB Varia II 115c; Dd 4.164 med.; +D 96 c 4

[1] lxxx K
[2] Idem CXSKNBV; Nicholaus ZOHA
[3] Quod - fide tractatur (tract. *om.* K) CRXSKNBV; *om.* ZOHA
[4] fide CNDBZOHA; *om.* K
[5] omnino LRXKVPZOHA; omnes C(*followed by space*)SNDB

74[1]

Nicholaus Radulfo Bituricensi archiepiscopo[2]*. Ne clerici alicuius episcopi eo inuito ad iudicium primatum*[3] *ire compellantur*

Conquestus est apostolatui nostro frater noster Sigegodus[4] archiepiscopus Narbonensis quod clericos suos eo inuito ad iudicium tuum uenire[5] compellas et de rebus[6] ad[7] ecclesiam suam pertinentibus eo inconsulto quasi iure patriarchatus tui disponas, cum hoc nec[8] antiquitas cui patres sanxere reuerentiam habeat et auctoritas sacrorum[9] canonum penitus interdicat. nisi forte pro causis que apud se terminari non possunt ad te quasi ad patriarcham suum prouocauerint[10], uel si episcopus suus decesserit [72rb] res ecclesie sue iudicio tuo[11] dispensare uoluerint[12]. Primates enim

[1] lxxxi K
[2] Ne - compellantur CRXSKNDBV; De iure primatum ZOHA
[3] iud. prim. CLRXSKDBV; prim. iud. N
[4] Sigegodus LRXSKNBVPZOH; Sigeboldus C; Segegodus A
[5] *ss* R[2]
[6] tribus P
[7] ad CKNVPZOHA; *om.* B
[8] nec hoc *later reversed* K
[9] -orum CKNBZHA; -arum O
[10] -erint CKDBZOHA; -erit N
[11] iudicio tuo CSKNBZO; tuo iudicio HA

uel[13] patriarchas nichil priuilegii habere pre ceteris episcopis nisi quantum sacri canones concedunt, et prisca consuetudo illis antiquitus contulit diffinimus, ita ut secundum Nicenas regulas sua priuilegia seruentur ecclesiis.[14]
Ep. Nich. 633-4 no. 117; JE 2765; ID 5.56a; IP 4.29a; C 9 q 3 c 8a, originally as here, though later a last sentence was added, as in ID, IP, for which v. c 50 above.

---

[12] -erint CKDBZOHA; -erit N; uel si episcopus suus – uol. *in mg.* O
[13] uel CRNDBZOHA; *om.* K
[14] Explicit *add.* RX

A 1. LXIII IOHANNES OCTAVVS[1]

[2] i. Quod metropolitanus intra tres menses consecrationis sue ad fidem suam exponendam palliumque suscipiendum ab apostolica sede mittere debeat
ii. Quod qui alienam sponsam rapuerit et rapta si ad priorem sponsum redire noluerit omni communione priuentur
iii. De Hengiltrude anathematizata
iiii. Quod priuilegia Romane ecclesie nullis temporibus angustantur, et quod Romane leges rerum eius prescriptionem non nisi post[3] centum annos admittunt[4]
v. De illis qui uxores suas dimiserunt, uel ad alias illis uiuentibus nuptias migrauerunt
vi. De sacerdote qui homicidium commiserit
vii. Quod quicquid contra leges accipitur per leges dissoluatur
viii. Quod facientis culpam habet qui quod potest corrigere negligit emendare

---

[1] Capitula ex concilio apud Rau' *add.* N
[2] *capitulatio om.* ZOHQA; *in* CLRXSWKNDBVP
[3] *ss* L[2]
[4] -unt CLRSBV; -ant KND

1

Iohannes octauus ex concilio tercio apud Rauennam. Quod metropolitanus intra tres menses consecrationis sue ad fidem suam exponendam palliumque suscipiendum ab apostolica sede mittere debeat[1]

Quisquis metropolitanus intra tres menses consecrationis sue ad fidem suam exponendam palliumque suscipiendum ab apostolica sede nulla ineuitabili necessitate imminente non miserit, dignitate sibi commissa careat[2], ita ut tamdiu episcopali illi sedi cedat, omnique consecrandi licentia careat quamdiu in[3] exponenda fide et in expetendo pallio priscum morem contempserit.
C. Ravenna 877; JE i. 394; CB Varia II 38; Dd 1.166; ID 5.354

---

[1] Ioh. - Rau. Quod - debeat CRSNBV; Quod - debeat. Ioh. - Rau. K; Ioh. - Rau. ZOHA
[2] dign. sibi commissa careat CRXSKNBVP; commissa sibi (tibi O) careat dign. ZOHA*
[3] *ss* O

2

Idem[1] *Rostaino archiepiscopo. Quod qui alienam sponsam rapuerit et rapta si ad priorem sponsum redire noluerit omni communione priuentur*[2] [72va]

---

[1] Idem CRSKNBV; Iohannes octauus ZOHA
[2] Quod - priuentur (-etur LRN) CLRXSKNDBV; *om.* ZOHA

Atto[3] presentium lator dum in nostro seruitio fideliter[4] excubaret quendam uirum feminam sibi desponsatam queritur rapuisse. Et ideo fraternitas tua nostra auctoritate suffulta suffraganeos suos episcopos presentialiter conuocet, sicque unanimi[5] sententia[6] si sponsam huic raptor non reddiderit, tam idem quam rapta[7], si ad pristinum sponsum[8] remeare noluerit omni communione priuentur.
JE 2968; CB John VIII 13; Ep. Ioh. 279-80 frg. 13; ID 14.64; +C 27 q 2 c 47

---

[3] Atto CSKDVH; Otto L; Ante R(*? before corr.*)X; uito B; <>tto P; Aito ZOQA; Hato N
[4] seru. fid. CRXKNBZOHA; fid. seru. S
[5] unan- CNDBZOHA; inan- K
[6] -ten- *ss* O
[7] rapta CNDBZOHA; raptam K
[8] pristinum sponsum CRXSKNBVP; sponsum pristinum ZOHA

3

Idem Liutberto[1] archiepiscopo. De Hengiltrude anathematizata[2]

Hengiltrudim[3] uxorem Bosonis[4] noueris[5] non solum excommunicatione que a fraterna[6] societate separat sed et anathemate quod[7] ab ipso corpore Christi[8] quod est ecclesia recidit, crebro percussam.
JE 2969; CB John VIII 14; Ep. Ioh. 280 frg 14; ID 14.51; C 3 q 4 c 12

---

[1] Liutb- CXKNBVZO; Liub- LRQA; Limb- S; Luduyco regi D; Lub- D^2; Linb- H(*after corr.*)
[2] De - anath. CRXSKNBV; *om.* ZOHA
[3] *corr. fr.* -em Z
[4] *corr. fr.* -oris O
[5] noueris CKDBZOHA; nouerimus N
[6] fraterna CRXSKNV^2ZOHA; fraternitate BVP?; fraternitatis B^2
[7] quod CKNBZOHQ; que A
[8] *add. in mg.* B

4

Idem Hludouico regi. Quod priuilegia Romane ecclesie nullis temporibus angustantur et quod Romane leges rerum eius proscriptionem non nisi post centum annos admittunt[1]

Nemo autem de annorum numero resultandi sumat fomentum. quia sancta Romana[2] cui Deo auctore seruimus ecclesia[3] priuilegia que in firma[4] Petri stabilitatis petra suscepit nullis temporibus angustatur[5], nullis regnorum particionibus[6] preiudicatur[7]. Sed et uenerande Romane[8] leges diuinitus[9] post[10] ora priorum principum[11] promulgate rerum eius proscriptionem non nisi per centum annos admittunt.
JE 2970; CB John VIII 15; Ep. Ioh. 280 frg 15(2); C 16 q 3 c 17

---

[1] -unt CRXSBV; -ant KND. Quod - adm. CRXSKNDBV; *om.* ZOHA
[2] sancta Romana RXWKNBVPZOA; sancte Romane CS; sancte Romane ecclesie L; sancta Romana ecclesia HQ
[3] ecclesia RXWKNZOA; ecclesie CSVP; *om.* LHQ; B *obscurely altered*
[4] beati *add.* CLW, *om.* RXSKNBVPZOHA
[5] -atur LRXWKNBVPZOHA; -antur CS
[6] particionibus CLRXWNDBVZO; partionibus SHQ; participationibus K; particioibus A
[7] -atur LRXWKNBPZOHA; -antur CSV
[8] uen. Rom. CRKNVPZOHA; Rom. uen. B
[9] diuinitus CKNBZHA; diuitus O
[10] post CNDBZOHA; per ost K
[11] -pum CKNBZHA; -pium O

5

Idem Cozzili comiti. De illis qui uxores suas dimiserunt uel ad alias illis uiuentibus nuptias migrauerunt[1]

Porro eos qui uxores suas dimiserunt uel ad alias[2] illis uiuentibus migrauerunt nuptias[3], tamdiu cum consentaneis eorum excommunicamus quousque posterioribus[4] remotis priores penitendo[5] receperint. Sicut enim nuptie a Deo, ita diuortium a diabolo est, teste[6] Augustino, repertum. Quod enim [72vb] coniunxit Deus[7], homo non separet. precipue cum hec pessima consuetudo ex paganorum more remanserit, quorum in talibus non alius nisi ipse diabolus erat magister et auctor.

JE 2972; CB John VIII 16; Ep. Ioh. 282 frg 17; ID 8.222

[1] De - migr. CRXSKNBV; *om.* ZOHA
[2] alias CKNBZOHQ; alios A
[3] migr. nuptias CSKNBVP; nuptias migr. ZOHA
[4] posterioribus CKDBZOHA; post erroribus N
[5] penitendo CKDBZOHA; *om.* N
[6] sancto *add.* BVPZOHA, *om.* CRXSKN
[7] con. Deus CRXSKNBVPZO; Deus con. HQA

6

Idem Cennemoco Venneticensi episcopo. De sacerdote qui homicidium commiserit[1]

Miror minus doctam scientiam tuam sacerdotem putare post perpetratum homicidium posse in sacerdotio ministrare, immo quod est ineptius[2] nobis suadere uelle ut ipsi tali presumptioni preberemus assensum. Quis enim tam demens tamque peruersi sensus tale quid estimaret, uel post quantamcumque[3] penitentiam concedendum, cum omni sit canonice discipline contrarium? Debet ergo sacerdotio priuatus lacrimarum fonte flagitium tam immane diluere, ut talibus saltem remediis curatus[4] salutis possit[5] inuenire suffragium.

JE 3010; CB John VIII 48a; Ep. Ioh. 304 frg 51(1); ID 6.114, 10.51; IP 3.153; D 50 c 4

[1] De - comm. CRXSKNBV; *om.* ZOHA
[2] ineptius CKDBZOHA; grauius N
[3] quantam- CKNBZHA; quanta- O
[4] -atus CKNBZHA; -atur O
[5] possit CNDBZOHA; possim K

7[1]

Idem Hludouico[2] *imperatori. Quod quicquid contra*[3] *leges*[4] *accipitur, per leges dissoluatur*[5]

Vides fili karissime quia quod contra leges accipitur per leges dissolui meretur.

JE 3011; CB John VIII 49a; Ep. Ioh. 305 frg. 52(4); ID 4.230, 6.115a; +D 10 c 10

[1] *no. om.* K
[2] -c- *ss* A
[3] *corr. fr.* per V
[4] *ss* C
[5] Quod (*om.* N) quicquid - diss. CRXSKNDBV; *om.* ZOHA

8[1]

Quod facientis[2] *culpam habet qui quod potest corrigere negligit emendare*[3]

Facientis procul dubio culpam habet qui quod potest corrigere negligit emendare. Scriptum quippe est, Non solum qui faciunt sed etiam qui consentiunt participes

[1] vii K
[2] *corr. fr.* -iens S
[3] Quod - emendare CXSKNBV; Item ZOHQ; *om.* A

iudicantur. Et libat Domino prospera qui ab[4] afflictis pellit aduersa. Et negligere cum possis deturbare[5] peruersos nichil est aliud[6] quam fouere. Nec caret scrupulo consensionis[7] occulte qui manifesto facinori desinit obuiare. Et probat[8] odisse se[9] uicia qui condempnat errantes, nec relinquit sibi locum deuiandi[10] qui non pepercerit[11] excedenti. Et[12] primus innocentie gradus est odisse nefanda. Et latum[13] pandit delinquentibus aditum qui iungit[14] cum prauitate consensum. Et nichil prodest alicui non puniri proprio qui puniendus est alieno[15] peccato.

JE 3011; CB John VIII 49b; Ep. Ioh. 305-6 frg 52(5); ID 6.115b; +D 86 c 3

---

[4] ab CKDBZOHA; *om.* N
[5] -bare LRXSWKNDBVPZOHA; -pare C
[6] est aliud CRNDBZOHA; aliud est K
[7] consensionis CRKNVZOHA; confessionis B
[8] probat CRK[2]DBZOHA; pro hec K; pro hoc N
[9] odisse se CRXSKNB(*marked for corr.*)VPZOQA; se odisse H
[10] *after corr.* H
[11] pepercerit LRXSWKNDVPZOHA; peperecerit C; perceperit B
[12] Et CKNBZOHQ; Etiam A
[13] latis S
[14] iungit CSK(*after lacuna*)DBZOHA; coniungit N
[15] *ss* K

A 1. LXIV STEPHANVS QVINTVS

[1]i.	Ne utiliter finita rescindantur[2] nec temere illicita presumantur, aut non concessa impune temptentur
ii.	Quod nec nudi contendere nec inermes inimicis nos debemus opponere
iii.	De eo quod Cumensi ecclesie pastorem consecrare denegabat
iiii.[3]	Vtrum ferro candente aut aqua feruente seu alio quolibet[4] examine parentes se purificare debeant pueros secum dormientes se non oppressisse
v.	De crucis signaculo
vi.	Quod quicquid Romana ecclesia statuit irrefragabiliter[5] obseruandum est
vii.	De electo Reatine ecclesie quem ordinare omisit, eo quod imperialem ei ut mos est absolutionis minime detulit[6] epistolam[7]
viii.	An clericus cui digitus est abscisus ad ecclesiasticum ordinem possit promoueri
viiii.	De Alderico[8] dyacono quomodo se purgare debeat de crimine sibi illato

---

[1] *capitulatio in* CLRXSWKDBVP; *om.* NZOHQA
[2] resc- CLRXSWKD[2]V; rec- BD
[3] iii *repeated, now one out* X
[4] alio quolibet CRDB; aliquolibet K
[5] irrefragabiliter CRDBP; irrefragiter K
[6] detulit LRXSWDBV; obtulit C
[7] De electo Reat. - epistolam *obliterated in* K
[8] De Ald- CLRXSBVP; De Alb- KD

1

Stephanus quintus Paulo episcopo Placentino[1]. Ne utiliter finita rescindantur[2] nec temere illicita presumantur aut non concessa impune temptentur[3]

---

[1] cap. viiii *add.* N [*i.e. numbers continuously with John VIII*]
[2] resc- CRKNV; rec- B

Loci[4] nostri consideratio nos admonet rationis auctoritate que[5] a decessoribus nostris utiliter decisa fuerint roborare et que[6] a temerariis presumpta fuerint in promptu nichilominus ulcisci. Reum quippe ante conspectum diuini iudicis se nouerit esse qui nititur[7] utiliter finita rescindere ac[8] roborata quolibet[9] ausu uiolare. Ecclesiastici quippe uigoris ordo confunditur si aut temere illicita presumantur aut non concessa impune temptentur[10]. Proinde si negligenter ea que male usurpantur omittimus excessus[11] uiam proculdubio aliis[12] aperimus.

JL 3418; CB Steph. 11; Ep. Steph. 339 frg. 11; +C 35 q 9 c 2

---

[3] Stephanus - Plac. Ne - temptentur CRXSNDBV; Ne - temptentur. Stephanus - Plac. K; Stephanus - Plac. ZOHA
[4] Loci CRKNBZHA; Voci O
[5] *repeated* K
[6] a te *corr. to* et *with* que *ss* O
[7] qui nit. *in mg.* O
[8] ac CRSXBVZOHA; aut KND
[9] quo- CKNBZOHQ; qua- A
[10] -entur CKNBZOHQ; -etur A
[11] -c- *ss* O
[12] proc. aliis CRXSKNBV; aliis proc. ZOHA

2

Idem[1] Girardo Leodicensi[2]. Quod nec nudi contendere[3] nec inermes inimicis nos debemus opponere[4] [73rb]

Oportet ut primum nos tam[5] de inuasis ciuitatibus monasteriis et mansis quamque et de reliquis[6] generaliter[7] rebus reinuestire[8] faciatis, quia nec nudi contendere nec inermes inimicis[9] nos debemus opponere.

JL 3419; CB Steph. 12a; Ep. Steph. 339 frg 12(1); +C 3 q 2 c 3

---

[1] Idem CLXKNB; Item R; Stephanus ZOHA
[2] Leod- LRXS²WBZOHA; ? C; Laod- SKND
[3] *ss* V²
[4] Quod -opponere CKNB; *om.* ZOHA
[5] *ss* C
[6] -u- *ss* C
[7] -aliter CRXSDBVPZOHA; -alibus KN
[8] *corr. fr.* -uestigare K
[9] *corr. fr.* -icos O

3

Idem[1] Gualberto[2] patriarche. De eo quod Cumensi ecclesie pastorem consecrare denegabat[3]

Miramur prudentiam tuam Cumensi ecclesie denegare[4] consecrare[5] pastorem, cum te iam ad hoc prouocatum noueris apostolica exhortatione[6]. Si enim in eius electione quod tibi displicuit sacris canonibus interdictum apologeticis[7] tuis litteris respondere nobis debueras. Nunc uero iterato tibi scribimus nolentes alicuius ecclesie priuilegium infringere, licet apostolica prerogatiua possimus de qualibet ecclesia clericum ordinare. Desine iam cuiuspiam zelo electum a clero, et expetitum a populo[8]

---

[1] Idem CLRXSKNBV; Stephano Z; Stephanus OA; Stephanus v H; Stephanus w Q
[2] Gual- CRXSKN; Wal- LBVZOHA; Guab- S; alberto Q (*see last note*)
[3] De - denegabat CRXSKNBV; *om.* ZOHA
[4] -a- *ss* C
[5] *corr. fr.* consac- Z
[6] *corr. fr.* exoratione A
[7] apollog- K²N (*not* D)
[8] et exp. a populo *ss* R; a populo CRXKNBZOH; apostolo A

Luitgardum[9] Cumensi ecclesie antistitem protelare quia si protelaueris et eum consecrare totiens[10] monitus non maturaueris cum ad nos uenerit procul dubio consecratus abibit, quia licet apostolica auctoritate id facere ualeamus, tuo tamen incitamur exemplo qui[11] transgressis[12] terminis tibi commissis in ecclesia Salonensi[13] episcopum ordinare ad indecentiam sedis apostolice presumpsisti. quod[14] quante preuaricationis[15] sit ipse perpende.

*JL 3442; CB Steph. 23; Ep. Steph. 346 frg 24 ; ID 5.13; +C 9 q 3 c 20 (*Nunc uero iterato - abibit*)*

---

[9] -gardum CLWD; -guardum RSKN; Lutguardum X; -wardum BVZA; Leuitwardum O; -uardum H
[10] -iens CKDBZOHA; -ies N
[11] qui CKD²BZOHA; quod ND
[12] -essis CSKNBZOQA; -essus H
[13] Salonensi CRKNBZOHQ; Solonensi A
[14] quod CKNBZOHQ; que A
[15] -ionis *after corr. and followed by lacuna* O; -iois A

4

Stephanus Liutberto[1] episcopo Magontino. Vtrum ferro candente aut aqua feruente seu alio quolibet examine parentes se purificare[2] debeant pueros secum dormientes se non oppressisse[3]

Consuluisti[4] de infantibus qui in uno lecto cum parentibus dormientes mortui reperiuntur, utrum ferro candente aut aqua feruente seu alio[5] quolibet examine parentes se purificare debeant eos non oppressisse[6]. Monendi namque sunt et protestandi parentes ne tam [73va] tenellos[7] secum in uno collocent lecto, ne negligentia qualibet[8] proueniente suffocentur[9] uel opprimantur, unde ipsi homicidii rei inueniantur. Nam ferri candentis uel aque feruentis examinatione[10] confessionem extorqueri a quolibet sacri non censent[11] canones[12], et quod[13] sanctorum patrum documento sanccitum non est supersticiosa[14] adinuentione non est presumendum. Spontanea enim confessione uel testium approbatione publicata delicta[15] habito pre oculis Dei timore commissa sunt[16] regimini iudicare, occulta uero et incognita illius sunt iudicio relinquenda[17], qui solus nouit corda filiorum hominum. Hi autem qui probantur uel confitentur talis reatus se noxios tua eos castiget moderatio, quia si conceptum in utero qui per aborsum deleuerit homicida est, quantomagis qui unius saltem diei[18] puerulum peremerit[19] homicidam se[20] esse excusare[21] nequibit?[22]

---

[1] Liut- CRSKNBVZO; Liu- HQA
[2] ficare *ss* R²
[3] Vtrum - oppr. CSKNBV; *om.* ZOHA
[4] -lu- *ss* C
[5] alio CRXSKNBOH*; aliquo ZQA
[6] *Rest of p 138 (last of quire) blank,* P, *which resumes text without break in new hand at head of p 139*
[7] *corr. fr.* -ello B²
[8] qual- CKNBZHA; quaml- O
[9] ffocentur *corr. fr.* -ter O
[10] -ione CKNZBOHQ; -ionem A
[11] censent CSKNVZOQ(*after corr.*)A*; cessent L(*after corr.*)RXBPH; cessant W
[12] *after* sacri K
[13] *after corr.* Z
[14] *after corr.* B
[15] delicta CKNBZOHQ; delecta A
[16] sunt CKDBZOHA; sibi N
[17] *corr. fr.* reliq- O
[18] -i- *ss* C
[19] peremerit CKNB?VZOH; per *and lacuna* A
[20] non *add.* ZOHA, *om.* CRXSKNBV
[21] excusare CKNBOHA; *om.* Z
[22] nequibit? CKNVPZOHA; nequibitur B

JL 3443; CB Steph. 24c; Ep. Steph. 347-8 frg 25(2); ID 10.27; below 3.20.9; +C 2 q 5 c 20

5

Stephanus Stiliano[1], Athanasio,[2] Iohanni et Paulo archiepiscopis et eorum clero. De crucis signaculo[3]

Numquid non omnia charismata[4] sacerdotalis ministerii crucis figura perficiuntur? Numquid ne baptismatis unda nisi cruce sanctificata peccata relaxat, et ut cetera[5] pretereamus sine crucis signaculo quis sacerdocii gradus ascendit?

JL 3444; CB Stephen 25a; Ep. Steph. 348 frg 26(1); ID 1.114, 2.91; De cons. D 5 c 10

[1] Stiliano CRSNDBZOHA; Stillano K
[2] Athan - *corr. fr.* An- O; Eusebio *add. with Coll.Brit.* ZOHA, *om.* CRXSKNBVP
[3] De - sign. CRXSKNBVP; *om.* ZOHA
[4] charismata CLRXS²WKNV²O²HQA*; chrismata SBVZO; ? P
[5] *corr. fr.* -ero O

6

Quod quicquid Romana ecclesia statuit irrefragabiliter obseruandum est[1]

Enim uero quia in speculam[2] et[3] exemplum sancta Romana ecclesia cui nos[4] Christus preesse uoluit posita est, omnibus quicquid statuit, quicquid ordinat, perpetuo inrefragabiliter obseruandum est.

JL 3444; CB Stephen 25 b; Ep. Steph 348 frg 26(2); D 19 c 4

[1] Quod - est CRXSKNDBVP; Item ZOHQ; *om.* A
[2] speculam CRKNVPZOHA; speluncam B
[3] *ss* Z
[4] *ss* Z

7[1]

Stephanus Guidoni[2] comiti. De electo Reatine ecclesie quem[3] ordinare omisit, eo quod imperialem ei ut mos est minime detulit absolutionis[4] epistolam[5]

Lectis sagacitatis uestre apicibus que defuncto ecclesie Reatine antistite[6] clerum [73vb] et plebem eiusdem elegisse sibi futurum antistem nobisque consecrandum uestro[7] studio directum esse ne ipsa ecclesia[8] diu sine proprio consisteret pastore fatebantur, nos de obitu[9] prioris dolentes quando de unanimitate et canonica ipsius ecclesie electione nunc ipsum electum ut mandastis tam citissime ordinare[10] omisimus, quod imperialem nobis ut mos est absolutionis minime detulit epistolam, pro qua scilicet re ambiguum nobis extitit, ideo uoluntati uestre in hoc parere distulimus, ne augustalis[11] animus durissime modo quocumque perciperet. Sed scientes ecclesiam Domini sine proprio diu pastore non debere[12] consistere, glorie uestre mandamus quoniam aliter mox[13] agere haud debuimus[14] ut uestra sollertia

[1] *whole canon erased in* K
[2] Guid- CRXSWNP; Wi- BVZOHA
[3] quem CRDB; que N
[4] min. det. abs. CRBV; abs. min. det. ND
[5] De - epist. CRXSNDBVP; *om.* ZOHA
[6] eccl. Reat. ant. (*corr. fr.* antistite O) CRNDPZOHA; ant. eccl. Reat. B
[7] uestro CSNDBVHQ; nostro LRXZOA
[8] eccl. ipsa *marked for reversal* O
[9] de obitu CRDBZOHA; debitu N
[10] ordinare CRXSNDBVP; consecrare ZOHA
[11] aug- CR²XSNDBVPOH; ang- RZ?A
[12] con debere *add. and canc.* O
[13] mox CRSNDBZOQA; mos H
[14] B *obscurely altered*

imperiali ut consuetudo prisca[15] condictat percepta licentia et nobis quemadmodum uos scire credimus imperatoria directa epistola tunc et uoluntati uestre de hoc parebimus, eundemque electum adiuuante Domino consecrabimus, quod karissime fili moleste dureque nullo modo suscipiatis, nec aliter id nos preterisse credatis, cum statuta[16] canonica et censuram legalem inuiolabilem obseruare[17] uelimus, et gloriam uestram prospere semper apostolicis suffragiis augeri desideremus.

JL 3446; CB Steph. 27; Ep. Steph 349-50 frg 28; D 63 c 18 to nullo modo suscipiatis

---

[15] priscat O
[16] cum statuta CSNBVZOH; constituta DA
[17] *ss* H

8

Stephanus Rotberto Metensi episcopo [1]. An clericus cui digitus est abscisus ad ecclesiasticum ordinem possit promoueri[2]

Lator presentium Flauinus scilicet clericus ad sanctam sedem apostolicam ueniens detulit a te nobis directam epistolam qua indagare studuisti eum a Normannis nuperrime captum, sinistre manus digitum habere abscisum, sciscitans[3] si ob[4] hoc ad ecclesiasticum ordinem ualeat promoueri annon. Quod et nos reperientes, quia sollertia tua magis super hoc sollicita a sede apostolica doceri flagitat, normam iusticie semper sequi[5] exoptans studium tue sanctitatis[6] merito collaudamus, reuerentiam tuam scire [74ra] uolentes quoniam si ita est quod[7] a Normannis digitum ipsum habeat abscisum[8], ad promouendum si alias dignus fuerit nil ei nocebit, eo quod quid[9] de his qui a dominis uel medicis siue a paganis non sponte tale quid patiuntur, sacri censeant canones dilectionem tuam latere non credimus, quos ei obuiare debere si ita est minime reperimus, monentes religionem tuam ut circa illum ita peragat, quatinus et[10] mercedem pro eo magnam incurrat, et desiderium istius canonica[11] auctoritate in aliis non obuiante[12] Deo adiuuante perficiat[13].

JL 3447; CB Steph. 28; Ep. Steph 350-1 frg 29; ID 6.118; IP 3.44; D 55 c 11 to latere non credimus

---

[1] Rob. Metensi ep. CLSWDBVPZOHA; Metensi Rob. ep. R; Rob. ep. Met. X; Rob. ep. KN
[2] An - promoueri CRXSKNBVP; *om.* ZOHA
[3] scisc- LRXSWKNBVPZHQ; scic- CO; scitans A
[4] *ss* Z
[5] *in mg.* C
[6] tue sanct. CRXBVPZOHA; sanct. tue KND
[7] quod CKNBZOHQ; que A
[8] -b- *ss* H
[9] quid C[2]LRXSWDBVZOHA; *om.* C; quod K; quis N
[10] et CKDBZOHA; om. N
[11] ei *add.* ZOHA, *om.* CRXSKNBV
[12] non obuiante CRXKNV[2]ZOHA; obuiare B; obviante V; non adiuuante P?
[13] perf- CRXSBVPZOHA; prof- KND

9

Stephanus[1] Leoni Thianensi[2] episcopo. De Alderico[3] dyacono quomodo se purgare debeat[4] de crimine sibi illato[5]

De crimine sibi illato dyaconus tuus uerissime se fatebatur immunem. Veruntamen si suspicio habetur, et accusatores idonei reperiuntur, et testes quales sacri canones

---

[1] papa v *add.* ZOHA, *om.* CRXSKNBVP
[2] Thian- CRXSKNDV; Tian- BZOQA; Cian- H
[3] Ald- CLRXSBVP; Eald- W; Alb- KND
[4] debeat *here* RXSKNDBVP; *after* illato CLW
[5] De - illato/debeat CLWRXSKNDBVP; *om.* ZOHQA

sanciunt ascito tecum certo[6] episcoporum numero ueniant accusatores, uocetur et ipse Aldericus[7] dyaconus et si negauerit, uentiletur causa canonice, et si uel sponte confessus uel legitimis testibus fuerit approbatus, canonica feriatur sententia. Quod si nec sponte confitetur nec accusatores et testes legitimi[8] reperti fuerint[9], et mala fama crebrescit[10], non publico examine, sed coram te et[11] aliquantis reuerentissimis presbiteris et diaconibus tue ecclesie secreto iuramento se purificet, et deinceps boni testimonii eum annuntia, et compesce ac commone ecclesie tue filios ne sacerdotem Dei infamare ulterius presumant, timentes maledictus[12] Cham qui patris uerenda derisit.

JL 3434; CB Stephen 15; Ep. Steph 342 frg 16(1); ID 6.430; C 15 q 5 c 1

---

[6] certo C[2]LRXSWKDBVPZOHA; erto C; cuncto N
[7] Ald- CRKDBZOHA; Alb- N
[8] -ti- *ss* A
[9] -int CKNBZOHQ; -it A
[10] crebescit O
[11] et C[2]LSWBVPZOHA; *om.* CRXKN
[12] -us CNBZOHA; -um K; maledictio *corr. to* maledictiones D

A 1. LXV LEO NONUS[1]

[2]i. De alleluia et gloria in excelsis Deo
ii. Quare alleluia nouem ebdomadibus[3] intermittatur

---

[1] nonus LRXWKDBV; *om.* C; undecimus S; Leo nonus *om.* P
[2] *capitulatio in* CLRXSWKDBP; *om.* NZOHA
[3] *corr. to* -abus R

1[1]

Leo nonus[2]. De Alleluia et Gloria in excelsis Deo[3]

Si[4] duo solummodo hymni ab angelis in nouo testamento [74rb] inueniuntur decantati, Alleluia et[5] Gloria in excelsis Deo, quos pariter in Septuagesima intermittimus[6], quia peccato ueteris[7] hominis a conuentu angelice iubilationis expulsi in huius misere uite Babylonem super flumina eius sedemus et flemus, dum recordamur[8] illius Syon in qua Deum[9] decet hymnus.

Humbert, Contra Graecos c 57 (PL 143.968-9); De cons. D 1 c 55a

---

[1] *no. om.* K; xviii N [*still in sequence from John VIII*]
[2] Leo nonus CRXNDPZ(*corr. fr.* octauus)OHA; Leo xi S; *om.* KBV
[3] De - Deo CRXSKNBVP; *om.* ZOHA
[4] Si CLRXSWKNBV; Hi C[2](*in mg.*)L[2]DPZOHA
[5] et CRXSWKN; atque LBVPZOHA
[6] intermittimus CNDBZOHA; *om.* K
[7] *corr. to* -eri N
[8] -amur CLRSKBV[2]Z; -aremur XWNVPOHA
[9] Deum CRXSKNBVPH; Domini ZOQA?; ? H

2[1]

Quare Alleluia nouem ebdomadibus intermittatur[2]

Quod nouem ebdomadibus Alleluia intermittimus[3] non incongrue per nouem ebdomadas nouem ordines angelorum accipimus[4], quorum decimus ordo per

---

[1] *no. om.* K; xviiii N; *add.in mg.* D
[2] Quare - interm. CRXSKNBVP; Item ZO(*corr. to or fr.* Idem)HA
[3] -t- *ss* C

superbiam corruens[5] angelicum numerum imminuit et a[6] felicitate perturbauit[7]. Qui condolentes sue diminutioni et parem ruinam sibi timentes, a perfecta laude Creatoris fuere prepediti. Quorum recuperationi et consolationi consulens omnipotens Creator primum hominem de limo terre formauit, qui sui[8] gratias[9] multiplicatione dampna celestis patrie resarciret, atque[10] angelorum gaudia suppleret. Qua spe angelicus chorus ad modicum nec mora ex lapsu ipsius hominis fuit conturbatus. Vnde ille nouem ordinum concentus in laude Creatoris remansit imperfectus donec in Christo[11] resurgente resurrexit pro lapsus[12] ille prothoplastus. Ibi augmento sui collegii et spe meliori angelicus exercitus gauisus in nouum Alleluia consurrexit totus, et in eo perstat deuotus[13] quem et nos pro modulo nostro imitantes a Septuagesima quando lapsus prothoplasti in ecclesia recitatur Alleluia nouem ebdomadibus intermittimus, scilicet usque in Pascha ubi Christus[14] resurgens a mortuis tristiciam nostram[15] in gaudium uertit. Alleluia reddit.[16]
Humbert, Contra Graecos c 58 (PL 143.969); De cons. D 1 c 55b

---

[4] accipimus CNDBZOHA; angelorum (*repeated*) K
[5] corruens LRXSWKNDBVPZOHA; lapsus C
[6] *ss* C
[7] perturbauit LSWK[2]BVPZOHQ; perturbantur RXND; perturbuit A; ? CK
[8] *ss* O
[9] gratias RXWBVZOHA; generis CL[2]*ss*V[3]; gratia LSK(*cancelled*)NDP
[10] *ss* B
[11] Christo CKDBZOHA; decimo N
[12] pro lapsus LRXSWKNBVPZOHA; prolasus C
[13] totus et in – deuotus *partly over erasure, partly in mg.* Z
[14] -tus CKNBZOHQ; -ti A
[15] nostram LRXSWKNBVPZOHA; *om.* C
[16] Expliciunt exceptiones ecclesiasticarum regularum pontificum Romanorum *add. S, which omits A1 66-7 enirely*

A 1. LXVI ALEXANDER SECVNDVS[1]

[2]i. De eo qui se consecrare permiserit ab eo quem symoniacum esse non dubitat
ii. Vt nullus audiat missam presbiteri quem scit concubinam indubitanter habere [74va] et de sacerdotibus et diaconibus et subdiaconibus qui concubinam palam duxerint uel ductam non relinquerint
iii. Quod decime et primitie et oblationes[3] fideliter ecclesiis reddantur a laicis
iiii. Ne clericus uel presbiter per laicos obtineant ecclesiam et ne quis habitum monachi suscipiat spem habens ut abbas fiat
v. Ne quis presbiter duos ecclesias habeat
vi. Vt nemo per symoniacam heresim ordinetur
vii. Vt nullus laicus ad quemlibet gradum ecclesiasticum repente promoueatur

---

[1] Alex. sec. LRXWKDBVP; *om.* CN. S *omits the whole of 1.66*
[2] *capitulatio in* CLRXWKDBVP; *om.* NZOHA
[3] decime et primitie et obl. RXKDBVP; decime et obl. et primitie CLW

1[1]

Alexander secundus[2]. De eo qui se[3] consecrare permiserit ab eo quem symoniacum esse non dubitat[4]

---

[1] x N (*not obviously in sequence, but continuous from now on)*

De cetero autem si quis hinc in posterum ab eo quem symoniacum esse non dubitat se consecrari permiserit et consecrator et consecratus non disparem dampnationis sententiam subeat sed uterque depositus penitentiam agat et priuatus a propria dignitate persistat.
*C. Rome 1063 c 2b; ID 5.79b (*Nich.*); IP 3.126 (sl. var.); C 1 q 1 c 109 as IP*

---

[2] Alex. sec. CRXNBPZOHA; *om.* K (*cf above)*
[3] *ss* V
[4] De - dubitat CRXKNBVP; *om.* ZOHA (Alexander *in mg.* A)

2

Idem. Vt nullus audiat missam presbiteri quem scit concubinam indubitanter[1] habere, et de sacerdotibus et diaconibus et subdiaconibus[2] qui concubinam palam duxerint uel ductam non relinquerint[3]

Preter hec[4] autem[5] precipiendo[6] mandamus ut nullus missam audiat presbiteri quem scit concubinam indubitanter[7] habere aut subintroductam mulierem. Vnde etiam sancta synodus hec a capite sub excommunicatione statuit, dicens, Quicumque sacerdotum, diaconorum, subdyaconorum post constitutum beate memorie[8] predecessoris nostri sanctissimi pape Leonis aut Nicholai de castitate clericorum concubinam palam duxit[9] uel ductam non relinquit[10], ex parte omnipotentis Dei auctoritate beatorum apostolorum principum Petri et Pauli precipimus, et omnino contradicimus[11] ut missam non cantet neque euangelium aut[12] epistolam ad missam legat [74vb] neque in presbiterio cum his ad diuina officia qui[13] prefate constitutioni obedientes fuerint maneat, neque[14] partem ab ecclesia suscipiat et precipientes[15] statuimus ut hi predictorum ordinum qui eisdem predecessoribus nostris obedientes castitatem seruauerint, iuxta ecclesias suas sicut oportet religiosos clericos simul[16] manducent et dormiant, et quicquid eis ab ecclesiis competit[17] communiter habeant et rogantes monemus ut ad[18] apostolicam scilicet communem uitam summopere peruenire studeant, quatinus perfectionem cum his consequuti qui centesimo fructu ditantur in celesti patria mereantur ascribi.[19]
C. Rome 1063 cc 3-4; IP 3.135 (pt and var.); +D 32 c 6a to communiter habeant

---

[1] *in black in mg.* C; indub. scit. conc. V
[2] et subdiaconibus CRNDBV; *om.* K
[3] Idem (Item P). (xi *add.* N) Vt - relinq. CRXKNBVP; *om. with no break* ZOHA
[4] hec CRKDBZOHA; hoc N
[5] *ss* X
[6] *corr. fr.* perc- O
[7] -anter CKNBZOHQ; -ant A
[8] *corr. fr.* memerie O
[9] duxit CKBZOHA; duxer' N; duxerit D
[10] relinquit CRXWKD^{2}B; reliquerit N; reliquit DZVHA; reliquid O
[11] contradicimus CKNBVZOA; interdicimus HQ
[12] aut CRXBVPZOHA; uel KND
[13] qui CKNZOHA; que BV
[14] neque CKNVPZOHA; atque B
[15] precipientes CKNBZOHQ; precientes A
[16] *corr. fr.* simil... KN (simul D)
[17] *repeated and canc.* O
[18] ad CLRXWK^{2}NDV^{2}ZOHA; *om.* KBV
[19] et quicquid eis ab ecclesiis - ascribi *in smaller cramped hand* K

3

Idem. Quod decime et primitie et oblationes fideliter ecclesiis[1] reddantur a laicis[2]

---

[1] fid. ecclesiis CLWKNV; ecclesiis fid. RXP; fid. B

Deinde ut decime et primitie[3] seu oblationes[4] uiuorum et mortuorum ecclesiis Dei fideliter reddantur a laicis et ut in dispositione episcoporum sint. Quas qui retinuerint, a sancte ecclesie communione separentur.
C. Rome 1063 c 5; +D 32 c 6b

---

[2] Idem. Quod - laicis CRXWKBP; Idem cap. xii. Quod - reddantur N; Quod - laicis. Idem V; *om. with no break* ZOHA
[3] pritie Z
[4] *after corr.* X

4

Ne clericus uel presbiter per laicos obtineat[1] ecclesiam et ne quis habitum monachi suscipiat spem habens ut abbas fiat[2]

Vt[3] per laicos nullomodo quilibet clericus aut presbiter obtineat ecclesiam nec gratis nec precio, et ut nullus habitum monachi suscipiat, spem aut promissionem habens ut abbas fiat[4].
C. Rome 1063 cc 6, 11; C 16 q 7 c 20a

---

[1] -eat CLRXWBVP; -eant KND
[2] Ne - fiat (xiii *add.* N) CRXKNDBVP; *om. with no break* ZA; *om. with break* OH
[3] Vt CKNBZOQA; Et H
[4] habens ut abbas fiat CKNBVPZOA; ut abbas fiat habens HQ

5

Idem[1]. Ne quis presbiter duas ecclesias habeat[2]

Ne[3] aliquis presbiter duas ecclesias obtineat[4].
C. Rome 1063 c 7; C 16 q 7 c 20b

---

[1] Idem CRXKNDBV(*after* habeat)P; *om.* ZOHA
[2] xiiii *add.* N. Ne - habeat CRXKNBVP; *om.* DZOHA
[3] Ne CKNBZOA; Nec HQ
[4] obtineat CRKNVPZOHA; habeat B. Ne aliquis - obtineat *as rubric, with* Ne aliquis presbiter (*only) as text* A

6

Idem. Vt nemo per symoniacam heresim ordinetur[1]

Vt per[2] symoniacam heresim nemo ordinetur uel promoueatur ad quodlibet[3] officium ecclesiasticum ne[4] de ecclesiis eiciatur.
C. Rome 1063 c 8

---

[1] Idem (*after* ord. V). Vt - ord. CRXKNBVP (xv *add.* N); *om.* ZOHA
[2] *ss* Z
[3] ad quodl- CRDBVZHQA; ad quol- KN; a quol- O
[4] ne CKNBVZO; nec HQA

7

Idem. Vt nullus laicus ad quemlibet gradum ecclesiasticum repente promoueatur[1]

Vt nullus laicus ad quemlibet gradum ecclesiasticum repente promoueatur[2], nisi post mutatum habitum secularem[3] diuina conuersatione inter [75ra] clericos fuerit comprobatus. Vos ergo[4] hec et alia sanctorum patrum statuta fideliter et Christiana

---

[1] Idem (*after* promou. V). Vt - promou. CRXKNBVP (xvi *add.* N); *om.* ZOHA
[2] *corr. fr.* -antur O
[3] mutatum (mot- P) hab. sec. LRXKNBVPZOHA; hab. sec. mutatum (immutatum W) CW
[4] ergo CKNBZOQA; autem H

reuerentia obseruate. si uultis sancte Romane ecclesie et apostolice sedis[5] pace et communione atque[6] benedictione gaudere.
C. Rome 1063 c 12

[5] se- *ss* A
[6] atque CKNBVZOA; et HQ

[1]A 1. LXVII VRBANVS SECVNDVS

[2]i. De ordinatis ab excommunicatis quondam tamen catholicis
ii. De quodam ordinato per pecuniam non episcopo sed cuidam principum eius datam
iii. De amminiculo concedendo episcopo quamdiu illius infirmitas indiguerit, et de quadam extraordinaria pollutione

[1] S *omits the whole of 1.67*
[2] *capitulatio in* CRXKDBVP; *om.* NZJOHA

1

Vrbanus secundus[1] Gebeardo episcopo Constantiensi[2]. De ordinatis ab excommunicatis, quondam tamen catholicis[3]

Vt[4] ab excommunicatis quondam tamen catholicis episcopis ordinatos siquidem[5] symoniace ordines ipsos acceperint et si episcopos ipsos symoniacos non fuisse constiterit[6], ad hoc si eorum religiosior[7] uita et doctrine prerogatiua uisa fuerit promereri penitentia[8] indicta[9] quam congruam[10] duxeris[11] in ipsis quos acceperunt ordinibus permanere permittas. Ad superiores autem ascendere non concedimus, nisi necessitas et utilitas maxima flagitauerit, et ipsorum sancta conuersatio promeruerit[12], et hoc tamen ipsum rarius cum cautela est precipua concedendum.
JL 5393; Somerville and Kuttner (1996) 139; CB Urban II 38b; ID 6.406; below 3.10.41; C 9 q 1 c 4 to conuersatio promeruit

[1] *ss* R[2]
[2] ep. Const. CRKBVPZOHA; Const. ep. N; Vrb. - Const. *in mg.* J
[3] De - cath. CRXKNBVP; *om.* ZJOHA (A *has* Vrbanus *in mg.*)
[4] Vt CKNBZJOQA; Et H
[5] non *add.* K[2] *mg.*
[6] -erit CKDBZJOHA; -erint N
[7] -sor N; -si- *ss* RO
[8] penitentia C[2]LWKNBVPZH; *om.* CRX; penitentiam JOQA
[9] indicta CLRXKNBVPJ[2]; indicata Z; indica J; indicat OHQA
[10] *corr. fr.* incon- Z
[11] -eris CKNVZJOHA; -erit B
[12] -meruerit CRNDBVPZJOHQ; -meruit KA

2

Idem[1] Alberto Metensi episcopo. De quodam ordinato per pecuniam non episcopo sed cuidam principum eius datam[2]

Presentium portitorem quem parentum incuria per pecuniam non episcopo sed[3] cuidam principum eius datam inuitum[4] sacerdocii dignitatem obtinuisse significasti[5],

[1] Idem CRXKNBV; Item P; *om.* ZJOHA
[2] De - datam CRXKNBVP; *om.* ZJOHA
[3] *ss* Z
[4] inuitum CRKNVZJOHA; intuitum B
[5] sign. *over erasure* B

licet sancti canones deponendum esse[6] testentur, tamen[7] quia culpam istam nesciens et coactus commisit, et[8] quia ab eodem ordine ut[9] deponeretur supplicauit ultroneus[10] ex consideratione discretionis que est mater omnium uirtutum magis quam ex rigore cano [75rb] num misericordie uiscera adhibendo ipsum in eodem ordine esse fraternitati tue consulimus, ita tamen[11] ut quia ecclesia illa cui deseruit sacerdotum penuriam[12] non patitur, suspensus a sacerdotali officio permaneat. Quod si fortasse ecclesie utilitas exegerit ut curam[13] regiminis assumat, liceat eum ex concessione episcopi sui fratrumque obedientia sacerdotali officio fungi.
Alexander II; JL 4589; CB Alex. 70; C 1 q 5 c 3

---

[6] esse CKNBZJOA; *om.* HQ
[7] tamen CKDBZJOHA; tantum N
[8] et CKNBV; sed ZJOHA
[9] *ss* O
[10] suppl. ult. CXKNBVP; ult. suppl. ZJOHA
[11] tamen CKNBJOHA; *om.* Z
[12] -uriam CKNBJOHA; -uria Z
[13] ut curam CKNVPZJOHA; *om.* B

3

Idem Hugoni Gratianopolitano[1] episcopo[2]. De amminiculo concedendo episcopo quamdiu illius infirmitas indiguerit, et de quadam extraordinaria pollutione[3]

Compatimur infirmitati tue et amminiculum quod[4] postulasti pro tue religionis[5] spirituali dilectione concedimus quamdiu eo tua infirmitas[6] indiguerit. Extraordinaria pollutio nisi in naturalibus admissa uel sepius repetita circa maritalem affectum[7] si prebitis sacramentis ita esse constiterit[8] quemadmodum nobis tuis significatum est litteris non[9] uidetur matrimonium impedire, quamuis per se criminosa sit et dampnabilis.
JL 5730; C 35 q 2/3 c 11 from Extraordinaria

---

[1] Gratiano- RW[2]KNDBVPZJOA; Gratio- CW; Granino- L; Gr'ano- X; Grationo- H
[2] Idem - episcopo *in mg.* J
[3] De - pollutione CRXKNBVP; om. ZJOHA
[4] quod CKNBZJOHQ; que A
[5] tue rel. CKNBPZJOA (-li- *ss* A); rel. tue HQ
[6] *corr. fr.* fraternitas V
[7] aff- CLBPVZJOHA; eff- RXKND
[8] *corr. fr.* -ierit A
[9] *corr. fr.* ut K